

วารสารวิชาการ

สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Soical Sciences)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2564

Vol. 7 No. 2 July - December 2021

ISSN 2539-5939 (Print)

ISSN 2730-2725 (Online)

วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology

(Humanities and Social Sciences)

ISSN: 2539-5939 (print)

ISSN: 2730-2725 (Online)

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2564

Vol.7 No.2 July – December 2021

กำหนดออกวารสารทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

จำนวนพิมพ์: 300 เล่ม

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ปรัชญาและศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการ บริหารธุรกิจ พัฒนาสังคมและการศึกษา

อัตราค่าสมาชิก

สามัญรายปี (ปีละ 2 ฉบับ) 500 บาท

เจ้าของวารสาร

สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

รูปแบบการดำเนินการกลั่นกรองบทความ

กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกระบวนการจัดทำวารสารตั้งแต่การคัดเลือกบทความและมีผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาถ้อยแถลงบทความ บทความละ 2 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ และในการประเมินใช้รูปแบบผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน

วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 : วารสารที่ ผ่านการรับรองคุณภาพ ของ TCI (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2563 จนถึง 31 ธันวาคม 2567)

กองบรรณาธิการภายในสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

คณะที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี ไสคดียานุรักษ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
ดร.สยามพร ทองเนื้อดี	อธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพรรณ ทิพย์คง	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนีนาฏ ณ สุนทร	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพรรณ ทิพย์คง	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ มีมาก	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงเพชร โทณะวณิก	กรรมการ
อาจารย์อัจฉริยา นันทศิริพล	กรรมการ
ดร.นิพัทธ์พนธ์ สนิทเหลือ	กรรมการและเลขานุการ

ฝ่ายเลขานุการ/พิสูจน์อักษร

อาจารย์นงลักษณ์ เจริญทอง	ผู้ช่วยกรรมการและเลขานุการ
นางสาวสุริวิภาวรรณ ขุนพิลึก	ผู้จัดทำ
นางเขมิกา อ่ำอ่อน	ผู้จัดทำ
นายสมโภชน์ กุนแสน	ผู้จัดทำ/ฝ่ายศิลป์

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer review)

ศ.ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศ.ดร.วิจิตรา วิเชียรชม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.พ.ด.อ. ดร.ศักดิ์ จิตต์ระเบียบ	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ธนสุวิทย์ทับทิมรัษฎราชภัฏสวน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.วิภาส ทองสุทธิ	วิทยาลัยนครราชสีมา

รศ.ดร.ณัฐ วัฒนพานิช
รศ.ดร.วิรัตน์ ธรรมาภรณ์
รศ.ดร.พรรษา นิลวิเชียร
รศ.ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง
รศ.ดร.กัญญามน กาญจนาทวีกุล
รศ.ดร.สุวิมล กฤษณกุล
รศ.ดร.อัจฉรา ธรรมาภรณ์
รศ.ดร.ราณี อีสัยกุล
รศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์
รศ.ดร.วรรณลักษณ์ เมียนเกิด
รศ.สยาม คำปรีดา
ผศ.ดร.คงศักดิ์ สังฆมานนท์
ผศ.ดร.ชอทอง บรรจงสวัสดิ์
ผศ.ดร.ญาณวัฒน์ พลอยเทศ
ผศ.ดร.ณัฐวุฒิ วิเศษ
ผศ.ดร.ลีลา เตี้ยสูงเนิน
ผศ.ดร.กฤษฎา ดันเปาว์
ผศ.ดร.เพ็ญพรรณ ทิพย์คง
ผศ.ดร.ฐิติรัตน์ มีมาก
ผศ.ดร.ธนีนาฏ ณ สุนทร
ผศ.ดร.พนมสิทธิ์ สอนประจักษ์
ผศ.ดร.พิมพ์ประภา อมรกิจบุญโญ
ผศ.ดร.สุลัย มหากันธา
ผศ.ดร.ชวลิต เกิดทิพย์
ผศ.ดร.ภิญญพัชญ์ นาคภิบาล
ผศ.ดร.อานนท์ ไชยสุริยา
ผศ.ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง
ผศ.ดร.วริยา ล้ำเลิศ
ผศ.ดร.มาตี ลิมสกุล
ผศ.ดร.เสถียรภาพ นาหลวง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
วิทยาลัยนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเนชั่น
สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ผศ.ดร.เกียรติพร อำไพ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผศ.ดร.อัญชัญ ยุติธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผศ.ศิริวรรณ กิจโชติ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.หริรักษ์ โล่ห์พัฒนานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.กิตติรญา รัตนมณี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ชูจิต ธีรพงษ์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ดร.ชัยวุฒิ ชัยฤกษ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ดร.นันทวัน เหลี่ยมปรีชา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ไตรมาศ พูลผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ดร.มาร์ฎา ชยทัตโต	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.เพียงเดือน เกิดอำแพง	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ดร.วิโรจน์ โกศลฤทธิชัย	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
ดร.สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
ดร.วิทยา ปิ่นทอง	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

สำนักงานกองบรรณาธิการวารสาร

55/56 ถนนหนามแดง-บางพลี ซอยสามมิตร ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540
โทรศัพท์: 02 337 3341

เว็บไซต์วารสาร : <https://www.tci-thaijo.org/index.php/svittj/index>

จัดพิมพ์โดย : ดำรงค์ศักดิ์ พรุ่งตั้ง จำกัด 55/4 หมู่ที่ 11 ตำบลบึงคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับนี้ได้เข้าสู่ปีที่ 7 และฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2564 บทความในวารสารเล่มนี้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา การบริหารธุรกิจ กฎหมาย การท่องเที่ยว และวรรณกรรมด้านภาษา รวมทั้งสิ้น 40 บทความ ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเฉพาะสาขา เพื่อให้ได้บทความที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในมุมมองประเด็นต่าง ๆ ทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักวิจัย นักวิชาการและผู้อ่านทุกท่าน จึงขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานวารสารฯ ฉบับนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพรรณ ทิพย์คง
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

- แนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกซนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน
นันทน์เทพ คำสอน และ นพดล พันธุ์พานิช 1
- การพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชา ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
วีรวิทย์ บุญส่ง อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ และ นาดยา ปิรันธนานนท์ 15
- การใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมือง สำหรับการพัฒนาเมืองของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่
อิทธิพล เนธิยุคปต์ สิงขรแก้ว 28
- การจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี
ธาริกานต์ ธัญญะกุล และ กิจฐเขต ไกรवास 47
- วิกฤตการณ์การเมืองไทยปี 2556-2557 ที่สะท้อนในการ์ตูนการเมืองไทย
อาร์มภ์ เอี่ยมละออ 65
- การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนใน
โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐา
ธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
วันฤดี ปุยะติ อุดม รัตน์อัมพรโสภณ และ สถาพร พฤษภูมิกุล 86
- การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรณีศึกษาถนนตรอกกล้วย ในประเทศไทย
วิฑูร อินทจันทร์ และ ไชยพันธ์ ปัญญาศิริ 100
- การเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาด้วยรูปแบบการปรึกษา
กลุ่มเชิงบูรณาการ
กมลชนก วงวาท เพ็ญนภา กุลนภาดล และ ประชา อินัง 116
- การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: จากแนวคิดสู่การพัฒนากาครรัฐในยุคประเทศไทย 4.0
ณัฐพงษ์ คันธรส อัมฤตา สารธิวงศ์ อัญธิชา รุ่งแสง และ ฐาปนี ชุมพลวงศ์ 130

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (ต่อ)

- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในนักศึกษาระดับปริญญาตรี
โชติอนันต์ เขาวนัสจรีต ดลดาว วงศ์ธีระธรณ์ และ สุริพร อนุศาสนนันท์ 145
- การพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงานด้วยการประยุกต์โมเดลการตอบสนองข้อสอบ
: การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ 157
สร้อยสุดา อิมอรุณรักษ์ ปิยะทิพย์ ประจุพรม และ ปริญญา เรืองทิพย์
- รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 176
เสฐียร จันทะมูล ภารดี อนันต์นาวิ และ เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม
- ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและการจัดการ 199
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน
Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561
ศรีสุนันท์ สุขถาวร และ กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน
- ประสิทธิภาพการใกล้เคียงข้อพิพาทในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี 216
ศุภกานต์ มังกรสุรกาล และ ลือชัย วงษ์ทอง
- ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน 231
ธนพลอยสิริ ลิธิบรรสพ
- ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 247
สุนิสา สุขสงเคราะห์
- การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทย 261
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
เพียงเดือน เกิดอำแพง และ ชาญชัย ปัญญาพัฒนคักดา
- อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์ 275
และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
พลวุฒิ พัฒนวัชรกุล และ วัชรินทร์ ชาญศิลป์

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (ต่อ)

- มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ
ปัญญา วิทย์อนันต์ และ วิภาส ทองสุทธิ 292
- ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในจังหวัดนครปฐม
นิวัฒน์ รังสรั้อย 307
- โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย
ผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
อรรควิทย์ อรรคสิงห์ จิระนันท์ ชัยรัตน์คำโรจน์ และ พีระพงษ์ วรรณภัทรกุล 322
- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากร
ในสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
ฐิติรัตน์ มีมาก กิรณา แก้วสุน และ รติกร บุญสวาท 336
- บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พนีย วิถีสวัสดิ์ จีรวรรณ เทพประสิทธิ์ และ ฐิติ ลาภอนันต์ 353
- การพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย
จตุพงศ์ โมรา บำรุง ไตรรัตน์ เสียม ไตรรัตน์ และ ปราณี นิลกรณ์ 368
- อิทธิพลของตัวแปรส่งผ่านคุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
ต่อการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในเขตภูมิภาคตะวันตก
วีระชัย บุญอยู่ มิตภาณี พุ่มกล่อม และ พาที เกศธนากร 387
- การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
ขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก
ธงชัย บุญน่วม สุริยงค์ ขวนขยัน และ สมสรณุก์ วงษ์อยู่น้อย 399

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (ต่อ)

- การลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย 412
พอล อูยานนท์
- ปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่น 430
ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตมินบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ชาญศักดิ์ เกิดสุข
- การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 448
ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดาวไลว ขุนทอง จุมพจน์ วนิชกุล และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์
- THE CAREER DEVELOPMENT APPROACH: ENABLING THE MARINE DEPARTMENT 464
PIER STAFF IN BANGKOK TO DEVELOP ENGLISH COMMUNICATION SKILLS
Piyanuch Thongtuea, Chalong Tubsree and Thong-in Wongsothorn
- พุทธภาวะในพระคัมภีร์มหายานและความเข้าใจของคณะสงฆ์จีนิกายแห่งประเทศไทย 481
เพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม
พระกฤตกร จุฑาเกียรติ และ พินิจ ลาภธนานนท์
- การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง 498
นาวัน นิลแสงรัตน์ สรายุทธ์ เศรษฐขจร และ วิชาญ สาคุณ
- การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี 510
ชัยญาพรรณ ศรีสุขจิรานนท์
- การพัฒนารูปแบบการบริการเป็นเลิศสำนักงานทนายความ จังหวัดสมุทรปราการ 522
นัฐทิธร จักรแก้ว
- อิทธิพลต่อการตัดสินใจในการส่งต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเฟรนไชน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย 535
ไอรินทร์ พงศ์อมรรักษ์

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิชาการ

- การศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดปทุมธานี 550
กุลณัฐ ไกรศรี ธนธร ชื่นยินดี ปิยะพงษ์ ยงเพชร ไตรมาศ พูลผล และ ถกลรัตน์ ทักษิมา
- INVESTIGATING THE EFFICIENCY OF ENVIRONMENTAL LAW FOR 558
A SUSTAINABILITY IN ASEAN
Asawin Malaisit
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2 ของผู้ประกอบการในประเทศไทย 571
วงกรต โยธานัก และ บดินทร์ รัศมีเทศ
- ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล 579
นพดล ปุຍเกิดทรัพย์ ลาวัลย์ ฅนัดคิลปกุล และ วิมาน กฤตพลวิมาน
- New Normal สภาวะถาวรหรือชั่วคราวจากโควิด-19 594
จิรัฏฐ์ สิริเฉลิมพงศ์ และ สุปรานี วรรณรณ

แนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

นันท์เทพ คำสอน¹ และ นพดล พันธุ์พานิช²

¹นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

²อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

THE MANAGEMENT APPROACH OF PRIVATE MUSIC SCHOOLS FOR BUSINESS SUSTAINABILITY

Nonthathep Kamsorn¹ and Noppadol Punpanich²

¹Doctoral Student of Business Administration Program, Western University, Thailand

²Dissertation Advisor of Business Administration Program, Western University, Thailand

E-mail address: noppol.pu@western.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 19 มิถุนายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 8 พฤศจิกายน 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 22 มิถุนายน 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 5 กลุ่ม จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงจำนวน 3 คน ผู้จัดการโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนจำนวน 2 คน นักวิชาการดนตรีจำนวน 2 คน ผู้ปกครองจำนวน 4 คน และนักเรียนจำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง

ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมไปถึงปัจจัยทางการตลาด เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการดนตรี สำหรับแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนเป็นเรื่องที่โรงเรียนจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารจัดการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างมีศักยภาพและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเน้นไปที่การตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้า ด้านการเรียนการสอน หลักสูตร เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย รวมไปถึงคุณภาพและมาตรฐาน และปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งก็คือปัจจัยทางด้านการบริหารการตลาดที่โรงเรียนสอนดนตรีเอกชนจะต้องให้การทุ่มเทจึงจะทำให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ ธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study private music schools that have any factors that affect sustainable management in Bangkok. 2) to propose guidelines for managing the private music school business for sustainable success. This research was qualitative research with content analysis from in-depth interview and group discussion, collecting information from key informants by using purposive sampling which were divided in 5 groups of 15 people, it consists of 3 senior executives, 2 private music school managers, 2 music scholars, 4 parents and 4 students. The data collected from semi structure in-depth interview.

The result of the research found that factors affecting sustainable management include economic factors, society and environment both inside and outside the organization including marketing factors, technology and innovation in music. As for the management guidelines for the private music schools business for sustainable success, it was a matter that schools must use their ability to effectively and efficiently manage the factors that contribute to success including continuous development and focusing on meeting customers' expectation of teaching and learning modern technology and innovation courses, including quality and standards and another important factors in the marketing management factor that the private music schools must put into make it truly sustainable.

Keywords: Management, Private music school business, Sustainable success

บทนำ

ดนตรีเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลสูงต่อระดับพลังงานและความรู้สึกของมนุษย์ ที่สามารถแสดงออกได้ทางพฤติกรรมในหลายรูปแบบ โดยทั่วไปแล้วมีการแสดงออกทางเสียง บทเพลงและการเต้นรำ ดังนั้นดนตรีจึงเข้ามามีส่วนสำคัญในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ไม่ว่าชนชาติใดภาษาใด ดนตรีช่วยมอบความบันเทิงและ ช่วยกล่อมเกลาคิดใจของมนุษย์ให้มีความละเอียดอ่อน และมีสมาธิกับสิ่งที่ทำมากขึ้น (Cross, 2001) การสอนดนตรีในประเทศไทยได้มีการจัดทำหลักสูตรดนตรีขึ้นหลายครั้ง เช่น พ.ศ. 2544 โดยกรมวิชาการ นำหลักสูตรดนตรีใน พ.ศ. 2535 มาปรับปรุงใหม่โดยเอามารวมอยู่ในกลุ่มวิชาพื้นฐานและได้จัดออกเป็น 6 กลุ่มด้วยกันคือ 1) ดนตรีในชีวิตประจำวัน 2) เสียง 3) การขับร้อง 4) การปฏิบัติเครื่องดนตรี 5) ทฤษฎีโน้ตและองค์ประกอบดนตรี 6) ประวัติ ดนตรี ทั้งนี้จากการปรับปรุงหลักสูตรดนตรีในครั้งหลังสุดนั้น ยังไม่มีการปรับปรุงอีกเลยและได้นำหลักสูตร พ.ศ. 2544 มาดำเนินการสอนในโรงเรียนจนถึงทุกวันนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เนื่องจาก ปีการศึกษา 2551 มีนักศึกษาซึ่งคาดว่าจะสำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาไทย ทั้งภาครัฐและเอกชนออกไปประกอบอาชีพดนตรี ประมาณ 7,000 คน ในขณะที่มี

ชาวต่างชาติประกอบอาชีพดนตรีในประเทศไทยประมาณ 30,000 คน และยังมีศิลปินสัญจรมาทำการแสดงเป็น ครั้งคราวในเทศกาลต่าง ๆ อีกจำนวนมากเพราะประเทศไทย เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาค มีชาวต่างชาติ เดินทางมาท่องเที่ยวปีละ 16 ล้านคน ภาครัฐจึงควรหันมา ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมดนตรี บันเทิงพัฒนาสถาบัน ผลิตคนดนตรีออกไปรองรับความต้องการของสังคม รวมทั้งการรวมตัวเป็นกลุ่ม ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่งผลให้เกิดการรวมตัวของตลาดในด้านต่าง ๆ ด้วยจำนวนผู้บริโภคมากกว่า 600 ล้านคน เกิดการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาด ซึ่งประเทศไทย มีข้อได้เปรียบประเทศสมาชิกอื่นในหลายด้าน ข้อมูลจากศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (Thailand Creative & Design Center: TCDC) ทำให้ทราบว่า มูลค่าของอุตสาหกรรมบันเทิงและดนตรีในประเทศไทยมีเม็ดเงินสะพัดราว 35,000 ล้านบาท ต่อปีมีแนวโน้มของ อัตราการเติบโต ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี การผลิตและการพัฒนาบุคลากรคุณภาพเพื่อรองรับการเติบโตของ ตลาดดังกล่าวของ ประเทศจึงยังเป็นปัญหา ต้องสั่งซื้อและนำเข้าทั้งซอฟต์แวร์ เครื่องดนตรีสื่อและอุปกรณ์ ดนตรีทรัพยากรบุคคลด้านดนตรีจากต่างประเทศ ในแต่ละปีมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นถึง ปีละกว่า 300 ล้านบาท

การเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (Postmodern) ผู้ปกครองมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของวิชาดนตรีเป็นสำคัญ จึงนิยมส่งบุตรหลานเข้า เรียนดนตรีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะการเรียนเปียโน (Piano) และเครื่องดนตรีอื่น ๆ เปียโนนั้นเป็น เครื่องดนตรีที่มีราคาแพง ใช้เงินลงทุนในการเรียนการสอนค่อนข้างสูง ทั้งนี้ความสามารถในการจัดการเรียน การสอนได้มีจำนวนน้อย ดังนั้น โรงเรียนดนตรีเอกชนจึงได้เข้ามามีบทบาททางการศึกษาและได้มีการจัดตั้ง โรงเรียนดนตรีและจัดการสอน ทั้งในระดับพื้นฐาน ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง โดยแนวโน้มมีจำนวน เพิ่มขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนดนตรีเอกชนที่ทำการเปิดสอนอยู่ทั่วประเทศยังมีปัญหาหลายประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน บรรยากาศในห้องเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองและตัว ผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบในทางบวกหรือลบต่อผู้ที่กำลังเรียนดนตรีทั้งสิ้น สหรัฐ จันทรเฉลิม (2545) ได้ศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาดนตรีของนักเรียนทุกระดับชั้น (เกรด) ในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้เรียนมีการตัดสินใจเรียนดนตรีด้วยเหตุผล ต่าง ๆ กัน เช่น พ่อแม่บังคับให้เรียน เรียนเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ทดลองเรียน ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเรียนตามเพื่อน ซึ่งค่าเฉลี่ยมี จำนวนเท่า ๆ กัน ทั้งนี้ปัญหาการศึกษาที่กำลังคุกคามสังคมไทยอยู่ขณะนี้ คือ คุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะ การศึกษาระดับพื้นฐาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการทุกวิชารวมทั้งวิชาดนตรี ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 (สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, 2555) ซึ่งเด็กเหล่านี้กำลังอยู่ในวัยเรียนและพัฒนาตนเอง มีอยู่ถึง 6 ล้านคน และมีโอกาสได้เรียนดนตรีเพียง 150,000 คนเท่านั้นและคุณภาพที่ได้ยังด้อยกว่าประเทศในอาเซียนหลายประเทศ อีกด้วย ส่วนบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนก็มีปัญหาเดียวกัน เช่น ครูไม่เพียงพอในการจัดสอนใน อัตราครู 1 คน ต่อนักเรียน 1 คน ซึ่งโรงเรียนของรัฐไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนดนตรีทุกคนได้ โดยโรงเรียนของรัฐ มีอัตราส่วนเฉลี่ยนักเรียน 20-40 คนต่อครู 1 คน ถ้านักเรียนเหล่านั้นพลาดการ

เลือกโปรแกรม หรือมีจำนวนนักเรียนเกินเกณฑ์ก็ไม่สามารถเรียนดนตรีได้ ที่นักเรียนเหล่านั้นยังมีความสนใจที่จะเรียนดนตรีอยู่

ปัญหาด้านการบริหารจัดการในโรงเรียนดนตรีเอกชน มีสาเหตุเนื่องจากผู้บริหารขาดภาวะผู้นำ ขาดความรู้ในการบริหาร ขาดทักษะในการจัดการ ขาดทักษะในเชิงธุรกิจ ไม่มีการพัฒนาความรู้ให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน เรื่องหลักสูตรและการสอน นักเรียนมักเลือกเรียนเครื่องดนตรีที่ตนเองชอบ มากกว่าการเรียนทฤษฎีดนตรี ทำให้ขาดความรู้ขั้นพื้นฐานทางดนตรี คุณภาพของผู้เรียนต่ำ ผู้เรียนขาดเทคนิคการเล่น ขาดการจินตนาการ และไม่มีโอกาสได้ประเมินตนเอง และภาวะผู้นำของครูผู้สอนก็มีปัญหาบางประการ เช่น ครูผู้สอนไม่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน มีปัญหากับผู้บริหาร มีปัญหากับเพื่อนร่วมงาน มีอัตราการเข้า-ออกสูงทำให้ไม่สามารถ เชื่อมต่อสาระที่ต่อเนื่องได้ และสุดท้ายครูผู้สอนมีความร่วมมือกับผู้ปกครองน้อยทำให้ขาดการสื่อสารโดยปกติแล้ว ครูกับผู้ปกครองมีการร่วมมือกันค่อนข้างสูงยกเว้นบางกรณีครูมีปัญหากับผู้เรียนซึ่งย่อมจะส่งผลต่อผู้ปกครองด้วย ปัญหาทั้งหมดนั้น ปัญหา รุ่งเรือง (2556) มีความเห็นว่า การเรียนการสอนดนตรีในประเทศไทยในเกือบทุกระดับทั้งในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนดนตรีของรัฐและในโรงเรียนดนตรีของเอกชนมีความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

ดังนั้น โรงเรียนสอนดนตรีเอกชนที่มีชื่อเสียงล้วนมีเครื่องหมายการันตีรับรองหลักสูตรการเรียนการสอนที่บ่งบอกถึงควมมีประสิทธิภาพ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทำให้ผู้วิจัยสนใจแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ได้มาตรฐาน และคุณภาพ สมรรถนะของผู้บริหารและผู้ให้บริการ เพื่อให้เกิดศักยภาพและประสบความสำเร็จในการแข่งขันทางธุรกิจอย่างยั่งยืน ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

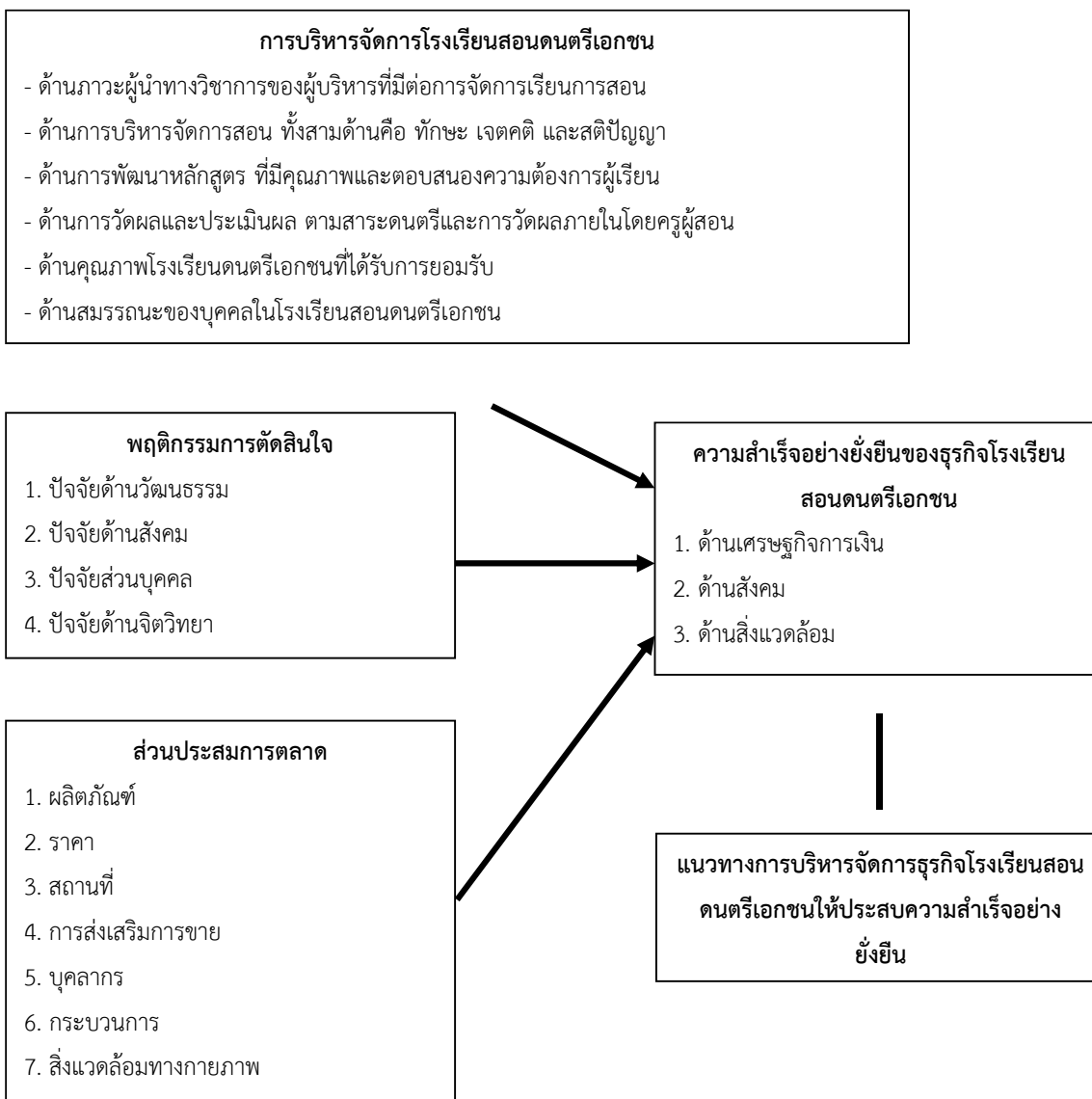
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้นำหลักแนวคิดและทฤษฎีของ Taylor Frederick W. (2002), Solomon M.R. (1996), Lubin, David A, and Esty, Daniel C. (2010) และ Kotler, Philip (1997) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎี

1. การจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืน

การจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนเป็นแนวทางทางธุรกิจที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มในระยะยาวให้แก่เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นด้วยการบริหารโอกาส จัดการความเสี่ยงในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จัดได้ว่าเป็นแนวโน้มหลักที่สำคัญของการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบันต่อเนื่องไปในอนาคต องค์กรธุรกิจจะต้องปรับตัวปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ และระบบการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อคงความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน (Lubin and Esty, 2010)

ปัจจุบันทุนนิยมถูกกดดันจากสังคมมากขึ้น เนื่องจากสังคมเชื่อว่าการที่บริษัทส่วนใหญ่เจริญเติบโตก้าวหน้ามาจากค่าใช้จ่ายที่เป็นภาระของสังคมและชุมชน ถึงแม้ว่าหลายแห่งจะดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมแต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะบริษัทส่วนใหญ่ติดอยู่กับกรอบวิธีการบริหารธุรกิจที่ล้าสมัยและมักจะเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลตอบแทนทางการเงินในระยะสั้นเพียงอย่างเดียวโดยละเลยความต้องการที่สำคัญของลูกค้าและไม่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียซึ่งสามารถมีอิทธิพลกับกิจการ (Porter & Kramer, 2011)

การจัดการอย่างยั่งยืนจึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการธุรกิจที่นอกเหนือจากการเติบโตและสร้างผลกำไรตามแนวคิดดั้งเดิมแล้ว ธุรกิจยังต้องพยายามตอบสนองต่อเป้าหมายทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การยอมรับนำแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาใช้ทำให้ธุรกิจต้องปรับตัวให้เข้ากับประเด็นสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไป และรูปแบบการแข่งขันทางธุรกิจจะต้องเปลี่ยนจากการมีต้นทุนต่ำไปสู่การสร้างผลผลิตโดยใช้ความรู้ความสามารถของพนักงาน ความเป็นหุ้นส่วนใกล้ชิดกับคู่ค้า ลูกค้า และองค์กรท้องถิ่น โดยบริษัทต้องมีความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นอย่างดีเพื่อลดระยะเวลาการขออนุมัติดำเนินโครงการหรือสามารถออกผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ทันต่อการแข่งขันทั้งในตลาดหลักและตลาดต่างประเทศ (Porter & Kramer, 2011)

ลำดับขั้นของการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนเริ่มตั้งแต่การดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การมีศีลธรรมและจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากการดำเนินงาน การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับบริษัท และการผสมผสานระหว่างความเสี่ยงกับแสวงหาโอกาสเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของธุรกิจ

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P's

ทฤษฎีส่วนประกอบทางการตลาดบริการ ของ (Payne Adrian, 1993 : 92) ประกอบด้วยปัจจัยที่ต้องพิจารณาเพื่อกำหนดตำแหน่งของการบริการและกำหนดส่วนการตลาดของธุรกิจบริการ ส่วนประกอบแต่ละส่วนของส่วนประสมการตลาดจะมีผลกระทบซึ่งกันและกัน และต้องสอดคล้องกันเพื่อให้การดำเนินงานด้านการตลาดประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

คอตเลอร์ (Kotler, 2000 : 14) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาดไว้ว่าเป็นกลุ่มของเครื่องมือทางการตลาดที่องค์กรใช้ในการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ทางการตลาดกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนประสมทางการตลาด (The Marketing Mix) หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งบริษัทนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย (Kotler, 1997 : 92) ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับสินค้าทั่วไป ประกอบด้วย 4Ps ได้แก่ ผลิตภัณฑ์และการบริการ (Product) ราคา (Price) สถานที่ให้บริการและช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) แล้ว ส่วนประสมทางการตลาดบริการยังมีส่วนประกอบเพิ่มขึ้นมาอีก 3 ส่วนคือ บุคลากร (People) กระบวนการให้บริการ (Process) และการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) ดังนั้นส่วนประสมทางการตลาดบริการจึงมีองค์ประกอบที่เพิ่มเติมจากส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าทั่วไป รวมเรียกว่า ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญต่อการตลาด

สมัยใหม่ ซึ่งแนวความคิดเรื่องส่วนผสมทางการตลาดนี้ มีบทบาทสำคัญทางการตลาด เพราะเป็นการรวมการตัดสินใจทางการตลาดทั้งหมด เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้ธุรกิจสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนาแบบกลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการดนตรีเป็นผู้บริหารระดับสูงคือผู้อำนวยการโรงเรียนดนตรี 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้จัดการโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน 2 คน กลุ่มที่ 3 นักวิชาการด้านดนตรี 2 คน กลุ่มที่ 4 ผู้ปกครอง 4 คน กลุ่มที่ 5 นักเรียน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีประเด็นสำคัญและแนวคำถามโดยแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็นประเด็นคือ 1) สถานภาพของผู้ถูกสัมภาษณ์ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูลและตีความเพื่อหาข้อสรุปองค์ประกอบทางธุรกิจสู่ความสำเร็จของธุรกิจโรงเรียนดนตรี

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (credibility) ของข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ก่อนนำไปดำเนินการสัมภาษณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 กลุ่ม ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยแนวคำถามนั้นเป็นคำถามปลายเปิด โดยกำหนดและเตรียมกลุ่มผู้ร่วมประชุมกลุ่มลำดับแรกติดต่อเป็นการส่วนตัว อธิบายถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษา ตลอดจนขั้นตอนต่างๆ เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม พร้อมทั้งมอบเอกสารข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการเตรียมการกับวันประชุมกลุ่มและนัดวันเวลา สถานที่ก่อนวันประชุมกลุ่ม ติดต่อยืนยันการนัดหมายเพื่อให้ผู้ร่วมประชุมกลุ่มได้เตรียมข้อมูลและความคิดสำหรับการประชุมกลุ่ม ได้ดำเนินงานตามกรอบแนวคิด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยทำการสรุปรูปแบบ และนำเสนอ มีโครงสร้างในประเด็น จากผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน ร่วมกับการวิเคราะห์เอกสารการทบทวนวรรณกรรม แล้วเขียนเป็นแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน จากนั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มในประเด็นสำคัญต่าง ๆ

โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วมด้วยเพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบ จากกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มต้นที่แนวคิด ทฤษฎี (Concept & Theory) นำไปสู่การสรุปเป็นข้อมูลหรือสิ่งที่ค้นพบ (Data & Finding) อันเป็นแนวทางประการสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำ ข้อเสนอแนะในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารระดับสูง นักวิชาการ ผู้จัดการโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ผู้ปกครองและนักเรียน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารระดับสูง นักวิชาการ ผู้จัดการโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ความหมายความสำเร็จอย่างยั่งยืนของธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนใกล้เคียงและสอดคล้องกับความหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางของสากลและหลักการการวัดผลลัพธ์ทางธุรกิจตามแนวคิดของ Triple Bottom line (Elkington, 1999) ที่คำนึงถึงผลลัพธ์จากการดำเนินงานใน 3 ประการได้แก่ ผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ ผลลัพธ์ทางสังคมและผลลัพธ์ทางสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ระบุความหมายการบริหารจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืน คือการพัฒนาองค์กรเติบโตโดยความสำเร็จอย่างยั่งยืนสำหรับธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนเป็นวัตถุประสงค์หลักในการทำให้ธุรกิจสอนดนตรีเอกชนมีความยั่งยืนจะมองไปในทางพัฒนาคือการพัฒนาเติบโตโดยที่สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมและผลการดำเนินงานอย่างสมดุล และผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้ระบุอีกว่านอกจากองค์กรจะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนสำหรับธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนเป็นวัตถุประสงค์หลักในการทำให้ธุรกิจสอนดนตรีเอกชนมีความยั่งยืนจะมองไปในทางพัฒนาบุคลากร รวมถึงลูกค้าให้ควบคู่กัน กลุ่มลูกค้าจะเป็นกลุ่มเด็กเล็กมองถึงการพัฒนาสมอง ทักษะต่างๆ เพื่อให้เด็กสามารถเติบโตในการพัฒนาที่ที่จะต้องสร้างสมดุลแล้วองค์กรต้องพยายามที่จะขยายจุดสมดุลของเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกันมากขึ้น ส่วนการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งได้มองการบริหารธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนอย่างยั่งยืนในแง่การเป็นเครื่องมือที่นำมาเชื่อมโยงความท้าทายทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้ากับโอกาสทางธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนซึ่งในขั้นแรกของการดำเนินธุรกิจ องค์กรต้องรับผิดชอบต่อการทำธุรกิจอย่างปลอดภัย ปฏิบัติตามกฎหมาย ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง การจัดการเรียนการสอน มีหลักสูตรหลากหลายและการบริหารโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนอย่างยั่งยืน ต้องมองคำว่ายั่งยืนหมายถึงการยั่งยืนของสังคมไม่ใช่ความยั่งยืนของธุรกิจการทำธุรกิจต้องมองที่ปลายทางของสังคมยั่งยืนก่อน สังคมที่ยั่งยืน การตลาดก็มีความมั่นคงจะมีลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ส่วนการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนพบว่า นักเรียนมีมุมมองเกี่ยวกับโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต้องมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ นำสิ่งเหล่านี้มาในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาได้ในหลายๆ ด้าน อาทิ ความรู้ใหม่กับอุปกรณ์ใหม่ๆ วิธีการเรียนใหม่ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งปัจจุบันนักเรียนมีการแข่งขันกันสูง ซึ่งผลจาก

วิวัฒนาการที่มีผลทำให้นักเรียนมีวัฒนธรรมด้านการมีคุณธรรมลดลง ดังนั้นจำเป็นต้องเสริมสร้างทางร่างกาย และจิตใจไปพร้อมกันและมีความคิดเห็นอีกว่าโรงเรียนจะต้องมีจุดเด่นที่ครูมีความเป็นกันเอง มีความอบอุ่น เหมือนเป็นบ้านหลังหนึ่งไม่ใช่โรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการสนทนากลุ่ม (Result of Focus Group)

การสนทนากลุ่มในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นที่สามารถสรุปได้ดังนี้

การที่จะบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้นธุรกิจจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องกระทบต่อศักยภาพของธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น สภาพแวดล้อมทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี ดังนั้นธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนจะต้องวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ต่างๆ อย่างชัดเจนในแต่ละด้าน

การวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการทำงานของโรงเรียน เช่น การวางแผนของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ซึ่งต้องการเข้าไปอยู่ในธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนที่กำลังมีการแข่งขันมากและมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านดนตรีดังนั้นจึงมีการกำหนดหลักสูตรและกิจกรรมต่างๆ ที่มีในโรงเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงเกิดเป็นวิชาต่างๆ รวมถึงกิจกรรมเช่นการจัดอบรม การจัดประกอบดนตรี เป็นต้น

การวางแผนในการทำธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ให้มีครบอย่างที่ผู้เรียนต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนเครื่องดนตรีต่างๆ ห้องซ้อมดนตรีเวทีหรือพื้นที่สำหรับจัดแสดงดนตรีและการฝึกอบรม การจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องดนตรี หนังสือ ตำราเรียนดนตรีต่างๆ รวมถึงการได้พบปะสังสรรค์ นักดนตรี และผู้ที่รักดนตรี

ส่วนประสมทางการตลาดก็คือตัวแปรหนึ่งที่จะทำให้สามารถควบคุมทิศทางของธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน เป็นการรวบรวมความต้องการของผู้บริโภคในตลาดและสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้ ซึ่งเป็นเรื่องสุดท้ายในประเด็นการสนทนากลุ่ม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 คือ พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการที่ทำให้ธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ศึกษาโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในเขตกรุงเทพมหานคร

กรณีความหมายการบริหารจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ที่ผู้วิจัยสรุปและตีความได้จากการสัมภาษณ์ว่า “เป็นการดำเนินธุรกิจให้เติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยคำนึงถึงสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน ภายใต้หลักการ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการสอน ทั้งสามด้านคือ ทักษะ เจตคติ และ

สติปัญญา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการผู้เรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล ตามสาระดนตรีและการวัดผลภายในโดยครูผู้สอน ด้านคุณภาพโรงเรียนดนตรีเอกชนที่ได้รับการยอมรับ ด้านสมรรถนะของบุคคลในโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนเพื่อประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน” นอกจากเป็นความหมายที่ชัดเจนแล้วยังเป็นความหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างธุรกิจกับสิ่งแวดล้อมและสังคมที่มีแนวโน้มความขัดแย้งเพิ่มสูงขึ้น และจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจในอนาคต

พิจารณาจากความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีแม้แต่คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนในกรุงเทพมหานครมีความพร้อมเพียงทั้งด้านอาคารสถานที่ สื่อและวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี และข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งผู้บริหารก็มีความรู้ที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการอีกด้วย ปัจจุบันนี้ผู้บริหารโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนในกรุงเทพมหานคร มีการตื่นตัวกันมากในด้านการพัฒนาตนเองให้เกิดความก้าวหน้า ให้ทันยุคทันเหตุการณ์ สืบเนื่องจากการเข้ารับการอบรมความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งด้าน การบริหาร การจัดการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการบริหารยุคใหม่ที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญประกอบกับโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนในกรุงเทพมหานคร ได้รับการปลูกฝังในด้านคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านระบบควบคุมคุณภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม (Westgard, 2000) อีกทั้งแต่ละโรงเรียนพยายามพัฒนาโรงเรียนของตนให้เป็นที่ยอมรับศรัทธาแก่ประชาชนโดยทั่วไป และตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้แก่ คุณภาพของนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงใช้แนวทางในการบริหารที่เน้นคุณภาพเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง

ความหมายของการบริหารจัดการธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืนของ Brundtland (1987), Triple Bottom Line (Elkington, 1999) และทฤษฎีว่าด้วยผู้มีส่วนได้เสีย (Freeman, 1984) รวมไปถึงใกล้เคียงกับความหมายตามมาตรฐานอุตสาหกรรมว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม และการเป็นพลเมืองที่ดีของโลก (Un Global Compact, 2012) ทำให้ง่ายต่อการสื่อสารและสร้างความเข้าใจถึงแนวทางการจัดการอย่างยั่งยืนขององค์กร รวมทั้งเป็นที่ยอมรับแก่หน่วยงานประเมินภายนอกองค์กรที่เป็นสากล เช่น DJSI, GRI หรือ UN Global Compact หรือหน่วยงานประเมินภายในประเทศที่นำแนวทางการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนมาใช้ การรวมหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนเข้าด้วยกันทำให้อนาคตข้างหน้าสามารถใช้แนวทางการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนเป็นกรอบขนาดใหญ่ของการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดความสับสน และลดจำนวนกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกัน การที่ผู้บริหารโรงเรียนสอนดนตรีให้ความหมายการบริหารจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกับทฤษฎีทั้งระดับสากลและประเทศ สะท้อนถึงการที่องค์กรและผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักต่อปัญหาความขัดแย้งที่ธุรกิจกำลังเผชิญอยู่เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารมีการให้ข้อมูลที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกันนั้น ถึงแม้จะมีบทบาทและหน้าที่การทำงานที่ต่างกัน อาจจะสะท้อนให้เห็นกลไกการบริหารองค์กรของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนและการนำองค์กรที่ดีซึ่งเป็นเรื่องที่ควรจรรักษาไว้ ในขณะที่การให้ความหมายการจัดการธุรกิจอย่างยั่งยืนในลักษณะการเติบโตที่ต้องไม่สร้างความขัดแย้งระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นถึงการต้องได้รับฉันทามติ และการแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสมดุล ซึ่งอาจใช้หลักการแบ่งส่วนตามความจำเป็น หรือการเพิ่มขนาดของทรัพยากรให้มีขนาดเพิ่มขึ้นก่อนแล้วจึงค่อยแบ่งปัน ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปของการบริหารความขัดแย้ง (วันชัย วัฒนศัพท์และคณะ, 2555)

ภาวะผู้นำยังมีอิทธิพลทางตรงต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เน้นเรื่องการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า การจัดการประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมเนื่องจากประเด็นดังกล่าวเกี่ยวข้องกับอนาคตและขีดความสามารถหลักองค์กรซึ่งต้องใช้วิสัยทัศน์และความสามารถของผู้นำในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นลงไป ภาวะผู้นำจึงจำเป็นมากสำหรับองค์กรที่ต้องมีการสร้างและพัฒนาขึ้นมา ภาวะผู้นำยังคงมีบทบาทโดยส่งอิทธิพลทางอ้อมกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรผ่านการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันเชื่อกันว่าสิ่งแวดล้อมกับสังคมเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก หากองค์กรมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของมนุษย์และสังคม (UN Global Compact, 2012)

เมื่อพิจารณาแนวทางการตลาด ของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน โดยปกติในการตลาดยึดถือองค์ประกอบเบื้องต้น 4 ประการ คือ P-product (ผลิตภัณฑ์) P-price (ราคา) P-place (การจัดจำหน่าย) และ P-promotion (การส่งเสริมการตลาดหรือการสื่อสาร) กล่าวคือทั้ง 4 ประการ หมายถึง 4Ps ของส่วนผสมการตลาด แต่อย่างไรก็ตามจากลักษณะเด่นพิเศษของการให้ความรู้ด้านดนตรี ทำให้จำเป็นต้องมีองค์ประกอบทางด้านกลยุทธ์อื่น ๆ เข้าไว้ด้วยในกลยุทธ์การบริการของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ในการบริหารแบบผสมผสานหรือบูรณาการ โดยเพิ่ม P-people (บุคลากร) เข้ามาในการวิเคราะห์หาความต้องการของผู้บริโภคเพื่อวางแผนทางการตลาดได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญต่อการตลาดสมัยใหม่ ซึ่งแนวความคิดเรื่องส่วนผสมทางการตลาดนี้ มีบทบาทสำคัญทางการตลาด เพราะเป็นการรวมการตัดสินใจทางการตลาดทั้งหมดเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้ธุรกิจสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย และผลงานวิจัยของพรยศ เสือน้อย (2553: 91) ศึกษาเรื่องผลกระทบของส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 (7 P's) ต่อการตัดสินใจเรียนในสถาบันสอนดนตรีของผู้ใหญ่ จากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยทั้งสิ้น 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนในสถาบันดนตรีของผู้ใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนและหลักสูตร (Product) บุคลากร (People) กระบวนการให้บริการ (Process-Service) ค่าเล่าเรียน (Price) และกระบวนการเลือกบริการ (Process-Choose) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ผลว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการพัฒนาการบริหารสถาบันสอนดนตรีของผู้ใหญ่เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ผลการวิจัยนับว่าสอดคล้องกับแนวคิดของวิลสัน (Wilson. 2003 : Online) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีนั้น ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารงานและสนับสนุนคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพ โดยเฉพาะคุณภาพนักเรียน ดังนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ สื่ออุปกรณ์ บรรยากาศในโรงเรียน รวมทั้งเทคโนโลยี (Collis; & Samways, 1996) ซึ่งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนมีส่วนสนับสนุนการบริหารโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนให้ประสบผลสำเร็จ เพราะนักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา รวมทั้งช่วยให้การบริหารงานสะดวกรวดเร็วและบริการลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ในทำนองเดียวกันปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยียังช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะและ พฤติกรรมของผู้บริหารอีกด้วย (Egger; Lipson; & Adams, 2000) นอกจากนี้ บรรยากาศที่สวยงาม และมีความพร้อมเพรียงจะช่วยพัฒนาจิตใจนักเรียนและบุคลากรให้มีความสุข (Tumuaki, 2002)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ควรมีการศึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน สังคมและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนสอนดนตรีในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการปรับปรุงและพัฒนาให้โรงเรียนสอนดนตรีเอกชนมีมาตรฐานและคุณภาพ สู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน
2. ในด้านระบบการบริหารโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน สมควรมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับหลักการ และ ทฤษฎีการจัดการคุณภาพโดยรวมแก่ผู้บริหารโรงเรียนในระดับต่าง ๆ อีกทั้งส่งเสริมให้มีการปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนแต่ละโรงเรียน
3. โรงเรียนสอนดนตรีเอกชนหรือผู้ที่รับผิดชอบในการบริหารงานของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนควร นำการบริหารโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางที่จะทำให้โรงเรียนสอนดนตรีเอกชนได้นำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโรงเรียนต่อไปในระดับสากล
4. ครูผู้รับผิดชอบในการสอนดนตรีควรนำแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาแก้ไข เพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาดตกบกพร่องเพื่อให้โรงเรียนสอนดนตรีเอกชนมีคุณภาพในทุกด้านนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน
5. ด้านหลักสูตรการสอนและเนื้อหาการเรียน ควรจะมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาการ เพื่อให้เป็นตัวเลือกและสนองความต้องการในยุคปัจจุบัน ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เสริมสร้างคุณภาพของหลักสูตร เสริมการแสดงออก หลักสูตรเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีทางการสื่อสาร สำหรับผู้ใหญ่ เพื่อการแสดงและการออกงานสังคม หลักสูตรเพื่อการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนทุกช่วงวัย เป็นต้น ทั้งนี้ หลักสูตรควรมีความทันสมัย

6. ด้านราคา ควรจะกำหนดราคาให้เหมาะสมกับโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน ความคุ้มค่า และผลลัพธ์ที่นักเรียนจะได้รับจากการฝึกฝนและเรียนรู้
7. ด้านสถานที่ตั้ง ควรใกล้แหล่งที่เดินทางสะดวก แหล่งการเรียนรู้ และมีที่จอดรถสะดวกต่อผู้ปกครองและนักเรียน
8. ส่งเสริมการตลาด ควรจะมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองกับนักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมการฝึกซ้อมเพิ่มเติมด้วยกัน
9. ด้านบุคลากรครู การสอนเด็กปฐมวัย ควรจะมีกิจกรรมในการดึงดูดความสนใจจากเด็กและใช้จิตวิทยาการสอนและการถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรนำเอาผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการทำธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนในเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยศึกษาในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจทำธุรกิจโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน
3. ควรจะทำการวิจัยปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรในโรงเรียนสอนดนตรี ทั้งของรัฐบาล สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมของโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนมากยิ่งขึ้น
4. ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนในภาพรวมหรือแต่ละองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนสอนดนตรีเอกชน
5. ควรศึกษาวิจัยในแต่ละองค์ประกอบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
6. ควรเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนสอนดนตรีทั้งภาครัฐที่มีขนาดใหญ่ และขนาดเล็กกว่าว่ามีการบริหารแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ.).
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2556). *ประวัติการดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พรยศ เสือน้อย. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนดนตรีในสถาบันสอนดนตรีของผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร* (การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม). วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย วัฒนศัพท์, บรรพต ตันธีรวงศ์, และศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2555). *การจัดการความขัดแย้งและการขอโทษ*. นนทบุรี: ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า.

- สมบัติ อารังอัญวงศ์. (2555). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิดการวิเคราะห์และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมารธรรม.
- สหรัฐ จันทรเฉลิม. (2545). *การเดี่ยวจะเข้าเพลงพญาโศก 3 ชั้น บทเรียนทางเพลงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาดนตรี). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Brundtland, Harlem. (1987). *Our Common Future*. New York: Oxford University.
- Collis, Betty., & Samways, Brian. (1996). *Education and Information Technologies*. Retrieved June 1, 2003, from www.edu.ge.ch/cptic/prospective/projects/ifip/publications/Educ_informv1_1.html/
- Cross, Matthew. (2001). *Welcome to Leadership Alliance*. Retrieved from <http://www.leadershipalliance.com/deming.htm>.
- Egger, Dominique., Lipson Debra., & Adams, Orvill. (2000). *Achieving The Right: The Role of Policy Making Processes in Managing Human Resources for Health Problem*. Retrieved from http://www.hrhtoolkit.forumone.com/mstrworkforce_policy/mstr_workforce_policy.doc.
- Elkington, J. (1999). Triple bottom-line reporting: Looking for balance. *Australian CPA*, 69(2), 18–21.
- Freeman, R. Edward. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Kotler, Phillip. (1997). *Principle of marketing*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Kotler, Phillip. (2000). *Marketing Management* (5th ed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Lubin, David A., & Esty, Daniel C. (2010). *The sustainability imperative*. Harvard Business Review: Harvard Business School.
- Payne Adrian. (1993). *The Essence of Service Marketing*. Hertfordshire: Prentice Hall International (UK). Ltd.
- Porter, Michael E., & Kramer, Mark R. (2011). Creating shared value. *Harvard Business Review*, 89, 1-2.
- Solomon, M.R. (1996). *Consumer Behavior*. Englewood Cliff, NJ: Prentice-Hall.
- Taylor, Frederick W. (2002). *The principle of Scientific Management*. New York: Harper.
- Tumuaki. (2002). *School Principle*. Retrieved from http://www.carrers.co.nz/job/13a_edu/j25413.html.
- UN Global Compact. (2012). *United Nations Global Compact annual review 2012*. New York: UN Global Compact Office.
- Westgard, Jame O. (2000). *Six Sigma Quality Management and Desirable Laboratory Precision.*: Retrieved from <http://www.westgrad.com/essay35.htm>.
- Wilson, L.M. (2003). Chronic Renal Failure. In S.A. Price & L.M. Wilson (Eds), *Pathophysiology Clinical Concepts of Disease Processes* (5th ed) (pp.676-703). St.Luis: Mosby.

การพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชา ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

วีรวิทย์ บุญส่ง อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ และ นาทยา ปิณฑนานนท์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

DEVELOPMENT OF ALTERNATIVE ASSESSMENT ACTIVITIES IN SOCIAL STUDIES

COURSES, BACHELOR OF EDUCATION PROGRAM IN SOCIAL STUDIES,

THEPSATRI RAJABHAT UNIVERSITY

Veeravit Boonsong Udomluk Koolsriroj and Nataya Pithananon

Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

E-mail address: jayejsuntorn@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 20 มิถุนายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 18 ตุลาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 29 มิถุนายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา และเพื่อศึกษาผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่สร้างขึ้นในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาไปทดลองใช้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ประจำที่สอนในสาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 7 คน และนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 215 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการประเมินทางเลือก แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาร้อยละเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) มีการพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา 37 รายวิชา รวมจำนวน 122 กิจกรรม พร้อมเกณฑ์การประเมินผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการประเมินทางเลือกกับเกณฑ์การประเมิน มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด 2) ผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกไปทดลองใช้ โดยผู้สอนคัดเลือกกิจกรรมการประเมินจากคลังกิจกรรมที่สร้างไว้ จำนวน 15 กิจกรรม เพื่อนำไปใช้ในรายวิชาต่างๆจำนวน 12 รายวิชา โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ความพร้อมของนักศึกษา ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม

ผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกไปทดลองใช้พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการประเมินทางเลือกในระดับมากที่สุด ส่วนผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนต่อการใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

คำสำคัญ : กิจกรรมการประเมินทางเลือก รายวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

Abstract

The purposes of this research were to develop the alternative assessment activities in social studies courses, Bachelor of Education Program in Social Studies and to study the results of the alternative assessment activities usage. The participants in this participatory action research were seven lecturers of Bachelor of Education Program in Social Studies, Faculty of Humanities and Social Science, Thepsatri Rajabhat University, and 215 students who enrolled in second semester of academic years 2018. The instrument of this research consisted of the suitability of alternative assessment activities, The students' satisfaction assessment and the lecturers' opinion assessment. The data collected were analyzed using percentage, mean ($\bar{X}$), and standard deviation (SD)

The results were as follows : 1) According to the research, there were 122 alternative assessment activities from 37 subjects in social studies program, The criteria and the results of alternative assessment activities. The criteria of alternative assessment activities was at high level while the suitability of alternative assessment was at highest level. 2) The lecturers selected 15 activities for using in 12 subjects from the students' readiness, activities period, and facility of activities management. It was found that the students' satisfaction of alternative activities was at highest level as well as the level of the lecturers' opinion of alternative activities usage.

Keywords: Alternative Assessment Activities, Social Studies Courses, Bachelor of Education Program

บทนำ

การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน มีทักษะความรู้ ในศาสตร์ หรือ สาขาที่จะออกไปประกอบอาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งนี้ต้องอาศัยการประเมินผลการเรียนเพื่อที่จะทำให้เรารู้ว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนนั้นแล้วหรือยัง ดังนั้นการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

การวัดและการประเมินผลการเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ดังที่ อนันต์ ศรีโสภ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดและการประเมินผลทางการเรียนที่ดีเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของการศึกษา เพราะผลจากการวัดจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของทั้งผู้สอนและผู้เรียน เพื่อใช้ปรับปรุงวิธีการสอน วิธีการเรียนให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการการอุดมศึกษามีนโยบายให้อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลโดยเน้นที่การวัดทักษะความรู้ การปฏิบัติกิจกรรม และการพัฒนาความคิดระดับสูงเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) ปัจจุบันนี้หลายประเทศได้นำการประเมินผลแนวใหม่มาใช้ในการประเมินการเรียนรู้ ซึ่งมีชื่อเรียก ว่า “Alternative Assessments” (Herrington, 2010) สำหรับประเทศไทย ใช้คำว่า การประเมินทางเลือก (พลารักษ์ ไชโย, 2555 และนาคยา ปิณฑานนท์, 2545)

การประเมินทางเลือก เป็นแนวความคิดใหม่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย ผู้สอนจะต้องกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนเสริมสร้างพลังความสามารถที่มีอยู่ในตนเองของแต่ละบุคคลอย่างสูงสุด และนำศักยภาพนี้มาพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ศักยภาพดังกล่าวนี้ควรจะต้องได้รับการกระตุ้นและพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้น สมศักดิ์ ภูวิภาตาวรรณ (2554) นาคยา ปิณฑานนท์ (2545) Wangsatorntanakhun (2010) ได้กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่าการประเมินทางเลือก ประกอบด้วย การประเมินผลการปฏิบัติ (Performance Assessment) การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) และการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) ซึ่งการประเมินทั้ง 3 วิธีนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะใช้วัดความสามารถที่แท้จริง ความคิดที่ซับซ้อนของผู้เรียน และสามารถประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ได้

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นโดยประยุกต์แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 โดยเน้นการผลิตครูด้านสังคมศึกษาที่มีความรอบรู้ ความสามารถ ความคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ ดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะต่างๆ รวมไปถึง คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องมีทักษะการประเมินผลและรู้จักใช้เทคนิคการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย แต่ในปัจจุบัน อาจารย์ผู้สอน ที่รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการประเมินในรูปแบบเก่า เช่น วัดด้วยข้อสอบมาตรฐานโดยส่วนมากมักจะเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ ถูก ผิด และเติมคำสั้น ๆ ที่ใช้ในการตอบคำถาม ซึ่งไม่สามารถวัดความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้ที่ซับซ้อนได้ เพราะข้อสอบส่วนใหญ่จะเน้นความจำมากกว่าความคิดในขั้นสูงและการนำไปใช้จริง ทำให้ไม่ทราบความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนเท่าที่ควร (พลารักษ์ ไชโย, 2555)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกให้สอดคล้องกับรายวิชาต่างๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาสังคมศึกษาและรายวิชาอื่นๆ ของหลักสูตรครุศาสตร์ ได้เรียนรู้วิธีการประเมินทางเลือก ซึ่งเป็นการประเมินในรูปแบบใหม่แทนการประเมินในรูปแบบเดิม

และเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาของหลักสูตรครุศาสตร์ซึ่งจะสำเร็จการศึกษาและประกอบอาชีพครูในอนาคตจะได้นำแนวทางการประเมินทางเลือกไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่สร้างขึ้นในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษาไปทดลองใช้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชา ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เป็นการวิจัยประเภท การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยผู้วิจัยและคณาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา ร่วมกันพัฒนา กิจกรรมการประเมินทางเลือก

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนการสร้างกิจกรรมการประเมินทางเลือก คืออาจารย์ ประจำที่สอนในสาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) จำนวน 7 คน

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนการทดลองใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือก คือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนใน รายวิชาสาขาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 2/2561 จำนวน 215 คน และอาจารย์ผู้สอนจำนวน 7 คน

3. วิธีการพัฒนา

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการพัฒนา 4 ขั้นตอนซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการ

1. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเอกสารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการประเมินทางเลือก แล้วเขียนโครงการวิจัยเสนอต่อคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา กิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

2. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนา กิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชาของหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ให้กับคณะกรรมการพัฒนา กิจกรรมการประเมินทางเลือกจำนวน 7 คน เป็นเวลา 5 วัน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการพัฒนากิจกรรมการประเมิน

1. หลังจากอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับคณะกรรมการพัฒนากิจกรรมการประเมิน ทางเลือกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้คณะกรรมการพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกและสร้างเกณฑ์การประเมิน จำนวนทั้งสิ้น 37 รายวิชา เมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินเพื่อประเมินเครื่องมือประเมินกิจกรรมทางเลือก แล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านหลักสูตรและการสอนตรวจสอบ
2. หลังจากนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ไขหลังจากนั้น ผู้วิจัยนำแบบประเมินกิจกรรมการประเมินทางเลือก พร้อมทั้งกิจกรรมการประเมินและเกณฑ์การประเมิน ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมศึกษาจำนวน 5 คนประเมินความเหมาะสม
3. หลังจากปรับแก้ไขตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเสร็จแล้ว นำกิจกรรมการประเมินทางเลือกและเกณฑ์การประเมิน เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ในขั้นตอนนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. แบบประเมินเพื่อประเมินเครื่องมือประเมินกิจกรรมทางเลือกสำหรับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ข้อ โดยการคำนวณค่าสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence: IOC) มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00
2. แบบประเมินเพื่อประเมินกิจกรรมการประเมินและเกณฑ์การประเมินทางเลือก จำนวน 37 รายวิชาได้กิจกรรมการประเมิน 122 กิจกรรม ผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับ (4.51) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มวิชา พบว่า กลุ่มวิชาเอกบังคับ มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.56) รองลงมา กลุ่มวิชาเอกเพิ่มเติม (4.52) กลุ่มวิชาการสอนวิชาเอก (4.49) และ กลุ่มวิชาเอกเลือก (4.48) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทดลองใช้กิจกรรมการประเมิน

1. จัดปฐมนิเทศผู้สอนในสาขาวิชาสังคมศึกษาในการจัดกิจกรรมโดยใช้การประเมินทางเลือกแล้วให้ผู้สอนนำกิจกรรมการประเมินและเกณฑ์การประเมินไปทดลองใช้กับรายวิชาที่เปิดสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 12 รายวิชา
2. หลังจากผู้สอนจัดกิจกรรมการประเมินทางเลือกเสร็จแล้ว นำแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการได้รับการจัดกิจกรรมการประเมินทางเลือกให้นักศึกษาประเมินและนำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนหลังการใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกให้ผู้สอนทุกคนประเมิน

ในขั้นตอนนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. กิจกรรมการประเมินทางเลือกจำนวน 12 รายวิชา
2. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ประเมินของ

Likert ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อและคำถามปลายเปิด มีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 1.00

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนหลังการใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ประเมินของ Likert ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ และคำถามปลายเปิด มีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 1.00

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปผลการวิจัย

1. นำผลที่ได้จากการนำไปทดลองใช้ มาสรุป แล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
2. เมื่อผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำเสนอผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชา ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา ได้กิจกรรมการประเมินทางเลือก ทั้งสิ้น 37 รายวิชา กิจกรรมการประเมิน 122 กิจกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวิชาเอกเลือก จำนวน 23 รายวิชา 73 กิจกรรมการประเมิน รองลงมา คือ กลุ่มวิชาเอกบังคับ จำนวน 8 รายวิชา 28 กิจกรรมการประเมิน กลุ่มวิชาเลือกวิชาเอกหรือวิชาการศึกษาเอกเพิ่มเติม จำนวน 4 รายวิชา 13 กิจกรรมการประเมิน และกลุ่มวิชาการสอนวิชาเอกมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 รายวิชา 8 กิจกรรมการประเมิน รายละเอียดตัวอย่างกิจกรรมการประเมินทางเลือกและเกณฑ์การประเมิน แสดงในตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 กิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชา สศ 2110101 ปรัชญาและศาสนา

คำอธิบายรายวิชา	รายการกิจกรรมการประเมิน
องค์ประกอบ ความหมาย	1. จัดนิทรรศการ แสดงข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสำรวจ ศาสนสถานต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น
ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญากับศาสนาสำคัญของโลก อาทิ พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา อิสลาม	2. จัดกิจกรรมสัมมนาในประเด็นปรัชญากับศาสนาสำคัญของโลก โดยอาศัยข้อมูลภาคสนามจากการสำรวจประชาชนที่นับถือศาสนาต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น
พราหมณ์-ฮินดู หลักจริยธรรมสำคัญของศาสนาดังกล่าวในชีวิตประจำวัน	3. ผลิต VDO เชิงสารคดีเกี่ยวกับการพัฒนาการและหลักจริยธรรมสำคัญของศาสนา พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา อิสลาม พราหมณ์-ฮินดู

ตารางที่ 2 เกณฑ์การประเมิน การจัดนิทรรศการ แสดงข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสำรวจศาสนสถานต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น

รายการ ประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
ข้อมูล ภาคสนาม	เนื้อหาที่ได้จากการ สำรวจครอบคลุมหัวข้อ ที่กำหนด มีรูปภาพ ประกอบชัดเจน แหล่งที่มาของข้อมูลมี ความน่าเชื่อถือ การ อ้างอิงถูกต้องตาม รูปแบบ	เนื้อหาที่ได้จากการ สำรวจครอบคลุมหัวข้อ ที่กำหนด มีรูปภาพ ประกอบชัดเจน แหล่งที่มาของข้อมูลมี ความน่าเชื่อถือ	เนื้อหาที่ได้จากการ สำรวจครอบคลุมหัวข้อ ที่กำหนด แหล่งที่มา ของข้อมูลมีความ น่าเชื่อถือน้อย	เนื้อหาที่ได้จากการ สำรวจไม่ครอบคลุม หัวข้อที่กำหนด แหล่งที่ มาของข้อมูลมีความ น่าเชื่อถือ น้อย
ความ เหมาะสมของ สื่อ	เนื้อหาของป้ายนิเทศ ตรงกับเรื่องที่ศึกษามี ความประณีต ใช้วัสดุ อย่างพอประมาณ สมเหตุสมผล จัดแสง สี สัน ฉากหรือภาพ ประกอบ ได้น่าสนใจ	เนื้อหาของป้ายนิเทศ ตรงกับเรื่องที่ศึกษา มีความประณีต ใช้วัสดุ อย่างพอประมาณ สมเหตุสมผล จัดแสงและสี สัน ฉากหรือภาพ ประกอบ ได้น่าสนใจพอควร	เนื้อหาของป้ายนิเทศ ตรงกับเรื่องที่ศึกษา ใช้ วัสดุมากหรือน้อยเกิน ความจำเป็น	เนื้อหาของป้ายนิเทศไม่ ตรงกับเรื่องที่ศึกษา ใช้ วัสดุมากหรือน้อยเกิน ความจำเป็น
การนำเสนอ ข้อมูลต่อผู้เข้า ชมนิทรรศการ	มีการนำเสนออย่างเป็น ขั้นตอน สมาชิกทุกคน เข้าใจและ สามารถตอบ คำถามอย่างมีไหวพริบ มีกิจกรรมประกอบ น่าสนใจ สอดคล้องกับ นิทรรศการ	มีการนำเสนออย่างเป็น ขั้นตอน สมาชิกส่วน ใหญ่เข้าใจและสามารถ ตอบคำถามอย่างมีไหว พริบ มีกิจกรรม ประกอบที่สอดคล้องกับ นิทรรศการ	มีการนำเสนออย่างเป็น ขั้นตอน สมาชิกส่วน ใหญ่ตอบคำถามไม่ ชัดเจน มีกิจกรรม ประกอบที่สอดคล้องกับ นิทรรศการ	สมาชิกส่วนใหญ่ตอบ คำถามไม่ชัดเจน มี กิจกรรมประกอบ นิทรรศการ
การออกแบบ นิทรรศการ	บริเวณที่จัดนิทรรศการ มีความโดดเด่นสะดุดตา วางรูปแบบทิศทางการ เดินของผู้เข้าชม สอดคล้องกับลำดับ เนื้อหา ทำให้ผู้เข้าชม เคลื่อนไปในทิศทางที่ ต้องการ บรรยากาศ ภายในงานดึงดูดผู้ชม	วางรูปแบบทิศทางการ เดินของผู้เข้าชมได้ สอดคล้องกับลำดับ เนื้อหา ทำให้ผู้เข้าชม เคลื่อนไปในทิศทางที่ ต้องการ บรรยากาศ ภายในงานดึงดูดผู้ชม	วางรูปแบบทิศทางการ เดินของผู้เข้าชมได้ไม่ สอดคล้องกับลำดับ เนื้อหาที่กำหนด บรรยากาศภายในงาน ดึงดูดผู้ชม	วางรูปแบบทิศทางการ เดินของผู้เข้าชมไม่ สอดคล้องกับลำดับ เนื้อหาที่กำหนด

2. ผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่สร้างขึ้นในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษาไปทดลองใช้

คณะกรรมการพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกเข้าที่ประชุมประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา และดำเนินการคัดเลือกผู้สอนโดยในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 นี้ มีรายวิชาที่เปิดสอนในสาขาวิชาสังคมศึกษาจำนวน 12 รายวิชา มีอาจารย์รับผิดชอบในการสอนจำนวน 7 คน หลังจากนั้นจัดปฐมนิเทศอาจารย์ที่รับผิดชอบรายวิชาสอนในภาคเรียนการศึกษาที่ 2/2561 โดยแจ้งวิธีการรูปแบบการจัดกิจกรรมด้วยกิจกรรมการประเมินทางเลือก แล้วให้ผู้สอนคัดเลือกกิจกรรมการประเมินจากคลังกิจกรรมว่าจะใช้กิจกรรมการประเมินอะไรในการสอน ข้อคำนึงถึงการคัดเลือกกิจกรรมการประเมิน คือ ความพร้อมของนักศึกษา เวลาในการดำเนินกิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ผลการคัดเลือกกิจกรรมการประเมินทางเลือกของผู้สอนพบว่า กิจกรรมการประเมินทางเลือกส่วนใหญ่นำไปใช้ในชั้นปีที่ 4 จำนวน 5 รายวิชา รองลงมา นำไปใช้ชั้นปีที่ 2 จำนวน 4 รายวิชา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 3 รายวิชา และชั้นปีที่ 1 จำนวน 3 รายวิชา จะสังเกตได้ว่า กิจกรรมการประเมินส่วนใหญ่ที่อาจารย์เลือกใช้อยู่ในกลุ่มของการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Assessment) จำนวน 15 กิจกรรม ประกอบไปด้วย การจัดกิจกรรมสัมมนา กิจกรรมได้วาที การผลิตชิ้นงาน (ได้แก่ การผลิต VDO หนังสือ Diorama และการสร้างสมุดกิจกรรม) งานวิจัยการศึกษาอิสระ การนำเสนอโดยประยุกต์เทคนิคการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ รองลงมา คือการใช้กิจกรรมการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จำนวน 1 กิจกรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมสัมมนาซึ่งเปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าร่วมด้วย (รายวิชา สศ 2211403 สัมมนาสังคมศึกษา) และไม่ปรากฏว่ามีอาจารย์คนใดเลือกใช้การประเมินแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกเสร็จแล้วนำแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการประเมินทางเลือกและแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกให้ประเมิน มีผลการประเมินดังนี้

2.1 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการประเมินทางเลือก สรุปคะแนนผลการประเมินอยู่ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย รายการประเมินความพึงพอใจจำนวน 12 รายวิชา

รายการประเมิน	จำนวนรายวิชา 12 รายวิชา		
	$\bar{x}$	SD.	แปลผล
1. กิจกรรมการประเมินทันสมัยมีความน่าสนใจ	4.60	0.51	มากที่สุด
2. กิจกรรมการประเมิน มีความยาก-ง่าย เหมาะสม	4.56	0.56	มากที่สุด
3. กิจกรรมการประเมินเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ	4.62	0.51	มากที่สุด
4. กิจกรรมการประเมินช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการปฏิบัติงาน	4.70	0.35	มากที่สุด
5. กิจกรรมการประเมินพัฒนาผู้เรียนให้เกิดแนวคิดเชิงวิเคราะห์	4.66	0.46	มากที่สุด
6. กิจกรรมการประเมินช่วยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4.68	0.41	มากที่สุด

7. กิจกรรมการประเมินส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้	4.55	0.58	มากที่สุด
8. กิจกรรมการประเมินช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า คิดวิเคราะห์	4.68	0.47	มากที่สุด
9. กิจกรรมการประเมินมีเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน	4.64	0.52	มากที่สุด
10. กิจกรรมการประเมินมีวิธีการประเมินผลที่สอดคล้องและเหมาะสมกิจกรรม	4.62	0.50	มากที่สุด
รวม	4.63	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $SD = 0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมการประเมินช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะและกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $SD = 0.35$) รองลงมา กิจกรรมการประเมินส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.68$, $SD = 0.41$) และกิจกรรมการประเมิน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ($\bar{X} = 4.68$, $SD = 0.47$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน อยู่ในระดับมากที่สุด และกิจกรรมการประเมินส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.58$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนที่มีต่อการใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกสรุปคะแนนผลการประเมินอยู่ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยรายการประเมินการสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนจำนวน 12 รายวิชา

รายการประเมิน	จำนวนรายวิชา 12 รายวิชา	
	$\bar{X}$	แปลความ
1. กิจกรรมการประเมินความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา	5	มากที่สุด
2. กิจกรรมการประเมินมีความน่าสนใจหลากหลายเหมาะสม	4.92	มากที่สุด
3. กิจกรรมการประเมินพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ	4.83	มากที่สุด
4. กิจกรรมการประเมินสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้	4.58	มากที่สุด
5. กิจกรรมการประเมินสามารถเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน	4.75	มากที่สุด
6. กิจกรรมการประเมินที่ออกแบบมีจำนวนกิจกรรมพอเหมาะ	4.50	มากที่สุด
7. กิจกรรมการประเมินเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด	4.92	มากที่สุด
8. กิจกรรมการประเมินสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงในโลกปัจจุบัน	4.58	มากที่สุด
9. กิจกรรมการประเมินมีความเหมาะสมและเอื้อให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต	4.75	มากที่สุด
10. กิจกรรมการประเมินสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้จริง	4.92	มากที่สุด
11. กิจกรรมการประเมินที่ออกแบบ ผู้สอนจะเลือกและนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการ	4.92	มากที่สุด
12. กิจกรรมการประเมินที่ออกแบบมีความเหมาะสมไม่ยุ่งยาก ต่อการบริหารจัดการในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.92	มากที่สุด
13. กิจกรรมการประเมินทางเลือกที่ออกแบบส่งเสริมการประเมินผลการปฏิบัติ	5	มากที่สุด
14. กิจกรรมการประเมินทางเลือกที่ออกแบบส่งเสริมการประเมินผลตามสภาพจริง	4.58	มากที่สุด
15. กิจกรรมการประเมินทางเลือกที่ออกแบบส่งเสริมการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน	4.58	มากที่สุด
รวม	4.78	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมการประเมินมีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา และกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่ออกแบบส่งเสริมการประเมินผลการปฏิบัติ (Performance Assessment) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 5$) รองลงมา กิจกรรมการประเมินมีความน่าสนใจหลากหลายท้าทายและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กิจกรรมการประเมินเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง กิจกรรมการประเมินสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ หรือวิชาอื่น ๆ ได้ กิจกรรมการประเมินสามารถพัฒนาเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น และกิจกรรมการประเมินที่ออกแบบมีความเหมาะสมไม่ยุ่งยากต่อการบริหารจัดการในกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$) และ กิจกรรมการประเมินที่ออกแบบมีความเหมาะสมมีจำนวนกิจกรรมไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือกในรายวิชา ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ผลการพัฒนากิจกรรมการประเมินทางเลือก ได้ดำเนินการตามแผนการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน และปัญหาที่พบในขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการประเมิน คือ อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ออกแบบกิจกรรม ขำซ้อนไม่หลากหลาย เป็นกิจกรรมแบบดั้งเดิมที่ใช้เป็นปกติ ไม่แตกต่างไปจากการประเมินแบบเดิม และใช้วิธีการประเมินภายในชั้นเรียนเป็นหลัก ผู้วิจัยจึงต้องพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจัดประชุมเพื่อนำกิจกรรมการประเมินที่ออกมาแนะนำเสนอแลกเปลี่ยนเพื่อทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ซึ่งในขั้นตอนนี้ใช้เวลามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการออกแบบกิจกรรมการประเมินทางเลือก ซึ่ง Anderson *et al.* (2011) ให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการประเมินทางเลือกไว้ว่า การประเมินทางเลือกเป็นการประเมินที่แตกต่างจากการประเมินแบบดั้งเดิม ซึ่งเครื่องมือการประเมินผลแบบดั้งเดิมที่นิยมใช้กันเป็นวงกว้างคือข้อสอบแบบหลายตัวเลือกข้อสอบถูก/ผิดข้อสอบเติมคำและเขียนบทความสั้นๆ แต่การประเมินทางเลือกเป็นการประเมินผลจากผลงานของผู้เรียนอย่างรอบด้านซึ่งเป็นความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่สร้างด้วยตนเองอาจจะเป็นชิ้นงาน หรือทักษะการปฏิบัติ

2. ผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่สร้างขึ้นในรายวิชา ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษาไปทดลองใช้

ผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกไปทดลองใช้ โดยกำหนดให้ผู้สอนเป็นผู้เลือกกิจกรรมประเมินที่ผู้วิจัยสร้างเป็นคลังกิจกรรมการประเมินไว้ โดยลำดับแรก ผู้สอนพิจารณาวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และความสามารถที่ผู้สอนต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน หลังจากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาเสร็จสิ้นแล้ว ลำดับที่สอง ความพร้อมของนักศึกษา เช่น ความรู้เดิมของนักศึกษา หรือ ทักษะ หรือ ลำดับที่สาม ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม และ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อ

การจัดกิจกรรม เช่น คอมพิวเตอร์ที่ต้องใช้ในการประมวลผล หรือพาหนะในการเดินทางไปเก็บข้อมูล แล้วให้ผู้สอนกำหนดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการประเมินทางเลือกในประมวลการสอนรายสัปดาห์ ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกพบว่า นักศึกษาสามารถปฏิบัติตามภาระงานในกิจกรรมการประเมินทางเลือกได้ทุกกิจกรรม และผู้สอนสามารถวัดผลการปฏิบัติได้ครอบคลุม หลากหลาย ตามการแสดงออกของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาสามารถปฏิบัติในการทำงานตามสภาพจริง (Real life) ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงซึ่งจะมีความลึกซึ้งในการประเมินมากกว่า เนื่องจากเป็นสถานการณ์จริงที่นักศึกษาต้องปฏิบัติงานเหมือนกิจกรรมที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับคำกล่าวของ Birenbaum and Other (2015) ที่กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการประเมินทางเลือกว่า การประเมินทางเลือกเป็นการประเมินความสามารถที่จะช่วยให้ครูและผู้เรียนได้สอนและเรียนรู้ทักษะในการแก้ปัญหาที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้จากภายในชั้นเรียน เป็นการพัฒนาทักษะการคิดและการสร้างความเข้าใจด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าประสงค์ในการเรียน

ผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่สร้างขึ้นในรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษาไปทดลองใช้ของนักศึกษา พบว่า คะแนนการประเมินส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก จากการสัมภาษณ์และสังเกต พฤติกรรมการเรียนและพฤติกรรมการทำงานของนักศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่ผู้สอนนำมาใช้เพราะเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ ทำความเข้าใจความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งเกณฑ์การประเมินมีความยืดหยุ่นไม่ตายตัว โดยเฉพาะรายวิชาสัมมนา สังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีคะแนนผลการประเมินความพึงพอใจเฉลี่ยสูงสุด นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ต้องวางแผนการศึกษา ออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการจัดกิจกรรมสัมมนาด้วยตนเอง จึงเกิดความตื่นตัว อีกทั้งเกิดความตื่นเต้นเพราะเป็นกิจกรรมสัมมนาที่เปิดให้บุคคลภายนอกเข้ามาร่วมฟังการสัมมนาและต้องตอบคำถามในเชิงวิชาการด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Aureliana (2014) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับการกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษาโดยใช้วิธีการสะสมผลงาน งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการประเมินผลการเรียนรู้แบบทางเลือกและผลของการมีส่วนร่วมของผู้เรียนที่กระตุ้นทั้งการสอนและการทดสอบและอื่นๆ ผลการวิจัยพบว่า การใช้วิธีการสะสมผลงานเป็นวิธีการทางเลือกในการประเมินสำหรับนักเรียน ทำให้สามารถประเมินตนเองและส่งผลกระทบต่อแนวทางการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนรับทราบผลการเรียนรู้ของตน และกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

ผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่สร้างขึ้นในรายวิชา ของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาสังคมศึกษาไปทดลองใช้ของอาจารย์ผู้สอน พบว่า คะแนนการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ จากการสอบถามกับผู้สอนพบว่าผู้สอนทั้งหมดได้ดำเนินการตามกิจกรรมการประเมินที่สร้างขึ้นและผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ดีมาก เช่น รายวิชาสัมมนา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ผู้เรียนต้องคิดรูปแบบประเด็นหัวข้อ การสัมมนาและออกแบบกิจกรรม การออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล วางบทและประเด็นในการอภิปราย แล้วนำเสนอผลการศึกษาด้วยการจัดสัมมนา และจัดนิทรรศการ ซึ่งนักศึกษาสามารถ

ทำออกมาได้อย่างดีเยี่ยม การปฏิบัติลักษณะนี้ไม่สามารถประเมินด้วยการทดสอบโดยการเขียนตอบหรือบรรยายได้ และมีอาจารย์ผู้สอนรายวิชา สศ 2201401 กฎหมายการศึกษาสำหรับครูสังคมศึกษา ซึ่งเป็นอาจารย์นอกสาขาวิชาได้มาปฏิบัติการสอนและใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกในการจัดกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “...เป็นกิจกรรมที่ดีมาก เพราะตนเองจบ นิติศาสตร์ ไม่สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจและหลากหลายได้ การวัดผลและการประเมินผลส่วนใหญ่จะใช้การเขียนตอบเป็นหลัก...” ดังจะเห็นได้ว่า กิจกรรมการประเมินทางเลือกสามารถวัดสมรรถนะของผู้เรียนที่แสดงออกได้อย่างครอบคลุมและรอบด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hendrickson (2010) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความสำเร็จ ความท้าทาย และการค้นพบ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 งานวิจัยมีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อให้นักเรียนผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาเห็นภาพความรู้และทักษะทางวิชาการและการใช้ภาษาของนักเรียนอย่างชัดเจนขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการประเมินผลงานตามสภาพจริงสามารถอธิบายให้เห็นภาพของคะแนนที่ชัดเจน แสดงให้เห็นทักษะการใช้ภาษาของนักเรียนได้มากกว่าการประเมินผลงานด้วยคะแนนสอบมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนและผู้เรียนที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมควรเข้าใจพื้นฐานหลักการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนตามแนวคิดและ หลักการการประเมินทางเลือกที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันพร้อมทั้งมองภาพการวัดและการประเมินผลทางเลือก เป็นการวัดและประเมินผลแบบปกติที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนเข้าใจหลักการพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการประเมินทางเลือก
2. ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการประเมินและเกณฑ์การประเมินที่หลากหลาย ครอบคลุม และแยกเกณฑ์การประเมินแต่ละระดับให้ชัดเจน เพื่อที่จะได้แยกพฤติกรรมที่ผู้เรียนที่แสดงออกได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการเสริมจุดด้อยและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะได้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือกอื่น ๆ ภายในคลังกิจกรรมการประเมิน ที่ผู้สอนไม่ได้เลือกนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากการวิจัยมีระยะเวลาจำกัดผู้สอนจึงเลือกกิจกรรมการประเมินทางเลือกที่เปิดสอนในเทอมนั้น ๆ บางรายวิชาเท่านั้น
2. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลการนำกิจกรรมการประเมินทางเลือกไปใช้ในระยะเวลาตลอดทั้งปีการศึกษาเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะเวลาตลอดปีการศึกษา เพื่อติดตามพัฒนาการของผู้เรียนจากการใช้กิจกรรมการประเมินทางเลือก

3. ควรทำการวิจัยโดยนำแนวทางการพัฒนานักกิจกรรมการประเมินทางเลือกไปใช้กับนักศึกษาในสาขาครุศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) เนื่องจากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) ที่เปิดสอนในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏจะสิ้นสุดลงและปรับปรุงหลักสูตรเป็น หลักสูตรครุศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) ในปีการศึกษา 2562 เพื่อประโยชน์ของนักศึกษาและเพื่อการติดตามผลการใช้ในระยะยาวจึงควรพัฒนานักกิจกรรมการประเมินทางเลือกในหลักสูตรปรับปรุงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นาคยา ปิณฑานนท์. (2545). *จากมาตรฐานสู่ชั้นเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- พลารักษ์ ไชโย. (2555). *การพัฒนานักกิจกรรมการประเมินทางเลือกในกลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณภูมิ (ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดารัตน์. (2554). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- อนันต์ ศรีโสภณ. (2555). *การวัดและการประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- Anderson, L., Cruikshank, K., Mayer, R., Pintrich, P., Rath, J., & Wittrock, M. (2011). *A Taxonomy For Learning Teaching And Assessing*. New York: David McKay Company.
- Aureliana-L. P. (2014). Stimulating Learning Motivation of Early Education And Primary School Students Through Alternative Methods Of Assessment. Transylvania University of Braşov: Romania. *Journal of Theory and Practice in Education*, 10(4), 1022-1046.
- Birenbaum, M., & Dochy, F. J. R. C. (2015). *Alternatives in assessment of achievements, learning processes and prior knowledge*. Boston: Kluwer Academic Press.
- Hendrickson, K. L. (2010). *Authentic assessment in action: The Challenges, success, and discoveries made in a 5th grade classroom* (Master's thesis). University of Alaska Fairbanks.
- Herrington, J., Reeves, T., & Oliver, R. (2010). *Authentic E-Learning*. New York: Routledge.
- Wangsatorntanakhun, J. A. (2010). *Designing performance assessments: Challenges for the three-story intellect*. Retrieved November 12, 2014, from <http://www.geocities.com/Athens/Parthenon/8658>.

**การใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมือง
สำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่**

อิทธิพล เนธิยุคต์ สิงขรแก้ว

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

**THE USE OF THE BUILDING CONTROL ACT AND THE CITY PLANNING ACT
FOR URBAN DEVELOPMENT OF LARGE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS**

Ittipol Nethiyakupt Singkhonkaew

Doctor of Philosophy Program Department of Public Administration College of Public Administration

Burapa University, Chon Buri Thailand

E-mail address: Itt_sing@yahoo.com

วันที่รับบทความ (Received) 5 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 28 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 18 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มี 2 วัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการควบคุมอาคารและการผังเมืองเพื่อการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ และ 2) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการควบคุมอาคารและการผังเมือง สำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า การใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ในปัจจุบันมีปัญหาเกิดมาจาก 3 ด้าน คือ 1) ด้านกฎหมาย 2) ด้านองค์กรภาครัฐ 3) ด้านประชาชน

ปัญหาการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่ต้องได้รับการแก้ไขทั้ง 3 ด้านนี้ย่อมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: กฎหมายควบคุมอาคาร กฎหมายการผังเมือง การพัฒนาเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

Abstract

This research had two objectives: 1) To study the problems of building control and city planning for urban development of large local government organizations and 2) To study guidelines for solving building control problems and urban planning for urban development of large local administrative organizations. The results of the study showed that the use of the building control act and the urban planning act for urban development of large local

government organizations at present have problems arose from 3 aspects: 1) the acts 2) government organization and 3) people

The problems of using the building control act and urban planning act for urban development of large local government organizations in these 3 aspects need to be solved effectively and efficiently.

Keywords: building control act, town plan act, urban development, large local government organization

บทนำ

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ พบว่าปัจจุบันในโลกใบนี้มนุษย์มีความต้องการในเรื่องที่อยู่อาศัยและอาคารประเภทอื่นๆ เพื่อใช้ประโยชน์กิจกรรมต่างๆ เมื่อมีการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ มากขึ้นเท่าใด ปัญหาของเมืองก็มีเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ถ้าหากไม่มีการวางผังเมืองที่ดีไว้ล่วงหน้าสำหรับรองรับการเจริญเติบโตของเมืองไว้และเป็นไปตามความต้องการหรือเพื่อสนองตอบต่อความต้องการหรือความจำเป็นของประชากรเมืองไม่ได้เท่าที่สมควรแล้ว ก็อาจย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาเรื่องของประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือการผังเมืองที่นำไปสู่ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง

เมืองจะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยประชาชนจะมีความสุขสบายในการดำรงชีพ ย่อมต้องขึ้นอยู่กับการจัดวางความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองด้วย การกำหนดรูปแบบของการก่อสร้างอาคารประเภทต่าง ๆ การวางผังเมือง ก็ต้องสามารถสนองตอบต่อประโยชน์การใช้สอย การสร้างความเป็นระเบียบของบ้านเมืองและการส่งเสริมบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นในเรื่องของการก่อสร้างอาคารและการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเมืองทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโลกใบนี้ด้วย เมืองหรือชุมชนเมืองที่ดีต้องเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่มีการพัฒนาเมืองอย่างสอดคล้องกับสถานะของเมืองๆ นั้น สามารถทำให้ประชาชนในเมืองมีความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม เมืองที่ດີนั้นจึงจะต้องมีส่วนประกอบต่างๆ เหล่านี้ เช่น 1) มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ดีของการผังเมืองและต้องสอดคล้องกับกายภาพของพื้นที่ ที่ตั้งของเมืองเมืองนั้นด้วย 2) มีรูปแบบหรือลักษณะทางกายภาพของสิ่งปลูกสร้างที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกันของเมือง 3) สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนชุมชนหรือสังคมเมืองนั้นๆ 4) มีการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมที่ดี 5) มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และชีวนามัยที่ดีของประชาชน 6) มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการการอนุรักษ์พลังงานที่ดีของเมือง 7) มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาการควบคุมอาคารและการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่
2. ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการควบคุมอาคารและการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) สภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองที่เกิดจากการอยู่อาศัยของประชาชน โดยครอบคลุมเรื่องการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ของประชาชนหรือของหน่วยงานภาครัฐ และสภาพแวดล้อมอื่นๆ
- 2) การใช้กฎหมายควบคุมอาคารกฎหมายผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับที่มีค่าเฉลี่ยความรุนแรงของปัญหาอยู่ที่ระดับมาก
- 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

2. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกที่เป็นระดับสายงานผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1) นายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี จำนวน 5 ท่าน 2) ปลัดเทศบาล หรือรองปลัดเทศบาล จำนวน 5 ท่าน 3) ผู้อำนวยการสำนักการช่าง จำนวน 5 ท่าน 4) เจ้าหน้าที่ระดับผู้อำนวยการส่วน จำนวน 5 ท่าน 5) เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าฝ่าย จำนวน 5 ท่าน

ประชากร หมายถึง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสำรวจสอบถามตามกลุ่มการปฏิบัติหน้าที่ โดยแบ่งเป็น กลุ่ม 1) เจ้าพนักงานท้องถิ่น (นายกเทศบาลหรือรองนายกที่รับผิดชอบ) จำนวน 209 ท่าน กลุ่ม 2) หัวหน้าส่วนราชการระดับปลัดเทศบาล จำนวน 209 ท่าน กลุ่ม 3) หัวหน้าส่วนราชการระดับผู้อำนวยการ จำนวน 209 ท่าน กลุ่ม 4) หัวหน้าส่วนราชการระดับหัวหน้าฝ่าย จำนวน 209 ท่าน กลุ่ม 5) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่สายวิชาการ จำนวน 209 ท่าน กลุ่ม 6) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่สายผู้ปฏิบัติ จำนวน 209 ท่าน กลุ่ม 7) ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่จัดอยู่ใน กลุ่ม 1 – 6 จำนวน 209 ท่าน

การค้นคว้าข้อมูลครอบคลุมหน่วยงานและจากส่วนต่างๆ กฎหมายควบคุมอาคาร กฎหมายการผังเมือง ฯลฯ และจากประสบการณ์การทำงานที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานมาทั้งงานประจำตามหน้าที่และงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องมานานมากกว่า 20 ปี

3. ขอบเขตด้านเวลา

เป็นการศึกษาและค้นคว้าข้อมูล ตั้งแต่ มกราคม พ.ศ.2558 – ธันวาคม พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาด

ใหญ่ใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมของเมืองให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพเพียงไร เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนและเกิดขึ้นเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์

รูปแบบวิธีดำเนินการวิจัยและแหล่งข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยจะแบ่งการศึกษาข้อมูลเป็น 3 ส่วน ตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นตัวเริ่มการวิจัย โดยเป็นการศึกษาสภาพปัญหาการการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมือง ข้อมูลการวิวัฒนาการด้านการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ รวมทั้งข้อจำกัดและปัญหาต่างๆจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ของพื้นที่ที่ขาดการพัฒนาและได้รับการพัฒนาแล้ว กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด ฯลฯ แล้วนำไปเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสำรวจสอบถาม สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ส่วนที่ 2 ใช้การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กัน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าส่วนที่ 1 มาสร้างแบบสำรวจสอบถาม สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลจากแบบสำรวจ

ส่วนที่ 3 ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้แนวทางหรือข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ศึกษาสภาพปัญหาการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ (ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2)

วิธีการได้ข้อมูลมาวิเคราะห์

- 1) ศึกษาวิเคราะห์จากภาพถ่ายสภาพลักษณะปัญหาและความเสื่อมโทรมที่พบเห็น
- 2) ศึกษาจากกฎหมายต่างๆ ทั้งพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อกำหนด เทศบัญญัติ ระเบียบ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้อง ทางด้านการควบคุมอาคาร ด้านการผังเมืองและด้านการพัฒนาเมือง
- 3) ศึกษาวิเคราะห์จาก เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 4) จากแบบสำรวจข้อมูล เกี่ยวกับปัญหาด้านการควบคุมอาคาร ด้านการผังเมือง ด้านการพัฒนาเมือง
- 5) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีประสบการณ์ ด้านการควบคุมอาคาร หรือด้านการผังเมือง หรือด้านการพัฒนาเมือง

แหล่งข้อมูล

- 1) สังเกตการณ์จากสภาพความเป็นจริงของปัญหา ภาพถ่ายสภาพปัญหาในพื้นที่ต่างๆ ของกายภาพเมือง
  - 2) พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อกำหนด เทศบัญญัติ ระเบียบ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้อง ทางด้านการควบคุมอาคาร ด้านการผังเมืองและด้านการพัฒนาเมือง
  - 3) เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4) เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง
  - 5) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ระดับบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ศึกษาแนวทางการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมือง เพื่อการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ให้เกิดประสิทธิภาพ (ส่วนที่ 3)

วิธีการได้ข้อมูลมาวิเคราะห์

- 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่มีประสบการณ์ ด้านการควบคุมอาคาร หรือด้านการผังเมือง หรือด้านการพัฒนาเมือง
- 2) เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล
- 3) การสังเกตการณ์พื้นที่จริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล

- 1) เจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่ผู้วิจัยคัดเลือก
- 2) ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่ผู้วิจัยคัดเลือก
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่ผู้วิจัยคัดเลือก

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลต่างๆที่ค้นคว้าประกอบ

การวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้การศึกษาจากการสังเกตการณ์ ภาพถ่าย เอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดต่างๆ การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและการผังเมืองเพื่อการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในส่วนนี้ ผู้วิจัยกำหนดที่จะใช้องค์กรที่เป็นแหล่งข้อมูลด้านเอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพถ่ายพื้นที่ที่ขาดการพัฒนา พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด ฯลฯ สำหรับศึกษาข้อมูลส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น

แหล่งข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 – 11, พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 และที่ปรับปรุงแก้ไข, พระราชบัญญัติการผังเมือง พุทธศักราช 2518 และที่ปรับปรุงแก้ไข, พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535, พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547, พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496, กฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลคุณภาพตั้งแต่ เดือน มกราคม พ.ศ.2558 – ธันวาคม พ.ศ. 2560

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจสอบถามจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ จำนวน 209 แห่ง โดยเป็นการสอบถามข้อมูลจากผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ระดับบริหารส่วนราชการและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ด้านการผังเมือง ด้านการพัฒนาเมือง โดยใช้แบบสอบถามชนิดปลายปิด จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (เมืองพัทยา) 1 แห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลนคร จำนวน 30 แห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเมือง 178 แห่ง โดยแบบสำรวจสอบถามนี้มีการตรวจสอบและให้การรับรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมือง ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ จำนวน 209 แห่ง ทุกระดับ 8 ชุดแบบสำรวจสอบถาม โดยมีตำแหน่งแยกเป็นกลุ่มหน้าที่ ได้แก่ กลุ่ม 1 นายกเทศบาลหรือรองนายกฯ กลุ่ม 2 หัวหน้าส่วนราชการระดับปลัดเทศบาล กลุ่ม 3 หัวหน้าส่วนราชการระดับผู้อำนวยการ กลุ่ม 4 หัวหน้าส่วนราชการระดับหัวหน้าฝ่าย กลุ่ม 5 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติสายวิชาการ กลุ่ม 6 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติสายวิชาชีพ กลุ่ม 7 ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่จัดอยู่ใน กลุ่ม 1 – 6

โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่อยู่ในระดับเทศบาลเมือง เทศบาลนคร และเมืองพัทยา ในการส่งแบบสำรวจสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ รวมทั้งสิ้น 209 แห่ง โดยแบ่งเป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (เมืองพัทยา) 1 แห่ง เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 178 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจสอบถามชนิดปลายปิด จำนวนรวม 38 ข้อ แบ่งเป็นคำถามด้านการควบคุมอาคาร จำนวน 12 ข้อ ด้านการผังเมือง จำนวน 14 ข้อ

ด้านการพัฒนาเมือง 12 ข้อ โดยให้ผู้ตอบแบบสำรวจสอบถามเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจากตัวเลือกระดับความรุนแรงของปัญหา 5 ระดับ คือ 1. ไม่มีปัญหา 2. มีปัญหาน้อย 3. มีปัญหามาก 4. มีปัญหามาก 5. มีปัญหามากที่สุด แต่ในครั้งนี้จะใช้เพียง 4 ระดับ คือ 1 หมายถึง ไม่มีปัญหา, 2 หมายถึง มีปัญหาน้อย, 3 หมายถึง มีปัญหามาก, 4 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ดังนี้

การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปฏิบัติงานนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ของเนื้อหา ตามทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย หลังจากนั้นจึงนำข้อเสนอแนะที่ได้กลับมาทำการปรับปรุงแบบสำรวจสอบถามให้สมบูรณ์

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่

1. นายธีรยุทธ นวลมณี อดีตผู้อำนวยการสำนักงานการช่าง ระดับ 9 เทศบาลเมืองมาบตาพุด
2. ผศ.ดร.อุเทน ทองทิพย์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. ดร.สุปราณี ธรรมพิทักษ์ รองคณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

โดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ จำนวนรวม 43 ข้อ แบ่งเป็น คำถามด้านควบคุมอาคาร 14 ข้อ ด้านการผังเมือง 15 ข้อ ด้านการพัฒนาเมือง 14 ข้อ คะแนนเฉลี่ยค่าความเที่ยงตรง 0.76 มีคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นแล้วมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 0.50 คือได้เพียง 0.33 จำนวน 5 ข้อ แบ่งเป็น ด้านการควบคุมอาคาร 2 ข้อ ด้านการผังเมือง 1 ข้อ ด้านการพัฒนาเมือง 2 ข้อ ทำให้จำนวนคำถามในแบบสำรวจสอบถามเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณเหลือเพียง 38 ข้อ แบ่งเป็นด้านการควบคุมอาคาร จำนวน 12 ข้อ ด้านการผังเมือง จำนวน 14 ข้อ ด้านการพัฒนาเมือง 12 ข้อ การทดสอบความเชื่อมั่น (Try out) ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม จำนวน 20 ชุด ไปทำการทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมือง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษกรุงเทพมหานคร แล้วนำวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยคำนวณหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ดัชนีความเที่ยงตรงของ ครอนบาค α ซึ่งพบว่า มีค่า .98 นั้นย่อมหมายความว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง เหมาะสมที่จะนำไปใช้สอบถามกลุ่มประชากรได้

ส่งแบบสำรวจสอบถามไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ จำนวน 209 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ แห่งละ 8 ชุด รวมทั้งหมด 1672 ชุด แบ่งกลุ่มตามการปฏิบัติหน้าที่ 1) เจ้าพนักงานท้องถิ่น (นายกเทศบาลหรือรองนายกที่รับผิดชอบ) 2) หัวหน้าส่วนราชการระดับปลัดเทศบาล 3) หัวหน้าส่วนราชการระดับผู้อำนวยการ 4) หัวหน้าส่วนราชการระดับหัวหน้าฝ่าย 5) เจ้าหน้าที่

ผู้ปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่สายวิชาการ 6) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่สายผู้ปฏิบัติ 7) ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่จัดอยู่ใน กลุ่ม 1 – 6

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ส่งแบบสำรวจสอบถามกลับคืน 101 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 48.32 ของจำนวนทั้งหมด ได้รับแบบสำรวจสอบถามกลับคืนรวม 769 ชุด คิดเป็นร้อยละ 46 ของแบบสำรวจสอบถามทั้งหมด แบบสำรวจสอบถามที่ได้รับคืนเฉลี่ย 7.61 ชุดต่อแห่ง

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสำรวจ ตั้งแต่ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 ถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยสถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ระดับความรุนแรงของปัญหาประกอบด้วย 1) ค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าความถี่ (Frequency) 3) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) และ 4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมีสัดส่วนผู้ตอบระดับปานกลางจำนวนค่อนข้างมาก เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของการแปลความหมาย ผู้วิจัยจึงตัดข้อมูลระดับปานกลางออกจากการวิเคราะห์ คงเหลือเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้ 1 หมายถึง ไม่มีปัญหา, 2 หมายถึง มีปัญหาน้อย, 3 หมายถึง มีปัญหามาก, 4 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

โดยเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มค่าคะแนนระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 4 ระดับ โดยใช้ค่าทางสถิติ คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ กำหนดช่วงการวัดคือ

ค่าความกว้างอันตรภาคชั้น	=	(ค่าสูงสุด – ค่าต่ำสุด) / จำนวนระดับชั้นที่แบ่ง
	=	(4 – 1) / 4 = 0.75
3.26-4.00	หมายถึง	มีความรุนแรงของปัญหามากที่สุด
2.51-3.25	หมายถึง	มีความรุนแรงของปัญหามาก
1.76-2.50	หมายถึง	มีความรุนแรงของปัญหาน้อย
1.00-1.75	หมายถึง	มีความรุนแรงของปัญหาน้อยมาก

2.2 การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยจะครอบคลุมงานด้านการควบคุมอาคาร ด้านการผังเมือง และด้านการพัฒนาเมือง จำนวน 12 คำถาม ที่คัดเลือกมาจากแบบสำรวจสอบถาม เพื่อสนับสนุนและเป็นการยืนยันความถูกต้องของแบบสำรวจสอบถามและเป็นการสะท้อนปัญหาการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองเพื่อการพัฒนาเมืองของเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและลึกซึ้งมากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(Key Informants) ได้แก่ 1) นายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี จำนวน 5 ท่าน 2) ปลัดเทศบาล หรือรองปลัดเทศบาล จำนวน 5 ท่าน 3) ผู้อำนวยการสำนักงานการช่าง จำนวน 5 ท่าน 4) เจ้าหน้าที่ระดับผู้อำนวยการส่วน จำนวน 5 ท่าน 5) เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าฝ่าย จำนวน 5 ท่าน

แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ระดับเทศบาลนครที่มีปัญหายั่งยืนในการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองเพื่อใช้เป็นตัวแทนในการสัมภาษณ์เชิงลึก 5 แห่ง โดยเลือกมาจาก 4 ภาคของประเทศไทย ภาคละ 1 แห่ง และจากพื้นที่เขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง สำหรับเป็นตัวแทนของภาคกลาง ประกอบด้วย 1) ภาคเหนือ เทศบาลนครเชียงใหม่ 2) ภาคตะวันออก เทศบาลนครแหลมฉบัง 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เทศบาลนครขอนแก่น 4) ภาคใต้ เทศบาลนครภูเก็ต และ 5) ปริมณฑลหรือภาคกลาง เทศบาลนครรังสิต

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. คำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นโดยนำมาจากคำถามที่ใช้ในการถามของแบบสำรวจสอบถาม คัดเลือกจากประเด็นปัญหาที่มีค่าความถี่เฉลี่ยมากที่สุดรวมกับค่าความถี่เฉลี่ยมาก มากไปหาน้อยจำนวน 12 ข้อ ทั้งนี้เป็นการศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาสภาพปัญหาการควบคุมอาคารและการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยใช้วิธีการตั้งคำถามแบบที่มีความเข้าใจง่าย เป็นคำถามแบบปลายเปิดและไม่เป็นคำถามแบบมีลักษณะชี้นำ

2. เอกสารแบบคำถามและเครื่องบันทึกเสียง เพื่อใช้สำหรับการบันทึกข้อมูลโดยละเอียดจากผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพตั้งแต่ เดือน สิงหาคม พ.ศ.2561 – ธันวาคม พ.ศ. 2561

ส่วนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการศึกษาวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลต่างๆ ที่ค้นคว้าประกอบ ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและการผังเมืองเพื่อการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ระดับผู้บริหาร โดยจะครอบคลุมงานด้านการควบคุมอาคาร ด้านการผังเมือง และด้านการพัฒนาเมือง จำนวน 3 คำถาม ในเรื่อง กฎหมาย องค์กร ประชาชน โดยผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าความหรือบรรยายหรือเอกสารหรือข้อมูลอื่นๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ เพื่อใช้ประกอบการสะท้อนปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาการควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองเพื่อการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและลึกซึ้งมากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพในส่วนที่ 3 นี้ จะใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร และจากการสังเกตการณ์พื้นที่จริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นแหล่งข้อมูล เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการควบคุมอาคารและการผังเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

แหล่งข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกการศึกษาจากการสังเกตการณ์ เอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด

- ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าหน้าที่ระดับบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่
- เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล

- การสังเกตการณ์พื้นที่จริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ระดับเทศบาลนครที่มีปัญหายากในการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองเพื่อใช้เป็นตัวแทนในการสัมภาษณ์เชิงลึก 5 แห่ง โดยเลือกมาจาก 4 ภาคของประเทศไทย ภาคละ 1 แห่ง และจากพื้นที่เขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง สำหรับเป็นตัวแทนของภาคกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ที่ผู้วิจัยเลือกนั้นเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลนครทั้งสิ้น ซึ่งเปรียบเสมือนผู้วิจัยเลือกเมืองหลวงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละภาคที่มีปัญหามากและเป็นเมืองสำคัญในแต่ละภาคของประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ภาคเหนือ เทศบาลนครเชียงใหม่ 2) ภาคตะวันออก เทศบาลนครแหลมฉบัง 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เทศบาลนครขอนแก่น 4) ภาคใต้ เทศบาลนครภูเก็ต 5) ปริมณฑลหรือภาคกลาง เทศบาลนครรังสิต

ผู้วิจัยได้กำหนดบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกที่เป็นระดับสายงานผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่คัดเลือกไว้ดังนี้ 1. นายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรี 2. ปลัดเทศบาลหรือรองปลัดเทศบาล 3. ผู้อำนวยการสำนักงานช่าง 4. เจ้าหน้าที่ระดับผู้อำนวยการส่วน 5. เจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าฝ่าย

การสัมภาษณ์เป็นการสนทนาระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเผชิญหน้าตัวต่อตัวหรือการให้ตอบคำถามการสัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งในครั้งนี้ใช้คำถามในการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาความเหมาะสมที่สุดและก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ โดยคำถามเป็นคำถามชนิดปลายเปิดที่ครอบคลุมประเด็นของแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่

ใหญ่ ในเรื่องของประเด็นหลักที่เกิดจาก กฎหมาย องค์กร และประชาชน รูปแบบการสัมภาษณ์จะมีลักษณะเป็นการสนทนากันตามธรรมชาติ จากคำถามที่ตั้งไว้ผู้วิจัยอาจแตกเป็นคำถามย่อยๆอีก เพื่อให้ได้คำตอบหรือความเห็นของผู้ให้ข้อมูลจนครบถ้วนและชัดเจนพอสำหรับใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อสรุปวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพตั้งแต่ เดือน สิงหาคม พ.ศ.2561 – ธันวาคม พ.ศ. 2561

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการควบคุมอาคารและการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ พบว่า

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเสื่อมโทรมของเมืองและสภาพแวดล้อมของเมือง เป็นปัญหาที่มีสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการพัฒนา มีหลายเรื่อง เช่น

- 1) ปัญหาการก่อสร้างอาคารรุกล้ำทางน้ำ ส่วนหนึ่งมาจากสาเหตุที่ว่าวิถีชีวิตคนไทยแต่ในอดีตนั้นผูกพันกับการคมนาคมทางน้ำและนิยมใช้การดำรงอยู่ของวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำต่างๆ ทำให้สภาพบ้านเรือนไม่สวยงามและก่อให้เกิดการระบายน้ำขาดประสิทธิภาพด้วย
- 2) ปัญหาการก่อสร้างรุกล้ำที่สาธารณะประโยชน์ พื้นที่สาธารณะประโยชน์มีทั้งที่ขึ้นทะเบียนและที่ยังไม่ขึ้นทะเบียน ถ้ามีการขึ้นทะเบียนการบุกรุกอาจจะไม่เกิดขึ้นเพราะจะรู้ว่าพื้นที่นั้นๆ อยู่ที่ไหนบ้าง มีขนาดของพื้นที่เพียงใด มีขอบเขตของแปลงที่ดินจริงผู้ใด
- 3) ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ที่คลาดเคลื่อนหรือไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์กฎหมาย ความไม่ชัดเจนกฎหมาย ขาดความเชี่ยวชาญ ขาดประสบการณ์ และจงใจใช้ดุลยพินิจหลีกเลี่ยงข้อกฎหมาย ด้วยเหตุผลต่างๆ ของแต่ละคน
- 4) ปัญหาการออกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ การขยายตัวของเมืองที่เกิดขึ้นรวดเร็ว แต่การออกกฎหมายทำได้ล่าช้า การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย หน่วยงานจัดทำร่างกฎหมายไม่ได้เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบังคับใช้กฎหมาย
- 5) ปัญหาการก่อสร้างโดยไม่ได้ขออนุญาต ก่อสร้างก่อนการใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารเพื่อประโยชน์ส่วนตนของเจ้าของอาคาร เจ้าหน้าที่ที่มีไม่เพียงพอทำให้การดูแลตรวจสอบ ประชาชนไม่ยอมเสียค่าใช้จ่ายสูงในการขออนุญาต อีกทั้งรู้สึกว่าการเกิดความยุ่งยาก
- 6) ปัญหาขนาดของเส้นทางคมนาคมเล็กเกินไปหรือไม่เหมาะสมกับพื้นที่เมือง เมื่อเจริญมาก่อนจะมีการวางผังเมือง การกันเขตทางไม่สอดคล้องกับความหนาแน่นของเมือง ใช้วิธีการเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างถนนย่อมมีการต่อต้านจากประชาชนอยู่เสมอๆ

7) ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในการดูแลควบคุมกฎหมาย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในเรื่องควบคุมอาคารและผังเมืองยังต้องรับผิดชอบในงานด้านอื่นๆด้วย การบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ใหม่มาจากส่วนกลาง ได้บุคลากรที่ไม่ใช่คนพื้นที่

8) ปัญหาการไม่มีอำนาจเพียงพอในการดำเนินการเอาผิดแก่ผู้ละเมิดกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ใช้กฎหมายไม่มีอำนาจในการลงโทษที่ทันการณ์ ควรมีอำนาจส่งเปรียบเทียบปรับเช่นเดียวกันกับกฎหมายการขุดดินถมดิน

9) ปัญหาไม่มีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาเมืองที่ชัดเจนว่าจะเป็นลักษณะไหนตั้งแต่แรก ผู้นำในอดีตไม่ให้ความสำคัญในการวางผังเมือง การวางผังเมืองในอดีตขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง และประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้เป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองของตนเอง

10) ปัญหาการจัดการเรื่องระบบระบายน้ำไม่เพียงพอหรือมีลักษณะและหรือขนาดไม่เพียงพอและเหมาะสม ไม่มีการกำหนดเส้นทางระบายน้ำไว้ การระบายน้ำจากท่อระบายน้ำข้างถนนไม่เพียงพอกับเมืองระบบระบายน้ำของเมืองต่างๆ ส่วนมากยังรับน้ำฝนเข้าไปรวมด้วย

11) ปัญหาการไร้ระเบียบของระบบสาธารณูปโภค ทำให้เกิดความไม่สวยงามของเมือง ทำให้ภาพลักษณ์ของเมืองเสียไป และก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตของประชาชน

12) ปัญหาการขาดการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันหรือมีหลายหน่วยงานเกินไปในการรับผิดชอบ ไม่เคยมีกฎหมายโดยตรงหรือมีหน่วยงานโดยตรงในการพัฒนาเมืองแบบบูรณาการ ตามความต้องการของประชาชนเมืองนั้นๆอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการควบคุมอาคารและการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ พบว่า

1. ด้านกฎหมาย

1) ต้องแยกความสำคัญของข้อบัญญัติกฎหมายบางส่วนที่ต้องออกให้เร็วขึ้นโดยการลดขั้นตอนต่างๆ ทำให้มีข้อกำหนดบางอย่างของกฎหมายแล้วเสร็จเร็วและประกาศใช้ได้อย่างทันสถานการณ์

2) กฎหมายที่สำคัญบางฉบับที่จำเป็นต้องร่างจากหน่วยงานส่วนกลางควรกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนให้รวดเร็วขึ้นหรือลดขั้นตอนบางอย่างที่อาจจะทำให้เสียเวลาไปโดยไม่ได้ประโยชน์มากนัก

3) ควรมีการดำเนินการพิจารณาโทษที่เร็วขึ้นเพื่อให้ผู้ละเมิดกฎหมายเกิดความเกรงกลัวและสร้างศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย ไม่ใช่เป็นเพียงนามธรรมที่จับต้องไม่ได้จนมีการกระทำเรียนแบบกัน

4) ควรมีการพิจารณยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัยใช้มานาน แล้วบัญญัติข้อกฎหมายที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน หรือยกเลิกกฎหมายบางข้อที่ประชาชนมองแล้วกฎหมายนี้เป็นการลิดรอนสิทธิ

2. ด้านองค์กรภาครัฐ

1) การบังคับใช้กฎหมายมีหลายหน่วยงาน แต่มีการบังคับใช้กฎหมายที่ต่างกัน ไม่มีหน่วยงานที่ชี้ชัดได้ว่าต้องดำเนินการอย่างไรถึงจะถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2) ต้องมีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอย่างจริงจัง หรือตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาเมืองเพื่อความเป็นเอกภาพ

3) ควรมีหน่วยงานที่วินิจฉัยข้อสงสัยหรือความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดจากการใช้กฎหมายหรือการใช้ดุลยพินิจที่คลาดเคลื่อนไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายให้รวดเร็วทันต่อสถานการณ์

4) หน่วยงานของรัฐจะต้องเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายให้ประชาชนเกิดความรู้และความเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมาย ว่าไม่ใช่เป็นการลิดรอนสิทธิของผู้ใด แต่เพื่อเป็นกติกากการอยู่ร่วมกัน

5) การบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐจะต้องให้เกิดความเป็นธรรมเสมอภาคกันทุกคน ไม่มีการเข้าข้างใดข้างหนึ่งเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

6) การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดกฎหมาย ควรมีการจ้างเหมาภาคเอกชนให้เป็นผู้สำรวจตรวจสอบแทนเจ้าหน้าที่ คล้ายกับองค์กรรัฐวิสาหกิจจ้างเอกชนให้ทำหน้าที่บางอย่างแทน

3. ด้านประชาชน

1) ประชาชนทั่วไปไม่รู้ข้อกฎหมายจนนำไปสู่การทำตามคำแนะนำที่ผิดๆ ของผู้อื่น ต้องเรียนรู้กฎหมายให้กระจ่างขึ้นจะได้ไม่ต้องตกเป็นเหยื่อหรือเครื่องมือของบุคคลที่ไม่หวังดี ต้องให้ความร่วมมือภาครัฐและร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลหรือแนวคิดสำหรับปรับใช้ในการพัฒนาเมือง

2) ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้เกรงกลัวต่อกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะการละเมิดกฎหมายนำความยุ่งเหยิงไม่สงบเรียบร้อยมาสู่สังคม และบางคนก็เจตนาที่จะละเมิดกฎหมายโดยใช้อิทธิพลเพื่อช่วยเหลือตัวเองไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่ดำเนินคดี

3) ประชาชนต้องมีจิตสำนึกที่ดีในการที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ต้องมีการสร้างความตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าการที่จะนึกถึงผลประโยชน์ส่วนตัว การอยู่ร่วมกันของประชาชนควรที่จะมีความสามัคคีซึ่งกันและกัน ไม่บาดหมางกันและนำมาซึ่งการร้องเรียนต่อกัน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่” มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

การที่จะพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมของเมืองในสวยงามนั้นจะไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากการก่อสร้างอาคารยังมีความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีการฝ่าฝืนกฎหมายกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลความจำเป็นใดของผู้ใดก็ตาม นั้นย่อมเป็นต้นเหตุที่เป็นการนำมาของความไม่สง่างามของเมืองและปัญหาต่างๆจะตามมา การไม่คำนึงถึงระเบียบ กฎหมายหรือกฎกติกาของสังคม เห็นผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง เจ้าหน้าที่ละเลยในการที่จะสอดส่องดูแลไม่ให้มีการกระทำผิดหรือสร้างปัญหาที่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากช่องว่างของกฎหมาย มีการพัฒนากระบวนการการออกกฎหมายหรือข้อกำหนดต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ของเมืองที่เปลี่ยนไป องค์กรของรัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับข้อบัญญัติของกฎหมายย่อมลดปัญหาที่จะเกิดกับเมืองได้ในระดับหนึ่ง

การพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมของเมืองที่ดียังต้องมีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเมืองที่ไม่สอดคล้องกับกายภาพของเมืองในปัจจุบันให้หมดไป เช่น การที่มีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่มีขนาดเล็กไปไม่เหมาะสมกับความหนาแน่นของเมือง ต้องมีการจัดระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หากไม่สามารถขยายพื้นที่การรองรับจำนวนความหนาแน่นปริมาณจราจรได้ ภาครัฐควรมีการระดมสมองเพื่อแก้ปัญหาแล้วเชิญชวนเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้วิจัยเชื่อว่าการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างดีและประกอบกับการร่วมมือจากภาคประชาชนเพิ่มขึ้น ย่อมเป็นการนำมาซึ่งการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมของเมืองที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมได้ไม่ยาก

การออกนโยบายระดับมหภาคของรัฐบาลบางนโยบายเป็นปัญหาสำหรับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมือง เช่น พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 มาตรา 49 ให้ผู้ประกอบการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษซึ่งเป็นนิติบุคคลและเป็นคนต่างด้าวตามประมวลกฎหมายที่ดิน มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินภายในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ อาจเกิดการระดมทุนของคนต่างด้าวภายใต้ความร่วมมือของคนไทยในการรวบรวมพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่สีเขียว แล้วมาขอเป็นเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ มาตรา 40 อาจทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนแปลงไปในทางใดทางหนึ่ง

หากมีการร่วมมือกันของภาครัฐที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคเอกชนหรือประชาชนแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมของเมืองนั้นสามารถช่วยกันที่จะขจัดปัญหาได้ เพื่อให้เกิดความอยู่ดีกินดีของประชาชนผู้อยู่อาศัยในเมืองเองหรือบุคคลอื่นที่เข้ามาเยี่ยมเยือนให้มีรู้สึกประทับใจต่อศักยภาพของเมืองที่มีความพร้อมด้านต่างๆ ที่สามารถรองรับความต้องการของผู้เยือน

การที่เมืองจะมีการพัฒนาอย่างมีศักยภาพได้นั้น หากใช้เป็นการที่รัฐส่วนกลางเป็นผู้ออกแบบเมืองมาแล้วให้ท้องถิ่นดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดให้ โดยไม่ให้ความสำคัญของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ได้มีส่วนร่วมกับการออกแบบเมืองของพวกเขา หรือต้องไม่เป็นเพียงการรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนไปแต่ไม่เคยนำไปปรับใช้ หรือเพียงเป็นการดำเนินการตามข้อบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น

จากข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ด้าน ซึ่งในทุกด้านที่จะกล่าวนี้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหญ่ ได้แก่ 1) ด้านกฎหมาย (นโยบายสาธารณะ) 2) ด้านองค์กรของรัฐ (องค์กร) 3) ด้านประชาชน (บุคคล)

ด้านกฎหมาย มีหลายส่วนที่จะต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการใช้กฎหมายกฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ เช่น

1. ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงการออกกฎหมายแบบรวมศูนย์อำนาจเป็นการกระจายอำนาจ กฎหมายบางอย่างควรสามารถถ่ายโอนอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดให้เหมาะสมกับเมืองๆนั้น

2. ต้องมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขขั้นตอนการออกกฎหมายให้รวดเร็วยิ่งขึ้นเพื่อจัดปัญหาความไม่ทันสมัยของกฎหมายกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
3. ต้องมีการแก้ไขกฎกระทรวงผังเมือง ให้พิจารณาความเจริญของเมืองในแนวตั้งด้วยเพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในแนวราบควรมีการกระจายให้หลายจุดในแต่ละผังเมืองรวม
4. ต้องมีการแก้บทลงโทษแก่ผู้กระทำการละเมิดกฎหมายให้เหมาะสมกับฐานความผิด และมูลค่าของมูลกรณีที่เป็นเหตุแห่งความผิดนั้นๆ แปรผันตามมูลค่าของมูลกรณีความผิดที่มีการละเมิด
5. ต้องมีจัดตั้งหน่วยงานสำหรับรับผิดชอบการวินิจฉัยตีความแห่งข้อสงสัยหรือ ความขัดแย้งกันของข้อกฎหมายโดยเฉพาะ และให้ยึดเป็นบรรทัดฐานการใช้บังคับต่อไป ตราบเท่าที่ไม่มีผู้ร้องค้าน
6. ต้องมีการแก้ไขกฎหมายต่างๆ ที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายกับประชาชน เช่น อำนาจการจับกุมหรืออำนาจในการเรียกปรับ
7. ต้องมีการพิจารณาแก้ไขกลั่นกรองว่ากฎหมายใดข้อใดเป็นเสมือนการลิดรอนสิทธิของประชาชนมากเกินไปหรือไม่เหมาะสม ควรแก้ไขให้เกิดความเป็นธรรมต่อประชาชน
8. ต้องมีการดำเนินการในทุกวิถีทางเพื่อการที่จะทำให้ประชาชนหรือกลุ่มตัวแทนของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายหรือข้อกำหนดต่าง ๆ
9. ต้องมีการปรับปรุงหรือพัฒนากฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ความเจริญของเมือง และต้องเป็นกฎหมายที่ประชาชนในแต่ละพื้นที่ให้การยอมรับและพร้อมปฏิบัติตาม

ด้านองค์กรภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ มีปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขหลายอย่าง เช่น

1. ต้องมีการสร้างจิตสำนึกที่ดีและความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับหากเจ้าหน้าที่จงใจใช้ดุลยพินิจเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งที่มีใช้เป็นการกระทำเพื่อส่วนรวม
2. ต้องพยายามผลักดันกฎหมาย ข้อกำหนดต่างๆ ที่ประกาศใช้บังคับกับประชาชนแล้วให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมา ต้องมีการตรวจสอบและควบคุมมิให้เกิดการละเมิดกฎหมายที่เคร่งครัด
3. ต้องมีการบูรณาการและทำความเข้าใจกฎหมายที่จะต้องใช้ร่วมกันหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ให้เข้าใจและมีแนวทางปฏิบัติที่ไม่ขัดหรือแย้งกันของหน่วยงานของภาครัฐ
4. ต้องมีกลไกกำกับดูแลตรวจสอบเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ควรต้องมีหน่วยงานเฉพาะในการที่จะปฏิบัติหน้าที่นี้โดยตรงเพื่อเป็นการป้องปรามการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่
5. จะต้องมิขบวนการสรรหาและรักษาไว้สำหรับบุคลากรที่เชี่ยวชาญหรือขาดแคลนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีคุณภาพและไม่เป็นการใช้เป็นช่องทางในแสวงหาผลประโยชน์ของบุคคลใด

ด้านประชาชนหรือผู้ประกอบการ มีปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขหลายอย่าง เช่น

1. ต้องมีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจกฎหมายอย่างแท้จริง มีการอบรมเสริมสร้างความรู้ด้านต่างๆ ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และความจำเป็นที่ต้องนำกฎหมายมาบังคับใช้
2. ต้องมีการตรวจสอบและดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเจ้าหน้าที่จะต้องให้ความสำคัญกับการตรวจสอบการกระทำผิดละเมิดกฎหมายของเจ้าของอาคารอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

3. ต้องมีการขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่สามารถคุ้มครองและดำเนินคดีกับผู้ใช้อำนาจหรืออิทธิพลพิเศษในการคุกคามที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือชีวิตของเจ้าหน้าที่
4. ต้องให้การสนับสนุนข้อมูลแนวทางหรือข้อคิดต่างๆ เพื่อใช้สำหรับการร่างกฎหมายหรือแผนพัฒนาเมือง ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสังคมของเมือง ๆ นั้น
5. ต้องมีการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการเป็นพลเมืองที่ดีผู้ประกอบการ พร้อมจะปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อกำหนดต่างๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันไม่เห็นแก่ตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้กฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายการผังเมืองสำหรับการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ปัญหาต่างๆ ที่ได้รับการสะท้อนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ล้วนเป็นปัญหาที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมของเมืองให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่ดี
- 2) วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมของเมืองนั้นๆ ให้ดีขึ้น ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี เกิดความผาสุก มีความรู้สึกว่าเป็นที่ชื่นชมและชื่นชอบของบุคคลอื่นๆ โดยทั่วไป
- 3) แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจจะเหมาะสมกับเมืองๆ หนึ่งแต่อาจจะไม่สามารถนำไปใช้กับอีกเมืองหนึ่งได้ขึ้นอยู่กับบริบทต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบของเมืองนั้น รวมทั้งวิสัยทัศน์ที่ดีหรือของผู้นำของเมืองๆ นั้นด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจจะยังมีปัญหาอีกหลายอย่างที่ผู้วิจัยมองข้ามไป ทำให้ยังไม่มีข้อมูลในการที่จะนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหานั้น หรือบางปัญหาที่น่าที่จะมีการนำไปทำการศึกษาวิจัยโดยตรงเพียงปัญหาเดียวเพื่อความละเอียดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น

- 1) การศึกษาเพื่อลดขั้นตอนของการออกกฎกระทรวงเพื่อบังคับใช้ผังเมืองรวม
- 2) การศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่สามารถทำได้รวดเร็วขึ้นสำหรับการใดการหนึ่งโดยเฉพาะเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและเหมาะสมกับการพัฒนาเมืองๆ นั้น
- 3) การศึกษาหาแนวทางหรือวิธีการที่จะจ้างเหมาให้บริการของเอกชนในการสำรวจผู้กระทำการละเมิดพระราชบัญญัติควบคุมอาคารและพระราชบัญญัติการผังเมืองพื้นที่เขตความรับผิดชอบของหน่วยงานที่มีปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ

หากมีการศึกษาวิจัยอย่างละเอียดอาจพบประเด็นที่จะช่วยจัดปัญหาอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นอยู่และกำจัดอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้ นั่นก็อาจจะนำไปสู่การออกกฎหมาย ข้อกำหนด หรือระเบียบอื่นๆ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. (2552ก). *คู่มือการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. (2552ข). *คู่มือฝึกปฏิบัติการวางผังเมืองรวม (ภาคที่ 3 การพัฒนาเมือง)*. กรุงเทพฯ: สยามออบเจ็ค.
- กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. (2554). *คู่มือขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวม*. กรุงเทพฯ: แอซซี่ 888.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2543). *มาตรฐานการควบคุมอาคาร*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2556). *คู่มือการดำเนินโครงการพัฒนาเมือง*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- โกมล ปานซี. (2549). *ผังเมืองและชุมชน*. กรุงเทพฯ: กองอำนวยการ การเคหะแห่งชาติ.
- ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล. (2539). กระบวนการเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2525. (2525, 5 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 8 (ตอนที่ 33), หน้า 9.
- พระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535. (2535, 14 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 109 (ตอนที่ 10), หน้า 1.
- พระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558. (2558, 8 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 132 (ตอนที่ 86 ก), หน้า 76.
- พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518. (2518, 8 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, หน้า 66.
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. (2535, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 109 (ตอนที่ 39), หน้า 1-23.
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543. (2543, 15 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 117 (ตอนที่ 42 ก), หน้า 1-14.
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550. (2550, 16 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 86 (ตอนที่ 80), หน้า 1.
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558. (2558, 27 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 132 (ตอนที่ 86 ก), หน้า 32.
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. (2522, 14 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 86 (ตอนที่ 80), หน้า 1-25.

- ไพบุลย์ ช่างเรียง และอวยชัย ชบาการ. (2529). *บริหารผังเมืองเอกสารวิชาการหมายเลข 1*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาชุมชนเมืองสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มณฑล สุตประเสริฐ. (2556). การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาตามผังเมืองเพื่อบรรเทาภัยพิบัติ. ใน *โครงการพัฒนาเมืองว่าด้วยการบริหารโครงการพัฒนาเมือง พ.ศ. 2556* วันที่ 12 มีนาคม 2556 ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาล์ม กรุงเทพมหานคร.
- สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนำนโยบายเมืองน่าอยู่ไปปฏิบัติ: ศึกษาพื้นที่เทศบาลในกลุ่มจังหวัดบูรณาการภาคกลางตอนบน 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 11(2), 193-202.
- สินีทธิ์ บุญสิทธิ์. (2552ก). *คู่มือการตรวจสอบอาคารตามกฎหมายควบคุมอาคารสำหรับเจ้าพนักงานท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สินีทธิ์ บุญสิทธิ์. (2552ข). *หนังสือรวบรวมคำถามคำตอบตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- โสภณ พรโชคชัย. (2551). *ถูกเวอร์คิน อย่าเสียใจ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย.
- Cantonesse, A. J., & Snyder, J. C. (1988). *Urban planning*. New York: McGraw-Hill.
- Claire, W. M. H. (1973). *Handbook on urban planning*. New York: Litton Educational.
- Everett, R. O., & Leach, R. L. (1965). *Urban problems and prospects*. New York: Oceana.
- Hillier, B. (1999). The hidden geometry of deformed grids: Or, why space syntax works, when it looks as though it shouldn't. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 2, 169-191.
- Morgan, D. R. (1973). *Managing urban America*. Belmont California: Wadsworth.

การจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี

ธาริกานต์ ธนัญชยะกุล และ กิจฐเชต ไกรवास

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

TOURISM MANAGEMENT ACCORDING TO COMMUNITY GOOD GOVERNANCE IN CHANTHABURI PROVINCE

Tharikarn Thananchayakul and Kittachet Krivart

Graduate School of Public Administration, Burapha University, Thailand

E-mail address: aetharikarn@hotmail.com, k_krivart@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 14 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 28 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 19 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี และเพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาล พื้นที่ในการศึกษารั้งนี้ คือ ชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่งในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ชุมชนริมน้ำจันทบุรี ชุมชนตะปอน และชุมชนรักษ์เขาบายศรี โดยใช้การศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มคณะกรรมการชุมชนของชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่ง และกลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่ง และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ในกลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ดูแลรับผิดชอบการท่องเที่ยวในชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่ง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกชุมชนเพื่อนำมาศึกษาจากการที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีที่มีการจัดการการท่องเที่ยว และเคยได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล และการให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาล

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชน พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลครบทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ 2) ด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค 3) ด้านความโปร่งใส 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านความรับผิดชอบ และ 6) ด้านความคุ้มค่า ผลการศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชน พบว่า ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ คือ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน ผู้นำชุมชน และ

สื่อประชาสัมพันธ์ สำหรับปัจจัยอุปสรรคที่สำคัญ คือ สาธารณูปโภคของชุมชน การขาดการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวในระยะยาว การขาดการสร้างจุดเด่นและแรงจูงใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และอาชีพหลักของสมาชิก ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาล พบว่าชุมชนควรมีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลให้ครบทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกฎระเบียบ และข้อบังคับ ด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ และส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาล

Abstract

The study of Tourism Management according to Community Good Governance in Chanthaburi Province is qualitative research. The objectives of this study were to study 1) tourism management conditions according to community good governance in Chanthaburi province 2) support and obstacle factors in tourism management according to community good governance in Chanthaburi province and 3) appropriate model of community tourism management according to good governance. There were 3 communities in this study included; 1) Chanthaboon Waterfront 2) Tapon Community and 3) Rak Khao Bai Sri Community. The data was collected by qualitative method included; 1) focus group and 2) in-depth interview, and data analyzed by typological analysis, comparative analysis, and model of tourism management according to community good governance was clarified attribute evidence with professional or expert to good quality to use in actual operation.

The result revealed that; tourism management conditions according to community good governance in Chanthaboon waterfront has managed community tourism as naturally; there are 3 indicators are not clear including; 1) rule of law 2) ethics and 3) transparency. In addition, Tapon and Rak Khao Bai Sri Community have managed community tourism all of 6 indicators including; rule of law, ethics, transparency, participation, accountability and cost – effectiveness or economy. Moreover, the important supporting factors of tourism management according to community good governance in Chanthaburi province are government and private agencies, government policies that promote tourism, cooperation of community members, and community leader and public relations media. Whereas,

the obstacle factors of tourism management according to community good governance in Chanthaburi province are community utilities, lack of planning for long-term tourism management, lack of strength and motivation to attract tourist, and the main occupation of members. Furthermore, the appropriate model of community tourism management according to good governance is community should manage community tourism all of 6 indicators for effective and successful tourism management and resulting in economic and social development of community.

Keywords: good governance, community tourism management, tourism management according to community good governance

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก และยังเป็นอุตสาหกรรมที่ลงทุนต่ำแต่ให้ผลตอบแทนที่สูง (วิราสิริ วีสิริวั และคณะ, 2558, หน้า 211) ดังนั้น รัฐบาลจึงได้บรรจุนโยบายด้านการท่องเที่ยวอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” และจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) โดยมุ่งเน้นการเติบโตทางการท่องเที่ยว มีการกระจายการพัฒนาการท่องเที่ยวไปยังเมืองท่องเที่ยวรองและพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วน โดยการมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเพิ่มรายได้และกระจายรายได้แก่ประเทศ มีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และสนับสนุนภาคเอกชนลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559, หน้า ง-ญ)

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะทำให้ประเทศเกิดการพัฒนาและมีรายได้เพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยว แต่ยังคงมีหลากหลายปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาการกระจายรายได้ของการท่องเที่ยวชุมชน ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต ปัญหาด้านสังคม และปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นต้น ซึ่งสาเหตุสำคัญของปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากการขาดธรรมาภิบาลในการจัดการการท่องเที่ยว โดยในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่มีธรรมาภิบาลนั้น ควรจะมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน และประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเป็นธรรม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่นต้องได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและเป็นธรรม (รัชนิวรรณ บุญอนันต์, 2557)

ทั้งนี้ World Tourism Organization and Griffith University (2017, p 33) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวนี้จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ หากมีการนำธรรมาภิบาลมาใช้อย่างเหมาะสม และต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการบริหารจัดการที่ดี ประเทศไทยได้มีการนำเอาแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของทั้งองค์กรในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม รวมทั้งยังมีการนำมาใช้ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น และในระดับชุมชน อย่างไรก็ตามการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนได้มีการนำเอาหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบททางด้านการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน อาทิ

- 1) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวโดยมีการออกกฎระเบียบ กติกา ข้อปฏิบัติที่เกิดจากการตกลงร่วมกันของสมาชิกในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
- 2) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยที่ผู้มีส่วนได้เสียได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ทุกส่วนยึดถือหลักความถูกต้อง ยุติธรรม และความเสมอภาคในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
- 3) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านความโปร่งใส เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยความตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและทั่วถึง
- 4) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านการมีส่วนร่วม เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
- 5) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านความรับผิดชอบ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยที่สมาชิกชุมชนยึดถือหลักความรับผิดชอบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคมส่วนรวม
- 6) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านความคุ้มค่า เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยที่สมาชิกของชุมชนตระหนักถึงการมีทรัพยากรที่จำกัด ยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่าเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าในภาพรวมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของประเทศ จะเกิดปัญหาและผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน แต่ยังมีจังหวัดจันทบุรีที่เป็นจังหวัดที่มีชุมชนแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในพื้นที่ที่ได้รับรางวัลที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากหน่วยงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และสามารถเป็นต้นแบบในด้านการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนได้ อีกทั้งจังหวัดจันทบุรีได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐให้อยู่ในรายชื่อ 12 เมืองต้องห้าม...พลาด (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559, หน้า 62) โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวจันทบุรีภายใต้แนวคิด “สุขทุกวันทั้งจันทบุรี” ทั้งนี้ชุมชนท่องเที่ยวที่โดดเด่น ประกอบด้วย 1) ชุมชนริมน้ำจันทบุรี 2) ชุมชนตะปอน และ 3) ชุมชนรักษ์เขาบายศรี ซึ่งชุมชนทั้ง 3 แห่งดังกล่าวเคยได้รับรางวัลที่เป็นสิ่งยืนยันความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

จากข้อมูลทั้งหมดข้างต้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบในจังหวัดจันทบุรี มีสภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างไร มีปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคอะไรบ้างในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทาง

ธรรมาภิบาลดังกล่าวจะสามารถแก้ไขปัญหา และผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมในการนำธรรมาภิบาลในการจัดการการท่องเที่ยวไปขยายผลในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวอื่นของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาล

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ครอบคลุมเฉพาะในประเด็น สภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี และรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาล

ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ชุมชนท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรีที่มีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และเคยได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1) ชุมชนริมน้ำจันทบูร อ.เมืองจันทบุรี เคยได้รับรางวัล Award of Merit (อันดับที่ 3) จากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ภายใต้โครงการประกวดรางวัลอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ประจำปี 2558 2) ชุมชนตะปอน อ.ขลุง เคยได้รับรางวัลพระราชทาน องค์การชุมชนดีเด่น เรื่องการท่องเที่ยว จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี พ.ศ. 2555 และ 3) ชุมชนรักษ์เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ เคยได้รับรางวัลดีเด่น ประเภทองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี 2556 ซึ่งเป็นรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย คือ 1) กลุ่มคณะกรรมการชุมชนของชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่ง 2) กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่ง และ 3) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ดูแลรับผิดชอบการท่องเที่ยวในชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่ง

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนมกราคม 2561 ถึง เดือนมิถุนายน 2562 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 18 เดือน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้ชุมชนในการนำเสนอของดีของชุมชนให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชุมชนยังก่อให้เกิดความสามัคคีและร่วมมือกันของคนในชุมชน และที่สำคัญยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพของสมาชิกในชุมชนอีกด้วย

ธรรมาภิบาลกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

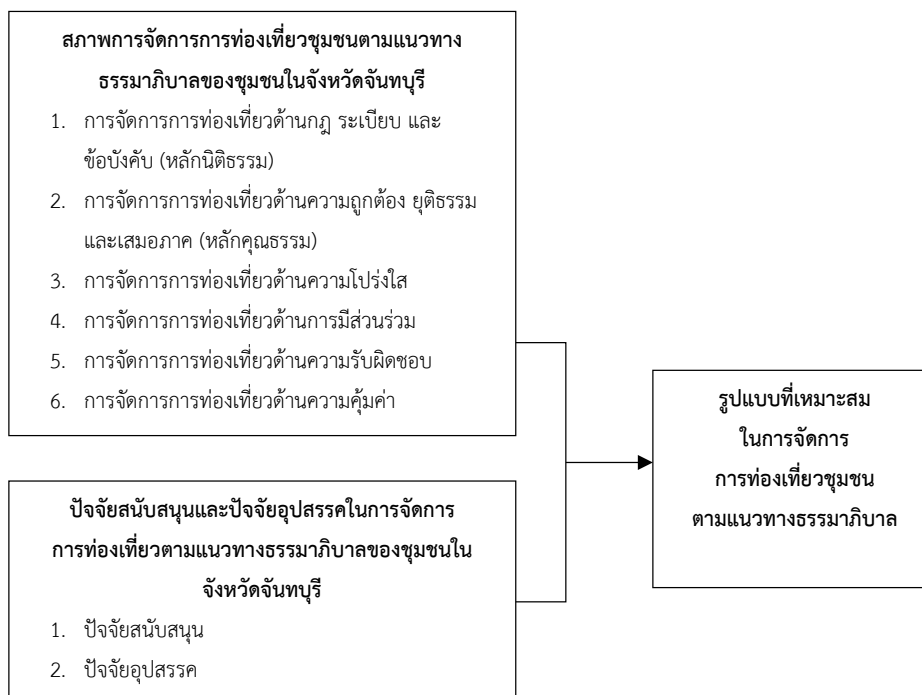
ธรรมาภิบาลกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ประกอบไปด้วย

- 1) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวโดยมีการออกกฎระเบียบ กติกา ข้อปฏิบัติที่เกิดจากการตกลงร่วมกันของสมาชิกในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
- 2) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยที่ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ ทุกส่วนยึดถือหลักความถูกต้อง ยุติธรรม และความเสมอภาคในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
- 3) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านความโปร่งใส เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยความตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและทั่วถึง
- 4) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านการมีส่วนร่วม เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
- 5) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านความรับผิดชอบ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยที่สมาชิกชุมชนยึดถือหลักความรับผิดชอบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคมส่วนรวม
- 6) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนด้านความคุ้มค่า เป็นการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยที่สมาชิกของชุมชนตระหนักถึงการมีทรัพยากรที่จำกัด ยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่าเป็นสำคัญ

ธรรมาภิบาลกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวได้มีการบริหารจัดการที่เป็นไปตามแนวทางธรรมาภิบาล โดยแต่ละชุมชนอาจจะไม่ได้มีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนครบทั้ง 6 ด้าน แต่มีการนำมาใช้บางด้าน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการตามแนวทางธรรมาภิบาลเป็นสิ่งที่ชุมชนได้นำมาใช้ปฏิบัติในการจัดการการท่องเที่ยวกันอยู่แล้ว และถ้าชุมชนท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาลได้ครบทั้ง 6 ด้าน อาจเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนนั้น ๆ มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเป็นธรรมแก่สมาชิกชุมชนอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและสารสนเทศ (Information) ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมาภิบาลของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (2542) ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาเป็นตัวแปรย่อยของกรอบแนวคิดในประเด็นสภาพการจัดการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี โดยสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือสำหรับการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ คือ เครื่องมือแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีรายละเอียดของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และส่วนประกอบของเครื่องมือ ดังนี้

1. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนด

กรอบแนวคิดในการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และประเด็นคำถามโดยลำดับ

1.2 นำประเด็นสำคัญที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมไปสร้างเป็นเครื่องมือแนวคำถามสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.3 นำเครื่องมือแนวคำถามที่ได้สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการตรวจสอบในเบื้องต้น และทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.4 นำแนวคำถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแนวคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหาและความครอบคลุมของแนวคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 และทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนจะนำแนวคำถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยพื้นที่ศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา เป็นชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีที่มีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาล เคยได้รับรางวัลในด้านการจัดการการท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศขึ้นไป และยังคงมาตรฐานในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาล โดยยังมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องทุกเดือน (เฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 12 คณะ) ซึ่งประกอบด้วย 3 ชุมชน ดังนี้

1) ชุมชนริมน้ำจันทบุรี อ.เมืองจันทบุรี เคยได้รับรางวัล Award of Merit (อันดับที่ 3) จากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ภายใต้โครงการประกวดรางวัลอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ประจำปี 2558

2) ชุมชนตะปอน อ.ขลุง เคยได้รับรางวัลพระราชทาน องค์การชุมชนดีเด่น เรื่องการท่องเที่ยวจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี พ.ศ. 2555

3) ชุมชนรักษ์เขาบายศรี อ.ท่าใหม่ เคยได้รับรางวัลดีเด่น ประเภทองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี 2556 ซึ่งเป็นรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (Thailand Tourism Awards) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย 1) กลุ่มคณะกรรมการชุมชนของชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่ง ๆ ละ 4 คน 2) กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชนต้นแบบที่ประกอบกิจการที่พัก ร้านอาหาร การขนส่งนักท่องเที่ยว ผู้นำเที่ยว และปราชญ์ชุมชน ทั้ง 3 แห่ง ๆ ละ 9 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประกอบด้วย

1) กลุ่มบุคลากรหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ดูแลรับผิดชอบการท่องเที่ยวในระดับผู้อำนวยการ/รอง ผู้อำนวยการของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรี จำนวน 2 คน

2) ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่ง ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจันทบุรี จำนวน 2 คน

- 3) นายกสมาคม/ รองนายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี และเลขานุการ/ ผู้ช่วยเลขานุการสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี จำนวน 2 คน
- 4) นายกเทศมนตรี/ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองจันทบุรี และบุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ชุมชนต้นแบบชุมชนริมน้ำจันทบุรี จำนวน 2 คน
- 5) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตะปอน และบุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ชุมชนต้นแบบชุมชนตะปอน จำนวน 2 คน
- 6) นายกเทศมนตรี/ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเขาบายศรี และบุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ชุมชนต้นแบบชุมชนรักษ์เขาบายศรี จำนวน 2 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และวิธีการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative analysis) และมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้สังเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ก่อนนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีข้อค้นพบดังนี้

ผลการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้นำชุมชน และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และได้คลุกคลีเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ต้นแบบของทั้ง 3 แห่ง ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถนำเสนอตามลำดับของแต่ละวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาจากชุมชนต้นแบบทั้ง 3 ชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 สภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนริมน้ำจันทบุรี พบว่า

1) ชุมชนไม่มีการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างชัดเจน แต่ใช้วิธีการพูดคุยทำความเข้าใจในรูปแบบไม่เป็นทางการ โดยเป็นลักษณะการจัดการตามธรรมชาติ

2) ชุมชนไม่มีวิธีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาคที่ชัดเจน แต่ใช้วิธีการตามธรรมชาติ โดยคนในชุมชนสามารถดำเนินธุรกิจ สร้างรายได้ และรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน

3) ชุมชนไม่มีวิธีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านความโปร่งใส เนื่องจากชุมชนไม่มีระบบเงินกองกลาง อีกทั้งสมาชิกมีการจัดการรายได้จากการท่องเที่ยวกันเอง

4) ชุมชนมีวิธีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านการมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการพูดคุยร่วมกัน ร่วมคิด แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และสมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการเปิดร้านค้าเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

5) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อ ในลักษณะของวัฒนธรรมนำการค้า ที่มุ่งความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตดั้งเดิม รวมถึงดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน

6) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความคุ้มค่า โดยมีการนำทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สถาปัตยกรรม สถานที่สำคัญทางศาสนา และวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนมาเป็นทุนทางการจัดการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ ก่อให้เกิดรายได้และประโยชน์จากการท่องเที่ยวมาสู่ชุมชน

1.2 สภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนตะปอน พบว่า

1) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ โดยมีการประชุมร่วมกันในการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับสมาชิก และกฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งกฎ ระเบียบ และข้อบังคับดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก นอกจากนี้ชุมชนมีการนำกฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ มาทบทวนเมื่อเกิดปัญหา และหาแนวทางแก้ไข

2) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค โดยมีการจัดสรรผลประโยชน์และกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึงและยุติธรรม โดยได้รับความเห็นชอบและเป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันของสมาชิก อีกทั้งมีการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวของชุมชนเข้าเป็นเงินกองกลาง สำหรับเป็นงบประมาณในการดำเนินงานต่าง ๆ จัดสวัสดิการ และพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและชาวบ้านในชุมชนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้มีการบริหารจัดการโดยยึดถือกฎกติกาที่ร่วมกันกำหนด และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการบริหารงานให้เป็นไปตามกฎกติกาที่ตั้งไว้

3) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวด้านความโปร่งใส โดยมีการแต่งตั้งผู้จัดทำบัญชีไว้อย่างชัดเจน มีการรายงานผลการดำเนินงานและข้อมูลต่าง ๆ ให้คณะกรรมการและสมาชิกรับทราบ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากทุกภาคส่วนในชุมชน ตลอดจนแบ่งหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และตรวจสอบได้

4) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านการมีส่วนร่วม โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อทั้งในส่วนของคณะกรรมการและสมาชิก ทำให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการ

การท่องเที่ยวของชุมชน มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหาจากการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

5) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อ โดยมีการจัดการการท่องเที่ยวในแนวทางของการไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันรักษาความสะอาดและจัดการขยะ ตลอดจนอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

6) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความคุ้มค่า โดยมีการนำทรัพยากรทางธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนมาเป็นทุนในการจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดรายได้และประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่า โดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนมาก

1.3 สภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนรักษ์เขาบายศรี พบว่า

1) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ โดยมีการประชุมและมีมติเห็นชอบร่วมกันในการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ประกอบด้วย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับสมาชิก และกฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว

2) ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค โดยมีการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึงและเป็นไปตามมติร่วมกันของสมาชิก อีกทั้งมีการจัดสรรรายได้บางส่วนจากการท่องเที่ยวสำหรับการดำเนินงานของชุมชนตามมติร่วมกันของสมาชิก

3) การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความโปร่งใส โดยมีฝ่ายบัญชีดูแลการจัดทำบัญชีการเงินและรายงานการเงินที่ชัดเจน มีการชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูลด้านบัญชีการเงินให้สมาชิกรับทราบในที่ประชุมสมาชิก นอกจากนี้การเบิกเงินจากบัญชีธนาคารต้องมีคณะกรรมการลงลายมือชื่อเพื่อเบิกถอนอย่างน้อย 2 ใน 3 คน

4) การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านการมีส่วนร่วม โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยวทั้งในส่วน of สมาชิกและคณะกรรมการ ซึ่งสมาชิกมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น แก้ไขปัญหา และตัดสินใจในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงสมาชิกมีส่วนร่วมในการนำผลผลิตมาจำหน่ายและบริการให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าการร่วมรับผลประโยชน์

5) การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความรับผิดชอบต่อ โดยมีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการส่งเสริมให้เด็กๆ ในชุมชนช่วยกันรักษาความสะอาด มีการกำหนดกฎระเบียบ และให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคม ตลอดจนสร้างจิตสำนึกด้านการรักษาความสะอาดให้แก่ักท่องเที่ยว

6) การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้านความคุ้มค่า โดยมีการนำทรัพยากรทางธรรมชาติและผลผลิตของชุมชนมาใช้เป็นทุนในการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

ในภาพรวมชุมชนต้นแบบทั้ง 3 แห่งมีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาล โดยชุมชนทั้ง 3 แห่งมีการจัดการการท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อ และด้านความคุ้มค่า สำหรับด้านกฎระเบียบ และข้อบังคับ ด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค และด้านความโปร่งใส มีชุมชนตะปอนและชุมชนรักษ์เขาบายศรีมีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลดังกล่าวที่ชัดเจน ส่วนชุมชนริมน้ำจันทบูรมีการจัดการการท่องเที่ยวลักษณะตามธรรมชาติของวิถีชุมชนดั้งเดิม จึงไม่มีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลอีก 3 ด้านดังกล่าวอย่างชัดเจน

2. ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสนับสนุนในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยสนับสนุนในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาล

ชุมชนริมน้ำจันทบูร	ชุมชนตะปอน	ชุมชนรักษ์เขาบายศรี
1. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	1. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	1.การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
2. นโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว	2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน	2.ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน
3. ความร่วมมือของคนในชุมชน	3. ผู้นำชุมชน	3. ผู้นำชุมชน
4. สื่อรายการโทรทัศน์และ Social Media	4. สมาชิกมีพื้นฐานความรู้ที่ดี	
5. สถานที่สำคัญในชุมชน	5. การร่วมมือกันของ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน)	
	6. กระแสความนิยมการท่องเที่ยว	

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสนับสนุนในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีรายละเอียดดังนี้ ชุมชนต้นแบบทั้ง 3 ชุมชนมีปัจจัยสนับสนุนที่เหมือนกัน ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน และ ผู้นำชุมชน สำหรับปัจจัยสนับสนุนที่แตกต่างกันของชุมชนต้นแบบ มีดังนี้ 1) ชุมชนริมน้ำจันทบูร มีด้านสื่อประชาสัมพันธ์และ Social media และสถานที่สำคัญในชุมชน 2) ชุมชนตะปอน มีสมาชิกที่มีพื้นฐานความรู้ที่ดี การร่วมมือกันของ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) และกระแสความนิยมการท่องเที่ยว

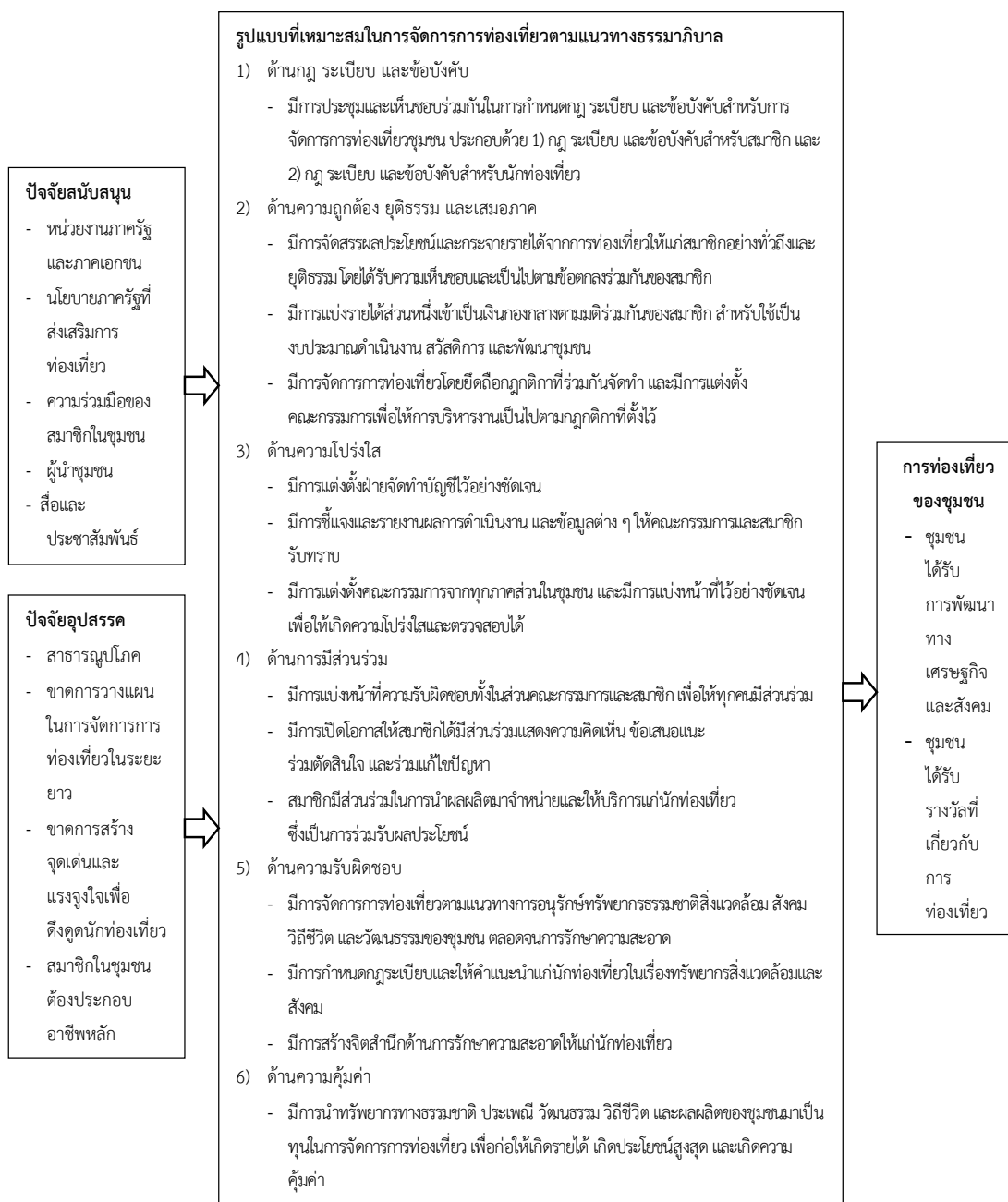
ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาล

ชุมชนริมน้ำจันทบูร	ชุมชนตะปอน	ชุมชนรักษ์เขาบายศรี
1. หน่วยงานภาครัฐบางแห่งไม่เข้าใจวิถีชุมชน 2. ลักษณะพื้นที่เป็นแบบเปิดกว้าง 3. คณะกรรมการชุมชนไม่มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน 4. การขาดความร่วมมือ การประชุมพูดคุย การวางแผนร่วมกันในภาพรวม	1. นโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่น 2. อาชีพหลักของสมาชิก 3. ปัญหาด้านสาธารณูปโภค 4. การขาดการวางแผนสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในระยะยาว 5. การขาดจุดเด่นและการสร้างแรงจูงใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	1. หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นไม่ให้การสนับสนุน 2. ปัญหาจากการเติบโตทางการท่องเที่ยว 3. การขาดประสิทธิภาพในการจัดการการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีรายละเอียด ดังนี้ ชุมชนต้นแบบทั้ง 3 ชุมชนมีปัจจัยอุปสรรคที่เหมือนกัน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น สำหรับปัจจัยอุปสรรคที่แตกต่างกันของชุมชนต้นแบบ มีดังนี้ 1) ชุมชนริมน้ำจันทบูร มีปัจจัยอุปสรรค คือ ลักษณะพื้นที่เป็นแบบเปิดกว้าง คณะกรรมการชุมชนไม่มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ในภาพรวมยังขาดความร่วมมือ การประชุมพูดคุย และการวางแผน 2) ชุมชนตะปอน มีปัจจัยอุปสรรค คือ อาชีพหลักของสมาชิก ปัญหาด้านสาธารณูปโภคของชุมชน การขาดการวางแผนสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในระยะยาว การขาดจุดเด่นและการสร้างแรงจูงใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และ 3) ชุมชนรักษ์เขาบายศรี มีปัจจัยอุปสรรค คือ ปัญหาจากการเติบโตทางการท่องเที่ยว และการขาดประสิทธิภาพในการจัดการการท่องเที่ยว

3. รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาล

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาล มีดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาล

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนควรมีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ มีการประชุมและเห็นชอบร่วมกันในการกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ประกอบด้วย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับสมาชิก และกฎ ระเบียบ และข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว 2) ด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค มีการจัดสรร

ผลประโยชน์และกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่สมาชิกอย่างทั่วถึงและยุติธรรม มีการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเข้าเป็นเงินกองกลางตามมติร่วมกันของสมาชิก สำหรับใช้เป็นงบประมาณดำเนินงาน สวัสดิการ และพัฒนาชุมชน มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยยึดถือกฎกติกาที่ร่วมกันจัดทำ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามกฎกติกาที่ตั้งไว้ 3) ด้านความโปร่งใส มีการแต่งตั้งฝ่ายจัดทำบัญชีไว้อย่างชัดเจน มีการชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงาน และข้อมูลต่าง ๆ ให้คณะกรรมการและสมาชิกทราบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากทุกภาคส่วนในชุมชน และมีการแบ่งหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ 4) มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งในส่วนคณะกรรมการและสมาชิก เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ และร่วมแก้ไขปัญหา สมาชิกมีส่วนร่วมในการนำผลผลิตมาจำหน่ายและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการร่วมรับผลประโยชน์ 5) ด้านความรับผิดชอบต่อ มีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนการรักษาความสะอาด มีการกำหนดกฎระเบียบ และให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการสร้างจิตสำนึกด้านการรักษาความสะอาดแก่นักท่องเที่ยว และ 6) ด้านความคุ้มค่า มีการนำทรัพยากรทางธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และผลผลิตของชุมชนมาเป็นทุนในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดรายได้ เกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดความคุ้มค่า ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวของชุมชนประสบความสำเร็จ ชุมชนได้รับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนได้รับรางวัลที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนในจังหวัดจันทบุรี มีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลครบทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ 2) ด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค 3) ด้านความโปร่งใส 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านความรับผิดชอบต่อ และ 6) ด้านความคุ้มค่า ซึ่งแตกต่างจากอาภาภรณ์ สุขหอม (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ชุมชนบางน้ำผึ้งมีการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนโดยมีการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลเพียง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อ และด้านความคุ้มค่า ทั้งนี้การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้งยังขาดการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาลในด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และเสมอภาค ซึ่งแตกต่างจากการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางธรรมาภิบาลในจังหวัดจันทบุรีที่ในภาพรวมมีการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

2. ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ คือ 1) หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ และงบประมาณ 2) นโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน 4) ผู้นำชุมชน มีภาวะผู้นำ เสียสละ และทุ่มเทในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน และ 5) สื่อประชาสัมพันธ์ ที่

ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น สำหรับปัจจัยอุปสรรคที่สำคัญ คือ 1) สาธารณูปโภคของชุมชนไม่เพียงพอและสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว 2) การขาดการวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวในระยะยาว 3) การขาดการสร้างจุดเด่นและแรงจูงใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และ 4) อาชีพหลักของสมาชิก ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งแตกต่างจากอาภากรณ์ สุขหอม (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้งเกิดประสิทธิผล ประกอบด้วย ประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชนมีภาวะผู้นำสูงและมีความทุ่มเทเสียสละให้การแก้ไขปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยวและตลาดน้ำของชุมชน (2) ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกัน ทำให้การขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและตลาดน้ำของชุมชนให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผล (3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสื่อมวลชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการด้านการท่องเที่ยวและตลาดน้ำของชุมชน สำหรับอุปสรรคที่เป็นปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้ง ประกอบด้วย (1) กลุ่มคนรุ่นใหม่ไม่นิยมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้อาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านในพื้นที่รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวและตลาดน้ำบางน้ำผึ้งขาดคนสืบสาน (2) ข้าราชการในพื้นที่ส่วนหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาตามวิถีชุมชนดั้งเดิมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลชุมชนควรมีการจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ 2) ด้านความถูกต้อง ยุติธรรม และความเสมอภาค 3) ด้านโปร่งใส 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านความรับผิดชอบ และ 6) ด้านความคุ้มค่า ซึ่งแตกต่างจากวรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างอัตลักษณ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้น การเสริมสร้างอัตลักษณ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่พัฒนาขึ้น คือ “SUPANNIKA Model” ประกอบด้วยองค์ประกอบ 9 ด้าน คือ (1) S: Sustainability (ความยั่งยืน) (2) U: Unilisation (การเกิดประโยชน์) (3) P: Participation (การมีส่วนร่วม) (4) A: Attendance (การเข้าร่วมกิจกรรม) (5) N: Nature of Life (ธรรมชาติการดำรงชีวิต) (6) N: Neatness (ความประณีตบรรจง) (7) I: Identity (อัตลักษณ์) (8) K: Knowledge (ความรู้) และ (9) A: Awareness (ความตระหนัก) ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนและนักท่องเที่ยว พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างอัตลักษณ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรีที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวดังกล่าวมีการใช้องค์ประกอบ 9 ด้านในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งมีความแตกต่างไปจากรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลที่มีการใช้หลักการของธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถนำมากำหนดข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการนำแนวทางธรรมาภิบาลไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ควรสนับสนุนการนำองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวตามหลักธรรมาภิบาล ไปใช้ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการนำแนวทางธรรมาภิบาลไปใช้ ควรเร่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวตามหลักธรรมาภิบาลให้แก่ประชาชน ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน

1.3 กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ ความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนที่ต้องการนำแนวทางธรรมาภิบาลไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวมีการพัฒนาความรู้และความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาการติดตามและประเมินผลรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชน

2.2 การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จทั้งกรณีศึกษาในประเทศและต่างประเทศ

2.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางธรรมาภิบาลของชุมชนให้ครอบคลุมในทุกมิติ

เอกสารอ้างอิง

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. (2542, 10 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 (ตอนที่ 63 ง), หน้า 24-31.
- รัชนิวรรณ บุญอนันต์. (2557). รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม กรณีศึกษา วัดวังพระธาตุ ตำบลไทรตรัง อำเภอมะนัง จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารลักทอง วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 20(3), 43-57.
- วรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างอัตลักษณ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดสุพรรณบุรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร. DOI: https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/SU.the. 2015.2
- วิราสิริ วสิริสิริ และคณะ. (2558). ความเป็นไปได้และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตอำเภอด่านช้าง จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 9(2), 210-218.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2561, จาก https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/policy/download/article/article_20170509151402.pdf
- อภรณ์ สุขหอม. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. *การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 9*. วันที่ 30-31 มีนาคม 2560, ณ อาคารปฏิบัติการเทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- World Tourism Organization and Griffith University. (2017). *Managing growth and sustainable tourism governance in Asia and the Pacific*. Madrid: UNWTO.

วิกฤตการณ์การเมืองไทยปี 2556-2557 ที่สะท้อนในการ์ตูนการเมืองไทย

อารัมภ์ เอี่ยมละออ

คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

THE 2013-14 THAI POLITICAL CRISIS AS REFLECTED IN THAI POLITICAL CARTOONS

Aram Iamlaor

School of Language and Communication, National Institute of Development Administration, Thailand

E-mail address: thetong18@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 22 มิถุนายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 28 มิถุนายน 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการสื่อสารเพื่อศึกษาการ์ตูนการเมือง 84 ชิ้นที่ตีพิมพ์ในช่วงวิกฤตการณ์การเมืองไทยปี 2556-2557 จากหนังสือพิมพ์ 4 ฉบับ ได้แก่ บางกอกโพสต์ เดอะเนชั่น ไทยรัฐ และเดลินิวส์ โดยใช้สัญศาสตร์ ทฤษฎีการ์ตูน ทฤษฎีอารมณ์ขัน และการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ ผลการวิจัยพบว่าในการ์ตูนแบบหลายช่องนักเขียนการ์ตูนสร้างอารมณ์ขันโดยใช้ความไม่ลงรอยกันและละเมิดหลักการของการร่วมมือกันของคู่สนทนา ประการที่สอง ความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ 1) การ์ตูนส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเป็นแบบหลายช่อง ในขณะที่การ์ตูนส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเป็นแบบช่องเดียว 2) การ์ตูนส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยมีอารมณ์ขัน แต่การ์ตูนทั้งหมดในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษไม่มีอารมณ์ขัน 3) สัญลักษณ์ส่วนใหญ่ในการ์ตูนเกี่ยวข้องกับฝ่ายต่อต้านรัฐบาล และ 4) การ์ตูนส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเน้นด้านลบของฝ่ายต่อต้านรัฐบาล แต่การ์ตูนเกือบทั้งหมดในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษเน้นสิ่งที่เป็นด้านลบของฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล โดยสรุปคือ การ์ตูนแสดงให้เห็นถึงการแบ่งฝ่ายทางการเมืองที่รุนแรงของนักเขียนการ์ตูนที่อาจสร้างความเกลียดชังและความแตกแยกทางสังคมให้แก่ผู้คนในประเทศได้

คำสำคัญ: การ์ตูน หนังสือพิมพ์ วิกฤตการณ์ทางการเมือง สัญศาสตร์ ประเทศไทย

Abstract

This study aimed to investigate 84 political cartoons published during the 2013-14 Thai political crisis from four newspapers: *Bangkok Post*, *The Nation*, *Thai Rath*, and *Daily News*, by using semiotics, theories of cartoons, theories of humor, and critical discourse analysis. According to the data, it was found that in multi-panel cartoons, the cartoonists create humor

by using incongruity and flouting maxims of Cooperative Principle. Secondly, the differences between Thai and English language newspapers include 1) most of the cartoons in the Thai language newspapers are in multi panels while most of the cartoons in the English language newspapers are in one panel, 2) most of the cartoons in the Thai language newspapers contain humor but all of the cartoons in the English language newspapers contain no humor, 3) most of the signifiers in the cartoons are related to the anti-government side, and 4) most of the cartoons in the Thai language newspapers emphasized negative things of the anti-government side but nearly all of the cartoons in the English language newspapers emphasize negative things of the pro-government side. Finally, the cartoons show strong political partisanship of the cartoonists that may create hatred and social fragmentation among people in the country.

Keywords: cartoon, newspaper, political crisis, semiotics, Thailand

Introduction

Thailand is a country which has faced a number of political protests for several decades which due to various complicated causes. Since the end of 2013, Thailand has embarked on a new phase of the political struggle between two competing forces that have destabilized the country. One force is widely known as the Yellow Shirt. Another force is commonly known as the Red Shirt (Prasirtsuk, 2015). During the political crisis, there were protests against Prime Minister Yingluck Shinawatra's government from November 2013 to May 2014. The protests were organized by the People's Democratic Reform Committee (PDRC), a political pressure group set up and led by Suthep Thaugsuban, former Deputy Prime Minister and Secretary General of the Democrat Party (Tan, 2014). The protest was ended on May 22, 2014 by a coup that removed the government and placed General Prayuth Chan-ocha as acting prime minister.

News about the crisis was presented in every mass media, but newspaper is still the one which is used by a great deal of people to seek for information. Besides serious political news column in newspaper, there is political cartoon column in almost every newspaper. In Thailand, there are political cartoons in every top-selling newspaper, both published in Thai and English languages. In addition, it is known that these newspapers tend to draw cartoons which support their favorite politicians and political parties or groups, and against the others. Thus, their cartoons were totally different in terms of the political and public opinions

expressed during the 2013-14 political crisis. The cartoons in this study were published in the two top-selling English newspapers of the country: *Bangkok Post* and *The Nation*, and the two top-selling Thai newspapers: *Thai Rath* and *Daily News*.

Research Objective and Research Questions

The study is a textual analysis, specifically examines political cartoons published in Thai language newspapers – *Thai Rath* and *Daily News* – and English language newspapers – *The Nation* and *Bangkok Post*. They were chosen based on their representation of the mass media that constantly scrutinizes and interprets political situations, as well as the readers they serve.

This study examined cartoons in the four newspapers with specific focus on Suthep Thaugsuban and Prime Minister Yingluck Shinawatra, as the two main figures of the crisis, published during the rally of the PDRC from November 1, 2013 to May 22, 2014 (the day that the Royal Thai Armed Forces staged a coup). This period was chosen to reflect the beginning and subsequent development of protests organized by PDRC. The data were analyzed using semiotics, theories of cartoons, theories of humor, and the ideological square, in order to answer the following four research questions:

- 1) How do political cartoonists create humor in their cartoons?
- 2) What kinds of humor do political cartoonists use in their cartoons?
- 3) What are the differences between Thai political cartoons published in Thai and English language newspapers?
- 4) What ideologies underpin Thai political cartoons published in the four newspapers?

Literature Review

Political Cartoons

The political cartoon comprises of a very specific genre, with its own history, distinctive styles, conventions, and communicative purposes (El Refaie, 2009). Normally, it is an illustration in a single frame, published on the editorial pages of a newspaper. A current political issue or event, a social trend, or a famous personality, are commonly addressed by cartoons in a way that takes a stand or presents a specific point of view. They are not always

humorous, but they certainly contain an element of irony or at least something incongruous or surprising.

DeSousa and Medhurst (1982) state that cartoon may be a significant medium for the information of public opinion on important social or political issues and they provide subtle frameworks for examining the life and political processes. Abraham (2009) explains that cartoons are used as a tool to transform complex and obscure social or political events or situations into quick and easily understandable descriptions that promote comprehension of the nature of social or political issues or events or situations. In doing so, cartoons present the public with clear visual descriptions of deliberately exaggerated portions of reality with an aim to reveal the meaning and essence of social or political events. Moreover (Jabbar, 2009) believes that political cartoon is a visual language comprising verbal and nonverbal signs that are full of meanings.

Semiotics

Semiotics is the study of signs. According to Saussure, a sign is anything that signifies, or has meaning(s) within a particular code and a given context. Thus, content in all modern and contemporary media are certain data for semiotic analysis (Mazid, 2008).

According to Chandler (2013), in semiotics, denotation and connotation are the two terms used to describe the relationship between the signifier and the signified. Denotation refers to the definitional, literal, commonsense meaning of a sign which is a meaning that can probably be found in a dictionary. In contrast, connotation is defined as a type of signs (signified) relating to socio-cultural and personal associations of the person interpreting it.

Barthes uses the term ‘connotation’ to define what kind of ideology signs refer to. In addition, his theory of connotative meaning was basically influenced by the work of Saussure. However, much of Saussure’s work is primarily concerned with language system (first-order system of sign in Barthes’ terms) or denotative meaning, while Barthes’ work mainly focuses on myth (second-order system of sign in Barthes’ terms) or connotative meaning (Griffin, 2012). In this sense, the sign is involved in a three-part relationship: the signifier, the signified, and the sign. A sign is the relationship between a signifier – a sound or mark – and a signified – a concept. The concept has two orders of signification. In the second order, the sign system of the first is inserted into the value system of the culture (Barthes, 1972).

Theories of Cartoon

Hempelmann and Samson (2008) explain that cartoons are understood as a humor-carrying visual/visual-verbal picture, containing at least one incongruity that is playfully resolvable in order to understand their punch line. The style of cartoons is most often characterized by simple lines, exaggerated features, as well as sketch-like and simplified figures.

In addition, there is a functional approach of political cartoons proposed by DeSousa and Medhurst (1982). They identify four main functions of political cartoons as follows:

- 1) An entertainment function derives from the ability of cartoons to make people laugh at individuals or situations.
- 2) An aggression-reduction function derives from the nature of cartoons to provide a symbolic channel for the public to express its frustrations against government, social leaders, politicians, and so on.
- 3) An agenda-setting function provides readers with a sense of the most notable topics or issues in society.
- 4) A framing function is the product of its spatial limitation and therefore its need to present complex social issues in a single frame that captures the essence of an issue.

Furthermore, semiotics can be applied to understanding how images work. It is essential to see that communication through icons, indexes, and symbols involves several kinds of inference. Peirce identifies three main kinds of inference (Oller & Giardetti, 1999) as follows:

The first inference is abduction which is the most basic form of inference that any icon resembles a particular object. Thus, abduction is mainly based on resemblances, and they are always grounded in the inspection of sensory signs. (Oller & Giardetti, 1999 p, 95). An example of an icon is a photograph of a person.

The second inference is induction. Inductive inferences take the material form of one or more abductions and apply it to subsequent abductions. Thus, they involve associating a number of abductions (Oller & Giardetti, 1999, p, 96). Since associations require indexes to make the connections, inductive inferences are considered indexical in nature. For example, smoke is an index of fire.

The third inference is deductions which are based on fully abstracted meanings found in conventional symbols and in their associated conceptualizations. As long as the meaning

or the definition of the symbol is understood correctly, inferences that are based strictly on that definition will have all the validity of the symbol to support it. For example, traffic lights and flags are symbols. Thus, pictures that contain printed symbols or iconic forms of symbols may help identify their meaning and enable higher levels of analytical communication. This may account for the predominant use of visual symbols that act figuratively and metaphorically in cartoons.

Theories of Humor

Ross (2005) states that, for humor, the context is essential for determining whether a person finds something is funny or not. Furthermore, the features of language that have the potential to make people laugh can be examined. The incongruity theory focuses on the element of surprise. It is believed that humor is created out of a conflict between what is expected and what actually occurs in the joke. Thus, much humor is composed of an ambiguity, or double meaning, which intentionally misleads the audience, followed by a punch line.

Ross (2005) argues that unintentional humor may be caused by some lapse in expression while deliberate humor is carefully planned, often to the exact wording and timing. Moreover, David Crystal comments in the Cambridge Encyclopedia of Language (1987) that ‘variations in self-expression are most noticeable in those areas of language use where great care is being taken, such as literature and humor.’

In addition, Ross (2005) identifies elements of humor as follows:

- There is a conflict between what is expected and what actually occurs in the joke.
- The conflict is caused by an ambiguity at some level of language.
- The punch line is surprising, as it is not the expected interpretation, but it resolves the conflict.

The Cooperative Principle and Humor Theory

Grice (1975) believes that conversation is guided by what he calls the Cooperative Principle. He explains that the principle instructs a speaker to make his/her conversational contribution such as is required, at the stage at which it occurs, by the accepted purpose or direction of the talk exchange in which he/she is engaged. Grice suggests that his principle comprises the following four maxims:

- 1) The Maxim of *Quantity*: give the right amount of information; make it as informative as is required; and do not give more information than is required.
- 2) The Maxim of *Quality*: try to make it true; do not say what you believe to be false; and do not say something for which you do not have enough evidence.
- 3) The Maxim of *Relation*: be relevant.
- 4) The Maxim of *Manner*: be clear; avoid obscurity of expression; avoid ambiguity; be brief; and be orderly.

In order to create humor in conversation, one of the maxims needs to be flouted by one speaker. According to Grice (1975), there are several ways of flouting a maxim. Violation is a delicately covert breach of a maxim, where the speaker hides the breach from the hearer.

Critical Discourse Analysis

Critical discourse analysis (CDA) is a proclaimed transdisciplinary approach aiming to tackle unequal power relations and providing a framework capable of indicating traces of the society in the text itself. Discourse can be defined as a multidimensional social phenomenon. In this study, the term discourse refers to the spoken and written language presented in the cartoons. Specifically, this study is premised on the assumption that the language used in the cartoons reflects asymmetrical power in controlling people's perceptions. That is to say, the existence of newspaper power is mainly concerned with discourse domination by elite groups or institutions through exercising the power of language which basically not only has the potential to control people's minds, but indirectly their actions (Van Dijk, 2011).

Fairclough (1995) suggests a framework that helps in indicating the impact of discourse in society and vice versa, in order to unravel the discrete process of discourse manipulation. The framework is comprised of three components: text, text production/consumption, and sociocultural practice. Text can be written or oral, and oral texts can be just spoken or spoken and visual; text production and text consumption is the processes of discourse practice; and sociocultural practice is the social and cultural goings-on, which the communicative event is a part of (Fairclough, 1995: 57).

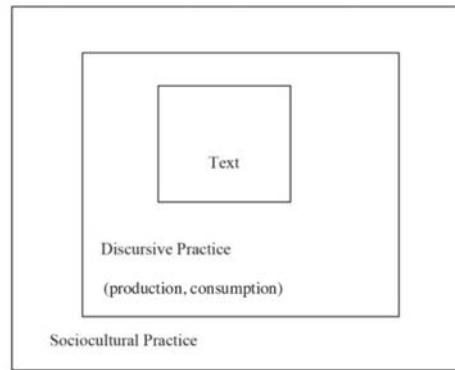

Figure 1: Fairclough's Three-dimensional Model for Critical Discourse Analysis (Fairclough, 1995: 59)

According to the framework, discourse practice mediates between the textual and sociocultural practices. Fairclough (1995: 60) explains that sociocultural practice indirectly shapes text by way of shaping the discourse practice. So, the three main categories of meta-function of text – ideational, interpersonal, and textual are the direct product of the sociocultural practice.

In order to avoid an arbitrary analysis of a great amount of ideologically variable structures of data in forms of text and talk, Van Dijk (2006) suggests a systematic and theory-driven tool called 'ideological square'.

According to Van Dijk (2006: 734), conflicting or competing group membership, and categorization in in-groups and out-groups are reflected in ideologies which often have a polarized structure. These structures can be found in political attitudes and in the biased personal mental models of group members. In addition, the contents of discourse are controlled by these mental models. It is likely that discourse will also show various types of polarization if the models are polarized. A great deal of studies has revealed that ideological discourse often uses the following overall strategies of what Van Dijk calls the 'ideological square' (Figure 2), which can be summarized as 1) emphasizing Our good things, 2) emphasizing Their bad things, 3) de-emphasizing Our bad things, and de-emphasizing Their good things.

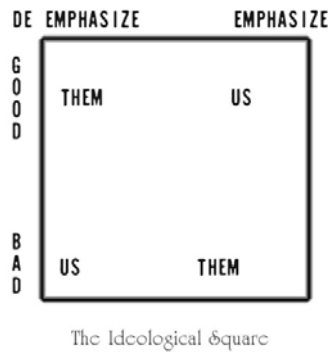

Figure 2: Van Dijk's ideological square

Although there are many western and Thai scholars who have done studies on political cartoons in various aspects and by using various approaches, none of them have studied the four newspapers (both published in Thai and English languages) at the same time or focused on the issue of the 2013-14 political crisis by using the concepts and theories mentioned above. Thus, this study will shed light on the study of political cartoons in the context of Thai politics by using semiotics, theories of cartoons, theories of humor, and critical discourse analysis.

Methodology

Steps in the Study

The study followed the following process:

1) The data were collected from the four newspapers: *Thai Rath*, *Daily News*, *The Nation*, and *Bangkok Post*, as their cartoonists tend to draw cartoons to support either the government or the PDRC.

2) The data were collected during the period of November 1, 2013 to May 22, 2014. This period was chosen to reflect the beginning and subsequent development of protests organized by PDRC.

3) The collected data were classified into two main groups: political cartoons published in Thai language – *Thai Rath* and *Daily News* – and the ones published in English language – *The Nation* and *Bangkok Post*.

4) The data from Thai language newspapers were analyzed first. After that the data from English language newspapers were analyzed.

5) The cartoons of each cartoonist of each newspaper were analyzed separately in the following order: 1) Sia of *Thai Rath*, 2) Chai Rachawat of *Thai Rath*, 3) Khuaid of *Daily News*, 4) Stephane Peray of *The Nation*, 5) Dinhin of *Bangkok Post*, 6) Mor of *Bangkok Post*, and 7) Yoot of *Bangkok Post*.

6) Cartoon in each panel was analyzed from left to right and from top to bottom.

7) Signs were identified using Barth's semiotics and Peirce's 3 types of signs.

8) Humor in each cartoon was analyzed using Grice's cooperative principles.

9) The interpretation of each cartoon used CDA as the main tool to find ideology.

10) Ideology was analyzed using Van Dijk's ideological square.

11) After the data were analyzed, the interpretation was drawn in order to answer the research questions.

Data

The total number of cartoons found in the four newspapers was 932; however, 149 were excluded because they were not related to the political crisis. Thus, there are 783 cartoons remaining. The numbers of cartoons found in the newspapers are shown in the table below:

Table 1: Numbers of political cartoons found in the four newspapers

Newspaper (cartoonist)	Thai Rath		Daily News	Bangkok Post			The Nation
	Sia	Chai Rachawat	Khuaid	Dinhin	Mor	Yoot	Stephane Peray
Numbers of cartoons	168	205	179	43	74	56	58
	373			173			
Total	783						

The data were divided into two main groups: cartoons published in Thai language and the ones published in English language. Since the amount of data is relatively large (783 cartoons), the cartoons from three periods – November 1-7, 2013; February 1-7, 2014; and May 16-22, 2014 – were chosen to be analyzed. Thus, there are 84 cartoons remaining. The table below shows the numbers of data collected from the three periods.

Table 2: Numbers of data for analysis

Newspapers	Cartoonists	November 1-7, 2013	February 1- 7, 2014	May 16-22, 2014	Total
<i>Thai Rath</i>	Sia	6	5	6	17
	Chai Rachawat	7	7	7	21
<i>Daily News</i>	Khuaid	6	6	6	18
<i>Bangkok Post</i>	Dinhin	1	2	2	5
	Mor	2	3	3	8
	Yoot	3	2	2	7
<i>The Nation</i>	Stephane Peray	4	3	1	8
TOTAL		29	28	27	84

Data Analysis

The following are randomly selected examples of analysis of cartoons published in the newspapers. The analysis started with the cartoons drawn by Sia and Chai Rachawat (*Thai Rath*); Khuaid (*Daily News*); Stephane Peray (*The Nation*); and Dinhin, Mor, and Yoot (*Bangkok Post*), respectively.

Sia (Thai Rath)

Figure 3: Cartoon drawn by Sia

The cartoonist uses a large traffic cone which is nearly collapse as an index to signify that the demonstrations of the PDRC were nearly over. The tank is iconic, indexical, and symbolic, because it can be viewed as a military vehicle and something indicating the army;

however, in Thailand, it also signifies the coup. The traffic cone is also iconic, indexical, and symbolic, since it is an object for road blocking and during the political crisis, it became another symbol of the PDRC, beside the whistle. The ladder is iconic, indexical, and symbolic, because it is used as a symbol for help (to get Suthep down from the traffic cone or the PDRC's demonstrations) and an index that the army is trying to help Suthep.

In this image, Suthep is sitting on a large traffic cone which seems to collapse soon. Furthermore, he is reaching out to the ladder from the tank. There is a text above says, "Ambulance for Kamnan (the Thai word for "sub-district headman", the named that PDRC supporters called Suthep)". The text means the army is the only way to make Suthep stop the demonstrations. Thus, this cartoon suggests that Suthep could not find a way to stop what he had started with the PDRC because he wanted to get rid of Thaksin's influences on Thai politics and demand a political reform, even though Yingluck had dissolved parliament. So, the only way to solve this problem was that the army had to make a coup.

In terms of the ideological square, the cartoonists attempted to emphasize the bad things of Suthep that he kept leading the protests until he does not know how to stop. Thus, the only way for Suthep to get out of this situation is the help from the army that they have to make a coup.

Chai Rachawat (Thai Rath)

Figure 4: Cartoon drawn by Chai Rachawat

The dialogue can be translated as follows:

Police officer: Good new, Kam. Your grandson is going to be released from jail.

Old man: How come? He has to be in jail for many years, doesn't he?

Police officer: Now Thailand has democracy... If you want to be free from any charge, you can vote in the parliament. No court involves.

The cartoonist uses a police officer to signify law enforcement or the authority, while the old man signifies people in the country. The signification of this sign is that the parliament has power to do anything.

In terms of humor, when the police officer said ‘Your grandson is going to be released from jail’, it is flouting the maxim of quality. He gives faulty information to the old man, because the old man’s grandson is not really going to be released from jail but only some politicians and people who involve with political conflicts. What the police officer says is actually ironic. Furthermore, the cartoonist used incongruity to make the readers surprised when they read the punch line in the last panel. The cartoonist created ambiguity to mislead the readers and then made a surprise by the explanation in the third panel.

In terms of the ideological square, the cartoonist emphasized negative things of Yingluck’s government and member of the House of Representatives from Pheu Thai party who have voted in the parliament to pass the blanket amnesty so as to free various politicians from charges, especially Thaksin who has fled abroad.

Khuaid (Daily News)

Figure 5: Cartoon drawn by Khuaid

The dialogue can be translated as follows:

- Man on the left: Pheu Thai and the Democrats are both retreating.
- Man on the right: Pheu Thai is pushing the blanket amnesty while the Democrats is calling a rally against it. How are they retreating?
- Man on the left: Both parties are retreating towards an abyss.

The cartoonist used the two office workers as iconic and indexical to signify general Thai people, especially in Bangkok (most office workers work in Bangkok and the surrounding areas), who talk about current political issues.

In terms of humor, when the man on the right said “Pheu Thai and Democrat are both retreating”, it flouts the maxim of quantity, because he gives too little information to the man on the left to understand the true meaning. Later, the man on the right says the latter part of the sentence so that the man on the left is able to understand what he really thinks about both parties. Furthermore, the cartoonist created incongruity by making the readers wonder how the two parties are retreating. When they read the punch line, they would be surprised.

In terms of the ideological square, the cartoonist emphasized bad things of both Pheu Thai and the Democrats, because both parties are the cause of conflicts in the country.

Stephane Peray (The Nation)

Figure 6: Cartoon drawn by Stephane Peray

In this image, a monitor lizard is used as an icon and a symbol, since it is considered as a bad thing for Thai people. The lizard is holding the amnesty bill in one hand while another hand is holding a torch; however, instead of a fire in the torch, there are feces. Moreover, the feces are surrounded by flies indicating that they are stinky. The flies in the image are used as an index for bad smelling because it is commonly known that flies like swarming around things with bad smelling. In addition, there is a circle with a crossing line around the monitor lizard. It is generally used as a sign of prohibition.

Thus, this cartoon suggests that passing the amnesty bill seems to be a good act of the government in the name of freedom and democracy because the monitor lizard is posing like the Statue of Liberty. However, the bill is hated and disgusted by the people.

In terms of the ideological square, the cartoonist emphasized bad things of Yingluck's government and Pheu Thai party that passed the blanket amnesty even though it was opposed by a lot of people.

Dinhin (Bangkok Post)

Figure 7: Cartoon drawn by Dinhin

In this cartoon, the cartoonist compares a cornered dog in a dead-end alley with the amnesty bill which is opposed by many people. In terms of semiotics, the dog is iconic and symbolic, since it signifies the amnesty bill. In addition, the strong big arm with a wood stick in the hand signifies many people who strongly oppose the amnesty bill.

This image takes place in a dead-end alley. It shows a desperate dog facing a man with a wood stick in his hand. This image derived from Thai proverb 'sunak chon trok' which can be roughly translated into English as "a cornered dog". The proverb means when you corner a dog in a dead-end alley, it will turn and bite. It suggests that the situation might lead to political violence later.

In terms of the ideological square, the cartoonist emphasized bad things of Yingluck's government and Pheu Thai Party that proposed the blanket amnesty causing strong opposition, as well as fragmentation among people in the country.

Mor (Bangkok Post)**Figure 8:** Cartoon drawn by Mor

In this cartoon, the exit sign pointing both ways is an index and a symbol which signifies Thai political crisis. In addition, the two men are symbolic which signify the two groups of protesters – the PDRC and the Red Shirts.

This image shows two men painting an exit sign. The whistle-head man on the left is painting an exit sign indicating to the left; however, the foot-head man on the right is painting the same exit sign indicating to the right. The cartoonist compares the situation during the protest of the PDRC and the Red Shirts that they want different things, so that there is no solution for the crisis. The whistle-head man represents the PDRC because whistle is their symbol during the protest. On the other hand, the foot-head man represents the Red Shirts because they use a foot shaped clapper as their symbol while protesting.

In terms of the ideological square, the cartoon contains no value judgment, but the cartoonist wanted to point out that both sides of the political crisis have different way and ideas for getting out of the situation.

Yoot (Bangkok Post)**Figure 9:** Cartoon drawn by Yoot

In the cartoon, the barbed wire is a symbol used as a sign of charges of Thaksin. In addition, the red carpet is a symbol of the amnesty bill. Thus, the signification of the carpet is the privilege while the barbed wires represent the difficulty. So they mean Thaksin would be able to come back home if the bill is passed.

The man on the left represents Thaksin who is waiting happily for the woman on the right, Yingluck, to throw the red carpet with the word, “AMNESTY”, over the barbed wire. There is also a man holding a board with the words, “come home” besides Yingluck. He represents the Red Shirt supporters. In this cartoon, the cartoonist compares the amnesty bill as a way for bringing Thaksin back to Thailand.

In terms of the ideological square, the cartoonist emphasized bad things of Yingluck’s government and Pheu Thai Party that passed the amnesty bill to help Thaksin.

Discussion

It was found that the cartoons can convey meanings and opinions of the cartoonists well. Furthermore, cartoons contain icon, index, and symbol used by cartoonists to communicate with readers more effectively. The readers know that cartoon is not a realistic representation. It has a firm root in imaginary world – the combination of the partial fact and cartoonist’s fantasy. With such nature, the cartoonists can slip in their political stance and ideology in their drawings. In other words, cartoons by its nature allow the ‘author’ to depart from reality. However, being a political cartoon, readers are automatically reminded to choose among the possible meanings offered the real political sense hidden. However, in order to find these hidden meanings, the readers need to know a lot of background on Thai politics, especially the ones published in Thai language newspapers, as they sometimes involve with beliefs, rituals, and traditions, like the one with a monitor lizard drawn by Stephane Peray. As both *Thai Rath* and *Daily News*, are similar in style and their political stance is moderate populist, they need to serve general population, especially the majority rural market (Holloaway, 2010).

In contrast, the political cartoons published in the English language newspapers are not as complex as the ones which are published in the Thai language newspapers. The readers need only some background knowledge on Thai politics, cultures, beliefs, and know who the main political figures are, as their main readers are Thai upper class who are well educated and can read English well enough (Fedrickson, 2009).

In terms of signs, each item in a political cartoon usually has more than one meaning. The possible meanings are classified into three levels: iconic, indexical, and symbolic. Icon and index are considered as a sign in the first-order system of signification, so it is not difficult for readers to understand these signs. On the other hand, a symbol is in the second-order system of signification, which means readers need a lot of background knowledge to interpret the real meaning of an image. However, sometimes an icon can function as an index or a symbol as well.

Furthermore, some of the cartoons do not contain humor as they were drawn in one panel that contains no incongruity to create ambiguity or a surprise. However, the ones that contain humor were drawn in multi panels that contain incongruity that create ambiguity or double meaning, which intentionally misleads the readers, followed by a punch line.

In terms of ideology, it was found that all of the cartoonists tend to draw cartoons with emphasis on bad things of the political groups they oppose. They rarely draw cartoons that contain emphasis on bad things of both sides or contain no value judgment. Thus, it is obvious that partisanship is very important for the cartoonists, as they present the negative characteristics or bad things of the opponent of the side they support and do not present positive characteristics or good things of the one they support. By doing this, the cartoons they draw are likely to create hatred and fragmentation among people in the country.

Conclusion

According to the findings, the four research questions can be answered as follows. First of all, it was found that in multi-panel cartoons, the cartoonists create humor by using incongruity which makes an ambiguity or double meaning, which intentionally misleads the audience, followed by a punch line so as to make readers feel surprised or laugh. Moreover, in the cartoons that contain dialogue, flouting maxims of Cooperative Principle is also used to create humor. However, there are more cartoons that contain no humor than the ones with humor. In this study, humor refers to a multi-panel cartoon that presents incongruity in panel 1 and/or panel 2, and then presents a punch line or surprising element in the last panel. It is obvious that cartoons in Thai language newspapers contain more humor than cartoons in the English language newspapers. As most of the cartoons in English language newspapers are in one panel, they do not have incongruity to create ambiguity that is usually followed by a punch line or a surprise in the last panel. Between the two Thai language newspapers, the

number of cartoons in Daily News drawn by Khuaid that contain humor and the ones that do not contain humor are very close. However, the cartoons drawn by Sia and Chai Rachawat in Thai Rath are completely different from each other. Sia always draw cartoons that contain no humor as most of his cartoons are in one panel. In contrast, Chai Rachawat usually draws cartoons in three panels which have incongruity in panel 1 and 2, and then have a punch line in panel 3.

Secondly, there are two kinds of humor found in the cartoons – the ones that contain incongruity and the ones that flout one of the maxims of Cooperative Principle. The first one is found in the cartoons that contain dialogues between two cartoon characters that one of them uses incongruity to create ambiguity that followed by a punch. The latter one is also found in dialogues that one of the cartoon characters flout the maxim of quality or maxim of quantity so as to mislead another cartoon character to misunderstand the true meaning.

Thirdly, the major differences between the Thai language newspapers and the English language newspapers include 1) most of the cartoons in Thai language newspapers are in multi panels containing dialogues while most of the cartoons in the English language newspapers are in one panel without dialogues, 2) most of the cartoons in the Thai language newspapers contain humor but all of the cartoons in the English language newspapers do not contain humor at all, 3) most of the signs are related to the anti-government side, while most of the signs related to the pro-government side are about the amnesty bill and the rice pledging scheme, as well as the 2014 election which related to both sides, and 4) most of the cartoons in the Thai language newspapers criticize and emphasize bad things of the anti-government groups but nearly all of the cartoons in the English language newspapers criticize or emphasize bad things of the pro-government groups with more emphasis on bad things related to politics than emphasis on bad things on personality of a person.

Finally, after the cartoons were analyzed by using the ideological square to find ideologies underpinned the cartoons, it can be concluded that each cartoonist has strong opinions on political issues. They always emphasize bad things of the persons or the political groups that they oppose. They never draw cartoons to emphasize good things of the others, de-emphasize good or bad things of the others or the ones they support or agree with. However, they hardly ever draw neutral cartoons with no value judgment. Furthermore, they also rarely draw cartoons that criticize or emphasize bad things of both sides at the same time. These clearly show political partisanship of the cartoonists that may create hatred and

social fragmentation among people in the country. As argues, the Thai press has largely secured the right to say what it likes. In Thailand, relationships between the media and power-holders are vastly more ambiguous, and the issues involved more complex and subtle. Thus, neutrality among Thai newspapers, as well as the political cartoonists of these newspapers is sometimes questioned. Furthermore, Thai politics is about attacking others like a combat which political comments are pointing out the others. Thus, in newspapers, political cartoons are used by the cartoonists to express their anger without sanction as cartoons are symbolic, they can deny what they actually mean.

In conclusion, even though the cartoons of each newspaper and each cartoonist are completely different in terms of characteristics, humor, signs, and opinions, they help readers to understand the political events and situations more easily, in ways that cannot be found in political news column or any other columns of newspaper.

Limitations

1) Sometimes, it is difficult to analyze the cartoons drawn by each cartoonist, since the researcher did not know or understand what the cartoonist really wanted to convey in the image.

2) The amount of data is relatively large as the selected period is almost seven months long. Thus it is difficult to decide how many and which cartoons should be selected for the analysis so as to see the development from the beginning to the end of the political crisis.

References

- Abraham, L. (2009). Effectiveness of cartoons as a uniquely visual medium for orienting social issues. *Journalism & Communication Monographs*, 11(2), 117-165.
- Barthes, R. (1972). Myth Today (A. Lavers, Trans.) *Mythologies* (pp. 109-159). New York: Hill and Wang.
- Chandler, D. (2013). *Semiotics for Beginners*. Aberystwyth University. Retrieved December 9, 2015, from <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/>
- Crystal, D. (1987). *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* (revised edition 1995.). Cambridge University Press: Cambridge.

- DeSousa, M. A. & Medhurst, M.J. (1982). Political cartoons and American culture: significant symbols of campaign 1980. *Studies in Visual Communication*, 8, 84-97
- El Refaie, E. (2009). Multiliteracies: how readers interpret political cartoons. *Visual Communication*, 8(2), 181-205.
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold.
- Fredrickson, T. L. (2009). *You Can Read the Bangkok Post*. Bangkok: Post Books.
- Grice, H.P. (1975). Logic and conversation. Syntax and semantics (vol. 3.). In P. Cole & J. Morgan (Eds.), *Speech Acts* (pp. 41-58). New York: Academic Press.
- Griffin, E. (2012). *A first look at communication theory*. Boston: McGraw-Hill.
- Hempelmann, C. F., & Samson, A. C. (2008). Cartoons: drawn jokes. *The primer of humor research*, 609-640.
- Holloway, D. T. (2010). *The relationship between print and electronic newspapers in Thailand in 2000 in terms of production processes and news contents* (Doctoral dissertation). University of Leicester: A leading UK University.
- Jabbar, D. L. R. A. (2009). *A Semiotic Model for the Analysis of Political Cartoon*. Retrieved May 22, 2015, from <http://aladabj.net/wp-content/uploads/2014/01/24-A-SEMIOTIC-MODEL-FOR-THE-ANALYSIS.pdf>
- Mazid, B. E. M. (2008). Cowboy and misanthrope: a critical (discourse) analysis of Bush and bin Laden cartoons. *Discourse & Communication*, 2(4), 433-457.
- Oller, J. W., & Giardetti, J. R. (1999). *Images that work: Creating successful messages in marketing and high stakes communication*. Westport, Connecticut: Quorum Book.
- Prasirtsuk, K. (2015). Thailand in 2014. *Asian Survey*, 55(1), 200-206.
- Ross, A. (2005). *The language of humour*. London: Routledge.
- Tan, S. C. (2014). Political stalemate in Thailand: continued uncertainty and tension. Nanyang Avenue: Singapore.
- Van Dijk, T. A. (2006). *Politics, ideology and discourse: Elsevier Encyclopedia of Language and Linguistics*. Volume on Politics and Language (Ruth Wodak, Ed.), pp. 728-740.
- Van Dijk, T. A. (Ed.). (2011). *Discourse studies: A multidisciplinary introduction*. London: Sage Publications Inc.

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการด้านงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน
ในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราช

เจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วันฤดี ปุยะดิ อุตม รัตนอัมพรโสภณ และ สถาพร พงษ์พิบูล

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

THE MODEL DEVELOPMENT OF THE CAREERS MANAGEMENT TOWARD

THE EXCELLENT SCHOOL IN THE PROJECTS INITIATE

BY HER ROYAL HIGHNESS PRINCESS MAHA CHAKRI SIRINDHORN

Wanruedi Puyati, Udom rattanapornsopon and Sataporn Pruetikul

Educational Administration, Burapha University, Thailand

E-mail address: wantui2066@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 23 มิถุนายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 26 มิถุนายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการด้านงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์เชิงลึกในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3 โรงเรียน จำนวน 15 คน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแบบด้วยเทคนิคเดลฟายโดยใช้ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 8 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบที่ได้ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่
  - 1) ด้านการบริหารจัดการ มี 22 ขั้นตอนย่อย
  - 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 15 ขั้นตอนย่อย
  - 3) ด้านคุณภาพผู้เรียน มี 15 ขั้นตอนย่อย
  - 4) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มี 11 ขั้นตอนย่อย และ
  - 5) ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ มี 18 ขั้นตอนย่อย โดยในแต่ละองค์ประกอบมีกระบวนการบริหารจัดการตาม

หลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขและป้องกันปัญหา รวม 5 องค์ประกอบ 81 ขั้นตอนย่อย

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบ พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและมีขั้นตอนเหมือนกับรูปแบบที่สร้างขึ้นตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการด้านการงานอาชีพ ความเป็นเลิศ โรงเรียนโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

Abstract

The purposes of this research were to; develop model and verifying the appropriateness of the careers management toward the excellent school in the projects initiate by Her Royal Highness Princess Mahachaki Sirindhorn. The research procedures consisted of three steps as follow; Step1: Study related documents and in-depth interviews in three best practices school of fifteen people. Step 2: Develop model by Delphi Technique to get results from opinions of seventeen experts, and Step 3: Verifying the appropriateness of the model by focus group technique from school administrators and teachers of eight people. The statistical devices used for the data analysis were percentage, median and interquartile rang.

The results were;

1. The model were 5 elements, each element consist of 4 steps of Quality Cycle process: 1) Plan 2) Do 3) Check and 4) Action, and with 81 sub-steps; 1) Management aspects with 22 issues 2) Curriculums and learning activities with 15 issues 3) Quality of learners with 15 issues 4) Participation of network partners with 11 issues and 5) Result and achievements with 18 issues.

2. The results of validated was appropriate and feasible for implementation in the same model as it was validated by experts.

Keywords: The Model Development, The Careers Management, The Excellent School, The Projects Initiate by Her Royal Highness Maha Chakri Sirindhorn

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ ในช่วงระยะเวลา 8 ปีที่ผ่านมา ซึ่งในมิติของเป้าหมายนั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร นอกจากนี้ยังมุ่งเตรียมเยาวชนให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับความถนัด และศักยภาพของตนเอง มองเห็นภาพอนาคตเกี่ยวกับอาชีพของตนเองได้ โดยผู้เรียนควรได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเชื่อมต่อสู่ระดับอุดมศึกษา ส่วนในมิติของกระบวนการนั้นเพื่อเป็นการเตรียมเยาวชน หลักสูตรและแนวการจัดการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในวิชาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย ฝึกทักษะและเตรียมคุณลักษณะเพื่อการประกอบอาชีพ (ฐิติรัตน์ เขียวสุวรรณ, 2556, หน้า 2)

จากรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 - 2559) ซึ่งเป็นการรายงานผลการดำเนินงานโดยภาพรวมในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า เด็กและเยาวชนยังไม่ได้ รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยหลายๆ ด้าน ทั้งจำนวนครูที่ไม่เพียงพอกับจำนวน นักเรียน โดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกล ข้อจำกัดในเรื่องความรู้ความสามารถของครู วิธีการเรียนการสอน อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ในหลายๆ พื้นที่การสนับสนุนจากพ่อแม่ ผู้ปกครองก็ไม่สามารถทำได้เต็มที่ เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองเองยังมีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงมากนัก ซึ่งสัมพันธ์และสอดคล้องกับผลการ พัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2545-2549) กล่าวคือ เด็กและเยาวชนในถิ่น ทุรกันดารได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการและการอาชีพอย่างต่อเนื่อง และคุณภาพของ การศึกษายังคงเป็นปัญหา ทำให้เกิดตัวชี้วัดหนึ่งคือการเสริมสร้างศักยภาพทางด้านการงานอาชีพ โดยนำ ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ไปใช้เป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารกลางวัน ซึ่งเมื่อสิ้นสุดผลการดำเนินงาน ในช่วงแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2550 - 2559) พบว่า มีโรงเรียนเพียงส่วนหนึ่ง สามารถผลิตผลผลิตทางการเกษตรเพื่อส่งเข้าโครงการอาหารกลางวันได้เพียงพอตามเป้าหมาย (สำนักงาน โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2559, หน้า 19) และตลอดระยะเวลา 30 ปี ของการดำเนินงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โครงการฯ ได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ สามารถผลิตอาหารให้นักเรียนนำมาประกอบอาหารได้บริโภคเดือนละ 1 ครั้ง เพิ่มเป็นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จนกระทั่งครบทุกวัน และจากรายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันและโครงการที่ได้รับการ สนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ประจำปี งบประมาณ 2559 พบว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอต่อการ ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันสนับสนุนอาหารกลางวันทุกโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเข้าร่วมหลาย โครงการ มีกิจกรรมหลายกิจกรรม ทำให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้ดีทุกเรื่อง หรือเกิดปัญหาจาก

อุทกภัย ทำให้การทำงานในบางครั้งไม่ทันเวลาเนื่องจากภาระงานที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการที่ให้นำรายได้หรือผลผลิตไปช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการก่อน ทำให้โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการอย่างจริงจังต่อเนื่องทุกโรงเรียน (กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา, 2560, หน้า 3)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนากำลังคนของชาติในระยะยาวให้มีขีดความสามารถและศักยภาพ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักถึงความสำคัญและเตรียมความพร้อมด้านวิชาชีพให้ผู้เรียนทุกระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นภาพงานอาชีพต่าง ๆ จึงกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการเตรียมคนให้มีทักษะและศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, หน้า 3) โดยจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น ทั้งทักษะทางวิชาการและทักษะทางอาชีพอย่างต่อเนื่อง (ขวลิต โพธิ์นคร, 2560) ให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจ กำหนดทิศทางการอนาคตเกี่ยวกับอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและศักยภาพของตนเอง (จิตรัตน์ เขียวสุวรรณ, 2556, หน้า 2)

การพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ควรมีรูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่ง Morgan (2008) พร็ัมเพรา วราพันธุ์พิธิ (2556 ,หน้า 37) ได้กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบของสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศ (excellent school) เกิดจากการมีโครงสร้างถูกต้องตามกฎหมายโครงสร้างระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนทุกคน หรือนั้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีทีมงานมืออาชีพที่เข้มแข็ง มีการเรียนการสอนที่เน้นรูปแบบและความความต้องการที่แตกต่าง มีหลักสูตรที่หลากหลายไม่มุ่งเน้นเฉพาะวิชาหลัก มีการจัดสรร/ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพมีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ มีส่วนร่วมและความผูกพันจากครอบครัวผู้ปกครองชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ Fiorello (2012) ที่กล่าวว่าโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศ (an excellent school) จะทำให้ความคาดหวังและมีเกณฑ์/ลักษณะที่สมบูรณ์แบบสามารถเป็นที่พึงพาของโรงเรียนอื่นๆ ได้ ความเป็นเลิศทางการศึกษาเป็นการดำเนินงานที่สร้างคุณค่าแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ลักษณะขององค์การที่มีความเป็นเลิศนั้นมีกระบวนการผลิตและผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง มีมาตรฐานสูง (ช่วงโชติ พันธุเวช , 2552, หน้า 18) มีการตรวจสอบติดตามคุณภาพ และการประเมินคุณภาพภายใน โดยใช้การบริหารจัดการตามวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพที่ได้รับการยอมรับของหน่วยงานต่างๆ ไป ทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศใช้ควบคุมและพัฒนากระบวนการขององค์กรอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan: P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do: D) ร่วมกัน ตรวจสอบ (Check: C) และร่วมกันปรับปรุง (Act: A) ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ยุทธนา เกื้อกุล, 2560, 129 – 160)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการยกระดับคุณภาพการดำเนินงานด้านการงานอาชีพในโรงเรียนของผู้วิจัยและโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กลุ่มภาคกลาง ให้การบริหารโรงเรียนมีคุณภาพเกิดประสิทธิผล เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมและนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

คำถามในการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีองค์ประกอบอะไรบ้าง และมีลักษณะอย่างไร
2. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะช่วยในการบริหารจัดการของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านการงานอาชีพให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์
2. หน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่พัฒนาขึ้น ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมโรงเรียนในสังกัด โดยมีการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนด้านการงานอาชีพ

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศและ การงานอาชีพ

2. ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านเขาสองกล้อง โรงเรียนวัดพลอยกระจ่างศรี จังหวัดนครนายก และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนายาว จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ออกแบบรูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพ

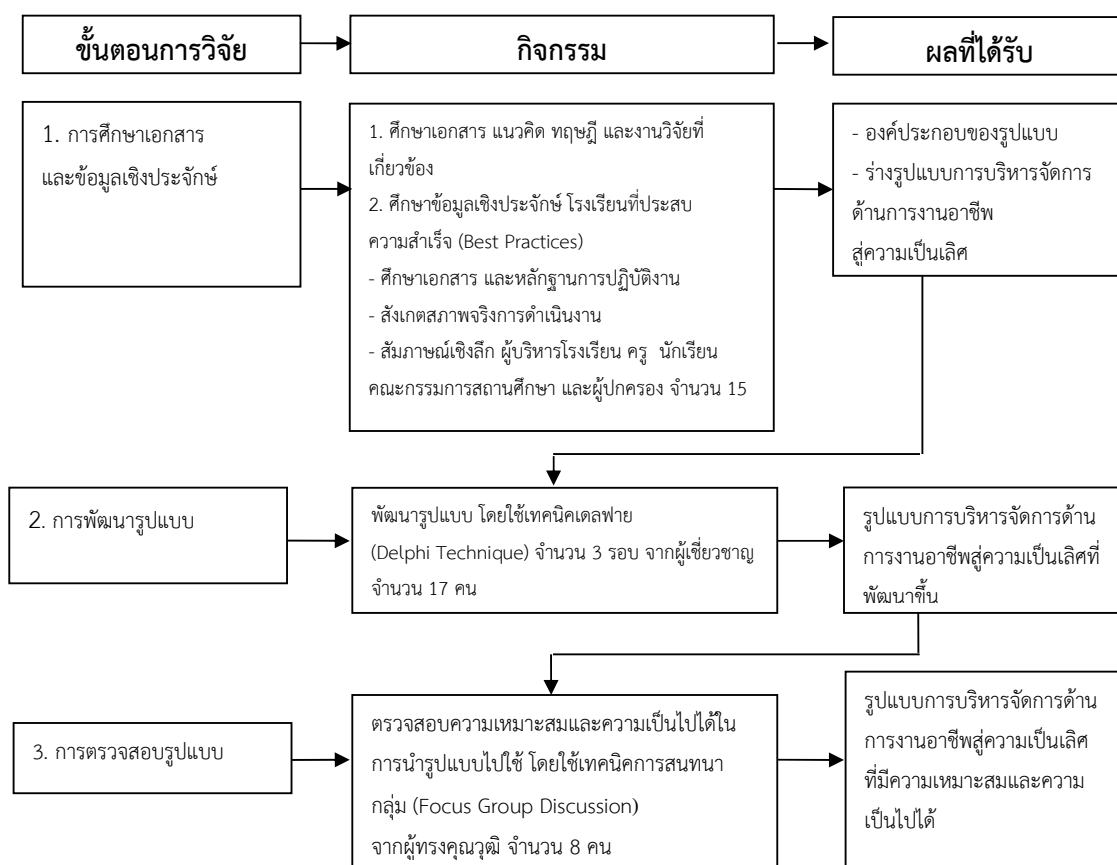
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จำนวน 3 รอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) มีรายละเอียดดังนี้

รอบที่ 1 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มีลักษณะปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมโดยอิสระ

รอบที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 1 มาวิเคราะห์คำตอบ โดยคัดเลือกข้อความที่เห็นด้วยร้อยละ 80 ขึ้นไป รวมกับข้อสรุปจากแบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะไว้ตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออก มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และพัฒนาเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale questionnaire) โดยผู้วิจัยกำหนดช่องเหตุผลเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

รอบที่ 3 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม พร้อมทั้งระบุตำแหน่งของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ทราบคำตอบของกลุ่มและคำตอบของผู้เชี่ยวชาญว่ามีความสอดคล้องกันเพียงใดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณา ทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้ง ถ้าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มและยืนยันคำตอบเดิมให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนอธิบายเหตุผลประกอบ โดยคัดเลือกข้อความที่ค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) 1.50 ลงมาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบเพื่อยืนยันความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนโครงการพระราชดำริ จำนวน 8 คน

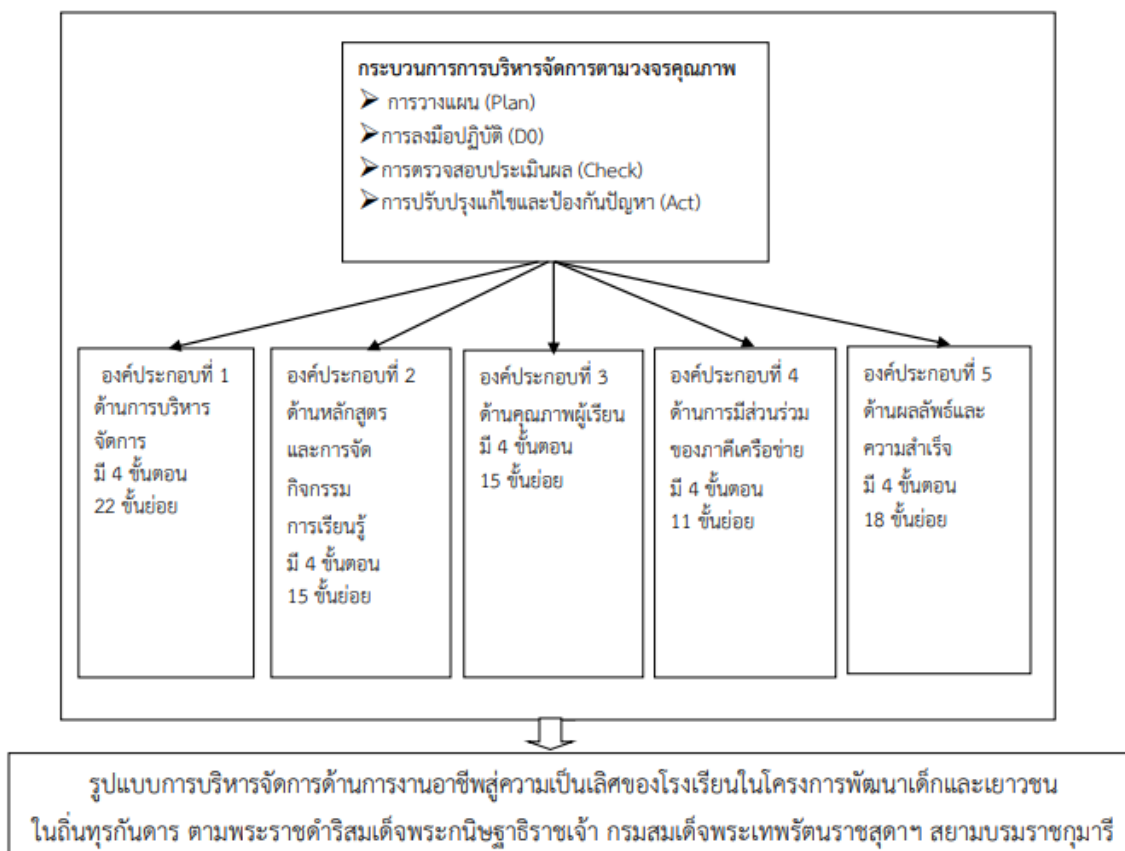

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการด้านงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 5 ด้าน โดยองค์ประกอบแต่ละด้านมีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและป้องกันปัญหา (Action) มีรายละเอียดประกอบไปด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ มี 22 ขั้นตอน 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 15 ขั้นตอน 3) ด้านคุณภาพผู้เรียน มี 15 ขั้นตอน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มี 11 ขั้นตอน และ 5) ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ มี 18 ขั้นตอน โดยองค์ประกอบแต่ละด้านมีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การลงมือปฏิบัติ 3) การตรวจสอบประเมินผล และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและป้องกันปัญหา รวม 5 องค์ประกอบ มีขั้นตอนย่อยทั้งหมด 81 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบ พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและมีขั้นตอนเหมือนกับรูปแบบที่สร้างขึ้นตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คือ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารจัดการ หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คุณภาพผู้เรียน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และผลลัพธ์และความสำเร็จ โดยในแต่ละด้านมีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงแก้ไขและป้องกันปัญหา (Action)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีประเด็นในการ

อภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 22 ขั้นตอน โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลให้รับรู้จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการบริหารจัดการของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสม และชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาปรากฏการณ์และแนวทางในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25: กรณีศึกษา โรงเรียนแนวใหญ่ วิทยาคม (สุพิศ ไสภา, 2560) พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน มีระบบการวางแผนที่เป็นรูปธรรมโดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับ อารุง จันทวานิช (2547 หน้า 4-10) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ กล่าวว่า กรอบทิศทางการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพตามกรอบแนวคิดในมิติองค์ประกอบเชิงระบบ มีจำนวน 14 องค์ประกอบ ในส่วนของปัจจัยหลักความสำเร็จ (Critical Success Factors: CSFs) ซึ่งเป็นเป้าหมายความสำเร็จ สำคัญของแต่ละองค์ประกอบ จำนวน 38 ปัจจัยหลักความสำเร็จ รวมทั้งกำหนดดัชนีชี้วัด (Key Performance Indicators: KPIs) ของแต่ละปัจจัยหลักความสำเร็จ เพื่อให้โรงเรียนทราบถึงวิธีการในการวัดความสำเร็จ

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 15 ขั้นตอน โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ และวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสม ได้อย่างชัดเจน ในการใช้วิธีการ รูปแบบ หรือแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการออกแบบหลักสูตร วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการออกแบบวิธีและรูปแบบของการประเมินผลสัมฤทธิ์เจตคติหรือพฤติกรรมของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง มีการเสริมสร้างทักษะด้านการงานอาชีพและทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการมีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนองวิสัยทัศน์และจุดเน้นเฉพาะของโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน เกศินี ชิวปรีชา (2540) ได้อธิบายคุณลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ การที่สถานศึกษามีการวิเคราะห์ และวางแผน พัฒนาหลักสูตร ตลอดจนสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา มีการกำกับติดตามประเมินการใช้

หลักสูตร นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนจนได้หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น มีสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทและสภาพของชุมชน

1.3 ด้านคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 15 ขั้นตอน โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลให้รับรู้จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของแต่ละสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เหมาะสมและชัดเจน โดยการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพที่มีความเป็นเลิศนั้น ผลลัพธ์ของผู้เรียนจะเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณธรรมจริยธรรม และสุขภาพพลานามัย ตามคุณลักษณะของผู้เรียน คือ ดี เก่ง มีสุข ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกันในทุกด้าน ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการจัดกิจกรรมด้านการงานอาชีพ ให้ผู้เรียนแสดงออกตามความถนัดและสนใจ ตามแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภากงคักกลาง (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการจัดการมีการจัดแบ่งหน้าที่/แบ่งงานกันทำในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ส่วนด้านความรับผิดชอบ นักเรียนมีความสำเร็จของงาน การปฏิบัติงานมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดจิตสำนึกที่ดี สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ผลการวิจัยพบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 11 ขั้นตอน โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลให้รับรู้จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายของแต่ละสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมและชัดเจน โดยในการพัฒนาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศควรมีวิธีการ รูปแบบ หรือแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่าย โดยมุ่งเน้นไปในการจัดการศึกษาสู่การพึ่งพาตนเองไปพร้อมกับด้านอื่นๆ เป็นการให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมในทุกกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการลงมือปฏิบัติ ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ จะถูกถ่ายทอดลงสู่ชุมชนนำไปใช้พัฒนาชุมชนของตนเองได้ เป็นการเสริมสร้างพลังและความเข้มแข็งของชุมชน นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง ทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ

พรชัย เจตามานและคณะ (2560, หน้า 8) สรุปไว้ว่า การสร้างองค์กรให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และร่วมกันทำงานเพื่อผลักดันการจัดการที่มีประสิทธิภาพจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเข้าสู่การทำงาน การศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า มีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 18 ขั้นตอน โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลให้รับรู้จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการดำเนินงานให้เกิดผลลัพธ์และความสำเร็จของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมและชัดเจน การมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตร การสหกรณ์ การแปรรูปอาหาร และงานอาชีพในโรงเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของแต่ละระดับชั้น จึงจะเกิดคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ตามเป้าหมายหลักที่ 4 ของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ อัญจะส่งผลให้เกิดโครงการและกิจกรรมที่โดดเด่น เป็นแบบอย่างและนำไปขยายผลสู่โรงเรียนอื่นและชุมชน นอกจากนั้นการสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรในโรงเรียนโดยการยกย่อง เชิดชูเกียรติบุคคลและทีมงานที่เป็นต้นแบบการปฏิบัติงาน และการรายงานข้อมูลสารสนเทศและผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบจะนำไปสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับ Nonthanawong (2009) ได้สรุป ไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ จะต้องสร้างความเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบ และเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ และสอดคล้องกับ สุทธิชัย เดชสุวรรณนิธิ (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านผลผลิต ได้แก่ ผลลัพธ์การดำเนินงานของโรงเรียน

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและมีขั้นตอนเหมือนกับรูปแบบที่สร้างขึ้นตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้เพราะรูปแบบมี 5 องค์ประกอบ คือ การบริหารจัดการ หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คุณภาพผู้เรียน การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และผลลัพธ์และความสำเร็จ ซึ่งครอบคลุมการบริหารจัดการไว้ครบถ้วน โดยในแต่ละด้านมีกระบวนการบริหารจัดการตามหลักวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงแก้ไขและป้องกันปัญหา (Action) ซึ่งช่วยให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจะนำไปสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับ Hoy and Miskel (2013, p.301) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพต้องได้รับการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ ลิสตัน (Liston, p.146) ที่ได้ศึกษารูปแบบของโรงเรียนคุณภาพว่า จะต้องมีการประเมินและ

ทบทวนกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อตรวจสอบว่ามีสิ่งใดบ้างที่ต้องปรับปรุง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ Nonthanawong (2009) ที่ได้สรุปไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีการปรับปรุงและพัฒนาระบบ สอดคล้องกับ Peters, Waterman&Phillips (1980), Longman (1987), Collins (2001, พรีเมรา วราพันธุ์พิธิ (2556, หน้า 16) ให้ความหมายความเป็นเลิศ (excellence) ว่า หมายถึง คุณภาพระดับความสำเร็จหรือประสิทธิผลของการดำเนินงานที่มีคุณภาพ มีความโดดเด่น เป็นที่พึงพอใจและยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง สามารถเป็นแบบอย่างของงานชนิดเดียวกันได้ รวมทั้งสามารถดำรงคุณภาพไว้ได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ค้นพบจากการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในการพัฒนาครูผู้สอนในสังกัดให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมด้านการงานอาชีพที่หลากหลาย โดยเชื่อมโยงจากนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติจริงในการกำหนดแผนงาน โครงการ และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษาทุกแห่ง
2. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรเชื่อมโยงนโยบาย เครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องให้เข้าไปสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง เช่น การประสานงานรับนักศึกษาฝึกสอนในสาขาที่เกี่ยวข้องเข้ามาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การสนับสนุนทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดความเป็นไปได้ในการดำเนินงานสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาให้เพียงพอ โดยคำนึงถึงขนาดระดับขั้นที่เปิดสอน และบริบทของโรงเรียน เป็นต้น
3. โรงเรียนจะต้องส่งเสริมกิจกรรมด้านการงานอาชีพ มุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติและฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มตามวัย โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสนองวิสัยทัศน์และจุดเน้นเฉพาะของโรงเรียน ให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองได้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรติดตามผลและสานต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการด้านการงานอาชีพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. ควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการงานอาชีพ และเป้าหมายหลักหรือจุดเน้นการดำเนินงานด้านอื่นเพื่อสร้างรูปแบบเฉพาะที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. (2560). *ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามโครงการอาหารกลางวัน และโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2559*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เกศินี ชิวปริษา. (2540). *การศึกษาการดำเนินงานทางวิชาการ ในสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดกรมอาชีวศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวลิต โพธิ์นคร. (2560). ห้องสมุดดิจิทัลกับการก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. ใน *การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2559 และประชุมวิชาการ*. สืบค้น 12 ธันวาคม 2560, จาก <http://km.li.mahidol.ac.th/thai-studies-in-thailand-4-0/>
- โชติช่วง พันธ์เวช. (2551). *แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอมมหาวิทยาลัยสวนสุนันทา.
- ฐิติรัตน์ เชี่ยวสุวรรณ. (2556). *สูงเม่นโมเดล-ต้นแบบการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ*. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พริ้มเพรา วราพันธุ์พิพิธ. (2556). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นเลิศ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (ปริญญาโทบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรชัย เจตามาน, และคณะ. (2560). *การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21*. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 16(2), 199-206.
- สุกัญญา คุ่มกลาง. (2553). *การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมสหกรณ์ โรงเรียนขามสะแกแสง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สุทธิชัย เดชสุวรรณนิธิ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สุพิศ โสภกา. (2560). *การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษา โรงเรียนเวียงใหญ่วิทยาคม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำตามแนวทางการจัดทำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *เอกสารประกอบการระดมความคิดเห็น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2559). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2560-2569)*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อำรุง จันทวานิช. (2547). *แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Collins, J. (2001). *Good to Great*. London: Random House.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2013). *Education administration: Theory research and Practice* (9th ed.). Singapore: McGraw-Hill.
- Longman, F. (1987). *Born to pay: the new politics of aging in America*. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Morgan, F. (2008). *What makes an Excellence school?*. Retrieved, 2018, January 10, from <http://kcsdblog.wordpress.com/2008/01/01/what-makes-an-excellent-school/>
- Nonthanawong, P. (2009). *Alternative: Personnel Administration in Municipal Schools In Khon Kaen* (Master's thesis). Loei Rajabhat University.
- Peters, T. J., Waterman, R.H. & Phillips, J.J. (1980). *Structure is not organization*. New York: M. Wiener

การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กรณีศึกษาถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

วิฑูร อินทจันทร์ และ ไชยนันท์ ปัญญาศิริ

สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม

MANAGEMENT FOR NON-ALCOHOLIC SONGKRAN FESTIVAL

: A CASE STUDY OF RICE FAMILY ROADS OF THAILAND.

Vitoon Intajan and Chaiyanant Panyasiri

Management, Siam University, Thailand

E-mail address: vitoon_dj@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 8 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 11 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย โดยใช้การศึกษาทบทวนข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าภาพจัดงานสงกรานต์ จำนวน 8 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ 10 คน ผู้ประสานงานและเครือข่าย 8 คน หน่วยงานภาคเอกชน 8 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 34 คน เพื่อศึกษา หลักการและวิธีการในการจัดการงานสงกรานต์ ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย ขอบเขตด้านพื้นที่จำนวน 8 พื้นที่ ประกอบด้วย ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น ถนนข้าวสุก จังหวัดอ่างทอง ถนนข้าวเม่า จังหวัดมหาสารคาม ถนนข้าวหอมมะลิ จังหวัดร้อยเอ็ด ถนนข้าวยา จังหวัดปัตตานี ถนนข้าวไร่ จังหวัดอุทัยธานี ถนนข้าวเกรียบงาดำ จังหวัดตาก และถนนข้าวทิพย์ จังหวัดจันทบุรี ขอบเขตการศึกษา โดยคัดเลือกพื้นที่ที่มีการบริหารจัดการภายใต้แนวคิด “พื้นที่ปลอดเหล้า ปลอดภัย” ผลการศึกษาพบว่า จุดเริ่มต้นต้องมีแกนนำหลักที่ดี มีศักยภาพ ภาควิชาเครือข่ายส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เครือข่ายมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนงาน (Planning) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) ด้านการควบคุมกำกับติดตาม (Controlling) โดยมีปัจจัยสนับสนุน 2 ประการ ประกอบด้วย ด้านเครือข่าย (Network) และด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ที่เป็นสรรพกำลังอันสำคัญในการจัดการ

คำสำคัญ : การจัดการ งานสงกรานต์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

Abstract

This research is a qualitative research study by using in-depth interview techniques semi-structure. Aims to study the management for non-alcoholic Songkran of Rice Family roads in Thailand. This is qualitative research by using a review of document data and in-depth interviews with related viz the host a sponsored non-alcohol event 8 persons Thai health promotion foundation Professional Academics 10 persons and related persons 8 persons Private agency 8 persons total 34 informants. This research study aims to study principles and methods for managing non-alcoholic Songkran of Rice Family roads in Thailand.. Scope of study 8 areas consisting of Determine Khao Niew Road khon kaen Province, Khao Suk Road, Ang Thong Province, Khao Mao Road, Maha Sarakham Province, Khao Hommari Roi Et Province, Khaoyam Road, Pattani Province, Khao Rai Road, Uthai Thani Province, Khao Kaib Ngadam Road, Tak Province and Khao Thip Road, Chanthaburi Province. The scope of education by selecting areas for education that is managed under the concept “No Alcohol area is Safety Zone” The study indicated that the starting point must have good leaders, potential partners, various network Including government agencies Private social network organizations and network organizations are interrelated work together voluntarily, with goals and plans, work together, divide, do and support each other. To achieve the goal which consists of 4 aspects including Planning, Organizing, Leadership and Controlling. There are 2 supporting factors including network and participation. that is important to manage for non-alcoholic Songkran of Rice Family roads in Thailand.

Keywords: Management, Songkran festival, Alcoholic, Rice Family roads in Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเพณีสงกรานต์แท้ที่จริงแล้วเป็นประเพณีไทยดั้งเดิม เพื่อเฉลิมฉลอง วันปีใหม่แบบไทย ๆ และเป็นวันครอบครัว แต่ภาพที่เห็นชัดเจนในปัจจุบันเมื่อคิดถึงสงกรานต์กลับมีภาพของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ปัจจุบันสังคมไทยตกอยู่ในภาวะกระแสทุนนิยม พาณิชยกรรม และวัตถุนิยมมากจนขาดความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย ขาดความผูกพันของคนในท้องถิ่น ทุกวันนี้สังคมไทยได้หันไปรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลเข้ามาผ่านทางสื่อต่าง ๆ โดยปราศจากการคัดสรรกลั่นกรอง จนเกิดการซึมซับดัดแปลง ในขณะที่เดียวกันก็สร้างค่านิยมและทัศนคติที่ขัดแย้งระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ สภาพวิถีชีวิตไทย เอกลักษณะวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมถูกเบียดเบียนและเปลี่ยนแปลง นำมาซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม คุณธรรมและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีกนานัปการ ดังเช่นวัฒนธรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้ขยายตัว

มากเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะในโอกาสที่มีการจัดกิจกรรมงานประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ การตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์จึงได้กลายเป็นเครื่องมือหรือสัญลักษณ์แสดงสถานภาพทางสังคม บริษัท ธุรกิจเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ได้ทำการบริหารจัดการตลาดวางรากฐานไปทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย รวมถึงการเข้าไปมีบทบาทสานสัมพันธ์กับนักการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในนามของผู้ให้การสนับสนุนทุนอุปถัมภ์การจัดงานประเพณีต่าง ๆ อาทิเช่น งานเทศกาลปีใหม่ งานประเพณีลอยกระทง งานเทศกาลสงกรานต์ และงานเทศกาลต่าง ๆ ประมาณ 10,000 งานต่อปี (สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, 2557) แม้ว่าสังคมไทยจะเป็นสังคม ที่มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามีศีลเป็นเครื่องกำกับจิตใจมิให้เอนเอียงไปในทางที่ไม่ดี เพื่อให้เกิดความสุข ความดีงาม ในการดำเนินชีวิต โดยหนึ่งในข้อพึงปฏิบัติของศีลก็ได้มีข้อห้าม คือ ไม่ดื่มสุราเมรัย ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทุกสิ่ง เพราะคนที่ประมาทขาดสตินั้น สามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง ซึ่งเครื่องตีมีแอลกอฮอล์นั้น เมื่อมีการตีมีเข้าไปแล้วก่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีแนวโน้มจะทำให้คนปกติ กลายเป็นคนที่ไม่ปกติ และในหลายกรณีนำไปสู่การเกิดอาชญากรรม อุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท และการทำร้ายสุขภาพร่างกาย และปัญหาจากการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์

ในปัจจุบันทางรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหลายหน่วยงานจะได้พยายามรณรงค์เกี่ยวกับการ ลด ละ เลิก โดยเฉพาะประเด็นการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ ดังจะเห็นได้จากการณีการกระตุ้น ไม่ให้ตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลต่างๆ สุดท้ายก็ยังมีบางพื้นที่ ที่ไม่ประสบความสำเร็จ ในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพราะจากสถิติพบได้ว่ามีจำนวนครั้งการเกิดอุบัติเหตุ และผู้สูญเสียชีวิตเพิ่มมากขึ้น โดยมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุ และมีผู้เสียชีวิตในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ.2558 เกิดอุบัติเหตุ 3,373 ครั้ง บาดเจ็บ 3,559 ราย เสียชีวิต 364 ราย ปี พ.ศ.2559 เกิดอุบัติเหตุ 3,447 ครั้ง บาดเจ็บ 3,656 ราย เสียชีวิต 442 ราย ปี พ.ศ.2560 เกิดอุบัติเหตุ 3,690 ครั้ง บาดเจ็บ 3,808 ราย เสียชีวิต 390 ราย (ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน(ศปภ.), 2560) และมีสถิติการคุมประพฤติคดีเมาแล้วขับ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปี พ.ศ.2558 จำนวน 4,051 คดี ปี พ.ศ.2559 จำนวน 5,228 คดี ปี พ.ศ. 2560 จำนวน 4,856 คดี (กรมคุมประพฤติ, 2560)

จึงทำให้หลายหน่วยงานด้านสุขภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ มีความตื่นตัวต่อปัญหาและผลกระทบจากเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ จนนำไปสู่กระบวนการนโยบาย และการรณรงค์ เรื่องเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ที่สำคัญ คือ การจัดทำยุทธวิธีขบวนการรณรงค์ นโยบายและมาตรการป้องกัน โดยการใช้ประเพณีงานสงกรานต์ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการรณรงค์ นับเป็นนวัตกรรมทางสังคม ในรูปแบบกระบวนการดำเนินงานด้านการรณรงค์ที่หลากหลาย จะเริ่มจากผู้นำที่เป็นต้นแบบ มีการวางแผนงาน ระบบการบริหารจัดการที่ดี และเห็นความสำคัญของปัญหา ได้นำประเด็นการทำงานด้านการรณรงค์ที่ง่ายได้ผลเชิงบวกและมีรูปธรรมที่ชัดเจนมาลงมือปฏิบัติโดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เริ่มจากพื้นที่เล็กแล้วขยายใหญ่ อาศัยหลักการทำงานในแบบการสร้างความสำเร็จร่วมกันการติดตามประเมินผลร่วมกันซึ่งเป็นกลไกที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2553)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาหลักการและวิธีการในการจัดการ งานสงกรานต์ที่ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายใต้ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาถึงหลักการ และวิธีการในการจัดการ ที่ดีสำหรับงานสงกรานต์ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาเฉพาะการจัดการ งานสงกรานต์ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรณีศึกษาถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย 8 พื้นที่

2. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ประกอบด้วยเจ้าภาพหลักการจัดงาน, ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้ประสานงานและเครือข่าย, หน่วยงานภาคเอกชน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา คัดเลือก ถนนตระกูลข้าว จำนวน 8 พื้นที่ มีพื้นที่การจัดงานสงกรานต์ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้ชื่อ ถนนตระกูลข้าว โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเพื่อการศึกษา ดังนี้

3.1 เป็นพื้นที่ ที่มีการบริหารจัดการภายใต้แนวคิด “พื้นที่ปลอดภัย ปลอดภัย” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

3.2 เป็นพื้นที่ที่มีการประกาศนโยบายสาธารณะ เรื่องการปฏิบัติตาม พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 อย่างต่อเนื่อง 5 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth-interview) เก็บข้อมูลโดยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนทั้งสิ้น 34 คน โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 เจ้าภาพจัดงานสงกรานต์ ถนนตระกูลข้าว ปลอดภัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และ นักวิชาการ จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ประสานงานและเครือข่ายต่าง ๆ จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 4 หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 8 คน โดยมีรายละเอียดแนวทางดังนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และใช้กล้องบันทึกภาพ การสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและทำการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรโดยได้รับอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อนำมาสรุป ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองในการพูดคุย ระยะเวลาที่ใช้ในการ

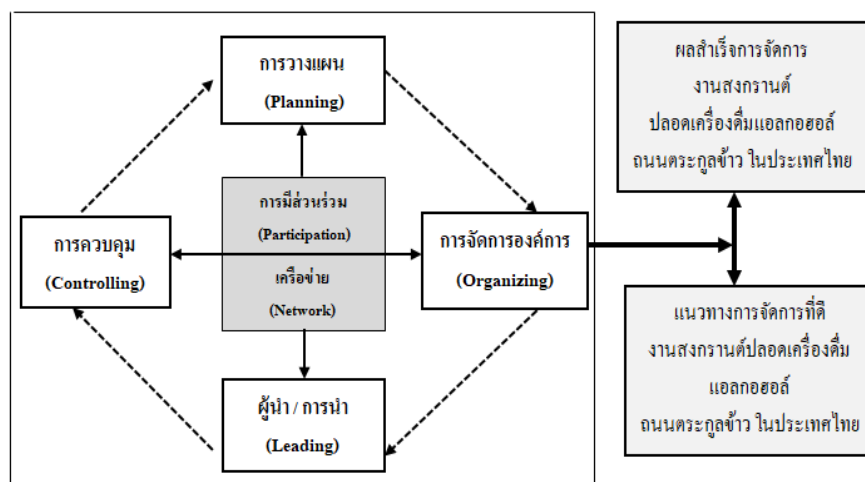
สัมภาษณ์แต่ละครั้งไม่เกิน 30 นาที ควบคู่กับการบันทึกเสียงในบางราย หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จ ผู้วิจัยทำการถอดเทป และบันทึกข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมทันที ถอดข้อมูลจากแถบบันทึกเสียงและการจดบันทึกออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์และเรียบเรียง หลังจากที่ได้ข้อมูลมาในแต่ละครั้ง พร้อมตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ ครบถ้วนและเป็นการประเมินคุณภาพของข้อมูลในระดับที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในเบื้องต้นกระทำร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามในแต่ละครั้ง และกระทำภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้วโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. จำแนกประเภทของปรากฏการณ์และจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่โดยนำข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมไว้และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

2. ประมวลข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ โดยการนำข้อมูลที่จำแนก หาความหมาย องค์ประกอบ และเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวม รวมทั้งการตีความเพื่ออธิบายความตามประเด็นที่ศึกษาพร้อมๆ กับการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการทบทวนเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงที่ได้จากพื้นที่ สำหรับวิธีการวิเคราะห์ให้การใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนาม เพื่ออธิบายเนื้อหาการวิจัยตามที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นหลัก ทั้งนี้ต้องอยู่บนความถูกต้อง ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบในการทำวิจัย หลังจากนั้นทำการสรุปผลการวิจัยและนำเสนอโดยพรรณนาวิเคราะห์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว จำนวน 8 พื้นที่ ได้แก่ 1. ถนนข้าวเหนียว จังหวัดขอนแก่น 2. ถนนข้าวสุก จังหวัดอ่างทอง 3. ถนนข้าวเม่า จังหวัดมหาสารคาม 4. ถนนข้าวหอมมะลิ จังหวัดร้อยเอ็ด 5. ถนนข้าวไร่ จังหวัดอุทัยธานี 6. ถนนข้าวทิพย์ จังหวัดจันทบุรี 7. ถนนข้าวเกรียบงาดำ จังหวัดตาก และ 8. ถนนข้าวยา จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปและอภิปรายผลการศึกษาเป็นประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์หลักการในการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

1.1 บริบทพื้นที่ของการจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กระแสโลกาภิวัตน์ ที่แผ่ขยายครอบคลุมไปทั่วโลก โดยเฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยก่อให้เกิดภาวะวิกฤตกับวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างมาก ประเพณีสงกรานต์ก็ตกอยู่ใน วัฏจักรนี้เช่นเดียวกัน มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายประการที่ยังความน่าเป็นห่วงให้เกิดขึ้นแก่ทุกคนที่รักและเห็นคุณค่าความงดงามของประเพณีสงกรานต์นี้ การให้ความสำคัญประเพณีวัฒนธรรมไทยมีความพยายามที่จะรณรงค์ทุกรูปแบบ เช่น งานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว เพื่อให้ได้รับรู้ถึงความสำคัญ ความหมาย และคุณค่าของประเพณีสงกรานต์ที่แท้จริงหากเข้าใจถึงคุณค่า และแนวทางปฏิบัติของประเพณีสงกรานต์ และร่วมมือกันปฏิบัติให้ถูกต้องเพื่อสืบทอดคุณค่า ลดความเบี่ยงเบนความรุนแรง ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเล่นสาดน้ำที่เกินเหตุ ซึ่งนอกจากจะเต็มไปด้วยพฤติกรรมที่เสี่ยงอันตรายทั้งจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้น้ำสกปรก การใช้น้ำแข็งขว้างปา การใช้อุปกรณ์ฉีดน้ำที่มีแรงดันสูงจนก่อให้เกิดอันตราย การใช้แป้งใช้สีทาเนื้อตัว เป็นต้น

ในยุคปัจจุบันความหมายของการเล่นสาดน้ำ เป็นจุดขายของประเพณีสงกรานต์จนเกินจริง ทั้งๆ ที่การเล่นสาดน้ำเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่แสดงถึงความเอาใจใส่ ความเอื้ออาทร และความหวังดีซึ่งกันและกันเท่านั้น ควรใช้ประเพณีสงกรานต์นี้เป็นโอกาสในการสร้างความรัก ความกตัญญู ความเคารพ ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันเพื่อสานความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สารที่เป็นแก่นแท้ของประเพณีสงกรานต์ที่งดงามและทรงคุณค่ามาแต่อดีตโบราณกาล การที่ผู้บริหารจะนำพาการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ไปสู่ความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารที่ดี (แกนนำหลัก) ต้องรู้จักบริบทพื้นที่และองค์ประกอบอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการจัดงานสงกรานต์ที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาร่วมกิจกรรมและส่งเสริม พร้อมทั้งต้องให้ความสำคัญและเข้าใจถึงปัจจัยร่วมต่างๆ ที่จะมาร่วมในการจัดงาน เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ความเป็นอยู่ ตลอดจนความสามารถ ศักยภาพของกลุ่มเครือข่ายต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในพื้นที่ของตนเอง

1.2 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์งานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

ถนนตระกูลข้าว ต่าง ๆ ในงานสงกรานต์ที่ได้ชื่อว่าเป็นจุดเริ่มต้นของสงกรานต์ ถนนตระกูลข้าวต่าง ๆ ก็คือ “สงกรานต์ถนนข้าวสาร” กรุงเทพมหานคร ถนนข้าวสาร เดิมเป็นย่านเก่าเป็นตรอกที่ขาย

ข้าวสาร เป็นแหล่งค้าขายข้าวสารที่ใหญ่ที่สุดของเขตพระนคร นอกจากนี้ก็ยังขายถ่านหุงข้าว ขายของชำ มีการค้าขายข้าวสารมากมายจึงเรียกว่าตรอกข้าวสาร ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นถนนข้าวสาร ต่อมาความเป็นอยู่ของชุมชนแห่งนี้เริ่มเปลี่ยนไป เมื่อมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาในช่วงปีพ.ศ.2525 ซึ่งนับเป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานครครบรอบ 200 ปี นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเช่าห้องพักอาศัยเพื่อเที่ยวชมเมืองหลวงของไทยในช่วงเทศกาลสำคัญนี้และเริ่มมีชาวต่างประเทศ เข้ามาถ่ายภาพยนตร์ฮอลลีวู้ด โดยมีทีมงานกองถ่ายมาอาศัยอยู่กันจำนวนมาก ที่มาเช่าที่เช่าเกสเฮาส์ ซึ่งตอนนั้นยังไม่มีห้องพัก จึงเป็นที่มาของเกสเฮาส์ของชาวต่างชาติเริ่มมีมาตั้งแต่พ.ศ.2558-2559 ระยะเวลาที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ถนนข้าวสารกลายเป็นศูนย์รวมของนักท่องเที่ยวในรูปแบบของ “แบ็คแพ็กเกอร์” ก่อนที่จะมาปรับเปลี่ยนรูปแบบอีกครั้งในช่วง พ.ศ. 2535 ที่กลายมาเป็นย่านบันเทิงยามราตรีของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถนนข้าวสารถือเป็นถนนที่ได้รับความนิยมในการเล่นน้ำสงกรานต์ ที่มากไปด้วยนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก โดยการเล่นน้ำสงกรานต์พื้นที่ถนนข้าวสารในช่วงแรก ๆ ก็เป็นแต่เพียงการเล่นสาดน้ำกันธรรมดาเท่านั้น โดยนอกจากการเล่นสาดน้ำเป็นปกติแล้วยังมีทั้งกิจกรรมส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวประเทศไทย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2558) (https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=366&filename=index) แต่ที่สำคัญ มีบริษัทธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เข้ามาสนับสนุน และจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะพบเห็นนักท่องเที่ยวมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แล้วเข้ามาเที่ยวเล่นน้ำสงกรานต์ในถนนข้าวสาร จึงทำให้พื้นที่เล่นน้ำสงกรานต์ถนนข้าวสารไม่สามารถควบคุมการจำหน่าย และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

“สงกรานต์ถนนตรอกข้าว” ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ มีพื้นที่ต้นแบบ จากทั่วประเทศจำนวน 86 พื้นที่ 66 จังหวัด 54 ถนนตรอกข้าวทั่วประเทศไทย มีการรณรงค์จัดงานสงกรานต์ให้ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม อันทรงคุณค่าและคุ้มครองการอนุรักษ์ รักษาไว้ต่อไป (สำนักข่าวสร้างสุข, 2556) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รณรงค์เพื่อให้คนไทยลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สร้างความตระหนัก เพื่อลดต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ สนับสนุนภาคีเครือข่ายภาคสังคม รณรงค์และการจัดการงานสงกรานต์ให้ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้ประชาชนเล่นสงกรานต์ในพื้นที่ปลอดภัย การเล่นน้ำสงกรานต์แบบวิถีไทย ร่วมกันเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหาการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้นช่วงสงกรานต์ ว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมาย อีกทั้งยังต้องการสื่อสารสร้างความเข้าใจเคารพให้เกียรติ ในสิทธิเนื้อตัวร่างกายผู้อื่น ไม่ใช่ความรุนแรงทุกรูปแบบที่สำคัญเพื่อสร้างกระแสให้สังคมร่วมกันผลักดัน เกิดเครือข่ายเฝ้าระวังให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาถูกคุกคามทางเพศ และกระตุ้นผู้ประกอบการภาคเอกชนได้ตระหนักถึงผลกระทบการจัดงานที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สำนักข่าวสร้างสุข, 2556) ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สมาน พุตระกูล. (2561 มีนาคม , สัมภาษณ์) กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีประเพณีที่ดีงาม เพิ่งมาปรับเปลี่ยนเมื่อสิบปี ยี่สิบปี ไม่เกิน 50 ปีที่ผ่านมา ที่ภาคธุรกิจแห่งนี้มาเกิดการกระตุ้น เร่งเร้า ทำการตลาดเยอะ ตรงนี้คงต้องเน้นย้ำว่า ทำอย่างไรจะเอาค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของไทยนั้นกลับมา ในส่วนนี้ ถ้าเราสามารถสร้างค่านิยมใหม่ ก็จะช่วยให้ความเสี่ยงในชีวิต ทรัพย์สิน ทั้งทะเลาะวิวาท การลวนลาม การบาดเจ็บล้มตายสามารถ ลดลง

ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ บัณฑิต ศรไพศาล.(2561, มีนาคม, สัมภาษณ์) กล่าวว่าเทศกาลสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้รับการสนับสนุนหลักจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) จุดเริ่มต้นมาจากแนวนโยบายสำหรับการสนับสนุนในการจัดงานเทศกาลสงกรานต์ให้ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การดำเนินการเริ่มจากการคุยกันในกลุ่มหลัก ที่เรียกว่า core group มีการปรึกษาหารือถึงกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งใน core group มีการระดมความคิดจาก 3 มิติ คือ มิติของภาคประชาสังคม การรณรงค์ การผลักดัน มิติเชิงนโยบาย กฎหมายต่าง ๆ มิติในแง่ของการจัดการความรู้ หลังจากนั้นทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) มีนโยบายสนับสนุนการจัดงานเทศกาลสงกรานต์ที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ชัดเจน และมีความเห็นจากทั้งนักวิชาการ ผู้จัดงาน ประชาคมเครือข่ายงดเหล้าและภาคเอกชน พบว่าไม่ว่าจะมีนโยบายระดับท้องถิ่นหรือประเทศ หน่วยงานทุกหน่วยงานจะมีการประสานความร่วมมือเพื่อให้สามารถนำแผนและนโยบายไปใช้ได้จริง”

“สสส. สนับสนุนภาคีตามยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมพื้นที่ภูเขา มีการให้งบประมาณในภาคราชการ มีการให้งบประมาณในภาควิชาการ มีการให้งบประมาณในภาคประชาชน ในส่วนของ สำนักงานเครือข่ายเฝ้าระวังธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สคร.) ก็จะเป็นเรื่องของภาคประชาชน ตรงนี้เป็นสิ่งที่เราสนับสนุน และทุกภาคส่วนต้องทำด้วยกัน เช่น ภาคประชาชนไม่สามารถที่จะบังคับใช้กฎหมายได้เพราะไม่มีอำนาจ เพราะฉะนั้นต้องมีพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปด้วย”

2. การวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิธีการแนวทางการจัดการที่ดีสำหรับงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ในประเทศไทย

การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะคำนึงถึงปัจจัยนำเข้า อาทิเช่น ภาวะผู้นำในการดำเนินโครงการ การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และความเห็นของนักวิชาการรวมถึงเยาวชนผู้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงาน โดยมีผลการวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิธีการแนวทางการจัดการที่ดีสำหรับงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย ดังนี้

2.1 การจัดการขอบเขตงานและเวลาในการดำเนินงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การจัดการที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือของหลายภาคส่วน โดยอาศัยทฤษฎีการมีส่วนร่วม ซึ่งทฤษฎีการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร บุคลากรในองค์กร ประชาชน ผู้ประสานงาน เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ ร่วมมือร่วมแรงกันในการทำงานอย่างมีคุณภาพ แสดงให้เห็นถึงการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรและผู้นำร่วมกันซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีผู้นำที่ดี อันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ สิ่งที่สำคัญก็คือว่า อยาที่จะให้มีการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ คือ เชิญเขามาร่วมกันคิดตั้งแต่ต้น เขาจะรู้สึกว่าเขามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมเป็นเจ้าภาพร่วมกันในการทำงานใหญ่เหล่านี้ถ้าจะทำได้ ต้องบริหารจัดการแบบปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมสำคัญ ของทุกภาคส่วน ในส่วนของภาครัฐ เทศบาล ทหาร ตำรวจ ก็มีส่วนร่วมในการจัดงานอยู่แล้ว แล้วก็ในส่วนของเยาวชน ถ้าทุกคนให้ความร่วมมือที่ดี การจัดงานของภาครัฐ ทางเทศบาลก็จะผ่านไปด้วยดี ถ้าตั้งกฎ กติกาไว้แบบไหนก็ควรปฏิบัติตามกฎไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ประสานงานเครือข่ายงดเหล้าจังหวัดขอนแก่น กล่าวว่า การร่วมจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การมีทีมงานในการจัดงาน มีความสำคัญมาก เนื่องจากการทำงานเป็นงานใหญ่ จึงต้องมีทุกภาคส่วนเข้ามาช่วย ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัย ตำรวจท่องเที่ยว คือทุกหน่วยงาน ตำรวจเอง ก็ต้องเข้ามาช่วยสำคัญมาก เพราะพูดคุยประสานงานกันแต่ละครั้ง การแบ่งบทบาทในทีม คำว่า ทีม เป็นทีมใหญ่ระดับจังหวัด การแบ่งบทบาทจึงมีสำคัญเราเป็นส่วนหนึ่ง และก็มีทีมลดอุบัติเหตุ ความปลอดภัย ด้านพิธีการด้านการดูแลคน จะช่วยประสานกันลงตัวถ้าเกิดว่าการทำงานมี “Teamwork” ก็ทำให้ขับเคลื่อนไปได้ดี

การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนแผนงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (วันชัย วัฒนศัพท์, 2544) ซึ่งสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของปลัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด กล่าวว่า คิดแล้วต้องมีคนทำ และต้องมีคนสานต่อ ต้องมีคนรับทราบ คือพี่น้องประชาชน คือ ส่วนสำคัญ อยากจะย้ำเพราะว่าเรามีแนวคิดมีหลักการทำงาน มีโครงการแล้วไม่ว่าจะเป็นของจังหวัด เทศบาล สสส. ชมรม เครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชน เราร่วมกันคิดขึ้นมาแต่เฉพาะกลุ่มเฉพาะก่อนอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีพี่น้องประชาชน ผู้ประกอบการทุกคน เด็กเยาวชน คือ ส่วนสำคัญอยากจะให้ช่วยๆกันความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ เช่น ตำรวจ ทหาร สรรพสามิต สาธารณสุข และกลุ่มเยาวชน กลุ่มทีมงานเครือข่ายให้ความร่วมมือกันเหนียวแน่น สืบเนื่องจากการที่การประสานงานกันอย่างยาวนาน ตลอดเวลา ไม่ใช้มาใช้เวลาในการประสานงานเฉพาะช่วงที่จะจัดงานเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมอะไร ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาไหน ก็ควรจะเชื่อม ประสานกับหน่วยงานต่างๆเป็นประจำ ทำให้มีทีมงานที่เข้มแข็ง รวมทั้งผู้สื่อข่าวเองก็ตาม สอดคล้องกับแนวคิดของที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การสร้างการยอมรับในทุกภาคส่วนและให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา แม้รัฐจะเป็นผู้เล่นหลักในการกำหนดแนวทาง ในรูปแบบใดก็ตาม

2.2 ประโยชน์และความยั่งยืนของการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการรวบรวมข้อมูล พบว่ามีประโยชน์และความยั่งยืนการจัดการเชิงระบบ โดยภาพรวมของลักษณะการทำงานที่ดี ต้องมีการวางแผนตั้งเป้าหมายร่วมกัน พฤติกรรมการทำงานของทุกคนเป็นแบบมีเหตุมีผล มีหลักการที่มีประสิทธิภาพ มีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการทำงาน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันที่กิจกรรม ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นแต่ละพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งระบบการบริหารจัดการเชิงระบบ มีการดำเนินงานโดยมีหลักการต่อไปนี้

1. ค้นหาสาเหตุของความจำเป็น โดยศึกษาผลกระทบที่เกิดจากงานบุญประเพณีต่างๆที่ไม่มีการควบคุมการดื่ม การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสะท้อนออกมาในข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุ อาชญากรรมและการเสียชีวิตของประชาชนในช่วงเทศกาลนั้น ๆ

2. ตรวจสอบสาเหตุความจำเป็น มีการตรวจสอบความจำเป็นในการจัดการงานสงกรานต์ ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากส่งผลกระทบร้ายแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน ภาพลักษณ์และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม กำหนดมาตรการในช่วงสงกรานต์ ตามข้อกำหนดของแต่ละพื้นที่ เช่น งดดื่ม งดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในพื้นที่บริเวณจัดงาน

3. การวางแผนให้สอดคล้องกับโครงการ แต่ละจังหวัดที่มีการจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการวางแผนล่วงหน้า พร้อมทั้งระดมบุคลากรและงบประมาณตามกำลังของแต่ละพื้นที่ก่อนถึงช่วงเวลาในการจัดงาน

4. ตรวจสอบความสำเร็จ ในจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะมีการประชุมสรุปงานและหาแนวทางในการดำเนินงานที่ดีขึ้นในทุกๆปี เนื่องจากมีการจัดขึ้นมากกว่า 5 ปี จึงทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาจะมีประสิทธิภาพขึ้น ได้รับความร่วมมือเครือข่ายต่างๆ ประสานงาน รวมถึงผู้มีประสบการณ์ในการจัดงานให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

5. หาวิธีแก้ไขปัญหา การจัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของถนนตระกูลข้าวมีทั้งการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน (เฉพาะหน้า) และไม่เร่งด่วน ซึ่งควรจะต้องมีการถอดบทเรียนร่วมกันของทุกภาคส่วน เครือข่ายต่างๆ ที่เข้ามาช่วยในเรื่องของการแก้ไขปัญหาของกิจกรรมและสนับสนุนงบประมาณ

6. อบรมบุคลากร มีการจัดการอบรม จัดประชุมหารือ วางแผนและซ้อมการปฏิบัติงาน มีทั้งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานหลัก และเยาวชน ประชาชนเข้าร่วม สร้างมาตรฐานการวัดผล แต่ละปีมีการติดตามสถิติการเกิดอุบัติเหตุและการเสียชีวิต พบว่าพื้นที่ที่จัดการงานสงกรานต์ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีสถิติดังกล่าวลดลง ภาพลักษณ์ดีขึ้นและมีนักท่องเที่ยวรวมทั้งสื่อมวลชนเข้ามาให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

2.3 ผลสำเร็จการจัดการงานสงกรานต์ ปลอดภัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สนับสนุนข้อเสนอของ Cuthill และ Fien (2005) ซึ่งเสนอว่า การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับต่างๆของภาครัฐ กับกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ชุมชน ที่เปิดโอกาสในการใช้ทรัพยากรและข้อมูลร่วมกัน การสนับสนุนการเรียนรู้ การเสนอว่า การทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชน เครือข่ายต่างๆ และระหว่างหน่วยงานระดับต่างๆของ ภาครัฐ ที่เปิดโอกาสในการใช้ทรัพยากรและข้อมูลร่วมกัน การสนับสนุนการเรียนรู้และความสัมพันธ์ในลักษณะรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ ประชาชน สามารถอยู่รอดร่วมกันในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ววัฒนธรรมความร่วมมือบนพื้นฐานของการเจรจาแบบเปิดและสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาของความสัมพันธ์ไว้วางใจและความร่วมมือ เพื่อการเสริมสร้างทางสังคม การสร้างความร่วมมือ ในการทำงาน ให้เป็นบรรทัดฐาน ทางวัฒนธรรมในชุมชนจะต้องใช้เวลาและความมุ่งมั่น ทั้งกลุ่ม ทั้งเครือข่ายในสังคมเอง และระหว่างชุมชนกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (Hoatson & Egan, 2001) พบว่า ภาครัฐที่สำคัญในการจัดการเริ่มต้นตั้งแต่พื้นฐานการปรึกษาหารือ ก่อแนวคิดหลักในการ

ขับเคลื่อนงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนกระบวนการจัดการ แผนงาน และนโยบาย ตลอดจนวงจรการจัดการ สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือและความไว้วางใจ ซึ่งส่งผลต่อการเปิดหน้าต่าง แผนงาน กิจกรรม และนโยบาย ในการกำหนดนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกำหนดนโยบายของทฤษฎีการมีส่วนร่วม

จะเห็นได้ว่า ทั้ง 8 พื้นที่ ได้เลือกใช้และผสมผสานหลักการจัดการความได้เปรียบในบริบทของพื้นที่ สถานการณ์และเหตุจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายจากเหตุเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในการจัดงานสงกรานต์ มีผลกระทบอีกมากต่อชีวิตทรัพย์สินและครอบครัว แต่ในทางตรงกันข้ามการจัดการงานสงกรานต์ที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ในเชิงบวกต่อสังคมมากกว่า เช่น การได้ร่วมรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีสงกรานต์ที่ดีงาม การได้เกิดความรู้สึกในชุมชนท้องถิ่นผ่านกระบวนการการทำงานร่วมกัน (Teamwork) การได้เครือข่ายในการทำงานที่แต่ละคนจะเกิดความรับผิดชอบในงานที่ตนได้รับมอบหมาย เชื่อมสัมพันธ์กับภาวะการเป็นผู้นำ ประกอบกับความสามารถของแกนนำเครือข่ายในการเข้าถึงและประสานกับผู้นำภาครัฐในพื้นที่ ให้ความสำคัญไปที่กระบวนการจัดการ ซึ่งจะนำไปตามระบบงานที่เกิดขึ้น แนวความคิดโดยทีมงาน ในการอยากทำงานนั้นๆ พร้อมกับการส่งมอบต่อให้เกิดการกระทำหรือปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดที่ได้เริ่มต้นไว้แล้ว (ยาเป็น เรื่องจรูญศรี, 2555)

การได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยวงานสงกรานต์ที่ปลอดภัย และได้ช่วยสนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการรณรงค์ลดปัญหาการสูญเสียในช่วงเทศกาลวันสำคัญของประเทศไทย โดยมีผลสำเร็จของการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถนนตรอกข้าวในประเทศไทย ซึ่งสามารถส่งผลในเชิงปฏิบัติตามหลักการและวิธีการจัดการเพื่อเกิดแนวทางการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย ด้านหลักการและวิธีการวางแผนงาน (Planning) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ด้านผู้นำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling)

โดยมีองค์ประกอบร่วม คือ การมีส่วนร่วม (Participation) และเครือข่าย (Network) ซึ่งมีมิติต่างๆ นี้จะมุ่งเน้นการใช้การมีส่วนร่วมที่เน้นการพัฒนาและสร้างสรรค์กลยุทธ์ด้านการจัดการ ภายใต้แนวความคิดการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ด้านหลักการและวิธีการ การวางแผน (Planning) การจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตรอกข้าว ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติการด้านหลักการและวิธีการ การวางแผน ของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีนวัตกรรม (Innovative Organization) ตามหลักทฤษฎีของ (Gibbons A, 1997) เนื่องจากได้นำวิธีการบริหารจัดการ การวางแผน ตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงาน รวมไปถึงการวางแผนการล่วงหน้าเพื่อเตรียมการ ไปจนถึงการวางแผนทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

การวางแผน (Planning) ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติการด้านหลักการและวิธีการ การวางแผน ของหน่วยงานหรือองค์กรที่มีนวัตกรรม (Innovative Organization) ตามหลักทฤษฎีของ (Gibbons A, 1997)

เนื่องจากได้นำวิธีการบริหารจัดการ การวางแผน ตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงาน รวมไปถึงการวางแผนการล่วงหน้าเพื่อเตรียมการ ไปจนถึงการวางแผนทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

การวางแผนในการจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการ และเป็นกระบวนการวางแผนในการทำงานที่มีลักษณะ แขนงนำหลักพึงต้องมีความเข้าใจ มีศักยภาพ และมีทักษะ มีความชำนาญในการนำแผนงานไปใช้ โดยบางพื้นที่อาจจะต้องมีกฎ กติกา หรือเงื่อนไขของวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานเพื่อการจัดการงานสงกรานต์ จึงจะทำให้การบริหารงานจัดการบรรลุถึงวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงที่ จะต้องพยายามปรับแผนและเหตุการณ์สภาพแวดล้อมให้สอดคล้องสถานการณ์ตลอดเวลา การวางแผนงานโดยให้ความสำคัญกับแกนนำของกลุ่ม/องค์กร และใช้ศักยภาพของผู้นำกลุ่มต่าง ๆ อย่างเต็มพื้นที่

ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ในแต่ละพื้นที่ ได้มีการจัดการองค์กรโดยให้ทรัพยากรบุคคลเป็นองค์ประกอบหลักของวิธีการการจัดโครงสร้างของทีมงานปฏิบัติการ โดยการจัดการองค์กรของแต่ละพื้นที่นั้นๆ อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังทฤษฎีการบริหารองค์กรคุณภาพ ตามแนวคิดของ The Joran Trilogy of Quality (ไตรศาสตร์ด้านคุณภาพองค์กรของจูราน) ของ Joseph M.Juran (1989) ซึ่งมีการจัดการองค์กรประกอบด้วยแกนนำของกลุ่มและองค์กรที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียตลอด คือกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานพยาบาล ตำรวจ สรรพสามิต เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาคเอกชน มีการวางแผนงานในลักษณะไม่เน้นโครงสร้างองค์กร แต่มีองค์ประกอบของเครือข่ายที่เหมาะสม และจัดการเริ่มตั้งแต่ในช่วงของการกำหนดนโยบาย กติกา ข้อบังคับใช้ มีเป้าหมายที่สำคัญที่จะนำไปสู่การทำให้เกิดการยอมรับนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้

ด้านผู้นำ (Leading) แกนนำหลักของกลุ่ม/องค์กร มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร ทีมงานและเครือข่าย ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจด้านบวกที่จะทำให้ ทุกคนดำรงคุณธรรม ในการปฏิบัติงาน คือ มีความซื่อสัตย์ ต่อตนเองและเครือข่ายทำงาน เช่น การปฏิบัติตนโดยไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นการร่วมส่งเสริม กฎ กติกา และนโยบาย เพื่อหล่อเลี้ยงสังคมและเกิดระบบช่วยกันดูแล กันเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในงาน และช่วยกันหาหนทางแก้ไข เน้นการสร้างพันธมิตรสัญญาร่วมกันทางด้านจิตใจ ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำหลักของกลุ่ม/องค์กรกับทีมงานผู้ร่วมกิจกรรมและมีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงช่วยเสริมภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และในทางกลับกัน ภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนแปลงมีโอกาที่จะไร้ประสิทธิภาพถ้าใช้ตามลำพังโดยปราศจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน

ด้านการควบคุม (Controlling) ในพื้นที่ จะใช้กระบวนการเป็นเครื่องมือให้เกิด การติดตาม ประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ การติดตามดำเนินงานของทีมงาน และเครือข่าย ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ไปพร้อมกัน โดยมีการประชุมทีมงาน เพื่อติดตามการดำเนินงานและประสานงานอย่างสม่ำเสมอ โดยมีกลไกประสานงานและติดตามการ เน้นการใช้รูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่น ใช้คุณธรรมเป็นหลัก การปรับวิธีการทำงานของแกนนำหลัก เพื่อให้สามารถสนับสนุนการทำงานของทีมงาน

และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นการจัดการด้านการควบคุมทำงานแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้การทำงานของทีมงานและเครือข่ายมีการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูล ช่วยกันไขปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน ในลักษณะเช่นนี้ ทำให้เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ที่ดี

จะเห็นได้ว่าการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าวทั้ง 8 พื้นที่ ได้เลือกใช้และผสมผสานหลักการจัดการความได้เปรียบในบริบทของพื้นที่ สถานการณ์และเหตุจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในการจัดงานสงกรานต์ มีผลกระทบอีกมากต่อชีวิตทรัพย์สินและครอบครัว แต่ในทางตรงกันข้ามการจัดการงานสงกรานต์ที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ในเชิงบวกต่อสังคมมากกว่า เช่น การได้ร่วมรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณีสงกรานต์ที่ดีงาม การได้เกิดความรู้สึกในชุมชนท้องถิ่นผ่านกระบวนการการทำงานร่วมกัน (Teamwork) การได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยว และได้ช่วยสนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการรณรงค์ลดปัญหาการสูญเสียในช่วงเทศกาลวันสำคัญของประเทศไทย โดยมีผลสำเร็จของการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถนนตระกูลข้าวในประเทศไทย ซึ่งสามารถส่งผลในเชิงปฏิบัติตามหลักการและวิธีการจัดการเพื่อเกิดแนวทางการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย มิติด้านการวางแผนงาน(Planning) มิติด้านการจัดการองค์กร(Organizing) มิติด้านผู้นำ(Leading) มิติด้านการควบคุม(Controlling) โดยมีองค์ประกอบรวม คือ

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ของ กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายต่าง ๆ นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่วนหนึ่งของการจัดการงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นการมีส่วนร่วม ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ กระบวนการสร้างแรงจูงใจ การตัดสินใจ ที่เกี่ยวกับประเด็น แผนงาน นโยบายเรื่องที่กลุ่ม/องค์กร/เครือข่าย มีหน้าที่รับผิดชอบ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานที่มีตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามแผนงาน โดยการร่วมมือ สนับสนุนด้านทรัพยากร การได้รับผลประโยชน์ส่วนรวม และส่วนตน ในการทำหน้าที่ สอดคล้องตามแนวความคิดของ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ที่ได้กล่าวว่าการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม คิด ร่วมกันตัดสินใจ กำหนดประเด็นปัญหา วางแผนงานการจัดการร่วมกัน ที่จะขับเคลื่อนงานและกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นสิ่งที่จำเป็นในกระบวนการนโยบายและการจัดการ ที่ต้องการให้เกิดเกิดการมีส่วนร่วมในการนำนโยบาย แผนงานไปปฏิบัติด้วย ไม่ใช่เพียงเฉพาะการมาร่วมแสดงความคิดเห็น เพียงอย่างเดียว

2. เครือข่าย (Network) ซึ่งมีมิติต่าง ๆ นี้จะมุ่งเน้นการใช้การมีส่วนร่วมที่เน้นการพัฒนาและสร้างสรรค์กลยุทธ์ด้านการจัดการ ภายใต้แนวความคิดการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ ข้อค้นพบที่สำคัญคือ การทำงานของเครือข่ายที่มีองค์ประกอบมาจากทุกภาคส่วนของสังคมที่มีแนวความคิดเดียวกัน มีความต้องการบางประการที่สอดคล้อง ซึ่งเป็นการวางกฎเกณฑ์หรือ กติการ่วมของสังคม ที่คนในสังคมนั้นร่วมกันสร้างขึ้นและมีการนำไปบังคับใช้ร่วมกันในสังคมนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ของสาธารณะและส่วนรวม โดยมีองค์ประกอบหลักในการ ขับเคลื่อนแผนงาน นโยบายเป็นองค์กรและเครือข่ายต่างๆ จากภาคประชาชน ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนข้อเสนอของ Cuthill และ Fien (2005) ซึ่งเสนอว่าการทำงานร่วมกันระหว่าง

กลุ่มและระหว่างหน่วยงานระดับต่างๆ ของรัฐ ที่เปิดโอกาสใน การใช้ทรัพยากรและข้อมูลร่วมกัน การสนับสนุนการเรียนรู้และความสัมพันธ์เหล่านี้ จะช่วยให้ประชาชนสามารถอยู่รอดในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน วัฒนธรรมความร่วมมือบนพื้นฐาน ของการเจรจาแบบเปิดและสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาของความสัมพันธ์ไว้วางใจและความร่วมมือ เพื่อการเสริมสร้างในทางสังคม การสร้างความร่วมมือในการทำงานให้เป็นบรรทัดฐาน ทางวัฒนธรรมจะต้องใช้เวลาและความมุ่งมั่นทั้งกลุ่มเครือข่าย และระหว่างชุมชน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Hoatson & Egan, 2001)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักการและวิธีการจัดงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ไปใช้

1. การนำรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ไปใช้ควรศึกษาบริบท วัฒนธรรมของพื้นที่ให้มีความสอดคล้อง ชี้ประเด็นปัญหาให้เห็นการสร้างความตระหนักให้เกิดจิตสำนึกร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ผสมผสานกับงานวิจัย โดยมีความพร้อมด้านการจัดการ ของการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในรูปแบบของเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

2. กระบวนการพัฒนาทุนทางสังคม นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญ ของกระบวนการจัดการการพัฒนา มาจากทุนทางสังคมที่มีอยู่ ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายภาคประชาสังคม ควรมีการพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาใช้เป็นส่วนประกอบแบบผสมผสาน โดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมในกระบวนการ การจัดการงานทุกภาคส่วน

3. การนำพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 มาใช้เชิงนโยบาย โดยมีหน่วยงานเป็นกลไกในการเชื่อมโยงให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมใช้เป็นช่องทางในกระบวนการเชิงนโยบาย สาธารณะระดับชาติ ได้เกิดการขับเคลื่อนและปฏิบัติตามอย่างเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ มีความชัดเจนในการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบของการประเมินผลการจัดการงานสงกรานต์ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถนนตระกูลข้าว ที่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ได้รับผลกระทบ ได้มีโอกาสเข้ามาเป็นกลไกในการประเมินผลของการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยสร้างความตื่นตัวให้กับสังคมในวงกว้างได้มากขึ้น และยังเป็นการขยายเครือข่ายและเปิดให้สาธารณะชนเข้ามาร่วมเป็นเจ้าของงานบุญประเพณีต่าง ๆ ให้ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมคุมประพฤติ. (2560). สถิติการคุมประพฤติคดีมาแล้วช่วงเทศกาลสงกรานต์. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2564, จาก https://www.matichon.co.th/local/crime/news_111201
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2558). ประวัติความเป็นมาถนนข้าวสาร. สืบค้น 15 กันยายน 2560, จาก https://www.m-culture.go.th/young/ewt_news.php?nid=366&filename=ind
- บัณฑิต ศรไพศาล. (2560, 15 พฤษภาคม). [บทสัมภาษณ์.]
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, และคณะ. (2551). ทิศทางการรณรงค์ขับเคลื่อนสู่สังคมปลอดเหล้า: บทสังเคราะห์จากปฏิบัติการเครือข่ายศาสนาและชุมชน. กรุงเทพฯ: บริษัท สุพีเรีย พรินต์ติ้งเฮาส์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า
- ยาเป็น เรื่องจรรยา. (2555). ภาวะผู้นำกับการทำงานเป็นทีม. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2561, จาก <http://www.kroobannok.com/blog/20426>
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2553). สรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2558. สืบค้น 30 มีนาคม 2560, จาก <http://www.roadssafetythailand.com>.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน (ศปภ.). (2560). ศปภ. ประชุมวิเคราะห์สถิติอุบัติเหตุทางถนนช่วงสงกรานต์ 60 พร้อมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสร้างความปลอดภัยทางถนน. สืบค้น 28 สิงหาคม 2560, จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/2640867>.
- สมาน พุทธะกุล. (2560, 26 มีนาคม). อดีตผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. [บทสัมภาษณ์.]
- สำนักข่าวสร้างสุข. (2556). สงกรานต์ปลอดเหล้า" ดริง 86 พื้นที่ 66 จว.26 ถนนตระกูลข้าวทั่วไทย. สืบค้น 30 สิงหาคม 2560, จาก [https://www.thaihealth.or.th/Content/20112-\"สงกรานต์ปลอดเหล้า\"%20ดริง%2086%20พื้นที่%2066%20จว.26%20ถนนตระกูลข้าวทั่วไทย](https://www.thaihealth.or.th/Content/20112-\)
- สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า. (2557). เอกสารชุดความรู้จากบทเรียนและประสบการณ์การทำงาน “สงกรานต์ปลอดภัยพื้นที่เล่นน้ำปลอดเหล้า”. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Cuthill, & Fien. (2005). Capacity building: Facilitating citizen participation in local governance. *Australian Journal of Public Administration*, 63-80.
- Gibbons A. (1997). *Innovation and the developing of knowledge production*. University of ussex.

Goodwin, Wofford., & Whittington. (2001). Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership, Thousand Oaks. CA: Sage.

Joseph M. Juran. (1989). *Juran on Leadership for Quality*. New York: Free Press.

Hoatson, L., & Egan, R. (2001). Rebuilding collaboration in a competitive environment. A case study. *Just Policy*, 21, 8-15.

Patton, M. (1990). *Qualitative Evaluation* (2nd ed). Sage Publications.

การเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา

ด้วยรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ

กมลชนก วงวาฬ เพ็ญญา กุลนภาดล และ ประชา อินัง

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

THE ENHANCEMENT OF SECONDARY STUDENTS' CAREER DECISION MAKING THROUGH INTEGRATIVE GROUP COUNSELING MODEL

Kamolchanok Wongwal, Pennapha Koolnaphadol and Pracha Inang

Counseling Psychology, Burapha University, Thailand

E-mail address: kamolchanok_w@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 11 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 28 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 19 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย 2) พัฒนารูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย และ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย การวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพ จากนักเรียน ม. 4 จำนวน 1,000 คน โดยใช้แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพ อยู่ในระดับปานกลางลงมา จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน ดำเนินการปรึกษากลุ่ม จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ทุกภาคอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.62) แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ความสบายใจในการเลือกอาชีพ และความมุ่งมั่นในการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.68 และ $\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.74 ตามลำดับ) แต่เหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.73)

2. รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจของนักเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคต่างๆ ของการปรึกษากลุ่ม ประกอบด้วยเทคนิคการปรึกษาจากทฤษฎีเน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม ทฤษฎีการปรึกษาแบบเน้นทางออกระยะสั้น ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และทฤษฎีการเผชิญความจริง โดยขั้นตอนการปรึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป

3. ผลการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพ พบว่า

3.1 การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่มทดลอง หลังการทดลองและติดตามผลดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่มทดลอง หลังการทดลองและติดตามผลดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ การตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1) to study of secondary student's career decision making. 2) to develop an integrative group counseling model for enhancement of career decision making, and 3) to evaluate the effectiveness of the integrative group counseling model for the enhancement of career decision making. The research was divided into 2 steps: step 1, to study the career decision making, consist of 1,000 secondary students, region of Thailand. The research instruments were a career decision making scale. Step 2, to develop and study the results of using the integrative group counseling model. The sample group of this study was 20 secondary students, whose career decision making average level score down. They were randomly assigned into two groups, classified as an experiment group and control group, each group consisted of 10 persons. Statistics were analyzed using repeated measures.

Research results can be summarized as follows:

1. The secondary student's career decision making in Thailand were at a high level ($\bar{X} = 3.57$, $SD = 0.62$) but in the northeastern were at a moderate level ($\bar{X} = 3.46$, $SD = 0.58$). When considering each element, it was found that the Comfort and Decidedness were at a high level ($\bar{X} = 3.71$, $S.D. = 0.68$ and $\bar{X} = 3.57$, $S.D. = 0.74$ respectively) but it was found that the Reasons were at a moderate level ($\bar{X} = 3.42$, $SD = 0.73$)

2. The integrative group counseling model for enhancing of career decision making was developed from the concepts and techniques of group counseling theories. These group counseling theories were Cognitive behavioral group counseling, Person- centred group counseling, Rational emotive behavior therapy, Solution-focused brief therapy, Behavior group counseling and Reality group counseling. This model included initial stage, working stage, and termination stage.

3. The results of integrative group counseling model for enhancing of career decision making found that

3.1 The career decision of students in the experimental group post-test and follow-up was better than the control group with statistical significance at .05 level.

3.2 The career decision of students in the experimental group post-test and follow-up was better than pre-test with statistical significance at .05 level.

Keywords: Integrative group counseling, Career decision making, Secondary students

บทนำ

การตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Making) จัดว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อความสุข ทุกข์ ในการดำเนินชีวิตในระยะยาวของบุคคล เนื่องจากหากบุคคลตัดสินใจลงไปก็ย่อมหมายถึง บุคคลต้องใช้ชีวิต ทั้งชีวิตทำงานในสิ่งที่เขาไม่มีใจรัก และอาจจะทำให้ไม่ทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่เท่าที่ควร ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต และส่งผลกระทบต่อชีวิตในด้านอื่นๆ ของบุคคลด้วย เช่นกัน (นิรนุช เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2542) วิธีการวางแผนมุ่งสู่อาชีพจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนา เด็กและเยาวชนสู่วัยทำงานที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเนื่องจากการ ตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนในช่วงวัยนี้จะเป็นการกำหนดแนวทางในการศึกษาและการดำเนินชีวิตใน อนาคต ซึ่งสิ่งสำคัญประการแรกก่อนที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ เสริมสร้างให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนให้บรรลุเป้าหมายตามแนวทางของ ตนเอง (สมร ทองดี, 2555; อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุCHARมณ และ ทศนา ทองภักดี, 2540)

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาในวัยรุ่น จากแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super, 1953) ที่ระบุว่านักเรียนในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในวัยรุ่นตอนต้น คือ ช่วงอายุ 14-18 ปี เป็นระยะที่ เริ่มต้นสนใจในอาชีพ โดยจะเกิดพัฒนาการทางอาชีพ และวุฒิภาวะทางอาชีพต่อไปจากการมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมแล้วเกิดการประเมินความสามารถของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษากับนักเรียนในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 เพราะเด็กในชั้นมัธยมศึกษาเป็นเด็กที่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ยังไม่รู้จักตนเองดีพอ ถ้าไม่รู้ แนวทางของตนเอง ปลอมให้อิทธิพลของผู้อื่นเข้ามามีบทบาทมากมายต่อการเลือกอาชีพของตนเองแล้วยิ่งนำ เป็นห่วงว่าอาชีพที่เขาประกอบในวันข้างหน้าจะส่งผลเลวร้ายต่อสุขภาพจิตของเขาได้ ดังที่ Super ได้กล่าวไว้ ว่า “บุคคลที่ไต่ตามตามขั้นพัฒนาการ ได้ดำเนินไปอย่างราบรื่นในช่วงอายุต่างๆ ตอนวัยเด็กและวัยรุ่น ย่อมมี ผลให้การพัฒนาวุฒิภาวะด้านอาชีพมีความสำเร็จในผู้ใหญ่” (Super, 1994) ซึ่งวัยรุ่นบางส่วนตัดสินใจเลือก อาชีพได้แล้ว และบางส่วนยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ หากวัยรุ่นสามารถเลือกอาชีพได้สอดคล้องกับ ความต้องการของตน จะทำให้มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน (Holland’s Theory of Vocational Choice) (Holland, 1997) และในทางตรงกันข้ามถ้าวัยรุ่นที่ไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้

แล้วไปประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง ก็เกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน และเนื่องจากคนเราต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพหลังจากการศึกษาเป็นเวลานานถึงหนึ่งในสามของชีวิต หรือประมาณ 100,000 ชั่วโมง การที่จะต้องอดทนต่อกิจกรรมที่น่าเบื่อหน่าย เป็นระยะเวลาอันแสนนานเช่นนี้ จะทำให้ชีวิตของตนไม่มีความสุข การประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาพความสนใจและความถนัด นอกจากจะมีโอกาสประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพน้อยแล้ว ยังเป็นการทรมานชีวิตอย่างหนึ่งอีกด้วย (เสาวลักษณ์ โรจน์สุธี, 2557)

ในการตัดสินใจเลือกอาชีพมีแนวทางในการพัฒนาแนวทางหลากหลาย หนึ่งในนั้นคือ การให้การปรึกษา ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการให้การปรึกษาที่จะช่วยเหลือให้นักเรียนพัฒนาตนให้สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้คือ การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ ดังที่ Corey (2012) ได้อธิบายถึงการปรึกษาเชิงบูรณาการไว้ว่า การปรึกษาเชิงบูรณาการ หมายถึง รูปแบบแนวคิดและเทคนิคที่มาจากหลายทฤษฎี โดยรูปแบบนี้เน้นการใช้กระบวนการปรึกษาจัดการ 3 ปัจจัย คือ ความคิด (Thinking) ความรู้สึก (Feeling) และการกระทำ (Doing) ในแต่ละขั้นตอนการปรึกษา ซึ่งเป้าหมาย คือ ผสมผสานแนวทางการช่วยเหลือของแต่ละทฤษฎีจัดการกับ 3 ปัจจัย ดังกล่าวข้างต้น และด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาด้วยรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ โดยนำการปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive behavior therapy counseling) เป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นวิธีการที่จะช่วยพัฒนานักเรียนมัธยมศึกษาที่มีปัญหาด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพ สามารถจัดการตนเองในการปรับการรู้คิดและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในหรือปัญญาซึ่งเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ความรู้ ทัศนคติ ความคาดหวัง อารมณ์และความรู้สึกเพื่อที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก ซึ่งมีเทคนิคหลากหลายเทคนิค เช่น การเสนอตัวแบบ (Modeling) การมอบหมายงานให้ทำ (Homework) การตั้งคำถาม (Question) การระดมความคิด เป็นต้น ผู้วิจัยเชื่อว่าการวิจัยนี้จะเป็นวิธีที่สามารถทำให้ครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์เพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย

สมมุติฐานของการวิจัย

1. การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัศึกษากลุ่มทดลอง หลังได้รับรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ และหลังการติดตามผล เพิ่มขึ้นกว่าก่อนได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ

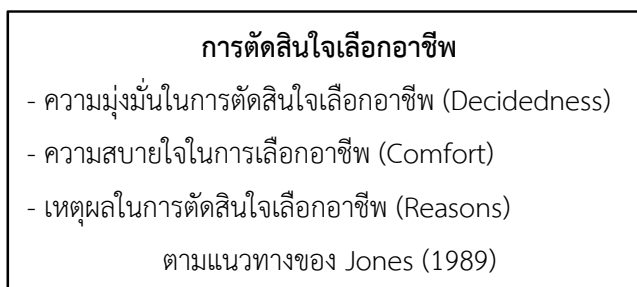
2. การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่มทดลอง หลังได้รับรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ และหลังการติดตามผลเพิ่มขึ้นกว่าการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาเฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในประเทศไทย

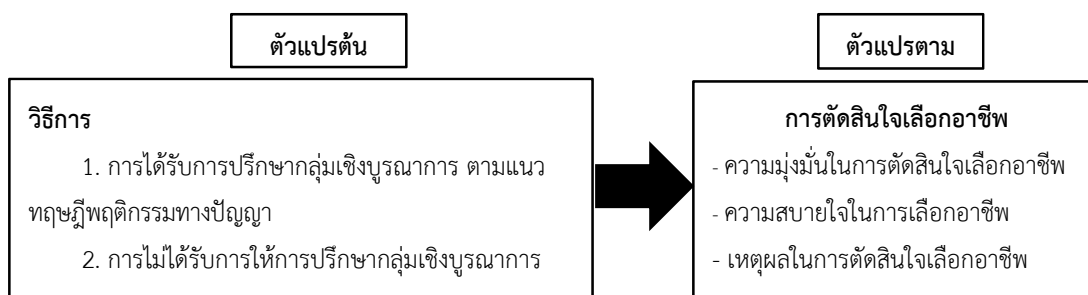
กรอบแนวคิด

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 การเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพ

การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ม.4 พื้นที่ 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ได้จากการใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่ว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีจำนวน 10-20 เท่า

ของตัวแปรสังเกตได้ (Tabachnick & Fidell, 2001 cited in Comrey & Lee, 1992) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,000 คน โดยมีขั้นตอนการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มจังหวัดโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับสลาก (Simple random sampling) จากทั้งหมด 4 ภาค ได้ 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย ศรีสะเกษ ชลบุรี และสงขลา
2. ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มโรงเรียนโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับสลาก (Simple Random Sampling) จากจำนวน 4 จังหวัดได้จังหวัดละ 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 4 โรงเรียน
3. ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มนักเรียนในแต่ละโรงเรียน โดยคิดเป็นสัดส่วนตามประชากรในแต่ละโรงเรียนจากนักเรียนที่มีคุณสมบัติที่กำหนด (Inclusion Criteria) ได้โรงเรียนละ 250 คน รวม 1,000 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการและศึกษาผลการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนในการสุ่ม ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนศรีแก้วพิทย อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับต่ำ และผู้วิจัยสามารถที่จะบริหารจัดการในด้านการจัดกระทำ ป้องกันปัจจัยแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้นรวมถึงการให้การปรึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว
2. ผู้วิจัยนำคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนศรีแก้วพิทย อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ มาจัดเรียงจากคะแนนน้อยไปหามาก โดยเลือกคะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา (อยู่ในระดับปานกลางลงมา $\bar{X} = 2.51 - 3.50$) และสอบถามความสนใจโดยพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งเป็น นักเรียนที่ได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และนักเรียนที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ เป็นกลุ่มควบคุม 10 คน
3. ดำเนินการพัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยที่สำคัญตามจุดประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย

1.1 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 720 คน คิดเป็นร้อยละ 72.00 มีอายุ 16 ปี จำนวน 773 คน คิดเป็นร้อยละ 77.30 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.01-3.50 จำนวน 343 คน อาชีพบิดา รับจ้างทั่วไป จำนวน 279

คน คิดเป็นร้อยละ 27.90 อาชีพมารดา รับจ้างทั่วไป จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 26.90 และอาศัยอยู่กับ บิดา มารดา จำนวน 622 คน คิดเป็นร้อยละ 62.20

1.2 ผลการศึกษาระดับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 1,000 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยรวม ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.62) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายภาค พบว่า ภาคใต้ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.67) ภาคกลาง ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.61) และภาคเหนือ ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.57) มีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.67) มีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย

ตัวแปร/ภาค	การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภาคเหนือ	3.49	.57	ปานกลาง
2. ภาคกลาง	3.65	.61	มาก
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.46	.58	ปานกลาง
4. ภาคใต้	3.67	.67	มาก
รวมทุกภาค	3.57	.62	มาก

เมื่อพิจารณา การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย โดยแยกเป็นราย องค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสบายใจในการเลือกอาชีพ อยู่ใน ระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.68 รองลงมาคือ องค์ประกอบความมุ่งมั่นในการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.57 และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.74 และองค์ประกอบเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.73 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย แยกตามองค์ประกอบ

ภาค/องค์ประกอบ	ความมุ่งมั่นในการตัดสินใจเลือกอาชีพ			ความสบายใจในการเลือกอาชีพ			เหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ภาคเหนือ	3.57	.71	มาก	3.56	.67	มาก	3.36	.66	ปานกลาง
2. ภาคกลาง	3.64	.72	มาก	3.78	.69	มาก	3.52	.75	มาก
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.43	.69	ปานกลาง	3.66	.63	มาก	3.28	.70	ปานกลาง
4. ภาคใต้	3.65	.81	มาก	3.84	.68	มาก	3.52	.78	มาก
รวมทุกภาค	3.57	.74	มาก	3.71	.68	มาก	3.42	.73	ปานกลาง

2. พัฒนารูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย

ในการพัฒนารูปแบบการปรึกษาผู้วิจัย กำหนดรูปแบบของการปรึกษาเป็นแบบกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันในกลุ่มและจากการศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทยยืนยันว่าการตัดสินใจเลือกอาชีพประกอบด้วย 3 ด้าน ที่มีความแตกต่างในคุณลักษณะ ผลลัพธ์ที่ต้องการพัฒนานั้นมีทั้งเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงคัดสรรรูปแบบการปรึกษาเชิงบูรณาการมาประยุกต์ใช้ในการปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยกำหนดให้แต่ละชั่วโมงการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีขั้นตอนในการปรึกษา 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุปโดยทฤษฎีการปรึกษากลุ่มที่นำมาใช้นั้นประกอบด้วย การปรึกษากลุ่มตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา โดยนำทฤษฎีและเทคนิคมาใช้ ดังนี้ ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา ใช้เทคนิค การสำรวจตัวเอง (Self-discovery) เทคนิคการอธิบายโดยตรง (Direct teaching) เทคนิคการมอบหมายงานให้ทำ (Homework assignment) เทคนิคการค้นหา Automatic thought ที่เป็นภาพ เทคนิคการตั้งคำถาม (Question) เทคนิคการปรับความคิด (Cognitive adaptation) เทคนิคการเรียนรู้จากตัวแบบ (Modeling Technique) เทคนิคการสำรวจความคิด ทฤษฎียึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ใช้เทคนิคการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional positive regard and acceptance) ทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม ใช้เทคนิค ABC ทฤษฎีการปรึกษาแบบเน้นทางออกระยะสั้น ใช้เทคนิคคำถามปาฏิหาริย์ (Miracle Question) เทคนิคคำถามบอกระดับ ทฤษฎีเชิงจิตวิทยาครอบครั้ว ใช้เทคนิคเส้นลวดประสบการณ์ (The wire experience) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ใช้เทคนิคการใช้ตัวแบบ (Modeling) และทฤษฎีเผชิญความจริง ใช้เทคนิค WDEP โดยรูปแบบการปรึกษากลุ่ม มีจำนวนการปรึกษาทั้งสิ้น 12 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการปรึกษาทุกครั้ง ไม่มีผู้ช่วยในการปรึกษา

3. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย สรุปผลการวิจัย ตามสมมติฐาน ได้ดังนี้

3.1 การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่ารูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการส่งผลให้นักเรียนมัธยมศึกษา มีความมุ่งมั่นในการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีความสบายใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้น และมีความคงทนของพฤติกรรมไปจนถึงระยะติดตามผลโดยสูงขึ้นจากนักเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาด้วยรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

การศึกษาระดับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 1,000 คน เปรียบเทียบโดยค่าเฉลี่ยคะแนนเลขคณิตพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพ อยู่ในระดับมาก ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคเหนือ มีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ มาก ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย มีความสบายใจในการเลือกอาชีพ อยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ มีความมุ่งมั่นในการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ มาก ส่วนการมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง เหตุที่นักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง อาจเป็นเพราะภูมิภาคนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก (ขวัญมุล ดอนขวา, 2555) ตลอดจนถิ่นที่อยู่และค่านิยมในชุมชน (กาญจนา ณ ลำพูน, 2538) ที่มีอาชีพที่ไม่หลากหลาย อาจทำให้นักเรียนไม่มีข้อมูลด้านอาชีพมากนัก จึงทำให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งต่ำกว่าภาคอื่นๆ สอดคล้องแนวคิดของ Jones และ Chenary (1980) ที่เสนอว่าการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลนั้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การตัดสินใจเลือกอาชีพ (decidedness) ความสบายใจต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ (comfort) และเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (reasons) และ Jones (1989) ได้พัฒนามาตรวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพจากแนวคิดการตัดสินใจเลือกอาชีพ 3 มิติ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 เป็นองค์ประกอบทางด้านความคิดและความรู้สึกอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sampson และคณะ (2004) ที่เสนอว่า องค์ประกอบด้านความคิดนั้นเป็นตัวกำหนดทิศทางของการตัดสินใจเลือกอาชีพ ส่วนองค์ประกอบของความรู้สึกจะเป็นตัวผลักดันหรือเป็นตัวยับยั้งพฤติกรรม เพื่อให้บุคคลเลือกทางที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิปัทม์ พิชญโยธิน (2551) ที่ได้ศึกษาโมเดลการวัดโปรไฟล์ การตัดสินใจเลือกอาชีพและผลต่อพัฒนาการทางอาชีพของผู้ใหญ่ตอนต้น : การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของโมเดลแข่งขัน ที่ศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของผู้ใหญ่ตอนต้น ชายและหญิง อายุ 22-35 ปี ที่ประกอบอาชีพแล้วจำนวน 1,497 คน โดยเปรียบเทียบความตรงของโมเดลการวัดโปรไฟล์การตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Profile : CDP) ตามแนวของ Jones (1989) ผลการวิจัยพบว่า โมเดลมีความตรงและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 3 เป็นองค์ประกอบของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2. พัฒนารูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

รูปแบบการปรึกษากลุ่มแบบบูรณาการ ในลักษณะการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีและเทคนิคทางการปรึกษา พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีและเทคนิคต่าง ๆ ของการปรึกษากลุ่ม ประกอบด้วย ทฤษฎีพฤติกรรมทางปัญญา ทฤษฎียึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม ทฤษฎีการปรึกษาแบบเน้นทางออกระยะสั้น ทฤษฎีเชิงจิตวิทยาครอบครัว ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และทฤษฎีเผชิญความจริง โดยรูปแบบการปรึกษากลุ่มมีชั่วโมงการปรึกษาทั้งหมดจำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที ขั้นตอนการปรึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การกำหนดขั้นตอนในชั่วโมงการปรึกษาและรูปแบบการปรึกษาการกำหนดขั้นตอนในชั่วโมงการปรึกษา กำหนดเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ (Initial stage) ขั้นดำเนินการ (Working stage) และขั้นสรุป (Ending stage) อ้างอิงจาก 6 ขั้นตอนการปรึกษากลุ่มของ Corey (2012)

ในขั้นนำ (Initial stage) กำหนดขึ้นเพื่อสร้างสัมพันธภาพและรักษาสัมพันธภาพในแต่ละชั่วโมงการปรึกษา ให้กลุ่มเกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลายมีความไว้วางใจต่อกัน ตลอดจนใช้ชี้แจงวัตถุประสงค์การปรึกษาแต่ละครั้งเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มองเห็นเป้าหมายในการพัฒนาตนเองชัดเจน บางชั่วโมงการปรึกษา ขั้นนำใช้เพื่อการทำกิจกรรมเล็กน้อยเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการปรึกษา ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้รับการปรึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความสนุกสนาน อดทนต่อกิจกรรมที่ใช้เวลานานได้น้อย ประกอบกับกระบวนการปรึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การเปิดเผยตนเอง เพื่อให้เกิดความงอกงามทางจิตใจอาจสร้างความอึดอัดให้สมาชิกจนเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ จึงต้องมีการใช้กิจกรรมร่วมด้วยเพื่อดึงดูดความสนใจ สร้างพลังการร่วมมือและสิ่งสำคัญ คือ ใช้กิจกรรมเป็นประสบการณ์ฝึกหัดให้สมาชิกตระหนักรู้ในสิ่งที่ต้องการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ขั้นนำ ถือเป็นขั้นตอนที่ทำให้สมาชิกกลุ่มผ่อนคลาย มีความไว้วางใจเพิ่มขึ้นซึ่งสังเกตได้จากแต่ละชั่วโมงการปรึกษา สมาชิกกล้าที่จะเปิดเผยตนเองมากขึ้น จากที่หลายคนกลายเป็นกล้าเปิดเผยทุกคน

ขั้นดำเนินการ (Working stage) เป็นขั้นตอนที่ใช้เพื่อการพัฒนา มีการใช้เทคนิคการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดทฤษฎีที่วางแผนไว้ในกระบวนการปรึกษา เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกที่ขัดแย้งในตนเอง การสำรวจตนเอง ได้แบ่งปันในสิ่งที่ตนเองสงสัยกังวลกับเพื่อน ๆ รู้จักการเปลี่ยนแปลงตนเองในความคิด ความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมไปในทางสร้างสรรค์

ขั้นสรุป (Final stage) เป็นขั้นตอนที่สมาชิกกลุ่มได้สรุปสิ่งที่ได้จากการพัฒนาตนเองและรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ การสรุปมีความสำคัญมากเพราะทำให้สมาชิกได้รับรู้ถึงอาชีพที่ตนเองสนใจและต้องการเลือกนำไปสู่การเริ่มเปลี่ยนแปลงชีวิตตนเองให้มีเป้าหมายในอาชีพและผู้วิจัยสามารถใช้เพื่อประเมินว่ากระบวนการปรึกษาประสบความสำเร็จหรือไม่

สรุปได้ว่า กระบวนการปรึกษาที่มีขั้นตอนการปรึกษารอบคลุมการสร้างสัมพันธภาพการปรึกษา กระบวนการเปลี่ยนแปลง และการสรุปผล จะช่วยให้แต่ละชั่วโมงการปรึกษามีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพได้

2.2 รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการทฤษฎีและเทคนิค ในการช่วยเหลือให้นักเรียนมีการตัดสินใจในการเลือกอาชีพได้ จะต้องใช้กระบวนการที่สามารถนำพานักเรียนไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพ

ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการให้การปรึกษาแบบกลุ่มเชิงบูรณาการ ซึ่งการบูรณาการการปรึกษาโดยการผสมผสานทฤษฎีและเทคนิคมีความยืดหยุ่นต่อผู้รับบริการ สภาพปัญหา หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการพัฒนา ไม่บังคับหรือฝืนธรรมชาติของวัยรุ่น ในส่วนทฤษฎีและเทคนิคที่นำมาใช้ในการปรึกษามีแนวคิด ความเชื่อของทฤษฎีที่ตรงกับคุณลักษณะของการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ต้องการพัฒนาและสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกระบวนการนี้จะสนองตอบความต้องการของวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี เนื่องจากวัยรุ่นต้องการรู้จักตนเอง รู้จักขีดความสามารถ สิทธิ หน้าที่ของตนเอง ตลอดจนแผนชีวิตในอนาคตเกี่ยวกับการเลือกตัดสินใจประกอบอาชีพ วัยรุ่นมักไม่เข้าใจในสถานะและบทบาทของตนเอง เนื่องจากเป็นวัยคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ สังคมมักคาดหวังให้วัยรุ่นมีหน้าที่และความรับผิดชอบมากขึ้น โดยพิจารณาว่าโตแล้ว ซึ่งทำให้วัยรุ่นปรับตัวไม่ทันเนื่องจากความสามารถในด้านต่าง ๆ มีน้อย ฉะนั้นการตัดสินใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดจึงไม่ค่อยดีพอ หรืออาจประสบความล้มเหลวในสิ่งที่วัยรุ่นทำ จึงทำให้เกิดความไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง เมื่อนำวัยรุ่นเหล่านี้มาเข้ารับการให้การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ จะช่วยให้วัยรุ่นตระหนักถึงความรู้สึกและความต้องการของบุคคลอื่นมากขึ้น พร้อมทั้งฝึกการยอมรับตนเอง สามารถทนต่อคำวิจารณ์ของผู้อื่นที่มีต่อตนเองได้ ดังนั้นการให้การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเกี่ยวกับอาชีพ จึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ให้กับวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งการให้การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเกี่ยวกับอาชีพเป็นกระบวนการของบุคคลหลายคนที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน เพื่อพัฒนาตนเอง การเลือกอาชีพ การวางแผนเพื่อประกอบอาชีพ หรือการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในด้านอาชีพ กระบวนการดังกล่าวทำให้สมาชิกภายในกลุ่มได้มีโอกาสระบายความรู้สึก ระบายปัญหา ได้แสดงความคิดเห็น ได้ทราบปัญหาของผู้อื่น จึงทำให้บุคคลได้สำรวจตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น การแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคน ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มได้มีโอกาสระบายความในใจ และทำให้สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม เกิดความคิดและเห็นวิธีการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง การให้การปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการนี้จึงสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางและเกิดประสิทธิภาพอย่างมาก (วัชร ทรัพย์มี, 2554)

3. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการมีค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพระยะหลังการทดลองและหลังการติดตามผลเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องด้วยการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการ ที่ผู้วิจัยใช้รูปแบบแนวคิดและเทคนิคที่มาจากหลายทฤษฎี เน้นการใช้กระบวนการปรึกษาจัดการ 3 ปัจจัย คือ ความคิด (Thinking), ความรู้สึก (Feeling) และการกระทำ (Doing) ในแต่ละขั้นตอนการปรึกษา ซึ่งผสมผสานแนวทางการช่วยเหลือของแต่ละทฤษฎีจัดการกับ 3 ปัจจัย และผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีการปรึกษาแต่ละทฤษฎี เหมาะสมกับปัญหาแต่ละด้าน และนำมาใช้ร่วมกันอย่างกลมกลืน จึงสามารถช่วยให้สมาชิกได้ระบายความทุกข์ที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้ สมาชิกได้เห็น

ความเหมือนและความแตกต่างในการตัดสินใจเลือกอาชีพของแต่ละคนทำให้เกิดการตระหนักในการเลือกอาชีพมากขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Patton และ Creed (2001) ที่ได้ทำการศึกษาพัฒนาการในวุฒิภาวะทางอาชีพและภาวะการตัดสินใจเลือกอาชีพในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพในด้านต่างๆ คือ ทักษะคิดและความสามารถในการเลือกอาชีพ จากความรู้เกี่ยวกับอาชีพในด้านการวางแผนเลือกอาชีพ ด้านการค้นหาทางอาชีพ ด้านข้อมูลโลกของอาชีพ และด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีความสนใจในการเลือกอาชีพ เนื่องจากการพิจารณาอาชีพตามความเป็นจริงจากความกดดันในการต้องเลือกอาชีพและการศึกษาต่อก่อนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กงศรี จุลละมานี (2545) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์สาธิต มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการเลือกอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการเลือกอาชีพในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา ยอดสิน (2551) ที่ได้ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกแลตต์ ต่อการพัฒนาการตัดสินใจ เลือกศึกษาต่อและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากมาตรวัดการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีความเห็นว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกแลตต์ ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเองในด้านต่าง ๆ คือ ความสนใจ ความสามารถ ทักษะ ความเชื่อ และบุคลิกภาพ ทำให้นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาต่อ และอาชีพที่เหมาะสม รวมทั้งได้พัฒนาทักษะในการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีแนวทางในการตัดสินใจและมีความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและประกอบอาชีพที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบวัดที่ใช้ทั่วประเทศในการศึกษาและแปลผลข้อมูล สามารถนำผลการศึกษาดังกล่าวไปใช้ทั้งในการศึกษาในกลุ่มที่คล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่าง หรือนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพให้นักเรียนมัธยมศึกษาในภูมิภาคอื่นได้ ควรมีการปรับเนื้อหากิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทกลุ่มตัวอย่างเพื่อประโยชน์สูงสุด

1.2 รูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจเลือกอาชีพพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษา ผู้นำกลุ่มควรมีความเข้าใจพื้นฐานในการให้การปรึกษากลุ่ม และ

แนวคิดทฤษฎี ในส่วนโรงเรียนควรมอบหมายให้ครูแนะแนวที่มีพื้นฐานทางด้านจิตวิทยาการปรึกษา จิตวิทยาแนะแนว เพื่อทำการศึกษาและปรับใช้ในการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยครั้งนี้ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีการตัดสินใจในการเลือกอาชีพเพิ่มมากขึ้น โดยต่อยอดเป็นการปรึกษาคณะครู (Family counseling) เพื่อสร้างความร่วมมือในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และสนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนในการรับฟังการตัดสินใจเลือกอาชีพจากนักเรียน

2.2 จากการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพ ด้านการมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งควรศึกษาองค์ประกอบนี้เพิ่มเติม

2.3 การศึกษาผลของรูปแบบการปรึกษากลุ่มเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพ ครั้งนี้มีการทดสอบระยะติดตามผลการทดลองในระยะเวลา 4 สัปดาห์ ซึ่งยังคงอยู่ในช่วงที่นักเรียนยังไม่ได้สอบเข้ามหาวิทยาลัย จึงควรมีการติดตามผลในระยะยาวว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพและการศึกษาต่ออย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กงศรี จุลละมานี. (2545). ผลของการใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์สาธิต มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กาญจนา ณ ลำพูน. (2538). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะและปัจจัยส่วนบุคคล (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญกมล ดอนขวา, และจิตตานันท์ ติกุล. (2555). การพัฒนาคุณภาพการทอเกี่ยวเชิงเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: คลังปัญญา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- นิปัทม์ พิชญโยธิน. (2551). โมเดลการวัดโปรไฟล์การตัดสินใจเลือกอาชีพและผลต่อการพัฒนาการทางอาชีพของผู้ใหญ่/ตอนต้น: การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของโมเดลแข่งขัน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรันดร์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2542). การศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ความสามารถของตนเองและภาวะอำนาจภายใน – ภายนอกที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เป็นและไม่เป็นวัฒนธรรมทางอาชีพตามเพศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปวีณา ยอดสิน. (2551). ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกแลตต์ ต่อการพัฒนาการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- วัชร ทรัพย์มี. (2554). *ทฤษฎีให้บริการปรึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมร ทองดี. (2555). การแนะแนวกับคุณภาพชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 9). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสาวลักษณ์ โรจน์สุธี. (2557). ปัจจัยของการไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้: กรณีศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรพินท์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ์, และทัศนาก ทอภักดี. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Corey, G. (2012). *Theory and practice of group counseling* (8th ed.). Belmont, CA: Brooks/Cole, Cengage Learning.
- Holland, J. L. (1997). *Making Vocational Choices: A Theory of Careers*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Jones, L. K. (1989). Measuring a three-dimensional construct of career indecision among college students: A revision of the Vocational Decision Scale: The Career Decision Profile. *Journal of Counseling Psychology*, 36(4), 477-486.
- Jones, L. K., & Chenery, M. F. (1980). Multiple subtypes among vocationally undecided college students: A model and assessment instrument. *Journal of Counseling Psychology*, 27(5), 469-477.
- Patton, W., & Creed, P. A. (2001). Developmental issues in career maturity and career decision status. *The Career Development Quarterly*, 49(4), 336-351.
- Sampson, J. P., Jr., Reardon, R. C., Peterson, G. W., & Lenz, J. G. (2004). *Career counseling and services: A cognitive information processing approach*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Super, D. E. (1953). A theory of vocational development. *American psychologist*, 8(5), 185.
- Super, D. E. (1994). A Life Span, Life Space Perspective on Convergence. In M. L. Savikas & R. W. Lent (Eds.), *Convergence in Career Development Theories: Implications for Science and Practice*. (pp. 63-74). Palo Alto: CPP.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Osterlind, S. J. (2001). *Using multivariate statistics*. New York: Pearsons.

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: จากแนวคิดสู่การพัฒนาภาครัฐในยุคประเทศไทย 4.0

ณัฐพงษ์ คันธรส อัมฤตา สารธิวงศ์ อัญธิชา รุ่งแสง และ ฐาปนี ชุมพลวงศ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

PARTICIPATORY GOVERNANCE: FROM THE CONCEPT TO THE PUBLIC SECTOR DEVELOPMENT IN THAILAND 4.0

Nattapong Kantaros, Amarita Santivong, Anthicha Rungsang and Tapanee Chumphonwong

Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Thailand

E-mail address: Nattapong.lpru@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 14 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 1 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำเสนอแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ประเทศไทยในยุค 4.0 โดยการปรับเปลี่ยนระบบราชการที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางภายใต้แนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การปรับระบบราชการและการนำตัวแบบต่าง ๆ มาใช้ในการปรับตัวของระบบราชการ การใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลเป็นเครื่องมือ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์จากแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่ภาครัฐพยายามผลักดันเพื่อใช้เป็นกลไกในการทำงานในยุคประเทศไทย 4.0 จากการวิเคราะห์พบว่า การนำแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อนำมาปรับใช้กับการบริหารราชการของไทยจากการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจด้วยรูปแบบประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาลนำมาซึ่งการปรับบทบาทของภาครัฐที่จำเป็นต้องกำหนดทิศทางและปรับบทบาทในการทำงานอย่างมากโดยการนำนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้นทำให้เกิดการปรับกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในการนำหลักคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการตัดสินใจในระบบราชการมากยิ่งขึ้น ทั้งในกิจกรรมของภาครัฐไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการปรับระบบราชการให้เป็นไปตามรูปแบบประเทศไทยในยุค 4.0 ส่งผลให้เกิดการปรับบทบาทในภาครัฐ การมีส่วนร่วมในการบริหารราชการของประชาชน เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาภาครัฐ ระบบราชการ ประเทศไทย 4.0

Abstract

This academic paper has the purpose to present the participatory governance concept for supporting changes in entering Thailand 4.0: changes to citizen-centric bureaucracy under the participatory governance concept, application of various bureaucratic models in adapting the bureaucracy, and application of innovation in digital technology as an instrument. The framework is used for analyzing the participatory governance concept used by the government sector as the mechanism for driving the implementation in Thailand 4.0. According to the analysis, the participatory governance concept is applied by emphasizing on public participation in Thai bureaucracy under the economic policy in the Thailand 4.0 model. Accordingly, the government sector needs to adapt their roles, set direction, and use innovation for better responding to the people's needs. Therefore, the operational process of the government agencies has to be adjusted by using the participatory governance concept in making decisions on official matters both in a direct or indirect way for the highest public benefits. In addition, the changes in the bureaucratic system according to Thailand 4.0 result in changing roles of the government sector by focusing more on public participation in the implementation of the people-centric government.

Keywords: Participatory Governance, Public Sector Development, Bureaucracy, Thailand 4.0

บทนำ

ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เป็นการนำประเทศไทยเข้าสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมที่จะทำให้ประเทศไทยพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง โดยมุ่งหมายให้มีการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยให้ไทยเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยมุ่งเป้าไปที่การผลิตสินค้านวัตกรรม เปลี่ยนจากเศรษฐกิจในยุค 3.0 ที่เน้นให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมไปเน้นให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (ชนินทร์ เพ็ญสูตร, 2560) ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายอย่างยิ่ง ระบบราชการจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลกในยุคดิจิทัลที่สารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการทำงานของภาครัฐมากยิ่งขึ้น ประกอบกับแนวความคิดของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมือง การปฏิรูประบบราชการจึงได้นำหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ และหลักธรรมาภิบาลภาครัฐใหม่มาใช้ในการบริหารราชการแนวใหม่เพื่อให้เกิดการเปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ และให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้นำไปสู่การบริหารราชการระบบเปิดที่สามารถทำงานร่วมกับภาครัฐในฐานะที่เป็นหุ้นส่วนซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินงานในมิติใหม่ของภาคราชการ และทำให้ผู้ที่มีบทบาทโดยตรงเข้า

มาสู่กระบวนการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้นทั้งในกิจกรรมของภาครัฐไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อที่จะสอดคล้องกับหลักในการบริหารราชการอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ประชาชน และนำไปสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, 2550)

แนวความคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้เกิดขึ้นและเริ่มแพร่หลายอย่างมากในช่วงหลัง ค.ศ. 1960 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปยังกลไกต่าง ๆ ของระบบราชการและหน่วยงานภาครัฐ ในฐานะที่เป็นผู้ตัดสินใจรวมทั้งเป็นผู้กำหนดนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ในรัฐ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะความร่วมมือจึงเป็นการช่วยส่งเสริมกลไกในการทำงานของประชาชนภาคประชาชน หรือแม้กระทั่งภาคประชาสังคมที่จะเข้ามาร่วมในการตัดสินใจร่วมกับภาครัฐซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักรัฐประศาสนศาสตร์อย่าง นิโคลัส เฮนรี (Nicholas Henry, 2013) ได้ชี้ให้เห็นว่าในขณะนี้ให้ความสำคัญกับการปกครองหรือการบริหารราชการ (Governance) โดยสอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ประกอบกับรูปแบบประเทศไทย 4.0 ที่ผ่านวิวัฒนาการมาจากอดีตซึ่งเป็นรูปแบบทางด้านเศรษฐกิจปรับเปลี่ยนจากยุค 1.0 – 3.0 คือ รูปแบบ 1.0 เน้นภาคการเกษตร รูปแบบ 2.0 เน้นไปที่อุตสาหกรรมเบา และรูปแบบ 3.0 คือ เน้นอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งกับดักที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่นั้นคือ ไม่อาจทำให้ประเทศพัฒนาไปมากกว่านี้ และการที่รัฐบาลได้สร้างรูปแบบประเทศไทย 4.0 ขึ้นมาเพื่อนำพาให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางมาอย่างช้านาน นั่นคือ การนำรูปแบบประเทศไทย 4.0 มาประกาศใช้โดยเน้นไปที่นวัตกรรมเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ Value-Base Economy หรือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560; ชนิทร เพ็ญสูตร, 2560)

นโยบายขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมไปเป็นกลไกขับเคลื่อนระบบราชการให้สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 โดยการเน้นให้ระบบราชการให้ความสำคัญกับนวัตกรรมเพื่อรองรับต่อยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 โดยภาครัฐได้นำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (รัชยา ภักดีจิตต์, 2557) และการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานแบบพลิกโฉมโดยเน้นให้ความสำคัญกับประชาชน เช่น การเปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกัน การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งการเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562ก) เพื่อนำไปสู่ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาระบบราชการ 4.0 ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามนโยบายประเทศไทย 4.0

บทความวิชาการชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ การนำเสนอแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ประเทศไทยในยุค 4.0 โดยการปรับเปลี่ยนระบบราชการที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางภายใต้แนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การปรับระบบราชการและการนำตัวแบบต่าง ๆ มาใช้ในการปรับตัวของระบบราชการ การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลเป็นเครื่องมือ นอกจากนี้ยังวิเคราะห์การนำแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปใช้เพื่อเป็นกลไกในการทำงานของภาครัฐไทยในยุคประเทศไทย 4.0

กรอบแนวคิดในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

1. การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance)

แนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ได้เริ่มนำมาใช้ในการพัฒนาระบบราชการไทยภายหลังการปฏิรูประบบราชการไทย พ.ศ. 2545 ที่ภาครัฐเริ่มให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อปรับปรุงระบบบริหารราชการเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยปรับเปลี่ยนจากบทบาทของภาครัฐแบบเดิมจากที่ภาครัฐรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ที่ตนเอง ประชาชนไม่มีทางเลือก และไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐได้ ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชนเป็นไปในทิศทางแน่วตั้ง รวมทั้งปิดกั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับภาครัฐ ดังนั้นเมื่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลต่อการบริหารราชการ การเมืองและการปกครอง และการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งกฎหมายต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของภาครัฐได้ การที่ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไม่มีขีดจำกัดเพียงแต่การเลือกตั้งเท่านั้น เมื่อโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ตนเองสามารถเข้าถึงเป็นเครื่องมือในการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการบริหารราชการได้ ภาครัฐจึงจำเป็นต้องปรับตัวและปรับบทบาทของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ และปรับบทบาทจากการที่ภาครัฐเป็นผู้ผูกขาดการทำงาน มาเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน

ดังนั้น ความมุ่งหวังของการปฏิรูประบบราชการ คือ ความสามารถตอบสนองต่อประโยชน์สุขของประชาชน เน้นหลักความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐเพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างดีขึ้น การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในโลกยุคที่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และเน้นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะสามารถรับรู้ได้ถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง การนำหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่เน้นประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐ และหลักธรรมาภิบาลที่ให้ความสำคัญในการปกครองประเทศ การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ หลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นแนวทางการบริหารราชการยุคใหม่ที่จัดระบบการบริหารราชการ ขั้นตอนวิธีการปฏิบัติงาน และโครงสร้างของการบริหารราชการ ซึ่งเป็นระบบเปิดที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นไปตามหลักการธรรมาภิบาลที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดเผยโปร่งใส เท่าเทียมกัน เป็นประชาธิปไตย และเน้นที่ประชาชนเป็นศูนย์กลางและสอดคล้องกับการเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549ข)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมได้มีหลากหลายแนวทาง ในบทความวิชาการชิ้นนี้ผู้เขียนได้ยกเอาแนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วน

ร่วมของประชาชน ซึ่งภาครัฐไทยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสร้างระบบและกลไกของรัฐบาลในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และสร้างภาครัฐแบบเปิดซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

พัชรีย์ สิริโรส และคณะ (2551) ได้อธิบายการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมควรเน้นบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามาเกี่ยวข้องและเพิ่มตามระดับการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ระดับ ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร คือ การมีส่วนร่วมระดับที่เป็นการที่ภาครัฐให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เสริมสร้างให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีส่วนในการแก้ไข ฉะนั้นการมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นในเบื้องต้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

2) การมีส่วนร่วมในระดับปรึกษาหารือ คือ การมีส่วนร่วมระดับที่ให้ประชาชนได้รับข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ทางเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งการมีส่วนร่วมในระดับนี้ควรรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ

3) การมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท คือ การมีส่วนร่วมระดับที่ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกับภาครัฐได้ ประชาชนมีความมุ่งมั่นและมั่นใจที่จะเข้ามาทำงานร่วมกับภาครัฐ และภาครัฐได้รับข้อมูลจากประชาชน

4) การมีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ คือ การมีส่วนร่วมในระดับที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น กล่าวคือ การดำเนินโครงการ การระบุปัญหา ทางเลือก การไข นั่นคือประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทำงาน ร่วมคิดวางแผนทำงานร่วมกับภาครัฐ นำข้อเสนอแนะจากภาคประชาชนมาปรับปรุงการทำงานได้

5) การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจ คือ การมีส่วนร่วมในระดับที่ประชาชนสามารถลงมือในการปฏิบัติ โดยเริ่มจากการที่ประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และปฏิบัติในสิ่งที่ประชาชนตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการระดับสูง

จากที่กล่าวมา จะพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการส่งผลถึงผลที่ได้จากการบริหารราชการด้วย กรณีดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ไปยังการบริหารราชการในยุคที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศไปสู่ ประเทศไทย 4.0 ที่ภาครัฐมุ่งเน้นเชื่อมโยงเปิดกว้าง เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมขีดสมรรถนะของภาครัฐในระดับสูงและเกิดความทันสมัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562ข)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เน้นบทบาทของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในระดับที่เน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมหาทางออก ร่วมแก้ไข ในการดำเนินการร่วมกับภาครัฐ จากในอดีตที่ภาครัฐเน้นบทบาทในการทำงานภายใต้แนวคิดที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เมื่อประเทศไทยเน้นการปรับปรุงระบบราชการให้สอดคล้องกับการปรับรูปแบบประเทศไทย 4.0 จึงทำให้ระบบราชการจำเป็นต้องปรับตัวและนำแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาใช้เพื่อให้เกิดเกิดความร่วมมือจากผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสีย และการดำเนินการในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการนำนวัตกรรม หรือระบบดิจิทัลมาใช้เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึง ตรวจสอบ และร่วมทำงานกับภาครัฐได้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการปรับปรุงระบบการทำงานของภาครัฐ โดยที่ระดับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการประกอบไปด้วย 5 ระดับ ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการตามแนวคิดของ IAP2

ที่มา: ดัดแปลงจาก International Association for Public Participation (2018)

จากภาพที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการในการทำให้เกิดการบริหารที่ประชาชนได้เข้ามาร่วมกับภาครัฐสร้างความโปร่งใส ธรรมาภิบาลเริ่มจากระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร ไปจนถึงระดับการเสริมอำนาจ ซึ่งรองรับต่อยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ด้านภาครัฐที่ต้องการยึดหลักการทำงานในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และระบบราชการที่พลิกโฉมไปสู่ระบบที่เปิดกว้างเชื่อมโยงการเข้าถึงข้อมูล การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการมีขีดความสามารถสูงทันสมัยได้

2. แนวคิดการบริหารราชการโดยกระบวนการการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและการเมือง ในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีความหมายเพียงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ที่เป็นไปตามหลักการของประชาธิปไตยแบบตัวแทน แต่ในปัจจุบันกระแสสังคมให้ความสำคัญกับระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นระบบที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกเหนือจากการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ปกครองและบริหารประเทศ

คำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” นั้น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายหลายท่านโดยให้สาระสำคัญว่า เป็นกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ การแสดงออกถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2550) และเป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความห่วงกังวลความต้องการและค่านิยมของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรับและเอกชน (James L. Creighton, 2005)

ทั้งนี้ ในการบริหารราชการการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เรียกว่า “4S” ดังนี้ (อรรถัย ก๊กผล, 2552)

การเริ่มต้นที่เร็วก่อนการตัดสินใจ (Starting early) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องดำเนินการก่อนการตัดสินใจ โดยควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ

การมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครอบคลุม (Stakeholders) กระบวนการมีส่วนร่วมที่ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม

การใช้ความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ (Suitability) การเลือกรูปแบบหรือเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มโดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่ ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม ค่านิยม และระดับความสนใจของชุมชน

การใช้ความจริงใจเป็นพื้นฐาน (Sincerity) กระบวนการมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับความจริงใจ เปิดเผย ข้อสงสัยให้เกียรติซึ่งกันและกันมีการสื่อสารสองทางตลอดเวลาโดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียงอย่างต่อเนื่องซึ่งการแสดงออกถึงความจริงใจ คือ การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ประชาชนหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับมีผลต่อการตัดสินใจของหน่วยงานเพียงใด

เป็นความจำเป็นสำหรับการนำไปกำหนดทิศทางการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม อีกทั้งเป็นการสะท้อนถึงบทบาทและอิทธิพลของประชาชน ยิ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงมากเท่าใด บทบาทของประชาชนรวมทั้งการอุทิศตัวของประชาชนในกิจกรรมการมีส่วนร่วมก็สูงมากขึ้นเท่านั้น และบทบาทภาครัฐก็จะน้อยลงตามไปด้วย

3. การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติของภาครัฐไทยในยุคประเทศไทย 4.0

บริบทด้านการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยภายใต้โมเดลประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการพัฒนาโดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (Innovation) (ชนินทร เพ็ญสูตร, 2560; ชลิดา ขนิษฐบุตร และณณมล บุญสม, 2561) เพื่อนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ทำให้ภาครัฐต้องพลิกโฉมหน้าการให้บริการและยกระดับไปสู่ “ระบบราชการ 4.0” ทำให้ระบบราชการไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยพยายามนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลที่ประกาศให้ภาครัฐให้ความสำคัญกับระบบราชการที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน การให้บริการที่ต้องพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และระบบดิจิทัลมายกระดับประสิทธิภาพ

ของภาครัฐเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นการยกระดับสมรรถนะขององค์กรภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562ข) และปัจจัยที่สำคัญในยุคนี้นี้ที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ได้นั้น ต้องมีการปฏิรูปหลายด้าน (วิเชียร พันธุ์ศรีบุตร, 2560) เช่น การกำกับติดตาม การตรวจสอบสร้างความโปร่งใส การเสริมสร้างเรื่องการให้ความรู้ ความเข้าใจและให้โอกาสทางสังคม การพัฒนาทางสังคมโดยเปิดโอกาสให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน สามารถตรวจสอบได้จากภาคประชาสังคมและภาคประชาชน ดังนั้น ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยโมเดลไทยแลนด์ 4.0 คือการพัฒนาคนให้มีความสามารถในการแข่งขันได้ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560) และในหน่วยงานรัฐหรือระบบราชการนั้น การพัฒนาให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการขั้นตอนในการทำงานและการใช้ระบบดิจิทัลเพื่อการปฏิบัติงานในภาครัฐ ถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในการปฏิรูปให้เข้าสู่ระบบราชการไทยยุคประเทศไทย 4.0

ภาพที่ 2 รูปแบบการปรับระบบราชการประเทศไทย 4.0 – ระบบราชการ 4.0

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562ข

จากภาพที่ 2 พบว่า การปรับตัวของระบบราชการเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้กำหนดกรอบไว้ประกอบไปด้วย

1. การเปิดกว้างและการเชื่อมโยงถึงกัน กล่าวคือ ต้องมีความโปร่งใสในการทำงาน โดยบุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการหรือมีการแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกัน และสามารถเข้ามาตรวจสอบการทำงานได้ ตลอดจนเปิดกว้างให้กลไกหรือภาคส่วนอื่น ๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วม และโอนถ่ายภารกิจที่ภาครัฐไม่ควรดำเนินการเองออกไปให้แก่ภาคส่วนอื่น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีหลากหลายรูปแบบในการทำงานเชื่อมโยงกัน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมดำเนินการแบบหุ้นส่วน หรือภาคเอกชนรับไปดำเนินการแทน

2. การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ การมุ่งเน้นเป้าหมายที่ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการทำงาน การทำงานที่สามารถเชื่อมโยงกัน และสามารถพัฒนาระบบที่มีนวัตกรรมในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเพียงจุดเดียว

3. การมีขีดสมรรถนะที่สูงและทันสมัย กล่าวคือ การทำงานที่อาศัยนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงระบบราชการให้เป็นประเทศไทย 4.0 การปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนมุมมองในการทำงานของราชการหรือระบบราชการที่ล้าสมัย

อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่สามารถเห็นได้จากการพัฒนายุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 นั่นคือ การปรับตัวของระบบราชการที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประชาชนมากยิ่งขึ้น การบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ การเชื่อมโยงโดยใช้ระบบดิจิทัล การทำงานเชิงรุกที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การใช้นวัตกรรมที่สามารถนำมาจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน สร้างคุณค่าการบริการให้แก่ประชาชนได้เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบราชการในยุคประเทศไทย 4.0 ได้

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลภาครัฐไทยมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและกระแสของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญและจุดเน้นอยู่ที่การเปิดโอกาสให้พลเมืองของประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงานร่วมกับภาครัฐแบบหุ้นส่วนการพัฒนา ซึ่งในกรณีนี้ภาครัฐของไทยพยายามนำแนวความคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแนวคิดที่หน่วยงานภาครัฐ ใช้ในการขับเคลื่อนระบบราชการไทยในยุคประเทศไทย 4.0 และได้มีความพยายามนำมาใช้ในการบริหารราชการซึ่งจะนำไปสู่การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการมากขึ้น อันจะนำไปสู่การเปิดประตูของภาครัฐที่เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น ทั้งยังจำเป็นสำหรับการนำไปกำหนดทิศทาง การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม อีกทั้งเป็นการสะท้อนถึงบทบาทและอิทธิพลของประชาชน เมื่อใดก็ตามบทบาทของประชาชนรวมทั้งการอุทิศตัวของประชาชนในกิจกรรมการมีส่วนร่วม และบทบาทภาครัฐก็จะน้อยลงตามไปด้วย ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในบทความนี้ได้ นำ ตัวแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนของสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เป็นกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล หรือสามารถดำเนินโครงการร่วมกะบหน่วยงานของรัฐ ซึ่งไม่รวมถึงบุคลากรภาครัฐที่อยู่ในหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเด็นสาธารณะหรือประเด็นการพัฒนาในพื้นที่หรือการดำเนินโครงการของรัฐ และเป็นสื่อกลางให้ประชาชนสามารถเข้าถึงผู้ตัดสินใจและรับฟังความคิดเห็นพร้อมมุมมองต่าง ๆ โดยภาครัฐทำให้เห็นและเชื่อได้ว่ามุมมองและสิ่งที่ประชาชนให้ความเห็นหรือเรียกร้องและแสดงออกได้รับการนำมาพิจารณาโดยคณะผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ โดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 5 ระดับ และภาครัฐไทยได้พัฒนาแนวทางและรูปแบบการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้

อย่างไรก็ตาม ทิศทางและแนวโน้มการก้าวไปสู่ระบบราชการ 4.0 ดังกล่าวต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ๆ อย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้ (ณัฐพงษ์ คันธรส, อัญธิชา รุ่งแสง และอัมฤตา สาริวงค์, 2562)

1. การสานพลังระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ อันเป็นการยกระดับการทำงานให้สูงขึ้นไปกว่าการประสานงานกัน หรือทำงานด้วยกันไปสู่การร่วมมือกันอย่างแท้จริง โดยจัดระบบให้มีการวางแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน มีการระดมและนำเอาทรัพยากรทุกชนิดเข้ามาแบ่งปันและใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีการยอมรับความเสี่ยงและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จที่เกิดขึ้นร่วมกันเพื่อพัฒนาประเทศหรือแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนที่มีความสลับซับซ้อน

2. การสร้างนวัตกรรมอันเป็นการคิดค้นและแสวงหาวิธีการหรือทางออกใหม่ ๆ อันจะเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เพื่อปรับปรุงและออกแบบการให้บริการสาธารณะและนโยบายสาธารณะให้สามารถตอบโจทย์ความท้าทายของประเทศหรือตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ

อย่างไรก็ตามโครงการที่สำคัญของภาครัฐในการขับเคลื่อนด้านนวัตกรรมที่เรียกว่า โครงการห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐดำเนินการเพื่อตอบโจทย์ของประเทศที่กำลังก้าวสู่ยุค Thailand 4.0 ที่ต้องการหลุดพ้นจากกับดักของประเทศรายได้ปานกลาง ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลกในขณะเดียวกัน ภาครัฐจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวขนานใหญ่ ให้สามารถเป็นภาครัฐหรือระบบราชการ 4.0 ที่ต้องทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นให้มีหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรภาครัฐโดยเฉพาะด้านนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562ข)

3. การปรับเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล อันเป็นการผสมผสานกันของการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลผ่านข้อมูลออนไลน์อุปกรณ์ประเภทโทรศัพท์เคลื่อนที่ต่าง ๆ ทำให้สามารถติดต่อกันได้อย่างทันทั่วถึง

นอกจากนี้ ในยุคดิจิทัลหน่วยงานราชการของไทยมีความพยายามที่จะนำมาใช้ขับเคลื่อนประเทศไทยภายใต้รูปแบบประเทศไทย 4.0 เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เหตุผลหลักประการหนึ่งก็เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น สอดคล้องตรงกับความต้องการของประชาชนมากขึ้น ด้วยภาครัฐเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ ส่งผลให้เกิดมโนทัศน์ตั้งแต่ในอดีตมาคือมีการทำงานที่ล่าช้า รวมทั้งขาดประสิทธิภาพในการทำงาน แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่จึงถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบราชการให้หลุดพ้นจากมโนทัศน์แบบเดิม โดยประชาชนสามารถเข้าสู่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้รวดเร็วทันเหตุการณ์มากขึ้น (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549ก) และนับเป็นความโชคดีที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาและมีแนวโน้มของราคาที่ถูกลงมากขึ้น จึงเกิดกระแสการผลักดันให้ภาครัฐนำเทคโนโลยีดังกล่าวเข้ามาช่วยบริหารจัดการบริการของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นที่ได้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบราชการทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยที่ได้นำมาใช้ในการบริหารราชการไทยเพื่อมุ่งสู่การสร้างรัฐบาลแบบเปิด โดยพัฒนาการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญเรื่องการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของนโยบายผ่านการเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะทางสื่อดิจิทัลมากขึ้น ดังนั้น จะพบว่า กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554 – 2563 ของประเทศไทย ซึ่งได้มีการกล่าวถึงการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสร้างความเสมอภาคของโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการ

สาธารณะสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สร้างความเท่าเทียมทางสังคม เป็นนโยบายจากประชาชนเพื่อประชาชน รวมถึงการตรวจสอบโครงการของภาครัฐโดยประชาชน ลดปัญหาด้านความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์กรของรัฐในด้านต่าง ๆ และที่สำคัญ คือ ประชาชนจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งถือเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่ดีที่สุด โดยให้พวกเขาได้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้โดยการร่วมรับรู้ การร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบ และการร่วมตรวจสอบ ดังนั้น หากประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารไปจนถึงกระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ แล้วจะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาคประชาชน อันจะนำไปสู่การเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐโดยยึดเอาประชาชนเป็นที่ตั้ง และมุ่งสู่การสร้างแผนพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

สิ่งที่ท้าทายต่อการพัฒนารัฐบาลแบบเปิดอย่างยิ่ง นั่นก็คือสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ที่เชื่อมโยงแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน การพัฒนาที่จะนำไปสู่ความยั่งยืน และเป็นกลไกที่สำคัญในการวางระบบรัฐบาลแบบเปิดเอาไว้ได้ต้องเกิดจากหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคส่วนอื่นต้องมีส่วนร่วมมือกันและธำรงรักษากลไกเหล่านี้เอาไว้ ทั้งนี้ ผู้เขียนแยกพิจารณาโดยแบ่งเป็นแต่ละภาคส่วน ดังนี้

- ภาครัฐ การพัฒนารัฐบาลแบบเปิดจากส่วนราชการต่าง ๆ นั้นได้เริ่มมีการพัฒนาระบบราชการให้ทันสมัย โปร่งใสตรวจสอบได้ เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบราชการที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและทันสมัยโดยให้ความสำคัญกับเรื่องของการเข้าถึงบริการ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาและส่งเสริมให้ส่วนราชการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการมากขึ้น การนำแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นแนวทางการพัฒนาระบบราชการผ่านการส่งเสริมให้ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

- ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาคพลเมือง การพัฒนาระบบรัฐบาลเปิดที่สร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่นอกจากภาครัฐที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางที่เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีการรวมกลุ่มที่เป็นตัวแทนของสาธารณะชนเป็นการทั่วไป โดยเป็นภาคประชาสังคม หรือภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ภาคส่วนต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็แรงหนุน และแรงผลักดันที่จะนำไปสู่การพัฒนาระบบราชการ โดยกลไกของภาครัฐที่เน้นให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมรับรู้ข้อมูลของภาครัฐประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะในยุคดิจิทัลได้

4. ข้อเสนอการพัฒนาในเชิงหุ้นส่วนการพัฒนาต่อภาครัฐในยุคประเทศไทย 4.0

การพัฒนาระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในยุคประเทศไทย 4.0 ในยุคดิจิทัลที่ได้รับอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการที่พลเมืองได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งภาครัฐควร

พิจารณาในประเด็นสำคัญ เพื่อนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลหรือการสร้างรัฐบาลแบบเปิดที่ส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งขึ้น ได้แก่

1. ภาครัฐ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกชนชั้นเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ประชาธิปไตยแบบเก่าคือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนนั้นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเข้ามาเป็นนักการเมืองและผู้บริหารประเทศนั้นเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของคนชั้นสูง ดังเช่นกรณีทีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ที่การตัดสินใจจะต้องให้ประชาชนตัดสินใจ ภายใต้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน และผ่านกระบวนการที่ประชาชนได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลจากการตัดสินใจ ชนชั้นกลางในเมืองและชนชั้นกลางที่มั่งคั่งในชนบท แต่ประชาชนยากจนในชนบทมีส่วนร่วมในการบริหารดูแลบ้านเมืองน้อยต้องปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภาครัฐใหม่ จากเดิมที่เน้นบทบาทของรัฐในการเป็นตัวนำทำกิจกรรมสาธารณะมาเป็นรัฐลดบทบาทของตนลง ให้ประชาสังคมมีบทบาทมากขึ้นในการช่วยเหลือตนเองและคอยควบคุมกำกับรัฐ ถ้าประชาสังคมโดยประชาชนยังไม่พร้อมโตบให้องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นพี่เลี้ยงประชาสังคม

2. ภาครัฐ ควรปรับบทบาทของตนเอง และส่งเสริมการทำงานของภาคประชาสังคม การรวมกลุ่มของประชาสังคมเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีการประสานเครือข่ายเป็นอย่างดี โดยการทำงานในลักษณะเครือข่าย โดยให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ หรือดำเนินการแทนภาครัฐ ในบางประเด็นที่สามารถดำเนินการได้โดยสนับสนุนงบประมาณ หรือปรับเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน เป็นต้น

3. ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน หรือภาคประชาสังคมสามารถสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของภาครัฐไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนโยบาย โครงการ หรือร่างกฎหมายต่าง ๆ ผ่านช่องทางที่หลากหลาย และสอดคล้องกับยุคดิจิทัลมากขึ้น รวมถึงควรเปิดเผยความคิดเห็นเหล่านั้นอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าภาครัฐส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างระบบภาครัฐแบบเปิด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในประเทศไทย

4. การส่งเสริมบทบาทของกลุ่มภาคประชาสังคม หรือภาคประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอต่อความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐต้องปรับตัวและปรับบทบาทมากยิ่งขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งที่ภาครัฐในประเทศต่าง ๆ ในทั่วโลกพยายามดำเนินการ อันเป็นส่วนหนึ่งของกระแสความคิดที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบร่วมมือกัน และการให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญร่วมกับภาครัฐในลักษณะภาคีหุ้นส่วน รวมทั้งแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ และหลักธรรมาภิบาลภาครัฐที่จะเป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้การพัฒนาระบบราชการของไทยเป็นไปในทิศทางที่บทบาทของภาครัฐลดลงและบทบาทของภาคประชาชน ภาครัฐควรจะพยายามใช้กลไกในการบริหารราชการต่าง ๆ มากขึ้นเพื่อสอดคล้องและสอดคล้องกับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อเสนอเชิงการพัฒนาในทุกมิติพร้อม ๆ กัน ทั้งในทางด้านนิติศาสตร์, รัฐศาสตร์ กล่าวคือ ในด้านนิติศาสตร์ ควรปรับปรุง ตัวยกกฎหมายให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล เช่น พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตทางราชการ พ.ศ. 2558 เพื่อให้หน่วยงานราชการอำนวยความสะดวกในการให้บริการในหน่วยงานราชการ หรือการใช้ระบบดิจิทัล ส่วนทางด้านสังคมก็ต้องปลูกฝังและเปิดโอกาสให้เด็กสามารถฝึกทักษะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ในทุก ๆ สถาบันและต้องปรับวัฒนธรรมบางอย่างเช่น ลักษณะอำนาจนิยมให้ลดลง ส่วนทางด้านรัฐศาสตร์ ก็ต้องพยายามลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ พยายามปรับปรุงการบริหารจัดการภาครัฐและต้องปรับเปลี่ยนมุมมองกับภาคประชาสังคมมาเป็นเครือข่ายความร่วมมือและก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการนำไปสู่การเปิดให้ทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐ เป็นการให้ประชาชนสามารถใช้เป็นช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการได้อย่างจริงจัง

การพัฒนาระบบราชการของไทยให้เกิดความทันสมัย พร้อม ๆ กับการสร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ประชาชนในรัฐเริ่มให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะประเทศใดในโลก รวมทั้งการมีส่วนร่วม และความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากภาคประชาชน แนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่ภาคราชการของไทยเริ่มมีความพยายามส่งเสริมให้ส่วนราชการพัฒนาแนวทางและเสริมสร้างการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับความร่วมมือ ไปจนกระทั่งระดับเสริมพลัง ที่จะเป็นแนวโน้มที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบราชการไทยในอนาคต

การพัฒนาระบบราชการไทยในทิศทางที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความโปร่งใส ที่ในขณะนี้ภาคประชาชนต่างจับตามองการดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐ รวมทั้งลดความขัดแย้งในการทำงานระหว่างภาครัฐและประชาชน สร้างความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นต้องเปิดเผยให้ประชาชน และลดความล่าช้าของการทำงานภาครัฐหรือกระบวนการของภาครัฐที่มีอยู่ ซึ่งภาครัฐต้องดำเนินการเปิดเผยกระบวนการขั้นตอนการทำงาน ทำให้สิ่งที่เรียกว่าบริการสาธารณะ จากภาครัฐที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย กระชับ รวดเร็ว ลดภาระของภาครัฐ เสริมสร้างความโปร่งใส ลดการทุจริต เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานที่เป็นโครงการสาธารณะระหว่างภาครัฐและประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารราชการแบบใหม่ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการทำงานของภาครัฐ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้บทบาทภาคประชาชนมีมากขึ้น และลดบทบาทของภาครัฐน้อยลง นำไปสู่การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่สามารถเกิดขึ้นได้ และเป็นทิศทางที่นำไปสู่มิติใหม่ของการบริหารราชการไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน

สรุป

การนำแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมาใช้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ประเทศไทยในยุค 4.0 โดยการปรับเปลี่ยนระบบราชการที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางภายใต้แนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การปรับระบบราชการและการนำตัวแบบต่าง ๆ มาใช้ในการปรับตัวของระบบราชการ การใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลเป็นเครื่องมือ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์จากแนวคิดการบริหารราชการแบบมี

ส่วนร่วมที่ภาครัฐพยายามผลักดันเพื่อใช้เป็นกลไกในการทำงานในยุคประเทศไทย 4.0 เพื่อรองรับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยที่ระบบราชการหรือภาครัฐ ได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ภาครัฐต้องอาศัยการทำงานที่เน้นหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบเข้าถึง และได้รับบริการได้ง่าย รวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาภาครัฐให้สอดคล้องกับแนวคิดประเทศไทย 4.0 นั้น จำต้องมีการปรับปรุงระบบการทำงานของภาครัฐ เน้นการเป็นภาครัฐที่เปิดกว้างเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน การเป็นภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะที่สูงทันสมัย พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง และเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง

ดังนั้น การนำแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การผลักดันให้ระบบราชการสามารถเปิดกว้างและตอบสนองต่อการพัฒนายุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 นอกจากนี้การนำนวัตกรรมในการทำงานของภาครัฐ การสร้างระบบรัฐบาลเปิดที่สร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่นอกจากภาครัฐที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางที่เป็นความร่วมมือของประชาชน การที่ภาครัฐปรับตัวและปรับบทบาทมากยิ่งขึ้น เป็นแนวทางหนึ่งที่ภาครัฐในประเทศต่าง ๆ ในทั่วโลกพยายามดำเนินการ อันเป็นส่วนหนึ่งของกระแสความคิดที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการแบบร่วมมือกัน การพัฒนาในทุกมิติพร้อม ๆ กัน ทั้งในทางด้านกฎหมาย และระบบโครงสร้างของภาครัฐที่เปิดกว้างมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีกฎหมายให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล เช่น พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตทางราชการ พ.ศ. 2558 เพื่อให้หน่วยงานราชการอำนวยความสะดวกในการให้บริการในหน่วยงานราชการ หรือการใช้ระบบดิจิทัล จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการหรือภาครัฐให้ทันสมัย จะส่งผลให้เกิดการปรับบทบาทในภาครัฐ การมีส่วนร่วมในการบริหารราชการของประชาชน เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้นสามารถไปสู่การเป็นภาครัฐไทยในยุคประเทศไทย 4.0 ได้

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน*. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- ชนินทร เพ็ญสุตร. (2560). ประเทศไทย 4.0: บริบททางเศรษฐกิจ และการเมือง. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(1), 67 – 99.
- ชลิดา ขนิษฐบุตร, และณฤมล บุญสม. (2561). การขับเคลื่อนระบบราชการสู่ระบบราชการ 4.0. *การประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 6*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐพงษ์ คันธรส, อัญธิชา รุ่งแสง, และอัมฤตา สารอิวงค์. (2562). ระบบราชการไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0: ทิศทางและแนวโน้ม. *การประชุมวิชาการราชภัฏรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 2*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ทศพร สิริสัมพันธ์. (2549ก). *การบริหารราชการแนวใหม่: บริบทและเทคนิควิธี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- ทศพร สิริสัมพันธ์. (2549ข). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, และคณะ. (2550). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรีย์ สิริโรส, และคณะ. (2551). *คู่มือหรือแนวทางการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในระดับกระทรวงที่เป็นระดับนโยบาย*. กรุงเทพฯ: ปิ่นเกล้าการพิมพ์.
- รัชยา รักดีจิตต์. (2557). *ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐและเอกชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร พันธุ์เครือบุตร. (2560). The Policy Drive of Thailand 4.0. *St. Theresa Journal of Humanities and Social Science*, 3(1), 91-102.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). *Green vision: “คน” หัวใจของการพัฒนาไปสู่ Thailand 4.0*. สืบค้น 13 มีนาคม 2562, จาก <https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9600000013796>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562ก). *ประเทศไทย 4.0 – ระบบราชการไทย 4.0*. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.opdc.go.th/content/Mzk>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562ข). *ระบบราชการ 4.0 ยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน*. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.opdc.go.th/content/Mzk>
- อรรถัย กักพล. (2552). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.
- International Association for Public Participation. (2018, 29 August). *IAP2 Spectrum of Public Participation*. Retrieved from https://cdn.ymaws.com/www.iap2.org/resource/resmgr/pillars/Spectrum_8.5x11_Print.pdf
- James L. Creighton. (2005) *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement*. San Francisco: Wiley.
- Nicholas Henry. (2013). *Public administration and public affairs* (12th ed). New York: Pearson Education Inc.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในนักศึกษาระดับปริญญาตรี

โชติอนันต์ เขาวนสุจริต ดลดาว วงศ์ธีระธรรม และ สุรีพร อนุศาสนนันท์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF POSITIVE PSYCHOLOGICAL CAPITAL IN UNDERGRADUATE STUDENTS

Chotanan Chaosutjarit, Doldao Wongtheerathorn and Sureeporn Anusasananan

Faculty of Education, Burapha University, Thailand

E-mail address: chotanancha@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 31 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 28 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 1 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 400 คน อายุระหว่าง 18 – 23 ปี ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบวัดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของพัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2558) ที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 59-93 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ .98 ผลการวิจัยพบว่า โมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 500.32$, $df = 514$, $p\text{-value} = 0.659$, $GFI = 0.940$, $AGFI = 0.908$, $RMSEA = 0.000$, $SRMR = 0.035$) มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ ด้านความหวัง ด้านการมองโลกในแง่ดี ด้านการรับรู้ความสามารถในตนเอง และด้านการฟื้นฟูพลัง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบแต่ละด้านเท่ากับ 0.90, 0.90, 0.99, 0.85 ตามลำดับ นักศึกษามีระดับทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) โดยด้านความหวังมีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.63$) ด้านการมองโลกในแง่ดีมีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.59$) ด้านการรับรู้ความสามารถในตนเองมีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$) และด้านการฟื้นฟูพลังมีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) จึงควรมีการพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกด้านการรับรู้ความสามารถในตนเองและด้านการฟื้นฟูพลังของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการเรียน การดำเนินชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในอนาคต

คำสำคัญ: ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

This study aimed to investigate the positive psychological capital of undergraduate students using confirmatory factor analysis. Participants were 400 undergraduates in Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok Metropolis. Their age range was between 18 - 23 years old and were randomly selected by Multi-Stage Random Sampling. Instruments were the Positive Psychological Capital Scale developed from Patcharaporn Sisawad's Positive Psychological Capital Scale. The discrimination and the validity of the scale were .59-.93 and .98 respectively.

Findings showed that the model was valid and well-fitted the empirical data ($\chi^2 = 500.32$, $df = 514$, $p\text{-value} = 0.659$, $GFI = 0.940$, $AGFI = 0.908$, $RMSEA = 0.000$, $SRMR = 0.035$). This model consisted of 4 factors : Hope, Optimism, Self-efficacy and Resilience. The results also exhibit moderate positive psychological capital in undergrad students ($\bar{X} = 3.41$, $SD = 0.42$) considering in each category, results showed high level of positive psychological capital in the Hope ($\bar{X} = 3.63$); the Optimism ($\bar{X} = 3.59$); while the Self-efficacy and the Resilience was found moderate level ($\bar{X} = 3.18$ and $\bar{X} = 3.23$). Suggestions for this study was to develop the program for enhancing positive psychological capital of undergrad students to meet the appropriate level for everyday living.

Keywords: Positive Psychological Capital, Confirmatory Factor Analysis, Undergraduate Student

บทนำ

นิสิตนักศึกษาถือเป็นช่วงวัยแห่งการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งนับเป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่บุคคลจะพัฒนาจากการเป็นวัยรุ่นไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ ในวัยนี้ถือเป็นวัยที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจ นับเป็นระยะเวลาที่บุคคลต้องเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ ความรับผิดชอบใหม่ และสัมพันธภาพใหม่ ๆ (ประณต คำฉิม, 2551) แม้บุคคลวัยนี้จะมีความสามารถด้านสติปัญญามากขึ้น มีทักษะในการคิด การตัดสินใจได้ดีขึ้นมากกว่าช่วงวัยก่อนหน้า แต่ความเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของบุคคลวัยนี้อาจจะส่งผลให้ต้องประสบกับความยุ่งยากใจกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจนก่อให้เกิดเป็นความเครียด ซึ่งการที่บุคคลวัยนี้ต้องประสบกับสภาวะของการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน อาจทำให้หลายคนหาทางออกด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสมจนเกิดเป็นปัญหาทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม เช่น ปัญหาการเรียนตกต่ำ หรือปัญหาอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากบุคคลวัยนี้มีประสบการณ์ที่ดีในการฝ่าฟันปัญหาที่เกิดขึ้น ก็อาจจะส่งผลถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ในช่วงวัยต่อไป แต่ถ้าหากบุคคลมีประสบการณ์ที่ดีสามารถปรับตัวและเผชิญปัญหาได้ดี มีความรู้สึกพึงพอใจหรือภาคภูมิใจในตนเองก็จะสามารถก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า ด้วย

เหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่นิสิตนักศึกษาควรได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านบวกภายในตัวบุคคล เพื่อที่จะพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม พร้อมทั้งจะเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาคุณลักษณะเชิงบวกของบุคคล ได้รับความสนใจอย่างมากจากการเสนอแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ของ Seligman (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000) ซึ่งจิตวิทยาเชิงบวกจึงเปรียบเสมือนอีกมิติหนึ่งของงานจิตวิทยาที่มุ่งเสริมสร้างหรือส่งเสริม มากกว่าการเยียวยาหรือบำบัดรักษา เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มนุษย์เกิดการค้นพบ พัฒนา และนำไปใช้จากศักยภาพที่ซ่อนอยู่เพื่อนำไปสู่สุขภาพทางกายและทางจิตใจอย่างเต็มศักยภาพ ต่อมาในปี 2007 Luthans และคณะ (2007) ได้เสนอแนวคิดใหม่โดยใช้คำว่า “ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก” หรือ Positive Psychological Capital เรียกโดยย่อว่า Positive PsyCap หรือ PsyCap ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะในด้านบวกภายในตัวบุคคล ที่เป็นจุดเด่นหรือจุดแข็ง เป็นคุณลักษณะเฉพาะบุคคลในทางบวก มีความเฉพาะเจาะจง สามารถวัดได้ พัฒนาได้ นำมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพได้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความหวัง (Hope) หมายถึง การมีความคิด ความเชื่อ ที่มุ่งไปยังเป้าหมายในการปฏิบัติงานหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเชื่อว่าตนเองสามารถรับมือ จัดการ หรือแสวงหาวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย มีแรงจูงใจและตั้งใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางนั้น 2) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) หมายถึง การมีวิธีให้เหตุผลหรือมีรูปแบบในการอธิบายต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญในทางที่ดี โดยมีความคาดหวังว่าจะมีผลลัพธ์ที่ดีเกิดขึ้นกับตนเอง 3) การรับรู้ความสามารถในตนเอง (Self-efficacy) หมายถึง การตระหนักรู้และเชื่อมั่นถึงความสามารถที่มีอยู่ในตนเอง มีความปรารถนาที่จะเผชิญความท้าทาย มีความทุ่มเท มีความพยายามในการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ และ 4) การฟื้นพลัง (Resilience) หมายถึง ความสามารถในการอดทน ปรับเปลี่ยน หรือตอบรับกับอารมณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็วเพื่อกลับคืนสู่ภาวะปกติ ในขณะที่ต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรค ความขัดแย้ง ความล้มเหลว หรือเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดเอาไว้ก่อน โดยการศึกษาของ Luthans ดังกล่าวนี้นี้ ได้คัดเลือกองค์ประกอบของพฤติกรรมเชิงบวกมาศึกษาสังเคราะห์ (ความหวัง การมองโลกในแง่ดี การรับรู้ความสามารถในตนเอง และการฟื้นพลัง) โดยองค์ประกอบทั้งสี่ตัวนี้ เมื่อนำมารวมกันเป็นตัวแปรเดียวที่เรียกว่าทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกแล้วจะมีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมเชิงบวกของบุคคลได้ดีกว่าองค์ประกอบแยกย่อยในแต่ละตัว ซึ่งการวิจัยของ Vanno และคณะ (2014) ได้ศึกษาทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกตามแนวคิดของ Luthans พบว่า ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกสูงทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านความหวังสูงสุด และพบว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ การศึกษาของ Luthans และ Youssef (2004) ยังพบด้วยว่า บุคคลที่มีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกนั้นจะสามารถเจริญเติบโตหรือประสบความสำเร็จ โดยสามารถเอาชนะอุปสรรคและความยากลำบากโดยไม่ย่อท้อ สามารถกลับมามีศักยภาพที่เหนือกว่าเดิมได้ ทั้งยังสามารถแสวงหาความหมายและคุณค่าในชีวิตของตนเองได้อย่างดีอีกด้วย

แบบวัดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่สร้างโดย Luthans และคณะ (2007) ได้ถูกนำมาพัฒนาเป็นฉบับภาษาไทยโดยพัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2558) ประกอบด้วยข้อคำถาม 39 ข้อ กลุ่มตัวอย่างคือนิสิต/นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐ และมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.85 ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ขออนุญาตนำแบบวัดดังกล่าวมาปรับปรุงเพื่อให้เก็บข้อมูลกับนักศึกษาทั่วไปและเข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อเป็นการตรวจสอบโครงสร้างองค์ประกอบตามแนวคิดทฤษฎีว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการทดสอบแบบวัดที่มีแนวคิดทฤษฎีรองรับ ดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงต้องการตรวจสอบข้อคำถามที่พัฒนาปรับปรุงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของนิสิตนักศึกษาไทยนั้น มีโครงสร้างองค์ประกอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 4 องค์ประกอบตามแนวคิดทฤษฎีหรือไม่ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าแบบวัดที่พัฒนาขึ้นนี้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี

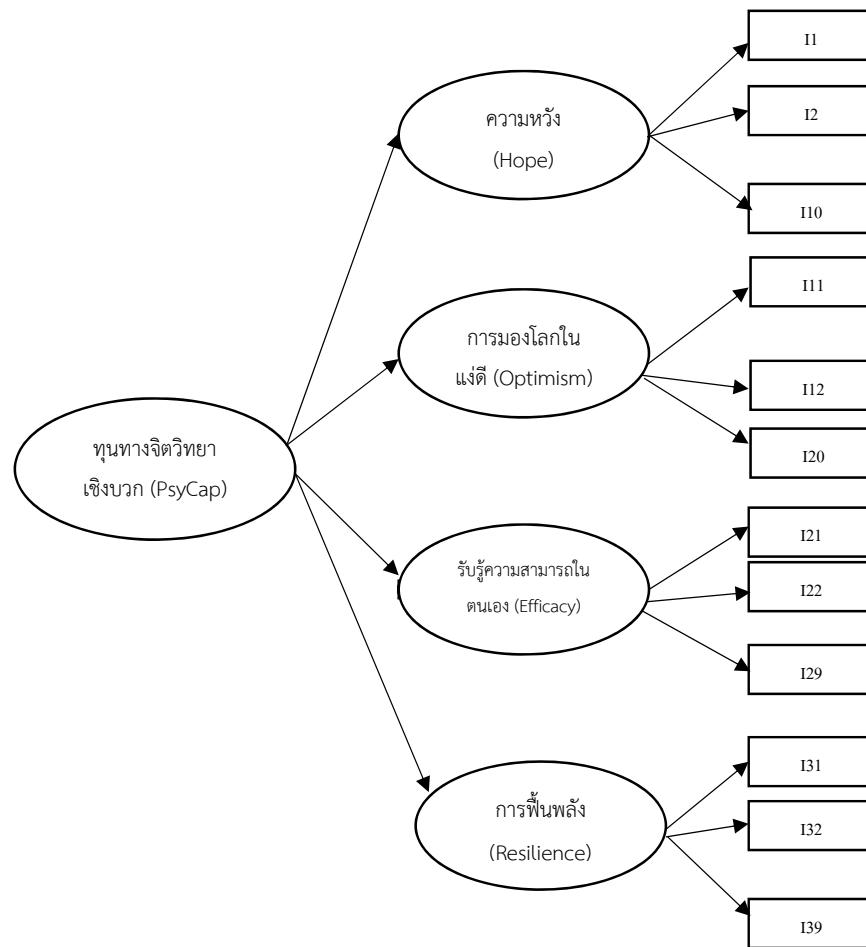
ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากพัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2558) โดยผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางให้อาจารย์นักจิตวิทยา นำไปพัฒนารูปแบบเพื่อช่วยเหลือให้การศึกษานักศึกษาที่มีแนวโน้มว่าทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกอยู่ในระดับต่ำ ด้วยเหตุผลที่ว่าทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกนั้นเป็นคุณลักษณะเชิงบวกภายในของบุคคลที่สามารถสังเกต วัด และพัฒนาให้เปลี่ยนแปลงไปในทางบวกได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถนำศักยภาพภายในตนเองออกมาใช้ได้อย่างเต็มความสามารถตามศักยภาพแห่งตน และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. เพื่อศึกษาทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychological Capital) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Luthans (2007) เป็นกรอบในการศึกษาวิจัย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นพบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความหวัง (Hope) 2) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) 3) การรับรู้ความสามารถในตนเอง (Self-efficacy) และ 4) การฟื้นพลัง (Resilience) ดังที่แสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการวัดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 29,458 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างพิจารณาจากแนวคิดของ Hair และ คณะ (2010) ที่กล่าวว่าอัตราส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรเพื่อให้มีความเหมาะสมในการวัดควรเป็นอย่างน้อย 10-20 เท่าของจำนวนข้อคำถามในเครื่องมือการวิจัยซึ่งมีจำนวน 39 ข้อ รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 390 คน โดยผู้วิจัยปรับเป็น 400 คน จึงเลือกกลุ่มนักศึกษาจากทั้ง 4 คณะ คณะละ 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยมีรายละเอียดคือ ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยแบ่งคณะออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2) กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ 4) กลุ่มสาขารัฐกิจ การจัดการและการสื่อสาร

จากนั้นจึงสุ่มคณะจากทั้ง 4 กลุ่ม ๆ ละ 1 คณะ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) รวมทั้งสิ้น 4 คณะ โดยกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาธุรกิจ การจัดการและการสื่อสาร ได้แก่ คณะวิทยาการจัดการ จากนั้นในขั้นที่ 2 จึงสุ่มตัวอย่างนักศึกษาจาก 4 คณะ

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากพัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2558) ซึ่งผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตใช้เพื่อการวิจัย โดยแบบวัดมีจำนวนข้อคำถาม 39 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (1 = มีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกระดับน้อยที่สุด และ 5 = มีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกระดับมากที่สุด) และนำแบบวัดไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนก .40 ขึ้นไป ได้เป็นแบบวัดจำนวนทั้งสิ้น 39 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .59 - .93 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบวัดไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 400 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน บรรยายค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกทั้งภาพรวมและรายด้าน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Confirmatory Factor Analysis Second Order) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในนักศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่ามี 4 องค์ประกอบย่อย 39 ตัวแปรสังเกตได้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ จำนวน 39 ข้อคำถาม พบว่า องค์ประกอบของโมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 500.32 และไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.659$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.940 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.908 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ (>0.900) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538: 44-47) ส่วนค่ามาตรฐานดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 หรือไม่เกิน 0.08 (วิรัตน์ ธรรมนารถสกุล, 2547: 127) ค่ามาตรฐานค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ 0.035 ควรมีค่าต่ำกว่า 0.05 (Bollen, 1989: 257-258) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีค่าเป็นบวกทุกค่า โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.85-0.99 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า

($t > 2.58$) โดยค่าสถิติ t แต่ละตัวบ่งชี้อยู่ระหว่าง 9.52 ถึง 18.51 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานในทุกองค์ประกอบอันดับหนึ่งมีค่าน้ำหนักสูงกว่า 0.40 ทุกตัว โดยพบว่า น้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 0.87 รายละเอียดดังตารางที่ 1 ตารางที่ 2 และภาพที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	น้ำหนัก องค์ประกอบ มาตรฐาน (β)	ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน (SE)	ความคลาด เคลื่อนการวัด (e)	t	R ²
ความหวัง	Hope1	0.72	-	0.48	-	0.52
	Hope2	0.73	0.04	0.47	17.16	0.53
	Hope3	0.80	0.05	0.37	16.08	0.64
	Hope4	0.79	0.05	0.38	15.76	0.62
	Hope5	0.73	0.05	0.45	14.25	0.53
	Hope6	0.80	0.06	0.35	14.58	0.64
	Hope7	0.80	0.05	0.35	15.48	0.64
	Hope8	0.81	0.05	0.35	15.01	0.66
	Hope9	0.77	0.05	0.41	14.61	0.59
	Hope10	0.45	0.05	0.79	8.99	0.20
การมองโลก ในแง่ดี	Opt1	0.75	-	0.42	-	0.56
	Opt2	0.79	0.05	0.38	16.86	0.62
	Opt3	0.73	0.05	0.48	15.31	0.53
	Opt4	0.84	0.05	0.29	18.39	0.71
	Opt5	0.83	0.05	0.31	17.91	0.69
	Opt6	0.87	0.05	0.24	19.06	0.76
	Opt7	0.45	0.05	0.83	9.29	0.20
	Opt8	0.80	0.05	0.37	17.10	0.64
	Opt9	0.78	0.05	0.40	16.49	0.61
	Opt10	0.84	0.05	0.28	18.24	0.71
การรับรู้ ความสามารถ ในตนเอง	Self1	0.81	-	0.34	-	0.66
	Self2	0.82	0.04	0.33	21.37	0.67
	Self3	0.82	0.04	0.32	18.97	0.67
	Self4	0.80	0.04	0.36	18.31	0.64
	Self5	0.51	0.05	0.75	10.66	0.26
	Self6	0.59	0.05	0.69	12.37	0.35
	Self7	0.48	0.05	0.77	10.15	0.23
	Self8	0.54	0.05	0.71	10.91	0.29
	Self9	0.76	0.05	0.43	17.00	0.58

การฟื้นฟูพลัง	Res1	0.50	-	0.77	-	0.25
	Res2	0.43	0.04	0.81	10.72	0.18
	Res3	0.48	0.04	0.79	12.63	0.23
	Res4	0.67	0.07	0.55	9.75	0.45
	Res5	0.81	0.08	0.34	10.06	0.66
	Res6	0.40	0.05	0.77	8.18	0.16
	Res7	0.73	0.08	0.46	9.41	0.53
	Res8	0.81	0.08	0.35	10.22	0.66
	Res9	0.69	0.08	0.52	9.23	0.48
	Res10	0.72	0.08	0.49	9.34	0.52
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง						
ความหวัง		0.90	0.06	0.19	14.41	0.81
การมองโลกในแง่ดี		0.90	0.06	0.20	15.90	0.81
การรับรู้ความสามารถตนเอง		0.99	0.05	0.03	18.51	0.98
การฟื้นฟูพลัง		0.85	0.09	0.28	9.52	0.72
$\chi^2 = 500.32$, $df = 514$, $p\text{-value} = 0.659$, $GFI = 0.940$, $AGFI = 0.908$, $RMSEA = 0.000$, $SRMR = 0.035$						

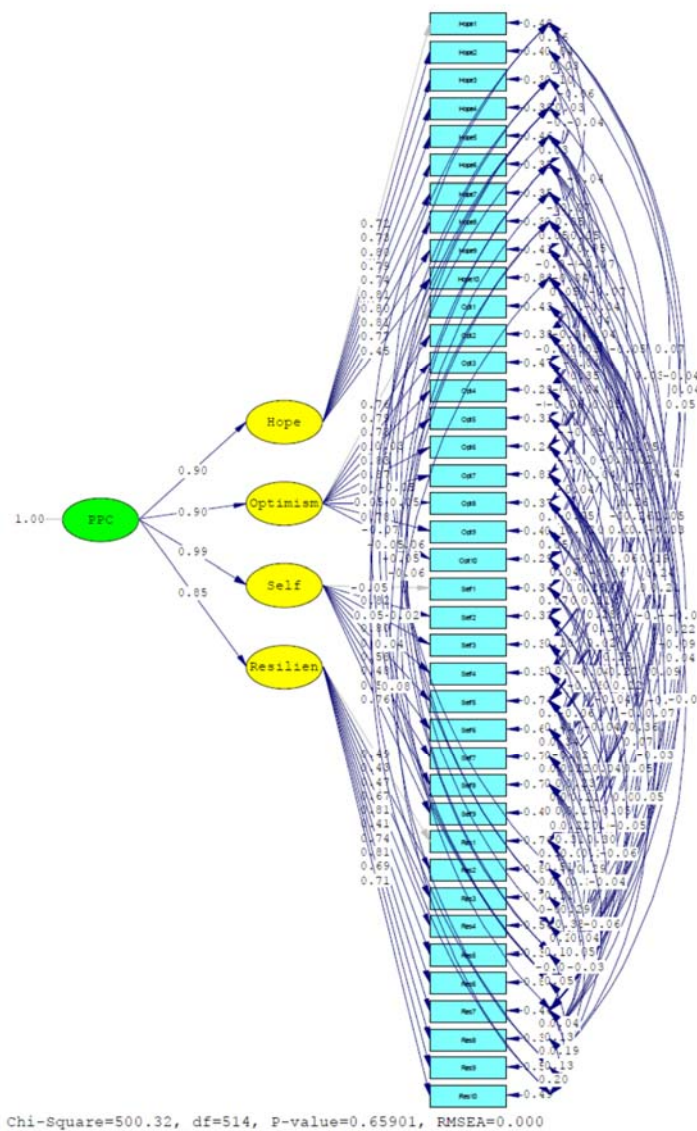
ค่า R^2 ซึ่งบ่งบอกถึงความเชื่อมั่นของตัวบ่งชี้แต่ละตัวในการอธิบายความแปรปรวนร่วม (Share Variance) ขององค์ประกอบอันดับหนึ่งของโมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ขนาดการอธิบายร่วมกันของตัวบ่งชี้ แต่ละค่าเข้าใกล้หนึ่ง โดยในภาพรวมมีค่า R^2 อยู่ระหว่าง 0.16 ถึง 0.76 แสดงว่า แต่ละตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบอันดับสองของโมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีความคงเส้นคงวา ในการอธิบายความแปรปรวนร่วมกันขององค์ประกอบอันดับสองของโมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาในระดับปานกลาง (Consistency)

ค่า R^2 ซึ่งบ่งบอกถึงความเชื่อมั่นของตัวบ่งชี้แต่ละตัวในการอธิบายความแปรปรวนร่วม (Share Variance) ขององค์ประกอบอันดับสองของโมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ขนาดของการอธิบายร่วมกันของตัวบ่งชี้ แต่ละค่าเข้าใกล้หนึ่ง โดยในภาพรวมมีค่า R^2 อยู่ระหว่าง 0.72 ถึง 0.98 แสดงว่า แต่ละตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบอันดับสองของโมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีความคงเส้นคงวา ในการอธิบายความแปรปรวนร่วมกันขององค์ประกอบอันดับสองของโมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาในระดับสูง (Consistency)

โดยสรุปพบว่า โมเดลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษา

ทุนจิตวิทยาเชิงบวก	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย
ด้านความหวัง	3.63	0.60	สูง
ด้านการมองโลกในแง่ดี	3.59	0.66	สูง
ด้านการรับรู้ความสามารถในตนเอง	3.18	0.37	ปานกลาง
ด้านการฟื้นพลัง	3.23	0.41	ปานกลาง
รวม	3.41	0.42	ปานกลาง

ภาพที่ 2 โมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ของ 4 องค์ประกอบ หลังปรับโมเดล

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีประเด็นค้นพบและประเด็นอภิปราย ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งหมายความว่าทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเป็นไปตามโครงสร้างทฤษฎีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก (Luthans, 2007) และแบบวัดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 39 ข้อ นั้น แบ่งได้เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความหวัง (Hope) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) การรับรู้ความสามารถในตนเอง (Self-efficacy) และการฟื้นพลัง (Resilience) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90, 0.90, 0.99, 0.85 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Hair และคณะ (2009) และสอดคล้องตามการศึกษาวเคราะห์องค์ประกอบทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในนิสิตนักศึกษาของ พัทธราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2558) และแสดงให้เห็นว่า โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกทั้ง 4 องค์ประกอบนั้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ว่า ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychological Capital) เป็นคุณลักษณะในด้านบวกภายในตัวบุคคล ที่เป็นจุดเด่นหรือจุดแข็ง เป็นคุณลักษณะเฉพาะบุคคลในทางบวก มีความเฉพาะเจาะจง สามารถวัดได้ พัฒนาได้ นำมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพได้ ซึ่งคุณลักษณะเชิงบวกดังกล่าวนี้ประกอบด้วย (1) ความหวัง (Hope) (2) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) (3) การรับรู้ความสามารถในตนเอง (Self-efficacy) และ (4) การฟื้นพลัง (Resilience) และเชื่อว่าโดยทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกนี้ เมื่อนำมารวมกันเป็นตัวแปรเดียวที่เรียกว่า ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก แล้วจะมีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมเชิงบวกของบุคคลได้ดีกว่าองค์ประกอบแต่ละตัว (Luthans และคณะ, 2007)

2) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระดับทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$, $SD = 0.42$) โดยมีระดับทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกด้านความหวังในระดับสูง ($\bar{X} = 3.63$, $SD = 0.60$) และด้านการมองโลกในแง่ดีในระดับสูง ($\bar{X} = 3.59$, $SD = 0.66$) ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Luthans (2007) ที่พบว่า ยิ่งบุคคลมีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกมากเท่าใด ก็จะมีแนวโน้มที่จะสามารถเปิดรับเอาประสบการณ์ด้านบวกจากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เพื่อนำมาเสริมพลังการเห็นคุณค่าในตนเองและให้กำลังใจตนเอง และยังมีแนวโน้มที่จะถอยห่างจากประสบการณ์หรือเหตุการณ์ด้านลบในชีวิต ทั้งยังช่วยให้บุคคลห่างไกลจากภาวะซึมเศร้า ความรู้สึกผิด การกล่าวโทษตำหนิตนเองอีกด้วย (Luthans & Youssef, 2004)

3) นักศึกษายังมีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกด้านการรับรู้ความสามารถในตนเองในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, $SD = 0.37$) และด้านการฟื้นพลังในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, $SD = 0.41$) จึงควรได้รับการส่งเสริม หรือพัฒนาทั้งสองด้านนี้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจาก Luthans (2007) เชื่อว่าบุคคลที่มีการฟื้นพลังในระดับสูงนั้นจะสามารถเจริญเติบโตหรือประสบความสำเร็จได้อย่างดี โดยสามารถเอาชนะอุปสรรคและความยากลำบากโดยไม่ย่อท้อ ไม่เพียงแต่สามารถสะท้อนกลับมาได้ดีดังเดิมเท่านั้น แต่ยังมีแนวโน้มที่จะสามารถ

กลับมามีศักยภาพที่เหนือกว่าเดิมได้อีกด้วย ทั้งยังสามารถแสวงหาความหมายและคุณค่าในชีวิตของตนเอง ตลอดทั้งกระบวนการ และยังมีแนวโน้มที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของตนเองด้วยความตั้งใจ จากกระบวนการภายในตนเองด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง สามารถสร้างแรงจูงใจให้ตนเองด้วยการรับรู้ถึงความสามารถของตน เพื่อพัฒนาแนวทางในการพิชิตความสำเร็จตามที่ต้องการได้อีกด้วย (Luthans & Youssef, 2004) ดังนั้น หากสามารถเสริมสร้างให้นักศึกษามีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกด้านการรับรู้ความสามารถในตนเองและด้านการฟื้นพลังในระดับสูงได้แล้ว ก็เชื่อได้ว่านักศึกษาจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น เนื่องจากบุคคลที่มีคุณลักษณะเชิงบวกทั้งสี่องค์ประกอบ ได้แก่ ความหวัง (Hope) การมองโลกในแง่ดี (Optimism) การรับรู้ความสามารถในตนเอง (Self-efficacy) และการฟื้นพลัง (Resilience) นั้นจะส่งผลโดยตรงต่อสภาวะทางจิตใจในทางบวกของบุคคลทั้งในด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านการเรียนรู้ การปรับตัว ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้อาจเป็นแนวทางให้อาจารย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว และนักจิตวิทยาการศึกษาได้มีการตระหนักในความสำคัญของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษา ตลอดจนสามารถใช้ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางที่จะศึกษาพัฒนาโปรแกรมในการเสริมสร้างทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ แบบวัดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในลักษณะของการนำไปใช้วัดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาในสถาบันอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น และผลของการศึกษาช่วยให้ได้แนวคิดมาพัฒนาระดับทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกให้นักเรียนนักศึกษา ก่อให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะด้านบวก เพื่อประโยชน์ด้านการเรียน การดำเนินชีวิตประจำวัน และการทำงานในอนาคต สามารถใช้ชีวิตได้เต็มศักยภาพ และช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ประเมินทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาในรูปแบบดังกล่าวเพื่อช่วยเป็นแนวทางในการเสริมสร้างทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ รวมถึงการพัฒนาสุขภาพจิตโดยพัฒนาอารมณ์เชิงบวกด้วยการสร้างความเข้มแข็งอดทน เพื่อช่วยให้นักศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างพลังด้านบวกในการดำเนินชีวิตในสังคมด้วยสุขภาพจิตที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผลการศึกษานี้ทำให้ทราบถึงกรอบมโนทัศน์และองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม การแนะแนวหรือการให้การปรึกษา โดยเฉพาะองค์ประกอบการรับรู้ความสามารถในตนเอง (Self-efficacy) และการฟื้นพลัง (Resilience) ในนักศึกษาให้มีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในระดับสูงขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพ

เอกสารอ้างอิง

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538). วิธีวิทยาขั้นสูงด้านการวิจัยและสถิติ. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 7(2), 1-31.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย Linear Structural Relationship*.
ชลบุรี: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์. (2558). การศึกษาและเสริมสร้างทุนทางจิตวิทยาของนิสิต/นักศึกษาโดยการให้
คำปรึกษากลุ่ม. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 9(2), 131-146.
- ประณต คำฉิม. (2551). *จิตวิทยาวัยรุ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรินทร์ ธรรมนารถสกุล. (2547). *อิทธิพลของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรต่อผลการปฏิบัติงานของ
พยาบาลวิชาชีพ: ศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลคั่นกลาง และอิทธิพลสอดแทรก* (ปริญญานิพนธ์
ปริญญาดุขุบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bollen, K.A. (1989). *Structural Equations with Latent Variables*. John Wiley and Sons, Inc., New York.
- Hair Jr., J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2009). *Multivariate Data Analysis* (7th ed).
Upper Saddle River. NJ: Prentice-Hall.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed).
Pearson, New York.
- Luthans, F., & Youssef, M. (2004). Human, social, and now positive psychological capital
management-investing in people for competitive advantage. *Organizational Dynamics*,
33(2), 143-160.
- Luthans, F. Youssef, M. & Avolio, B. (2007). *Psychological Capital : Developing the Human
Competitive Edge*. Oxford, England.: Oxford University press.
- Luthans, F., Avolio, B., Avey, J.B., & Norman, S.M. (2007). Positive Psychological Capital:
Measurement and Relationship with Performance and Satisfaction. *Personnel
Psychology*, 60(3), 541-572.
- Seligman, M. E., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American
Psychological Association*, 55(1), 5.
- Vanno, V., Kaemkate, W. & Wongwanich, S. (2014). Relationships between academic
performance, perceived group psychological capital, and positive psychological capital
of thai undergraduate students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3226–
3230.

การพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงานด้วยการประยุกต์
โมเดลการตอบสนองข้อสอบ : การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์

สร้อยสุดา อิมอรูนรักษ์ ปิยะทิพย์ ประดุงพรหม และ ปริญญา เรืองทิพย์
วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

DEVELOPING OF AN HAPPINESS WORKPLACE SCALE FOR WORKERS BASED
ON ITEM RESPONSE MODEL: COMPUTERIZED ADAPTIVE TESTING

Soisuda Imaroonrak, Piyathip Pradujprom and Parinya Ruengtip
College of Research Methodology and Cognitive Science Burapha University, Thailand
E-mail address: soisuda@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 25 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 1 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำคลังข้อคำถามสำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน พัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน และ ศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขในการทำงานของวัยทำงานที่ได้จากการทดสอบด้วย โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์กับการทดสอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การจัดทำคลังข้อคำถามสำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์คุณภาพรายข้อ และวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของข้อ คำถามในคลัง โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยอยู่ในวัยทำงานต้องทำงานมาไม่ต่ำกว่า 1 ปี อายุ 20 ปีขึ้นไป ทำงานอยู่ในหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน 2) พัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะ ด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน และ 3) ศึกษา ความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุข ที่ได้จากโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ กับการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลัง โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. คลังข้อคำถามสำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน มีข้อคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 43 ข้อ แบ่งเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยตั้งใจ จำนวน 19 ข้อ ข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์การตรวจสอบความตรง เชิงเนื้อหา และผ่านการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ มีความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97
2. โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ อยู่ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันบรรจุข้อ คำถามทั้งหมด 43 ข้อ และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้งานในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขที่ได้จากโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์กับการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลัง มีความสัมพันธ์กันในทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.89

คำสำคัญ: มาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ โมเดลการตอบสนองข้อสอบ

Abstract

The research aimed to develop a set of computerized-standard scale for measuring happiness in working age and to examine relationships between approximate workplace happiness levels with all the items from the computerized adaptive testing. There are three processes involved in this research, 1) develop a set of happiness items, examine the content validity, analyzed each items property and examine construct validity. The sample was Thai nationality that has at least 1-year working Experience, aged over 20 years old, currently work for either private or government organization. 2) Develop a computerized adaptive testing version of a happy workplace scale and a mobile application. 3) Examine the correlation between happiness in workplace level ascertained from the computerized adaptive version and all the items. Pearson's correlation coefficient was analyzed.

The research results indicated that

1. The item bank of the happiness workplace scale included 43 items. They were classified into 2 factors; 19 items of motivational factors, and 24 items of maintenance factors. All items were passed the criteria by experts content validity and were analyzed by the Item Response Theory. Total validity of the bank was 0.97.

2. The scale with 43 items, based computerized items response, presented in the form of web application was highly suitable for using.

3. The correlation coefficients between the computerized adaptive scale and the result form of the all items equaled 0.89 showing a positive relationship.

Keywords: Happiness Workplace Scale for Workers Based, Computerized Adaptive Testing, Item Response Model

บทนำ

ขณะที่ปัจจุบันโลกความเจริญก้าวหน้าด้านวัตถุและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้มนุษย์มีชีวิตที่สะดวกสบายมากขึ้น แต่เหล่านี้นับว่าต้องแลกมากับการทำงานหนัก การแข่งขัน ความเหนื่อยล้า ความเครียดที่เพิ่มขึ้นจนทำให้คนเรารู้สึกมีความสุขลดน้อยลง และอาจนำไปสู่ปัญหาทางด้านสุขภาพจิตที่เพิ่มขึ้น เรื่องของปัญหาเศรษฐกิจ การเงิน ครอบครัว และการงาน ผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติล่าสุดในเดือนมีนาคม 2562 ทั่วประเทศมีผู้ที่ทำงานทำ 37.7 ล้านคน ประมาณร้อยละ 70 ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม นับเป็นกลุ่มที่เสี่ยงเกิดความเครียดได้สูงกว่าวัยอื่น เนื่องจากหน้าที่ความรับผิดชอบครอบครัว การงาน และเศรษฐกิจ ซึ่งจากผลสำรวจครั้งนี้พบว่ามากถึง 7 ล้านกว่าคน เป็นกลุ่มที่เสี่ยงเกิดความเครียดได้ง่าย อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพการทำงานและสุขภาพ หากไม่รู้วิธีจัดการความเครียดที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังพบว่าหัวหน้าหรือผู้นำครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวเดี่ยวเป็นปัจจัยที่มีผลเพิ่มความเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านสุขภาพจิต (สำนักงานสถิติพยากรณ์, 2558) เห็นได้ว่าปัญหาความเครียดในที่ทำงานเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่สำคัญในการนำไปสู่การเริ่มต้นความเจ็บป่วยทางจิตใจ จนอาจนำไปสู่การไร้สมรรถภาพในการทำงาน ซึ่งหากใช้วิธีตั้งรับด้วยการบำบัดรักษาเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอและเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากร ดังนั้นการป้องกันโดยการสร้างเสริมให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่เข้มแข็งจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ องค์ประกอบที่เป็นสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในงานนั้นด้วย (Anand, 2016)

สำหรับความต้องการและองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน Smith (1985) กล่าวว่า ในการทำงานของมนุษย์นั้น หากได้รับการตอบสนองเกี่ยวกับความต้องการก็จะทำให้มนุษย์รู้สึกมีความสุขในงานได้ ความต้องการนั้นได้แก่ 1) ความต้องการด้านร่างกาย 2) ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย 3) ความต้องการความเป็นตัวของตัวเอง และ 4) ความต้องการทางสังคม

ทฤษฎีเกี่ยวกับความสุขในการทำงานที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดคือทฤษฎีของ Herzberg (2005) ซึ่งตั้งชื่อว่า ทฤษฎีจูงใจ-ค้ำจุน (The Motivation-Hygiene Theory) เรียกอีกแบบหนึ่งว่า ทฤษฎีองค์ประกอบคู่ (Two-Factor Theory) เป็นทฤษฎีความสุขในการทำงาน ซึ่งอธิบายว่า มนุษย์มีความปรารถนา 2 ประการ ได้แก่ ความปรารถนาที่จะขจัดความทุกข์ทางร่างกายทั้งหลายให้หมดไป และความปรารถนาในความสุขทางใจ ปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของงานโดยตรงมี 5 ประการ คือ 1) ความสำเร็จในงาน (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถแก้และสามารถป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ครั้นผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพอใจในผลงานสำเร็จของงาน 2) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา เพื่อน หรือบุคคลในหน่วยงานโดยการยอมรับนับถือนี้อาจอยู่ในรูปของการยกย่อง ชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นใดที่ทำให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถ 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The work itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำลายให้ต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังผู้เดียว 4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจรับผิดชอบอย่างเต็มที่ที่ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด และ 5) ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง ได้รับเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม

ปัจจัยค่าจ้างหรือปัจจัยอานามัย หมายถึง ปัจจัยที่ค่าจ้างให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือลักษณะไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กร บุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น ปัจจัยค่าจ้าง ได้แก่ 1) เงินเดือน (Salary) เงินเดือนและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นเป็นที่พอใจของบุคคลที่ทำงาน 2) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility Growth) นอกจากหมายถึงการที่บุคคลได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงานแล้วยังหมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพ 3) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation Superior, Subordinate, Peers) หมายถึง ปฏิกริยา วาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานและเข้าใจซึ่งกัน 4) สถานะทางอาชีพ (Status) หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมมีเกียรติและศักดิ์ศรี 5) นโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร 6) สภาพการทำงาน (Working Conditions) รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ 7) ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีอันเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ของเขา 8) ความมั่นคงในงาน (Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงยั่งยืนของอาชีพหรือความมั่นคงขององค์กร และ 9) วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา (Supervision-Technical) หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงาน หรือความยุติธรรมในการบริหาร

สำหรับในประเทศไทย ศูนย์สร้างเสริมสุขภาพองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมมือกับสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล พัฒนา “แบบสำรวจความสุขด้วยตนเอง: Happinometer” เพื่อใช้วัดคุณภาพชีวิตและความสุขของคนทำงานในองค์กรต่าง ๆ (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2555, หน้า 68-87) กรมสุขภาพจิตได้พัฒนาแบบประเมินสุขภาพจิตคนไทยและแบบประเมินความสุขคนไทย โดยมีแนวคิดว่าเป็นบริบทของสังคมไทย สุขภาพจิตและความสุขเป็นเรื่องเดียวกัน (ประเวช ดันติพัฒน์สกุล และเอกอนงค์ สิตลาภินันท์, 2554, หน้า 44-48)

อย่างไรก็ดีด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory: IRT) จึงก่อให้เกิดทางเลือกของการวัดอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์บนพื้นฐานทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (IRT-based Computerized Adaptive Testing) ซึ่งสามารถคัดเลือกชุดของข้อคำถามให้มีความเหมาะสมกับแต่ละบุคคล โดยใช้ระยะเวลาในการทดสอบลดลง แต่มีความแม่นยำ (Precision) (Emberson & Reise, 2000, pp. 316-318)

การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ (Computerized Adaptive Testing: CAT) เป็นการทดสอบที่ใช้หลักการของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ สามารถประมาณค่าคุณลักษณะแฝงของบุคคล (Proficiency หรือ Theta ซึ่งใช้สัญลักษณ์ “ θ ”) ด้วยข้อมูลที่ได้จากการตอบข้อคำถามเป็นรายข้อ และสามารถนำไปวิเคราะห์ เพื่อประมาณค่าคุณลักษณะแฝง และเลือกข้อคำถามข้อถัดไปที่มีความเหมาะสมกับคุณลักษณะแฝงของผู้ทดสอบมากที่สุด (Weiss, 2011) ดังนั้น ผู้ทดสอบแต่ละคนจึงได้รับข้อคำถามที่แตกต่างกัน ซึ่งให้ข้อมูลสารสนเทศของข้อสอบสอดคล้องกับระดับคุณลักษณะแฝงของบุคคลนั้นมากที่สุด ทำให้จำนวน

ข้อคำถามที่ใช้กับผู้ทดสอบแต่ละคนมีจำนวนลดลง ขณะที่ประสิทธิภาพในการทดสอบเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันฟังก์ชันสารสนเทศของมาตรวัดนั้น ก็มีการแปรผกผันกับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า (Standard Error of Estimation: SEE) การกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเป็นเกณฑ์การยุติการทดสอบ จึงทำให้ได้ค่าความเที่ยงในระดับที่ต้องการ อีกทั้งยังช่วยลดความเหนื่อยล้าจากการทดสอบได้อีกด้วย (Gibbons et al., 2008) การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งและเป็นมิติใหม่ที่จะช่วยให้ประสิทธิภาพในการทดสอบดียิ่งขึ้น

การวัดคุณลักษณะทางจิตวิทยาแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ มิได้จำกัดอยู่เพียงการวัดในลักษณะเอกมิติเท่านั้น โครงการการสร้างแบบวัดความผิดปกติทางบุคลิกภาพ (CAT-PD Project) (Simms et al., 2011) เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่พยายามพัฒนาวิธีการประเมินบุคลิกภาพที่มีประสิทธิภาพเพื่อวัดคุณลักษณะทางจิตวิทยาที่มีลักษณะพหุมิติ โครงการนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ระยะ ได้แก่ 1) การระบุคุณลักษณะของบุคลิกภาพที่ต้องการศึกษา และการพัฒนาคลังข้อคำถามเริ่มต้น (Initial Item Bank) 2) การเก็บข้อมูลกับผู้ป่วยและชุมชน รวมทั้งการพัฒนามาตรวัดและปรับให้สมบูรณ์ 3) การปรับเทียบมาตรฐาน (Calibration) ของชุดข้อมูลสุดท้ายด้วยทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ และการจำลองสถานการณ์การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ 4) การพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับการประเมินบุคลิกภาพ และ 5) การตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างมาตรวัดความสุขในการทำงานในรูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีการวิเคราะห์คุณภาพของข้อคำถามตามแนวคิดของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงานที่มีการประยุกต์เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์และทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบมาใช้ เพื่อให้ได้มาตรวัดความสุขในการทำงานรูปแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับไปใช้สำรวจความสุขในการทำงานของบุคลากร ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานและเพื่อให้ผู้บริหารของหน่วยงานต่าง ๆ นำไปปรับปรุงและสร้างเสริมความสุข อันเป็นขวัญและกำลังใจของบุคลากรของหน่วยงานต่อไป รวมทั้งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรวัดทางจิตใจด้านอื่น ๆ ทำให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้ทางวิชาการด้านจิตวิทยา การวัดผลและเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ได้อย่างลงตัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดทำคลังข้อคำถามสำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน สำหรับการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์

- 1.1 เพื่อสร้างข้อคำถามสำหรับวัดความสุขในการทำงาน
- 1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพรายข้อของข้อคำถาม
- 1.3 เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของข้อคำถามในคลังข้อคำถาม
- 1.4 เพื่อจัดทำคลังข้อคำถามซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามที่มีคุณภาพ

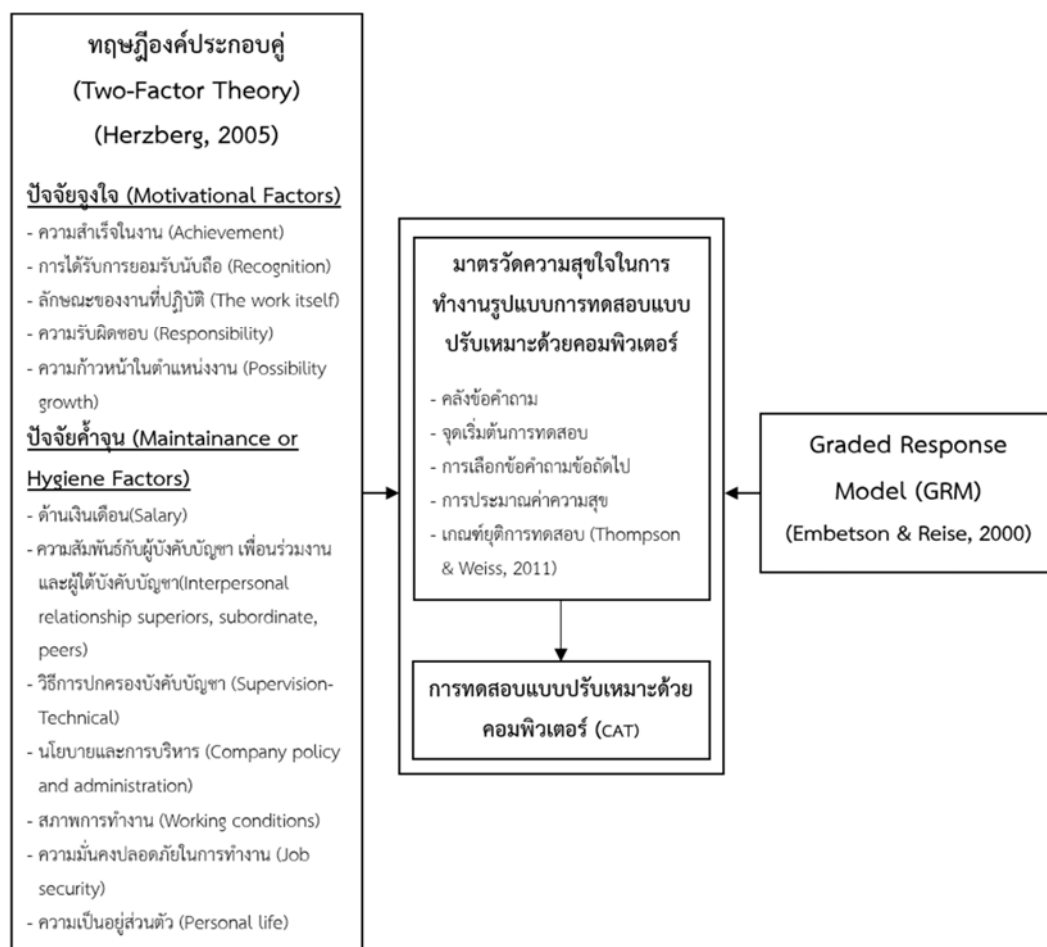
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขในการทำงานของวัยทำงานที่ได้จากการทดสอบด้วยโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน กับ การทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยอยู่ในวัยทำงาน อายุ 20 ปีขึ้นไป ทำงานมาไม่ต่ำกว่า 1 ปี ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดสายงาน ไม่จำกัดสถานภาพสมรส ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สามารถใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นได้ ทำงานอยู่ในหน่วยงานของภาครัฐหรือเอกชน 3 หน่วยงาน ได้แก่ 1) บริษัทการบินไทย 2) บริษัท TPC STAINLESS & STEEL FASTENERS CO.,LTD. และ 3) โรงพยาบาลศิริราช กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกมาจากประชากรด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน รูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นการพัฒนามาตรวัดให้มีประสิทธิภาพในการทดสอบมากขึ้นโดยใช้หลักการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ ร่วมกับทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ เพื่อให้สามารถจัดการทดสอบด้วยชุดของข้อคำถามที่มีความเฉพาะเจาะจงกับระดับความสุขในการทำงานของแต่ละบุคคล นักวิจัยได้ให้คำนิยามของความสุขในการทำงานไว้แตกต่างกัน แต่สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้อ้างอิงทฤษฎีสององค์ประกอบของ (Herzberg, 2005) ซึ่งได้ให้นิยามได้ชัดเจนและครอบคลุมกับความสุขในการทำงานของวัยทำงาน แบ่งเป็นปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเนื้อหาของงาน (Job Content) โดยตรง เปรียบได้กับ Intrinsic Motivators คือเป็นรางวัลที่เกิดขึ้นเองภายใน เป็นความรู้สึกภายในจิตใจ มีผลต่อความรู้สึกพึงพอใจโดยตรง ซึ่งมีผลทำให้เกิดแรงจูงใจ และปัจจัยที่สองคือ ปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยอนามัย (Maintenance or Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานแต่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบข้างในการทำงาน (Job Context) ไม่ใช่สิ่งที่ทำให้พนักงานเกิดแรงจูงใจ แต่เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เพราะถ้าไม่มีปัจจัยเหล่านี้จะทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจ (Herzberg, 2005) เปรียบเทียบว่าปัจจัยค้ำจุนนี้เป็น Extrinsic Motivators คือ เป็นเสมือนรางวัลจากภายนอก ที่ได้รับการตอบแทนจากการทำงาน ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1-1

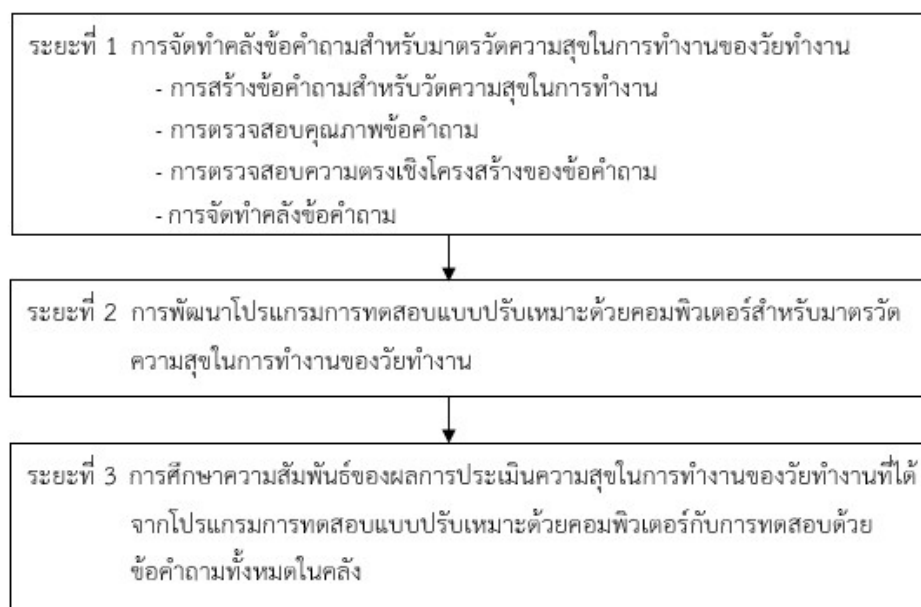

ภาพที่ 1 กรอบแนวทางการพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงานด้วยการประยุกต์โมเดล

การตอบสนองข้อสอบ: การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การประยุกต์โมเดลการตอบสนองข้อสอบในการพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงาน ของวัยทำงาน รูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างคลังข้อคำถามที่มีคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อของข้อคำถามตามทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของข้อคำถามในคลังพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานตามแนวคิดของวงจรการพัฒนาระบบ และศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขในการทำงานที่ได้จากการทดสอบด้วยโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงานกับการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม การวิจัยนี้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สรุปขั้นตอนหลักของการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การจัดทำคลังข้อคำถามสำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงานรูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์

การสร้างข้อคำถามสำหรับวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน

กระบวนการสร้างข้อคำถาม เริ่มต้นด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างมาตรวัด และโครงสร้างคุณลักษณะของความสุขในการทำงานกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ กำหนดรูปแบบของมาตรวัด จากนั้นจึงเขียนข้อคำถามสำหรับบรรจุในคลังข้อคำถามเริ่มต้น (Initial Item Bank) ซึ่งการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของความสุขในการทำงาน ใช้แนวคิดของทฤษฎีสององค์ประกอบ (Herzberg, 2005) 1. ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factor) หรือปัจจัยภายใน (Intrinsic Factors) หมายถึง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับเนื้อหาของงานโดยตรงเป็นความรู้สึกพอใจ ซึ่งทำให้เกิดแรงจูงใจ 2. ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) หรือปัจจัยอนามัย (Hygiene Factors) หมายถึง ปัจจัยที่หากขาดไปจะทำให้เกิดความไม่พอใจในงาน มีหน้าที่ค้ำจุนให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล หากไม่สามารถดูแลรักษาให้ดี หรือมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กร บุคคลลากรในองค์กรจะเกิดความไม่พึงพอใจในงาน

การสร้างข้อคำถามสำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน มีดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของมาตรวัดความสุขในการทำงาน
2. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีความสุขในการทำงาน และการพัฒนามาตรวัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของความสุขในการทำงาน

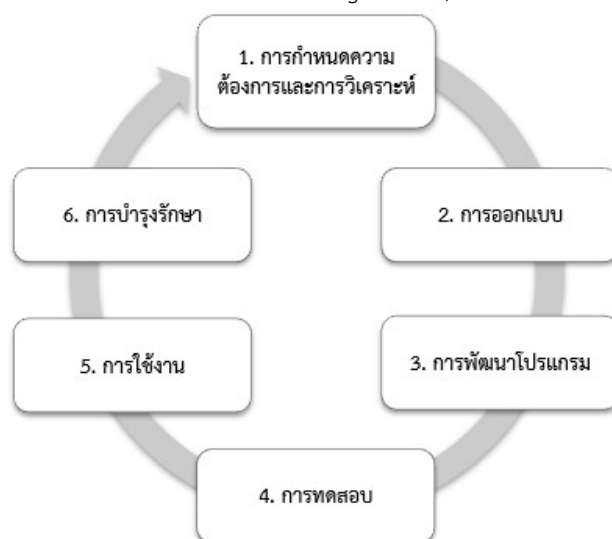
4. กำหนดรูปแบบของมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน เป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ
5. เขียนข้อคำถามของมาตรวัดความสุขในการทำงาน
6. การตรวจสอบคุณภาพรายข้อของข้อคำถาม

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของข้อคำถามในคลังข้อคำถาม นำข้อคำถามในแต่ละมาตรวัดย่อย ที่ผ่านเกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL Version 8.8 เพื่อตรวจสอบว่า ข้อคำถามสำหรับวัดความสุขในการทำงานที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ (Motivational Factor) และปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) (Herzberg, 2005)

การจัดทำคลังข้อคำถามสำหรับวัดความสุขในการทำงานดำเนินการโดยรวบรวมข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพทุกข้อมาบันทึกไว้ในรูปแบบไฟล์ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงานรูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ในขั้นตอนต่อไป ข้อมูลที่บันทึกประกอบด้วยคำถาม ตัวเลือกรายการคำตอบ ค่าพารามิเตอร์ความชัน และค่าพารามิเตอร์เทรซโฮลด์

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน

การพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงานดำเนินการตามแนวคิดของวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอนหลัก ดังภาพที่ 3 (Singh et al., 2015)

ภาพที่ 3 วงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) (ดัดแปลงมาจาก Singh et al., 2015, p. 834)

ระยะที่ 3 การศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขในการทำงานของวัยทำงานที่ได้จากการทดสอบด้วยโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ กับ การทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม

การประมาณค่าความสุขในการทำงานจากการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์เป็นการประมาณค่าความสุขในการทำงานของวัยทำงานที่ใช้ผลการตอบข้อคำถามเพียงจำนวนหนึ่งจากข้อคำถามทั้งหมดที่มีอยู่ในคลังข้อคำถามเป็นข้อมูลในการประมาณค่า ข้อคำถามที่ใช้ได้ผ่านกระบวนการเลือกและตรวจสอบด้วยกลไกของโปรแกรมแล้วว่าจะมีความเหมาะสมกับผู้ทดสอบ การดำเนินการทดสอบจะดำเนินอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งถึงเกณฑ์ยุติการทดสอบ โดยทั่วไปโปรแกรมจะยุติการทดสอบด้วยเกณฑ์ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าที่ยอมรับได้ก่อนที่จะข้อคำถามจะหมดคลัง อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี บางแนวคิดเชื่อว่าหากข้อคำถามที่ใช้ในการทดสอบมีจำนวนมากขึ้นอาจทำให้ได้ข้อมูลการทดสอบที่ละเอียดและแม่นยำเพิ่มขึ้น การศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขในการทำงานที่ได้จากการทดสอบทั้งสองรูปแบบนี้จึงเป็นการตรวจสอบว่าการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้ข้อคำถามในการประมาณค่าความสุขในการทำงานน้อยกว่าการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถามสามารถประมาณค่าความสุขในการทำงานได้ใกล้เคียงกับการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถามหรือไม่ ด้วยการศึกษาผลการประมาณค่าที่ได้จากการทดสอบทั้งสองรูปแบบ

ผลการวิจัย

1. ผลการจัดทำคลังข้อคำถามสำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงานรูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์

1. ผลการจัดทำคลังข้อคำถามสำหรับวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน

ตารางที่ 1 จำนวนข้อคำถามที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีองค์ประกอบคู่

มาตรวัดย่อย	จำนวน (ข้อ)
ปัจจัยเชิงใจ	20
ปัจจัยค้ำจุน	24
รวม	44

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพรายข้อของข้อคำถาม

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน

ตัวแปร	อักษรย่อ	M	SD	CV(%)	SK	KU
ปัจจัยเชิงใจ						
ความสำเร็จในงาน	DOM1	2.92	.86	29.37	-.52	.10
การได้รับการยอมรับนับถือ	DOM2	2.87	.80	28.03	-.61	.54
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	DOM3	2.85	.82	28.84	-.49	.21

ความรับผิดชอบ	DOM4	2.91	.73	25.02	-.45	.37
ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	DOM5	3.06	.66	21.48	-.42	.22
ปัจจัยคำจูน						
เงินเดือนและผลประโยชน์	DOM6	2.58	.58	22.44	.35	-.46
ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	DOM7	2.66	.57	21.34	.38	-.40
วิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา	DOM8	2.62	.59	22.49	.45	-.40
นโยบายและการบริหาร	DOM9	2.57	.61	23.57	.31	-.07
สภาพการทำงาน	DOM10	2.61	.56	21.45	-.15	-.87
ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน	DOM11	2.60	.56	21.67	.47	-.24

3. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของข้อคำถามในคลังข้อคำถาม

ตารางที่ 3 ดัชนีความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันในการตรวจสอบความเป็นเอกมิติ

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์การพิจารณา		
		ค่าที่ได้	ผลการตรวจสอบ
χ^2	$p > .05$	24.68	ผ่านเกณฑ์
χ^2/df	< 2.00	$24.68/16 = 1.54$	ผ่านเกณฑ์
CFI	$> .95$	1	ผ่านเกณฑ์
GFI	$> .95$	0.99	ผ่านเกณฑ์
AGFI	$> .95$	0.96	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	$< .05$	0.04	ผ่านเกณฑ์
SRMR	$< .08$	0.01	ผ่านเกณฑ์

4. ผลการจัดทำคลังข้อคำถามสำหรับวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน

ตารางที่ 4 ข้อคำถาม ค่าพารามิเตอร์ความชันและค่าพารามิเตอร์เทรซโฮลด์ของข้อคำถามในคลังข้อคำถามสุดท้าย

มาตรวัดย่อย/ข้อคำถาม		ค่าพารามิเตอร์ของข้อคำถาม				
		α	β_1	β_2	β_3	β_4
ปัจจัยจิตใจ						
1	ท่านพอใจกับความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพียงใด	0.6294	0.1155	0.0364	0.0388	0.0394
2	ท่านได้รับคำชมเชยในการปฏิบัติหน้าที่จากผู้บังคับบัญชาเพียงใด	0.1742	0.0853	0.0498	0.0456	0.0914

	มาตรวัดย่อย/ข้อคำถาม	ค่าพารามิเตอร์ของข้อคำถาม				
		α	β_1	β_2	β_3	β_4
3	ท่านสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการทำงานได้สำเร็จ	0.4884	0.1000	0.0373	0.0394	0.0490
4	ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานยอมรับความคิดเห็นของท่านเพียงใด	0.4723	0.0984	0.0375	0.0396	0.0500
5	ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุนและยอมรับในผลงานของท่านเพียงใด	0.1508	0.0792	0.0530	0.0606	0.1172
6	ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานแสดงความยินดีกับผลงานของท่านเพียงใด	0.4036	0.0901	0.0395	0.0410	0.0555
7	ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานให้กำลังใจกับการทำงานของท่านเพียงใด	0.1620	0.0866	0.0513	0.0473	0.1040
8	งานในหน้าที่ของท่านมีลักษณะท้าทายและสนใจให้ท่านอยากทำงานเพียงใด	0.4487	0.0961	0.0378	0.0398	0.0576
9	งานในหน้าที่เปิดโอกาสให้ท่านมีโอกาสก้าวหน้าเพียงใด	0.4387	0.0952	0.0380	0.0400	0.0614
10	งานในหน้าที่ของท่านมีลักษณะสนใจให้ท่านอยากทำงานเพียงใด	0.1544	0.0795	0.0528	0.0613	0.1512
11	งานในหน้าที่ของท่านมีลักษณะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ ให้ท่านอยากทำงานเพียงใด	0.3998	0.0918	0.0386	0.0404	0.0499
12	ท่านยินดีที่จะเสียสละเวลาให้กับงานที่ท่านทำ	0.1595	0.0868	0.0515	0.0476	0.0946
13	เมื่อรับมอบหมายงาน ท่านปฏิบัติได้ทันเวลากำหนดเพียงใด	0.4347	0.0948	0.0380	0.0400	0.0563
14	ท่านยินดีรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	0.4242	0.0939	0.0382	0.0401	0.0597
15	ท่านมุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มที่	0.0426	0.2078	0.1188	0.1295	0.3699
16	ท่านพอใจกับเงินเดือนที่ได้รับเพียงใด	0.169	0.0859	0.0505	0.0463	0.1102
17	เงินเดือนที่ได้รับมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของท่านเพียงใด	0.4536	0.0966	0.0377	0.0397	0.0573
18	ท่านพอใจกับการเลื่อนขึ้นเงินเดือนในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0721	0.2936	0.0983	0.0735	0.2065
19	ท่านพอใจกับสวัสดิการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่ท่านได้รับเพียงใด	0.0510	0.2576	0.1200	0.1017	0.3443
ปัจจัยค้ำจุน						
1	ท่านได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อเพื่อเพิ่มวุฒิให้สูงขึ้นตามความรู้ความสามารถเพียงใด	0.0676	0.2200	0.0821	0.1336	0.2786
2	ท่านได้รับการสนับสนุนให้มีกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเพียงใด	0.0710	0.1466	0.0789	0.1653	0.3272
3	ท่านพอใจกับรางวัลที่เคยได้รับจากการปฏิบัติงานเพียงใด	0.0700	0.2120	0.0798	0.1215	0.2528
4	ท่านพอใจกับการได้รับการเลื่อนตำแหน่งจากการปฏิบัติงานเพียงใด	0.0708	0.1526	0.0820	0.1767	0.2359
5	ผู้บังคับบัญชาของท่านเป็นที่พึงได้เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานเพียงใด	0.4614	0.0974	0.0376	0.0396	0.0524

	มาตรวัดย่อย/ข้อคำถาม	ค่าพารามิเตอร์ของข้อคำถาม				
		α	β_1	β_2	β_3	β_4
6	ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญกับธรรมเนียมแก่ท่านเพียงใด	0.0673	0.2214	0.0825	0.1355	0.2827
7	ผู้บังคับบัญชามีความเป็นกลางเพียงใด	0.0659	0.1580	0.0844	0.2050	0.4045
8	ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ท่านได้ชี้แจงเพียงใด	0.0674	0.221	0.0824	0.1375	0.3136
9	มีความกลมเกลียวในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0672	0.2215	0.0826	0.1383	0.3157
10	เพื่อนร่วมงานช่วยกันแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานเพียงใด	0.0668	0.2074	0.0821	0.1209	0.2816
11	มีความสามัคคีในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0665	0.2227	0.0828	0.1256	0.2215
12	มีความเป็นหนึ่งเดียวในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0606	0.1626	0.0862	0.1434	0.2188
13	ท่านพอใจในนโยบายและแนวทางการทำงานในหน่วยงานของท่าน	0.0611	0.1653	0.0878	0.1835	0.3105
14	ท่านพอใจกับการกระจายงานในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0673	0.2213	0.0825	0.1380	0.3150
15	ท่านพอใจสัมพันธภาพของเพื่อนร่วมงานที่มีต่อกันในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0673	0.2215	0.0826	0.1383	0.3157
16	ท่านพอใจกับการอยู่ร่วมกันในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0691	0.1614	0.0809	0.1553	0.2455
17	ท่านพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพในองค์กรเพียงใด เช่น ความสะอาด ความสวยงาม เป็นต้น	0.0587	0.1688	0.0893	0.1730	0.2911
18	ท่านพอใจกับบรรยากาศของควมมีอัธยาศัยความเอื้ออาทรในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0608	0.1663	0.0882	0.1769	0.2738
19	ท่านพอใจในสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0695	0.2131	0.0827	0.1335	0.2773
20	ท่านพอใจกับชั่วโมงการทำงานในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.1947	0.0712	0.0463	0.0537	0.1063
21	ท่านมีความมั่นใจว่างานที่ท่านทำมีความมั่นคงเพียงใด	0.0697	0.2126	0.0826	0.1379	0.3494
22	ท่านมีความมั่นใจในความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่านเพียงใด	0.0846	0.1101	0.0688	0.1369	0.2307
23	ท่านรู้สึกว่าคุณทำงานอยู่ในองค์กรที่มีความยั่งยืน	0.0674	0.2210	0.0824	0.1378	0.3143
24	ท่านมีความมั่นใจว่างานที่ท่านทำมีความปลอดภัยเพียงใด	0.0676	0.1820	0.0831	0.1376	0.3129

หมายเหตุ α คือ ค่าพารามิเตอร์ความชัน

$\beta_1 \beta_2 \beta_3 \beta_4$ คือ ค่าพารามิเตอร์เทรซโฮสต์ที่ 1 2 3 และ 4

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน

ผลการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน สามารถใช้งานได้ที่ www.tc-suphan.com/e-education โดยมีหน้าจอหลักในการทำงาน ดังภาพที่ 5

หน้าจอแรกของโปรแกรม

หน้าจอคำแนะนำการใช้งาน

ภาพที่ 5 แสดงหน้าจอของโปรแกรม

จากภาพที่ 5 หน้าจอของโปรแกรมจะแสดงเมนูแตกต่างกันไปตามสถานะของผู้เข้าใช้โปรแกรม ในส่วนของการใช้งานจะมีเมนูแนะนำการใช้งานเพื่อแสดงข้อมูลคำอธิบายเกี่ยวกับการทดสอบ HWP-CAT และขั้นตอนการสอบของโปรแกรมฯ

การทดสอบ

โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน

หลักการ การทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน

หน้าจอการทดสอบ

หน้าจอการรายงานผลทดสอบ

ภาพที่ 6 แสดงหน้าจอที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบ

จากภาพที่ 6 เป็นส่วนของการดำเนินการทดสอบด้วยโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อวัดความสุขในการทำงานของวัย และรายงานผลการทดสอบหลังเสร็จสิ้นการทดสอบ

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยรวม

ลำดับที่	ด้านที่ประเมิน	M	SD	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านลักษณะทั่วไปของโปรแกรม	3.97	0.86	มาก
2	ด้านความสะดวกในการใช้งาน	4.02	0.78	มาก
3	ความชัดเจนของคู่มือการใช้โปรแกรม	4.21	0.85	มาก
สรุปผลการประเมินโดยผู้ใช้งาน		4.06	0.83	มาก

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขในการทำงานของวัยทำงานที่ได้จากการทดสอบด้วยโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน กับการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างผลการประมาณค่าความสุขในการทำงานของวัยทำงานที่ได้จากการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ กับการทดสอบด้วยข้อคำถาม ทั้งหมดในคลังข้อคำถาม

		WHP-CAT		
		ปัจจัยจิตใจ	ปัจจัยคำจูน	รวม
WHP-ทุกข้อ	ปัจจัยจิตใจ	.85**	-	-
	ปัจจัยคำจูน	-	.88**	-
	รวม	-	-	.89**

** $p < .01$

จากตารางที่ 6 ผลการประมาณค่าความสุขในการทำงานของวัยทำงานที่ได้จากการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ กับการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันเท่ากับ 0.89 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัย ออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) การสร้างคลังข้อคำถาม สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน รูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ 2) การพัฒนาโปรแกรมการ

ทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน และ 3) การตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วย คอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน ดังนี้

1. การสร้างคลังข้อคำถามสำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน รูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์

การพัฒนากล้องคำถาม สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน ตามทฤษฎีองค์ประกอบคู่ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบเป็นแนวทางในการตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถาม รายข้อ รวมทั้งตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความตรงเชิงโครงสร้างของคลังข้อคำถาม ปรากฏว่า คลังข้อคำถามเริ่มต้นมีข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 44 ข้อ จากนั้นได้นำข้อคำถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ และตรวจสอบคุณภาพตามเกณฑ์ต่าง ๆ จนกระทั่งเหลือข้อคำถามในคลังข้อคำถามสุดท้าย จำนวนทั้งสิ้น 43 ข้อ เป็นข้อคำถามในมาตรวัดย่อยปัจจัยจิตใจ 19 ข้อ และมาตรวัดย่อยปัจจัยคำจุน 24 ข้อ

2. การพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน

การพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงานรูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ พัฒนารับขึ้นตามแนวคิดของวงจรการพัฒนาระบบ ในรูปแบบ Web Application โดยใช้ภาษา PHP ในการเขียนพัฒนาโปรแกรมใช้ซอฟต์แวร์ MySQL เป็นระบบในการจัดการฐานข้อมูล ข้อดีของ MySQL ใช้งานได้ง่าย สามารถเชื่อมต่อถึงกันตรง ๆ ผ่าน Unix Socket ให้ผลลัพธ์ที่รวดเร็ว ในกรณีที่เครื่องทำงานปกติ CPU เร็วพอ และการทำงานไม่ซับซ้อน และไม่เสียค่าใช้จ่าย และใช้ภาษา SQL เป็นคำสั่งในการเชื่อมโยงข้อมูลในฐานข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามแนวคิดของวงจรการพัฒนา (System Development Life Cycle: SDLC) (Singh et al., 2015, p. 834) โดยแบ่งขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดความต้องการและการวิเคราะห์ 2) การออกแบบ 3) การพัฒนาโปรแกรม 4) การทดสอบ 5) การใช้งาน และ 6) การบำรุงรักษา ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดวงจรการพัฒนาโปรแกรมของ โดยวิธีการทดสอบปรับเหมาะแบบพหุมิติมี 5 ขั้นตอน (Thompson & Weiss, 2011) 1) การสร้างคลังข้อคำถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 43 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยจิตใจ จำนวน 19 ข้อ และปัจจัยคำจุน จำนวน 24 ข้อ 2) คัดเลือกข้อคำถามเริ่มต้น ควรเป็นข้อคำถามที่มีความยากของข้อคำถาม (b) ระดับปานกลาง 3) การเลือกข้อคำถามข้อถัดไป พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยอาศัยผลการตอบข้อคำถามข้อก่อนหน้ามาร่วมพิจารณาด้วย 4) การประมาณค่าความสามารถ เป็นการประมาณค่าความสามารถของผู้ตอบข้อคำถาม หลังจากตอบข้อคำถามแล้ว และ 5) เกณฑ์ยุติการทดสอบ โดยใช้ผลความคลาดเคลื่อน (SEE) มีค่าน้อยกว่า 0.30 เป็นเกณฑ์ในการยุติการทดสอบ หรือยุติการทดสอบเมื่อ ข้อสอบหมดคลังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thompson and Weiss (2011)

3. การศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขที่ได้จากโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน กับการทดสอบโดยใช้ข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าความสุขที่ได้จากโปรแกรมการทดสอบ แบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน กับการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางบวก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการทดสอบทั้งสองรูปแบบสามารถประเมินผลความสุขในการทำงานของวัยทำงานได้ในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน สามารถดำเนินการทดสอบโดยใช้ จำนวนข้อคำถามและระยะเวลาในการทดสอบน้อยกว่าการทดสอบด้วยข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม อีกทั้งมีความแม่นยำในการประมาณค่าสูง เนื่องจากกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่าให้มีค่าน้อยกว่า 0.30 เป็นเกณฑ์ในการยุติการทดสอบ ดังนั้น การประมาณค่าคุณลักษณะแฝงของผู้ทดสอบทุกคน จึงมีความแม่นยำมากกว่า 0.90 โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงานของวัยทำงาน จึงเป็นโปรแกรมการทดสอบที่มีประสิทธิภาพ สามารถลดทรัพยากรในการทดสอบ (ข้อคำถาม) ประหยัดเวลา และประมาณค่าความสุขในการทำงานของวัยทำงาน ได้สอดคล้องกับการประมาณค่าความสุขโดยใช้ข้อคำถามทั้งหมดในคลังข้อคำถาม จึงสามารถใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการวัดความสุขที่มีประสิทธิภาพไม่ต่างจากมาตรวัดอื่น ๆ ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ เช่น มาตรวัดความซึมเศร้า (Fliege et al., 2005) มาตรวัดความวิตกกังวล (Becker et al., 2008) มาตรวัดความเครียด (Kocalevent et al., 2009)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การพัฒนามาตรวัดความสุขในการทำงาน รูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วย คอมพิวเตอร์ สามารถใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน พัฒนาขึ้นในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน ผู้สนใจสามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตและใช้งานได้ที่ www.tc-suphan.com/e-education เพื่อบุคคลจะได้สำรวจความสุขในการทำงานด้วยตนเอง ขณะเดียวกันผู้ที่สนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีองค์ประกอบคู่ สามารถใช้โปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยได้
2. บุคคลหรือองค์กรสามารถนำผลการทดสอบที่ได้จากมาตรวัดความสุขในการทำงานรูปแบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ มาเป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมให้บุคคลมีความสุขในการทำงานเพิ่มขึ้น เพื่อพิจารณารายละเอียดที่ได้จากผลการทดสอบของแต่ละ มาตรวัด จะช่วยให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นว่าบุคคลมีจุดเด่นหรือจุดที่ควรส่งเสริมในด้านใด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ข้อคำถามในคลังข้อคำถาม สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน ที่พัฒนาขึ้นยังมีจำนวนไม่มากนักเนื่องจากมีการคัดข้อคำถามออกจากคลังเป็นจำนวนหนึ่งในขั้นตอนการพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการตอบข้อคำถามกับ Graded Response Model อย่างไรก็ดี สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องดังกล่าวยังมีอยู่ไม่มากนัก และขึ้นอยู่กับโปรแกรมที่ใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อคำถาม จึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเกณฑ์ในการตรวจสอบ ความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการตอบข้อคำถามกับโมเดลการตอบสนองข้อสอบเพิ่มขึ้น

2. โมเดลการตอบสนองข้อสอบที่ใช้ในประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อคำถาม สำหรับมาตรวัดความสุขในการทำงาน ยังจำกัดอยู่เพียง Graded Response Model ผู้สนใจสามารถใช้วิธี การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยโมเดลการตอบสนองข้อสอบรูปแบบอื่น เช่น Generalized Partial Credit Model, Rating Scale Model, Multidimensional IRT Model, นอกจากนี้ ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการประมาณค่าที่ได้จากแต่ละโมเดล เพื่อตัดสินใจว่าโมเดลใดมีความเหมาะสมกับข้อคำถามที่พัฒนาขึ้นมากที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนามาตรวัดตัวแปรทางจิตวิทยาอื่น ๆ เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความ ซึมเศร้า คุณภาพชีวิต พัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ พัฒนาการทางสังคม การพัฒนาดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางการวัด และทำให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพสำหรับการนำไปใช้ ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชูฤทธิ์ เตังไตรสรณ์, พระครุชิต คุณวโร, และอรุณี วชิราพรทิพย์. (2551). การพัฒนามาตรวัดสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 17(6), 1650-1660.
- ประเวช ตันติวิพัฒน์สกุล, และเอกอนงค์ สิตลาภินันท์. (2554). *คู่มือสร้างสุขระดับจังหวัด* (พิมพ์ ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, สุภรต์ จรัสสิทธิ์, เฉลิมพล สายประเสริฐ, พอดา บุญยติธนะ และวรรณภา อารีย์. (2555). *คู่มือการวัดความสุขด้วยตนเอง HAPPINOMETER* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานสถิติพยากรณ์. (2558). *การสำรวจสุขภาพจิต(ความสุข)คนไทย พ.ศ. 2558*. สืบค้น 3 มีนาคม 2560, จาก http://www.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/mental-healthm_FullReport_58.pdf
- อริยา ปรีชาพานิช. (2557). *คู่มือเรียน การวิเคราะห์และออกแบบระบบ (System Analysis and Design)* (ฉบับสมบูรณ์). นนทบุรี: ไอทีซี พรีเมียร์.
- Anand, P. (2016). *Happiness Explained*. Oxford University Press.

- Emberson, S.E., & Reise, S. P. (2000). *Item response theory for psychologist*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Fliege, H., Becker, J., Walter, O. B., Bjorner, J. B., Klapp, B. F., & Rose, M. (2005). Development of a computer-adaptive test for depression (D-CAT). *Quality of life Research*, 14(10), 2277-2291.
- Gibbons, R. D., Weiss, D.J., Kupfer, D.J., Frank, E., Fagiolini, A. Grochocinski, V. J., Bhaumik, D. K., Stover, A., Bock, R. D., & Immekus, J. C. (2008). Using Computerized Adaptive Testing to Reduce the Burden of Mental Health Assessment. *Psychiatric Services*, 59(4), 361-368.
- Herzberg, F. (2005). *Motivation-hygiene theory*. Organizational behavior one: Essential theories of motivation and leadership, eds JB Miner, ME Sharpe Inc, New York, 61-74.
- Kocalevent, R. D., Rose, M., Becker, J., Walter, O. B., Fliege, H., Bjorner, J. B., & Klapp, B. F. (2009). An evaluation of patient-reported outcomes found computerized adaptive testing was efficient in assessing stress perception. *Journal of Clinical Epidemiology*, 62(3), 278-287.
- Simms, L. J., Goldberg, L. R., Roberts, J. E., Watson, D., Welte, J., & Rotterman, J. H. (2011). Computerized Adaptive Assessment of personality Disorder: Introducing the CAT-PD Project. *Personality Assessment*, 93(4), 380-389.
- Singh, A., Juneja, D., & Malhotra, M. (2015). Autonomous Agent Based Load Balancing Algorithm in Cloud Computing. *Procedia Computer Science*, 45(1), 832-841.
- Smith, H. C. (1985). *Psychology of Industrial Behavior*. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Thomas, M. L. (2011). The Value of Item Response Theory in Clinical Assessment: A Review. *Assessment*, 18(3), 291-307.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

เสฐียร จันทมุล ภารดี อนันต์นาวิ และ เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม
สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

A MODEL OF ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION OF THE SMALL SIZE PRIMARY SCHOOL IN THE SOUTHERN PROVINCE CLUSTER OF ANDAMAN

Satien Jantamool, Paradee Anannawee and Charoenwit Sompongum

Educational Administration, Burapha University, Thailand

E-mail address: satienjantamool@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 2 สิงหาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 6 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันด้วยเทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน 3) ตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันด้วยการสนทนากลุ่มจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน 12 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย กระบวนการ 6 ด้าน 53 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการระบุเป้าหมาย มี 10 องค์ประกอบ 2) ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ มี 11 องค์ประกอบ 3) ด้านการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ มี 8 องค์ประกอบ 4) ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ มี 8 องค์ประกอบ 5) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลมี 8 องค์ประกอบ และ 6) ด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ มี 8 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน มีค่าความเห็นสอดคล้องมีความเหมาะสม มากกว่าร้อยละ 50 ทุกองค์ประกอบ ค่ามัธยฐาน ระดับ มากคือมีค่าระหว่าง 3.50 – 4.00 จำนวน 3 องค์ประกอบ ระดับมากที่สุด คือมีค่ามากกว่า 4.00 ขึ้นไป จำนวน 50 องค์ประกอบ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ควอไทล์ มีค่า น้อยกว่า 1.50 จำนวน 53 องค์ประกอบ และผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีความเหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้ทั้ง 6 ด้าน 53 องค์ประกอบ คือมีค่าความเห็นสอดคล้องมีความเหมาะสม มากกว่าร้อยละ 50 ทุกองค์ประกอบ ค่ามัธยฐาน ระดับมากที่สุด คือมีค่ามากกว่า 4.00 ขึ้นไป จำนวน 53 องค์ประกอบ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่าน้อยกว่า 1.50 ทุกองค์ประกอบ

คำสำคัญ: รูปแบบ การบริหารงานวิชาการ ฝั่งอันดามัน

Abstract

The purposes of this research were to create and auditing a model of academic affairs administration of the small size primary schools in the southern province cluster of Andaman. The methodology of the study comprised three steps; 1) study and analyze research papers and interview the small school directors that have a best practice related to academic administration of the small size primary schools 2) create of the model of academic affairs administration of the small size primary schools in the southern province cluster of Andaman by using Delphi technique from 17 panel experts ; and 3) checking the model of academic affairs administration of the small size primary schools in the southern province cluster of Andaman by using focus group discussion by the directors of the small size primary schools in the southern province cluster of Andaman from 12 panels. The statistical devices used for analyzing the data were percentage, median, and interquartile range.

The results revealed that. A model of academic affairs administration of the small size primary schools in the southern province cluster of Andaman divided into six steps, they were:1) target identification consisted of 10 elements, 2) making a strategic plan consisted of 11 elements, 3) compliance with the strategic plan consisted of 8 elements, 4) promotion and supervision consisted of 8 elements, 5) checking and evaluation consisted of 8 elements, and 6) reflection and applying result consisted of 8 elements. Each of the 6 elements has the appropriate opinion more than 50 percent of all elements, the high median level is between 3.50 - 4.00 are 3 elements. Highest level that is the value is greater than 4.00 are 50 elements The interquartile range value is less than 1.50 all of elements and The results of the examination of the appropriateness and feasibility of the academic administration model of small primary schools in the southern province of the Andaman coast

are appropriate to be able to implement in 6 aspects, 53 elements which are consistent opinion values appropriate more than 50 percent of all elements, the highest median level is greater than 4.00 are 53 elements, interquartile range is less than 1.50 all of elements.

Keywords: Model, Academic Affairs Administration, Andaman sea

บทนำ

การจัดการศึกษา ภาครัฐมีนโยบายเพื่อสร้างโอกาสและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อทุกคนให้เท่าเทียมกันอย่างเสมอภาค ตามลักษณะและวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะสามารถเลือกได้ตามความพึงพอใจ ความจำเป็นและตามศักยภาพพื้นฐานที่มี ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและภาวะกดดันทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและโดยเฉพาะทางด้านการเมืองในปัจจุบันตามโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) ไทยแลนด์ 4.0 และการจัดการศึกษาตามบริบทประชาคมอาเซียน ที่มีการเปลี่ยนแปลงแข่งขันกันมาก ทุกคนในสังคมจะต้องมีองค์ความรู้และอาศัยองค์ความรู้ (knowledge based society) ในการดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ร่วมใช้องค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชน สังคมภายนอกและสังคมแห่งชาติได้อย่างเต็มตามศักยภาพภายใต้องค์ความรู้ที่มีอย่างสมเหตุสมผล การบริหารจัดการการศึกษาในยุคปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ถือว่าการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ทุกฝ่ายต้องทำงานประสานกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ การดำเนินการทุกอย่างจะต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553ก)

การบริหารและการจัดการศึกษากำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยยึดหลักการ การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้มีความเป็นเอกภาพและหลากหลายในทางปฏิบัติ ทั้งทางด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปเพื่อให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระในการบริหาร ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เป็นงานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ผลิตินักเรียนที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด คุณภาพของผู้เรียนจากทุกสถานศึกษามีคุณภาพเท่าเทียม เสมอภาคกันและได้มาตรฐาน ตามหมวดที่ 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันประกันคุณภาพทางการศึกษาที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลและคุณภาพของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะด้านวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีประสิทธิภาพด้วยการอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับสถานศึกษา ที่จะต้องร่วมกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพทุกด้านของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าทันกับยุคของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน หากระบบการจัดและการบริหาร

การศึกษายังมิได้เปลี่ยนแปลง การจัดการเรียนการสอนยังคงเป็นอยู่ในลักษณะเดิม การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาหรือนโยบายการศึกษาต่างๆ ตามการเปลี่ยนแปลง คงเกิดขึ้นได้ยาก ต้องมีการพัฒนาทางการศึกษาที่ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำพาประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างเต็มภาคภูมิและเท่าเทียมกับประเทศต่างๆ ของประชาคมอาเซียนได้ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553ข.)

การบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาของไทย ซึ่งจากการแข่งขันในระดับนานาชาติพบว่าไทยยังมีผลการจัดการศึกษายังด้อยกว่าหลายๆประเทศ เนื่องจากการศึกษามีผลในการพัฒนาคนที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาอื่น จึงควรต้องเร่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมมาตรฐานสากลและวางแผนกำลังคนให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสอง (2549-2553) และรอบสาม (2554-2558) การศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนที่ไม่ได้รับการรับรองจำนวนหนึ่ง โรงเรียนที่เป็นปัญหามากที่สุดคือโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาสำคัญร่วมกันคือมีคุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากขาดความพร้อมด้านปัจจัย มีครูไม่ครบชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตร ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และอาคารเรียน ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กต้องวางแผนการพัฒนาโรงเรียนอย่างเร่งด่วน จะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (พิมพ์ ไชยตา, 2552, หน้า 1) ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากที่กระจัดกระจายอยู่ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีปัญหาทั้งการบริหารและการจัดการ แต่โรงเรียนขนาดเล็กก็ไม่สามารถหยุดให้บริการในการจัดการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนได้ อีกทั้งส่วนใหญ่ โรงเรียนขนาดเล็กบางแห่งอยู่ไกลจากโรงเรียนเครือข่าย นักเรียนมีปัญหาเรื่องการเดินทาง และขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าใช้จ่ายสูงและมีการบริหารจัดการตามรูปแบบโรงเรียนเครือข่าย ทำให้ไม่ค่อยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก มีขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีทั้งหมด 12 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) ด้านการนิเทศการศึกษา 8) ด้านการแนะแนวการศึกษา 9) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) ด้านการประสานความร่วมมือในการประสานงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 12) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา(กระทรวงศึกษาธิการ 2553ก) และ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเอกศิลป์ราษฎร์พัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ 2) โรงเรียนบ้านท่าปากแห้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา และ 3) โรงเรียนบ้านควนใต้

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ซึ่งทั้ง 3 สถานศึกษา ได้รับการประกาศเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ได้ข้อสรุป กระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 6 ด้าน คือ 1) การระบุเป้าหมาย 2) จัดจัดทำแผนกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ 4) การส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 5) การตรวจสอบและประเมินผล และ 6) การสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ (เสฐียร จันทะมูล, สัมภาษณ์, 2561)

จังหวัดในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประกอบไปด้วย ระนอง พังงา กระบี่ ตรัง และภูเก็ต โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันจำนวน 6 เขต ได้แก่ ระนอง 1 เขต พังงา 1 เขต กระบี่ 1 เขต ภูเก็ต 1 เขต ตรัง 2 เขต จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศพบว่าโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประสบปัญหาในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญและสนใจในการบริหารงานวิชาการเท่าที่ควร ไม่มีความเข้าใจในการกำหนดแนวทาง และจุดมุ่งหมายในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและกำหนดแนวทางในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ อีกทั้งไม่มีการติดตามการนำหลักสูตรการสอนไปใช้ในการเรียนการสอน ครูขาดการนิเทศและติดตามผลการสอนเป็นผลให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ไม่ได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้ดีขึ้นอย่างแท้จริง ส่งผลให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันหลายแห่งที่มีการจัดการศึกษาและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่น่าพอใจ และเนื่องจากจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ได้แก่ ระนอง พังงา กระบี่ ตรัง และภูเก็ต เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเชื้อชาติ ศาสนา ใช้ภาษาท้องถิ่นที่หลากหลายในชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิตมีความผูกพันอยู่กับประเพณีท้องถิ่น และหลักธรรมของศาสนา การจัดการศึกษาในจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำเป็นต้องมีรูปแบบที่แตกต่างจากเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ ในประเทศไทย (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 10 (2553)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่า การบริหารงานวิชาการเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ และเกิดคุณภาพผู้เรียน และสามารถบริหารจัดการศึกษาท่ามกลางความหลากหลายด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงควรมีการดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน และผลจากการวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนและจัดการปรับปรุงแก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ให้มีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและก่อให้เกิดรูปแบบของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันที่มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น สังคม และวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการระบุเป้าหมาย 2) ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ 3) ด้านการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ 4) ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 5) ด้านการตรวจสอบและประเมินผล และ 6) ด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้

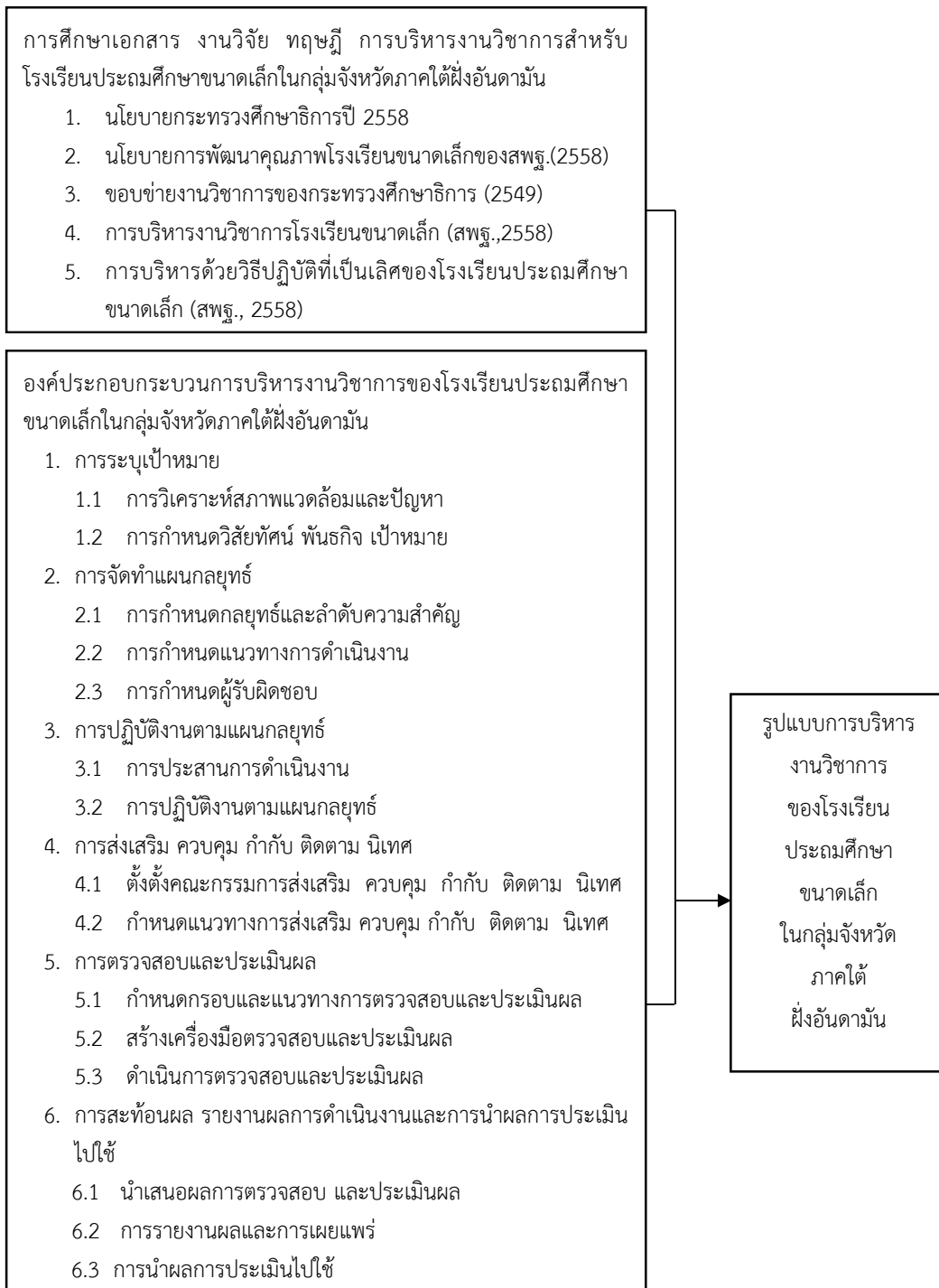
2. ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันจำนวน 17 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดแนวทางการดำเนินการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 6 คน และผู้เชี่ยวชาญในการบริหารงานวิชาการดีเด่นของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 7 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน คือผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 12 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันและนำมาเป็นกรอบแนวคิดตามหลักการแนวคิดของ สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 10 (2553) สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549, หน้า 191-223) เพชริน สงค์ประเสริฐ (2551, หน้า 190-193) จันทราณี สงวนนาม (2551, หน้า 60-61) ดวงเดือน วินิจฉัย (2561, หน้า 10-11) และจากการสัมภาษณ์ (เสฐียร จันทะมูล ,สัมภาษณ์,2561) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่มีการบริหารงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ได้แก่ โรงเรียนเอกศิลป์ราษฎร์พัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาระนอง จังหวัดระนอง โรงเรียนบ้านท่าปากแห้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาพังงา จังหวัดพังงา โรงเรียนบ้านควนใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่
 จังหวัดกระบี่ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มี
 การบริหารงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ข้างต้น จึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อให้การวิจัยดำเนินการเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศ สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันที่มีผลงานเป็นเลิศเกี่ยวกับระบบการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 2) วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันที่มีผลงานเป็นเลิศมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเอกศิลป์ราษฎร์พัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จังหวัดระนอง 2) โรงเรียนบ้านท่าปากแห้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา จังหวัดพังงา และ 3) โรงเรียนบ้านควนใต้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จังหวัดกระบี่ ได้ข้อสรุป กระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 6 ด้าน คือ 1) การระบุเป้าหมาย 2) จัดจัดทำแผนกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ 4) การส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 5) การตรวจสอบและประเมินผล และ 6) การสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้

นำข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันทั้ง 3 โรงเรียน มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันจำนวน 6 ข้อ คือ 1) การระบุเป้าหมาย 2) การจัดทำแผนกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ 4) การส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 5) การตรวจสอบและประเมินผล 6) การสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้

นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน โดยแบ่งผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย จำนวน 4 คน 2) กลุ่มนักวิชาการการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 6 คน และ 3) กลุ่มผู้ปฏิบัติการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่มีผลการปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาที่เป็นเลิศจำนวน 7 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถม ศึกษาขนาดเล็กในกลุ่ม จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันโดยใช้เทคนิคเดลฟาย(Delphi Technique)

1. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity)และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) จำนวน 5 คน
2. แก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ ปรึกษาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จำนวน 3 รอบ ดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม รอบที่ 1

1.1 นำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญโดยตรงด้วยตนเอง โดยแจ้งผู้เชี่ยวชาญทราบทางโทรศัพท์และ จัดส่งหนังสือขอความร่วมมือพร้อมทั้งส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้า ผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 17 คน

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม รอบที่ 1 มาจัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเด็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ซึ่ง ในแบบสอบถามในรอบนี้กำหนดช่องเหตุผลเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยกำหนดเกณฑ์ ให้คะแนนความคิดเห็น ดังนี้ 5 หมายถึง ข้อความนั้นเห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง ข้อความนั้นเห็นด้วย มาก 3 หมายถึง ข้อความนั้นเห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง ข้อความนั้นเห็นด้วยน้อย และ 1 หมายถึง ข้อความนั้นเห็นด้วยน้อยที่สุด จากนั้น คำนวณค่าร้อยละจำแนกเป็นรายชื่อ โดยคัดเลือกข้อความที่ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน หากข้อความใดมีเนื้อความที่ใกล้เคียงกัน นำมาไว้ในข้อเดียวกัน แล้ว นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องเหมาะสมมากกว่าร้อยละ 50 ทุกองค์ประกอบ

2. การสร้างแบบสอบถาม รอบที่ 2

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม รอบที่ 1 มาจัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเด็น ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ปรึกษาขอความเห็นชอบจาก อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก แล้วแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก 2) นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดิม ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) จำนวน 5 คน 3) นำ แบบสอบถามรอบที่ 2 ส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม 17 คน 4) เก็บรวบรวม และตรวจสอบความ ครบถ้วนของแบบสอบถามรอบที่ 2 5) นำแบบสอบถามในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของแต่ละข้อ โดยนำข้อความที่ค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) 1.50 ลงมาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ดังนี้ 1) ค่ามัธยฐาน 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษามากที่สุด 2) ค่ามัธยฐาน 3.50 – 4.49 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาระดับมาก 3) ค่ามัธยฐาน 2.50 – 3.49 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาระดับปานกลาง 4) ค่ามัธยฐาน 1.50 – 2.49 ขึ้นไป หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาระดับน้อย และค่ามัธยฐาน 1.49 ลงมา หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาระดับน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่ามัธยฐาน (Median) ระหว่าง 3.50 – 4.00 จำนวน 3 องค์ประกอบ ค่ามัธยฐาน (Median) มากกว่า 4.00 ขึ้นไป จำนวน 50 องค์ประกอบ

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จะเป็นการคำนวณหาความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับระหว่างควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่าต่ำกว่า 1.50 ลงมาแสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีข้อความนั้นสอดคล้องกัน (Consensus) แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ข้อความใดที่มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน และคัดเลือกข้อความที่จะมาใช้ในการอภิปรายผลได้นั้นจะต้องเป็นข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเท่านั้น ส่วนข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันให้ตัดทิ้งไป(จุมพล พุทธิพรชีวิน,2539,หน้า 23 - 24)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าน้อยกว่า 1.50 จำนวน 53 องค์ประกอบ

3. การสร้างแบบสอบถาม รอบที่ 3

นำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของแต่ละข้อ โดยนำข้อความที่ค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) 1.50 ลงมาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1) ค่ามัธยฐาน 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษามากที่สุด 2) ค่ามัธยฐาน 3.50 – 4.49 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาระดับมาก 3) ค่ามัธยฐาน 2.50 – 3.49 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาระดับปานกลาง 4) ค่ามัธยฐาน 1.50 – 2.49 ขึ้นไป หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาระดับน้อย และค่ามัธยฐาน 1.49 ลงมา หมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาระดับน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่ามัธยฐาน (Median) ระหว่าง 3.50 – 4.00 จำนวน 3 องค์ประกอบ ค่ามัธยฐาน (Median) มากกว่า 4.00 ขึ้นไป จำนวน 50 องค์ประกอบ

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จะเป็นการคำนวณหาความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับระหว่างควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่าต่ำกว่า 1.50 ลงมาแสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีข้อความนั้นสอดคล้องกัน (Consensus) แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ข้อความใดที่มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกันและคัดเลือกข้อความที่จะมาใช้ในการอภิปรายผลได้นั้นจะต้องเป็นข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเท่านั้น ส่วนข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันให้ตัดทิ้งไป (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2539, หน้า 23 - 24)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าน้อยกว่า 1.50 จำนวน 53 องค์ประกอบ แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันสามารถนำไปใช้ได้ทุกองค์ประกอบ

นำแบบสอบถามฉบับที่ 3 ปรีกษาขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักแล้วจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ นำแบบสอบถามรอบที่ 3 จำนวน 53 ข้อ ส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม 17 ท่าน โดยให้ระบุค่าสถิติทั้ง 2 ประการ คือ มัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไว้ในแบบสอบถามด้วยพร้อมทั้งระบุตำแหน่งให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ทราบคำตอบของกลุ่มและคำตอบของตนเองว่ามีความสอดคล้องกันเพียงใดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาทบทวนคำตอบของตนเองอีกครั้งว่าควรเปลี่ยนคำตอบตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหรือไม่ ถ้าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มและยังยืนยันคำตอบเดิมให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนอธิบายเหตุผลประกอบ

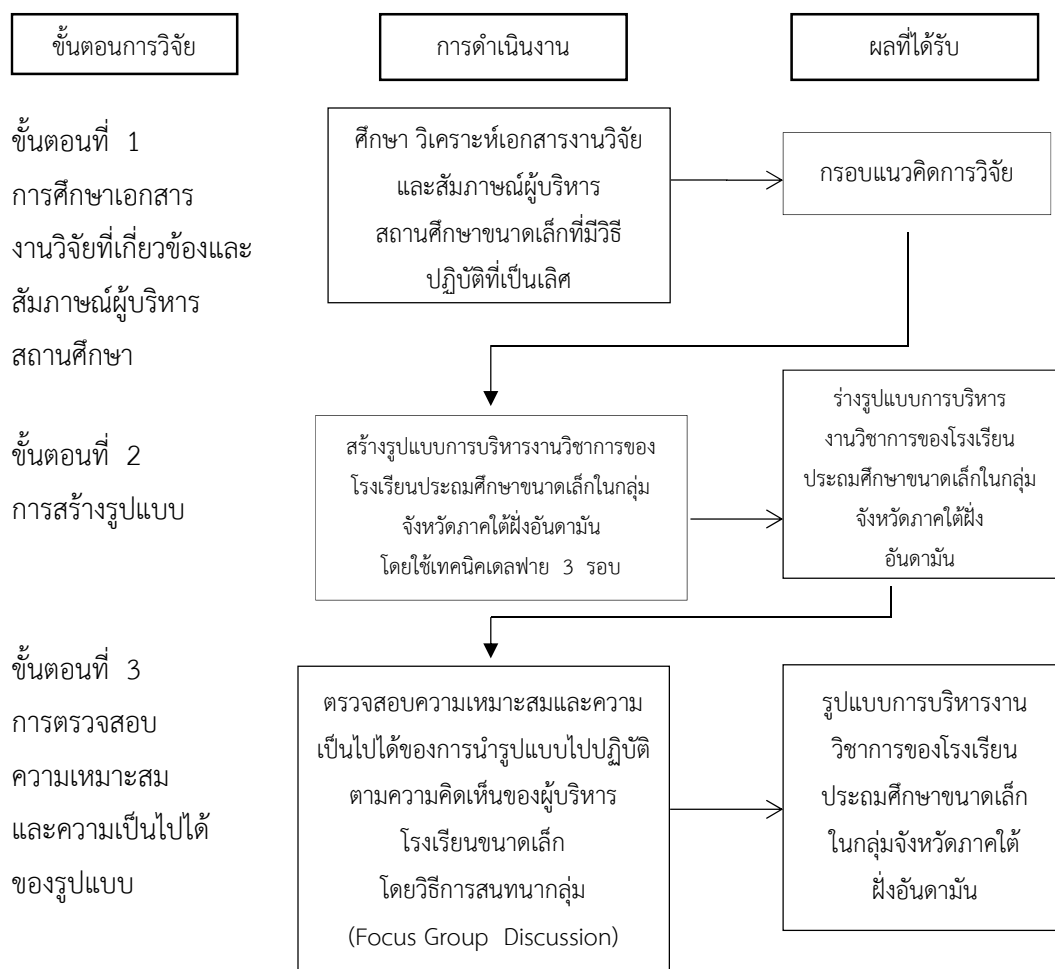
เก็บรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนแบบสอบถามรอบที่ 3 นำความคิดเห็นในรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แล้วเลือกข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันตามเกณฑ์ที่กำหนดสรุปเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันคือ เดือน มกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2561

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันโดยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดำเนินการดังนี้ 1) สร้างแนวทางแนวคำถามการจัดกลุ่มสนทนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 2) นำแนวทางคำถามการจัดกลุ่มสนทนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันปรีกษาขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3) นำแนวทางแนวคำถามการจัดกลุ่มสนทนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่ง

อันดามันไปใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งจัดขึ้นและเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายในวันที่ 15 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ในช่วงเวลา 09.00 น. - 12.00 น. เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันอย่างเป็นรูปธรรมจำนวน 12 คน

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องเหมาะสมมากกว่าร้อยละ 50 ทุกองค์ประกอบ ค่ามัธยฐาน (Median) มากกว่า 4.00 ขึ้นไป จำนวน 53 องค์ประกอบ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าน้อยกว่า 1.50 จำนวน 53 องค์ประกอบ แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันสามารถนำไปใช้ได้ทุกองค์ประกอบ

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการระบุเป้าหมาย 2) ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ 3) ด้านการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ 4) ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 5) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลและ 6) ด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ แต่ละด้านนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

1.1 ด้านการระบุเป้าหมาย ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบคือ 1) ศึกษาบริบทและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่กำหนด 2) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนตามช่วงวัยและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 3) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 4) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ DLTV/DLIT สำหรับนักเรียน 5) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เครือข่ายทางวิชาการ 6) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้การนิเทศภายในเป็นฐาน 7) การพัฒนาความสามารถด้านการคิดคำนวณและการใช้เหตุผลของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย 8) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ 3R8CS 9) การพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน โดยใช้การรับรู้แบบสร้างประสบการณ์เชิงบูรณาการ 10) การแก้ปัญหาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยและนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

1.2 ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบคือ 1) ศึกษา ทบทวนผลการบริหารงานวิชาการในปีที่ผ่านมา นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการ 3) จัดทำระบบข้อมูลและใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการบริหารงานวิชาการ 4) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และจัดทำแผนกลยุทธ์ 5) กำหนดเป้าหมายผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการ 6) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารงานวิชาการตามตัวชี้วัดของการบริหารงานวิชาการ 7) กำหนดขอบข่ายและวิธีการบริหารงานวิชาการตามโครงสร้างงานวิชาการ 8) จัดทำแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงานบริหารงานวิชาการของหน่วยงานโดยการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 9) นำแผนการบริหารงานวิชาการเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาให้ความเห็นชอบและกำหนดผู้รับผิดชอบ 10) ประชาสัมพันธ์ชี้แจงแผนบริหารงานวิชาการสู่ระดับกลุ่มและระดับผู้บริหารงานวิชาการ 11) จัดทำข้อตกลงความร่วมมือการบริหารงานวิชาการของกลุ่มงานและรายบุคคล

1.3 ด้านการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ 1) จัดประชุมชี้แจงแนวทางการบริหารงานวิชาการตามแผนการบริหารงานวิชาการที่กำหนดไว้ 2) จัดทำเอกสารคู่มือการบริหารงานวิชาการ 3) ประสานการดำเนินงานและปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่กำหนดไว้โดยยึดหลักธรรมาภิบาล 4) ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการ 5) สนับสนุนทรัพยากรทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติ 6) ตรวจสอบการบริหารงานวิชาการ แนะนำและสอนงาน 7)

สื่อสารกับผู้บริหารงานวิชาการเป็นระยะ รับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารงานวิชาการ 8) กำหนดให้ผู้บริหารงานวิชาการรายงานความก้าวหน้า สรุปและรายงานผลการบริหารงานวิชาการ

1.4 ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ 1) กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 2) จัดทำรายละเอียด เครื่องมือแบบส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 3) กำหนดระยะเวลา แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและ ผู้รับผิดชอบ การส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 4) มอบหมายความรู้กับผู้รับผิดชอบในการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 5) วางแผนและกำหนดแนวทางการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 6) ใช้นวัตกรรมในการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ ที่หลากหลาย เพิ่มระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือโปรแกรมการติดตาม ทบทวนและประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น 7) สะท้อนผลสำเร็จในการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ 8) สรุปและ รายงานผลการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ

1.5 ด้านการตรวจสอบและประเมินผลประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ 1) จัดทำ ประกาศ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตามวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด 2) จัดทำเครื่องมือ กำหนดกรอบระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบและการประเมินผลการบริหารงานวิชาการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย 3) กำหนดให้ ผู้ปฏิบัติงานจัดทำและรายงานผลการบริหารงานวิชาการตามกรอบการประเมิน 4) ดำเนินการตรวจสอบและ ประเมินผลการบริหารงานวิชาการตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และประเมินแบบ 360 องศา 5) ประชุมทบทวน วิเคราะห์ผลการประเมินและตัดสินผลการบริหารงานวิชาการครบทุกมิติ 6) ผู้ปฏิบัติงานให้ ข้อมูลย้อนกลับผลการประเมินเพื่อสะท้อนปัญหา นำไปสู่การปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา 7) มีการ ประชาสัมพันธ์ชี้แจงผลการประเมินและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ8)สรุปและรายงานผลการประเมินผลการบริหารงานวิชาการ

1.6 ด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ1) วิเคราะห์ ตรวจสอบ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารงานวิชาการ 2) ทบทวนผลการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง 3) สรุปและรายงานผล การตรวจสอบและประเมินผลเพื่อพัฒนาผลการบริหารงานวิชาการ 4) กำหนดระยะเวลาในการพัฒนาให้ เหมาะสมทันต่อเหตุการณ์และความต้องการ 5) นิเทศ แนะนำ สอนงาน และเก็บข้อมูลการพัฒนาผลการบริหารงานวิชาการ 6) เปรียบเคียงผลการบริหารงานวิชาการกับมาตรฐานตัวชี้วัดงานตามที่กำหนดและจากผู้ที่มีผลการบริหารงานวิชาการที่เป็นเลิศ 7) จัดสิ่งจูงใจที่หลากหลายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ สูงขึ้นด้วยการให้ผู้บริหารงานวิชาการได้นำเสนอรางวัลที่เขาต้องการ8) สรุปและรายงานผล เพื่อนำไปพัฒนา ในปีต่อไป

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันโดยบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันในด้านความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติโดย

ผู้ปฏิบัติงาน พบว่า รูปแบบการบริหารบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้ง 6 ด้าน 53 องค์ประกอบ คือ ด้านการระบุเป้าหมาย มี 10 องค์ประกอบ ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ มี 11 องค์ประกอบ ด้านการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ มี 8 องค์ประกอบ ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ มี 8 องค์ประกอบ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล มี 8 องค์ประกอบ และด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ มี 8 องค์ประกอบนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนะนำข้อความบางข้อความเพื่อความกระชับและชัดเจนยิ่งขึ้นแต่ยังคงความหมายของประโยคตามเดิม มีเพียงประเด็นในด้านที่ 1 ด้านการระบุเป้าหมาย ในองค์ประกอบที่ 8 เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ 3R8CS ควรเป็น การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างรูปแบบการบริหารบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ผลการวิจัยในภาพรวม พบว่ารูปแบบการบริหารบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีทั้งสิ้น 6 ด้าน 53 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการระบุเป้าหมาย มี 10 องค์ประกอบ 2) ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ มี 11 องค์ประกอบ 3) ด้านการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ มี 8 องค์ประกอบ 4) ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศมี 8 องค์ประกอบ 5) ด้านการตรวจสอบและประเมินผลมี 8 องค์ประกอบ และ 6) ด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้มี 8 องค์ประกอบอาจเป็นเพราะ เกิดจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้มุ่งเน้นให้ทุกหน่วยงานบริหารจัดการโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ หรือผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก มีการวัดผลการปฏิบัติงานด้วยตัวชี้วัดอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทำให้ผู้บริหารทราบผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ และสามารถแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ เป็นการควบคุมทิศทางการดำเนินงานให้มุ่งสู่วิสัยทัศน์ของหน่วยงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, หน้า 9) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการระบุเป้าหมายผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันด้านการระบุเป้าหมายภาพรวมทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่ต้องปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นกรอบการดำเนินงานขับเคลื่อนบริหารจัดการศึกษา โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยกำหนัด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการให้บริการ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ ผลผลิต ผลลัพธ์ โครงการ กิจกรรม ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, หน้า 3) ทั้งนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ศึกษาบริบทและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่กำหนด องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ DLTV/DLIT สำหรับนักเรียน และองค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาความสามารถด้านการคิดคำนวณและการใช้เหตุผลของนักเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า 3 องค์ประกอบนี้มีความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติงานในหน่วยงานต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์ (Goals) งานวิชาการที่ดีขึ้น กว้างขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือวางแผนการทำงานร่วมกัน มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, หน้า 10) สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจา ศิริผล (2557) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียนที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่ความเป็นเลิศได้ พบว่า กระบวนการขั้นตอนที่สำคัญ ตั้งแต่การวางแผนดำเนินการไปจนถึงการติดตามประเมินผล ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพวิชาการทางการศึกษาในโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของเชิดศักดิ์ ศุภโสภณ (2553, 178) ที่ได้พัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ได้นำเสนอว่า ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายจากเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดขึ้นตามความพร้อมและความต้องการจากครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน อาศัยหลักการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ และเน้นการบริหารงานเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จะทำให้การบริหารวิชาการของสถานศึกษามีเป้าหมายที่มีประสิทธิผล

1.2 ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านการดำเนินการจัดทำแผนกลยุทธ์ภาพรวมทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่ต้องปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้การดำเนินการปฏิบัติงานเป็นกรอบภารกิจที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามโครงสร้าง อำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย การปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีการศึกษาหาความรู้หาเทคนิควิธีการทำงานต่าง ๆ และนำเอาความรู้มาใช้ให้เหมาะสมกับงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ทั้งนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ศึกษา ทบทวนผลการบริหารงานวิชาการในปีที่ผ่านมา นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้ององค์ประกอบที่ 3 จัดทำระบบข้อมูลและใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการบริหารงานวิชาการ และองค์ประกอบที่ 4 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และจัดทำแผนกลยุทธ์อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า 2 องค์ประกอบนี้มีความจำเป็นและมีความสำคัญกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์การกำหนดกลยุทธ์งานวิชาการเป็นขั้นตอนที่โรงเรียนเลือกวิธีการที่เป็นไปได้ คุ่มค่า คุ่มทุน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ที่จะปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของอาภาศิริ โภภีสิงห์ (2561, หน้า 26-31) ที่ศึกษาการวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า สถานศึกษาควรกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับ

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ และกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษานั้นควรให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาของสถานศึกษา เพื่อนำกลยุทธ์นั้นไปสร้างดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพของการทำงานโดยมีเกณฑ์ชี้วัดเป็นตัวบ่งบอกความสำเร็จ อีกทั้งสถานศึกษาควรกำหนดการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ นำตัวบ่งชี้ความสำเร็จเพื่อเป็นเกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จมาเป็นเครื่องชี้วัดในการประเมินความสำเร็จของแผนกลยุทธ์ และควรสรุปผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานในแต่ละปีและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของคัมภีร์ สุดแท้ (2553, หน้า 127-128) จากการศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ โดยโรงเรียนดำเนินตามขั้นตอนตามแผนรูปแบบอย่างครอบคลุม ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และนำผลการประเมินไปใช้ ส่งผลทำให้การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปอย่างเป็นระบบ จะช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพมากขึ้น

1.3 ด้านการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ ภาพรวมทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่ต้องปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักพัฒนาวิชาการ ตามโครงสร้างกรอบภารกิจกำหนดให้มีกลุ่มพัฒนาวิชาการ มีหน้าที่และภารกิจ ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูล จัดทำข้อเสนอนโยบาย และแผนพัฒนางานวิชาการ ให้เป็นไปตามนโยบายและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ เพื่อการพัฒนา ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนางานวิชาการทั้งนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่องค์ประกอบที่ 3 ประสานการดำเนินงานปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์บริหารงานวิชาการที่กำหนดไว้โดยยึดหลักธรรมาภิบาล และองค์ประกอบที่ 8 กำหนดให้ผู้บริหารงานวิชาการรายงานความความหน้า สรุปและรายงานผลการบริหารงานวิชาการ อาจเป็นเพราะ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า 2 องค์ประกอบนี้มีความจำเป็นและมีความสำคัญการพัฒนางานวิชาการผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจะต้องพิจารณาข้อมูลทั้งสองส่วนเพื่อนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานและตัวผู้ปฏิบัติงานการพัฒนาผลการปฏิบัติงานต้องมีการวางแผนการพัฒนาความรู้ทักษะและสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบสรุปรายงานผลเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชริน สงค์ประเสริฐ (2551, หน้า 61) ที่พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำเสนอถึงกระบวนการบริหารงานวิชาการ ควรจะใช้หลักวิธีแก้ปัญหาเชิงระบบ คือ คือ การวางแผนงาน การนำแผนไปปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา เนื่องจากการทำงานที่เป็นระบบและเป็นกระบวนการ จะทำให้สามารถดำเนินการตามแผนการทำงานได้ตามทุกขั้นตอนที่กำหนดไว้ ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยของคัมภีร์ สุดแท้ (2553, หน้า 127-128) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า กระบวนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ โดยโรงเรียน

ดำเนินการตามขั้นตอนตามแผนรูปแบบอย่างครอบคลุม ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และนำผลการประเมินไปใช้ ส่งผลทำให้การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กเป็นไปอย่างเป็นระบบ จะช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพมากขึ้น

1.4 ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศภาพรวมทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่ต้องปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ากระบวนการการติดตามเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของนักบริหาร ทั้งนี้เพราะงานวิชาการจะดำเนินไปได้จะต้องอาศัยการติดตามการควบคุมเข้ามาช่วย มิฉะนั้นงานทุกอย่าง ยากที่จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2553 ได้แบ่งโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ออกเป็น 4 งานโดยมีกลุ่มบริหารงานวิชาการ มีหน้าที่พัฒนาความรู้ความสามารถผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและติดตามผลการบริหารงานวิชาการโดยกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเป็นกลุ่มที่ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 6) ทั้งนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่องค์ประกอบที่ 2 จัดทำรายละเอียด เครื่องมือแบบส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ และองค์ประกอบที่ 5 วางแผนและกำหนดแนวทางการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอาจเป็นเพราะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า 2 องค์ประกอบนี้มีความจำเป็นและมีความสำคัญเนื่องจากกระบวนการติดตามผลการปฏิบัติงานมักติดตามด้วยการประชุม ติดตามงาน ขาดการวางแผนการติดตามอย่างเป็นระบบ ผู้เชี่ยวชาญจึงได้ให้ความสำคัญการจัดทำแผนและรายละเอียดในการติดตามงานตามแผนงานโครงการหรืองานต่างๆ จะต้องติดตามผลการปฏิบัติราชการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของปวิวัติ แก้วรัตนะ (2557, 183) ที่ศึกษารูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้นิเทศจะต้องนิเทศให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และบุคลากรที่รับการนิเทศ มีการประชุม มีการติดตาม นิเทศ ตรวจสอบและสรุปผลการปฏิบัติงานเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานตามโครงการ การประเมินผลสรุปการปฏิบัติงานรวบรวมข้อมูลปัญหาให้ครบถ้วน นำข้อมูลไปใช้ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการปฏิบัติการนิเทศจะต้องนำไปประมวล วิเคราะห์วิจัย รายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป สอดคล้องกับธีระพร आयวัฒน์ (2552, หน้า 495-496) ที่ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า ต้องมีการดำเนินการให้มีการนิเทศภายในที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้เกิดการพัฒนางานของครู และการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครู ทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม

1.5 ด้านการตรวจสอบและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ด้านการตรวจสอบและประเมินผลภาพรวม

ทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่ต้องปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการประเมินค่าของบุคคลผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ทั้งผลงานและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานทั้งนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 จัดทำเครื่องมือ กำหนดกรอบระยะเวลา และแนวทางการตรวจสอบและการประเมินผลการบริหารงานวิชาการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายและองค์ประกอบที่ 4 ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงานวิชาการตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งรายการกลุ่มรายบุคคลและประเมินแบบ 360 องศาอาจเป็นเพราะ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า 2 องค์ประกอบนี้มีความจำเป็นและมีความสำคัญการประเมินผลการปฏิบัติงาน จำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาในภายหลัง เช่น การไม่ยอมรับผลการประเมิน การไม่สามารถสรุปผลการประเมินหลังจากที่ทำการประเมินแล้ว ฉะนั้นจึงมีเอกสารที่เป็นเครื่องใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นแบบประเมินของกลุ่มบริหารงานวิชาการจัดทำขึ้นโดยให้ประเมินจากปริมาณงานคุณภาพผลงานจากความรวดเร็วตรงตามเวลาที่กำหนด ความประหยัดความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร พฤติกรรมการปฏิบัติราชการและสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานด้วยวิธีที่หลากหลายเป็นธรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชฎาภรณ์ อร่ามรุณ (2556, หน้า 52) ได้พัฒนาและประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ซึ่งพบว่า ในการพัฒนาควรมีการพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผลการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ มีกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงาน และนำผลการติดตามและประเมินผลด้านการบริหารงานวิชาการไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ซึ่งจะช่วยลดและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้

1.6 ด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ภาพรวมทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่ต้องปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้เป็นหนึ่งในวงจรของระบบการบริหารผลการปฏิบัติงานต้องให้ความสำคัญกับการจัดวางระบบการตรวจสอบผลงานและการรายงานงานผลการปฏิบัติงานทั้งนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 สรุปและรายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลเพื่อการพัฒนาผลการบริหารงานวิชาการ และองค์ประกอบที่ 4 กำหนดระยะเวลาในการพัฒนาให้เหมาะสมทันต่อเหตุการณ์และความต้องการอาจเป็นเพราะ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า 2 องค์ประกอบนี้มีความจำเป็นและมีความสำคัญหากดำเนินการโดยไม่มีระยะเวลามากำหนดอาจจะส่งผลเสียต่อการรายงานผลการบริหารงานวิชาการได้สอดคล้องกับงานวิจัยของไบรอัน (Bryant, 1995) ได้ศึกษาวิจัยกรณีตัวอย่างบทบาที่ผู้นำสถานศึกษา โดยพบว่า การนำกลยุทธ์ด้านคุณภาพไปปฏิบัติทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องและทำให้บทบาทภาวะผู้นำเพิ่มสูงขึ้น จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยมีสรุปและรายงานผลการตรวจสอบและประเมินผล เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาต่อยอดอีกทั้งงานวิจัยของฟูลสตันสคูล (Fulstonschools, 2003) ที่ได้นำเสนอรูปแบบสำหรับความเป็นเลิศของสถานศึกษา ซึ่งพบองค์ประกอบด้านผลการปฏิบัติงาน จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องหรือ

เหนือกว่าเป้าหมายที่วางไว้หรือผลงานที่เกิดต้องสอดคล้องหรือเหนือกว่าสถานศึกษาดั้งเดิม และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับองค์กรอื่นได้โดยเป็นผลจากการสะท้อนผลการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง ที่ได้นำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา

2. การตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยการสนทนากลุ่มจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ทั้ง 6 ด้าน 53 องค์ประกอบสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ อาจเป็นเพราะกระบวนการในการบริหารงานวิชาการที่ดีจะต้องมีขั้นตอนการทำความเข้าใจในพันธกิจ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ขององค์กรรับทราบปัญหาในการทำงาน มีการวางแผนบริหารงานวิชาการ การพัฒนา การประเมิน การทบทวนและการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ มีเพียงประเด็นด้านการระบุเป้าหมาย ในประเด็นองค์ประกอบที่ 8 เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ 3R8CSควรแก้ไขเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการออกคำสั่งของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คำสั่งที่ 10 /2559 เรื่องการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในส่วนภูมิภาค (ราชกิจจานุเบกษา, 2559, หน้า 2)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำรูปแบบที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปกำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการและองค์ประกอบที่ได้อย่างเข้มข้นจริงจังมากยิ่งขึ้น

1.2 โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารงานวิชาการ โดยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการสังเคราะห์รายละเอียดขององค์ประกอบแล้วปรับใช้ในการเพิ่มจุดเด่น พัฒนาจุดด้อยตามสภาพบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

1.3 การนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องคำนึงถึงแนวทางการกระจายอำนาจและหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

2.1 ด้านการระบุเป้าหมาย ผู้บริหารควรวางแผนการปฏิบัติการระบุเป้าหมาย กับผู้ปฏิบัติงานในการศึกษา ทบทวนผลการปฏิบัติงานในปีที่ผ่านมา และดำเนินการตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายกลยุทธ์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน และจัดทำแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานโดยการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง

ทุกฝ่าย และควรให้ความสำคัญในการนำแผนการปฏิบัติงานเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

2.2 ด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารควรดำเนินการปฏิบัติงาน

จัดทำแผนกลยุทธ์ กับผู้ปฏิบัติงานในการจัดประชุมชี้แจง แนวทางการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ และทบทวนความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานก่อนการปฏิบัติงาน และควรให้ความสำคัญกับการสรุป และรายงานผลการปฏิบัติงาน

2.3 ด้านการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารควรดำเนินการพัฒนาการปฏิบัติงานตาม

แผนกลยุทธ์โดยกำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทักษะความต้องการในการพัฒนา สรุปและรายงานการพัฒนา ผลการปฏิบัติงาน และควรให้ความสำคัญกับการทบทวนผลการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติงาน เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เทียบเคียงผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานตัวชี้วัดงานตามที่กำหนด และจากผู้ที่มีผล การปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ

2.4 ด้านการส่งเสริม ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศผู้บริหารควรดำเนินการติดตามผลการ

ปฏิบัติงานกับผู้ปฏิบัติงาน โดยปฏิบัติงาน จัดทำรายละเอียดเครื่องมือแบบติดตามผลการปฏิบัติงานวางแผนการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและควรให้ความสำคัญกับการใช้เทคนิควิธีการในการติดตามที่หลากหลาย เพิ่มระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือโปรแกรมการติดตาม

2.5 ด้านการตรวจสอบและประเมินผลผู้บริหารควรดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล

ผู้ปฏิบัติงาน โดยทำเครื่องมือ กำหนดกรอบระยะเวลาการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ประเมินผลการปฏิบัติงานตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งรายกลุ่มรายบุคคล และประเมินแบบ 360 องศาและควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงผลการประเมินและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

2.6 ด้านการสะท้อนผล รายงานผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ ผู้บริหาร

ควรดำเนินการให้รางวัลกับผู้ปฏิบัติงาน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการการรายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่การนำผลการประเมินไปใช้แจ้งผลการประเมินให้ผู้ปฏิบัติงานทราบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานให้สูงขึ้นด้วยการให้ผู้ปฏิบัติงานได้นำเสนอรางวัลที่เขาต้องการ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 ควรนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัด

ภาคใต้ฝั่งอันดามันไปใช้กับหน่วยงานให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทาง

การศึกษาในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

3.3 ควรมีการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่ม

จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

3.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

3.5 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553ข). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คัมภีร์ สุตแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัชฎาภรณ์ อร่ามรุณ. (2556). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(4), 37-46.
- เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพร आयวัฒน์. (2552). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เบญจา ศิริผล. (2557). รูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปวิวัติ แก้วรัตน์. (2557). รูปแบบการนิเทศงานวิชาการภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พิมพร ไชยตา. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. (2551). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2559, 16 พฤษภาคม). กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2559. เล่ม 124 (ตอนที่ 24 ก), หน้า 29.

- เสฐียร จันทะมูล. (2561). ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 97. [สัมภาษณ์.]
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 10. (2553). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในฝั่งทะเลอันดามัน*. ภูเก็ต: ผู้แต่ง.
- อาภาศิริ โกวิสิสิงห์. (2561). *การวางแผนกลยุทธ์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย.
- Bryant, S. L. (1995). *A case study of the leadership role of principals commitment to qualityproject in verginia*. London: Viginia Common Wealth University.
- Fulstonschools. (2003). *Excellence model*. Retrieved September. Retrieved Decbember 22, 2021, from <http://www.Fulstonschools.org/dept/prodev/leadership/model.shtm>.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี

คณะกรรมการบริหารและจัดการ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาลัยศึกษานักเรียน

Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561

ศรีสุนันท์ สุขถาวร¹ และ กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน²

¹คณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

²ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

FACTORS INFLUENCING THE DECISION TO STUDY FOR A BACHELOR DEGREE, FACULTY OF ADMINISTRATION AND MANAGEMENT, KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG: A CASE STUDY OF THE ACADEMIC YEAR 2018 ADMISSION

Srisunan Sukthaworn¹ and Kittisak Ungkanawin²

¹Faculty of Administration and Management King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Thailand

²Department of Industrial Education Faculty of Industrial Education and Technology

King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Thailand

E-mail address: maew.amc@gmail.com, phumphakhawat.ps@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 8 สิงหาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 9 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะกรรมการบริหารและจัดการ เพื่อศึกษาปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของสถาบันที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี เพื่อศึกษาปัจจัยด้านหลักสูตรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงทฤษฎี เพื่อนำข้อมูลมาร่างกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) กำหนดกรอบแนวคิด ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี วิทยาลัยศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 และนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาจากสถานศึกษาต่าง ๆ ทุกภาคของประเทศที่สมัครสอบคัดเลือกระบบ Admission รับตรง ของคณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2561 โดยเป็นผู้มี

สิทธิ์เข้าศึกษาและขึ้นทะเบียนนักศึกษาเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งสิ้น 791 คน โดยการวิเคราะห์ผลโดยประมวลผลที่ได้จากข้อมูลในแบบสอบถามทั้งหมดนำเสนอผลการอภิปราย ในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในภาพรวมผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.76) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อค่าเฉลี่ยรายด้านในอันดับที่ 1 คือ ด้านภาพลักษณ์ของคณะกรรมการบริหารและจัดการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.87) และผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1) จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในภาพรวมคือปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของคณะกรรมการบริหารและจัดการ วัตถุประสงค์ที่ 2 จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของคณะกรรมการบริหารและจัดการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คือเป็นคณะกรรมการบริหารและจัดการเป็นสถานศึกษาของรัฐที่มีชื่อเสียงมานาน วัตถุประสงค์ที่ 3) จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านหลักสูตรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คือ คณะกรรมการบริหารและจัดการ มีระบบรับนักเรียนแบบ Admission รับตรง วัตถุประสงค์ที่ 4) จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คือ คณะกรรมการบริหารและจัดการมีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการของนักเรียน

คำสำคัญ : การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ระดับปริญญาตรี คณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting the decision to study for a bachelor's degree in the Faculty of Administration and Management, to study the factors affecting the institutional image that affects the decision to study for a bachelor's degree. To study the course factors affecting the decision to study for a bachelor's degree. To study the personal reasoning factors affecting the decision to study for a bachelor's degree, the steps are 1) to study the concepts, theories and related research documents. and summarize the data by analyzing the theoretical content in order to use the data to draw up a conceptual framework for research; 2) formulate a conceptual framework for factors affecting the decision to study for a bachelor's degree. A case study of students, Admission-Accepting directly to the academic year 2018 and using the questionnaire to test with the population used in this study, including students from various educational

institutions in every region of the country applying for the system selection examination. Admission-Direct admission of the Faculty of Administration and Management, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bachelor's Degree, Academic Year 2018, who are eligible to study and register students successfully. A total of 791 participants were analyzed by analyzing the results obtained from the data in all questionnaires. The discussion results were presented in the form of a handout table.

The results showed that the opinions of the respondents on the factors affecting the decision to study for a bachelor's degree Overall, the results of the study revealed that the respondents had opinions about the factors affecting their decision to pursue a bachelor's degree. The overall bachelor's degree level has the highest level of mean ($\bar{x}$ = 4.5, SD = 0.76). Considered individually Ranked # 1 on the list is the image of the board of management. With the highest average level ($\bar{x}$ = 4.54, S.D. = 0.87) and the results according to the objectives 1) From the study found that the students who answered the questionnaire had the level of opinions about factors affecting the decision to choose to study at the undergraduate level the overall picture is the image factor of the Faculty of Management and Management. Objective 2: From the study, it was found that the students who answered the questionnaires had opinions about the image aspect of the Faculty of Management and Management which had an effect on the decision to choose to study further. Undergraduate Is the Faculty of Management and Management, which has long been a famous public school Bachelor's degree, is the Faculty of Management and Management. Admission-Direct Objective 4) From the study, it was found that the students who answered the questionnaire had the level of opinion about the personal reasoning factors that affect the decision to choose to study at the undergraduate level, namely the Faculty of Management and Management. Subjects meet the needs of students.

Keywords: decision to choose to study, undergraduate level, Faculty of Management and Management, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

บทนำ

การศึกษาถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของการดำเนินชีวิตมนุษย์ ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและให้ความสนใจในการศึกษาเป็นอย่างมาก รวมถึงรัฐบาลได้มีการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนหันมาใส่ใจในเรื่องนี้เพราะถือเป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จในชีวิตและสามารถนำมาใช้ใน

การประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ในอนาคต คณะการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นหน่วยทางการศึกษาที่ถูกบรรจุอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เน้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ การสอน การศึกษา ผลิตนักธุรกิจยุคใหม่ ให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยต่อยอดให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีโอกาสในการศึกษาต่อด้านวิชาชีพจนถึงระดับปริญญา มีการเรียนการสอนครอบคลุมครบทุกสาขาวิชา ประกอบด้วย ภาควิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ ภาควิชาบริหารธุรกิจนานาชาติ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ เปิดสอนในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี จำนวน 3 ภาควิชา และกำลังเปิดระดับปริญญาตรี หลักสูตรต่อเนื่องเทียบโอน จำนวน 3 ภาควิชา (ที่มา : ระเบียบการรับสมัครสอบคัดเลือกนักศึกษาใหม่ ประจำปีการศึกษา 2561) และจากการจัดอันดับ สถาบัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อปี พ.ศ.2560 จึงทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษามีการแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดใจให้โรงเรียนและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง (ปวส.) ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาได้มีโอกาสและมีทางเลือกในการตัดสินใจเลือกสถานศึกษามากขึ้น ดังนั้นคณะการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิกยุทธ์ในการหาวิธีการที่จะให้โรงเรียนและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในคณะการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และรูปแบบการประชาสัมพันธ์ หลายช่องทาง เช่น ส่งแผ่นพับข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังสถานศึกษา แนะนำเว็บไซต์ จัดกิจกรรมการแนะแนวสัญจร เข้าร่วมโครงการ (Open House) ของคณะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คณะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สภาวะแวดล้อมภายในสถาบัน คณะ หลักสูตรและสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ทางสถาบันได้ทำการจัดการเรียนการสอนขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและรู้สึกสนใจในการที่จะตัดสินใจเข้าศึกษา คณะการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังมากขึ้น

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ในการพัฒนาสังคมให้คนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม เป็นคนมีคุณภาพ คุณธรรม กล่าวคือการศึกษาช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยธรรมทางปัญญาและความงดงามทางจิตใจ การศึกษาสร้างคนให้มีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีการเรียนการสอนครบทุกสาขาวิชา ในระดับปริญญาตรี และจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยไทย โดย QS (Quacquarelli symond) เป็นองค์กรชั้นนำระดับโลกด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและยังเป็นองค์กรที่เผยแพร่การจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกในชื่อ “Qs World University Ranking 2020” โดยจะมีการจัดอันดับมหาวิทยาลัยประจำปี เพื่อเป็นการแข่งขันกับมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศอยู่ตลอดเวลาจำเป็นต้องหากลยุทธ์เพื่อดึงดูดให้นักเรียนตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งทาง

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ และการประชาสัมพันธ์ เช่น การเข้าร่วมโครงการตลาดนัดหลักสูตร การจัดกิจกรรมแนะแนวสัญจรหรือการแนะนำผ่านทางเว็บไซต์ และอีกหลายช่องทางที่ได้จัดขึ้นมา เพื่อเป็นการแนะนำเกี่ยวกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังแก่นักเรียนให้มีความสนใจในการที่จะตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมากยิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาการรับนักศึกษาที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายในแต่ละปี ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ซึ่งมีสถานศึกษาในทุกภาคของประเทศไทย จำนวน 605 แห่ง และมีจำนวนผู้สมัครทั้งสิ้นจำนวน 1,200 คน โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะนำมาเป็นแนวทาง ในการพัฒนาและปรับปรุงการประชาสัมพันธ์การให้ข้อมูลข่าวสารของสถาบันฯ และเป็นแนวทาง ในการแนะแนวเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 เพื่อให้สถาบันฯ บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของสถาบันที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านหลักสูตรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้างครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับผิดชอบ ปีการศึกษา 2561

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน นักศึกษา จากสถานศึกษาต่าง ๆ ทุกภาคของประเทศที่สมัครสอบคัดเลือกระบบ Admission รับผิดชอบ ของคณะกรรมการการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2561 การรับสมัครระหว่างวันที่ 30 กันยายน 2561 ถึง วันที่ 31 พฤศจิกายน 2561 โดยเป็นผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาและขึ้นทะเบียนนักศึกษาเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งสิ้น 791 คน

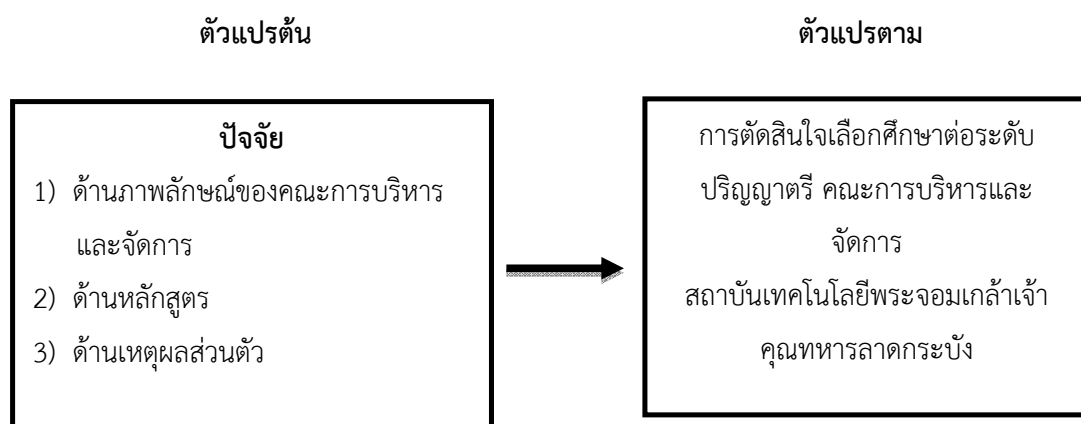
2. กลุ่มตัวอย่างคือประชากรในข้อ 1.3.1) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 260 คน โดยใช้ตาราง ของเครชีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ในที่นี้ผู้ศึกษาขอเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 คน

กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับผิดชอบ ปีการศึกษา 2561 ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบแนวคิดดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน 2) ด้านหลักสูตร และ 3) ด้านเหตุผลส่วนตัว โดยบูรณาการตัวแปร จาก Cubillo Sanchez, and Cervino, 2006

2. ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยเขียนเป็นกรอบแนวคิดการศึกษาดังแสดงในภาพที่ 1-1

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561
2. นำข้อมูลที่ได้รับมาใช้เป็นแนวทางในการแนะนำนักเรียนให้เลือกศึกษาต่อได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพครอบครัวและความสามารถของนักเรียน นำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหาร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับสถาบันอื่น

แนวคิด ทฤษฎีและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ความหมายของการตัดสินใจ การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 ผู้ศึกษาได้ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการตัดสินใจ ไว้หลายท่าน ดังนี้

Barnard (1938) ได้ให้ความหมายของคำว่า การตัดสินใจ หมายถึง การพิจารณาทางเลือก จากหลายทางเลือกให้เหลือเพียงทางเดียว

Griffiths (1959: 104) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง ทางเลือกในการปฏิบัติโดยการคิด ทางเลือกที่แตกต่างกัน

Simon (1960: 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า การตัดสินใจ หมายถึง การหาโอกาสในการตัดสินใจ เพื่อเลือกทางที่เป็นไปได้

Pfiffner และ Presthus (1960) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

Oppenheim (1979: 55) ได้ให้ความหมายของคำว่า การตัดสินใจ คือการพิจารณาไตร่ตรอง สิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างรอบคอบก่อนลงมือกระทำ

สมคิด บางโม (2548: 175) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติ ซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การตัดสินใจนี้อาจเป็นการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเพื่อความสำเร็จตรงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ในทางปฏิบัติการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่ยุ้งยาก สลับซับซ้อนและมีวิธีการแก้ปัญหามากกว่าหนึ่งทางเสมอ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค

จากการทบทวนเอกสารตำราเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค พบว่า มีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศหลายท่านได้แบ่งปัจจัยไว้หลายประการดังนี้

Oppenheim (1979: 63) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่

1) ค่านิยม (Value) ค่านิยมจะมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีตัวเลือกหลายตัว ตัวเลือกที่หนึ่งอาจมีผลทำให้ค่านิยมพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในด้านที่ดีขึ้น ในขณะที่ตัวเลือกที่สองสามารถสร้างค่านิยมใหม่ที่เหมาะสมกับความต้องการได้ อย่างไรก็ตามจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของบุคคลนั้น

2) ประเภทของครอบครัว (Type of Family) ประเภทของครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจ เช่น ขนาดของครอบครัว การเงินของครอบครัว อาชีพและการศึกษาของสมาชิกที่อยู่อาศัยและศาสนาของครอบครัวจะมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ

3) ทรัพยากรครอบครัว (Family Resources) ทรัพยากรครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจ กล่าวคือ บุคคลโดยทั่วไปมักจะทำตามรูปแบบการซื้อในสิ่งเดิมที่เคยซื้อในอดีต ทำให้รอบคอบมากขึ้น เพราะเกิดการตัดสินใจขั้นสุดท้ายและเป็นนิสัย เช่น การซื้อเสื้อผ้าและอาหารเป็นการกระทำที่เป็นปกติวิสัย และมีแนวโน้มที่จะซื้อเสื้อผ้าและอาหารที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันซ้ำไปซ้ำมา ผู้หญิงบางคนซื้อเสื้อเชิ้ตและกระโปรงสำหรับใส่ประจำวัน ส่วนผู้ชายใส่เสื้อยืดและกางเกงยีนส์ นอกจากนี้อาหารจำนวนมากที่มีอยู่ในตลาดเราก็มักจะซื้ออาหารประเภทเดียวกันสำหรับโอกาสเดียวกันทุกครั้งและเป็นการยากที่จะจำแนกถึงสาเหตุของบุคคลที่ทำการตัดสินใจง่ายใช้สอย บางคนสามารถเจาะจงถึงสาเหตุที่ตัดสินใจในการซื้อ แต่บางคนไม่ทราบถึงสาเหตุ เพียงแต่มีความอยากซื้อเท่านั้น

4) ทิศทางของเศรษฐกิจสังคม (The Socioeconomic Setting) เศรษฐกิจของประเทศจะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจซื้อ กล่าวคือ ในช่วงที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองผู้คนส่วนใหญ่จะทำงานและมีเงิน สำหรับใช้จ่ายใช้สอยได้อย่างสบายใจ แต่เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำก็จะตระหนักถึงสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง จึงใช้จ่ายใช้สอยน้อยลง

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีดำเนินงานดังนี้

1. การทบทวนวรรณกรรม และงานศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวม ทบทวนเนื้อหาเชิงวิเคราะห์ เพื่อกำหนดปัญหาหรือคำถามของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการทำการศึกษา

2. กำหนดกรอบแนวคิด ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 ผู้ศึกษาได้บูรณาการตัวแปรจาก Cubillo Sanchez, and Cervino (2006)

3. นำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน นักศึกษา จากสถานศึกษาต่างๆ ทุกภาคของประเทศที่สมัครสอบคัดเลือกระบบ Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 ของคณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ระดับปริญญาตรี

ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ผลโดยประมวลผลที่ได้จากข้อมูลในแบบสอบถามทั้งหมดนำเสนอผลการอภิปรายในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย

5. การอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษาโดยเปรียบเทียบผลที่ได้กับผลการศึกษาในอดีต หรือจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งจะคำนึงถึงความสอดคล้องและความแตกต่างกันของผลการศึกษาแต่ละเรื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด โดยทำการเลือกข้อที่เหมาะสมที่สุด ประกอบด้วย เพศ จังหวัดที่อาศัย กำลังศึกษาระดับชั้น ปัจจุบันศึกษาอยู่โรงเรียน เกรดเฉลี่ยสะสม และรายได้รวมของครอบครัว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ศศิวิมล แสนเมือง (2554) ประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของคณะการบริหารและจัดการ
- 2) ปัจจัยด้านหลักสูตร
- 3) ปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัว

มีลักษณะข้อคำถามโดยใช้มาตรวัดส่วนลิเคิร์ต (Likert Scale) ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีการกำหนดคะแนนคำตอบของแบบสอบถาม

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1) ทำการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นจากแนวคิดทฤษฎีงานศึกษาต่างๆ

2) กำหนดขอบเขตและโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามตามตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาและวัตถุประสงค์ โดยเรียงลำดับตามลักษณะของคำถามและแยกเป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดของงานศึกษา

3) จัดพิมพ์แบบสอบถามและเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity)

4) ปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อให้แบบสอบถามมีความชัดเจน และถูกต้องก่อนนำไปใช้

5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน นักศึกษาจากสถานศึกษาต่างๆ ทุกภาคของประเทศที่สมัครสอบคัดเลือกระบบกรณีสึกษานักเรียน Admission-รับตรงของคณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2561 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำผลไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cranach's Alpha Coefficient) ผลจากการคำนวณมีค่า 0.906 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง (บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2555: 231-232)

6) สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีสึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 โดยมีแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากตัวแปร คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีสึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ชุด โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1) ดำเนินการแจกแบบสอบถามยังกลุ่มตัวอย่างที่มารายงานตัวนักศึกษาใหม่ระหว่างวันที่ 17-19 พฤษภาคม 2562 และอธิบายวิธีการตอบด้วยตัวเอง

2) ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามในเบื้องต้น และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามโดยแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก ลงรหัสตามที่กำหนดไว้ ล้างหน้าประมวลผลข้อมูล จากข้อมูลที่ได้ลงรหัสแล้วบันทึกไว้ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการศึกษา ทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน นักศึกษาจากสถานศึกษาต่างๆ ทุกภาคของประเทศที่สมัครสอบคัดเลือกระบบกรณีสึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561ของคณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประจำปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย เพศ จังหวัดที่อาศัย กำลังศึกษา ระดับชั้น ปัจจุบันศึกษาอยู่โรงเรียน เกรดเฉลี่ยสะสม และรายได้รวมของครอบครัว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ทุกภาคของประเทศไทยที่สมัครสอบคัดเลือกระบบกรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 ของคณะการบริหารและจัดการ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 72.00 อาศัยอยู่จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 85.33 ปัจจุบันนักเรียนศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดโรงเรียนของรัฐบาลจำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 81.66 มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 ขึ้นไป จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 50.33 มีรายได้รวมของครอบครัวอยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในภาพรวมผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, S.D. = 0.76) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อค่าเฉลี่ยรายด้านในอันดับที่ 1 คือ ด้านภาพลักษณ์ของคณะการบริหารและจัดการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, S.D. = 0.87) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$, S.D. = 0.56) และด้านความเป็นส่วนตัวเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ระดับความคิดเห็นอยู่ในอันดับสุดท้าย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$, S.D. = 0.61) หมายถึง นักเรียนให้ความสำคัญโดยภาพรวมมากที่สุดโดยเฉพาะในเรื่องของภาพลักษณ์ของคณะการบริหารและจัดการ เนื่องจากเป็นคณะการบริหารและจัดการของรัฐที่มีชื่อเสียงมานานและมีระบบรับนักเรียนแบบกรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง อีกทั้งยังให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของหลักสูตรที่เปิดสอนซึ่งตรงกับความต้องการของนักเรียนและนักศึกษา

ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ด้านภาพลักษณ์ของคณะการบริหารและจัดการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ด้านภาพลักษณ์ของคณะการบริหารและจัดการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.42$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อค่าเฉลี่ยรายข้อในอันดับที่ 1 คือ เป็นคณะการบริหารและจัดการ

ของรัฐที่มีชื่อเสียงมานาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.68, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ เป็นคณะกรรมการบริหารและจัดการที่มีคณาจารย์เก่งและมีความรู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.64, S.D. = 0.60) และเป็นคณะกรรมการบริหารและจัดการที่จบการศึกษาแล้วได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.54, S.D. = 0.62) หมายถึง นักเรียนและนักศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดในเรื่องของความเป็นคณะกรรมการบริหารและจัดการเก่าแก่ของรัฐที่มีชื่อเสียงมานาน มีครู อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ และจบการศึกษาแล้วได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงาน

ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ด้านหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.45, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อค่าเฉลี่ยรายข้อในอันดับที่ 1 คือ มีระบบรับนักเรียนแบบระบบ Admission รับตรง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.56, S.D. = 0.57) รองลงมา หลักสูตรที่เปิดสอนเน้นทางด้านสาขาบริหารธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.65, S.D. = 0.55) และหลักสูตรที่เปิดสอนตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.58, S.D. = 0.64) หมายถึง นักเรียนได้ให้ความสำคัญกับหลักสูตรมากที่สุด โดยเฉพาะการมีระบบรับนักเรียนแบบกรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ของคณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2561 โดยมีหลักสูตรที่เปิดสอนเน้นทางด้านสาขาวิชาชีพซึ่งตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ด้านเหตุผลส่วนตัว ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ด้านเหตุผลส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.13, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อค่าเฉลี่ยรายข้อในอันดับที่ 1 คือ มีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.63, S.D. = 0.53) รองลงมา รุ่นพี่เป็นผู้แนะนำให้เลือกเรียนในคณะกรรมการบริหารและจัดการแห่งนี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.54, S.D. = 0.84) และเพื่อนส่วนใหญ่มีความนิยมในคณะกรรมการบริหารและจัดการแห่งนี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.51, S.D. = 0.84) หมายถึง นักเรียนและนักศึกษาได้ให้ความสำคัญกับเหตุผลส่วนตัวมาก โดยเฉพาะ การมีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการของนักเรียน นักศึกษา โดยมีรุ่นพี่เป็นผู้แนะนำให้เลือกเรียนในคณะกรรมการบริหารและจัดการแห่งนี้มากที่สุด อีกทั้งเพื่อนส่วนมากมีความนิยมในคณะกรรมการบริหารและจัดการแห่งนี้

ผลตามวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในภาพรวม คือ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของคณะกรรมการบริหารและจัดการ วัตถุประสงค์ที่ 2 จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของคณะกรรมการบริหารและจัดการที่มีผลต่อการตัดสินใจ

เลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 คือ คณะการบริหารและจัดการ เป็น คณะการบริหารและจัดการของรัฐที่มีชื่อเสียงมานาน วัตถุประสงค์ที่ 3 จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ด้านหลักสูตรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คือ คณะการบริหารและจัดการ มีระบบรับนักเรียนแบบ Admission รับตรง วัตถุประสงค์ที่ 4 จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คือคณะการบริหารและจัดการ มีหลักสูตรและสาขาวิชาตรงตามความต้องการของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 ผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ทุกภาคของประเทศที่สมัครสอบคัดเลือกระบบกรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 ของคณะการบริหารและจัดการซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน สามารถอภิปรายผลโดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ปัจจัยด้านภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านภาพลักษณ์ของคณะการบริหารและจัดการ ทั้งนี้เนื่องจากคณะการบริหารและจัดการเป็นคณะการบริหารและจัดการของรัฐที่มีชื่อเสียงมานาน โดยครั้งแรกได้จัดตั้งขึ้นเป็นวิทยาลัยการบริหารและจัดการ มีการเรียนการสอนครอบคลุมครบทุกสาขาวิชา ประกอบด้วย ภาควิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ ภาควิชาบริหารธุรกิจนานาชาติ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ เปิดสอนในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี จำนวน 3 ภาควิชา และกำลังเปิดระดับปริญญาตรี หลักสูตรต่อเนื่องเทียบโอน จำนวน 3 ภาควิชา (ที่มา : ระเบียบการรับสมัครสอบคัดเลือกนักศึกษาใหม่ ประจำปีการศึกษา 2561) และจากการจัดอันดับสถาบัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อปี พ.ศ.2560 จึงทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษามีการแข่งขันกันมากขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดใจให้โรงเรียนและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 (ม.6) นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สำหรับระบบการรับสมัครคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในคณะการบริหารและจัดการฯ ได้แบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ 1) ระบบรับตรง โดยใช้วิธีสอบแข่งขันคัดเลือก และ 2) ระบบแอดมิชชัน (Admission) กลางซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้งนี้โดยวิธีกำหนดให้คณะวิชาที่มีความประสงค์จะรับสมัครคัดเลือกบุคคลผ่านระบบแอดมิชชันแจ้งความประสงค์ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อส่งรายชื่อมายังคณะการบริหารและจัดการ ให้ดำเนินการสอบสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในคณะการบริหารและจัดการ ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ศศิวิมล แสนเมือง (2554) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจเลือกคณะบริหารธุรกิจ เทคโนโลยีสุรนารีของนักเรียนที่มีผลการเรียนดีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตรและด้านเหตุผลส่วนตัวมีผลต่อการตั้งใจเลือก คณะบริหารธุรกิจ เทคโนโลยีสุรนารีของนักเรียนที่มีผลการเรียนดีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ประเด็นที่ 2 ด้านภาพลักษณ์ของคณะกรรมการบริหารและจัดการ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของสถาบัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการบริหารและจัดการมีชื่อเสียงมายาวนานและมีความเป็นเลิศทางวิชาการซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของคณะกรรมการบริหารและจัดการ อันจะช่วยให้เกิดการจดจำ การบอกถึงคุณลักษณะเด่นของคณะกรรมการบริหารและจัดการรวมทั้งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้เข้ามาศึกษาและสำเร็จการศึกษาออกไปอีกทั้งยังเป็นคณะกรรมการบริหารและจัดการ ที่มีความเก่าแก่ มีชื่อเสียงและมีครู อาจารย์ที่เก่ง มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นคณะกรรมการบริหารและจัดการ ที่สามารถผลิตนักเรียนให้เป็นที่ยอมรับจากตลาดแรงงานหรือได้รับการยอมรับจากสถานประกอบการ โดยคณะกรรมการบริหารและจัดการ ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายสาขาวิชาซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน มีความโดดเด่นด้านการปฏิบัติเนื่องจากคณะกรรมการบริหารและจัดการได้มีการนำเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยมาใช้ในห้องเรียนในภาคบรรยาย มีชั่วโมงปฏิบัติการภายในห้องปฏิบัติการสำหรับภาคการปฏิบัติ มีการอภิปรายกลุ่มสัมมนาตลอดจนโครงงานหรือการศึกษาซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้การใช้งานอุปกรณ์และเครื่องมือซึ่งเอื้อและสนับสนุนต่อการเรียนการสอนให้ลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับเมธาวี สุขปาน (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของนักเรียน กรณีศึกษาวิทยาลัยพัฒนการชนบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดกับปัจจัยด้านความมีชื่อเสียงของวิทยาลัย มายาวนาน

ประเด็นที่ 3 ด้านหลักสูตร พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านหลักสูตร โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการบริหารและจัดการ มีระบบรับนักศึกษาแบบโควตา (ปิด) ซึ่งใช้วิธีการให้โควตาผ่านสถานศึกษาเครือข่ายโดยมีการกำหนดคุณสมบัติและจำนวนผู้สมัครและไม่มีการสอบแข่งขัน มีระบบโควตา (เปิด) ซึ่งใช้วิธีประกาศรับสมัครคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อโดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครและค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นเงื่อนไขในการสมัครประกอบกับการสอบแข่งขัน คัดเลือก และมีระบบรับตรงโดยใช้วิธีสอบแข่งขันคัดเลือกซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในคณะกรรมการบริหารและจัดการแห่งนี้ และหลักสูตรที่เปิดสอนยังเน้นด้านสาขาวิชาชีพซึ่งเป็นหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาเชื่อมั่นว่าหากสำเร็จการศึกษาจากคณะกรรมการบริหารและจัดการ แห่งนี้จะเป็นที่รู้จักในวงการของผู้ประกอบอาชีพทางด้านสาขาวิชานั้นๆ และมีโอกาสที่จะได้รับการพิจารณารับเข้าทำงานมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาเดียวกันจากมหาวิทยาลัยอื่น อีกทั้ง มหาวิทยาลัยยังมีหลักสูตรที่มีชื่อเสียงและมีคุณภาพ มีจำนวนหน่วยกิตและจำนวนเทอมต่อปีการศึกษาที่ เหมาะสมตลอดจนมีทุนสนับสนุนการศึกษาสำหรับนักเรียน นักศึกษาที่มีผลการเรียนดี และค่าเทอมและ ค่าใช้จ่ายไม่สูงมากเมื่อเทียบกับคณะกรรมการบริหารและจัดการอื่น

ประเด็นที่ 4 ด้านเหตุผลส่วนตัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัว โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการบริหารและจัดการ มีการเปิดสอนในหลักสูตรและสาขาวิชาที่สามารถตอบสนองความต้องการและความถนัดของนักเรียน ได้ซึ่งอาจเป็นเพราะ นักเรียนแต่ละคนต่างก็มีความต้องการที่จะศึกษาในหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไปตามความถนัดหรือความชอบส่วนตัวของตน ประกอบกับนักเรียนมีรุ่นพี่เป็นผู้แนะนำให้เลือกเรียนในคณะกรรมการบริหารและจัดการแห่งนี้ ดังนั้นรุ่นพี่จึงมีความสำคัญในการเป็นแหล่งกระจายข้อมูลเบื้องต้นหรือเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เลือกเข้าศึกษาต่อ นอกจากนั้นยังมีเพื่อนสนิทและเพื่อนส่วนใหญ่ที่มีความนิยมและเลือกเข้าเรียนต่อในคณะกรรมการบริหารและจัดการรวมถึงการที่นักเรียนมีผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวเป็นผู้แนะนำให้เลือกเรียนต่อ ตลอดจนมีบุคคลที่นักเรียนประทับใจ (Idol) และเป็นศิษย์เก่าของคณะกรรมการบริหารและจัดการแห่งนี้ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อในคณะกรรมการบริหารและจัดการอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเมธาวิ สุขปาน (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของนักเรียนกรณีศึกษา วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดกับปัจจัยด้านความชอบ และความถนัดของส่วนตัวมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561

1. คณะกรรมการบริหารและจัดการ ควรมีการแก้ไขปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของคณะกรรมการบริหารและจัดการฯ ในเรื่องของการเข้าศึกษาต่ออย่างแต่สำเร็จการศึกษา ยก ด้วยการประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระยะเวลา ในการศึกษาตลอดหลักสูตร
2. คณะกรรมการบริหารและจัดการ ควรทบทวนปัจจัยด้านหลักสูตรเกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมลงทะเบียนเรียนค่าหน่วยกิต ค่าใช้จ่ายในการเรียนให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อนักศึกษาและให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน ควรศึกษาถึงความเหมาะสมในการจัดเก็บอัตราค่าธรรมเนียมลงทะเบียนเรียนในแต่ละสาขาวิชาของคณะกรรมการบริหารและจัดการโดยใช้พื้นฐานของอัตราเงินกู้ กยศ.
3. คณะกรรมการบริหารและจัดการฯ ควรสร้างความเข้าใจบุคลากรทางการศึกษาในทุกภาคส่วนเกี่ยวกับปัจจัยด้านเหตุผลส่วนตัวในเรื่องของผู้ปกครองไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อ แต่คนที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือรุ่นพี่ รองลงมาคือ เพื่อนสนิทและเพื่อนส่วนใหญ่เลือกเรียนที่นี่ รองลงมาคือครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และ Idol เป็นลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะกรรมการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง

ปีการศึกษา 2561 ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเปรียบเทียบกับ ระบบกรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ว่าผลที่ได้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 กับระบบโควตา ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามา เปรียบเทียบกับระบบกรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ว่าผลที่ได้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรณีศึกษานักเรียน Admission รับตรง ปีการศึกษา 2561 กับ มหาวิทยาลัยอื่น ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเปรียบเทียบกับผลที่ได้มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). การวิจัยเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ทิพย์ลิเคชั่น
- บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย จำกัด.
- เมธาวี สุขปาน. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของนักเรียนกรณีศึกษาวิทยาลัยพัฒนการธนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศศิวิมล แสนเมือง. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจเลือกมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีของนักเรียนที่มีผลการเรียนดีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สมคิด บางโม. (2548). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- Barnard, Chester I. (1938). The Functions of Executive. Cambridge, Massachusetts: University Press.
- Chen, C. H., & Zimitat, C. (2006). Understanding Taiwanese Students' Decision Making Factors Regarding Australian International Higher Education. *International Journal of Educational Management*, 20(2), 91-100.
- Cubillo, J. M., Sanchez, J., & Cervino, J. (2006). International Student's Decision-Making Process. *International Journal of Educational Management*, 20(2), 101-115.

- Griffiths, Daniel E. (1950). *Administrative Theory*. New York: Appleton-Century & Crofts.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2001). *Principles of marketing* (9th ed.). New Jersey: PrenticeHall.
- Oppenheim, A. N. (1966). *Questionnaire design and attitude measurement* (2nd ed.). New York: Basic Book
- Pfiffner, John M., & Robert V. Presthus. (1960). *Public Administration* (4th ed.). New York: The Ronald Press Company.
- Plunkett, W.R. & R. F. Attner. (1994). *Introduction to Management*. Belmont: South-Western College Pub.
- Wadsworth"Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1994). *Consumer behavior* (5th ed.). Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

ประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี

ศุภกานต์ มังกรสุรกาล และ ลือชัย วงษ์ทอง

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

THE DISPUTE RESOLUTION SYSTEM IN CHON BURI PROVINCE AREA

Supakran Mangkronsurakarn and Luechai Wongthong

Graduate School of Public Administration, Burapha University, Thailand

E-mail address: s_mangkronsurakarn@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 1 เมษายน 2563

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 22 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท 3) เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลวิจัย พบว่า 1) ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับรู้ขั้นตอนไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ควรพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยยึดหลักความยุติธรรม จริยธรรม ผู้ประนีประนอมควรพัฒนาความรู้และทำความเข้าใจระเบียบข้อบังคับของกฎหมายและจรรยาบรรณในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย 2) ผู้ประนีประนอมต้องมีความเป็นกลาง ยึดหลักศีลธรรมจริยธรรม เป็นผู้มีจิตสาธารณะ เน้นการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย มีความน่าเชื่อถือและมุ่งถึงประโยชน์ของคู่ความเป็นสำคัญ 3) ควรทำวิเคราะห์สัญญาประนีประนอม เพื่อใช้ในการวางแผนและวินิจฉัยสาเหตุของสำนวนคดี สามารถคัดกรองประเด็นที่พิพาทตามความเป็นจริง ผู้ประนีประนอมต้องพัฒนาการสื่อสาร เพื่อนำไปใช้ในการหาทางออกการไกล่เกลี่ยได้ง่ายขึ้น ควรเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ไกล่เกลี่ย การเสริมแรงจูงใจการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อยุติข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรพัฒนาศักยภาพของผู้ประนีประนอมให้มีความรู้ และมีเทคนิค การร่างสัญญาประนีประนอม ที่เน้นให้ทุกฝ่ายตระหนักเข้าใจในการประนีประนอมยอมความ สามารถเสริมความสัมพันธ์ที่ดีให้กับคู่ความ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการไกล่เกลี่ย

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี แนวทางการพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the effectiveness of mediation. 2) to study conditions affecting the effectiveness of mediation. 3) to use as a guideline for improving

the effectiveness of mediation in the area of Chonburi Province as qualitative research.

The research found that 1) There should publicize the mediators to be aware of the process of mediating disputes, the reconciliation processes should be developed based on fairness and ethics. Mediators should develop knowledge and understanding of legal regulations and mediator ethics. 2) Mediators must be impartial, adhere to moral principles, have a public mind, emphasize participation with all parties, be reliable and focus on the benefits of the couple. 3) should do a compromise contract analysis for use in planning and determine the cause of the case, could filter the disputed issues according to reality. The compromise should improve communication to help mediation solution more easily, prepare for the place of mediation, encourage motivation for the effective process of mediation, develop the potential of the compromise have knowledge and techniques in drafting a compromise agreement emphasized all parties be aware of the compromise and enhance a good relationship among the parties for convenience to quick mediation.

Keywords: effectiveness, dispute mediation in Chonburi province development guidelines

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ถูกนำมาใช้ในหลายประเทศ ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามบริบท และแนวทางของแต่ละประเทศ สำหรับในประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 – 20 ทวิ 2477, อ้างใน สมภพ สุขพิสิทธิ์, 2546) อธิบายว่า มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้น เนื่องจากปัญหาคดีที่เข้ามาสู่ศาลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และผู้พิพากษามีจำนวนจำกัด ทำให้เกิดแนวคิดที่จะจัดการ และบริหารคดี ดังนั้นจึงมีการปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาคดี และมีการพัฒนาแนวทางยุติการบังคับคดีทางเลือกขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่รวดเร็ว สะดวกและเป็นธรรม ดังที่ กรมบังคับคดี (2561, หน้า 8) อธิบายว่า มีการนำเอาขั้นตอนและวิธีดำเนินการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาปรับใช้ให้เข้ากับลักษณะของการดำเนินพิจารณา คดีและอาศัยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 เป็นแนวทางในการดำเนินการ โดยสำนักงานศาลยุติธรรม ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ผู้มีอรรถคดีและประชาชนทั่วไป โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความให้จากความสมัครใจของคู่ความทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามการไกล่เกลี่ยหรือประนี ประนอมข้อพิพาทของไทย ยังมีข้อจำกัดในกระบวนการไกล่เกลี่ย หลายประการ ก็คือ การพิจารณาถึงคดีที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้นั้นต้องเป็นคดีต่าง ๆ ได้แก่ คดีแพ่งทุกประเภท คดีอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์ หมิ่นประมาท โกงเจ้าหนี้ บุกรุก เป็นต้น คดีอาญาทุกประเภทที่ราษฎรเป็นโจทก์และคดีอาญาสินไหม

(ศูนย์ใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท ประจำศาลจังหวัดแม่สอด, 2556, หน้า 1) นอกจากนั้นยังมีข้อจำกัดอื่นร่วมด้วยอีกหลายประการ เช่น เป็นคดีที่ไม่มีสภาพบังคับ โดยขึ้นอยู่กับความยินยอมของทั้งสองฝ่าย คู่ความใช้เป็นช่องทางประวิงคดีให้ล่าช้า และสัญญาประนีประนอมยอมความมีสภาพบังคับได้แค่เพียงสัญญาระดับหนึ่งเท่านั้น หากคู่ความไม่ปฏิบัติตามอาจต้องมีการดำเนินคดีกันต่อไป หรือต้องมีการฟ้องร้องให้ศาลบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น (วันชัย นาสมจิตร, 2557, หน้า 26)

สำหรับการพัฒนาใกล้เคียงข้อพิพาทที่มีประสิทธิผล ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี มีเป็นจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่อำนาจศาลของศาลแขวง และศาลจังหวัดชลบุรี ทั้งสิ้น 25,996 (สำนักงานคดีศาลแขวงชลบุรี, 2560) และจากสถิติคดีแพ่ง คดีผู้บริโภค คดีสิ่งแวดล้อม คดีนักท่องเที่ยว และคดีอาญา ของศาลในภาค 2 ซึ่งดูแลคดีของจังหวัดชลบุรี มีคดีที่ยังค้างอยู่ จำนวน 20,200 คดี (สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560) จากจำนวนที่มากจนเกินขีดความสามารถในการรับของศาลแขวง และศาลจังหวัดชลบุรี ทำให้เกิดการล่าช้าในการดำเนินการ โดยการแก้ไขปัญหาดังกล่าวหนึ่ง คือ การใกล้เคียงข้อพิพาท มาใช้ โดยในปี 2559 มีจำนวนคดีที่เข้าสู่ระบบการใกล้เคียงข้อพิพาท ในศาลจังหวัดชลบุรี โดยรวมมีจำนวนคดี 1,314 คดี โดยเป็นคดีแพ่ง จำนวน 1,289 คดี แบ่งเป็น คดีอาญา จำนวน 25 คดี (สำนักกระบวนข้อพิพาท ศาลจังหวัดชลบุรี, 2560, หน้า 1) และคดีที่เข้าสู่ระบบการใกล้เคียงในศาลแขวงชลบุรี จำนวน 4,617 คดี แบ่งเป็น คดีอาญา จำนวน 57 คดี และคดีแพ่ง 4,560 คดี (สำนักกระบวนข้อพิพาท ศาลแขวงชลบุรี, 2560, หน้า 1 – 3) โดยเฉลี่ยรวมกันทั้ง 2 ศาล ต้องดำเนินการใกล้เคียงข้อพิพาท เดือนละประมาณ 500 คดี ซึ่งถือว่ามีความถี่มากกว่ากำลังความสามารถของผู้ประนีประนอมที่จะดำเนินการได้ จึงทำให้ในแต่ละปี มีจำนวนคดีค้างเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาเงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใกล้เคียงข้อพิพาท เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการการใกล้เคียงในศาลให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาประสิทธิผลการใกล้เคียงข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรีเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใกล้เคียงข้อพิพาท และการพัฒนาประสิทธิผลการใกล้เคียงข้อพิพาทในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิผลการใกล้เคียงให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการใกล้เคียงข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใกล้เคียงข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการใกล้เคียงข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี

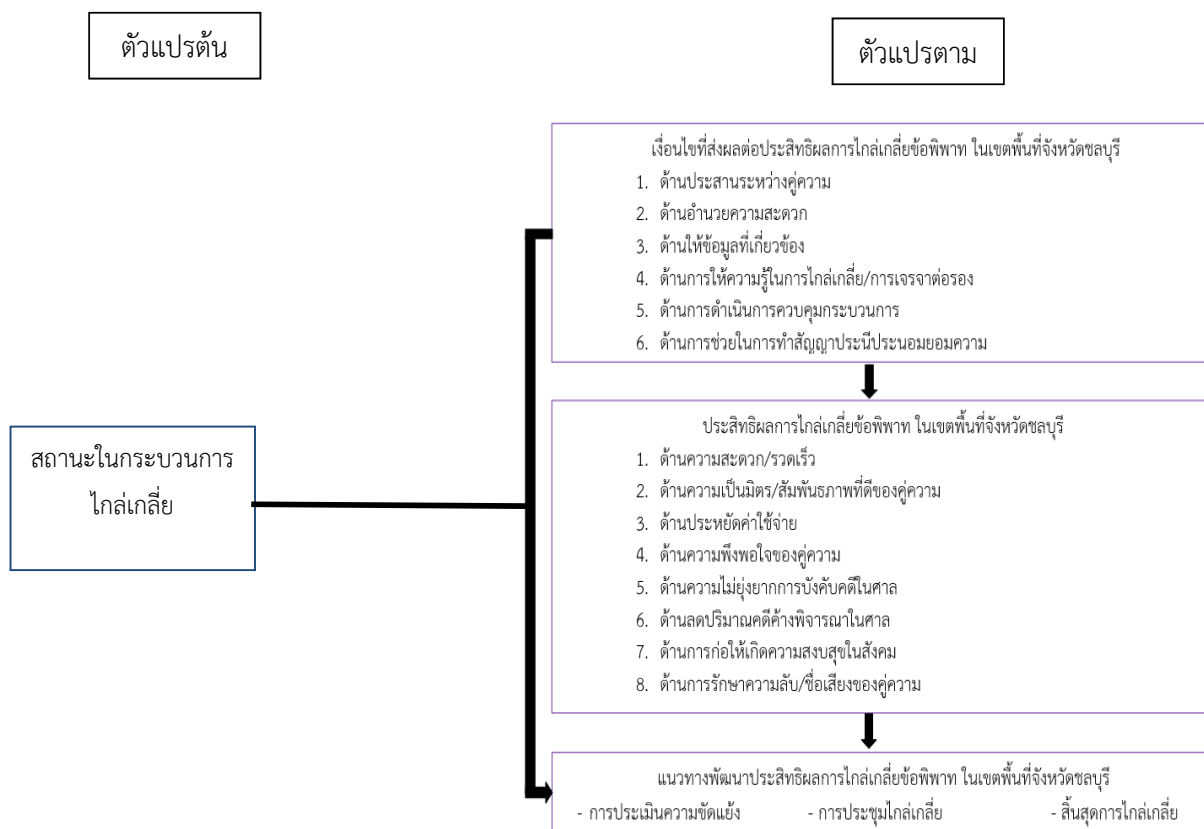
แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. เงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการใกล้เคียงข้อพิพาท ผู้วิจัยเลือกศึกษาจากแนวคิดเรื่องบทบาทของผู้ประนีประนอมข้อพิพาท โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ วันชัย นาสมจิตร (2557)

ราชกิจจานุเบกษา (2554) อนันต์ ลิ้มฉาย (2556) และ ปรัชญา ปิยะมโนธรรม (2554) แบ่งได้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านประสานระหว่างคู่ความ 2) ด้านอำนวยความสะดวก 3) ด้านให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 4) ด้านการให้ความรู้ในการไกล่เกลี่ย/การเจรจาต่อรอง 5) ด้านการดำเนินการและควบคุมกระบวนการไกล่เกลี่ย 6) ด้านการช่วยในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ

2. ประสิทธิภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี ศาลจังหวัดตะกั่วป่า (2557) ศูนย์ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท ประจำศาลจังหวัดแม่สอด (2558) วันชัย นาสมจิตร (2557) และ Zartman (2009) แบ่งได้ 8 ประสิทธิภาพ ดังนี้ คือ 1) ด้านความสะดวก/รวดเร็ว 2) ด้านความเป็นมิตร/สัมพันธภาพที่ดีของคู่กรณี/คู่ความ 3) ด้านประหยัดค่าใช้จ่าย 4) ด้านความพึงพอใจของคู่กรณี/คู่ความ 5) ด้านความไม่ยุ่งยากการบังคับคดีในศาล 6) ด้านลดปริมาณคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาล 7) ด้านการก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม และ 8) ด้านการรักษาความลับ/ชื่อเสียงของคู่กรณี/คู่ความ

3. การพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของศูนย์ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท ประจำศาลจังหวัดแม่สอด (2558) และวันชัย นาสมจิตร (2557) แบ่งได้ 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) การประเมินความขัดแย้ง 2) การประชุมไกล่เกลี่ย 3) สิ้นสุดการไกล่เกลี่ย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษานี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) บุคคลที่เคยเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในจังหวัดชลบุรี 2) ผู้ปฏิบัติงานในศาลจังหวัดชลบุรี แบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มบุคลากร และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน ดังนี้

1. บุคคลที่เคยเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ในจังหวัดชลบุรี รวมจำนวน 10 คน
2. ผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยในจังหวัดชลบุรี แบ่งได้ 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานของศาลแขวง และกลุ่มบุคลากรประจำศาล รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 20 คน ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ปฏิบัติงานของศาลแขวงซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน

2.2 กลุ่มบุคลากรประจำศาล ซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากร และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 2 ชุดดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สัมภาษณ์คู่ความ เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยสัมภาษณ์ เกี่ยวกับปัจจัยรายด้าน คือ ด้านความสะดวก/รวดเร็ว ด้านความเป็นมิตร/สัมพันธภาพที่ดีของคู่ความ ด้านประหยัดค่าใช้จ่าย ด้านความพึงพอใจของคู่ความ ด้านความไม่ยุ่งยากการบังคับคดีในศาล ด้านลดปริมาณคดีค้างพิจารณาในศาล ด้านการก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม และด้านการรักษาความลับ/ชื่อเสียงของคู่ความ

2.2 แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน

2.2.1 เจื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยรายด้าน ดังนี้ ด้านประสานระหว่างคู่ความ ด้านอำนวยความสะดวก ด้านให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ด้านการให้ความรู้ในการไกล่เกลี่ย/การเจรจาต่อรอง ด้านการดำเนินการควบคุมกระบวนการ และด้านการช่วยในการทำสัญญา ประนีประนอมยอมความ

2.2.2 ประสิทธิภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยรายด้าน ดังนี้ ด้านความสะดวก/รวดเร็ว ด้านความเป็นมิตร/สัมพันธภาพที่ดีของคู่ความ ด้านประหยัดค่าใช้จ่าย ด้านความพึงพอใจของคู่ความด้านความไม่ยุ่งยากการบังคับคดีในศาล ด้านลดปริมาณคดีค้างพิจารณาในศาล ด้านการก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม และด้านการรักษาความลับ/ชื่อเสียงของคู่ความ

2.2.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยรายด้าน ดังนี้ ด้านการประเมินความขัดแย้ง ด้านการประชุมไกล่เกลี่ย และด้านการสิ้นสุดไกล่เกลี่ย

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item–Object

Congruence: IOC) และความเหมาะสม โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้คณะกรรมการจริยธรรม พิจารณาและตรวจสอบเนื้อหา

3.2 มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ ผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้วิจัย อันจะมีผลต่อความถูกต้องและความเป็นจริงของข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยมีการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล (Member Checking)

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ด้วยการจดบันทึกอย่างละเอียด นำกลับไปให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ ยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ว่ามีความถูกต้องและเป็นจริง ตรงกับความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์หรือไม่

3.4 ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความไว้วางใจได้ของข้อมูล (Dependability) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษางานวิทยานิพนธ์ เพื่อยืนยันความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า

3.5 ผู้วิจัยมีการใช้ความสามารถในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ (Transferability) โดยการเขียนระเบียบวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และบริบทที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของการวิจัย ในการที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน

3.6 มีการยืนยันผลการวิจัย (Conformability) โดยผู้วิจัยจะเก็บเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้เป็นอย่างดีพร้อมสำหรับการตรวจสอบ (Audit Trail) เพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้ ไม่มีความลำเอียงหรือเกิดจากการคิดขึ้นของผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดความกับเครื่องบันทึกเสียง และการบันทึกภาคสนามมาพิจารณาหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่ได้และพิจารณาประเด็นที่สำคัญ
2. นำข้อมูลที่ได้กลับมาอ่านพิจารณาอีกครั้งอย่างละเอียด จากนั้นจึงทำการตีความพร้อมกับการตั้งข้อความหรือประโยคสำคัญที่เกี่ยวข้องออกมา
3. นำข้อมูลที่เป็นข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงมาไว้กลุ่มเดียวกัน เพื่อสร้างหัวข้อสรุป และกลุ่มหัวข้อสรุปแนวคิดในตัวข้อมูล โดยมีรหัสข้อมูลกำกับทุกข้อความหรือทุกประโยค จากนั้นจึงตั้งคำสำคัญ ซึ่งจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ (Themes) และกลุ่มย่อย (Sub-theme) ที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่
4. อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดครบถ้วน โดยเขียนให้มีความต่อเนื่องและกลมกลืนกันระหว่างข้อความหรือประโยคของความหมายและหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องพยายามตัดข้อมูลหรือหัวข้อที่ไม่จำเป็นออก

5. ทำการเขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน โดยจะไม่มีการนำทฤษฎีไปควบคุมถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้ เพื่อแสดงความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

6. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยนำข้อสรุปที่ได้ไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบถึงความเป็นจริงและความถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปสุดท้ายที่สมบูรณ์และเป็นข้อค้นพบที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลมาตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประสิทธิภาพการใกล้เคียงข้อพิพาทเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี

- 1.1 ควรประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ใกล้เคียงเข้าสู่ศูนย์ใกล้เคียงประจำศาลได้ง่ายขึ้น
- 1.2 หากมีหลายคดีที่เกี่ยวข้องกันควรนำมารวมกันเพื่อทำการใกล้เคียงในนัดเดียวได้
- 1.3 ผู้ใกล้เคียงต้องทำความรู้ ทักษะในการใกล้เคียงที่ดี
- 1.4 ผู้ใกล้เคียงควรยึดหลักความยุติธรรม มีจริยธรรม และพฤติกรรมที่ดี
- 1.5 ควรจัดอบรม หรือสัมมนาให้กับผู้ประนีประนอม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจข้อบังคับของกฎหมายมากยิ่งขึ้น
- 1.6 ผู้ประนีประนอมควรมีทักษะการเขียนร่างสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น
- 1.7 ควรเปลี่ยนวิธีการเก็บรักษาเอกสารใหม่ หรือควรมีข้อกำหนดในการทำลายเอกสารทิ้ง

2. เงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใกล้เคียงข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี

- 2.1 ผู้ประนีประนอมต้องมีความเป็นกลาง โดยยึดหลักศีลธรรมจริยธรรม
- 2.2 ผู้ประนีประนอมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแนะนำ กับคู่กรณีในการใกล้เคียง
- 2.3 ผู้ประนีประนอมต้องเป็นผู้มีจิตสาธารณะ และเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย
- 2.4 ผู้ประนีประนอมต้องรู้จักรักษาความลับหรือชื่อเสียงของคู่ความ
- 2.5 ผู้ประนีประนอมต้องมีวิธีการเจรจาที่เป็นมิตร เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการพูดคุย
- 2.6 ผู้ประนีประนอมต้องมีความน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปสู่การใกล้เคียงที่ประสบความสำเร็จได้

3. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการใกล้เคียงข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี

3.1 ควรนำสัญญาประนีประนอมมาวิเคราะห์ เพื่อใช้พัฒนาการวางแผนการวินิจฉัยสาเหตุของสำนวนคดี โดยต้องทำความเข้าใจสำนวนคดี เพื่อคัดกรองประเด็นที่พิพาทตามความเป็นจริง โดยวิเคราะห์ข้อพิพาทที่เคยเกิดขึ้น แล้วหาข้อยุติเพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การเจรจาใกล้เคียงให้เป็นไปในทิศทางหรือรูปแบบที่ดีที่สุด

3.2 การประชุมใกล้เคียงจำเป็นต้องพัฒนาผู้ประนีประนอมเกี่ยวกับการสื่อสาร โดยต้องใช้เทคนิคการเจรจาที่ดี เพื่อให้การใกล้เคียงสำเร็จลุล่วงได้ง่ายขึ้น

3.3 ควรเตรียมความพร้อมในด้านสถานที่ใกล้เคียง เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการประชุมใกล้เคียง เพื่อช่วยเสริมแรงจูงใจในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการใกล้เคียง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการยุติข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การสิ้นสุดใกล้เคียง ควรพัฒนาศักยภาพของผู้ประนีประนอมให้มีเทคนิคการร่างสัญญาประนีประนอม การใกล้เคียงข้อพิพาท โดยเน้นให้ทุกฝ่ายตระหนักเข้าใจในการประนีประนอมยอมความ เพื่อให้คู่ความทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประสิทธิภาพการใกล้เคียงข้อพิพาทเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ประสิทธิภาพการใกล้เคียงข้อพิพาทเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี พบว่า ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่มีคดีฟ้องร้องไปยื่นเรื่องที่ศูนย์ใกล้เคียงประจำศาล ควรนำเครื่องมือเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์ รวมกันถึงควรรวมคดีที่คล้ายกันมาไว้ใกล้เคียงพร้อมกัน ในส่วนนี้ได้พิจารณาตามผลการวิจัยของ ศุภณัฐ สัตยาภิวัฒน์ (2557) พบว่า การบริหารระบบใกล้เคียงข้อพิพาทควรพัฒนาศักยภาพที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้การใกล้เคียงให้มากขึ้น และสร้างเสริมทัศนคติในเชิงบวกต่อระบบการใกล้เคียงให้แก่บุคลากรเหล่านี้ โดยสามารถศึกษาจากราชกิจจานุเบกษา (2554) ตามความตอนหนึ่งว่า คู่ความที่ประสงค์จะขอให้มีการใกล้เคียงคดีชั้นอุทธรณ์ ให้แจ้งความประสงค์ต่อศูนย์ใกล้เคียง ประจำศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาคหรือศาลชั้นต้นที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นก็ได้ ทั้งนี้จากการศึกษาต่อไป พบว่า ควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์ ซึ่งอาจนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือ ตามแนวคิดของ ศุภณัฐ สัตยาภิวัฒน์ (2557) อธิบายว่า การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ จะสามารถนำมาพัฒนาระบบใกล้เคียงข้อพิพาทให้มีความเหมาะสม และประสิทธิภาพเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นจึงควรนำเครื่องมือเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่มีคดีฟ้องร้อง ไปยื่นเรื่องที่ศูนย์ใกล้เคียงประจำศาล กรณีที่มีคดีที่เกี่ยวข้องกันหรือมีความสัมพันธ์กันหลายคดี ให้สามารถนำมารวมกันเพื่อทำการใกล้เคียงในนัดเดียวได้

ประสิทธิภาพการใกล้เคียงข้อพิพาทเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ประนีประนอมใกล้เคียงข้อพิพาทเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ควรทำหน้าที่เป็นคนกลางสามารถใช้ความรู้ทักษะ ความสามารถในการใกล้เคียงที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับข้อบัญญัติใน ราชกิจจานุเบกษา (2554) ตามความตอนหนึ่งว่า ให้เจ้าหน้าที่ศูนย์ใกล้เคียงจัดเอกสารในสำนวนคดีให้แก่ผู้ประนีประนอมตามหลักเกณฑ์ ของศาลนั้นหรือตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ใกล้เคียง ได้รับหนังสือแต่งตั้งตัวแทนแล้ว ให้ตรวจสอบความถูกต้องของผู้มอบอำนาจ และผู้รับมอบอำนาจ และขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบ ในกรณีที่หนังสือมอบอำนาจมีข้อบกพร่องหรือมีข้อจำกัดเกี่ยวกับ ขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบ ให้แจ้งให้ผู้ประนีประนอมทราบ ทั้งนี้ผู้ประนีประนอมต้องมีเทคนิคการเจรจาใกล้เคียงคู่ความ เพื่อหาข้อยุติปัญหาให้กับคู่ความ และทำให้คู่ความได้รับการใกล้เคียงจนสำเร็จ ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ทำให้คู่ความสามารถลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการต่างๆ ของศาลได้ ซึ่งจะทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายเกิดความพอใจมากขึ้น ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี

ศาลจังหวัดตะกั่วป่า (2557) อธิบายว่าการไกล่เกลี่ยประนีประนอมทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของคู่ความลดลง คู่ความได้รับความพึงพอใจ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย นาสมจิตร (2557) อธิบายว่า การไกล่เกลี่ยจะช่วยให้การดำเนินการไกล่เกลี่ยรวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาประสิทธิผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จึงต้องหาแนวทางในการจัดให้มีการเจรจาไกล่เกลี่ยกันก่อนที่จะยื่นฟ้องคดีต่างๆ โดยพัฒนาด้านจิตวิทยา เพื่อใช้เป็นแนวทางการใช้หลักวิธีการประนีประนอมอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้คดีจบได้เร็วขึ้น โดยอาศัยการสื่อสารที่ดี

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เจื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ประนีประนอมต้องเป็นคนกลาง มีความเป็นกลาง ยึดหลักศีลธรรมจริยธรรม มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางคดีกับคู่กรณีในการไกล่เกลี่ย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้ไกล่เกลี่ยจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจในระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อสามารถให้ความรู้และความเข้าใจระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เป็นอย่างดี ในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชญา ปิยะมโนธรรม (2554) พบว่า ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพ คือมีความเป็นกลาง รวมถึงยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ สราวุธ เบญจกุล (2554) อธิบายว่า ผู้ประนีประนอมมีการวางตัวเป็นกลาง และต้องไม่ยินยอมให้บุคคลภายนอกใช้อิทธิพลใด ๆ แนวคิดของ วันชัย นาสมจิตร (2557) อธิบายว่า ผู้ไกล่เกลี่ยต้องเป็นสื่อกลางในการให้ความรู้ในการไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาทให้กับคู่พิพาทได้เข้าใจตรงกัน ซึ่งประเด็นที่สอดคล้องข้างต้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ พบว่า ผู้ประนีประนอมต้องมีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลางเพื่อให้คู่ความมั่นใจ เพื่อให้คู่ความตกลงกันได้ และนำสู่ความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ผู้ประนีประนอมต้องเจรจาไกล่เกลี่ยกับคู่ความด้วยจิตสาธารณะ มีความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย เพื่อให้คู่ความยินยอมตกลงไกล่เกลี่ยกัน และยุติข้อพิพาทต่อกัน ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ ลิ้มฉาย (2556) พบว่า ผู้ประนีประนอมสามารถไกล่เกลี่ย และช่วยแก้ปัญหาคดีที่มีข้อพิพาท ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับราชกิจจานุเบกษา (2554) ความว่า ผู้ประนีประนอมต้องคำนึงถึงประโยชน์ของคู่ความทุกฝ่าย ปฏิบัติงานอย่างเป็นกลาง มีความสุจริต

ดังนั้น ผู้ประนีประนอมต้องเป็นคนกลาง ยึดหลักศีลธรรมจริยธรรม สามารถนำความรู้ทางกฎหมายไปใช้ในการไกล่เกลี่ย โดยสามารถให้ความรู้และความเข้าใจในระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพจน์ เวียงจันทร์ (2557) พบว่า หน้าที่ในการไกล่เกลี่ย คือต้องเป็นอิสระและเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่หรือเข้าข้างฝ่ายใด มีความอดทน มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากคู่พิพาท มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาหรือเรื่องที่พิพาท เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีต่างๆ ทั้งนี้การอภิปรายผลจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ยังสอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาผู้ประนีประนอม ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ ความว่า ผู้ประนีประนอม ต้องมุ่งถึงประโยชน์และวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้คู่ความตกลงกันได้ ซึ่งจะนำไปสู่การไกล่เกลี่ยที่ประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังมีข้อเสนอแนะว่า การไกล่เกลี่ยจะประสบ

ผลสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยต้องมีความรู้ ความสามารถให้รอบด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านกฎหมาย ด้านสังคม

ผลการศึกษาวิจัยในงานวิจัยของผู้วิจัย ยังพบว่า ผู้ประนีประนอม ต้องรู้จักรักษาความลับหรือชื่อเสียงของคู่ความ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ สราวุธ เบญจกุล (2554) อธิบายว่า ผู้ประนีประนอมต้องเก็บรักษาบรรดาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการไกล่เกลี่ยหรือที่ตนได้รู้เห็นมาอันเนื่องจากการทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมไว้เป็นความลับ ทั้งนี้การอภิปรายข้างต้นยังสอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนา คือ ผู้ประนีประนอมควรพัฒนาศักยภาพความรู้ความ สามารถทางกฎหมายพื้นฐาน รวมถึงกฎหมายใหม่ๆ ควรวิเคราะห์แนวทางความน่าจะเป็นของคดี เทคนิคพัฒนาวิธีการร่างสัญญาประนีประนอม และหากกรณีที่ไม่ทราบกฎหมาย สามารถขอคำปรึกษา หรือสอบถามผู้รู้ เช่น นิติกร หรือผู้พิพากษา ให้คอยช่วยเหลือข้อมูลทางคดีกับคู่ความ และจำเป็นต้องจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ทักษะข้อกฎหมายให้กับผู้ประนีประนอม ทั้งการพัฒนาด้านจิตวิทยา เพื่อฝึกเทคนิคการพูดการเจรจาไกล่เกลี่ย เพื่อใช้เป็นแนวทางยุติปัญหาให้ง่ายขึ้น ซึ่งจะนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้เพื่อหาทางออกหรือลดปัญหาให้กับคู่ความด้วยความเป็นธรรม เพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความตกลงกันได้

จากการศึกษาเงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ยังพบว่า ผู้ประนีประนอม ต้องมีความตั้งใจช่วยอำนวยความสะดวกในการประสานงานหรือช่วยเหลือคู่ความในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยได้อย่างรวดเร็ว และไม่ควรบังคับใจคู่ความ ซึ่งข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อนันต์ ลิ้มฉาย (2556) อธิบายว่า ผู้ประนีประนอมต้องมีความเสียสละ และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกการไกล่เกลี่ยที่ดีได้มากขึ้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรัชญา ปิยะมโนธรรม (2554) อธิบายว่า ผู้ประนีประนอม มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ แนวคิดของ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดของข้อค้นพบนี้ได้มากขึ้นในแนวคิดของ วันชัย นาสมจิตร (2557) อธิบายว่า ผู้ประนีประนอมมีบทบาท ในการประสานระหว่างคู่พิพาท เพื่อช่วยทำให้คู่พิพาทมาพบปะเจรจากันดีขึ้น มีการอำนวยความสะดวกในการไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการจัดเตรียมสถานที่ห้องประชุม อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องอาหารและเครื่องดื่มที่จำเป็นเพื่อการไกล่เกลี่ยดำเนินไปได้โดยเรียบร้อยภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตรต่อกัน มีการดำเนินการและควบคุมกระบวนการ การไกล่เกลี่ยตามที่เห็นสมควรและเหมาะสม โดยผู้ประนีประนอมไกล่เกลี่ยเป็นผู้ดำเนินการในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจนสำเร็จโดยควบคุมและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประวิงเวลาให้ล่าช้า และป้องกันการโต้เถียงอันจะนำไปสู่การทะเลาะวิวาท เมื่อถึงทางตันก็ดำเนินการหาแนวทางที่จะผ่าหรือผ่านพ้นอุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่าง ๆ ไปให้ได้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี

แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เกี่ยวกับการประเมินความขัดแย้ง สรุปว่า ควรนำสัญญาประนีประนอมมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความหนักเบาของคดีความ โดยพัฒนาการวางแผนการศึกษา

การวินิจฉัยสาเหตุของสำนวนคดีเป็นอันดับแรกซึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพเบื้องต้นของข้อพิพาทในเรื่องนั้นๆ พร้อมทั้งทำความเข้าใจสำนวนคดี รวมไปถึงการพัฒนาความสามารถของผู้ประนีประนอมที่จะทำให้คู่ความตกลงกันได้ ประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ไกล่เกลี่ยควรจัดประชุมเพื่อให้การไกล่เกลี่ยได้ข้อตกลงง่ายขึ้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครศรัย จิตธรรมมา (2551) พบว่า ควรพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยปรับปรุงกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้มีความเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยและเอื้ออำนวยให้ระบบการอำนวยความยุติธรรมของประเทศโดยภาพรวมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาต่อไปเห็นว่า ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย นาสมจิตร (2557) อธิบายว่า บทบาทหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยในชั้นประเมินความขัดแย้ง โดยผู้จัดการไกล่เกลี่ย ต้องจัดให้มีการประเมินความขัดแย้งหรือข้อมูลเบื้องต้นก่อนไกล่เกลี่ยเพื่อวิเคราะห์ว่า ควรรับไกล่เกลี่ยหรือไม่ รูปแบบใด จะบรรลุผลหรือไม่ ซึ่งการประเมินนั้นเพื่อทราบถึงประเด็นปัญหา มุมมองของคู่กรณีต่อปัญหา ความต้องการหรือผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย ควรคัดเลือกหรือกำหนดตัวผู้ไกล่เกลี่ยแล้วดำเนินการเพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับผู้ไกล่เกลี่ย กำหนดบุคคลที่เหมาะสมเข้าร่วมประชุมไกล่เกลี่ย กำหนดรูปแบบและแนวทางการไกล่เกลี่ยให้เหมาะสม จัดสถานที่ไกล่เกลี่ย กำหนดวาระการประชุม และเตรียมเสนอข้อตกลงพื้นฐาน ในการไกล่เกลี่ย ดังนั้นควรพัฒนาผู้ประนีประนอมในด้านความรู้ ความชำนาญในการไกล่เกลี่ยอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ประนีประนอมมีความรู้ที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลเพื่อหาทางออกในข้อยุติปัญหาได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เกี่ยวกับการประชุมไกล่เกลี่ย สรุปว่า การประชุมไกล่เกลี่ยจำเป็นต้องพัฒนาผู้ประนีประนอม โดยผู้ประนีประนอมต้องพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการสื่อสาร ทั้งการฟัง และการจับใจความ ซึ่งจะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงจากคู่ความ โดยทำให้หาทางออกในการไกล่เกลี่ยได้ง่ายขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ควรเตรียมความพร้อมด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านสถานที่ไกล่เกลี่ย เพื่อช่วยให้เกิดความสำเร็จในการไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ ผู้ประนีประนอมจะต้องฝึกการไกล่เกลี่ยอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในหลักการของกระบวนการไกล่เกลี่ย ผู้ประนีประนอมควรพัฒนาความเป็นกลาง พัฒนาด้านจิตวิทยา และพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้มีเทคนิคการเจรจา ควรจัดการภายในที่ดี โดยดำเนินการตามกระบวนการไกล่เกลี่ย เมื่อพิจารณาต่อไปเห็นว่า ข้อค้นพบนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย นาสมจิตร (2557) อธิบายว่า บทบาทหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย ควรเตรียมความพร้อมของผู้ไกล่เกลี่ย เมื่อเริ่มประชุมไกล่เกลี่ย จะต้องทำให้คู่กรณีเกิดความศรัทธาและความเชื่อถือในตัวผู้ไกล่เกลี่ย และเชื่อมั่นในระบบไกล่เกลี่ย โดยดำเนินการดังนี้ คือ 1) การเตรียมตัวผู้ไกล่เกลี่ย โดยเตรียมสภาพร่างกาย และเตรียมการแต่งกาย 2) การเตรียมคดี คือ ศึกษาปัญหาข้อขัดแย้ง ทำความเข้าใจกับสิ่งที่ปัญหา วางแผนแก้ไข หารูปแบบและแนวทางไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม และ 3) การเตรียมพบคู่กรณี โดยรู้จักตัว รู้จักสถานะ โดยระหว่างประชุมไกล่เกลี่ย มีแนวทาง คือ ในเบื้องต้นต้องรวบรวมข้อมูลด้วยการรับฟังก่อน ดังนั้นควรพัฒนาประสิทธิภาพตามข้อเสนอแนะ แล้วจากการอภิปรายผล โดยเห็นว่า ศูนย์ไกล่เกลี่ยควรเตรียมความพร้อมในด้านสถานที่ไกล่เกลี่ย นอกจาก นั้นควรเตรียมตัวผู้ไกล่เกลี่ยให้พร้อมด้านความรู้ในการจัดปัญหาข้อขัดแย้งตามรูปแบบและแนวทางไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม และการรวบรวมข้อมูลด้วยการรับฟังก่อน โดยออกแบบเพิ่ม

เอกสารในรูปของแผ่นพับ เพื่อให้น่าสนใจเชิญชวนให้คู่ความอ่านและทำความเข้าใจได้ง่าย และควรเสริมแรงจูงใจในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการยุติข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เกี่ยวกับการสิ้นสุดไกล่เกลี่ย สรุปว่า ควรพัฒนาศักยภาพของผู้ประนีประนอมให้มีความรู้ และมีเทคนิค การร่างสัญญาประนีประนอม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยเน้นให้ทุกฝ่ายตระหนักเข้าใจในการประนีประนอมยอมความ สามารถกำหนดประเด็นข้อตกลง ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการสรุป ทบทวนประเด็นสำคัญให้คู่ความทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน ทั้งนี้ผู้ประนีประนอมควรสร้างบรรยากาศในการเจรจาที่เป็นมิตร มีการสร้างความคุ้นเคยกับคู่ความได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ควรพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่ผู้ประนีประนอมควรต้องเพิ่มศักยภาพให้ดีขึ้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ วันชัย นาสมจิตร (2557) อธิบายว่า การสิ้นสุดไกล่เกลี่ย มีผล 2 อย่าง คือ 1) กรณีตกลงกันได้ไม่ได้ ควรดำเนินการดังนี้คือ เมื่อมีการกล่าวปิดประชุม ชี้ว่าการไกล่เกลี่ยไม่เสียเปล่า และ 2) กรณีที่ตกลงกันได้บางส่วน หรือทั้งหมด ถือว่ามีประสิทธิผลในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เมื่อพิจารณาต่อไปยังพบว่าสอดคล้องตรงกันกับแนวคิดของ ศูนย์ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท ประจำศาลจังหวัดแม่สอด (2558) อธิบายว่า เมื่อกระบวนการไกล่เกลี่ยสิ้นสุดลง ผู้ประนีประนอมรายงานผลของการไกล่เกลี่ย ให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาทราบเพื่อดำเนินการต่อไปโดยเร็ว ในกรณีที่คู่ความตกลงระงับข้อพิพาทเพียงบางส่วน หรือตกลงรับข้อเท็จจริงบางประการ และยินยอมนำข้อตกลงเช่นนั้นไปใช้อ้างอิงในการพิจารณาพิพากษาของศาลได้ ให้ผู้ประนีประนอม จัดทำบันทึกข้อตกลงและรายงานให้ผู้รับผิดชอบราชการศาลหรือองค์คณะผู้พิพากษาทราบ หรืออาจกล่าวโดยสรุปว่า กรณีตกลงกันได้ ควรถอนฟ้องหรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความโดยเสนอผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษตามยอม และกรณีตกลงกันไม่ได้ ให้ส่งสำนวนเข้าสู่ระบบการพิจารณาพิพากษาคดี และยังสามารถสอดคล้องกับศูนย์สมานฉันท์ และสันติวิธี ศาลจังหวัดตะกั่วป่า (2557) อธิบายการสิ้นสุดการไกล่เกลี่ย ไว้ว่า เมื่อมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความด้วยความยินยอม และพึงพอใจของคู่พิพาท โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ประสงค์ที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยต่อไป และเมื่อผู้ไกล่เกลี่ยสั่งให้ยุติการไกล่เกลี่ยเนื่องจากคู่พิพาทไม่สามารถตกลงกันได้ ดังนั้นประสิทธิผลของการสิ้นสุดไกล่เกลี่ย จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของผู้ประนีประนอม ทั้งความรู้และการรักษาความเป็นธรรม เนื่องจากผู้ประนีประนอมต้องร่างสัญญา ซึ่งหากผู้ประนีประนอมมีความรู้ ความเป็นธรรม และการใช้เทคนิคการร่างสัญญาประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยเน้นให้ทุกฝ่ายตระหนักเข้าใจในการประนีประนอมยอมความ จะทำให้กำหนดประเด็นข้อตกลงกันได้ สามารถเสริมความสัมพันธ์ที่ดีให้กับคู่ความ จึงจะสร้างบรรยากาศในการเจรจาที่เป็นมิตร มีการสร้างความคุ้นเคยกับคู่ความและจบลงด้วยดีได้เป็นอย่างดี โดยสะดวกและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กลุ่มผู้ประนีประนอม ควรดำเนินการ กำหนดประเมินศักยภาพความรู้ความสามารถทางกฎหมาย พื้นฐานของผู้ประนีประนอมเป็นประจำทุก 3 เดือน หรือทุกปี ควรกำหนดแนวทางการฝึกเป็นผู้ประนีประนอม ในคดีความต่าง ๆ การฝึกฝนแนวทางการปฏิบัติตามระบบและกระบวนการ และควรร่วมกันกำหนดแนวทาง ในการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของคดี
2. ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ควรกำหนดนโยบายในการฝึกประสบการณ์ใน การเป็นผู้ประนีประนอมอยู่เสมอ ควรกำหนดนโยบายในการปฏิบัติตามระบบและกระบวนการประนีประนอม ให้เห็นอย่างชัดเจน และควรกำหนดนโยบายการฝึกอบรมข้อกฎหมาย และจิตวิทยาให้ผู้ประนีประนอมอยู่ เสมอ
3. ศาลในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ควรกำหนดนโยบายวิธีการเก็บรักษาเอกสารใหม่ ควรกำหนด แนวทางในการกำหนดนโยบายทำลายเอกสารทิ้ง และควรกำหนดนโยบายในการสร้างเครือข่ายระบบ Online ระหว่างหน่วยงานศาลยุติธรรม กับศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. กลุ่มผู้ประนีประนอม ควรยึดหลักปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยมีความเป็นกลาง ยึดหลักศีลธรรม จริยธรรม ในการนำความรู้ทางกฎหมายไปใช้ในการแนะนำ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางคดีกับ คู่กรณีในการไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ควรให้ข้อมูล ความรู้และความเข้าใจระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ควรแสวงหา ข้อมูลที่จำเป็นทั้งข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และต้องมีความเข้าใจในระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อใช้เป็น สื่อกลางให้คู่พิพาทเข้าใจตรงกัน ควรยึดหลักการรักษาความลับ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการไกล่เกลี่ยที่รู้เห็น มา ควรพัฒนาความสามารถให้รอบด้าน ทั้งด้านกฎหมาย ด้านสังคม เพื่อช่วยเหลือให้คำแนะนำในการร่างหรือ ตรวจสอบสัญญาประนีประนอมยอมความได้อย่างถูกต้อง ควรตระหนักความเข้าใจในการประนีประนอมยอม ความ ต้องเสริมความสัมพันธ์ที่ดีให้กับคู่ความ เพื่อให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ควรฝึกเทคนิคการพูดการเจรจา ไกล่เกลี่ย ที่มุ่งเน้นการหาทางออกหรือข้อยุติความขัดแย้งได้ การใช้วิธีการเจรจาที่เป็นมิตรต่อกัน และสร้าง บรรยากาศแห่งความร่วมมือ ช่วยลดความตึงเครียดของคู่ความได้ และไม่ควบบังคับใจคู่ความ เพื่อสามารถ สร้างความน่าเชื่อถือในการเป็นกลางได้ ซึ่งจะช่วย ควรพัฒนาการเรียนรู้มาตรฐานทางกฎหมายที่ต้องนำมาใช้ เพื่อหาทางออกหรือลดปัญหาให้กับคู่ความ เพื่อให้การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ควรพัฒนา วิธีการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของคดี ควรพัฒนาเทคนิคของวิธีการร่างสัญญาประนีประนอม และควรขอ คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ หากไม่ทราบกฎหมาย โดยสามารถขอคำปรึกษา หรือสอบถามผู้รู้ เช่น นิติกร หรือผู้ พิพากษา ให้คอยช่วยเหลือข้อมูลทางคดีกับคู่ความ

2. ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาล เขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ควรปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการดำเนินการเก็บ รักษาข้อมูลหลักฐานเอกสารต่างๆ ไว้ให้กับคู่ความ ควรคัดเลือกผู้ประนีประนอมที่มีความรู้ความชำนาญในเหตุ ที่เกิดคดีแพ่งในคดีต่าง ๆ เพื่อมุ่งใจให้ผู้ที่มีความสามารถในการไกล่เกลี่ยคดีแรงงานเข้ามาช่วยแก้ปัญหาซึ่งจะ

ทำให้การใกล้เคียงคดีแรงงานนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรกำหนดวิธีการพัฒนาผู้ประนีประนอมในด้านความรู้ ความชำนาญในการ ใกล้เกลี่ยอยู่เสมอ เพื่อหาข้อยุติปัญหาได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควร จัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเจรจาใกล้เคียง ให้เหมาะสมกับการใช้งาน เพื่อเอื้ออำนวยต่อ บรรยากาศการใกล้เคียงที่ดีได้มากขึ้น และควรประชาสัมพันธ์ผ่านเครื่องมือการสื่อสารต่างๆ รวมถึงเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ในการแนะนำให้ประชาชนที่มีคดีฟ้องร้อง จะสามารถเข้าสู่ระบบใกล้เคียงข้อพิพาทได้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าสู่กระบวนการใกล้เคียงของการรวมคดีในกรณีผู้กระทำความผิดในหลายคดี ไว้ในคดีความเดียวกัน
2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบใกล้เคียงข้อพิพาทที่ช่วยสร้างประสิทธิภาพในการระงับและ ใกล้เกลี่ยข้อพิพาทแบบออนไลน์
3. การศึกษาปัจจัยเสริมแรงจูงใจของคู่ความในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการใกล้เคียง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการยุติข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมบังคับคดี. (2561). *การใกล้เคียงข้อพิพาท* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อาร์ทีสทรี ดีไซน์.
- ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการใกล้เคียง พ.ศ. 2554. (2554, 7 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 128 (ตอนที่ 73 ก), หน้า 19.
- ปรัชญา ปิยะมโนธรรม. (2554). *ตัวชี้วัดคุณลักษณะของผู้ใกล้เคียงที่มีประสิทธิภาพสำหรับการแก้ไขความขัดแย้งในการทำงานขององค์กรเอกชน* (ปริญญาณิพนธ์ปริญญาคุณูปบัณฑิต จิตวิทยาอุตสาหกรรม และองค์การ). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรพจน์ เวียงจันทร์. (2557). *การใกล้เคียง สมนาฉันท์ ในระบบพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่องของศาลยุติธรรม ศึกษาเฉพาะกรณีของศาลจังหวัดพิษณุโลก และศาลจังหวัดกบินทร์บุรี*. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- วันชัย นาสมจิตร. (2557). *แนวคิดการจัดการความขัดแย้งทางเลือก ประยุกต์จากศาลยุติธรรมสู่สาธารณสุข*. ยโสธร: ศาลจังหวัดยโสธร.
- ศุภณัฐ สัตยาภิวัฒน์. (2557). *ประสิทธิผลการบริหารงานระบบการใกล้เคียงข้อพิพาทของศาลยุติธรรมตามหลักธรรมาภิบาล* (ปริญญาณิพนธ์ปริญญาคุณูปบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ศุณย์ใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท ประจำศาลจังหวัดแม่สอด. (2556). *การใกล้เคียงข้อพิพาทในศาลอีกหนึ่งทางเลือกของประชาชน*. ตาก: ศาลจังหวัดแม่สอด.

- ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี ศาลจังหวัดตะกั่วป่า. (2557). *การไกล่เกลี่ย*. สืบค้น 17 ธันวาคม 2564, จาก www.tkpc.coj.go.th/doc/data/tkpc/tkpc_1461818013.pdf
- สมภพ สุขพิสิษฐ์. (2546). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20-20 ทวิ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- สราวุธ เบญจกุล. (2554). *ประมวลจริยธรรมผู้ประนีประนอม*. สืบค้น 17 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9540000037637>
- สำนักงานคดีศาลแขวงชลบุรี. (2560). *สรุปจำนวนคดีตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560-31 ธันวาคม 2561*. สืบค้น 17 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.chon-sum.agoo.go.th/index.php/2014-07-02-07-18-53?fbclid=IwAR3P48hnjt3wln6A-yIFGzwixCXz8E0ldOwmYnBgWn0kD6JTLWwEY>
- สำนักงานแผนและงบประมาณ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2560). *รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี 2560*. สืบค้น 17 ธันวาคม 2564, จาก <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2085/iid/94936?fbclid=IwAR1YCxzZeyBxbkXFtP44MRJksm1tHGhszgwRE1xpL2p8VPnnF3hYaeRoKg>
- สำนักกระจับข้อพิพาท ศาลแขวงชลบุรี. (2560). *สถิติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศาลจังหวัดชลบุรี ระหว่างปี พ.ศ.2555 – 2559 และปี 2560* [เอกสารอัดสำเนา]. ชลบุรี: ศาลแขวงชลบุรี.
- อนันต์ ลิ้มฉาย. (2556). *การศึกษาเรื่อง การไกล่เกลี่ยในคดีแรงงาน*. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อัครศักดิ์ จิตธรรมมา. (2551). *การพัฒนาระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลยุติธรรมของประเทศไทย* (ปริญญา นิพนธ์ปริญญาคุฏฐบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Zartman, I.William. (2009). *Conflict Resolution and Negotiation*. In *The SAGE Handbook of Conflict Resolution*, eds. London: SAGE Publications Ltd.

ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน

ธนพลอยศิริ สิริบรรสพ

อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

EFFECTIVENESS ACADEMIC LEADERSHIP IN THE DIGITAL ERA OF PRIVATE UNIVERSITY ADMINISTRATORS

Thanaploysiri Siribunsobh

Instructor Education faculty Pathumthani University, Thailand

E-mail address: ameowthanaploy@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 7 พฤศจิกายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 12 พฤศจิกายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน 2) วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนและ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ จำนวน 460 คณาจารย์/นักวิชาการ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน เครือข่ายภาคกลางตอนบน จำนวน 15 มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ 210 คน ปีการศึกษา 2561 กำหนดขนาดจากตารางเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนมี 4 องค์ประกอบได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ แรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์
2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 72 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์มี 17 ตัวบ่งชี้ ด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ มี 18 ตัวบ่งชี้ ด้านแรงบันดาลใจมี 21 ตัวบ่งชี้ และด้านความคิดสร้างสรรค์มี 16 ตัวบ่งชี้ และมีความเหมาะสมตามเกณฑ์
3. ผลการตรวจสอบพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล ยุคดิจิทัล ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the component of effectiveness academic leadership in the digital era of private university administrators 2) to analyze components [of effectiveness academic leadership in the digital era of private university administrators and 3) to investigate the congruency of effectiveness academic leadership component in the digital era of private university administrators. The study populations were 460 instructors, experts and administrators in 15 private universities in 2018. The sample size was determined by Krecie and Morgan. Study sample were 210 instructors, experts and administrators random by stratified sampling technique. The instrument in this research was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, standard deviation, Pearson Product moment correlation Coefficient and Confirmatory factor analysis.

The results of the study revealed that:

1) The component of effectiveness academic leadership in the digital era of private university administrators were 4 components that visioning aspect, innovation information technology development aspect, inspiration aspect and creative thinking aspect.

2) The analysis result of effectiveness academic in the digital era \of private university administrators was 72 indicators as follows; visioning aspect with 17 indicators , innovation information technology development aspect with 18 indicators, inspiration aspect with 21 indicators and creative thinking aspect with 16 indicators with suitable on criteria.

3) The investigation consistency of effectiveness academic in the digital era of private university administrators that according to empirical data.

Keywords: Effectiveness Academic Leadership, Digital Era, Private University Administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จมักจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้อำนวยการความสวดกเป็นผู้นำ (Leader) เป็นผู้สนับสนุน(Supporter) และเป็นผู้นำนวัตกรรมเข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะในด้านการบริหารและการจัดการเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น จะก่อให้เกิด

สภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด (วีรยุทธ์ ชาทะกาญจน์, 2551) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตอาสา มีความพร้อมที่จะนำการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553) เพื่อให้สามารถ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างไม่ตกยุค ไม่ล้าสมัย โดยต้องมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นผู้นำยุคดิจิทัลจะต้องตระหนักและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ความก้าวหน้าศาสตร์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติทางสังคมอย่างต่อเนื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางสังคมศาสตร์จะต้องก้าวตามให้ทันเทรนด์ความสมดุลที่เกิดขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทำให้โลกก้าวเข้าสู่ยุคของการแข่งขันเท่านั้น พอเวลาเปลี่ยน สถานการณ์เปลี่ยนก็จำเป็นต้องแสวงหาเครื่องมือหรือแนวทางใหม่มาทดแทนเป็นเสมือนวัฏจักรหรือวงจรของการพัฒนาความยั่งยืน กับยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ผู้นำที่ได้นั้นจะต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรให้ดำรงอยู่และแข่งขันกับองค์กรอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีภาวะผู้นำซึ่งมีความสามารถด้านอิทธิพลต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคน เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ทั้งการมีอิทธิพลต่อผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ผ่านการถ่ายทอด แนวคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอันนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย การที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลนั้น ผู้บริหารทุกองค์กรจำเป็นต้องตระหนักถึงเท่าทันถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงสำคัญในทุกองค์กร ทุกประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากแนวความคิดขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษาการสร้างสรรคงาน การใช้ทรัพยากรสินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมปรับเปลี่ยนแนวคิดการสั่งสมความรู้ของสังคมด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจดิจิทัล เริ่มมาจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศมาสร้างอาชีพหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร และโทรคมนาคมไปใช้และพัฒนาธุรกิจหรืออุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวางให้กับประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตมวลรวมของประเทศ ซึ่งปัจจัยด้านการจัดการศึกษาของประเทศจะเป็นอีกปัจจัยสำคัญ ในการวางรากฐานเศรษฐกิจดิจิทัล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

จากความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สำคัญ โดยเฉพาะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ที่เป็นแหล่งกำเนิดความก้าวหน้าทางวิชาการที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งยังเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งการผลิตผลงานวิจัย และนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งกระแสนการเปลี่ยนแปลงในบริบทของมหาวิทยาลัยเอกชนได้เปลี่ยนแปลงทั่วโลกไปในลักษณะของการปฏิรูปในทิศทางที่มีการเพิ่มศักยภาพและขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นสากลมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในระดับอุดมศึกษา (สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) มีความสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ในการช่วยส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการพัฒนาจนมีความชำนาญด้านหลักสูตรและการสอน ปรับปรุงมหาวิทยาลัยให้มีการสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผล อีกทั้งทำให้ผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับบุคลากรอย่างใกล้ชิด (Alpay & Emine, 2016: 1-15) นอกจากนี้ทำให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้สอนมีความมุ่งมั่นและรับผิดชอบต่อพันธกิจ สามารถนำความรู้และความเชี่ยวชาญมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่สำคัญบุคลากรมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความพึงพอใจในตนเอง สามารถพัฒนาวิชาชีพของตนไปสู่ความก้าวหน้าอย่างมั่นคง (Irfan & Usman, 2017, 175-186)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หากพบว่า องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดก็สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน เพื่อการพัฒนาได้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันในยุคดิจิทัล

คำถามการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัย ดังนี้ องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน อะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน อะไรบ้าง
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.วิสัยทัศน์ องค์ประกอบย่อยได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารวิสัยทัศน์และการสร้างจิตสำนึกที่ดี 2.การสร้างแรงบันดาลใจ องค์ประกอบย่อยได้แก่ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 3.การพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศองค์ประกอบย่อยได้แก่ องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การนำเสนอ และการรู้ทันสื่อและ 4.ความคิดสร้างสรรค์ องค์ประกอบย่อยได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความท้าทาย ความยืดหยุ่น และการจินตนาการ โดยสังเคราะห์จากหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของนักการศึกษาหลายท่าน ได้แก่ ขนิษฐา โพธิสินธุ์ (2559:60-65) , สุรจิตย์ ผิวงาม (2558:11-16) , เคมเบลล์ (Cambell, 2018:11-16) , แซนดี้ (Sandy, 2018: 9-15), อัลเพย์ และอิมายส์ (Alpay & Emine, 2016 : 1-15) , สมาคมเพื่อการนิเทศการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตร (ASCD,2010:9-13), อีลิเซ่ (Elise, 2016:45-55), อีเลนส์ (Elaine, 2016:24) , แบลสและแบลส (Blasé and Blasé,2000: 130-140)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คณาจารย์/นักวิชาการ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และผู้อำนวยการ จำนวน 460 คน จากมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 15 มหาวิทยาลัย

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณาจารย์/นักวิชาการ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และผู้อำนวยการ จำนวน 210 คน ด้วยวิธีการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาประกอบการพิจารณาการกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนเป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากสิ่งพิมพ์ประกอบด้วย หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ โดยเริ่มจากการอ่านวิเคราะห์สาระเอกสาร จากนั้นได้นำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์สาระเอกสารและเขียนสรุป

1.2 สัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้และประสบการณ์ ที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จำนวน 5 คนโดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. มีวุฒิขั้นต่ำปริญญาเอก
2. เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องภาวะผู้นำวิสัยทัศน์
3. เป็นนักวิชาการและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแก่บุคคลโดยทั่วไป

1.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยสัมภาษณ์ เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) องค์ประกอบวิสัยทัศน์ 2) องค์ประกอบสร้างแรงบันดาลใจ 3) องค์ประกอบนวัตกรรมเทคโนโลยี และ 4) องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง ผู้วิจัยขอนัดหมายผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้าประมาณ 1-2 สัปดาห์ และสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง แล้วนำบทสัมภาษณ์มารวบรวมอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ต่อไป ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำผลที่ได้มาใช้ในการประกอบการร่างภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนต่อไปจากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้เสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามแนวคิดและทฤษฎี

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลที่ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน

การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลที่ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คณาจารย์/นักวิชาการ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และผู้อำนวยการ จำนวน 460 คน จากมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 15 มหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณาจารย์/นักวิชาการ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และผู้อำนวยการ จำนวน 210 คน ด้วยวิธีการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลที่ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทั้ง 5 องค์ประกอบ แบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์การบริหาร เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเอกชนเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถามองค์ประกอบองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติเป็นบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหาร นักวิชาการและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแก่บุคคลโดยทั่วไปเกณฑ์การคัดเลือกคำถามรายชื่อไม่ควรต่ำกว่า 1.00 ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2554: 217-218)

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างใน มหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's 'alpha Coefficient) ที่มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Fraenkel Wallen & Hyun, 2012: 157) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้
  - 1.1 ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ประกอบด้วย การมีข้อมูลลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) ด้วย Normal Probability Plot
  - 1.2 ตรวจสอบความสัมพันธ์กันของตัวแปร โดยการคำนวณค่าสหสัมพันธ์บางส่วน (Partial Correlation) คือ การหาความสัมพันธ์ของตัวแปรเมื่อควบคุมตัวแปรอื่น ซึ่งควรจะมีค่าต่ำ สำหรับการ

วิเคราะห์องค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ค่าสถิติทดสอบเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลชุดนี้เหมาะสมที่จะนำมาเป็นองค์ประกอบหรือไม่ ได้แก่ ค่า KMO และ ค่า Bartlett's Test (Hair & Others, 2010: 117)

1.2.1 สถิติค่า Kaiser-Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าจาก 0 ถึง 1 ถ้าได้ค่าเป็น 1 แสดงว่าความสัมพันธ์เท่ากับ 100% หรือมีค่าความเหมาะสมที่จะเป็นองค์ประกอบ 100%

1.2.2 สถิติค่า Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบว่าตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยพิจารณาค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่เท่ากับหรือน้อยกว่า 0.05 ซึ่งแสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของประชากรไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะและค่าสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรทั้งหมดมีความเพียงพอที่จะใช้เป็นองค์ประกอบต่อไป (Hair & Others, 2010:115)

1.2.3 การสกัดตัวประกอบ (Factor Extraction) เป็นการกำหนดหรือหาว่าควรมีตัวประกอบกี่ตัวประกอบที่สำคัญ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตัวประกอบหลัก (Principle component analysis) เนื่องจากวิธีนี้เหมาะสำหรับการวิเคราะห์ที่ต้องการองค์ประกอบจำนวนน้อย ที่จะอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้มากที่สุด

1.2.4 การหมุนแกน (Factor Rotation) เพื่อให้ตัวประกอบแต่ละตัวมีความชัดเจนและแตกต่างกัน ในการอธิบายตัวแปรเดิมโดยหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax) พิจารณาตัวประกอบตามเกณฑ์ที่เรียกว่า Rule of Thumb โดยพิจารณาค่าไอเกนเท่ากับหรือมากกว่า 1.0 และมีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนั้นๆตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปโดยในแต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปซึ่งอธิบายความหมายได้ดี

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คณาจารย์/นักวิชาการ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และผู้อำนวยการ จำนวน 460 คน จากมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 15 มหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณาจารย์/นักวิชาการ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี และผู้อำนวยการ จำนวน 210 คน ด้วยวิธีการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลที่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทั้ง 5 องค์ประกอบ เป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการยุคดิจิทัลที่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

- 3.1 ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนประกอบด้วย

- 1.1 ด้านองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์
  - 1.1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์
  - 1.1.2 การสื่อสารวิสัยทัศน์
  - 1.1.3 การสร้างแรงบันดาลใจ
- 1.2 องค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ
  - 1.2.1 การมีส่วนร่วม
  - 1.2.2 ความไว้วางใจ
  - 1.2.3 แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
- 1.3 องค์ประกอบด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี
  - 1.3.1 รู้ทันสื่อ
  - 1.3.2 เทคโนโลยีสารสนเทศ
  - 1.3.3 การนำเสนอ
- 1.4 องค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์

1.4.1 ความคิดริเริ่ม

1.4.2 ความท้าทาย

1.4.3 ความยืดหยุ่น

1.4.4 จินตนาการ

2. ผลการวิจัย เพื่อศึกษาความเหมาะสมขององค์ประกอบ เพื่อคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 มีผลการวิจัยดังนี้

องค์ประกอบหลักองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การสื่อสารวิสัยทัศน์ และการสร้างแรงบันดาลใจ รวม 17 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.23 – 4.52 องค์ประกอบหลักองค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ และแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รวม 18 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.41 – 4.64

องค์ประกอบหลักองค์ประกอบด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ รู้ทันสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการนำเสนอ มีตัวบ่งชี้รวม 21 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.07-4.57

องค์ประกอบหลักองค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ ความคิดริเริ่ม ความท้าทาย ความยืดหยุ่น และจินตนาการ มีตัวบ่งชี้รวม 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.28-4.52

โดยสรุปตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนของทุกองค์ประกอบย่อยรวมทั้งหมด 72 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.07 – 4.64 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง 11.19 – 16.92 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมสามารถคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทุกตัวเนื่องจากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ หรือมากกว่า 3.00

3. ผลการวิจัย เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์คือ ค่าไควสแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า (P-value) สูงกว่า 0.05 ค่า GFI และค่า AGFI สูงกว่า 0.90 และค่า RMSEA น้อยกว่า 0.05 ปรากฏผลการวิจัยตามลำดับการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบย่อยในแต่ละโมเดลการวัดขององค์ประกอบหลัก

(1) โมเดลการวัดองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พบว่า องค์ประกอบย่อยทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.369 – 0.755

(2) โมเดลการวัดองค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ พบว่า องค์ประกอบย่อยทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.389 – 0.814

(3) โมเดลการวัดองค์ประกอบด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า องค์ประกอบย่อยทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.089 – 0.774

(4) โมเดลการวัดองค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า องค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.266 – 0.760

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรที่บ่งชี้ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ทุกโมเดลการวัดดังกล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่าและผลการวิเคราะห์ ค่าสถิติของ Baertlett และค่าดัชนี Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy (MSA) พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่า Baertlett test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 7437.055, 8280.137, 8090.372, และ 5897.878 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นน้อยกว่า .01 ($p < .01$) ส่วนค่า Kaiser-Mayer-Olkin Measures of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าเท่ากับ .954, .955, .932, .927 ตามลำดับ ตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์มากกว่า .80 แสดงว่าตัวบ่งชี้ทุกค่า สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ทุกค่า

ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดของแต่ละองค์ประกอบหลัก ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎี และผลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบมาตรฐานจากตัวบ่งชี้ จำนวน 72 ตัวบ่งชี้ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรม AMOS มีผลการวิจัยดังนี้

องค์ประกอบด้าน	ค่าไคสแควร์ (χ^2)	ค่าองศาอิสระ (df)	ค่านัยสำคัญทาง สถิติ (P-value)
องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์	85.054	83	0.417
องค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ	101.160	84	0.098
องค์ประกอบด้านการพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ	100.918	86	0.130
องค์ประกอบด้านความคิด สร้างสรรค์	69.889	61	0.204

(1) โมเดลองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไคสแควร์ เท่ากับ 85.054 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 83 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.417

(2) โมเดลองค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไคสแควร์ เท่ากับ 101.160 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 84 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.098

(3) โมเดลองค์ประกอบด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไคสแควร์ เท่ากับ 100.918 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 86 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.130

(4) โมเดลองค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไคสแควร์ เท่ากับ 69.889 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 61 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.204

1.2 ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและผลงานวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองจากตัวบ่งชี้ใหม่ 13 ตัวบ่งชี้มีผลการวิจัย ดังนี้

(1) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ทั้ง 13 ตัว มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.34 – 0.80

(2) เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่า Baertlett test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 6592.617 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นน้อยกว่า .01 ($p < .01$) ส่วนค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measures of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าเท่ากับ 0.95 โดยมีค่ามากกว่า .80 แสดงว่าตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กัน ดีมาก

(3) ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดีมาก พิจารณาจากค่าไคสแควร์ เท่ากับ 34.883 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 25 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.09 ซึ่งหมายถึง ค่าไคสแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (AGFI) เท่ากับ 0.97 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.03 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ ค่าไคสแควร์ ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า P สูงกว่า 0.05 ค่า GFI และค่า AGFI สูงกว่า 0.90 และค่า RMSEA น้อยกว่า 0.05 และจากการตรวจสอบ พบว่า คำนวณหาค่าองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.84 – 0.95 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าเมื่อนำมาสร้างสเกลองค์ประกอบตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน แทนค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบซึ่งให้ความหมายในทำนองเดียวกันได้ดังสมการ ได้แก่ องค์ประกอบด้าน = องค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ (0.84) + องค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์ (0.95) + องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ (0.93) + องค์ประกอบด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (0.87)

2. ผลการวิจัย เพื่อตรวจสอบค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบหลักมีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.84 – 0.95 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.95 องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.93 องค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.87 และองค์ประกอบด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.84

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.81 – 0.90 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อยคือ การสร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.81 การสร้างวิสัยทัศน์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.89 และการสื่อสารวิสัยทัศน์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 นอกจากนั้นค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบย่อย รวมทั้งสิ้น 17 ตัวบ่งชี้มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.69 – 0.84 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.86 – 0.89 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อยคือด้าน แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.89 ด้านความไว้วางใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87 และด้านมีการมีส่วนร่วม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.86 นอกจากนั้นค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ ในแต่ละองค์ประกอบย่อย รวมทั้งสิ้น 18 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.64 – 0.85 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.70 – 0.92 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย คือ ด้านการนำเสนอ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91 ด้านรู้ทันสื่อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.81 และด้านเทคโนโลยี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.70 นอกจากนั้น ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบย่อย รวมทั้งสิ้น 21 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.52 – 0.90 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.77 – 0.83 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อยคือ ด้านความยืดหยุ่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.83 ด้านจินตนาการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.82 ความท้าทาย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.81 และด้านความคิดริเริ่ม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.77 นอกจากนั้นค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบย่อยรวม 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.46 – 0.87 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ทุกค่า

โดยสรุปค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบหลักค่าน้ำหนักขององค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบหลักและค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้ทั้งหมด 72 ตัวบ่งชี้มีค่าเป็นบวก ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าแสดงให้เห็นว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 13 องค์ประกอบย่อยและ 72 ตัวบ่งชี้ สามารถใช้วัดองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ได้อย่างมีความตรงเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านแรงบันดาลใจ องค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์ องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ และองค์ประกอบด้านการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว มีข้อเสนอแนะหลัก 3 ประการ คือ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และเพื่อกำหนดนโยบาย ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาในครั้งต่อไป

1. สถานศึกษา สามารถนำตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเอกชน อันเป็นผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเป็นผู้บริหารมืออาชีพ
2. กระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน อันเป็นผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในคุณค่าของความเป็นผู้นำในตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านที่จำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวผู้นำในระดับต่าง ๆ
3. มหาวิทยาลัยเอกชน สามารถนำตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยเอกชน อันเป็นผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัดมาตรฐานสำหรับการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้มี และเลื่อนเป็นวิทยฐานะผู้บริหาร ตลอดจนนำไปใช้ในการกำหนดเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการสร้างโมเดล สมมุติฐานจากทฤษฎีผลงานที่สืบค้นจากทฤษฎีและงานวิจัย ดังนั้นหากมีการวิจัยเชิงคุณภาพจะได้รับองค์ความรู้ที่ใหม่ๆ เป็นประโยชน์ในการอธิบายองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล มากขึ้นได้อย่างชัดเจนยิ่ง

2. ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยใช้โมเดลที่ได้รับการทดสอบจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทาง เพื่อให้ได้โปรแกรมในการฝึกอบรมพัฒนาองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเอกชน อันจะส่งผลถึงการพัฒนาด้านตนเองและคุณภาพการศึกษาต่อไป

3. ควรมีการวิจัยเชิงประเมิณและติดตามผลการนำองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเอกชน ไปใช้ในการพัฒนาบริบทต่างๆ ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา โพธิสินธุ์. (2559). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงวิชาการที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*, 28(97), 60-65.
- วิรุยุทธ ชาติกาญจน์. (2551). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาวชิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์ใหม่*. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลพ.ศ.2558 (IMD 2015)*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุรจิตย์ ผิวงาม. (2558). ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารในโรงเรียนดีเด่น: พหุกรณีศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(4), 11-16.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2554). ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา. ใน *สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- Alpay, Ersozlu., & Emine, Saklan. (2016). Instructional Leadership in Higher Education: How Does It Work?. *British Journal of Education*, 4(5), 1-15.
- Blasé, Joseph. & Blasé, Jo. (2000). Effective instructional leadership: teachers' perspectives on how principals promote teaching and learning in schools. *Journal of Educational Administration*, 38(2), 130-141.
- Cambell, Peter. (2018). The effective instructional leader. *Journal of Educational Administration*, 3(8), 134-141.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 6 (3), 297-334.
- Elaine, G. (2016). *Activity-based Costing*. Retrieved November 24, 2005, from <http://www.detrack/diction.cfm>.

Hair, Joseph F, & et al. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective* (7th ed.). Upper Saddler River: Pearson.

Irfan, Bashir. & Usman, Khalil. (2017). Instructional Leadership at University Level in Pakistan: A Multi Variable Based Comparative Study of Leadership Styles of Heads of Academic Departments. *Bulletin of Education and Research*, 39(1), 175-186.

ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สุนิสา สุขสงเคราะห์

นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารและ นโยบายสวัสดิการสังคม)

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

FACTORS AFFECTING WORK HAPPINESS OF SOCIAL WORKERS WORKING IN LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

Sunisa sooksongkro

Social Worker, Bangkadi Town Municipality, Thammasat University, Thailand

E-mail address: Sunisa.kiki55@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 13 ธันวาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 23 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 3 มกราคม 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุข ของนักสังคมสงเคราะห์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศึกษาความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการทำงานอย่างมีความสุข เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากนักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 267 คน ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคม (SPSS) และเสนอผลการศึกษาในลักษณะของการพรรณนาประกอบตารางสถิติ ได้แก่ ใช้สถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เปรียบเทียบตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน โดยการหาค่า t-test, F-test, วิเคราะห์การเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์อภิปรายผล โดยผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 26-30 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มีตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ มีอายุราชการ 6-10 ปี มีรายได้ 15,001-20,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเพียงพอต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่มีใบประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต ได้รับสิทธิสวัสดิการตามสิทธิข้าราชการ และได้รับเงินโบนัสประจำปี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุขด้านมีสุขภาพดี ($\bar{X}$ = 3.86) คือ มีวิธีการดูแลสุขภาพตนเอง โดยมีความเห็นว่าตนเองมีสุขภาพแข็งแรง ทานอาหารครบ 5 หมู่ ดื่มน้ำใจงาม ($\bar{X}$ = 4.01) พบว่า กลุ่ม

ตัวอย่างมีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น มีความยินดีกับความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน เมื่อเพื่อนร่วมงานได้เลื่อนตำแหน่ง ด้านการผ่อนคลาย ($\bar{X} = 3.74$) กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าตนเอง สามารถจัดการความเครียดจากการทำงานด้วยการทำงานอดิเรก ส่วนด้านการหาความรู้ ($\bar{X} = 3.76$) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสุขและยินดีรับคำแนะนำจากผู้อื่นเพื่อพัฒนาการทำงาน ด้านการมีคุณธรรม ($\bar{X} = 3.98$) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสุข โดยสามารถปฏิบัติงานตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ในด้านการใช้เงินเป็น ($\bar{X} = 3.53$) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสุข เมื่อมีการวางแผนการใช้เงินก่อนใช้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุขด้านความสุขของครอบครัว ($\bar{X} = 3.93$) กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าตนเองมีความสุขเมื่อกระทำผิด ครอบครัวจะให้โทษ และความสุขขององค์กรและสังคม ($\bar{X} = 3.80$) โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในภาพรวมพบว่า ความแตกต่างระหว่างช่วงอายุ จะมีความสุขในการทำงานภาพรวม แตกต่างกันโดยมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.01$) และกลุ่มตัวอย่างที่มีใบประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ รับอนุญาต และไม่มีใบประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต มีความสุขในการทำงานภาพรวม แตกต่างกันโดยมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.00$)

ข้อเสนอแนะในการศึกษา องค์กรควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรวางแผนการเงินเพื่อลดหนี้ ส่งเสริมให้มีพื้นที่การสร้างสุข เช่น การออกกำลังกาย จัดกิจกรรมร่วมกันของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ ลดความเครียดจากการทำงาน มีการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักสังคมสงเคราะห์ให้มีทักษะการทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกับเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนให้นักสังคมสงเคราะห์เข้ารับการประเมินความรู้เพื่อให้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นนักสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต สนับสนุนการดูแลสุขภาพของพนักงาน ให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี มีกิจกรรมส่งเสริมการทำความดีในองค์กร เช่น การมอบรางวัลให้กับพนักงานที่มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงานประจำเดือน สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานตามหน้าที่อย่างมีอิสระ ภายใต้กฎ ระเบียบที่ถูกต้อง มอบหมายงานให้ตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานและควรมีการป้องกันการทุจริตอย่างจริงจัง โดยไม่เอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้อง

คำสำคัญ: นักสังคมสงเคราะห์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัย ความสุขในการทำงาน

Abstract

The research goal of this study was 1) to identify the factors affecting happiness at work of social workers and 2) to study social workers' opinions on job satisfaction in working at Local Administrative Organization. This quantitative research used the questionnaires as the data gathering tool, and the data were collected from 267 social workers of Local Administrative Organization. The research described the outcome of the study from each different aspects. All data were analyzed by descriptive study such as frequency, percentage standard deviation. Independent t-test was used for comparing factors between groups. One-

way ANOVA (F-test) was also applied to analyze variable data more than two groups Scheffe's method test was used to compare the data in pair group.

The research results revealed that the majority of the respondents were females, 26 to 30 year-old, married, earned Bachelor degree of Social Work, had 6-10 years of work experience, and earned a monthly income about 15,001 – 20,000. Most of the samples had not been granted the social work license, however, received the Local Government Officer Scheme welfare and earned annual bonus. The respondents expressed their opinions towards the job performance factors and the level of happiness at work which indicated that the job performance factors in the aspects of personal health ($\bar{X}$ = 3.86), relationship with superiors and peers ($\bar{X}$ =4.01), working environment ($\bar{X}$ = 3.74), advancement ($\bar{X}$ = 3.76), moral practices ($\bar{X}$ = 3.98), income management ($\bar{X}$ = 3.53), work-life balance ($\bar{X}$ = 3.93), and organizational harmony had a positive relationship with the happiness at work at a high level ($\bar{X}$ = 3.80). Generally, it was found that age differences did affect level of working happiness significantly at the level of 0.05 ($P=0.01$) and working happiness of licensed and non-licensed social workers were significantly different at the level of 0.05. ($P=0.00$)

This research suggested that Local Administrative Organization should promote financial planning behavior among social workers in order to help settling debts, provide spaces for recreation activities enhancing harmony, improve leadership qualities, emphasize family and community participation, Support each and every non-licensed social worker to be evaluated and promoted in order to become licensed one. provide annual medical checkup, give positive reinforcement, put the right man in the right job, and encourage zero tolerance of corruption and bribery.

Keywords: Social Workers, Local Administrative Organization, Factors, Happiness

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่ระบุให้นักสังคมสงเคราะห์ เข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นและครอบคลุมไปหลายด้าน จึงมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ พ.ศ.2556 เพื่อให้ นักสังคมสงเคราะห์มีคุณภาพและมาตรฐานในการปฏิบัติงานเทียบเท่ากับวิชาชีพอื่นๆ มีนักสังคมสงเคราะห์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นนักสังคมสงเคราะห์ รับอนุญาตแล้ว จำนวน 2,674 คน (สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์, 2562) ในจำนวนดังกล่าว มีผู้ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีใบประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต จำนวน 74

คน ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์นั้น นักสังคมสงเคราะห์มีบทบาทในการบำบัดแก้ไข (remedial function) การฟื้นฟูสมรรถภาพ (rehabilitative function) การป้องกัน (preventive function) และการพัฒนา (developmental function) ทำให้นักสังคมสงเคราะห์จะต้องมีการตื่นตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ในบางครั้งจึงส่งผลให้เกิดความเครียดจากการทำงานรวมถึงผลกระทบที่เกิดต่อสุขภาพ การใช้ชีวิตประจำวัน และครอบครัว อย่างไรก็ตาม แนวทางการสร้างองค์กรแห่งความสุข หลายหน่วยงานมีความพยายามในการสร้างให้องค์กร เป็นองค์กรแห่งความสุข เพราะความสุขของคนทำงาน จะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จ สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนด และยังเป็นการแก้ปัญหาองค์กรในระยะยาว

นักสังคมสงเคราะห์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นอีกหนึ่งตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มหันมาให้ความสนใจกับตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์มากขึ้น โดยตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. (ออนไลน์). 2562) มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ ตามมาตรา 16 ข้อ 10 ข้อ 11 และมาตรา 17 ข้อ 27 การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ทำให้การทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผ่านมามีปัจจัยที่ส่งผลเสียต่อการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์เป็นอย่างมาก

ดังนั้น การทำงานของนักสังคมสงเคราะห์กับการสร้างองค์กรแห่งความสุขจึงมีความสัมพันธ์กัน ด้วยเหตุที่นักสังคมสงเคราะห์ผู้ทำงานกับคนที่ต้องการความช่วยเหลือและควรได้รับการส่งเสริม พัฒนา จำเป็นต้องทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจ และหากไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่ ก็จะสร้างความผิดหวังให้กับทั้งตัวนักสังคมสงเคราะห์ องค์กรและผู้ต้องการความช่วยเหลือเอง ซึ่งก็จะต้องนำมาซึ่งความเครียด ขาดความสุขในการทำงานอย่างเลี่ยงไม่ได้ องค์กรจึงเป็นหน่วยสนับสนุนที่สำคัญในการส่งเสริมให้นักสังคมสงเคราะห์ได้แก้ไขปัญหาร่วมกับทีมสหวิชาชีพ จนสามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างต่อเนื่อง ผ่านฟันอุปสรรคต่างๆ ไปได้ ทั้งนี้ ยังมีนักสังคมสงเคราะห์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นนักสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต อาจกล่าวได้ว่า นักสังคมสงเคราะห์ดังกล่าว ยังไม่ได้รับการตอบสนองในด้านของความสุขในการทำงาน จึงทำให้นักสังคมสงเคราะห์เพิกเฉยต่อการขอขึ้นทะเบียนเป็นนักสังคมสงเคราะห์รับอนุญาต ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความสุขในการทำงานให้กับนักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ มีความสุข เกิดความต่อเนื่องในการทำงาน และส่งผลดีต่อการพัฒนาองค์กรในระยะยาว

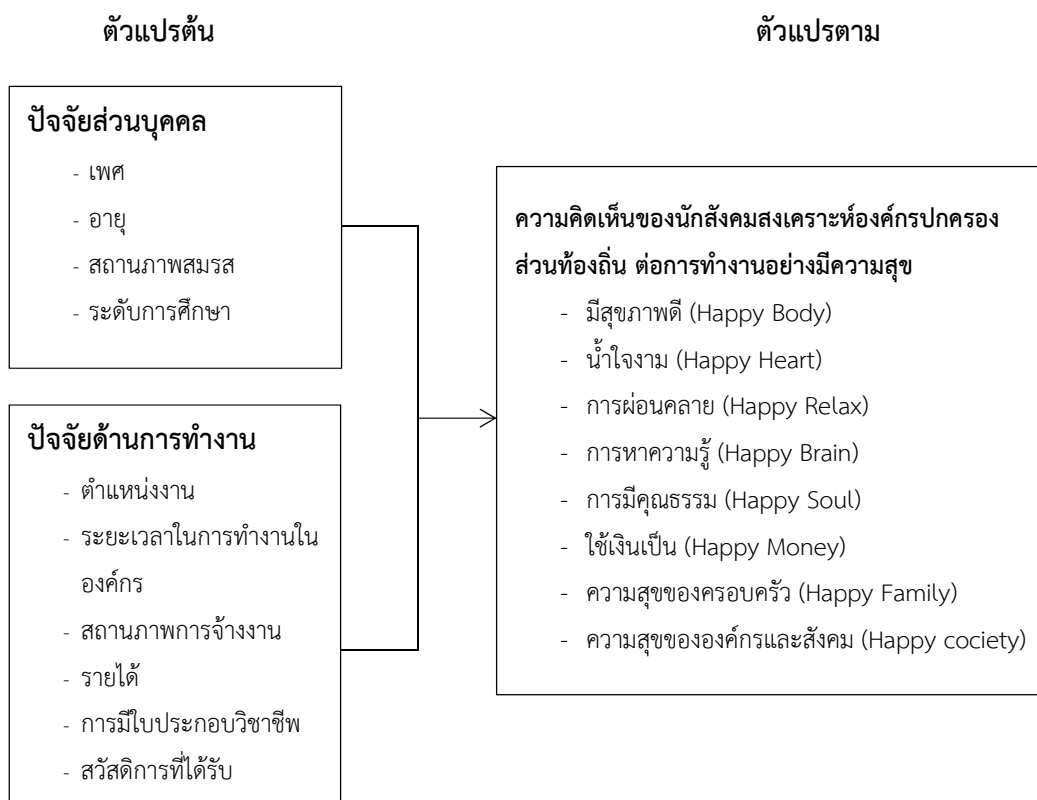
วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุข ของนักสังคมสงเคราะห์ห้องกรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์ห้องกรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการทำงานอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ และประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงาน และแรงจูงใจในการทำงาน สรุปตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ มีสุขภาพดี น้ำใจงาม การผ่อนคลาย การหาความรู้ การมีคุณธรรม ใช้เงินเป็น ความสุขของครอบครัว ความสุขขององค์กรและสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานอย่างมีความสุข ของนักสังคมสงเคราะห์ห้องกรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักสังคมสงเคราะห์ห้องกรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2,674 คน (ข้อมูลจากการประชุมหารือระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2562) ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 267 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งข้าราชการ พนักงาน และพนักงานจ้าง จำนวน 267 คน โดยสร้างแบบสอบถามออนไลน์ มีผู้ตอบกลับครบ 267 คน

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ดำเนินการศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่จะศึกษา

3. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคม (SPSS) นำเสนอโดยการบรรยายประกอบตารางสถิติ ได้แก่ ใช้สถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เปรียบเทียบตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน โดยการหาค่า t-test, F-test, วิเคราะห์การเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์อภิปรายผล

4. **การนำเสนอผลการศึกษา** ผู้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาในลักษณะของการพรรณนาประกอบตารางแสดงข้อมูลและการอภิปรายโดยใช้แนวคิด และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26-30 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี

2. ปัจจัยด้านการทำงาน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ ทำงานอยู่ในองค์กรเป็นระยะเวลา 6-10 ปี มีสถานภาพการจ้างงานเป็นข้าราชการ มีรายได้ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท ไม่มีใบประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ใบอนุญาต และมีสวัสดิการตามสิทธิ์ข้าราชการ ซึ่งมีสวัสดิการด้านเงินโบนัส กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร และค่าเลี้ยงกำ

3. **ระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

ระดับความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ประกอบด้วย มีสุขภาพดี Happy Body น้ำใจงาม Happy Heart การผ่อนคลาย Happy Relax การหาความรู้ Happy Brain การมีคุณธรรม Happy Soul ใช้เงินเป็น Happy Money ความสุขของครอบครัว Happy Family และความสุขขององค์กรและสังคม Happy Society สรุปได้ดังนี้

3.1 มีสุขภาพดี Happy Body ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุข ด้านมีสุขภาพดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มประชากรศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุขเพราะมีวิธีการดูแลสุขภาพตนเอง โดยมีความเห็นว่าตนเองมีสุขภาพแข็งแรง ร้อยละ 74.53 รองลงมาคือ มีวิธีการดูแลสุขภาพโดยการทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ร้อยละ 58.05 ทานอาหารที่มีประโยชน์ ร้อยละ 56.93 ทานอาหารครบ 3 มื้อ ร้อยละ 52.06 มีการดูแลตนเอง ด้วยการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 48.69 มีน้ำหนักตัวปกติ (BMI) ร้อยละ 48.69 มีการออกกำลังกาย ร้อยละ 43.82 ไม่มีโรคประจำตัว 42.32 แต่มีวิธีการดูแลตนเองด้วยการเล่นกีฬาในระดับปานกลาง ร้อยละ 29.59

3.2 น้ำใจงาม Happy Heart ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุข ด้านน้ำใจงาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มประชากรศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น ร้อยละ 63.67 รองลงมา คือ มีความยินดีกับความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน เมื่อเพื่อนร่วมงานได้เลื่อนตำแหน่ง ร้อยละ 52.43 ได้รับรางวัลจากหน่วยงาน ร้อยละ 47.94 และมีความยินดีเมื่อเพื่อนร่วมงานได้เป็นบุคคลต้นแบบหรือพนักงานดีเด่น ร้อยละ 46.07 รวมไปถึงความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 45.69 และการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ร้อยละ 38.95

3.3 การผ่อนคลาย Happy Relax ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุขด้านการผ่อนคลาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มประชากรศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุขสามารถทนต่อแรงกดดันที่เกิดจากการทำงานและจากเพื่อนร่วมงานได้ ร้อยละ 61.05 รองลงมา คือ มีความสุขที่ได้มาทำงาน ร้อยละ 59.18 สามารถจัดการความรู้สึกเชิงลบที่เกิดจากการปฏิบัติงานออกจากชีวิตประจำวันได้ ร้อยละ 45.69 สามารถจัดการความเครียดจากการทำงานด้วยการทำงานอดิเรก ร้อยละ 45.69 ไปเที่ยวต่างจังหวัดในวันหยุด ร้อยละ 43.82 เข้าวัด ทำบุญ นั่งสมาธิ สวดมนต์ ร้อยละ 40.07 ออกกำลังกาย ร้อยละ 39.95 มีความกระตือรือร้นที่จะมาทำงาน ร้อยละ 37.08 แต่ไม่ชอบวันหยุด เพราะทำให้งานไม่เสร็จตามเป้าหมาย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.81

3.4 การหาความรู้ Happy Brain ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุขด้านการหาความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มประชากรศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุขจากการหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 59.93 รองลงมา คือ ยินดีรับคำแนะนำจากผู้อื่นเพื่อพัฒนาการทำงาน ร้อยละ 51.69 สามารถนำความรู้มาแบ่งปันให้ผู้อื่นได้ ร้อยละ 46.44 การหาความรู้โดยการอ่านหนังสือ ร้อยละ 41.20 ศึกษาจากเว็บไซต์ ร้อยละ 40.82 การสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาความรู้ ร้อยละ 37.83 เรียน E-Learning ร้อยละ 35.96 เข้าร่วมอบรมสัมมนา ร้อยละ 31.09 และอ่านจาก E-Book ร้อยละ 31.09

3.5 การมีคุณธรรม Happy Soul ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุขด้านการมีคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มประชากรศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุข โดยการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาปรับใช้ในการทำงาน ร้อยละ 63.67 รองลงมา คือ ปฏิบัติงานตามกฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด ร้อยละ 46.82 สามารถปฏิบัติงานตามหลัก

จรรยาบรรณวิชาชีพ ร้อยละ 46.44 สามารถปฏิเสธการได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติงานโดยมิชอบ ร้อยละ 44.94 ปฏิบัติตนโดยยึดหลักศีลธรรมจริยธรรม ร้อยละ 44.19 มีความหวังดีต่อกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 43.07

3.6 ใช้เงินเป็น Happy Money ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุขด้านการใช้เงิน เป็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มประชากรศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุข โดยมีการวางแผนการใช้เงินก่อนใช้ ร้อยละ 61.05 รองลงมา คือ มีเงินใช้โดยที่เงินไม่ขาดมือ ร้อยละ 37.83 นำเงินที่มีไปลงทุน เพื่อเพิ่มรายได้ ร้อยละ 35.21 ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 29.96 และมีเงินเก็บ เพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อฉุกเฉิน ร้อยละ 28.09

3.7 ความสุขของครอบครัว Happy Family ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุขด้านความสุขของครอบครัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มประชากรศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุขเมื่อครอบครัวสนับสนุนการทำงาน ร้อยละ 59.55 รองลงมา คือ ได้รับคำชม แสดงความยินดีเมื่อประสบความสำเร็จในงาน ร้อยละ 50.94 เมื่อเกิดปัญหา จะได้รับกำลังใจจากครอบครัว ร้อยละ 47.94 เมื่อไม่สบายใจ สามารถปรึกษาหารือกับสมาชิกในครอบครัวได้ ร้อยละ 47.94 เมื่อกระทำผิด ครอบครัวจะให้อภัย ร้อยละ 44.19 ได้ทานอาหารร่วมกับครอบครัว ร้อยละ 41.20 มีกิจกรรมของครอบครัวในวันหยุด ร้อยละ 37.08 และใช้เวลาว่างร่วมกับครอบครัว ร้อยละ 31.84

3.8 ความสุขขององค์กรและสังคม Happy Society ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานอย่างมีความสุขด้านความสุขขององค์กรและสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มประชากรศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ร้อยละ 64.79 รองลงมา คือ สถานที่ทำงานเหมาะสมต่อการทำงาน ร้อยละ 46.07 เมื่อไม่อยู่บ้าน สามารถฝากให้เพื่อนบ้าน เป็นหู เป็นตาดูแลความปลอดภัยได้ ร้อยละ 44.57 ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นโดยไม่ร้องขอ ร้อยละ 35.21 และเพื่อนบ้านมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร้อยละ 31.09

ดังนั้น ระดับความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการทำงานอย่างมีความสุขภาพรวม จึงพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าตนเองมีความสุขด้านมีน้ำใจงาม Happy Heart ($\bar{X} = 4.01$) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีคุณธรรม Happy Soul ($\bar{X} = 3.98$) ด้านความสุขของครอบครัว Happy Family ($\bar{X} = 3.93$) ด้านมีสุขภาพดี Happy Body ($\bar{X} = 3.86$) ด้านความสุขขององค์กรและสังคม Happy Society ($\bar{X} = 3.80$) ด้านการหาความรู้ Happy Brain ($\bar{X} = 3.76$) ด้านการผ่อนคลาย Happy Relax ($\bar{X} = 3.74$) และด้านการใช้เงินเป็น Happy Money ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม สรุปได้ดังนี้

4.1 ความแตกต่างระหว่างเพศกับระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง เพศชายมีความสุขในการทำงานในภาพรวม ค่าเฉลี่ย 3.86 เพศหญิงมีความสุขในการทำงานในภาพรวม ค่าเฉลี่ย 3.81 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างพบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.57$) แสดงว่า เพศที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4.2 ความแตกต่างระหว่างช่วงอายุกับระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง อายุ 46 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.00 รองลงมาช่วงอายุ 31-35 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.89 ช่วงอายุ 20-25 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.87 ช่วงอายุ 26-30 ปี ค่าเฉลี่ย 3.80 ช่วงอายุ 41-45 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.69 และช่วงอายุ 36-40 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.67 ตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างพบว่า มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.01$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุแตกต่างมีความสุขในการทำงานภาพรวมแตกต่างกัน

4.3 ความแตกต่างระหว่างสถานภาพสมรสกับระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สถานภาพสมรส/หย่า มีความสุขในภาพรวม ค่าเฉลี่ย 3.84 สถานภาพโสด มีความสุขในการทำงานภาพรวม ค่าเฉลี่ย 3.81 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างพบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.19$) แสดงว่า สถานภาพสมรสที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4.4 ความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษากับระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปริญญาตรี มีความสุขในภาพรวม ค่าเฉลี่ย 3.84 ปริญญาโท มีความสุขในการทำงานภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.77 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่าง พบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.63$) แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4.5 ความแตกต่างระหว่างตำแหน่งกับระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ มีความสุขในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.83 ตำแหน่งผู้ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่าง พบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.38$) แสดงว่า ตำแหน่งที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4.6 ความแตกต่างระหว่างระยะเวลาการทำงานและระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวม พบว่า ระยะเวลาทำงาน 1-5 ปี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.87 รองลงมา คือ ระยะเวลาทำงาน 6-10 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.82 ระยะเวลาทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 3.80 ระยะเวลาทำงาน 16-20 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.76 และระยะเวลาทำงาน 11-15 ปี มีค่าเฉลี่ย คือ 3.74 ตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างพบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.25$) แสดงว่า ระยะเวลาการทำงานที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4.7 ความแตกต่างระหว่างสถานภาพการจ้างงานกับระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ข้าราชการ มีความสุขในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.83 ลูกจ้าง มีค่าเฉลี่ย 3.78 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่าง พบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.38$) แสดงว่า สถานภาพการจ้างงานที่ต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4.8 ความแตกต่างระหว่างรายได้และระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวม พบว่า รายได้ระหว่าง 9,000-15,000 บาท มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.89 รองลงมา คือ รายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาทมีค่าเฉลี่ย 3.84 รายได้ระหว่าง 20,001-25,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 3.80

รายได้ระหว่าง 25,001-30,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 3.77 และรายได้ 30,001 บาท ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.73 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างพบว่า ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.38$) แสดงว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4.9 ความแตกต่างระหว่างการมีใบประกอบวิชาชีพกับระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีใบประกอบวิชาชีพ มีความสุขในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.81 ไม่มีใบประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่าง พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.00$) แสดงว่า การมีใบประกอบวิชาชีพที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมแตกต่างกัน

4.10 ความแตกต่างระหว่างสวัสดิการที่ได้รับกับระดับความคิดเห็นต่อการทำงานอย่างมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สิทธิข้าราชการ มีความสุขในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 3.83 สิทธิประกันสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.77 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่าง พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.38$) แสดงว่า การได้รับสวัสดิการที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุข ของนักสังคมสงเคราะห์ห้องครุปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ความแตกต่างระหว่างช่วงอายุ จะมีความสุขในการทำงานภาพรวม แตกต่างกันโดยมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.01$) ยกเว้น ด้านการมีคุณธรรมที่ไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีใบประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ใบอนุญาต และไม่มีใบประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ใบอนุญาต มีความสุขในการทำงานภาพรวม แตกต่างกันโดยมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.00$) ยกเว้น ด้านการมีสุขภาพดีที่ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานอย่างมีความสุขของนักสังคมสงเคราะห์ห้องครุปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ศึกษาสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. สมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์สร้างความมั่นคงในตัวเองและการทำงาน

จากระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สามารถอภิปรายผลได้ว่า ความมั่นคงในตัวเองและการทำงาน ต้องได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านความสุขขององค์กรและสังคม กล่าวคือ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สถานที่ทำงานเหมาะสมต่อการทำงาน เมื่อไม่อยู่บ้าน สามารถฝากให้เพื่อนบ้านเป็นหู เป็นตาดูแลความปลอดภัยได้ ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นโดยไม่ร้องขอ และเพื่อนบ้านมีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยแนวคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข (แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน, 2552, น.2-13) ได้อธิบายว่าสังคมมีสองมิติ คือ สังคมในที่ทำงาน กับสังคมนอกที่ทำงาน จึงต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันในทั้งสองมิติ และ Herzberg (Herzberg, Mausner, and Snyderman, 1959, p.35, อ้างถึงใน เบญจมาศ สมศรี, น.25-28) ยังได้อธิบายสภาพการทำงานที่เหมาะสม คือ สภาพการทำงานที่เหมาะสม ทั้งบรรยากาศภายใน อุปกรณ์ที่ครบเพียงพอและเหมาะสมต่อการทำงาน เป็นสิ่งที่ช่วยให้คนพึงพอใจต่องาน นอกจากนี้การสนับสนุนด้านความรู้ คือ การที่ตนเองมีการหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ยินดีรับ

คำแนะนำจากผู้อื่นเพื่อพัฒนาการทำงาน สามารถนำความรู้ที่มีแบ่งปันให้ผู้อื่นได้ มีวิธีการหาความรู้ด้วยการอ่านจากหนังสือ ศึกษาจากเว็บไซต์ ได้รับการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาความรู้ เข้าร่วมอบรมสัมมนา เรียนจาก e-learning และอ่านจาก e-book โดยในปัจจุบันนอกจากความรู้ตามตำราแล้ว ความรู้ทั่วไปก็มีความจำเป็นต่อการทำงานเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นนักสังคมสงเคราะห์หรือไม่ ก็ต้องมีการตื่นตัวกับสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกี่ยวเนื่องต่อการทำงานของเรา ซึ่งแนวคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข (แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน, 2552, น.2-13) กล่าวว่า การหาความรู้นำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ เกิดความมั่นคงในการทำงานมากขึ้น และยังสอดคล้องกับทฤษฎีของ Maslow (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2557) การได้ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง พัฒนาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้เป็นที่ยอมรับ ได้รับการยกย่อง และส่งผลไปสู่ความต้องการในขั้นสูง เป็นหนทางแห่งการนำไปสู่ความสำเร็จเพื่อบรรลุความต้องการในขั้นสูงขึ้น

2. คุณธรรม จริยธรรมในตนส่งผลต่อการยึดมั่นในจรรยาบรรณสังคมสงเคราะห์

จากระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สามารถอภิปรายผลได้ว่า คุณธรรม จริยธรรมในตนส่งผลต่อการยึดมั่นในจรรยาบรรณสังคมสงเคราะห์ เกิดจากการที่กลุ่มเป้าหมายมีความสุขในด้านการมีน้ำใจงาม โดยเห็นว่าตนเองมีความสุขเมื่อได้ช่วยเหลือผู้อื่น มีความยินดีกับความสำเร็จของเพื่อนร่วมงาน เมื่อเพื่อนร่วมงานได้เลื่อนตำแหน่ง ได้รับรางวัลจากหน่วยงาน ได้เป็นบุคคลต้นแบบหรือพนักงานดีเด่น รวมถึงเมื่อได้ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น อาจกล่าวได้ว่า การมีน้ำใจต่อผู้อื่น สามารถบอกถึงความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ มีความจำเป็นที่จะต้องประสานงานกับผู้อื่น เมื่อความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่ดีจึงทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความรู้สึกมีความสุขในการทำงานและมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับทฤษฎีความสุขในการทำงานตามแนวคิดของมานีเยน (Manion, 2003, pp.652-659, อ้างถึงใน อาริญา เสงทวีทรัพย์ศิริ, 2558) ด้านการติดต่อสัมพันธ์ คือ เมื่อบุคลากรมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความรู้สึกที่มีคุณค่า ส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือกันและกัน และยังสอดคล้องกับพัชรพรรณ ชื่นสงวน (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนจิตวิญญาณ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและความสุขในการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่พบว่า การติดต่อสัมพันธ์ทำให้พนักงานมีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับสูง เนื่องจากการทำงานจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารและประสานงานกับผู้อื่น และยังสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข (แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน, 2552, น.2-13) ที่กล่าวว่า สิ่งที่เป็นต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นต้องมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันและกัน และแบ่งปันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังเกิดจากความสุขในด้านการมีคุณธรรม โดยสามารถนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาปรับใช้ในการทำงานได้ สามารถปฏิบัติงานตามกฎระเบียบ อย่างเคร่งครัด ปฏิบัติงานตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถปฏิเสธการได้รับคำสั่งโดยมิชอบได้ ปฏิบัติงานโดยยึดหลักศีลธรรม จริยธรรม และมีความหวังดีต่อกลุ่มเป้าหมาย ตามแนวคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข (แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน, 2552, น.2-13) ที่กล่าวว่า คุณธรรมพื้นฐานของการ

อยู่ร่วมกันในสังคม ควรมีความละเอียด เกรงกลัวต่อการกระทำผิดของตนเอง คนที่ทำดี ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ย่อมนำความสุขมาสู่ตนเอง

3. การมีการจัดการตนเองที่ดีช่วยส่งเสริมการทำงานอย่างมีความสุข

จากระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สามารถอภิปรายผลได้ว่า การที่กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นถึงความสุขของครอบครัว การมีสุขภาพที่ดี มีการผ่อนคลาย และใช้เงินเป็น สามารถส่งเสริมการทำงานอย่างมีความสุขได้ ดังนี้

3.1 การจัดการตนเองด้านครอบครัว

โดยกลุ่มเป้าหมายมีความสุขเมื่อได้รับการสนับสนุนการทำงาน ได้รับคำชื่นชม แสดงความยินดีเมื่อประสบความสำเร็จ การได้รับกำลังใจจากครอบครัว และสามารถปรึกษาหารือกับคนในครอบครัวได้ เมื่อกระทำผิดแล้วจะได้รับการอภัยจากคนในครอบครัว ได้ทานอาหารร่วมกับครอบครัว มีกิจกรรมวันหยุดและได้ใช้เวลาอยู่กับครอบครัว อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ถึงความปรารถนาดีจากครอบครัวที่มีต่อตนเอง ซึ่งไม่ว่าจะเจอกับปัญหาในการทำงาน หรือเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน กลุ่มตัวอย่างสามารถใช้ครอบครัวเป็นส่วนช่วยให้เกิดความรู้สึกดีด้านบวกต่อการทำงาน การมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวไม่ว่าจะทานอาหาร ไปเที่ยว เป็นส่วนช่วยในการบรรเทาความเครียดลงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข (แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน, 2552, น.2-13) กล่าวว่าครอบครัวเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันในการที่เราจะสามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้ หากครอบครัวมีความเข้มแข็ง ก็จะสามารถสร้างความสุขแก่เราได้

3.2 การจัดการตนเองด้านสุขภาพ

กลุ่มเป้าหมายมีความสุขเมื่อกลุ่มเป้าหมายคิดว่าตนเองมีสุขภาพแข็งแรง มีวิธีการดูแลสุขภาพตนเอง โดยทานอาหารครบ 5 หมู่ ทานอาหารที่มีประโยชน์ ทานอาหารครบ 3 มื้อ ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ไม่มีโรคประจำตัว มีน้ำหนักตัวปกติ มีการออกกำลังกาย เช่น เดิน วิ่ง แอโรบิก เข้าฟิตเนส เป็นต้น และเล่นกีฬา เช่น แบดมินตัน ฟุตบอล ปิงปอง เป็นต้น แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีสุขภาพดี แต่อย่างไรก็ตาม องค์กรควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการดูแลสุขภาพให้แก่พนักงาน เพื่อลดการขาดงาน และการลาออกด้วยเหตุผลด้านสุขภาพ ซึ่งส่งผลต่อความสุขในการทำงานอย่างมาก โดยศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541, อ้างถึงใน เกื้อจิตร ธีรกาญจน์, 2551, น. 84 – 88) ได้ให้เทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยสวัสดิการ การบริการด้านสุขภาพ เช่น การจัดให้มีห้องพยาบาล การจัดบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การบริการด้านการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข ที่กล่าวว่าการที่มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและจิตใจ มาจากการที่รู้จักกิน รู้จักนอน ให้มีความเหมาะสม นอกจากนี้ การผ่อนคลายตนเองจากการทำงานโดยการสามารถอดทนต่อแรงกดดันที่เกิดจากการทำงานและเพื่อนร่วมงานได้ รู้สึกมีความสุขที่ได้มาทำงาน สามารถจัดการความเครียดจากการทำงานได้โดยการจัดการความรู้สึกเชิงลบที่เกิดจากการปฏิบัติงานออกจากชีวิตประจำวันได้ และด้วยการทำงานอดิเรก เช่น ดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสือ ปลูกต้นไม้ ไปเที่ยวต่างจังหวัดในวันหยุด เข้าวัดทำบุญ นั่งสมาธิ สวดมนต์ ออกกำลังกาย เมื่อได้รับการผ่อนคลายทำให้มีความ

กระตือรือร้นที่จะมาทำงาน แต่ในขณะเดียวกันต้องการให้มีวันหยุด อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีแนวทางการผ่อนคลายความเครียดของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม องค์กรควรมีการสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นการผ่อนคลายความเครียดในที่ทำงาน เพื่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข (แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน, 2552, น.2-13) ที่กล่าวว่า ในการดำเนินชีวิตจำเป็นต้องมีการผ่อนคลายจากการทำงาน รวมไปถึงการผ่อนคลายในการใช้ชีวิต เพื่อให้เกิดความสมดุลชีวิต

3.3 การจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าตนเองมีความสุขอยู่ในระดับมาก โดยมีการวางแผนการใช้เงินก่อนใช้ มีเงินใช้โดยที่เงินไม่ขาดมือ มีการนำเงินที่มีไปลงทุน เพื่อเพิ่มรายได้ มีเงินเก็บ เพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อฉุกเฉิน และไม่มีหนี้สิน มีระดับความพึงพอใจระดับปานกลาง ซึ่งอนุมานได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีหนี้สิน ดังนั้นองค์กร ควรมีกิจกรรมที่สร้างความตระหนักถึงการใช้เงินเป็น สนับสนุนให้พนักงานรู้จักการออมเงิน ซึ่งแนวคิดและหลักการสร้างองค์กรแห่งความสุข (แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน, 2552, น.2-13) มองว่า หากมีการบริหารการใช้เงินที่เหมาะสมกับตนเอง ไม่ให้เกิดปัญหาหนี้สิน ย่อมส่งผลต่อความสุขในการดำเนินชีวิต ดังนั้น หากองค์กรมีการสนับสนุนดังกล่าว จะส่งผลต่อความสุขในการทำงานและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

องค์กรควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรวางแผนการเงินเพื่อลดหนี้ ส่งเสริมให้มีพื้นที่การสร้างสุข เช่น การออกกำลังกาย จัดกิจกรรมร่วมกันของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ ลดความเครียดจากการทำงาน มีการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร หัวหน้างาน ให้มีทักษะการทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกับเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการดูแลสุขภาพของพนักงาน ให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี มีกิจกรรมส่งเสริมการทำความดีในองค์กร เช่น การมอบรางวัลให้กับพนักงานที่มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงานประจำเดือน สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานตามหน้าที่อย่างมีอิสระ ภายใต้กฎระเบียบที่ถูกต้อง มอบหมายงานให้ตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานและควรมีการป้องกันการทุจริตอย่างจริงจัง โดยไม่เอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้อง

เอกสารอ้างอิง

- เกื้อจิตร ชีระกาญจน์. (2551). *แรงงานสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2557). *ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัทแซทไฟร์พรินต์ติ้ง จำกัด
- เบญจมาศ สมศรี. (2553). *แนวทางเสริมสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการกระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- แผนงานสุขภาวะองค์กรภาคเอกชน. (2552). *คู่มือมาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ*. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พัชรพรรณ ชื่นสงวน. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์จิตวิญญาณ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและ
ความสุขในการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) (รายงาน
วิจัย)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์. (2562). *รายงานการประชุมหารือระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
กับสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2562*.
- อาริญา เสงฆ์ทรัพย์ศิริ. (2558). *ความผูกพันต่อองค์การ บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบและความสุขในการ
ทำงานของพยาบาล โดยมีพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเป็นตัวแปรสื่อ: กรณีศึกษา
โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

**การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทย
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**

เพียงเดือน เกิดอำแพง¹ และ ชานชัย บัญชาพัฒนาศักดา²

¹ คณะการจัดการบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยชินวัตร

² คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยชินวัตร

**HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT OF THAI PRIVATE UNIVERSITIES LECTURER
IN BANGKOK METROPOLITAN REGION**

Piangduan Kerdumpang¹ and Chanchai Bunchapattanasakda²

¹ Doctor of Business Administration Program in Management, Shinawatra University, Thailand

² Business Administration (Management) Program, Shinawatra University, Thailand

E-mail address: pikerd@rpu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 24 กุมภาพันธ์ 2563

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 23 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 28 กุมภาพันธ์ 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณาจารย์ที่ปัจจุบันทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 385 ราย จากนั้นทำการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุสัมพันธ์ และนำผลมาทำการวิเคราะห์การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน แล้วสร้างแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัย พบว่าการพัฒนาทุนมนุษย์ประกอบด้วย วิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ และ ปัจจัยภายในองค์กรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แบ่งออก 3 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ 2) แนวทางปัจจัยภายในองค์กร และ 3) แนวทางวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์

คำสำคัญ: ทุนมนุษย์ ผลสัมฤทธิ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน

Abstract

This research aims to study human capital development that affects the achievement of a professor of Thai teachers in Bangkok and perimeter, and to study the development of human capital, which affects the achievement of a professor of Thai-private universities in Bangkok and perimeter. Use a query to store information from a sample group that is currently running in private universities in Bangkok and perimeter. The total number of 385 is then analyzed for recession-related equations and results in the analysis of human capital development that affects the achievement of the professor of the University of Thailand in Bangkok and perimeter. Use the deep interview by 9 experts and build up the human capital development guidelines that affect the achievement of the professor of the University of Thailand in Bangkok and perimeter research results. Found that human capital development is a way to develop human capital, need to develop human capital and internal factors that affect the achievement of the professor of Thai-private universities in Bangkok. The city and perimeter are significantly statistical at a level .05 and a way of developing human capital to affect the achievement of the professor of the University of Thailand in Bangkok and perimeter. 3 -sided divided into 1) need for human capital development 2) internal factors and 3) human capital development methods

Keywords: Human Capital, Achievement, Lecturer at Private Universities

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้บริบทและเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของระบบสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์การให้สามารถเผชิญแรงกดดันหรือข้อจำกัดสภาพแวดล้อมภายนอก และเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้องค์การดำเนินไปสู่จุดเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการสร้างแนวทางในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจะช่วยสร้างองค์การไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการได้ การทำงานในอนาคตจะมีลักษณะที่เน้นความยืดหยุ่นทางอาชีพ (Career Resilient Workforce) ซึ่งเป็นระบบที่เน้นการมีสมรรถนะ (Competencies) ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติและค่านิยมที่สำคัญในการทำงานให้บรรลุผลและประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้หลากหลายรอบด้านและมีความยืดหยุ่นสูง สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เราเตรียมติดอาวุธให้กับตนเองสำหรับการเดินทางไปสู่สหัสวรรษใหม่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยยึดหลัก

สมรรถนะ (Competency-Based Management) เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นแนวทางการพัฒนาบุคคลที่เป็นระบบ มีความชัดเจน มีมาตรฐานมุ่งสู่อนาคต (Future-Oriented) และสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อนาคตเป็นสิ่งที่ท้าทายการพัฒนาทรัพยากรบุคคลจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรและกลยุทธ์อื่น ๆ (วรนนท์ บุนนาค, 2553: 10) Conrad and Blackburn (1985: 78) ได้เสนอแนวคิดของ Astin โดยยอมรับว่าปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพสูงส่วนหนึ่ง คือ การมีอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ส่วนบุคคล และมีคุณวุฒิสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแปรด้านภาระการสอนงานของอาจารย์ และตัวแปรการวิจัยเพื่อสร้างผลงานทางวิชาการของอาจารย์ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการทำนายความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยรัฐ

จากสภาพปัญหาในปัจจุบัน แนวโน้มบริบทของการพัฒนามหาวิทยาลัยไทยต้องเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันที่สูงขึ้นโดยคำนึงถึงทรัพยากรมนุษย์ทางปัญญาที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาประเทศ ดังนั้นมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของอาจารย์ ซึ่งมีทั้งมหาวิทยาลัยปิด มหาวิทยาลัยเปิด และมหาวิทยาลัยตลาดวิชาการปรับเปลี่ยนทางการจัดระบบอุดมศึกษาเอกชนของไทย บ่อยครั้งทำให้อาจารย์และพนักงานในสถาบันอุดมศึกษานั้นเกิดความไม่มั่นคงทางด้านอาชีพ มีความเหลื่อมล้ำทางด้านฐานเงินเดือน ตลอดจนปัญหาการบริหารจัดการที่ดี ของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยดังกล่าว ส่งผลต่อศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ในขณะที่การเพิ่มคุณภาพการศึกษาของไทยมีความอ่อนด้อยลงอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนยังไม่มีการเสริมสร้างและสนับสนุนให้พนักงานมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางด้านภาษาและการศึกษาต่อในระดับสูง เพื่อให้เพียงพอต่อการรองรับการก้าวเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลง ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษา และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการศึกษา รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้มีนโยบายที่ชัดเจนต่อบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม (ทิศทางการศึกษาของไทยในบริบทประชาคมอาเซียน, 2558)

เพื่อเป็นการรองรับความเปลี่ยนแปลง ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนจึงสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารงานของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านภารกิจ และแนวทางในการดำเนินการที่ผ่านมา มีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยให้มีความรู้ความสามารถเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในส่วนนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเอกชนที่มีจำนวนมากถึง 42 แห่งทั่วประเทศ (สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 2561) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนามาตรฐานอาจารย์ของมหาวิทยาลัยให้มีทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพทัดเทียม หรือมีความน่าเชื่อถือให้อยู่ในระดับเดียวกันกับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ ในภาครัฐ รวมถึงการกำหนดแนวทางและแผนพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีมาตรฐานในระดับภูมิภาค และกำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยปัจจัยที่มีความหลากหลาย เช่น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณวุฒิการศึกษา การเพิ่มสัดส่วนของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ และการพัฒนาศักยภาพของตัวอาจารย์

เอง ซึ่งเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยเอกชนทุกแห่งจำเป็นต้องมีการวางมาตรการ และกำหนดแผนการในการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยให้เหมาะสม

ผลจากการเปลี่ยนแปลงทำให้มหาวิทยาลัยเอกชนทุกแห่งมีการวางแผนทางในการดำเนินการเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์อาจารย์อยู่ตลอดเวลา งานวิจัยฉบับนี้จึงศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทย โดยจะทำการศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564) โดยศึกษาว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนมีการดำเนินการในด้านนี้อย่างไร ทั้งในเรื่องของจำนวนอาจารย์ที่มีคุณวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น ผู้ได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งทางวิชาการ และการรองรับความเป็นสากล ส่วนนี้เองจึงเป็นปัจจัยที่จะเข้าไปศึกษาถึงการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนเนื่องจากว่าแนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันออกไป ด้วยสภาพของการดำเนินการ แผนงาน และความพร้อมในการปฏิบัติ อีกทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน ด้วยปัจจัยทั้งที่เป็นสภาพของการดำเนินการ ปัญหาอุปสรรค หรือแผนการดำเนินการพัฒนาของแต่ละมหาวิทยาลัยเอกชน มีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาถึงความต้องการโดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่าทุกมหาวิทยาลัยมีความต้องการการพัฒนาทุนมนุษย์ในทิศทางเดียวกัน คือ การเพิ่มศักยภาพให้ทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยให้มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับทั้งทางด้านสังคมและด้านวิชาการ ในระดับสากล

จากการที่ปัจจุบันมีการแข่งขันค่อนข้างสูงในระบบของการอุดมศึกษาภาคเอกชนในประเทศไทยจากสาเหตุหลายประการ ทั้งจากการขยายวิทยาเขตอย่างไม่จำกัดพื้นที่ของมหาวิทยาลัยของภาครัฐ สัดส่วนประชากรของคนรุ่นใหม่ในวัยกำลังศึกษา และอีกหลายเหตุผลทำให้จำนวนนักศึกษาเข้าของมหาวิทยาลัยเอกชนแต่ละสถาบันมีจำนวนลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดเจน ในการอยู่รอดและปรับสถานการณ์การแข่งขันจากที่เสียเปรียบให้เป็นที่ได้เปรียบนั้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความสามารถในด้านการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้นองค์ประกอบสำคัญขององค์การ ประกอบด้วย หลักสูตรด้านการเรียนการสอน เครื่องมือในการเรียนการสอน อาคารสถานที่ ทุนในการดำเนินงาน และประการที่สำคัญที่สุด คือ ทุนมนุษย์หรือบุคลากร (อาจารย์) นั่นเอง ในอดีตได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเอกชนบ้าง โดยแต่ละวิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการธำรงรักษานักงาน (เอกอนงค์ ศรีสำออง, 2559) ศึกษาความพึงพอใจของพนักงานที่ทำงานในสถาบันอุดมศึกษา (มนัญญา ยอแซฟ และ พิศมัย จารุจิตติพันธ์, 2562) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการลาออกจากงานของมหาวิทยาลัย (ศุภานัน พุฒตาล, 2560) อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยจำนวนน้อยมากที่ได้ทำเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ ในส่วนของอาจารย์เป็นการเฉพาะเจาะจง ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะทำการศึกษาด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อเป็นการเติมเต็มในส่วนสาระสำคัญที่หายไปจากการวิจัยเพื่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ในการศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยกำหนด ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์ที่ปัจจุบัน ทำงานอยู่ในสถาบันการศึกษาเอกชนเฉพาะที่มีสถานะเป็นมหาวิทยาลัย และเป็นสมาชิกของสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยแห่งประเทศไทย (สสอท) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ด้วยกันคือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายวิชาการหรือทำหน้าที่ในด้านการสอนมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และกลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรที่เป็นผู้บริหารระดับสูงที่ทราบนโยบาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 22 สถาบัน จำนวน 5,043 คน (สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 2561) ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาชิกของสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท) ส่วนขนาดของกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจากจำนวนประชากรที่ทราบจำนวนคำนวณได้โดยใช้สูตร ของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนตามขนาดของกลุ่มประชากรในแต่ละมหาวิทยาลัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) รวมจำนวน 9 คน โดย สุภาภรณ์ จันทวานิช (2554) กล่าวว่า จำนวนผู้ให้ข้อมูลในทางปฏิบัติให้นำเทคนิคสามเส้าของผู้ให้ข้อมูลมาปรับใช้ คือ ทวิคูณของ 3 จะเป็นก็เท่าก็ได้ เช่น 3 กลุ่มคูณของ 3 เท่ากับ 9 ท่าน ทั้งนี้จะมากแค่ไหนขึ้นอยู่กับเรื่องที่ศึกษา และความยากในการสัมภาษณ์เจาะลึก ได้มาโดยวิธีคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง นายกสมาคมมหาวิทยาลัย และอยู่ตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน

กลุ่มที่สอง ผู้บริหารขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนอยู่ระดับผู้บริหารระดับสูง และอยู่ตำแหน่งไม่น้อยกว่า 5 ปี (อธิการบดี) จำนวน 3 คน

กลุ่มที่สาม ผู้บริหารขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนอยู่ระดับผู้บริหารกลางและอยู่ตำแหน่งไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วยแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน

ตอนที่ 2 การศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ 2) ปัจจัยภายในองค์กร 3) ปัจจัยภายนอกองค์กร 4) วิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ

ตอนที่ 3 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็น ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อเสนอข้อคิดเห็น

เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล โดยวางกรอบประเด็นสำคัญในแต่ละหัวข้อของการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวทางที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อนำข้อมูลมายืนยันสนับสนุนข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นข้อมูลที่มีความเหมาะสมในการเข้าถึงข้อค้นพบที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้นผู้วิจัยหลายท่านได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าวในงานวิจัย (Pipe, Conner, Dansky, Schraeder & Caruso, 2005: 1-12) และระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียง เพื่อใช้เป็นหลักฐานยืนยัน โดยมีโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ชื่อนามสกุลของผู้ให้ข้อมูลหลัก อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง และตำแหน่ง จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การทดสอบทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสถิติเชิงพรรณนา (Quantitative Statistic Descriptive Analysis) โดยใช้สถิติ ดังนี้ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสถิติเชิงอนุมาน (Quantitative Statistic Inferential analysis) โดยใช้สถิติวิเคราะห์สมการถดถอยชนิดตัวแปรหลายตัว (Multiple Regression Analysis)

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะค้นหาทฤษฎีมูลฐาน (Grounded Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎี หรือข้อสรุปที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบจากข้อมูลรูปธรรม หรือเป็นความจริงที่ได้ค้นพบหรือที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มโดยจะวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาเอกสาร จากแบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาสังเคราะห์หาข้อสรุป แล้วนำเสนอข้อค้นพบ ด้วยการอธิบายเชิงพรรณนาโดยใช้หลักการให้เหตุผลในเชิงตรรกวิทยา(Logical Reasoning) ที่ประกอบด้วยการอุปนัย(induction) จากส่วนย่อยไปส่วนใหญ่ และการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analytic)

ผลการวิจัย

- 1) ผลการศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยโดยวิเคราะห์จากค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor : VIF

ตัวแปรปัจจัย	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_1)	.279	3.581
ปัจจัยภายในองค์กร (X_2)	.426	2.345
ปัจจัยภายนอกองค์กร (X_3)	.517	1.935
วิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_4)	.229	3.764

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่า Tolerance สูงกว่า .2 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระดังกล่าวไม่สูงมากนัก และเมื่อพิจารณาค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 1.935 ถึง 3.764 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 4 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันน้อยผลที่ได้จากค่า Tolerance และค่า VIF ให้ผลสอดคล้องกัน จึงสรุปได้ว่าตัวแปรที่ศึกษาไม่เกิดปัญหาความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงตามตารางที่ 2 ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป ดังนี้

การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการหาค่าถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) เพื่อหา

น้ำหนักความสำคัญ (β) ของตัวแปรปัจจัย 4 ปัจจัย ได้แก่ ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_1) ปัจจัยภายในองค์กร (X_2) ปัจจัยภายนอกองค์กร (X_3) และวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_4) โดยมีการวิเคราะห์หาค่าถดถอยพหุคูณแบบปกติ (enter) ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
Regression	25.995	4	6.499	16.120*	.000
Residual	144.730	359	.403		
Total	170.725	363			
R = .390		R ² = .152		R ² _{adj} .143	

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย กับผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หาค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบหาค่าเอฟ (F – test) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยได้แก่ ได้แก่ ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_1) ปัจจัยภายในองค์กร (X_2) ปัจจัยภายนอกองค์กร (X_3) และวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_4) มีค่าเท่ากับ .390 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรปัจจัยทั้งหมดร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้ร้อยละ 15.20

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์ทั้ง 4 ปัจจัย มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แสดงได้ดังสมการพยากรณ์ ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปรปัจจัย	B	SE _b	β	t	P value
ค่าคงที่	1.904	.032		3.331*	.000
ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_1)	.325	.056	.326	5.441*	.000
ปัจจัยภายในองค์กร (X_2)	.262	.062	.254	4.456*	.000
ปัจจัยภายนอกองค์กร (X_3)	.040	.071	.038	1.006	.315
วิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_4)	.361	.060	.341	6.036*	.000

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$\hat{y} = 1.904 + .325x_1^* + .262x_2^* + .040x_3 + .361x_4^*$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_y = .326zx_1^* + .254zx_2^* + .038zx_3 + .341zx_4^*$$

จากสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบแปลความหมายได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (y) มีคะแนน 1.904 โดยที่ไม่ต้องมีปัจจัยความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_1) ปัจจัยภายในองค์กร (X_2) ปัจจัยภายนอกองค์กร (X_3) และวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_4)

จากสมการพยากรณ์จะพบว่า วิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_4) ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_1) และ ปัจจัยภายในองค์กร (X_2) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (y) เพิ่มขึ้น .361, .325, และ .262 ตามลำดับ เมื่อตัวแปรปัจจัยอื่นถูกทำให้คงที่ในทำนองเดียวกัน

ส่วนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานพบว่า คะแนนมาตรฐานของปัจจัยวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_4) ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_1) และ ปัจจัยภายในองค์กร (X_2) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (y) เพิ่มขึ้น .341, .326, และ .254 ตามลำดับ เมื่อตัวแปรปัจจัยอื่นถูกทำให้คงที่

สำหรับการหาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่า น้ำหนักความสำคัญโดยใช้ค่าที (t-test) พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย 3 ตัว มีผลทางบวกกับ ผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยตัวแปรปัจจัยที่มีผล ต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ วิธีการพัฒนาทุน มนุษย์ (X_4) ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ (X_1) และ ปัจจัยภายในองค์กร (X_2) โดยมีค่าน้ำหนัก ความสำคัญในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .341, .326 และ .254 ตามลำดับ

ส่วนตัวแปรปัจจัยปัจจัยภายนอกองค์กร (X_3) มีผลทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัย เอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แสดงว่าไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัย เอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .038

2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชน ไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ภาพที่ 1 การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากภาพที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก จากโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ นายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี และผู้บริหารองค์กร จำนวน 9 คน เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เหลือแค่ 3 แนวทางการพัฒนา มาพัฒนานำเสนอเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สร้างแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แบ่งออก 3 ด้าน ดังนี้

แนวทางที่ 1 ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ เกิดจากที่มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญ แนวคิดวิธีการปฏิบัติเฉพาะสาขา เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาสามารถปรับสภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นการเพิ่มพูนศักยภาพและมาตรฐานการทำงานของบุคคลให้มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ บุคคลทั่วไปจึงให้ความสำคัญแก่การศึกษา โดยมีแนวคิดที่ว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ทางมหาวิทยาลัยส่งเสริมให้อาจารย์ได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทางให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ การได้พัฒนาตัวเองก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานได้ ซึ่งการตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษานั้นแต่ละคนอาจมีเหตุผล มีแรงจูงใจแตกต่างกันไป เช่น ต้องการได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น เพื่อนำไปพัฒนางานในหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้า ต้องการเพิ่มวุฒิทาง

การศึกษา เพื่อนำไปประกอบการแสวงหาความก้าวหน้าและความมั่นคงในชีวิต บางคนอาจมีความมุ่งหวังเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และความมีชื่อเสียงเกียรติยศ

แนวทางที่ 2 ปัจจัยภายในองค์กร

ปัจจัยทั้งภายในนับตั้งแต่นโยบายในการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ความต้องการความก้าวหน้าในอาชีพ แรงกดดันจากสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อนร่วมงาน หัวหน้า และลูกน้อง ตลอดจนทั้งปัจจัยภายนอก นับตั้งแต่ระเบียบใหม่ของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งได้สร้างแรงกดดันให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งด้านคุณวุฒิและด้านตำแหน่งวิชาการ ปัจจัยเหล่านี้ทั้งสนับสนุนและผลักดันคณาจารย์ให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ จึงมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยเอกชน

แนวทางที่ 3 วิธีการพัฒนาทุนมนุษย์

3.1 การพัฒนาบุคลากรที่องค์กรเป็นผู้ดำเนินการและการพัฒนาตนเอง มีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากมิติด้านการดำรงตำแหน่งวิชาการของอาจารย์ ผลจากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงนโยบายในการสนับสนุนทำให้คณาจารย์ได้รับการฝึกอบรมและการพัฒนาที่เป็นการเพิ่มพูนความรู้ทัศนคติทักษะและประสบการณ์ด้านการเขียนงานวิจัย และการเขียนตำราอย่างต่อเนื่องตามแนวนโยบายที่ชัดเจนโดยเฉพาะแนวทางในการสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อดึงดูดหรือผลักดันให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนมีความต้องการในการขอดำรงตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้น

3.2 การพัฒนาทุนมนุษย์ทำให้คณาจารย์รู้สึกว่าได้ตนเองได้รับโอกาสให้มีความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพผ่านกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัย เลยมีผลทำให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในการทำงานในมหาวิทยาลัยที่ตนเองทำงานอยู่

3.3 การได้รับการอบรม การศึกษาต่อซึ่งเป็นกิจกรรมภายนอก ทำให้คณาจารย์เหล่านั้นสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ผลการทดสอบยังพบว่าวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ (การฝึกอบรม การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเอง) มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในความก้าวหน้าด้านตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ ซึ่งตามกระบวนการมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะใช้หลากหลายรูปแบบในกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการได้รับสนับสนุนในการฝึกอบรมและการรับรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากเครือข่ายเหล่านั้นล้วนมีผลก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำเรื่องขอดำรงตำแหน่งทางวิชาการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และเลือกนำมาใช้เป็นตัวแปรในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งอาจารย์บางส่วนยังไม่เข้าถึงการพัฒนาเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะไม่ได้อยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับการพัฒนา หรือไม่ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของอาจารย์

มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้วยข้อจำกัดในด้านทรัพยากรในการพัฒนาทุนมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร เช่น วิทยาการ งบประมาณ ระยะเวลา การบริหารจัดการ เป็นต้น ทำให้ระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตามความคิดเห็นของอาจารย์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หรือทุกส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ จึงควรศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาทุนมนุษย์ที่เหมาะสมกับองค์กร และนำมาปรับใช้ ดังเช่น แนวคิดของโซคซีย์ สุเวชวัฒนกุล และ กนก กานต์ แก้วนุช (2555 : 957-959) ได้อธิบายขั้นตอนการพัฒนาทุนมนุษย์ไว้ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การประเมินความต้องการในการพัฒนาทุนมนุษย์ (Assessing Human Capital Development Needs) เป็นกระบวนการแรกของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยมีเป้าหมายในการประเมินว่าพนักงานมีความจำเป็น และต้องการการพัฒนาทักษะในด้านใด 2) การออกแบบและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทุนมนุษย์ (Designing and Implementing Human Capital Development Programs) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนมนุษย์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีความชัดเจนสำหรับกิจกรรมย่อยในแต่ละกิจกรรมแล้ว การดำเนินการออกแบบและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทุนมนุษย์เป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการต่อไป 3) การประเมินผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาทุนมนุษย์ (Evaluating Human Capital Development Programs) การประเมินผลการจัดกิจกรรมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้ดำเนินกิจกรรมทุนมนุษย์ทราบได้ถึงผลของการจัดกิจกรรมที่องค์กรได้ลงทุนไปกับการกิจกรรมว่ามีความคุ้มค่ามากน้อยเพียงใด เพื่อให้การพัฒนาทุนมนุษย์ของกรุงเทพมหานครเพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการขององค์กร และความต้องการของข้าราชการกรุงเทพมหานคร

2. แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ จากการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่มีความคิดตรงกันว่านโยบายการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการควรจะกำหนดจาก สภามหาวิทยาลัยหรือคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย รวมถึงให้บุคลากรสายวิชาการได้มีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย เนื่องจากการกำหนดนโยบายขององค์กรจะเป็น แนวทางสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Livingstone Makondo (2014: 179 - 186) รวมถึงแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Ulrich, D. and Dulebohn, J. H. (2015) โดยกล่าวว่า การพัฒนาระดับองค์กรจะต้องมุ่งพัฒนาคนให้เกิด ความเชี่ยวชาญ ดังนั้นนโยบายและกลยุทธ์องค์กรเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อบุคลากรสายวิชาการ โดยจะต้องเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องจะต้องกำหนดเป็นนโยบายขององค์กร โดยการดำเนินการต่าง ๆ ต้องเป็นการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ในภาพรวม โดยเริ่มต้นจากการปฐมนิเทศ เพื่อชี้แจงบทบาทและความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ของบุคลากรสายวิชาการอย่างชัดเจน สร้างความผูกพันต่อองค์กรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Sylvia N. Naris and Wilfred I. Ukpere (2012: 11859 - 11864) และ พิมพลักษณ์ อยู่วัฒนา (2557: 1 - 19) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรสายวิชาการ องค์กรควรจัดการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของ

บุคลากรสายวิชาการเพิ่ม เป็นการลงทุนในมนุษย์หรือทุนมนุษย์สามารถสร้างจากการ จัดการความรู้ ความสามารถ ทักษะ การปรับทัศนคติ โดยเริ่มต้นจากปฐมนิเทศแล้วจึงดำเนินการต่อ ในการอบรมพัฒนาในด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านความจำเป็นในการพัฒนาทุนมนุษย์ ควรมหาวิทยาลัยสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนาด้วยตนเอง กับการจัดการด้านพัฒนาทุนมนุษย์ให้อาจารย์
2. ด้านปัจจัยภายในองค์กร มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายสนับสนุนให้คณาจารย์พัฒนาตนเอง กับนโยบายในมหาวิทยาลัยสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนาด้วยตนเอง
3. ด้านปัจจัยภายนอกองค์กร มหาวิทยาลัยควรสร้างสื่อกิจพอใจกับการฝึกอบรมและพัฒนาโดยใช้ระบบพี่เลี้ยงเพื่อเป็นการส่งการพัฒนาทุนมนุษย์มีประสิทธิผลต่อผลลัพธ์ในการทำงาน
4. ด้านวิธีการพัฒนาทุนมนุษย์ ควรกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความเหมาะสมกับสายงานวิชาการมีความยุติธรรมและตรวจสอบได้ และองค์กรใช้ผลการปฏิบัติงานเป็นเกณฑ์ในการเพิ่มค่าตอบแทน หรือการเลื่อนตำแหน่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ประเด็นถัดมาที่ได้จากผลการวิจัยคือความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการประเมินผลการทำงานซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญเช่นกัน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนควรให้ความสำคัญและตรวจสอบระบบการประเมินผลการทำงานให้เป็นมาตรฐานตามที่ควรเป็นในการดำเนินการให้บริหารศึกษาภาคเอกชน โดยควรเป็นระบบที่เป็นธรรม มีคุณธรรม และสามารถตรวจสอบได้ มีการใช้ดัชนีชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการประเมิน

เอกสารอ้างอิง

- โชคชัย สุเวชวัฒนกุล, และกนกกานต์ แก้วนุช. (2555). *ทางเลือก-ทางรอดจากวิกฤติเศรษฐกิจของกิจกรรมทุนมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กิจกรรมการบริหารและการพัฒนาทุนมนุษย์*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิศทางการศึกษาของไทยในบริบทประชาคมอาเซียน. (2558). สืบค้น 15 มกราคม 2559, จาก <http://www.kus.kps.ku.ac.th/satit/asean/>
- แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). สืบค้น 21 กันยายน 2561, จาก <http://www.mua.go.th/>.

- พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา. (2557). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนเครือข่ายบริการสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม* (รายงานการวิจัย). สมุทรสงคราม: โรงพยาบาลอัมพวา.
- มนัญญา ขอแซฟ, และพิศมัย จารุจิตติพันธ์. (2562). ปัจจัยและนโยบายด้านทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 21(21), 194-205.
- วรนนท์ บุนนาค. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสม สำหรับการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ศุภานัน พุ่มตาล. (2560). *ปัจจัยที่มีแนวโน้มการลาออกของพนักงานมหาวิทยาลัย สายวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี* (รายงานผลการวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. (2561). *ประวัติความเป็นมาสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*. สืบค้น 21 กันยายน 2561, จาก <https://www.apheit.org/2012-06-23-09-30-55>
- สุภาศักดิ์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกอนงค์ ศรีสำอังก. (2559). การดำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 12(3), 101-113.
- Conrad, C.F., & Blackburn, R.T. (1985). Program Quality in Higher Education. In Smart, J.C.(ed). *Higher Education: Handbook of Theory and Research*, 1. New York: Agathorn.
- Livingstone Makondo. (2014). Academic Advising in Universities: Concept Paper. *Kamla-Raj 2014, ACADEMIC ADVISING, J Sociology Soc Anth*, 5(2).
- Pipe, T. B., Conner, K., Dansky, K., Schraeder, C., & Caruso, E. (2005). Perceived involvement in decision-making as a predictor of decision satisfaction in older adults. *Journal of nursing research*, 6(4), 1-12.
- Sylvia N. Naris & Wilfred I. Ukpere. (2012). Evaluation of human resource development and training at a higher educational institution in Namibia. *African Journal of Business Management*, 6, 49.
- Ulrich, D., & Dulebohn, J. H. (2015). Are we there yet? What's next for HR? *Human Resource Management Review*, 25(2). 188-204.
- Yamane. (1967). *Taro Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.

อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตปริญญาตรี
ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

พลวุฒิ พัฒนวัชรกุล¹ และ วชิรินทร์ ชาญศิลป์²

¹นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

DEMOCRATIC POLITICAL IDEOLOGY OF THE 4TH YEAR UNDERGRADUATE
STUDENTS IN THE DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC
ADMINISTRATION, FACULTY OF SOCIAL SCIENCES, KASETSART UNIVERSITY
BANGKHEN CAMPUS

Ponlawut Phattanawatcharakul¹ and Vacharin Chansilp²

¹Master of Arts program students, Department of Political Science and Public Administration Faculty of
Social Sciences, Kasetsart University, Thailand.

²Thesis Advisor, Department of Political Science and Public Administration Faculty of Social Sciences,
Kasetsart University, Thailand.

E-mail address: nu_earthquake@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 25 กุมภาพันธ์ 2563

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 23 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 28 กุมภาพันธ์ 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของการขัดเกลาทางสังคมและระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต2) เปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตามปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิต3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตและ4) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 158 คนใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการขัดเกลาทางด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสื่อมวลชน ด้านสถาบันทางการศึกษา อยู่ในระดับสูง ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อาชีพครอบครัว รายได้ครอบครัว ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการเมืองที่แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา ไม่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนในด้านสื่อมวลชน ด้านสถาบันทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลทางการเมือง

4. การขัดเกลาทางสังคมด้านเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านศาสนา ด้านสื่อมวลชน และด้านสถาบันการศึกษา ทั้งหมดรวมกันสามารถทำนายอิทธิพลทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 35.9 ($R^2 = .359$) โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปน้อย คือ การขัดเกลาทางสังคม ด้านสื่อมวลชน ($Beta = .48$) ด้านสถาบันการศึกษา ($Beta = .29$) ด้านศาสนา ($Beta = .28$) ด้านครอบครัว ($Beta = .06$) และด้านเพื่อน ($Beta = .01$) ตามลำดับ

ข้อค้นพบจากงานวิจัย คือ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อิทธิพลทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่สำคัญ ดังนั้นงานวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงระดับการขัดเกลาทางสังคมและอิทธิพลทางการเมืองและการเมืองและอิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมต่ออิทธิพลทางการเมือง เพื่อนำมาปรับใช้ให้บัณฑิตมีอิทธิพลทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มากขึ้น

คำสำคัญ: อิทธิพลทางการเมือง ประชาธิปไตย นิสิตปริญญาตรี

Abstract

The purpose of this research is to 1) study the level of socialization and the level of democratic political ideology of students. 2) compare the democratic political ideology according to the personal factors of the students. 3) to study the relationship between socialization. 4) to study the influence of socialization on the The democratic political situation of the students. The research model is quantitative research. Use personal factors concepts Concepts and theories of socialization Democratic political ideology Is a research framework. The research area is Faculty of Social Sciences Kasetsart University. The samples were 4th year undergraduate students in the Department of Political Science and Public Administration. Faculty of Social Sciences Kasetsart University Bangkok Campus, consisting of 158 people, were selected by random sampling from the population.

The results of the research showed that

1. The results of the research according to objective 1: The level of socialization, friends, religion are at a moderate level, the media Educational institutions Is at a high level, the level of democratic political ideology in various aspects is at a high level

2. Personal factors: Gender, occupation, family, family income There are different political ideologies.

3. The relationship between family refinement, friends, and religion has no relationship with democratic political ideology. As for the mass media in Chon Educational institutions Relationship with political ideology

4. Socialization, friends, family, religion, media And educational institutions All together can predict the democratic political ideology of 35.9 percent ($R^2 = .359$), with the order of the most important predictions in descending order is socialization. Mass media ($Beta = .48$), Educational institution ($Beta = .29$), Religion ($Beta = .28$), Family ($Beta = .06$) and Friends ($Beta = .01$) respectively.

The findings of the research are in the democratic regime. Democratic political ideology is important. Therefore, this research will show the level of socialization and political ideology and the influence of socialization on political ideology. To be adapted for students to have more democratic political ideologies

Keywords: Political Ideology, Democracy, Undergraduate Students

บทนำ

อุดมการณ์ทางการเมือง มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไปในหลายทิศทาง แต่สิ่งหนึ่งที่นักวิชาการด้านอุดมการณ์ทางการเมืองเห็นพ้องต้องกัน คือ อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นความคิด ความเชื่อทางการเมือง นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า อุดมการณ์กลายเป็นสิ่งเพ้อฝัน เพราะมีอาจจะปฏิบัติได้จริง เช่นอุดมการณ์ของโลกเสรีนิยมและสังคมนิยม ซึ่งสามารถพูดได้โน้มน้าวให้คนหลงเชื่อได้แต่ยากเป็นอย่างยิ่งที่จะปฏิบัติให้บังเกิดมรรคผลได้เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ในยุคของ คาร์ล ปอปเปอร์ (Popper, 1902-1994) จึงให้ความหมายของอุดมการณ์ว่า “อุดมการณ์คือระบบของความคิดที่ปิดตัวเองจากโลกภายนอก”

ความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมือง มีหน้าที่ในการรวมไว้ซึ่งความเป็นชุมชนของสังคมโดยที่ธรรมชาติความเป็นสังคม มีกลุ่มก้อนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมรวมเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคืออุดมการณ์ทางการเมืองเป็นศูนย์รวมของความหลากหลาย ความแตกต่างของกลุ่มก้อนในสังคม (ลิซิดี ซีเรวคิน, 2546:120) และด้วยบทบาทของอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งนักวิชาการบางกลุ่มมองอุดมการณ์ทางการเมืองในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการปกครอง หรือเพื่ออ้างในการเสริมอำนาจและความชอบธรรมทางการเมือง (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2515:12) ดังนั้นจากความหมายทั้งหมดเราจะเห็นความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมืองที่จะนำมาใช้ในการปกครองประเทศที่ประชาชนมีกลุ่มก้อน

ทางสังคมที่แตกต่างกัน ให้มีเป้าหมายเดียวกันในด้านการปกครอง และเพื่อให้เกิดการเสียสละมาเพื่อเป้าหมายทางการเมือง

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความแตกต่างจากการปกครองในระบอบเผด็จการตรงที่มาของอำนาจ กล่าวคือ อำนาจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาจากประชาชนโดยผ่านระบบรัฐสภา คือ ประชาชนเลือกผู้แทนราษฎร และผู้แทนราษฎรเลือกประธานรัฐสภา และนายกรัฐมนตรีส่วนการปกครองในระบอบเผด็จการนั้น ผู้นำรัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี มาจากการยึดอำนาจ หรือปฏิวัติรัฐประหาร จึงไม่ยึดโยงกับประชาชน เมื่อเป็นเช่นนี้อุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงมีความแตกต่างจากอุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบเผด็จการ แต่คำว่าอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งอาจแตกต่างกับรูปแบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย เพราะว่ารูปแบบการปกครองในแต่ละประเทศที่กล่าวว่าเป็นประชาธิปไตย อาจไม่ได้สะท้อนหรืออาจขัดแย้งกับหลักความคิด ความเชื่อ ที่เป็นประชาธิปไตย และจากการศึกษาแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่เป็นความคิด ความเชื่อ จะพบหลักการความเชื่อสำคัญ อาทิ ความเชื่อความเป็นปัจเจกนิยม ที่ให้ความสำคัญหรือนิยมในความเป็นปัจเจกของแต่ละบุคคล ดังนั้นในหลักความเชื่อนี้ จึงเน้นถึงความเป็นอิสระและการมีเสรีภาพของบุคคล และความจำเป็นที่จะต้องให้มีรัฐบาลเพียงเพื่อทำให้บุคคลในสังคมมีความมั่นคง ปลอดภัย ในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน (พิพัฒน์ แส่นปรี, 2560 : 37-40)

ภาพที่สะท้อนความเชื่อที่เป็นประชาธิปไตยได้อย่างดี นอกจากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรีของประชาชนแล้ว พฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกก็เป็นอีกภาพหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อแบบประชาธิปไตยของประชาชน ดังนั้นความสำคัญของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือการเป็นศูนย์รวมที่หล่อหลอมกลุ่มก้อนสังคมในประเทศไทยที่แตกต่างกันในด้านความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ให้มีจุดหมายเดียวกันในด้านการปกครอง ซึ่งเป็นความเชื่อที่ส่งผลต่อโครงสร้างทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของพลเมือง และเพื่อพัฒนาระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยของประเทศ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2546 : 120)

การพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน ต้องสร้างกลไกในการปฏิรูปในเชิงคุณค่า ด้วยการปลูกฝังอุดมการณ์ให้กับคนในสังคม อย่างจริงจัง เพราะอุดมการณ์คือชี้นำวาทะทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ประชาธิปไตยในสังคมไทยที่ต้องล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอดเพราะพลเมืองขาดอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยอย่างใดก็ดี สังคมประชาธิปไตย นั้น อาจจะมีจุดอ่อนตรงที่สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของคนในสังคม กล่าวคือสังคมประชาธิปไตยสิทธิและเสรีภาพเป็นหัวใจที่สำคัญ การแสดงออกในเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่ไปละเมิดหรือล่วงเกินสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น จึงก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายหรือความไม่ปกติสุขของคนในสังคมอยู่บ้าง และด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองของนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ปัญหาต่าง ๆ ทางการเมืองยังคงเรื้อรัง เนื่องจากการปกครองที่ไม่ได้เน้นสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้พลเมืองเพื่อสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย เรียกได้ว่ายังคง “เกาไม่ถูกที่คัน” แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด (สุวินัย ภรณวลัย, 2548 : 59)

นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นคลื่นลูกใหม่ที่ก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมือง ในฐานะพลเมือง ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ด้วยความรู้ ความสามารถ การเข้าสู่ระบบการเลือกตั้ง และเวทีของสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ความคิด ความเชื่อ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ที่มีการเรียนรู้วิชาหลักเกี่ยวข้องกับการปกครองโดยเฉพาะอย่างครบถ้วน มองเห็นอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้อย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานความเชื่อที่มาจากอุดมการณ์ และด้วยนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ที่มีความหลากหลายกันในเรื่องของแหล่งที่มา ภาษา ภูมิภาค ศาสนา รวมถึงโครงสร้างของหลักสูตรที่ทำให้ได้รับรู้ความเชื่ออุดมการณ์ทางการเมืองที่หลากหลาย อาทิเช่น ประชาธิปไตย สังคมนิยมประชาธิปไตย เผด็จการ สมบูรณาญาสิทธิราช เป็นต้น จึงทำให้เกิดความน่าสนใจในการศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ที่มีที่มาแตกต่างกัน รวมถึงหลักสูตรการศึกษาที่นำเสนออุดมการณ์ทางการเมืองหลากหลายแตกต่างกันที่นิสิตได้รับ ว่านิสิตมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นอย่างไร

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา“อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน”เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยต่อคนรุ่นใหม่ในความเข้าใจความคิดเห็นต่อประชาธิปไตยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับของการขัดเกลาทางสังคมและระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
2. เพื่อเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

5. เพื่อให้สถาบันที่เกี่ยวข้องอาทิ ครอบครัว เพื่อน ศาสนา สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา เป็นต้น นำผลวิจัยนี้ไปใช้เพื่อวางแผนสร้างกลยุทธ์ในการสร้างคนในประเทศให้มีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตย อันสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองของประเทศ

สมมุติฐานการวิจัย

การศึกษาเรื่อง อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีสมมุติฐานในการศึกษาดังนี้

1. นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
2. อาชีพครอบครัวของนิสิตที่ต่างกัน มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
3. รายได้ครอบครัวของนิสิตที่ต่างกัน มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
4. การขัดเกลาทางสังคมด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
5. การขัดเกลาทางสังคมด้านเพื่อนมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
6. การขัดเกลาทางสังคมด้านศาสนามีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
7. การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
8. การขัดเกลาทางสังคมด้านสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
9. การขัดเกลาทางสังคมมีอิทธิพลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองมากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการขัดเกลาทางสังคมและระดับของอุดมการณ์ทางการเมือง แบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
2. ทำให้ทราบถึงอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. ทำให้ทราบถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดปัจจัยส่วนบุคคล

แนวคิดปัจจัยส่วนบุคคลสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดด้านประชากรศาสตร์แนวคิดด้านประชากรศาสตร์นี้เป็นแนวความคิดที่มีหลักการของความเป็นเหตุเป็นผลกล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้นเป็นความเชื่อว่ามันจะดำเนินชีวิตตามแบบฉบับที่สังคมได้วางไว้วางเป็นแม่บทไว้ให้พฤติกรรมของคนที่มีอายุในวัยเดียวกันจะเป็นเช่นเดียวกันส่วนคนที่มีความสมบัติประชากรที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วยคุณสมบัติของประชากรศาสตร์ได้ผลักดันให้คนที่มีความสมบัติเช่นเดียวกันต้องมีกิจกรรมในทำนองเดียวกันและพฤติกรรมต่างๆ ก็จะคล้ายกันหรือเหมือนกันโดยตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ และอาชีพ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538 : 41) ลักษณะงานประชากรศาสตร์เป็นลักษณะที่สำคัญและสถิติที่วัดได้ของประชากรในขณะที่ลักษณะด้านจิตวิทยาและสังคมวัฒนธรรมช่วยอธิบายถึงความคิดและความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายนั้นคนที่มีความลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกันจะมีลักษณะทางจิตวิทยาต่างกัน

จากแนวคิดข้างต้น พบว่ามีตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร ซึ่งประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตนักศึกษาที่มีอายุและการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกันผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรมาเพียง 3 ตัวแปร คือ เพศ สถานะทางสังคม และเศรษฐกิจ (รายได้) และอาชีพ

แนวคิดและทฤษฎีการขัดเกลากายทางสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน (2524:370) ได้ให้ความหมายของการขัดเกลากายทางสังคม (Socialization) ไว้ว่าหมายถึง กระบวนการทางสังคมกับจิตวิทยาที่มีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางสังคมและสามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น ในทางเดียวกัน ปธานี ฐิติวัฒนา (2523: 27) กล่าวถึง การขัดเกลากายทางสังคม คือ กระบวนการที่สังคมหรือหน่วยทางสังคมได้สอนสั่งในทางตรงหรือในทางอ้อมแก่ผู้ที่เป็สมาชิกของสังคมหรือกลุ่มให้ได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธี กฎเกณฑ์ และความประพฤติเพื่อ ความเป็นระเบียบด้านความประพฤติและความสัมพันธ์ และในแนวทางเดียวกัน งามตา วนินทานนท์ (2536: 34) ที่มุ่งเน้นไปที่การถ่ายทอดของสังคมเพื่อให้บุคคลมีประสบการณ์ ผ่านการเรียนรู้การดำเนินชีวิต การปฏิบัติ และจารีตประเพณี โดยบุคคลจะถูกหล่อหลอมด้วยความเชื่อ ทศนคติ และบุคลิกภาพที่สังคมปรารถนา และสิทธิโชค วรานุสันติกุล (2549: 45) มองไปที่สมาชิกของสังคมที่ได้รับการรับรู้ ผ่านกระบวนการรับรู้ เพื่อนำความเชื่อ ค่านิยมของสังคม และบรรทัดฐานทางสังคมมาเป็นบุคลิกภาพที่ทำให้สังคมเป็นปกติสุข

ดังนั้นการขัดเกลากายทางสังคมจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สมาชิกในสังคมถ่ายทอดประสบการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ ให้แก่สมาชิกใหม่ในสังคม ให้เกิดบุคลิกภาพตัวตนที่สอดคล้องไปตามวัฒนธรรม ประเพณี จารีต เพื่อสังคมที่เป็นปกติสุขและเพื่อความปรารถนาของสังคมที่ต้องการให้เกิดขึ้น

สถาบันที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2541 : 51-52)

1. ครอบครัว ซึ่งเป็นกระบวนการแรกเริ่มที่สมาชิกใหม่ในสังคมได้รับรู้ โดยในทางสังคมศาสตร์ ครอบครัวถือเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีความจำเป็นมากที่สุดในการสร้างสมาชิกใหม่ทางสังคม รวมถึงเป็นสถาบันพื้นฐานในการขัดเกลาให้สมาชิกรับรู้ถึงการดำเนินชีวิตที่ถูกที่ควรในสังคม ผ่านการรับรู้ ค่านิยม โดยตรงหรือผ่านการสังเกตที่ได้ประสบการณ์โดยอ้อม
2. กลุ่มเพื่อน มีส่วนในการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งจะมีผลมาตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น อาจมีการสร้างสัญลักษณ์หรือวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขึ้นมา ตัวอย่างเช่น ภาษากลุ่มแปลกๆ ที่เราเห็นได้ทั่วไปในวัยรุ่น
3. สถานศึกษา เป็นแหล่งบ่มเพาะและสร้างความรู้ให้แก่สมาชิกในสังคม มีอิทธิพลมากในการสร้างสรรค์อุดมการณ์ และเป็นที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมหลักของสังคมให้แก่สมาชิกใหม่ของสังคม เพื่อให้กลมกลืนและเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกับสังคม
4. กลุ่มอาชีพ ซึ่งกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกัน จะมีกฎเกณฑ์ไปตามกลุ่มอาชีพของตนที่ต่างกันทำให้คนแต่ละอาชีพจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปด้วย และด้วยวัยทำงานที่เป็นวัยที่ถูกขัดเกลาจากสถาบันอื่นๆ แล้ว จึงทำให้การขัดเกลาจากกลุ่มอาชีพมีอิทธิพลน้อยกว่า
5. ตัวแทนศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ อันมีเป้าประสงค์ทางด้านจิตใจและการกระทำ ซึ่งศาสนาที่แตกต่างกัน ย่อมมีค่านิยม การปฏิบัติ และบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปด้วย
6. สื่อมวลชน ปัจจุบันสื่อมวลชนมีช่องทางการสื่อสารหลากหลาย เป็นทั้งสื่อเก่า สื่อใหม่ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ หรือแม้แต่ในอินเทอร์เน็ต ซึ่งสื่อมวลชนมีส่วนในนำเสนอค่านิยม ความเชื่อ ความคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่ถูกตีกรอบด้วยค่านิยมของสังคม ในการส่งสารต่างๆ ถึงสมาชิกของสังคม ซึ่งสื่อมีอิทธิพลมากหรือน้อยในการขัดเกลาบุคคลแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับความถี่ในการเสพ ภูมิหลัง การเลือก การวิเคราะห์ข่าวสารด้วยเหตุและผล

ในงานวิจัยเล่มนี้ ได้ให้ความสำคัญกับสถาบันทางสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขัดเกลาทางสังคมให้เกิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบ่งออกเป็น 5 สถาบัน คือ ครอบครัว เพื่อน ศาสนา สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา ซึ่งไม่ได้นำอาชีพเข้ามาร่วมวิเคราะห์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 4 มีอาชีพคือนักศึกษาที่ได้รับการขัดเกลาโดยตรงจากสถาบันการศึกษา จึงเหลือสถาบันเพียง 5 สถาบันที่กล่าวไปข้างต้น

แนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

อุดมการณ์เกิดขึ้นในทุกๆ หน่วยของสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เดิมอุดมการณ์ทางศาสนาและศีลธรรมมีความสำคัญต่อหน่วยทางสังคมอย่างยิ่ง จนกระทั่งเข้าสู่ยุคที่มีวิทยาการ และสังคมที่เป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น ที่มีปัญหาต่างๆ ตามมาจากวิทยาการที่ก้าวหน้า อุดมการณ์ด้านศาสนาและศีลธรรมยังคงมีอยู่แต่ยังไม่เกิดอุดมการณ์ที่มาพร้อมวิทยาการที่ชัดเจนมากนักและเมื่อสภาพแวดล้อม วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปภายใต้กรอบอุดมการณ์ทางศาสนาที่ไม่ได้ผันแปรตาม จึงเกิดอุดมการณ์อื่นๆ เกิดขึ้นที่

สอดคล้องกับสภาพสังคม คืออุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ และทางการเมืองเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายตามอุดมการณ์ในด้านต่างๆ

อุดมการณ์เป็นชุดของความเชื่อหนึ่งซึ่งไม่อาจอ้างอิงได้ว่ามีหลักเหตุผลที่ถูกต้องหรือไม่ ซึ่งมีความลึกซึ้งที่แตกต่างจากความเชื่อโดยทั่วไป คือ อุดมการณ์จำเป็นที่จะต้องได้รับการยอมรับจากกลุ่มชนนั้น ๆ และต้องมีความสำคัญต่อหน่วยสังคมในการเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคมที่ให้ประชาชนได้ใช้ปฏิบัติตัวได้ในหลายๆโอกาส (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, อุดมการณ์ทางการเมือง, 2517: 5) ดังนั้นอุดมการณ์ทางการเมืองจึงเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวหน่วยของสังคมที่มีความแตกต่างกันในด้านพื้นหลัง วัฒนธรรม ภาษาให้มีจุดมุ่งหมายเดียวกันทางการเมือง ซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นความเชื่อที่ถูกสะสมไว้ และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ผ่านระบบการสั่งสอน สอดคล้องกับทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคมที่เป็นการถ่ายทอดวิถีชีวิตผ่านตัวแปรต่างๆตามหน่วยทางสังคมที่พลเมืองได้รับ

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีรากฐานมาจากสมัยกรีกโบราณและได้มีการพัฒนาต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยลักษณะสำคัญของประชาธิปไตย มีดังนี้ (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2539:33-34 และ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2519:15)

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย
2. การเลือกผู้แทนต้องเป็นการเลือกที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมโดยประชาชนสามารถใช้สิทธิได้อย่างอิสระ
3. ให้ความสำคัญกับแนวคิดที่แตกต่าง และนำแนวคิดต่างมารวมกันแก้ไขปัญหา
4. เชื่อความเป็นอิสระและเสรีภาพของมนุษย์ เช่น การนับถือศาสนา
5. การบังคับใช้กฎหมายยึดถือความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ
6. รัฐบาลต้องมีอำนาจที่จำกัด อำนาจต้องไม่ไปอยู่ในมือของคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจและกระจายอำนาจโดยมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ
7. การตัดสินใจหรือปฏิบัติ ต้องเป็นไปตามเสียงข้างมาก โดยต้องคำนึงถึงเสียงข้างน้อยด้วย
8. ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่างๆ เช่น ด้านกฎหมาย เป็นต้น
9. ความมีเสรีภาพและอิสระในการกระทำต่างๆ เช่น การออกความคิดเห็น
10. รัฐบาลเป็นหลักประกันและคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน
11. รัฐบาลใช้หลักนิติธรรมในการใช้กฎหมาย และมีความเป็นธรรม
12. ประชาชนมีบทบาทในการเข้าไปมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการปกครอง
13. รัฐบาลมีหน้าที่ต่อความรับผิดชอบประชาชน ในการทำตามวิธีการในการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

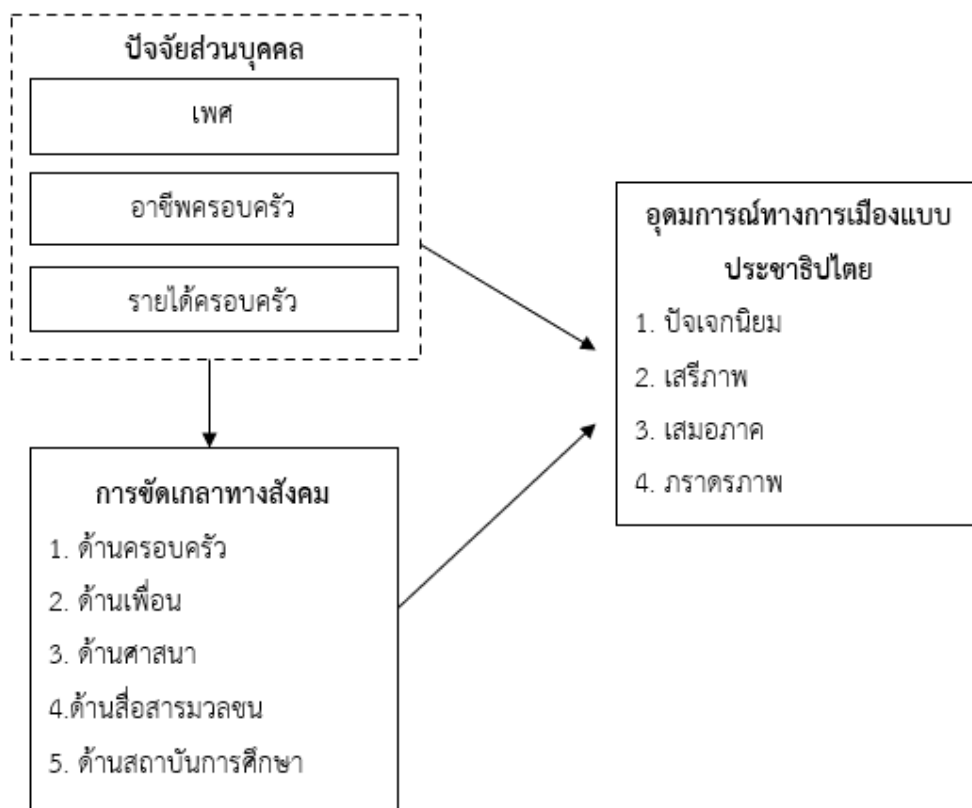
ผู้วิจัยได้นำหลักการข้างต้นนำมาปรับเพื่อศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จะพบว่า มีหลักการที่เป็นฐาน 4 หลัก ดังนี้

1. ปังเจกชนนิยม ที่มองถึงความเป็นปัจเจกเป็นที่ตั้ง ที่รัฐมีหน้าที่ในการเปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลสามารถแสดงออกและพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถที่เป็นตัวตน โดยที่รัฐไม่เข้ามาแทรกแซง

2. เสรีภาพ ซึ่งต้องการให้แต่ละบุคคลมีเสรีภาพการกระทำที่ไม่ขัดกับกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม
3. ความเสมอภาค ที่เชื่อว่ามนุษย์เกิดมามีความเสมอภาค ดังนั้นโอกาสจึงควรมีเท่ากัน
4. ภราดรภาพ ซึ่งหมายถึงการที่ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างได้อย่างเป็นมิตร

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดปัจจัยส่วนบุคคล แนวคิดและทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคมแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้า“อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน” ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อาชีพครอบครัว 3. รายได้ครอบครัว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมของนิสิต ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ 1. ด้านครอบครัว 2. ด้านเพื่อน 3. ด้านศาสนา 4. ด้านสื่อมวลชน 5. ด้านสถาบันการศึกษา

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยใช้ระดับวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) วัดระดับความคิดเห็นเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับโดย 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด จนถึง 5 หมายถึงมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด

การหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม (Pre-test) กับ นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขนจำนวน 50 คน ซึ่งผลการทดสอบคุณภาพความเชื่อมั่น (Reliability test) ในส่วนที่ 2 การขัดเกลาทางสังคม พบว่า แบบสอบถามในส่วนนี้มีความเชื่อมั่นร้อยละ 96.5 และในส่วนที่ 3 อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า แบบสอบถามในส่วนนี้มีความเชื่อมั่นร้อยละ 93.4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับกลับคืนด้วยตนเอง โดยการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยและทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 137 ชุด และทำการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามอีกครั้ง หลังจากนั้นนำไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนาสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

2. ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ในการวัดระดับของการขัดเกลาทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบน (Standard deviation) ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลผลโดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น (มัลลิกา บุณนาค, 2548)

3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

4. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการขัดเกลาทางสังคมในด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา ด้านสื่อมวลชน และสถาบันการศึกษา เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตโดยใช้เกณฑ์ระดับความสัมพันธ์ 3 ระดับ (Cohen, 1988)

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression analysis) ด้วยเทคนิคแบบรวม (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) เพื่อหาเปอร์เซ็นต์การทำนายโดยใช้การขัดเกลาทางสังคมเป็นตัวทำนายอิทธิพลอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 158 คน ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป อีกทั้งการอธิบายข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและข้อมูลความคิดเห็นในด้านการขัดเกลาทางสังคมด้านต่างๆ และอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง มีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(Coefficient of Correlation:) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทางสังคมและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression analysis) เพื่อหาเปอร์เซ็นต์การทำนาย ตัวทำนายที่สำคัญ และลำดับความสำคัญของตัวทำนาย โดยผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1. ระดับของการขัดเกลาทาง สังคมและระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต 2. การเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับปัจจัยส่วนบุคคล 3. ความสัมพันธ์ของการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต และ 4. อิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย รายละเอียดดังนี้

1. ระดับของการขัดเกลาทางสังคมและระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต

จากข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 158 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิสิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 80 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50.6 ในขณะที่เพศหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกันที่ 78 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.4 ตามลำดับ ในส่วนของอาชีพครอบครัวพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด จำนวน 61 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.6 และลำดับรองลงมาคือ ครอบครัวประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมีจำนวน 41 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.9

อาชีพธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 23 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.6 อาชีพว่างงาน/เกษียณมีจำนวน 17 คนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.8 อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีจำนวน 14 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.9 และไม่ระบุอาชีพมีจำนวน ไม่ระบุ 2 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.3 ตามลำดับ ในส่วนรายได้ของครอบครัว พบว่าครอบครัวของนิสิตส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 35,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 136 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 86.1 86.1 ลำดับรองลงมาคือ 25,000-35,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.0 รายได้ 15,000-25,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.8 และ มีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.2 ตามลำดับ

ผลการวัดระดับของการขัดเกลาทางสังคมของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านเพื่อน 3) ด้านศาสนา 4) ด้านสื่อมวลชน และ 5) ด้านสถาบันการศึกษา สรุปได้ว่าจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการขัดเกลาทางสังคมของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วนิสิตมีระดับการขัดเกลาทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การขัดเกลาด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา ในขณะที่การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน และด้านสถาบันการศึกษา พบว่ามีระดับการขัดเกลาอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตามเมื่อนำค่าเฉลี่ยทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยรวมของการขัดเกลาทางสังคม พบว่าระดับการขัดเกลาทางสังคมของนิสิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.46 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวัดระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. อุดมการณ์ทางการเมืองด้านปัจเจกนิยม 2. อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านเสรีภาพ 3. อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านเสมอภาค และ 4. อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านภราดรภาพสรุปได้ว่าจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน พบว่า โดยนิสิตมีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงในทุกด้าน อีกทั้งเมื่อนำค่าเฉลี่ยทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยรวมของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.02 ซึ่งอยู่ในระดับสูง จากการนำเสนอข้อมูลทั้งสองส่วนเพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาข้อแรกของการวิจัยนี้ จึงสามารถสรุปได้ว่าระดับการขัดเกลาทางสังคมของนิสิตอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตอยู่ในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิต ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อาชีพของครอบครัว และรายได้ครอบครัว โดยศึกษาว่าแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลการศึกษามีดังนี้

ประการแรก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นิสิตเพศชายจำนวน 80 คน เพศหญิงจำนวน 78 คน พบว่า ผลวิเคราะห์ Independent-sample t-test ปรากฏว่าค่า $t=10.479$, $p > .05$) นิสิตที่มีเพศแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่า นิสิตที่มีเพศแตกต่างกันไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

ประการที่สอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า นิสิตที่มีครอบครัวประกอบอาชีพแตกต่างกัน จะมีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า ค่า $F=2.491$ ($p < .05$) โดยเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพบว่า มีเพียง 2 คู่ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 ได้แก่ นิสิตที่มีครอบครัวประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ($\bar{x}=20.61$) มีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองมากกว่าอาชีพพนักงานเอกชน ($\bar{x}=19.32$) และครอบครัวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ($\bar{x}=21.31$) ระดับอุดมการณ์ทางการเมืองมากกว่าพนักงานเอกชน ($\bar{x}=19.32$) ผลเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เพียงบางส่วน

ประการที่สาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่าค่า $F=0.186$, $p > .05$) ค่านัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ .90 ซึ่งน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (แสดงว่า นิสิตที่มีรายได้ครอบครัวแตกต่างกัน ไม่มีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้ผลการศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้

3. ผลความสัมพันธ์ของการขัดเกลาทางสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต ผลการศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 4-8 เพื่อหาความสัมพันธ์ของการขัดเกลาทางสังคมในแต่ละด้านและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยผลการวิเคราะห์ด้วยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้การขัดเกลาทางสังคมด้านครอบครัว ด้านเพื่อน ด้านศาสนา ด้านสื่อมวลชน และด้านสถาบันการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ จากผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและการขัดเกลาทางสังคมในแต่ละด้านพบว่า มีเพียง การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน และด้านสถาบันการศึกษาเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัยเพียงบางส่วน

4. อิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบรวมเพื่อหาเปอร์เซ็นต์การทำนายโดยใช้การขัดเกลาทางสังคมเป็นตัวทำนายอิทธิพลอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 พบว่าการขัดเกลาทางสังคมในแต่ละด้านทั้งหมดรวมกันสามารถทำนายอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ร้อยละ 35.9 โดยเมื่อเรียงลำดับตัวทำนายที่สำคัญจากมากไปน้อย พบว่า การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน มีค่าเบต้ามากที่สุด ตามด้วย การขัดเกลาทางสังคมด้านสถาบันการศึกษา การขัดเกลาทางสังคมด้านศาสนา การขัดเกลาทางสังคมด้านครอบครัว และการขัดเกลาทางสังคมด้านเพื่อน ตามลำดับ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากวัตถุประสงค์การศึกษาทั้ง 4 ข้อ ของการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน โดยนิสิตมีระดับการขัดเกลาทงสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่นิสิตในสถาบันแห่งนี้มีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองอยู่ในระดับสูง โดยพบว่าที่เพศและรายได้ครอบครัวไม่มีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่อาชีพของครอบครัวที่แตกต่างกันมีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ การขัดเกลาด้านสื่อมวลชน และการขัดเกลาทงด้านสถาบันการศึกษาเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อีกทั้งการขัดเกลาทงสังคมในการวิจัยนี้รวมกันสามารถทำนายอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ 35.9 เปอร์เซ็นต์ โดยมีการขัดเกลาทงสังคมด้านสื่อมวลชน เป็นตัวทำนายสำคัญที่มีความมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 ข้อมูลจากผลการศึกษาพบว่านิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มีระดับการขัดเกลาทงสังคมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะ ด้านครอบครัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการขัดเกลาทงสังคมด้านอื่นๆ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ครอบครัวจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการเมืองให้มากขึ้น ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญว่าสถาบันครอบครัวเป็นกลุ่มเร่งด่วนที่ควรพัฒนาในเรื่องของการเมืองให้มาก หากการขัดเกลาทงสังคมด้านครอบครัวได้รับการพัฒนามากขึ้นจะช่วยให้ นักศึกษามีการขัดเกลาในภาพรวมที่สูงยิ่งขึ้น

1.2 เมื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล แสดงให้เห็นว่าอาชีพของครอบครัวที่แตกต่างกันจะให้นิสิตมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยต่างกัน โดยเฉพาะในครอบครัวที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว นิสิตจะมีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองมากกว่านิสิตที่มีครอบครัวประกอบอาชีพพนักงานเอกชน และนิสิตที่ครอบครัวที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จะมีระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่านิสิตที่ครอบครัวประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทให้ความสำคัญหรือความสนใจทางการเมืองน้อย ทำให้สมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะนิสิตมีความคิดเห็นต่ออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่น้อยกว่านิสิตที่ครอบครัวประกอบอาชีพอื่น ดังนั้นบุคคลที่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชนควรหันมาให้ความสนใจการเมืองการปกครองให้มากขึ้น เนื่องจากจะช่วยให้เกิดการตระหนักในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค จะช่วยให้เกิดการพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขัดเกลาทงสังคมกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย สะท้อนให้เห็นว่า การขัดเกลาด้านสื่อมวลชนและด้านสถาบันการศึกษามีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางการเมืองของบุคคล ดังนั้น หากบุคคลเลือกเชื้อสื่อที่ไม่มีความเป็นกลางหรือสื่อที่นำเสนอข้อเท็จจริง

ไม่ครบถ้วน อาจจะทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจและมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่บิดเบือนไป นอกจากนี้สถาบันการศึกษาก็เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองให้แก่บุคคล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาจะต้องให้ความรู้และหลักการที่เหมาะสม และเป็นจริงและถูกต้องกับระบอบการปกครองของประเทศ ซึ่งหากสถาบันการศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ก็อาจจะทำให้นักศึกษาไม่ตระหนักและไม่เคารพในสิทธิ เสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น รวมถึงการรู้จักในหน้าที่ของความเป็นพลเมือง

1.4 จากการวิเคราะห์อิทธิพลของการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมือง แสดงให้เห็นว่า การขัดเกลาทางสังคมนั้นเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลเกิดอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยผลการวิจัยยังปรากฏว่า การขัดเกลาทางสังคมด้านสื่อมวลชน เป็นตัวทำนองที่สำคัญมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า อิทธิพลของสื่อนั้นสามารถชักนำหรือโน้มน้าวบุคคลให้มีทัศนคติหรือมีความเชื่อทางการเมืองได้อย่างมาก ด้วยเหตุนี้การเลือกรับข่าวสารหรือข้อมูลจากสื่อประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Social media หรือ โทรทัศน์ วิทยุ นิสิตจำเป็นต้องมีการกลั่นกรองและใช้วิจารณญาณในการเสพสื่อเหล่านี้ เนื่องจากสื่อสารมวลชนนั้นมีผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของบุคคลได้มากที่สุด ผลการวิจัยนี้ยังบ่งชี้ให้เห็นว่า อิทธิพลของสื่อมีผลอย่างมากต่อมุมมองทางการเมืองของนักศึกษา ดังนั้นแล้วสื่อจำเป็นต้องมีจริยธรรมและความเที่ยงตรงในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนด้วยเช่นกัน เพราะไม่เช่นนั้นหากสื่อมีการนำเสนอข้อมูลที่ไม่เหมาะสมอาจจะส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคมได้เช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 นอกจากที่จะศึกษาระดับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาในครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในเรื่องของการรับรู้ในบทบาทของการเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพเกี่ยวกับทัศนคติของนิสิตได้กว้างมากยิ่งขึ้น และอาจทำการศึกษาเปรียบเทียบอุดมการณ์ทางการเมืองกับนิสิตนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

2.2 การศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยควรศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาประกอบการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยอาจจะเป็นจากการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง วิธีการนี้จะทำให้ได้มุมมองที่หลากหลายและเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในเชิงลึกมากขึ้น

2.3 การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีต่ออุดมการณ์ทางการเมืองในรูปแบบอื่น เช่น อุดมการณ์ทางการเมืองแบบกึ่งประชาธิปไตย หรืออุดมการณ์ทางการเมืองแบบเผด็จการ เพื่อสามารถขยายองค์ความรู้ ทำการเปรียบเทียบ และนำผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับสังคมในอนาคตต่อไป

2.4 การศึกษาครั้งต่อไปสำหรับคำถามในแบบสอบถามควรพิจารณา ตรวจสอบเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทางสังคมศาสตร์ให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- งามตา วรินทร์านนท์. (2536). *ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2515). *อุดมการณ์ทางการเมืองไทย, ในอุดมการณ์ในสังคมไทย, สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2517). *การเมืองรัฐศาสตร์การเมืองของโลก*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2519). *ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: พินเนต.
- ปภาณี ฐิตวิวัฒนา. (2523). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พิพัฒน์ แสนปารี. (2560). การใช้อำนาจแบบเผด็จการกับการใช้อำนาจแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย. *วารสารศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 2(2), 37-40.
- มัลลิกา บุณนาค. (2548). *สถิติเพื่อการวิจัยและตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2546). *อุดมการณ์ทางการเมืองและการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *การวิจัยการตลาด (ฉบับมาตรฐาน)*. กรุงเทพฯ: ไดมอนด์ บิสซิเนส เวิร์ล.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *เยาวชนกับการมีส่วนร่วมพัฒนาประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2549). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุวินัย ภรณวลัย. (2548). *การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในเชิงลึก*. กรุงเทพมหานคร: Openbooks.
- สุวิมล ติรกานนท์. (2548). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *จับใจคน จับใจงาน (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อมร รักษาสัตย์, และคณะ. (2539). *ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Hair, J. F., Black, W. C., & Babin, B. J. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. NJ: Pearson Prentice-Hall.
- Karl Popper. (1902). *Philosophy of Science*. NY: Cambridge University Press.

มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ

บัญชา วิทยานันท์¹ และ วิภาส ทองสุทธิ์²

¹คณบดีคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

²อธิการบดี วิทยาลัยนครราชสีมา

LEGAL MEASURES IN RENDERING THE ELDERLY LABOUR

Bancha Witthayaanan¹ and Vipas Thongsuddhi²

¹Assoc. Prof., Dean of the Faculty of Laws, Nakhonratchasima College, Thailand

²Assoc. Prof. Dr., President, Nakhonratchasima College, Thailand

E-mail address: bancha@nmc.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 2 กุมภาพันธ์ 2564

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 24 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 23 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ และปัญหาการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุ 4) เพื่อนำเสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ เพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุโดยตรง โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 บัญญัติให้ความคุ้มครองการใช้แรงงานทั่วไป การใช้แรงงานหญิงและการใช้แรงงานเด็ก ในส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยตรง คือพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ในเรื่องการคุ้มครองและสิทธิผู้สูงอายุที่จะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและการคุ้มครองอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ตามมาตรา 11 ก็ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองด้านการจ้างแรงงานผู้สูงอายุไว้แต่ประการใด จากผลการวิจัยยังพบว่าผู้สูงอายุ องค์กรเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนและคุ้มครองผู้สูงอายุ ตลอดจนนักกฎหมาย นักวิชาการทางด้านกฎหมายมีความเห็นและแนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ โดยออกเป็นกฎหมาย เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมโดยเพิ่มบทบัญญัติการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นการเฉพาะหรือแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เกี่ยวกับการกำหนดสิทธิผู้สูงอายุในมาตรา 11 หรือเพิ่มบทบัญญัติเป็นมาตรา 11/1 ในการให้ความคุ้มครองพร้อมบัญญัติขั้นตอนวิธีการ การให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเพิ่มเติมเช่นเดียวกับการให้ความคุ้มครองในการจ้างแรงงานคนพิการมาตรา 34 และมาตรา 35 แห่ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดมาตรการทางกฎหมายให้นายจ้าง หรือผู้ประกอบการรับคนพิการเข้าทำงาน

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ มาตรการทางกฎหมาย แรงงาน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the background, concept, theory and legal measures on rendering the protection of the elderly labour, 2) to study factual and legal problems of the laws related to the elderly labour, 3) to analyze the problems of employing the elderly labour and rendering the elderly protection, and to propose the legal standards on rendering the elderly labour protection as recommendations for legal improvement and development in regard to the efficiency and relevance of the state policy.

The research findings were found directly had no laws for the elderly protection as the Labour Act of B.E 2541 enacted only for rendering the general labour use, women labour and child labour. In regard to the direct relevance to the elderly it was the Elderly Act of B.E. 2546 on the protection and the rights of the elderly to get access to the support, promotion and protection for the benefits of making livelihood as of the Article 11, but did not enact about rendering the protection of the elderly labour employment at all. The research finding also revealed the elderly organizations in connection with the support, promotion and protection of the elderly labour, as well as the legal personnel and the legal academics had some opinions and ideas on rendering the protection of the elderly labour by enacting the laws, such as additional connecting the Act on Rendering Protection of Elderly Labour in the Labour Act of B.E.2541 in particular, additional correcting the Elderly Act of B.E. 2546, on specifying the elderly rights in article 11, or solely adding as Article 11/1 for rendering the protection as well as specifying the methodical steps of rendering the elderly protection in extra as of the rendering the same protection in employing the disabled labour of Articles 34 and 35 of the Act of Promotion and Development of the life quality of the disabled of B.E. 2550, enforcing the legal standards for the employers or entrepreneurs to employ the disabled.

Keywords: The elderly, legal measures, labour

บทนำ

คำว่า “ผู้สูงอายุ” หมายถึง การมีอายุ 60 ปีขึ้นไป องค์การสหประชาชาติได้ให้คำนิยามว่าผู้สูงอายุคือประชากรทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งมีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป (GOT) โดยนิยามตั้งแต่อายุเกิด ส่วนองค์การอนามัยโลกมิได้นิยามผู้สูงอายุไว้เพราะว่าประเทศต่างๆในโลกมีการนิยามผู้สูงอายุแตกต่างกัน เช่นประเทศที่เจริญแล้วมักจัดผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป สำหรับประเทศไทยผู้สูงอายุ คือบุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป

สถานการณ์ผู้สูงอายุในต่างประเทศ ปัจจุบันจะพบว่านานาประเทศทั่วโลกต่างกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มจะกลายเป็น สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอีกไม่ช้า นับว่าเป็นความท้าทายที่แทบทุกประเทศทั่วโลกต้องเผชิญอย่าง หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ ทั้งนี้ ประเทศพัฒนาแล้วจะมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเร็วกว่าประเทศกำลังพัฒนา โดยประเทศ ในแถบยุโรปส่วนใหญ่ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วตามมาด้วยหลายประเทศในเอเชีย ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศสิงคโปร์ รวมถึงประเทศไทย โดยที่ประเทศสิงคโปร์มีสัดส่วนของผู้สูงอายุใกล้เคียง กับประเทศไทย และแม้ว่าประเทศสิงคโปร์จะเตรียมแผนรับมือกับความท้าทายดังกล่าวตั้งแต่เนิ่น ๆ แต่ยังคงต้อง เผชิญกับปัญหาการมีบุตรน้อยลงและผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังมากขึ้น ส่วนประเทศเกาหลีใต้ได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่มีการรองรับที่เป็นรูปธรรมและผู้สูงอายุจำนวนมากยังมีฐานะยากจน ขณะที่ ประเทศญี่ปุ่นได้เข้าสู่สังคมสูงอายุนาน และขณะนี้ประชากรวัยตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปถึงประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุเต็มทีและเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่าประเทศญี่ปุ่นมีประชากรสูงอายุ เป็นสัดส่วนสูง โดยในบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศญี่ปุ่นแซงหน้าไปมาก นอกจากนั้น ประเทศญี่ปุ่นยังมีระบบบำนาญแห่งชาติเป็นระบบ ขั้นพื้นฐานครอบคลุมประชาชนช่วงวัยทำงานทุกคน รวมถึงมีมาตรการกระตุ้นการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยออกกฎหมายห้ามกำหนดข้อจำกัดทางอายุเป็นเงื่อนไขในการจ้างงาน รวมถึงขยายอายุเกษียณเป็น 65 ปี พร้อมนำระบบการจ้างงานต่อเนื่องหลังเกษียณมาใช้ ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ต่าง ๆ เช่น ระบบการขับขี้อัตโนมัติและหุ่นยนต์พยาบาล เพื่อช่วยให้คนสูงอายุสามารถทำงานได้ง่ายขึ้น จนทำให้องค์กรระหว่างประเทศอย่างเช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) มองว่าประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศต้นแบบที่ดีสำหรับประเทศในเอเชียที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ของญี่ปุ่นในการปรับตัวและ รับมือกับความท้าทายในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ขณะที่ในภูมิภาคอาเซียนซึ่งมีสมาชิก 10 ประเทศ ทุกประเทศล้วนมีแนวโน้มของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่นกัน โดยในพ.ศ. 2559 (ตารางที่ 2) พบว่ามีประเทศสมาชิก 3 ประเทศได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้ว ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18.7) ประเทศไทย (ร้อยละ 16.5) และประเทศ เวียดนาม (ร้อยละ 10.7) สำหรับประเทศที่กำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอีก 2-3 ปีข้างหน้า ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย (ร้อยละ 9.5) ประเทศเมียนมา (ร้อยละ 9.2) อย่างไรก็ตาม จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรดังกล่าว ส่งผลให้ผู้สูงอายุระดับโลก ในภูมิภาคต่าง ๆ รวมไปถึงจนถึงนักธุรกิจและนักลงทุนในภาคธุรกิจต่างให้ความสนใจ และได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ทิศทางแนวโน้มสถานการณ์ด้านประชากรเพื่อนำไปสู่

การวางแผน กำหนดแนวทางเพื่อ ลดผลกระทบ ตลอดจนยุทธศาสตร์และวิธีรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรดังกล่าว เพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและกำลังเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์โดยสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นซึ่งในปี พ.ศ. 2561 เป็นปีที่มีประชากรผู้สูงอายุแซงหน้าประชากรเด็กและในปี พ.ศ.2562 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ 18 %โดยมีประชากรเด็ก 15.9 %และคาดว่าในปี พ.ศ. 2564 จะมีประชากรผู้สูงอายุ 24 % และปี พ.ศ. 2578 จะเพิ่มขึ้นเป็น 28 % ซึ่งจากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชากรผู้สูงอายุมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งหมายถึงครอบครัว ชุมชน และรัฐจะต้องรับภาระในการดูแลสุขภาพและค่าใช้จ่ายต่างๆให้มีความเหมาะสม โดยรัฐจะต้องใช้งบประมาณที่สูงขึ้นตามไปด้วยทุกๆปี ดังนั้นรัฐและภาคเอกชนจะต้องร่วมมือกันในการแก้ปัญหาและดำเนินการจัดทำแผนงานในการรองรับสถานการณ์ผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนทำความเข้าใจและส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุนั้น ไม่เพียงมีผลกระทบต่อตัวผู้สูงอายุเอง หรือภายในครอบครัวแต่ยังส่งผลกระทบต่อในวงกว้างในระดับประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าว และส่งผลถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้สูงอายุ จึงได้กำหนดนโยบายและจัดทำแผนเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมตามคำแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต่อสมานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันศุกร์ที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 ในข้อ 3 ดังนี้ การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ และในข้อ 3.4 เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงานหรือกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคม ในอนาคตโดยจัดเตรียมระบบการดูแลในบ้าน สถานที่พักฟื้นและโรงพยาบาลที่เป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และครอบครัว รวมถึงพิจารณาระบบการเงินการคลังสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ และจากแนวนโยบายแห่งรัฐซึ่งได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ ด้านผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2563-2565 โดยในแผนปฏิบัติการเน้น 7 เรื่องสำคัญที่ต้องทำโดยเร่งด่วนและหนึ่งในเจ็ดเรื่องที่สำคัญนั้นคือการจ้างแรงงานผู้สูงอายุที่ยากจน ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พศ. 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 74 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และให้มีงานทำและพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขภาพอนามัยที่ดีในการทำงาน ได้รับรายสวัสดิการ การประกันสังคมและสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงให้มีการส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

ซึ่งเมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประกอบกับนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุของรัฐบาลดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐได้ตระหนักถึงสถานการณ์ผู้สูงอายุและได้มีความพร้อมในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุจากการสำรวจด้านการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของกรมจัดหางาน ได้ระบุว่าตำแหน่งในการจ้างงานที่ตรงกับผู้สูงอายุทำงานมากที่สุด คือแรงงานด้านการผลิต เสมียน พนักงานทั่วไป เจ้าหน้าที่สำนักงาน แรงงานประมง และพนักงานขาย ตามลำดับ และจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2560 พบว่าจำนวนอัตรารายได้เฉลี่ยต่อปีของผู้สูงอายุที่

ได้รับตามกลุ่ม พบว่า เมื่อสูงวัยขึ้นจะมีรายได้ลดลง เพราะไม่ได้ทำงาน ผู้สูงอายุที่มีรายได้สูง ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุวัยต้น 60-64 ปี เพราะยังมีเรี่ยวแรงและสภาพร่างกายที่สามารถทำงานได้ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมด้านนโยบาย และแผนรวมถึงได้มีการศึกษาข้อมูลสถิติต่างๆ ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม แต่ในทางกลับกันนโยบายหรือมาตรการทางด้านกฎหมายในการส่งเสริมและให้ความคุ้มครองด้านการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นมาตรการที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญในการขับเคลื่อนและให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุ ด้านการส่งเสริมพิทักษ์และให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ รัฐยังไม่มี การดำเนินการในการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมาย คุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ หรือการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองผู้สูงอายุ โดยตรง คือพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายถือเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุ ที่สามารถให้ผลได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ เพื่อให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะ เพื่อให้การจ้างแรงงานผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ หรือภาคเอกชนรวมทั้งมาตรการ และนโยบายทางสังคมอื่นๆ ในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุควบคู่กับการใช้มาตรการทางกฎหมายแบบคู่ขนาน ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแรงงาน ผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาการจ้างแรงงานและการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ
4. เพื่อนำเสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ เพื่อนำมา ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องแนวนโยบายของรัฐ

สมมติฐานการวิจัย

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะซึ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มีเฉพาะบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองแรงงานทั่วไป แรงงานหญิง และแรงงานเด็ก ประกอบกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ก็ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและพัฒนาในการให้ผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานในสถานประกอบการต่างๆ ตามความเหมาะสมและประเภท ลักษณะของงานตามมาตรา 74 ของรัฐของแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาวิจัยเฉพาะมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ
2. ทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ
3. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาการจ้างแรงงานในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ
4. เพื่อนำเสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ การให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ

วิธีการศึกษาการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยจากเอกสาร(Documentary Research) ศึกษาจากเอกสารของไทยและเอกสารของต่างประเทศ เช่น กฎหมาย หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น
2. การวิจัยภาคสนาม (field Research) โดยสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (in-depth interview) จากกลุ่มตัวอย่างภายในประเทศ ประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลยุติธรรม พนักงานอัยการ ผู้ทรงคุณวุฒิกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผู้ทรงคุณวุฒิกรมกิจการผู้สูงอายุ นักวิชาการทางด้านกฎหมายแรงงาน ผู้สูงอายุ สมาชิกผู้สูงอายุประจำจังหวัด เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประกอบการศึกษานี้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แล้ว โดยจะเห็นได้ว่าประชากรกลุ่มวัยทำงานมีจำนวนลดน้อยลง ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนับได้ว่าเป็นความท้าทายที่รัฐจะต้องเผชิญ และหาวิธีการรับมือ ซึ่งรัฐได้มีมุมมองและนโยบาย ซึ่งเดิมรัฐเคยมีมุมมองว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะโครงสร้างของประชากรที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากตลาดแรงงานกลับกลายเป็นมองเห็นโอกาสและความท้าทายทางธุรกิจซึ่งเป็นที่คาดว่ากลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ท้ายที่สุดแล้วจะกลายเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อและมีบทบาทสำคัญต่อภาคธุรกิจและบริการต่างๆมากขึ้น รวมถึงเห็นความสำคัญของการจ้างงานผู้สูงอายุที่มีทักษะประสบการณ์ และศักยภาพพอที่จะอยู่ในวงการการจ้างงานได้ ดังนั้นรัฐจึงได้มีการกำหนดประกาศนโยบายแผนงานและมาตรการต่างๆ เพื่อรองรับการทำงานของผู้สูงอายุ ซึ่งในอนาคตแรงงานผู้สูงอายุเหล่านี้จะกลายมาเป็นแรงขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติและช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

จากแผนนโยบายแผนงานและมาตรการต่างๆ ที่รัฐดำเนินการที่ผ่านมา จากการศึกษาวิจัยพบว่า ถึงแม้ว่ารัฐจะมีนโยบายที่ชัดเจน มีการกำหนดแผนงานทั้งในระยะยาวและระยะสั้นพบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานการบริหารจัดการและปัญหาอุปสรรคทางกฎหมายดังต่อไปนี้

1. มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแรงงานคือพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีบทบัญญัติในลักษณะ6 จ้างแรงงานซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแรงงานทั่วไป แรงงานหญิง และแรงงานเด็ก ซึ่งยังไม่มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ประกอบกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ก็มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจ้างงานไว้ โดยกฎหมายฉบับนี้มีความสำคัญหลักที่กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในด้านต่างๆ เท่านั้น ซึ่งในแง่ของการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ ตามกฎหมาย ทั้งสองฉบับดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ เนื่องจากลักษณะเฉพาะของการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ในการให้ความคุ้มครองแรงงานจะแตกต่างจากการให้ความคุ้มครองแรงงานทั่วไป การให้ความคุ้มครองแรงงานหญิงและการให้ความคุ้มครองแรงงานเด็ก(สันติสุขจิต ผู้พิพากษาฎีกา อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานภาค 3) เนื่องจากลักษณะการจ้างงานที่เกี่ยวกับอายุ ลักษณะ และปัญหาของงานและเวลาในการทำงาน จะมีความเป็นเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปเช่นเงื่อนไขตามสัญญาจ้างที่เกี่ยวข้องกับอายุและระยะเวลาจ้าง เงื่อนไข และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะ ประเภท และสถานที่ในการทำงาน และเวลาในการทำงานของผู้สูงอายุที่จำเป็นจะต้องมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจออกเป็นกฎหมายเฉพาะเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ พ.ศ. .... หรือแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน หรือ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

1.1 การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการแก้ไขเพิ่มเติมการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุดังนี้

1.1.1 หมวดการใช้แรงงานผู้สูงอายุ การเพิ่มบทบัญญัติเนื่องจากหมวด 4 การใช้แรงงานเด็กเป็นหมวด 4/1 หรือหมวด 4 ทวิการใช้แรงงานทั่วไปในมาตรา 52/1 ในการจ้างผู้สูงอายุให้นายจ้างปฏิบัติดังนี้

(1) แจ้งการจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุนั้นต่อพนักงานตรวจแรงงานภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้สูงอายุเข้าทำงาน

(2) จัดทำปัญหาสภาพการจ้างกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเก็บไว้ ณ สถานที่ประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้าง พร้อมทั้งจะทำให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจได้ในเวลาทำการ

(3) การแจ้งการสิ้นสุดการจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุนั้นต่อพนักงานตรวจแรงงาน ภายใน 7 วันนับตั้งแต่วันที่ผู้สูงอายุออกจากงาน

มาตรา 52/2 ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุมีเวลาพักผ่อนวันหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงติดต่อกันหรือจากที่ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุทำงานมาแล้วไม่เกิน 4 ชั่วโมงแต่ใน 4 ชั่วโมงนั้นให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุได้มีเวลาพักตามที่นายจ้างกำหนด

มาตรา 52/3 มิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุทำงานในระหว่างเวลา 22.00 น. ถึงเวลา 06.00 น. เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

นายจ้างอาจให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุและเป็นผู้แสดงภาพยนตร์ละครหรือการแสดงอย่างอื่นที่คล้ายคลึงกันทำงานในระหว่างเวลาดังกล่าวได้ทั้งนี้ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุได้พักผ่อนตามความเหมาะสม

มาตรา 52/5 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) งานหลอมเป่าหล่อบ่มหรือรีดโลหะ
- (2) งานเกี่ยวกับความร้อนความเย็นความสั่นสะเทือนเสียงและแสงที่มีระดับแตกต่างจากปกติเป็นอันตรายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (3) งานเกี่ยวกับสารเคมีที่เป็นอันตรายตามกฎหมายกระทรวง
- (4) งานเกี่ยวกับจุลชีวะเป็นพิษซึ่งอาจเป็นเชื้อไวรัสแบคทีเรียราหรือเชื้ออื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (5) งานเกี่ยวกับวัตถุมีพิษวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟ
- (6) งานขับเคลื่อนรถยกหรือปั้นจั่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (7) งานที่ใช้เลื่อยที่เดินด้วยกำลังไฟฟ้าหรือเครื่องยนต์
- (8) งานเกี่ยวกับกัมมันตรังสี
- (9) งานที่ทำความสะอาดเครื่องจักรหรือเครื่องยนต์ที่เครื่องจักรหรือเครื่องยนต์กำลังทำงาน
- (10) งานที่ต้องทำงานนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป
- (11) งานที่ต้องทำไต่ดินไต่หน้าในถ้ำอุโมงค์หรือปล่องภูเขา
- (12) งานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 52/6 ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุทำงานในสถานที่ดังต่อไปนี้

- (1) โรงฆ่าสัตว์
- (2) สถานที่เล่นการพนัน
- (3) สถานที่เดินราสถานบันเทิงหรือสถานบริการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (4) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 52/7 เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการทำงานของผู้สูงอายุให้ลูกจ้างผู้สูงอายุมีสิทธิลาเพื่อการพัฒนาสุขภาพ เพื่อประชุมพัฒนารับการอบรมหรือลาเพื่อการอื่นซึ่งจัดโดยโรงพยาบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถาบันการศึกษาของหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่อธิบดีเห็นชอบและให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุเท่ากับค่าจ้างในวันทำงาน ตลอดระยะเวลาที่ลาแต่ปีหนึ่งต้องไม่เกิน 30 วัน

ซึ่งโดยสรุปแล้วโดยภาพรวมของการบัญญัติกฎหมายในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เพื่อเพิ่มเติมบทบัญญัติการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุถึงที่กล่าวมาแล้วข้างต้นควรมีบทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดให้นายจ้างหรือสถานประกอบการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ รวมทั้งหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติของนายจ้างรวมถึงเวลาในการทำงานเวลาพัก

ประเภทลักษณะของงานและสถานที่ที่ห้ามผู้สูงอายุทำงานและรวมถึงบัญญัติถึงการส่งเสริมพัฒนาแรงงานผู้สูงอายุให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้มีมาตรฐานที่ดีขึ้นอันจะก่อให้เกิดมาตรฐานคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุและครอบครัว

ซึ่งมาตรการดังกล่าวหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ดังกล่าวจะก่อให้เกิดมาตรฐานและมาตรการการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นอันเป็นการส่งเสริมและการพัฒนาผู้สูงอายุอันจะสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ 2545 ถึง 2564 ต่อไป

1.2 การปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ถือเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยตรงซึ่งประกาศบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2553 โดยมีเหตุผลในการคุ้มครองทุกด้านสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุมีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ(กผส.)มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 9 สรุปได้ดังนี้

(1) กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนสภาพบทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีทั้งนี้ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

(2) พิจารณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์และพัฒนาผู้สูงอายุ

(3) .....

(4) เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนสภาพบทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุ และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 บัญญัติถึงสิทธิได้รับความคุ้มครองการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุตามมาตรา 11 ดังนี้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับความคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- (1) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
- (2) การศึกษา ศาสนาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
- (3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
- (4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายของชุมชน
- (5) การอำนวยความสะดวกความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น
- (6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
- (7) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
- (8) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับผลจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีขอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง
- (9) การให้คำแนะนำปรึกษาการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไข ปัญหาครอบครัว
- (10) การจัดที่พักอาศัยอาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
- (11) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- (12) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
- (13) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ซึ่งจากมาตรการด้านสิทธิได้รับความคุ้มครองส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆตามมาตรา 11 ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งบทบัญญัติมาตราอื่นๆในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้สูงอายุฉบับนี้ กฎหมายยังไม่มี บทบัญญัติให้ความคุ้มครองด้านแรงงานของผู้สูงอายุเพื่อให้ความคุ้มครองส่งเสริมสนับสนุนในการจ้างแรงงานของผู้สูงอายุทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชนซึ่งมาตรการในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุรัฐควรกำหนด บทบัญญัติและมาตรการในการจ้างแรงงานและคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุโดยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 11 โดยเพิ่มอนุมาตราในประเด็นหรือแก้ไขในอนุมาตรา 3 การจ้างงานและการประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่เหมาะสมและบัญญัติเพิ่มเติมบทบัญญัติในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเช่นเดียวกับ มาตรการในการให้ความคุ้มครองแรงงานหรือจ้างแรงงานคนพิการตามมาตรา 33,34 ,35 และมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เช่น เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ มาตราใดมาตราหนึ่ง

เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐรับผู้สูงอายุเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความ

มั่นคงของมนุษย์ออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับผู้สูงอายุเข้าทำงาน เช่น

มาตรา xxx นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับผู้สูงอายุเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา ก่อน ให้ส่งเงินเข้ากองทุนผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุนนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่ง แต่มิได้ส่ง ส่งล่าช้าหรือส่งเงินไม่ครบถ้วน ให้เสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ส่งเข้ากองทุนนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งรับผู้สูงอายุเข้าทำงานหรือส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่ผู้สูงอายุหรือเงินที่ส่งเข้ากองทุนแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา xxx ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับผู้สูงอายุเข้าทำงานตามมาตรา ก่อนหรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับผู้สูงอายุเข้าทำงานตามมาตรา xxx และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา xxx หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุแทนก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

มาตรา xxx อธิบดีมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้อัยตทรัพย์สินของนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งไม่ส่งเงินที่จะต้องส่งตามมาตรา xxx ซึ่งการเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นข้อเสนอแนะที่หลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาผู้สูงอายุและนักวิชาการกรรมาธิการผู้สูงอายุต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในด้านสิทธิที่จะได้รับในการคุ้มครองแรงงานและเกี่ยวกับมาตรการบังคับให้ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนใช้มาตราเช่นเดียวกับการจ้างงานคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

2. มาตรการทางสังคมในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ

นอกจากรัฐจะต้องมีมาตรการทางกฎหมายในการออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุที่กล่าวมาแล้ว มาตรการทางสังคมในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุก็ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้เพื่อกำหนดมาตรการต่างๆ ให้ความสอดคล้องและรองรับการดำเนินการ เช่น รัฐจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจต่อหน่วยงานของรัฐเอง หรือภาคเอกชนรวมทั้งผู้ประกอบการดังนี้

2.1 การสร้างโอกาสการจ้างงานด้านการสนับสนุนการจ้างงานที่ยืดหยุ่นเปิดโอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการและผลงานผู้สูงอายุในตลาดแรงงานและเป็นการเพิ่มรายได้

2.2 การสนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุเป็นมาตรการที่ช่วยสร้างงานและการเพิ่มรายได้ซึ่งรัฐอาจได้ให้เงินอุดหนุนบริษัทที่จ้างผู้สูงอายุให้ทำงานพร้อมกำหนดเงื่อนไขว่าลูกจ้างต้องเข้าร่วมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือตั้งศูนย์บริการจัดการงานผู้สูงอายุ

2.3 การสนับสนุนโดยใช้มาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลให้แก่บริษัทที่จ้างผู้สูงอายุเข้าทำงานตามจำนวนที่รับกำหนด

2.4 การขยายอายุเกษียณเป็นมาตรการที่สามารถทำได้ในระยะสั้นแต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างถาวร ซึ่งหลายประเทศได้ใช้มาตรการขยายการเกษียณอายุเพื่อเพิ่มจำนวนคนในวัยทำงาน

2.5 การสร้างการมีส่วนร่วมและประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งถือเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นกรมกิจการผู้สูงอายุ กรมสวัสดิภาพและคุ้มครองแรงงาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีแผนการบูรณาการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับชีวิตและคุณภาพผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

3. มาตรการเชิงนโยบายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ

ในด้านมาตรการเชิงนโยบายของรัฐในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุนอกจากรัฐได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ. ศ. 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐในมาตรา 7 และมาตรา 74 ประกอบกับคำแถลงนโยบายของนายกรัฐมนตรีและนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุแล้วรัฐควรสร้างโอกาสการจ้างแรงงานและเพิ่มความมั่นคงทางการเงินด้วยการสนับสนุนการจ้างงานและยืดหยุ่นการศึกษาตลอดชีวิตโอกาสในการฝึกอบรมอื่นเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของแรงงานผู้สูงอายุในตลาดแรงงานเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุในระยะยาวด้วยความร่วมมือกับองค์กรของรัฐและองค์กรภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มความสามารถของผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ในวิชาชีพสาขาต่างๆ นอกจากนี้แล้วเมื่อพิจารณาจากแนวนโยบายและแผนเกี่ยวกับผู้สูงอายุรัฐได้กำหนดทิศทางการดูแลและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในระยะยาว 2 ลักษณะคือ 1) การดูแลส่งเสริมและคุ้มครองผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองหรือทำงานได้กรณีผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้จากเงินที่รัฐจ่ายให้กับผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือนเช่นการดูแลในสถานสงเคราะห์คนชรา 2) การดูแลส่งเสริมและคุ้มครองผู้สูงอายุที่สามารถทำงานได้ให้มีความจำเป็นเพื่อสร้างรายได้และส่งเสริมการออมจากการทำงานโดยสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการองค์กรทางธุรกิจในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในลักษณะประเภทของงานและกิจการที่สามารถให้ผู้สูงอายุทำได้โดยรัฐต้องกำหนดระบบและกลไกในการดำเนินการบริหารจัดการในการส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเข้าทำงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐตลอดทั้งแรงงานหรือการจ้างงานที่มีลักษณะจ้างงานไปทำที่บ้านรวมทั้งการสร้างงานสร้างรายได้ที่เป็นอาชีพอิสระต่อผู้สูงอายุให้มากขึ้น (พึงพรรณเผ่าจินดา นักวิชาการ กรรมการผู้สูงอายุ)

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุตามนโยบายของรัฐด้านผู้สูงอายุในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงานทำหรือกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมและไม่เกิดภาระต่อสังคมในอนาคตผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทางด้านกฎหมาย

1.1 ผู้วิจัยเห็นสมควรให้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุไว้เป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งเดิมบัญญัติไว้เฉพาะการให้ความคุ้มครองแรงงานทั่วไปในหมวด 2 การใช้แรงงานหญิงในหมวด 3 และการใช้แรงงานเด็กในหมวด 4 โดยผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรเพิ่มบทบัญญัติการใช้แรงงานผู้สูงอายุในหมวด 4/1 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 52/1 เป็นต้นไปเช่นมาตรา 52/1 กำหนดลักษณะและประเภทของงานที่ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้สูงอายุทำงาน 52/2 กำหนดเวลาที่ห้ามนายจ้างมิให้แรงงานผู้สูงอายุทำงานในระหว่างเวลาที่กำหนดไว้ 52/3 กำหนดมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างที่เป็นผู้สูงอายุทำงานล่วงเวลาหรือทำงานในวันหยุด 52/4 กำหนดลักษณะและเงื่อนไขการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเป็นต้น

1.2 ผู้วิจัยเห็นสมควรให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ในประเด็นการเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุโดยให้สถานประกอบการ องค์กรธุรกิจ และหน่วยงานราชการของรัฐให้จ้างแรงงานผู้สูงอายุในระดับต่างๆ พร้อมกำหนดมาตรการและวิธีการจ้างแรงงาน ผู้สูงอายุเป็นกฎกระทรวงเพื่อบังคับใช้ต่อไป และนอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิของผู้สูงอายุในมาตรา 11 ในประเด็นสิทธิและผู้สูงอายุในการทำงานในสถานประกอบการของรัฐ เอกชนเพื่อให้มีความสอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ที่เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบัญญัติในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ และในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุดังกล่าวเช่นเกี่ยวกับมาตรการในการให้ความคุ้มครองแรงงาน หรือจ้างงานคนพิการตามมาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 35 และมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

1.3 ผู้วิจัยเห็นสมควรให้รัฐโดยกระทรวงที่เกี่ยวข้องเช่นกระทรวงแรงงานหรือกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ออกกฎกระทรวงในการกำหนดมาตรการจ้างแรงงานในผู้สูงอายุเพื่อรองรับกฎหมายแม่บท ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่ทางผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการจ้างงานและให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุจากการศึกษาวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

2.1 รัฐควรมีแผนในการพัฒนาทักษะทางอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานในการพัฒนาให้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดและความต้องการของผู้สูงอายุ เช่นทักษะด้านงานบริการ ทักษะด้านงานประดิษฐ์ ตลอดจนอาชีพอิสระโดยเฉพาะการจ้างงานใน

ลักษณะรับงานไปทำที่บ้านโดยบูรณาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงแรงงานในการจัดทำนโยบายและแผนในระดับชาติ

2.2 ควรมีการพัฒนาเครือข่ายด้านองค์การเอกชน สถาบันการศึกษาและหน่วยงานของรัฐทั้งในและต่างประเทศในการพัฒนาและส่งเสริมให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุด้านมาตรการในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุภายใต้กรอบพันธกรณีองค์การสหประชาชาติ:แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ

2.3 วิธีการเผยแพร่ข้อมูลการจ้างงานผู้สูงอายุและขอความร่วมมือ องค์กรของรัฐหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้กำหนดหรือมีนโยบายหรือแผนในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในรายเริ่มแรก ก่อนที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยเฉพาะในประเด็นมาตรการทางกฎหมายในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุและหามาตรการแนวทางในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของกฎหมายต่อไป ในประเด็นการให้ความคุ้มครองหรือสิทธิประโยชน์อื่นๆ ของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นปัญหาและอุปสรรคในด้านการใช้สิทธิผู้สูงอายุตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 หรืออุปสรรคการพิทักษ์และส่งเสริมผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำผลการวิจัยมาบูรณาการการพิทักษ์และพัฒนาผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2555). *สรุปรายงานการประชุมสมัชชาโลก ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุครั้งที่ 2 แผนปฏิบัติการนานาชาติเกี่ยวกับผู้สูงอายุแมดริก 2002 (Madrid International)* (น. 1-9). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพาณิษฐ์ .
- ฉัตรพร โยเหลา. (2560). *สังคมผู้สูงอายุและโอกาสทางธุรกิจในประเทศไทย*. วารสารอุตสาหกรรมสาร, 59 (พฤษภาคม-มิถุนายน), 5-8.
- ฉัตรสมล พงศ์ภิณูญ. (2558). การทบทวนกฎหมายและนโยบายด้านผู้สูงอายุ สู่การจัดการสุขภาพ. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 3(2), 149-162.
- ประภัศร แสงสุขสันต์, และจารีย์ ปิ่นทอง. (2560, 3 กรกฎาคม). สังคมไทยวัยชรากับนโยบายการจ้างงาน. *กรุงเทพธุรกิจ*. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/116708>
- พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541. (2541, 20 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 115 (ตอนที่ 8 ก), หน้า1-44.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (2546, 22 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 127 (ตอนที่ 56 ก), หน้า.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. (2560, 29 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 130 (ตอนที่ 30 ก), หน้า 6.
- พูนสิทธิ์ ว่องธวัชชัย. (2560). *เหลียวหลังสังคมผู้สูงอายุญี่ปุ่น แลหน้าโอกาสธุรกิจไทย*. สืบค้น 11 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.bsngkokbiznews.com/blog/detail/642590>
- เวย์ นุชเจริญ. (2561). *ปัญหาทางด้านการเงินของผู้สูงอายุ*. สืบค้น 11 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.Bangkokbi2news.com/boing/detail/644351>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *สังคมผู้สูงอายุ กับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย*. *เอกสารวิชาการ Academic Focus*. สืบค้น 11 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.parliament.go.th/library>
- BLT Bangkok. (2561, 20 กุมภาพันธ์). *จ้างผู้สูงอายุ สร้างงาน สร้างอาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <http://www.bltbangkok.com/article/info/3/605>

ประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชน
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

นิวัฒน์ รุ่งสร้อย

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

EFFECTIVENESS OF THE SYSTEMATIC SOLID WASTE MANAGEMENT OF
COMMUNITY IN THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION
IN NAKHON PATHOM PROVINCE

Niwat Rungsoi

Instructor of the curriculum of Bachelor of Public Administration, Faculty of Business Administration and
Public Administration, Western University, Thailand

E-mail address: rungsnp@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 5 พฤษภาคม 2564

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 24 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 23 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชน และ 3) เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารและตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนรวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำมาพรรณนาหาข้อสรุปอย่างเป็นระบบมีเหตุผลอ้างอิงทฤษฎีดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมโดยยึดแผนพัฒนาจังหวัดนครปฐมพ.ศ. 2560-2564 เพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับผลการสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

2. ข้อค้นพบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชน มีผลมาจากสภาพปัญหาการไม่มีสถานที่ทิ้งขยะและไม่มีระบบกำจัดหรือการจัดการขยะมูลฝอยตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อม

3. ข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชน โดยอิงจากข้อสรุปที่ค้นพบ ได้แก่ 3.1) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการขยะให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3.2) การแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย 3.3) การพิจารณาสภาพพื้นที่และการจัดการ

ขยะให้ถูกหลักวิชาการ และ 3.4) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ชุมชนนำไปสู่สังคมแห่งการรีไซเคิลและการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมต่อไป

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ การจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ ชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study effectiveness of the systematic solid waste management of community: 2) to study factors affecting the success of the systematic solid waste management of community: and 3) to suggest improvements in the systematic solid waste management of community. This research was a qualitative research. The sample group consisted of 30 people, including executives and representatives of public, private, and civil society and data was collected through in-depth interviews then brought leading up to the systematic, rational conclusion and reference theories to organize the data.

The results revealed that:

1. Effectiveness of the systematic solid waste management of community in the local government organization in Nakhon Pathom province by adhering to the Nakhon Pathom Provincial Development Plan 2017-2021 to drive solutions to natural resources and environmental problems that consistent with the results of the survey of the needs of people in the area of Nakhon Pathom province
2. Findings of factors affecting the success of the systematic solid waste management of community resulted from the lack of a waste disposal facility and the lack of a disposal system or waste management in accordance with environmental standards.
3. Suggestions improvements in the systematic solid waste management of community included: 3.1) the participation of various sectors to allow waste management to be in the same direction: 3.2) solving the problem of redundancy of the law: 3.3) consideration of area conditions and waste management to be technical principles: and 3.4) building knowledge and understanding for the community leads to a society of recycling and waste management of the local government organization in Nakhon Pathom province.

Keywords: effectiveness, the systematic solid waste management, community in the local government organization in Nakhon Pathom province

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การพัฒนาประเทศในระยะและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ ในกำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาตั้งแต่ปี (2558 – 2573) ได้พิจารณาถึงปัจจัยและแนวโน้มหลักที่ประเทศไทยต้องเผชิญจากปัญหาขยะมูลฝอย เป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน อันมีสาเหตุมาจากการขยายตัวและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ รวมทั้งข้อจำกัด ด้านงบประมาณ รวมถึงพื้นที่รองรับและกำจัดขยะมูลฝอยยังมีอยู่อย่างจำกัด จากอัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนอยู่ที่ 1.13 กิโลกรัม /คน/วัน นับวันปัญหาขยะยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยจากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศปี 2559 มีปริมาณขยะ 27.06 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2560 ปริมาณขยะ 27.40 ล้านตัน (กองควบคุมมลพิษ, 2560)

กระทรวงมหาดไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความสะดวกของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมืองการปกครองการพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎรความมั่นคงภายใน กิจการสาธารณภัย และการพัฒนาเมือง และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดกำหนดโดยเฉพาะมลพิษจากขยะมูลฝอย เป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน อันมีสาเหตุมาจากรีมาณขยะจากชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ รวมทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณ รวมถึงพื้นที่รองรับและกำจัดขยะมูลฝอยยังมีอยู่อย่างจำกัด การยอมรับของประชาชน ประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายหลัก หรือระเบียบข้อบังคับที่จะรองรับการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรโดยจะมีเฉพาะกฎหมาย กฎระเบียบที่ใช้สำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย หรือของเสียที่เกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งจากการพิจารณาขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มีการบังคับใช้ดังกล่าวข้างต้น ยังขาดกลไกที่สำคัญในการควบคุมอัตราการเกิดของขยะมูลฝอย ตั้งแต่การออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ การกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย ในการร่วมรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิต หรือการสร้างกลไกให้เกิดการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำหรือรีไซเคิล ภายหลังจากการบริโภค ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยไม่มีประสิทธิภาพ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการเก็บ ขนย้าย และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตพื้นที่ หรือมอบหมายให้หน่วยงานรัฐหรือส่วนราชการท้องถิ่นอื่นรวมทั้ง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการหรือทำร่วมกับราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บ ขนย้าย กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 หรือมอบหมายให้หน่วยงานเอกชนเป็นผู้ดำเนินการหรือทำร่วมกับราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บขนย้าย กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยรวมถึงมีอำนาจในการนำไปดำเนินการใช้หรือหาประโยชน์ได้ตามข้อตกลงที่ทำไว้ระหว่างกันและมีอำนาจในการออกข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อกำหนดเงื่อนไขการประกอบกิจการรับทำการเก็บ ขนย้าย กำจัดหรือหาประโยชน์จากการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ตลอดจนออกข้อกำหนดท้องถิ่น (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561)

จังหวัดนครปฐมเป็นพื้นที่ที่มีการเพิ่มของจำนวนประชากรการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรอุปโภคบริโภคของประชาชนซึ่งก่อให้เกิดวิกฤติปัญหาขยะทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการคัดแยกเก็บ ขนย้าย และกำจัดสิ่งปฏิกูล และมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่น และมีหน้าที่จัดให้มีที่ รongรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามที่สาธารณะและสถานสาธารณะให้เพียงพอและถูกสุขลักษณะ เพื่อที่จะให้สามารถตอบสนองความต้องการ ของประชาชน และแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างตรงเป้าหมาย ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่าไม่มีผู้ใดจะรู้สึกถึงปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่าคน ในท้องถิ่นเอง และการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นนั้นจะส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้เรียนรู้กระบวนการเมือง การบริหารและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (พิระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล, 2564) สภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ยังพบปัญหาต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้บ่อขยะส่งกลิ่นเหม็นรบกวนและเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคเป็นต้นแต่สถานที่กำจัดแบบถูกต้องมีไม่เพียงพอซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวขณะเดียวกันปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่การเก็บรวบรวมขนส่งและกำจัดยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการดังกล่าวและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุมมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอและการกำจัดที่ไม่ถูกสุขลักษณะยังมีอยู่มากรวมทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างระบบการจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะมากขึ้น เพื่อการก่อสร้างระบบกำจัดขยะชุมชนภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดอย่างไรก็ตามยังมีหลายพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณหรือบางพื้นที่ที่มีระบบแล้วแต่ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ถูกสุขลักษณะตามที่ได้ออกแบบไว้รวมทั้งพื้นที่รองรับและการกำจัดขยะมูลฝอยมีอยู่จำกัดและขาดการยอมรับของประชาชนบางแห่งได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชนจนไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้ทั้งนี้ในการจัดทำโครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะที่ผ่านมามากไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินงานดูแลรักษาระบบอย่างต่อเนื่องทำให้มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและการบริหารจัดการที่ชัดเจนนอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่มิมีลักษณะต่างคนต่างทำทำให้มีสถานที่กำจัดมูล

ฝอยที่ไม่ถูกสุขลักษณะขนาดต่างๆ กันกระจายทั่วไปและสิ้นเปลืองงบประมาณดังนั้นปัญหาขยะมูลฝอยจึงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่นับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น

ดังนั้นจากความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัยผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม” จากสถานการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นว่าขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ในขณะที่อัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดและอัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้นวิกฤตปัญหาขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่มีการขยายตัวสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการขยายตัวและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งมีกระบวนการที่สำคัญในการดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมให้ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพิ่มขึ้นสู่ความยั่งยืนต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าวิจัยดังต่อไปนี้

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา:** งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการเชิงคุณภาพโดยเป็นการศึกษาที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ

ระดับภาค และระดับประเทศอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศรวมทั้งร่วมการแก้ปัญหาและการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนของพื้นที่ในจังหวัดนครปฐม โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมตามแนวคิดและทฤษฎี ทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งทั้งศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการสืบค้นข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ครอบคลุมเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยรวมทั้งนโยบายผู้บริหาร แผนงานและโครงการต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาวิเคราะห์ตามกรอบกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยให้ครบถ้วน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตด้านประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในการดำเนินการของจังหวัดนครปฐมตาม Roadmap โดยพิจารณาปริมาณขยะที่มีการรวบรวมกำจัดและสภาพพื้นที่สถานที่ฝังกลบรวมทั้งศักยภาพขององค์กร ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เทศบาลนครปฐมที่สามารถเป็นรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย Model M รองรับขยะมูลฝอยได้ 230-250 ตันต่อวัน มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย พื้นที่ 232 ไร่ จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รวบรวมขยะมูลฝอยไปกำจัดที่สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลนครปฐมจำนวน 24 แห่ง

กลุ่มที่ 2 เทศบาลสามง่าม สามารถเป็นรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบ Model S รองรับขยะมูลฝอยได้ 50 -100 ตันต่อวัน มีสถานที่ฝังกลบพื้นที่ 29 ไร่ จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รวบรวมขยะมูลฝอยไปกำจัดสถานที่กำจัด 21 แห่ง

กลุ่มที่ 3 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม จำนวน 6 แห่ง

กลุ่มที่ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการจ้างเอกชนดำเนินงาน 60 แห่ง

กลุ่มที่ 5 การจัดการของเสียอันตรายชุมชนในระดับจังหวัด ได้แก่ สถานที่เก็บรวบรวมจัดเก็บของเสียอันตรายชุมชนในระดับจังหวัดมี 2 แห่ง (ที่มา : การประชุมขับเคลื่อน Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5, 2557)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ตามขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ต้องการและจัดทำข้อมูลใหม่ให้ครอบคลุมกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. ประชาชนและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถให้ข้อมูลได้ดี

ที่สุด เป็น 3 กลุ่ม มีดังนี้

กลุ่มที่ 1 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกมาแบบเจาะจง จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการขยะ จำนวน 10

กลุ่มที่ 3 ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 10 คน โดยรวมทั้งสิ้น 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับในปัจจุบันการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างไรบ้าง และในประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างเป็นระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว ได้นำมาถอดความแบบคำต่อคำ และจัดกลุ่มประเด็นเนื้อหาให้สอดคล้องกับคำถามตาม วัตถุประสงค์การวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เลือกใช้เพื่อ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนา (บุษกร เชี่ยวจินดาภานต์, 2561)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม พบว่า

ประเด็นที่ 1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม โดยสรุปว่า

1.1 การกำหนดนโยบายตามหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้สามารถบริหารจัดการโดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งโดยภาพรวมแล้วนโยบายมีการกำหนดหรือปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่นอยู่เสมอ ซึ่งจะครอบคลุมประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง ซึ่งในจุดนี้ทางท้องถิ่นมีการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมเพื่อให้บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยจะต้องอยู่บนพื้นฐานความพึงพอใจของประชาชนเป็นหลัก โดยมีมาตรการดูแลการบริหารจัดการในการกระจายอำนาจดำเนินนโยบาย ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดมีการออกนโยบายให้โรงงานอุตสาหกรรมชุมชน ในแต่ละแห่งมีการดำเนินตามนโยบายที่ทางท้องถิ่นได้กำหนดไว้ โดยให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการซึ่งมีการประชุมเพื่อหาแนวทางและมาตรการในการจัดการขยะมูลฝอยในท้องถิ่น เพื่อให้บริหาร

จัดการได้อย่างมีระบบแบบแผนทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งกฎระเบียบข้อบังคับข้อบัญญัติที่ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในภาคครัวเรือน โรงงานอุตสาหกรรม ในการจัดการขยะที่มีพิษต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบหลักการปฏิบัติ ที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีระบบต่อไป

1.2 การส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐม มีการพัฒนารูปแบบในการบริหารจัดการขยะของหน่วยงานในการแก้ไขของปัญหาขยะมูลฝอยโดยตรง มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นหลักสากลเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ มีการสรุปประเมินผลนำไปใช้ได้จริงและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการขยะในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายพร้อมทั้งสามารถประเมินผลการปฏิบัติในทุก ๆ ส่วน พร้อมทั้งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทราบและตระหนักมาโดยตลอดเกี่ยวกับปัญหาขยะในชุมชน การกำหนดไว้อย่างมีแบบแผนซึ่งจะต้องปฏิบัติและการประเมินผลรอบด้านเพราะเป็นฐานในการผลิตซึ่งจะเต็มไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรมขยะที่เป็นพิษซึ่งทางท้องถิ่นจะต้องมีการจัดการขยะเหล่านี้ให้ถูกต้อง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมรวมทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนให้ได้รับความพึงพอใจในการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับปรุงบำรุงรักษาพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและภูมิทัศน์ให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนให้สมกับเป็นเมืองน่าอยู่สร้างระบบบริหารจัดการที่ดีโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการวางแผนการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรม พร้อมทั้งจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยทั้งในรูปของการว่าจ้างการร่วมลงทุนหรือการให้สัมปทานรับจ้างควบคุมระบบกำจัดมูลฝอยกำหนดองค์กรและหน้าที่ในการควบคุมกำกับดูแลการจัดการมูลฝอยของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่อไป

1.3 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนรวมทั้งการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการพัฒนาศึกษาเรียนรู้ในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะที่ถูกวิธีทั้งในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจในทิศทางและพันธกิจของส่วนท้องถิ่นมีในการสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนภาคอุตสาหกรรม การจัดการที่เป็นระบบพร้อมทั้งตั้งเป้าหมายในการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด โดยอยู่บนความพึงพอใจของประชาชนเป็นหลักให้ประชาชนสามารถนำขยะมารีไซเคิลได้ เช่นกระดาษพลาสติกโลหะเป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับการสร้างจิตสำนึกของประชาชนและส่งเสริมการมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงหรือลดการสร้างขยะมูลฝอยในการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยประเภทต่างๆ ปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องแก่เยาวชนโดยให้การศึกษาและรณรงค์ให้เกิดความร่วมมือปฏิบัติรวมทั้งให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมาก

1.4 เป้าหมายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชน โดยปริมาณขยะต้องลดลง มีการกำจัดอย่างถูกวิธีถูกหลักสากลและที่สำคัญจะต้องมีระบบในการจัดการขยะ และสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในจังหวัดนครปฐมในการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่อให้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และ

ส่งเสริมการเป็นเมืองตัวอย่างที่น่าอยู่โดยการส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นอนุรักษ์ธรรมชาติการจัดการขยะที่ถูกตามหลักอนามัย พร้อมทั้งมีพื้นที่ในการจัดการขยะที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อชุมชน และเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัวอย่างในการจัดการขยะที่เป็นระบบได้รับการยอมรับตามหลักสากล ซึ่งให้ครัวเรือนมีการจัดการขยะที่ถูกวิธีเริ่มตั้งแต่ การคัดแยกขยะ การนำขยะบางส่วนกลับมาใช้ใหม่ การกำจัดขยะอย่างถูกวิธีด้วยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้เกิดการลดและคัดแยกขยะณแหล่งกำเนิดสนับสนุนส่งเสริมการสร้างธุรกิจเอกชนจากขยะรีไซเคิลพัฒนาระบบรวบรวมคัดแยกและโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งออกกฎหมายให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อซากผลิตภัณฑ์ของตนเองและนำมาตรการทางภาษีมาใช้ในการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจให้เกิดการลดและคัดแยกขยะในการแก้ไขปัญหาขยะ

1.5 การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเปิดโอกาสให้ประชาชน รวมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนในการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับปัญหาของขยะการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างตรงจุด มีการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการอบรมสัมมนาเชิงวิชาการเกี่ยวกับปัญหาขยะ การให้ความรู้ในเรื่องการจัดการขยะ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนเมื่อได้รับความเดือดร้อนจากโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์อย่างสูงสุด และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะการประชุมหามาตรการในความร่วมมือการบริหารท้องถิ่น ซึ่งจะต้องส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปรับปรุงแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็วตามลักษณะองค์ประกอบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่สามารถดำเนินการได้ตั้งแต่แหล่งกำเนิดโดยจัดวางภาชนะให้เหมาะสมตลอดจนวางระบบการเก็บรวบรวมมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อให้การจัดเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดการปนเปื้อนของขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

ประเด็นที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม โดยสรุปว่า

2.1 ข้อจำกัดของงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่นมีการจัดงบประมาณในการกำจัดขยะซึ่งทางท้องถิ่นมีการจัดสรรงบประมาณที่พอเพียง แต่ในบางครั้งปัญหาในเรื่องของจำนวนปริมาณขยะกับงบประมาณที่จัดสรรไม่เพียงพอบางในแต่ละปี ซึ่งมีสาเหตุมาจากจำนวนของขยะที่เพิ่มขึ้น และปัญหาที่สำคัญอีกบางประการคือ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการขยะโดยตรงในการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนิน ซึ่งทางท้องถิ่นมีความจำเป็นในการนำงบประมาณไปใช้ในด้าน ๆ อื่นซึ่งงบประมาณที่มีอยู่มีการจัดสรรที่เพียงพออยู่แล้วแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจมีอยู่บ้างแต่น้อย ส่วนเรื่องของบุคลากรในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการจะต้องจัดให้มีบุคลากรให้พอเพียงต่อการปฏิบัติงานในสำนักงานและการปฏิบัติงานรักษาความสะอาดและขยะมูลฝอยจะต้องมีการรอบชี้แจงให้ซึ่งงบประมาณที่จัดสรรในส่วนนี้ยังไม่มีเพียงพอต่อการดำเนินในแต่ละปี ซึ่งต้องมีการปรับปรุงแก้ไขต่อไปให้ดีขึ้นซึ่งมองภาพรวมแล้วยังไม่เพียงพอต่อการจัดการเกี่ยวกับขยะ โดยที่มองว่า

ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้มีผลมาจากปัญหาที่หลากหลายโดยท้องถิ่นก็พยายามที่จะแก้ไขปัญหาในแต่ละจุดซึ่งบางที่อาจจะตรงจุดบ้างบางที่อาจจะไม่ตรงจุดจึงต้องแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป

2.2 การเพิ่มของจำนวนประชากรในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างเป็นระบบตามแนวทางพระราชบัญญัติใช้หลักการ 3 R's ในจังหวัดนครปฐมเกิดผลกระทบอย่างมาก เพราะว่า จำนวนประชากรถ้าเป็นคนในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีจำนวนไม่มาก แต่เนื่องจากเป็นฐานการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่มีความจำเป็นต่อโรงงานอุตสาหกรรมจึงเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี และปัญหาเหล่านี้จะมีผลที่ตามมาอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาในเรื่องของขยะจึงเพิ่มขึ้นจำนวนมากเช่นกัน ทำให้การกำจัด การบริหารจัดการ ยากต่อการควบคุมถ้ามีระบบในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นในทุก ๆ ด้าน โดยต้องสร้างความเข้าใจในหลาย ๆ ฝ่ายในเรื่องที่เกิดขึ้นนี้ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในการจัดการท้องถิ่นอย่างหนึ่ง แต่ถ้ามีระบบในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพปัญหาเหล่านี้ก็จะหมดไป การเพิ่มขึ้นจำนวนประชากรเกิดขึ้นในทุกพื้นที่โดยที่ประชาชนที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่นั้นเป็นคนในพื้นที่ที่มีจำนวนที่น้อยกว่าประชาชนต่างถิ่นที่เข้ามาอาศัยในการประกอบอาชีพต่าง ๆ

2.3 การบูรณาการร่วมกันระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และประชาชนนั้น ทางท้องถิ่นได้มีการจัดอบรมการให้ความรู้เชิงวิชาการอีกทั้งการรณรงค์การรักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้ร่วมมือกันพร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีผลกระทบระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมกับชุมชนในเรื่องของปัญหาขยะ ซึ่งมีการประเมินการปฏิบัติงาน และการสร้างความพึงพอใจของคนในชุมชนเป็นหลักเช่น การทิ้งขยะในที่สาธารณะ การกำจัดขยะที่ถูกวิธีซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งต้องบูรณาการร่วมกันอย่างจริงจัง การบูรณาการร่วมกันของภาครัฐ เอกชน และประชาชนนั้น ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของการปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องแก่เยาวชนและการรณรงค์ให้เกิดความร่วมมือปฏิบัติ รวมทั้งให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการทิ้งขยะ เพราะว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกที่ดีในการทิ้งขยะ การทิ้งในที่สาธารณะและการกำจัดขยะที่ถูกวิธี ทำให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างมากซึ่งต้องได้รับการแก้ไขในตรงนี้การประชุมหารือให้มีการจัดการระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบครบวงจร ในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง และสร้างความร่วมมือให้เกิดผลสำเร็จได้

2.4 ข้อจำกัดของพื้นที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่เพียงพอต่อการนำมาใช้เป็นพื้นที่ในการกำจัดขยะ พร้อมทั้งนายทุนมีการจัดทำเป็นหมู่บ้านจัดสรรราคาที่ดินจึงเพิ่มสูงขึ้นทำให้ทางท้องถิ่นไม่มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการซื้อที่ดินนำมาใช้ในการกำจัดขยะ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างมากในเรื่องของราคาที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากการสร้างหมู่บ้านจัดสรร ที่นายทุนไปซื้อที่ดินเพื่อทำหมู่บ้านและการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมทำให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งพื้นที่ในการกำจัดขยะมีค่อนข้างจำกัด แต่ปริมาณขยะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหาอย่างมาก แต่ในบางครั้งท้องถิ่นยังไม่มีงบดำเนินการใด ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งสร้างความไม่พึงพอใจให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น และอาจจะส่งผลกระทบต่อการเข้า

ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท้องถิ่นจัดทำไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของคนในท้องถิ่น สร้างที่ทำงาน ซึ่งพื้นที่ในการจัดสรรเพื่อใช้เป็นที่กำจัดขยะนั้นย่อมมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินใช้เป็นพื้นที่กำจัดขยะ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อทรัพยากรทางธรรมชาติที่เพิ่มมากขึ้น

2.5 ความไม่เข้มงวดเพียงพอของมาตรการทางกฎหมายในท้องถิ่นมาตรการทางกฎหมายในท้องถิ่นในส่วนนี้ทางท้องถิ่นมีการกำหนดในเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับขยะ การจัดตั้งโรงงาน หรือการตั้งบ้านเรือนปลูกสิ่งก่อสร้างการละเลยในเรื่องของกฎ ระเบียบข้อบังคับของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การทิ้งขยะไม่ถูกที่ไม่มีการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ไม่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความร่วมมืออย่างจริงจังปัญหาการนำไปปฏิบัติหรือข้อเรียกร้องในบางประการทำให้ความสำเร็จในการนำไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ และความไม่เข้มงวดเพียงพอบางเรื่อง เช่น การรู้เห็นเป็นใจในเรื่องของปัญหาขยะในโรงงานอุตสาหกรรม การทุจริต การให้สินบนข้าราชการที่ไปตรวจโรงงานเกี่ยวกับขยะเป็นพิษและการปล่อยของเสียลงสู่แม่น้ำลำคลองทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติอย่างมากเกี่ยวข้องกับอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการขยะและอัตราค่าธรรมเนียมการลดและใช้ประโยชน์จากขยะกำหนดระเบียบข้อบังคับมาตรฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกลไกการเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อใช้ประโยชน์และลดปริมาณขยะและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระบบการติดตามตรวจสอบต่อไป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม โดยสรุปว่า

ประเด็นที่ 1 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม โดยยึดแผนพัฒนาจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2560-2564 มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมสู่สมดุลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับผลการสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะสภาพปัญหาการไม่มีสถานที่ทิ้งขยะและไม่มีระบบกำจัดหรือการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นไปตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมและไม่ก่อให้เกิดมลพิษพร้อมทั้งการจัดการขยะมูลฝอย มีการปรับปรุงแก้ไขและหามาตรการในการจัดการให้ถูกหลัก และมีการนำโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ พร้อมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ โดยการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการขยะให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนและความขัดกันของกฎหมาย จะเป็นการแก้ปัญหาการบริหารจัดการขยะได้อย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพภัสสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2561). ศึกษาภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในท้องถิ่น : กรณีศึกษา เทศบาลเมืองจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการในการจัดการขยะมูลฝอย ต้องมีความชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยกระตุ้นให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม เช่น การชักชวน ชี้แจงถึงความสำคัญและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องพร้อมทั้งมีมุมมองในการจัดการขยะไปในทิศทางเดียวกันว่า ขยะมีใช้ทรัพยากรสิ้น แต่เป็นสิ่งที่ต้องกำจัด/จัดการให้หมดไป พร้อมทั้งผลงานวิจัยของทิวา ประสุพรรณ ศิริวัฒน์ จิระเดช ประไพ ดารากร เจียมวิจักขณ์ และปรีชา ดิลกวุฒิสิทธิ์ (2559) วิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ตำบลบ้านแลง พบว่า เมื่อมีการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะสามารถลดปริมาณขยะได้ โดยจะส่งผลกระทบต่อระบบการเก็บ ขนย้าย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งค่าใช้จ่ายงบประมาณในการจัดการขยะที่ลดลงและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสันชัย พรหมสิทธิ์. (2562). ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะที่ประสบผลสำเร็จของพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มจากมีนโยบายที่ชัดเจน มีการประสานการดำเนินงาน มีแผนงานและงบประมาณในการจัดกิจกรรมลดปริมาณและภาคประชาสังคมต้องมีการสร้างกฎระเบียบขึ้นในพื้นที่เพื่อสร้างความสามัคคีความมีวินัยและปลูกจิตสำนึกสาธารณะตามลำดับ

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมโดยใช้หลักการ 3R's ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ระดับครัวเรือน เสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมทั้งพัฒนากฎระเบียบมาตรการและบังคับใช้กฎหมาย ในการเสริมสร้างองค์ความรู้บุคลากรและพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล และเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาจัดการขยะมูลฝอยเพื่อรองรับขยะชุมชนมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนเพิ่มขึ้นภาครัฐเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทุกคนก็ควรตระหนักถึงปัญหาการจัดการขยะที่จะเกิดขึ้นในอนาคตสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุดา สุขารมณ. (2552) ศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือระหว่างองค์การในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ผลการวิจัยพบว่า การมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันมีความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการที่สุด แต่ละฝ่ายยอมรับในการมีผู้นำร่วมกัน เป็นความร่วมมือที่หวังผลระยะยาว มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิระพงษ์ วรรณศิริตระกูล. (2564). ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการการค้าข้างทางที่เหมาะสมของกรุงเทพมหานคร ผู้การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ซึ่งมีนโยบายแผนปฏิบัติงานพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ที่มีความชัดเจนครอบคลุมต่อการนำนโยบายไป ปฏิบัติ และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แต่มีข้อจำกัดเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ซึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้จากหลายปัจจัยที่กล่าวมา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกิตติ มีศิริ. (2559). วิจัยเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน : กรณี ศึกษาชุมชนเกตุไพบราละ 3, 4, 5 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเกตุไพบราละ 3, 4, 5 ประสบผลสำเร็จมี 4 ปัจจัย ดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งและอุทิศตนให้ชุมชน 2) วิธีการจัดการขยะมูลฝอย 3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและเครือข่ายภายนอก 4) ทุนทางสังคม พร้อมทั้งผลงานวิจัยของสุรสิทธิ์ เพชรปิตุพงษ์ และสุวรรรัฐ แลสันกลาง. (2560). ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

บ้านวังหม้อ เทศบาลตำบลร้องกวาง อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่าประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับ ประโยชน์ของการจัดการขยะมูลฝอยจากการอบรมและจากการประชาสัมพันธ์ตลอดถึงการได้ความรู้เรื่อง โทษที่เกิดจากปัญหาขยะมูลฝอย พร้อมทั้งผลงานวิจัยของธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2560). ศึกษาวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความเชื่อมั่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้กระบวนการ มีส่วนร่วม จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐมากขึ้นต่อเมื่อประชาชนได้รับและเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมจากการมีส่วนร่วมตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1 การวางยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการในการจัดการขยะมูลฝอย ต้องมีความชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ควรมีส่วนร่วมในการจัดการขยะไปในทิศทางเดียวกันว่า ขยะมีใช้ทรัพยากรสิ้นแต่เป็นสิ่งที่ต้องกำจัด/จัดการให้หมดไป และรายได้ที่ได้จากการจัดการขยะเป็นเพียงผลพลอยได้ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินกิจการการด้านขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะต่างๆ ควรให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการอย่างเบ็ดเสร็จ ทั้งคน งาน เงิน และกระบวนการ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งทำอย่างไรให้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564) นำไปสู่การบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถใช้อำนาจในการจัดทำค่าของบประมาณในการจัดการของเสียอันตรายในห้วงปฏิบัติการหลังการตรวจพิสูจน์หลักฐาน

1.3 ควรมีการจัดทำโครงการนำร่องหรือโครงการต้นแบบในเชิงบูรณาการ โดยให้มีความเกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยกำหนดตัวชี้วัดหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกันในการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะ ในคำรับรองการปฏิบัติราชการ พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาขยะชุมชนในแต่ละระดับของการบริหารปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนอย่างเป็นระบบในจังหวัดนครปฐมให้ชัดเจน

1.4 ส่งเสริมบริบทของการเกิดขยะและกำจัดขยะที่ต้นทางและปลายทาง ได้แก่ 1) ขยะต้นทาง ส่งเสริมผู้ผลิตในการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 2) ขยะปลายทาง ส่งเสริมอุตสาหกรรมรีไซเคิลให้กระจายครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัด นครปฐมโดยการส่งเสริมให้เกิดร้านรับซื้อของเก่าหรือกลุ่มชาเล้งที่ถูกต้องตามกฎหมายให้ครอบคลุมพื้นที่ ส่งเสริมธุรกิจที่ส่งเสริมการรีไซเคิลอย่างชัดเจน

1.5 ควรให้ผู้ผลิตมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม โดยการเก็บค่ากำจัดขยะจากผู้ผลิตที่ก่อให้เกิดขยะด้วย พร้อมทั้งการสร้างโรงเผาขยะที่ผลิตกระแสไฟฟ้าได้เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ และควรติดตามผลที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างโรงเผาขยะในพื้นที่นั้น ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐมในตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการทราบถึงปัญหา และแนวทางในการแก้ไขต่อไป

2.2 ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบของชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพเพื่อการค้นพบที่น่าสนใจนอกเหนือจากการศึกษาวิจัยในการครั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะสามารถดำเนินไปได้ และควรกำหนดขอบเขตการบังคับใช้เฉพาะในพื้นที่มีปัญหาวิกฤตเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข และพื้นที่นั้นมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง อีกทั้งต้องกำหนดหัวระยะเวลาในการบังคับใช้ที่ชัดเจน กำหนดให้มีมาตรการอื่นเพื่อรองรับที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติในภายหลัง จึงจะเกิดผลในเชิงรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพสู่ความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2560). แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559 – 2564). สืบค้น 24 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.pcd.go.th>
- กิตติ มีศิริ. (2559). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนเกตุไพเราะ 3,4,5 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิวา ประสุวรรณ, ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ, ดารากร เจียมวิจักขณ์, และปรีชา ดิลกภูมิพิสิทธิ์. (2559). รูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ตำบล บ้านแลง. วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยของกรม ใน พระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 45-60.
- ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับความเชื่อมั่นในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น. กรุงเทพฯ: มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- บุษกร เชี่ยวจินดาภานต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 13(25), 103-118.
- พัทธสรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2561). ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลเมืองจังหวัดปทุมธานี, วารสารคฤ ศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 15(2), 491-500.
- พิระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล. (2564). การบริหารจัดการการค้ำข้างทางที่เหมาะสมของกรุงเทพมหานคร สู่การ พัฒนาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ยั่งยืน. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(2), 394-409.
- วรสุดา สุขารมณ์. (2552). ความร่วมมือระหว่างองค์การในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (ปริญญา นิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สันชัย พรหมสิทธิ์. (2562). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 9(1), 67-81.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). ฐานข้อมูลเพื่อการรายงาน สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. สืบค้น 30 เมษายน 2563, จาก http://www.onep.go.th/env_data/.
- สุรสิทธิ์ เพชรปิตุพงษ์, และสุวัธน์ แลสันกลาง. (2560). การประเมินโครงการบริหารจัดการขยะมูลฝอย บ้านวัง หม้อ เทศบาลตำบลร่องกวาง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราช ภัฏเชียงราย, 10(3), 131-142.

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย

ผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

อรรควิทย์ อรรคสิงห์ จิระนันท์ ชัยรัตนคำโรจน์ และ พีระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

THE CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS INFLUENCING COMMUNITY
PREPAREDNESS TO PROMOTE EXERCISE FOR ELDERLY IN PRIMARY UNIT,
NATIONAL HEALTH SECURITY OFFICE (NHSO), BANGKOK

Akkhawit Akkhasingha, Jiranan Chairatanakumrod and Peerapong Woraphatthirakul

Lecturer of the Curriculum of Public Administration, Faculty of Business and Public Administration,

Western University, Thailand

E-mail address: paladintooper2505@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 5 พฤษภาคม 2564

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 28 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 23 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุทั้งเพศหญิงและเพศชายที่พักอาศัยในชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) แบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดประเมินค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยายโดยใช้โปรแกรม SPSS และการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง โดยใช้โปรแกรม LISREL

ผลการวิจัยพบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานครที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ผลการเตรียมชุมชน และการส่งเสริมกิจกรรมทางกายเป็นสาเหตุทางตรงของ การเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย ผลการดำเนินงานความต้องการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย เป็นสาเหตุทางอ้อมในส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุ โดยส่งผ่านการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุ โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า Chi-

square = 4.179, $p = .997$, $\chi^2 / df = .279$, GFI = .998, CFI=1.000, RMR=.006, NFI = .996, RMSEA=.000 ทั้งนี้ ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 78

คำสำคัญ: การเตรียมชุมชน การส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุ หน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

Abstract

The purposes of this research were to develop the causal relationship model of factors influencing community preparedness to promote exercise for elderly in primary unit, National Health Security Office (NHSO), Bangkok and verify the consistency of the developed model with the empirical data. The sample group was 420 elderly people, both female and male, residing in the community of Bangkok by doing Nonprobability sampling: Snowball sampling. The data collection tools were 5-level of Rating Scale which analyzed data by descriptive statistical analysis using SPSS and analysis of Structural Equation Models using LISREL program.

The finding indicates that the causal relationship model of factors influencing community preparedness to promote exercise for elderly in primary unit, National Health Security Office (NHSO), Bangkok, includes community preparation results and the promotion of physical activity is a direct cause of community preparedness to promote exercise for elderly. The developed model is consistent with the empirical data that based on Chi-square square = 4.179, $p = .997$, $\chi^2 / df = .279$, GFI = .998, CFI=1.000, RMR=.006, NFI = .996, RMSEA=.000. The 78 percent of the variance in the model could explain the variability of community preparedness to promote exercise for elderly in primary unit, National Health Security Office (NHSO), Bangkok.

Keywords: Community Preparedness, Promote Exercise for Elderly, Primary Unit of National Health Security Office (NHSO), Bangkok

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุประมาณ 9 แสน 5 หมื่นคน หรือประมาณ 17% ของประชากรทั้งหมด และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตอันใกล้ ในบางเขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) ยกตัวอย่างเช่นในเขตสายไหมมีประชากรผู้สูงอายุเกินกว่า

20% ของประชากรทั้งหมดในเขตถือว่าก้าวสู่สังคมของผู้สูงอายุเต็มรูปแบบแล้วผู้สูงอายุซึ่งปัจจุบันประเทศไทยกล่าวคือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545) ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่สุดเนื่องจากมีประชากรสูงอายุย้ายถิ่นตามครอบครัวหรือลูกหลานเข้ามาทำงานแล้วนำผู้สูงอายุเข้ามาด้วยไม่ว่าจะนำมาเลี้ยงดูด้วยความเป็นห่วงว่าจะไม่มีคนดูแล หรือจะนำมาเลี้ยงลูกหลานก็ตาม แต่จากบริบทของผู้สูงอายุที่อยู่ต่างจังหวัดที่รู้จักกันเดินไปไหนก็รู้จักกันพักตากันแต่เมื่อมาอยู่กรุงเทพมหานครหันหน้าไปทางไหนก็ไม่รู้จักใครขนาดบ้านติดกันยังไม่รู้จักกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัสสรณ์ วรภัทร์ธระกุล (2562ก) ศึกษาวิจัยเรื่องอิทธิพลทางสังคมที่มีผลต่อนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุซึ่งการที่สังคมอยู่ในหมู่บ้านกำแพงสูงยามรักษาการแน่นหนาทำให้เกิดภาวะเครียด ความจริงแล้วผู้สูงอายุเป็นผู้เคยเป็นเสาหลักของครอบครัวหาเงินเลี้ยงดูครอบครัวมาโดยตลอดแต่เมื่ออายุมากขึ้นไม่สามารถทำงานได้จากผู้เคยเลี้ยงคนอื่นต้องมาให้คนอื่นเลี้ยง จึงมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นภาระของครอบครัว ในด้านสังคม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ ต้องพึ่งพา เป็นภาระทั้งต่อ ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ทั้งด้านสุขภาพ การเงิน ความเสื่อมจากเซลล์สมอง การขาดแคลนคนดูแล คนเข้าใจ และแรงทรัพย์ เป็นเหตุให้ผู้สูงอายุมักมีอาการซึมเศร้าได้ง่าย สอดคล้องกับการศึกษาของมารดี ศิริพัฒน์ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยการตลาดมีผลต่อความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ ดังนั้น ถ้าไม่ตระหนักถึงปัญหาของผู้สูงอายุ และให้การดูแลอย่างถูกต้อง ผู้สูงอายุจะกลายเป็นปัญหาใหญ่หลวงของประเทศ ความเป็นจริงผู้สูงอายุเป็นประชากรซึ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว กล่าวคือ

หน่วยงานปฐมภูมิภาคเอกชน (Primary Care Unit = PCU) เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2545 เริ่มจากนโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยมุ่งหวัง ให้ประชาชนทุกคน ในประเทศไทย มีสิทธิ ในการรักษาพยาบาล อย่างเท่าเทียมกัน ทุกคน เดิมทีเดียว ผู้มีสิทธิ ในการรักษาพยาบาล มีเพียง บัตรข้าราชการ และครอบครัว และสิทธิประกันสังคม นอกนั้นต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง ถ้าไม่มีเงิน ก็ต้องยื่นคำร้องขอ ต่อกกรมประชาสงเคราะห์ว่ายากจน และกรมประชาสงเคราะห์ หน่วยบริการปฐมภูมิคลินิกชุมชนอบอุ่นดูแลประชาชน ตั้งแต่แรกคลอดจนถึงแก่ความตาย ทุกวัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสัญญา ห่วงกิจ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ เขต13 กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารจัดการ โดยสร้างความครอบคลุมด้านหลักประกันสุขภาพให้กับประชาชนชาวไทย ผ่านกลไกการมีส่วนร่วม การสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ทั้งของประชาชน และบุคลากรสาธารณสุขผู้ให้บริการ ควบคู่กับการหนุนเสริมการจัดระบบบริการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวก (นภาพรณ หะวานนท์ และธีรวิทย์ วรธรินัทย์, 2552 และประนอม โททกานนท์, 2554) ในด้านสถานการณ์สุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุไทยเป็นโรคเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิต ไตวาย โรคดังกล่าวสามารถ นำไปสู่

ภาวะทุพพลภาพและการเสียชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นภาวะที่บั่นทอนสุขภาพ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ, 2553) สิ่งที่สูงอายุต้องการมากที่สุดในช่วง บั้นปลายชีวิต คือ ความสุข อันเกิดจากการมีคุณภาพชีวิตที่ดี 3 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ การมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม (ลัดดา ดำริการเลิศ, 2555) โดย การมีสุขภาพที่ดีย่อมเกิดจากการที่บุคคลทำกิจกรรมที่เป็น(Pender, 1996) และนอกจากการที่สูงอายุดูแลสุขภาพของตนเองแล้ว ยังสามารถรับการดูแลจากบุคคลอื่นได้ด้วย หรือที่เรียกว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นการกระทำที่ส่งผลในทางบวก มากกว่าทางลบ ซึ่งมีผลให้สุขภาพและความเป็นอยู่ของบุคคลดีขึ้น (Cohen and Syme, 1985) ดังนั้น สถาบันครอบครัวจึงเป็นสถาบันหลักในการทำหน้าที่สนองความต้องการทั้งทางร่างกาย อารมณ์และสังคมแก่ผู้สูง อายุ และทั่วถึงของระบบหลักประกันสุขภาพ ดังนั้นจึงหมายรวมถึงประชากรผู้สูงอายุ (กรมการแพทย์, 2557) ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงได้แก่ เด็กและผู้สูงอายุ จะมีจำนวนมากกว่าประชากรในวัยแรงงาน ประชากรเด็กน้อยกว่าผู้สูงอายุ สถานการณ์นี้เป็นผลมาจากการลดภาวะเจริญพันธ์อย่างรวดเร็ว และการลดลงอย่างต่อเนื่องของระดับการตายของประชากร ทำให้จำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุของไทย เพราะการมีสุขภาพที่ดีไม่ใช่แค่ร่างกายเท่านั้นที่แข็งแรง แต่รวมทั้งจิตใจและสังคม นั่นคือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์ มีจิตใจที่แจ่มใสทำตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองและการมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับครอบครัวและผู้อื่น (พีระพงษ์ วรภัทร์ธีระกุล, 2563).

จากปรากฏการณ์ข้างต้น เป็นประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร” เพื่อเป็นการศึกษาในฐานะผู้ซึ่งมีภารกิจหลักในการให้บริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครโดยเป็นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับมาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมอย่างเหมาะสม รวมทั้งควรสนับสนุนงบประมาณให้ผู้สูงอายุด้วยกันที่มีศักยภาพและมีจิตอาสาเข้าร่วมดูแลผู้สูงอายุอื่นเพื่อให้เข้าถึงบริการภาครัฐการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานปฐมภูมิภาคเอกชนในการให้บริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

โดยผู้วิจัยขอเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานของการวิจัย

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ผลการเตรียมชุมชนและการส่งเสริมกิจกรรมทางกายเป็นสาเหตุทางตรงของการเตรียมชุมชน
3. การส่งเสริมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุผลการดำเนินงานความต้องการส่งเสริมกิจกรรมทางกายเป็นสาเหตุทางอ้อมในส่งเสริมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา :** โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมตามแนวคิดและทฤษฎี ทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พร้อมทั้งทั้งศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยให้ครบถ้วนต่อไป
2. **ขอบเขตด้านประชากร :** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยเป็นบุคคลกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ที่เป็นตัวแสดงที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในหน่วยบริการปฐมภูมิในกรุงเทพมหานคร 30,000 คน (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร, 2557)
3. **ขอบเขตด้านพื้นที่ :** หน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้สูงอายุทั้งเพศหญิงและเพศชายที่พักอาศัยในชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) แบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดประเมินค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยายโดยใช้โปรแกรม SPSS และการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้างโดยใช้โปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

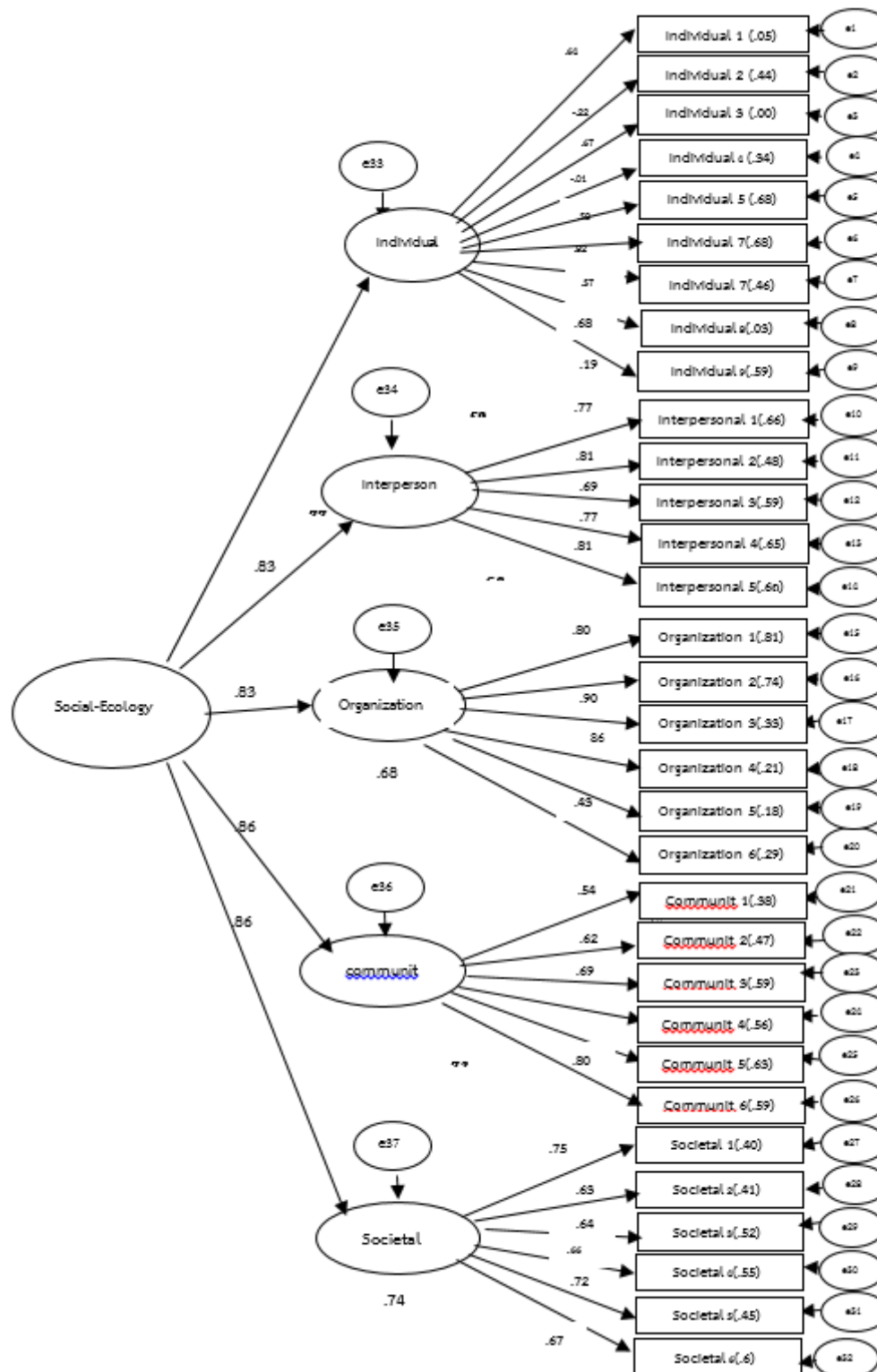
1. ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

โดยมีค่าน้ำหนักของตัวแปรเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ระดับสังคมในชุมชน ระดับชุมชน ระดับองค์การ ระดับระหว่างบุคคล

2. การเปรียบเทียบปัจจัยทางสังคม และการส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันในนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 โดยมีค่าน้ำหนักของตัวแปรเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การวางแผน การจัดองค์การ ด้านบุคคล การสั่งการ ด้านกระบวนการ การประสานงาน และด้านการจัดสถานที่

3. รูปแบบการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร คือ การให้มีศูนย์ออกกำลังกายที่มีกิจกรรมการออกกำลังกายหลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิต มีสิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศร่มรื่น พร้อมอุปกรณ์การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มวัย

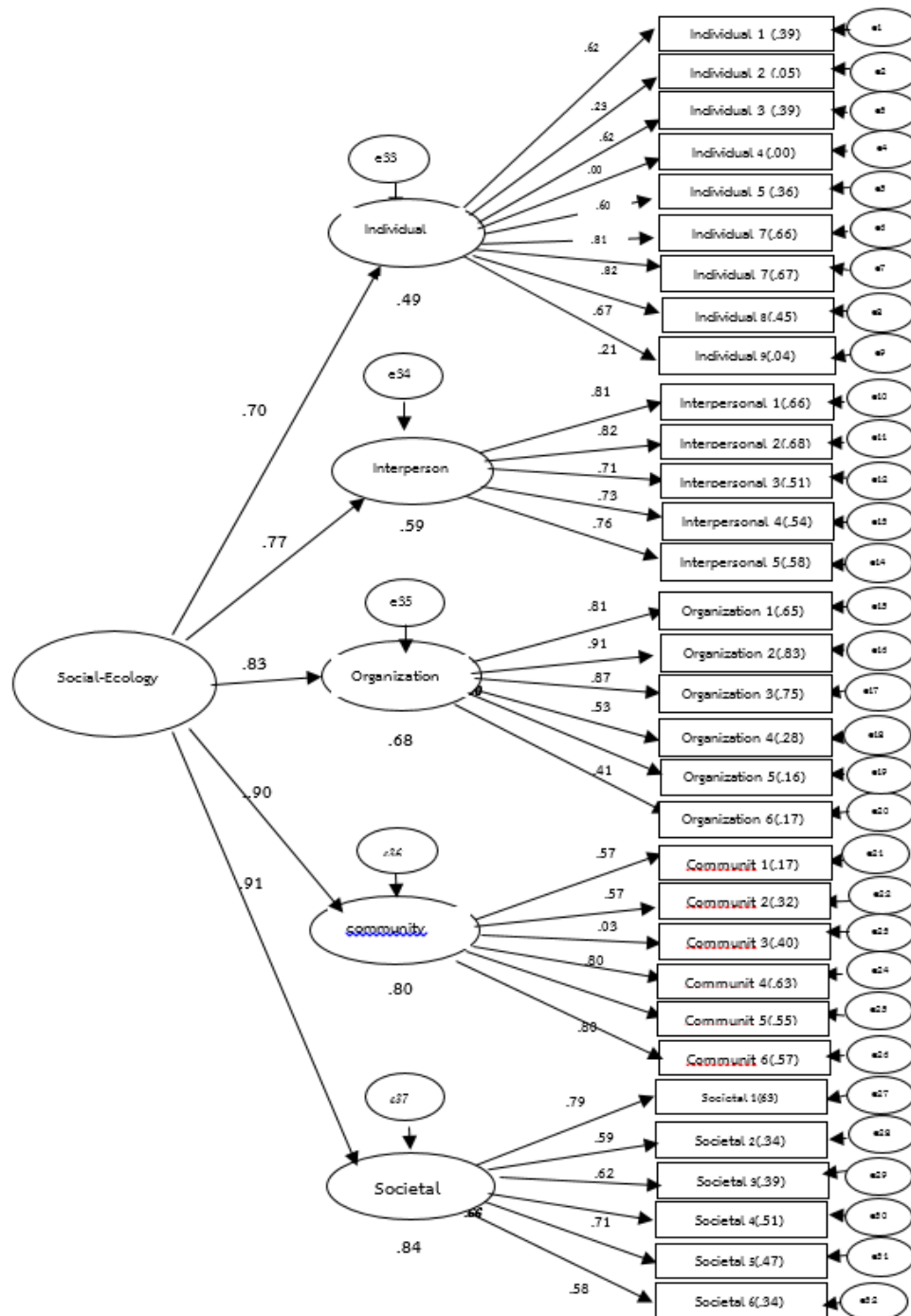
4. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้วัดตัวแปรแฝงต่างกัน พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (ทางบวก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีระดับความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($0.6 < r < 0.8$) มีจำนวน 21 คู่ ตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($0.4 < r < 0.6$) จำนวน 144 คู่ และ ตัวแปรสังเกตได้ที่มีระดับความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($0.2 < r < 0.4$) จำนวน 140 คู่ ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือในระดับต่ำมาก ($r < 0.2$) จำนวน 49 คู่ คู่ที่มีความสัมพันธ์มากที่สุดคือ .782 สำหรับความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ .103 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่ในภาพรวม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทุกคู่มีค่าไม่เกิน 0.80 ความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีระดับความสัมพันธ์ไม่สูงมากนักไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และ ตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดอยู่บนองค์ประกอบร่วมกัน ดังนั้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง โดยนำเสนอได้ดังภาพที่ 1. ดังนี้

Chi-square 2174.092, df=459, P-value = 0.000, CFI = .774,

GFI = .723, AGFI = .682, RMSEM = .094, RMR = .088

จากภาพที่ 1. การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยทางสังคมก่อนปรับโมเดล ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดนี้ ได้ค่า Chi-square (χ^2) = 2174.092, df = 459, p = 0.000, RMSEA = .094, GFI = 723, RMR = .088 ผลการวิเคราะห์สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2. แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบปัจจัยทางสังคม

Chi-square 365.068, CMIN/DF=1.085, P-value = .291, CFI = 998,

GFI = .951, AGFI = .682, RMSEM = .010, RMR = .088

จากภาพที่ 2. การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยทางสังคมหลังปรับโมเดล พบว่า ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดได้ค่า Chi-square (χ^2) = 365.068, df = 459, p = 0.291, RMSEA = .094, GFI = 723, RMR = .088 แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดตัวแปรแยกย่อยองค์ประกอบ ปัจจัยทางสังคมมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของโมเดล พบว่า ตัวแปรมีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ที่มีอิทธิพลทั้งหมด 5 ตัวแปร ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ ระดับสังคมในชุมชน (E5) ระดับชุมชน (E4) ระดับองค์กร (E3) ระดับระหว่างบุคคล (E2) ระดับปัจเจกบุคคล (E1) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .91 .90 .83 .77 และ .70 ตามลำดับ

ตารางที่ 3. แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวมหลังจากปรับแก้โมเดล

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
p-value	>0.05	0.291	ผ่านเกณฑ์
χ^2 /df	< 2.00	1.040	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	0.998	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ 0.95	0.951	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ 0.90	0.92	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.010	ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.035	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 3. เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง 7 ดัชนีที่ผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือ ค่าดัชนี ค่า p-value = 0.291, χ^2 /df = 1.040, CFI = 0.998, GFI = 0.951, AGFI = 0.92, RMSEA = 0.010, SRMR = 0.035 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

3.1 ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 /df) มีค่าเท่ากับ 0.291 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ มีค่าน้อยกว่า 2.00

3.2 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (Comparative Fit Index: CFI) มีค่าเท่ากับ 0.998 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ เนื่องจากค่า CFI มีค่า 0.90 ขึ้นไป

3.3 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสมบูรณ์ (Absolute Fit Index) ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาค่า 2 ดัชนี นั่นคือ ดัชนีความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI) มีค่าเท่ากับ 0.951 และดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้ไขแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.92 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่า GFI และ AGFI มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 และค่า AGFI ที่ยอมรับได้มีค่ามากกว่า 0.90

3.4 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.029 หมายถึง โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เนื่องจากค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือ มีค่าระหว่าง 0.05 ถึง 0.08

3.5 ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน โดยดัชนีที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพิจารณา คือ รากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.035 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เนื่องจากน้อยกว่า 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1. การเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร จากการตราพระราชบัญญัตินี้แล้วทำให้เกิดหน่วยงานภาครัฐเกิดขึ้นใหม่ซึ่งเราเรียกกันว่า สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติหรือเราจะเรียกกันจนคุ้นหูว่า สปสช. หน่วยงานภาครัฐดังกล่าว เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงสาธารณสุขและเป็นหน่วยงานพิเศษกล่าวคือเป็นหน่วยงานเอกชนที่รัฐจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกันสุขภาพ 2545 ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในฐานะประธานคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ภายใต้หลักการ “เฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุข” โดยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิด้านสุขภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ เพื่อคอยควบคุมดูแลกำกับการบริหารงานงบประมาณในการดูแลสุขภาพให้กับประชาชนตามที่รัฐบาลจัดสรรเงินให้กับหน่วยงานราชการและเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพัสสรณ์ วรภัทร์ธระกุล (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ 13 กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนา ส่งผลต่อบทบาทของหน่วยงานปฐมภูมิภาคเอกชนในการให้บริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุจะวางอยู่บนมาตรฐานของปัจจัยพื้นฐานทางสวัสดิการสังคมเท่านั้น โดยสอดคล้องกับการศึกษาของพิมพ์สุทธิ์ บัวแก้ว และระติพร ถึงฝั่ง (2559) ศึกษาวิจัยเรื่องการดูแลสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย พบว่า ภาครัฐควรที่จะคงไว้ซึ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและปรับปรุงช่องทางการเข้าถึงสิทธิดังกล่าวให้ครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งส่งเสริม พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าเมื่อผู้สูงอายุมี พฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่มากขึ้นย่อมส่งผลให้สุขภาพดีขึ้น อีกทั้งการดูแลสุขภาพของตนเองยังเป็นส่วนหนึ่งของ กิจกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อสุขภาพของตนเอง (Department of Health, 2005, p. 1) โดยหน่วยงานภาครัฐสามารถตอบสนองได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัสสรณ์ วรภัทร์ธระกุล (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องอิทธิพลทางสังคมที่มีผลต่อนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การวางแผน การจัดองค์การ ด้านบุคคล การสั่งการ ด้าน

กระบวนการ การประสานงาน และด้านการจัดสถานที่ ส่งผลต่อนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ โดยการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน พร้อมทั้งช่วยเหลือในด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดพร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Daniel WW. (2010) พบว่า ความสัมพันธ์กับตำแหน่งทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมในชีวิตทางสังคมที่ลดลงจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสำคัญต่อปัจจัยในการพิจารณาการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามลำดับ

ประเด็นที่ 2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร โดยสาเหตุที่กรุงเทพมหานครมีลักษณะแตกต่างจากจังหวัดอื่นมีโรงเรียนแพทย์ยังมีโรงพยาบาลเอกชนซึ่งมีศักยภาพในการดูแลผู้ป่วยด้านต่างๆ เป็นจำนวนมากทั้งยังมีคลินิกปฐมภูมิกระจายทั่วกรุงเทพมหานคร คลินิกปฐมภูมิ เป็นสถานพยาบาลขนาดใหญ่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนดูแลประชาชนตั้งแต่แรกคลอดจนกว่าจะถึงแก่ชีวิตหรือความตายจึงเป็นส่วนที่สำคัญในการที่ให้ประชาชนเข้าถึงบริการดูแลประชาชน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสัญญา ห่วงกิจ (2561) ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ เขต13 กรุงเทพมหานคร พบว่า มีผลมาจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ครึ่งเรือนมีขนาดลดลงมีความหลากหลาย และยังมีปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของประชากรทุกช่วงวัย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่ชะลอตัวลง มีข้อจำกัดของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ที่อาจส่งผลต่อการลงทุนด้านสาธารณสุขในระยะยาว และแม้สถานการณ์ความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม

สรุป. การเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร จากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ครึ่งเรือนมีขนาดลดลงมีความหลากหลาย และยังมีปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพของประชากรทุกช่วงวัย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ที่ชะลอตัวลง มีข้อจำกัดของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ที่อาจส่งผลต่อการลงทุนด้านสาธารณสุขในระยะยาว และแม้สถานการณ์ความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและระบาดวิทยาการเกิดโรค มีผลต่อระบบสุขภาพในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1.1 สร้างความครอบคลุมด้านหลักประกันสุขภาพให้กับประชาชนชาวไทย ผ่านกลไกการมีส่วนร่วม การสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ทั้งของประชาชน และบุคลากรสาธารณสุขผู้ให้บริการ ควบคู่กับการหนุนเสริมการจัดระบบบริการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวก และทั่วถึง

1.2 ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่ายอย่างเหมาะสม ในการการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภายในของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้เข้มแข็งมากขึ้น โดยมีจุดเน้นทิศทางที่มุ่งสู่ความยั่งยืนของระบบหลักประกันสุขภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 การสนับสนุนของฝ่ายบริหารต้องสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและต้องแสดงพฤติกรรม การสนับสนุนให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทรัพยากร และควรนำการเปลี่ยนแปลงโดยการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อน และเป็นแบบอย่างสม่ำเสมอในการเตรียมชุมชนเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุในหน่วยปฐมภูมิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรนำโครงสร้างโมเดลไปศึกษาในบริบทของประเทศไทยในภาคอื่นๆ เพื่อทำการตรวจสอบโมเดลว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในกลุ่มผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายทั้งในระดับประเทศ ระดับเขต ระดับ จังหวัด อำเภอ และตำบล เพื่อศึกษาและค้นหาปัจจัยหรือเหตุที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาและใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบาย และพัฒนาระดับการให้บริการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.2 ควรศึกษาโดยนำโครงสร้างโมเดลที่ได้ไปกำหนดรูปแบบนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและนำไปทดลองเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องตามความต้องการและบริบทของชุมชน พร้อมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรคการรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิตซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้ในด้านปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่มีการบริหารจัดการในประเด็นที่ปัญหา ทั้งในทางตรงและทางอ้อมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพถึงการเตรียมความพร้อมในการแก้ปัญหาและอุปสรรคการดูแลผู้สูงอายุเมื่อเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2557). *คู่มือการคัดกรอง/ประเมินผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการ โรงพิมพ์สงเคราะห์องค์การทหารผ่านศึก.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2555). *แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11*. นนทบุรี: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ขวัญหทัย ไตรพิช, พรทิพย์ มาลาธรรม, ขนิษฐา หาญประสิทธิ์คำ, และวิศาล คันธารัตนกุล. (2553). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการออกกำลังกายที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ที่เป็เบาหวานชนิดที่ 2. *รวมาริบดีพยาบาลสาร*, 16(2), 259-278.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- นภาพรณ หะวานนท์, และธีรวัลย์ วรธโนทัย. (2552). ทิศทางใหม่ในการพัฒนาการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชวมงคลธัญบุรี.
- บุหลัน ทองกลีบ. (2550). *บทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร* (ปริญญา นิพนธ์ปริญญาดุขุภีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยากร หวังมหารพร. (2546). *นโยบายผู้สูงอายุของประเทศไทย* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุขุภีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณี ปานเทวัญ. (2560). *โมเดลเชิงนิเวศวิทยากับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก.
- พัศสรณ วรภัทร์ธระกุล. (2562ก). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อการบริหารสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ 13 กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาจุฬานาครทรรณ*, 6(1), 486-498.
- พัศสรณ วรภัทร์ธระกุล. (2562ข). อิทธิพลทางสังคมที่มีผลต่อนโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 5(1), 432-445.
- พิมพิสุทธิ์ บัวแก้ว และระติพร ถึงฝั่ง (2559) การดูแลสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(2), 94-109.
- พีระพงษ์ วรภัทร์ธระกุล (2563). การบริหารจัดการการค้าข้างทางที่เหมาะสมของกรุงเทพมหานคร สู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่ยั่งยืน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 394-409.
- มารดี ศิริพัฒน์. (2561). นโยบายการเตรียมชุมชนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์*, 15(ฉบับพิเศษ), 488-506.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2553). *รายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2552*. นนทบุรี: เอสเอส พลัส มีเดีย.

- ลัดดา ดำริการเลิศ. (2555). *การดูแลผู้สูงอายุแบบบูรณาการในชุมชน: ช่วงที่ 1 สถานการณ์และความต้องการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน*. นครปฐม: สำนักวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชนสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียนมหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัญญา ห่วงกิจ. (2561). การบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในพื้นที่เขต13 กรุงเทพมหานคร. *วารสารเศรษฐศาสตร์*, 15(ฉบับพิเศษ), 214-232.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). *สำมะโนประชากร พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2557). *คู่มือปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557). กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สำนักสถิติสังคม. (2557). *รายงานสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2557*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Cohen.S and Syme.S.L. (1985). *Social support and health*. San Francisco: Academic Press
- Daniel WW. (2010). *Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences. Ninth edition*. Asia: John Wiley & Sons, Inc: 192.
- Hordern, MD1, D.W. Dunstan, J.B. Prins, M.K. Baker, M.A. Singh, & J.S. Coombes. (2012). “Exercise prescription for patients with type 2 diabetes and pre-diabetes: a position statement from Exercise and Sport Science Australia”. *J Sci Med Sport*, 15(1), 25-31.
- Orem, E.D. (1991). *Nursing: Concept of practice* (4th ed). St Louis: Mosby-Year book, Inc.
- Orem, E.D. (2001). *Nursing: Concept of practice* (5th ed). St Louis: Mosby-Year book, Inc.
- Pender. (2011). *Health Promotion in Nursing Practice* (6th ed). New Jersey: Pearson Education In.
- Pender J Nola. (1996). *Health Promotion in Nursing Practice* (3th ed). USA: Appleton and Lange.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19

ของบุคลากรในสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

ฐิติรัตน์ มีมาก กิรณา แก้วสุน และ รติกร บุญสawat

สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

FACTORS AFFECTING ONLINE SHOPPING DECISIONS DURING THE COVID-19

PANDEMIC OF PERSONNEL IN SUVARNABHUMI INSTITUTE OF TECHNOLOGY

Thitirat Meemak, Kirana Kaewsoon and Ratikorn Boonsawat

Suvarnabhumi Institute of Technology, Thailand

E-mail address: mthiti@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 26 มิถุนายน 2564

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 28 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 30 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากรในสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ จำนวน 93 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test, F-test และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวม บุคลากรสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ มีทัศนคติที่ดีต่อการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ มีความไว้วางใจในการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ในระดับมาก และให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ในระดับมาก 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิที่มีเพศต่างกันมีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ปัจจัยด้านทัศนคติ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อสินค้าได้ร้อยละ 47.40 ($R^2_{adj}=0.474$) ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อสินค้าได้ร้อยละ 61.80 ($R^2_{adj}=0.618$) และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์

ช่วงโควิด-19 สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อสินค้าได้ร้อยละ 72.40 ($R^2_{adj}=0.742$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด การตัดสินใจซื้อ การตลาดออนไลน์

Abstract

This research aims to study the factors affecting online shopping decisions during the COVID-19 pandemic. Data collection was done by using a questionnaire. The sample group in this research was 93 personnel of Suvarnabhumi Institute of Technology. The statistical package program used was a percentage, frequency, mean, standard deviation, t-test, F-test, and multiple regression analysis.

The research found that: 1) Overall, the institution's personnel had a positive attitude towards online shopping, a high level of trust in online shopping, and an emphasis on the mix factor. The market towards the decision to buy products online during the Covid-19 pandemic was at a high level. 2) The hypothesis testing results showed that institutional personnel with different genders had no difference in purchasing decisions online during the COVID-19 pandemic. The age, marital status, education level, and average monthly income were different. There was a statistically significant difference between online shopping decisions during the COVID-19 pandemic at 0.05 level and 3) Attitude factors affecting online shopping decisions during COVID-19 pandemic can predict 47.40% ($R^2_{adj}=0.474$) of purchasing decisions. The trust factor affecting online shopping decisions during the COVID-19 pandemic could predict 61.80% ($R^2_{adj}=0.618$) of purchasing decisions, and the marketing mix factor in terms of price did not affect the decision to shop online during the Covid-19 pandemic. As for the marketing mix factors for marketing promotion, product, and the distribution channel affected the decision to buy products online during the Covid-19 pandemic that can be able to forecast purchasing decision at 72.40% ($R^2_{adj}=0.742$) with statistical significance at 0.01 level.

Keywords: Marketing Mix Factors, Decision-Making, Online Marketing

บทนำ

จากสถานการณ์ตั้งแต่ต้นปี 2563 จนถึงปี 2564 เป็นการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 เข้าสู่โลกที่สาม ซึ่งเป็นโรคที่ติดต่อได้ง่ายและเป็นอันตรายอย่างมากต่อชีวิตของผู้ได้รับเชื้อ ซึ่งมีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตจากโรคดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประเทศไทยต้องมีมาตรการในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค โดยขอความร่วมมือจากประชาชนถ้าไม่จำเป็นไม่ต้องออกจากบ้าน การทำงานที่บ้าน หรือ Work from Home และควบคุมการเปิด-ปิดของสถานบริการต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ สถานบริการเสริมความงาม เป็นต้น ซึ่งต้องใช้มาตรการเข้มงวดและเร่งด่วนเพื่อควบคุมติดตามการระบาด การป้องกัน และการรักษาโรค ตลอดจนเกิดการกักตุนเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน รัฐบาลจึงต้องมีมาตรการป้องกันมิให้เกิดภาวะขาดแคลนอันจะเป็นการซ้ำเติมความเดือดร้อนของประชาชน ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและเศรษฐกิจในช่วงโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ต้องเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องของการเดินทาง การซื้อสินค้า ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ หรือที่เรียกว่า New Normal ทำให้มีการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้น (มาลี บุญศิริพันธ์, 2563)

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เป็นยุคทองของการค้าออนไลน์อย่างแท้จริง เนื่องจากคนส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงการเดินทางออกนอกบ้านเพื่อลดความเสี่ยงในการสัมผัสเชื้อโรค ประกอบกับการสั่งสินค้าออนไลน์ในปัจจุบันมีองค์ประกอบเกื้อหนุนที่ช่วยให้การซื้อสินค้ามีความสะดวกสบายมากขึ้น เช่น การจ่ายเงินผ่านระบบ e-Payment ผู้ให้บริการขนส่งมีให้เลือกหลากหลาย ผู้ค้าในตลาดมีเป็นจำนวนมากทำให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพและราคา ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบและเลือกซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ขายที่มีคุณสมบัติเหมือนกันแต่รายละเอียดย่อยกว่า และเข้าถึงผู้บริโภคในยุคนี้ได้ ซึ่งการขายสินค้าออนไลน์ให้ได้รับผลกำไรและอยู่ในธุรกิจระยะยาวต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดที่ดี เนื่องจากปัจจุบันตลาดออนไลน์มีคู่แข่งจำนวนมาก มีช่องทางการขายที่หลากหลายทั้งบนเว็บไซต์เฉพาะ e-Marketplace Platform หรือช่องทาง Social Media ซึ่งทุกช่องทางล้วนแล้วแต่มีกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน แต่ก็มีโอกาสที่กลุ่มลูกค้าจากช่องทางหนึ่งจะทำการเปรียบเทียบราคาหรือคุณภาพสินค้ากับอีกช่องทางหนึ่ง เพื่อให้ได้สินค้าและราคาที่พอใจมากที่สุด รวมถึงความพึงพอใจที่ได้รับจากผู้ค้า เช่น ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ การบรรจุภัณฑ์ การขนส่งที่รวดเร็ว และการสื่อสารกับลูกค้าแบบทันทีทันใด (Real Time) ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อีกทั้งการสร้าง ความเชื่อสัตย์ให้เกิดขึ้นกับการค้าออนไลน์ก็เป็นสิ่งที่จำเป็น โดยผู้ขายต้องปรับตัว เปลี่ยนวิธีนำเสนอสินค้าให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะการสื่อสารข้อมูลและประสบการณ์ถึงลูกค้าหรือผู้ใช้งานหรือใช้ในการประชาสัมพันธ์หรือขายสินค้า ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะสินค้าออนไลน์เป็นสินค้าที่ไม่สามารถสัมผัสจับต้องได้ ผู้ซื้อจะตัดสินใจซื้อสินค้าจากสิ่งที่เห็นจากการสื่อสารและรายละเอียดที่ได้รับ และผู้ขายต้องไม่หยุดพัฒนารูปแบบการขาย เช่น การ Live ขายสินค้า แทนที่จะนำสินค้าไปถ่ายภาพและโพสต์ขึ้นขายเพียงอย่างเดียว (วิรัชศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล, 2564)

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากรในสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ทำให้วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไป และผลการวิจัยที่ได้ผู้ประกอบการจะได้ทราบถึงทัศนคติ ความไว้วางใจ และส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินธุรกิจออนไลน์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติ ระดับความไว้วางใจ และระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 แตกต่างกัน
2. ทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อสินค้า ความไว้วางใจต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า และส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้ต้องการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ที่เคยซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์
3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ
  - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านความไว้วางใจ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด
  - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์โควิด-19 ระลอกที่สาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ผู้ทำธุรกิจสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลปรับใช้ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อธุรกิจ
2. เพื่อให้ผู้ทำธุรกิจหรือผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปวางแผนในการดำเนินธุรกิจ เพื่อเพิ่มยอดขายและสร้างผลกำไรให้เพิ่มมากขึ้น
3. เพื่อให้ผู้ทำธุรกิจนำข้อมูลด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค มาปรับใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำธุรกิจผ่านระบบออนไลน์

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านระบบออนไลน์ ไว้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้มีการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการตลาดในประเด็นส่วนประสมทางการตลาดมากที่สุด เนื่องจากการทำธุรกิจในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม อีกทั้งทัศนคติและความไว้วางใจยังเป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่น และความมั่นใจให้แก่กลุ่มลูกค้าที่มีต่อสินค้าหรือบริการผ่านระบบออนไลน์ การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปร ดังนี้

1. ปัจจัยด้านทัศนคติ Gibson (2011) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติคือ ตัวตัดสินใจพฤติกรรม เป็นความรู้สึกเชิงบวกหรือเชิงลบ เป็นสภาวะจิตใจในการพร้อมที่จะส่งผลกระทบต่อการตอบสนองของบุคคลนั้นๆ ต่อบุคคลอื่นๆ ต่อวัตถุหรือต่อสถานการณ์โดยที่ทัศนคตินี้ สามารถเรียนรู้หรือจัดการโดยใช้ประสบการณ์ Schiffman & Kanuk (2010) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ (Attitude) เป็นการโน้มเอียงที่ได้รับผล มาจากการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งๆหนึ่ง และได้กำหนดองค์ประกอบทัศนคติไว้ 3 ส่วน ดังนี้ 1) ส่วนของความเข้าใจ (Cognitive Component) คือ ความรู้ (Knowledge) การรับรู้ (Perception) ความเชื่อ (Beliefs) ซึ่งแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน ซึ่งในส่วนของความรู้และการรับรู้เกิดจากการได้รับประสบการณ์รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลหลายแหล่ง และความรู้นี้จะส่งผลต่อความเชื่อ (Beliefs) 2) ส่วนของความรู้สึก (Affective Component) จะเป็นตัวที่สะท้อนอารมณ์ (Emotion) และความรู้สึก (Feeling) ของแต่ละบุคคลต่อความคิดหรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เรื่องของความชอบ และอารมณ์ต่อสิ่งเหล่านั้น และ 3) ส่วนของพฤติกรรม (Behavior) คือแนวโน้มของการกระทำหรือความโน้มเอียงที่จะซื้อผลิตภัณฑ์จากทัศนคติที่มาจากองค์ประกอบของทัศนคติ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคตินั้นประกอบด้วย 3 ส่วน ที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสามารถส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้า ผู้บริโภคจำเป็นต้องมีความรู้ การรับรู้ ความเข้าใจ และมีความเชื่อที่เกี่ยวกับสินค้านั้นๆ อาจทำให้เกิดความชอบและมีแนวโน้มในการตัดสินใจที่จะซื้อสินค้านั้นๆ

2. ปัจจัยด้านความไว้วางใจ Lassoued & Hobbs (2015) ได้กล่าวว่า ความไว้วางใจ (Trust) เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์และจะส่งผลให้ความตั้งใจซื้อสินค้าในช่องทางนี้ลดลงหรือเพิ่มขึ้น Saisasong (2012) กล่าวถึง ความสามารถในการให้บริการอย่างถูกต้องแม่นยำ (Accurate Performance) การให้บริการตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับลูกค้า และบริการที่ให้ทุกครั้ง มีความสม่ำเสมอ ทำให้ลูกค้ารู้สึกไว้วางใจในมาตรฐานการให้บริการ สามารถให้ความไว้วางใจได้ (Dependable) หรือความสามารถในการให้บริการอย่างถูกต้อง (Accurate Performance) และไว้วางใจ (Dependable) ส่วน Robbins (2000) กล่าวว่า การสื่อสารที่ทำให้เกิดความไว้วางใจขึ้นได้นั้นเกิดจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่เกิดขึ้นโดยการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการกับลูกค้า ลูกค้าที่เกิดความไว้วางใจ จะทำให้เกิดความรู้สึกที่เชื่อมั่นในสินค้าหรือบริการ และรวมไปถึงความเชื่อมั่นต่อร้านค้าที่ขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด Kotler and Keller (2012) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาดไว้ว่า หมายถึง กลุ่มเครื่องมือทางการตลาดซึ่งธุรกิจใช้ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดในตลาดเป้าหมาย กล่าวคือ เป็นการสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ สุดาพร กุณทลบุตร (2557) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาดไว้ว่า หมายถึง องค์ประกอบโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการที่นำเสนอสู่ผู้บริโภค ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วยปัจจัยด้านการตลาด 4 ชนิด ที่มักเรียกว่า 4Ps แบ่งส่วนประสมทางการตลาดออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการตลาดของกิจการ 2) ราคา (Price) หมายถึง ราคาขายของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่กิจการนำเสนอสู่ผู้บริโภค 3) สถานที่ (Place) หมายถึง สถานที่ในการจำหน่ายหรือหมายถึงช่องทางการจำหน่าย (Channel of Distribution) 4) การส่งเสริมการจำหน่าย (Promotion) หมายถึง การกระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาสนใจซื้อสินค้าและบริการจากกิจการ

4. การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคมักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของสินค้าและบริการอยู่เสมอ โดยที่จะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกัดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค (ฉัตรยาพร เสมอใจ, 2556) Kotler and Keller (2012) ได้กล่าวว่ากระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานนั้นมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อที่แท้จริงของผู้บริโภค นักการตลาดควรจะต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค องค์การที่ชาญฉลาดจะพยายามที่จะเข้าใจกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างถ่องแท้ ทั้งประสบการณ์ของผู้บริโภคในเรื่องของการเรียนรู้ การตัดสินใจเลือก การใช้งาน หรือแม้แต่การเลิกใช้งานตัวผลิตภัณฑ์นั้นๆ นักวิชาการทางการตลาดได้พัฒนาขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคขึ้น ซึ่งผู้บริโภคส่วนมากจะผ่านทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังจากการซื้อ โดยจะเห็นได้ชัดว่ากระบวนการซื้อนั้นเริ่มต้นก่อนการซื้อจริงอย่างยาวนานและส่งผลต่อเนื่องหลังจากการซื้อจริงอย่างยาวนานเช่นกัน

ซึ่งในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด - 19 ของบุคลากรในสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ปัจจัยด้านทัศนคติ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Schiffman & Kanuk (2000) ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Robbins (2000) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Kotler and Keller (2012) มากำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัย และสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดได้ ดังภาพประกอบ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามให้กับบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ จำนวน 121 คน (สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์, 2563) มีบุคลากรทั้งสิ้น 121 คน ขนาดของตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยคิดคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากจำนวนบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ โดยวิธีการคำนวณ Taro Yamane (Yamane, 1973: 727) ซึ่งได้กำหนดความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้จำนวน 93 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับบุคลากรที่เคยใช้บริการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเนื้อหาของแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 – 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ปัจจัยด้านความไว้วางใจในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด - 19 โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามมาตรวัดแบบ Likert Scales

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ (1) การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) ผลการตรวจสอบได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 (2) การหาความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - Out) แบบสอบถามกับบุคลากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดในแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's

Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อถือได้ของตัวแปรปัจจัยด้านทัศนคติ เท่ากับ 0.782 ปัจจัยด้านความไว้วางใจ เท่ากับ 0.859 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด เท่ากับ 0.924 และการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด – 19 เท่ากับ 0.798 โดยมีค่าความเชื่อถือได้ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.964

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับมาจนครบจำนวน 93 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบ ในแบบสอบถามทั้งหมด นำมาทำการลงรหัส (Coding) เพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม

สำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการอธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) (2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติ ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ส่วนที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และส่วนที่ 5 การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด - 19 ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) 2) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล ด้วย t-test, F-test 3) การทดสอบความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) ของตัวแปรอิสระด้วยค่า Tolerance และ VIF 4) การวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด - 19 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$DCM = C_1 + B_1X_1$$

$$DCM = C_2 + B_2Y_1$$

$$DCM = C_2 + B_3Z_1 + B_4Z_2 + B_5Z_3 + B_6Z_4$$

โดยที่

X_1	แทน	ด้านทัศนคติ	Y_1	แทน	ด้านความไว้วางใจ
Z_1	แทน	ด้านผลิตภัณฑ์	Z_2	แทน	ด้านราคา
Z_3	แทน	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	Z_4	แทน	ด้านการส่งเสริมการตลาด
$B_1, B_2, \dots, B_6$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของ	C	แทน	ค่าคงที่
ตัวแปรอิสระแต่ละตัว					
DCM	แทน	การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด - 19			

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลที่ได้จากการวิจัยดังนี้

1. บุคลากรมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ทั้งภาพรวมและรายข้อ หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ย บุคลากรมีทัศนคติที่ดีในเรื่องของการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์เป็นเรื่องง่ายเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ มีความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ การซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์เหมาะสมกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน ขั้นตอนการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ง่ายไม่ยุ่งยาก และการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์มีความสะดวกเนื่องจากสามารถซื้อได้ตลอดเวลา ตามลำดับ

2. บุคลากรมีความไว้วางใจในการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายข้อ หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ย บุคลากรมีความไว้วางใจในเรื่องของผู้ขายสินค้ามีข้อตกลงในการสั่งซื้อสินค้าชัดเจนเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ผู้ขายสินค้ามีข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าครบถ้วน ถูกต้อง ตามคำบรรยายสินค้าที่ได้

แจ้งให้กับลูกค้าทราบ สินค้าที่ขายมีคุณภาพเป็นไปตามที่ได้ลงประกาศ สินค้าที่ขายมีราคาถูกกว่าร้านค้าทั่วไป ผู้ขายสินค้ามีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา การซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ มีประสิทธิภาพในการจัดส่งสินค้าได้ตรงตามเวลาที่กำหนด ตามลำดับ

3. บุคลากรให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ย บุคลากรให้ความสำคัญในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ตามลำดับ

4. บุคลากรให้ความสำคัญในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายข้อ หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ย บุคลากรให้ความสำคัญในเรื่องของความสะดวก รวดเร็ว และง่ายในการซื้อสินค้า เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ สามารถค้นหาและเปรียบเทียบราคาสินค้าด้วยตัวเอง มีการประชาสัมพันธ์สินค้าและการอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ สามารถอ่านความคิดเห็นของผู้อื่นส่งผลให้ตัดสินใจซื้อสินค้าได้ วิถีชีวิตที่ต้องการความสะดวกและง่าย รูปลักษณ์และบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามมีผลต่อการตัดสินใจ ตามลำดับ

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิที่มีเพศต่างกันมีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. การทดสอบความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) ของตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ตัวแปรปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ตัวแปรอิสระในแต่ละด้านอาจมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า Tolerance และค่า VIF ปรากฏว่าตัวแปรอิสระในแต่ละด้านค่า Tolerance มีค่าระหว่าง 0.339 - 1.00 ซึ่งมีค่าไม่เข้าใกล้ 0 และเมื่อพิจารณาค่า VIF มีค่าระหว่าง 1.00 - 2.946 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, K. 2006: 585) สามารถนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้

7. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏดังตารางที่ 1 - 3

ตารางที่ 1 ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19

ลำดับ	ปัจจัยด้านทัศนคติ	B	Std.Error	Beta	t	p - value
1.	ทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อสินค้า (X_1)	0.613	0.067	0.693	9.137**	0.000

$n=93$, Constant=1.769, $R=0.693$, $R^2=0.480$, $R^2_{adj}=0.474$, $S.E._{est}=0.430$, $F=84.038$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

จากตารางที่ 1 จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อสินค้าได้ร้อยละ 47.40 ($R^2_{adj}=0.474$) มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ $S.E._{est}=0.430$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$DCM = 1.769 + 0.613(X_1)$$

ตารางที่ 2 ปัจจัยด้านความไว้วางใจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19

ลำดับ	ปัจจัยด้านความไว้วางใจ	B	Std.Error	Beta	t	p - value
1.	ความไว้วางใจในการซื้อสินค้า (Y_1)	0.754	0.062	0.789	12.235**	0.000

$n=93$, Constant=1.112, $R=0.789$, $R^2=0.622$, $R^2_{adj}=0.618$, $S.E._{est}=0.367$, $F=149.686$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

จากตารางที่ 2 จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter พบว่า ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อสินค้าได้ร้อยละ 61.80 ($R^2_{adj}=0.618$) มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ $S.E._{est}=0.367$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$DCM = 1.112 + 0.754(Y_1)$$

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19

ลำดับ	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	B	Std.Error	Beta	t	p - value
1.	ด้านผลิตภัณฑ์ (Z_1)	0.360	0.080	0.389	4.524**	0.000
2.	ด้านราคา (Z_2)	-0.147	0.080	-0.173	-1.837	0.070
3.	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Z_3)	0.202	0.072	0.212	2.796*	0.006
4.	ด้านการส่งเสริมการตลาด (Z_4)	0.429	0.074	0.522	5.834**	0.000

$n=93$, Constant=0.796, $R=0.858$, $R^2=0.736$, $R^2_{adj}=0.724$, $S.E._{est}=0.312$, $F=61.390$

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านช่องทางการจัด

จำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อสินค้าได้ร้อยละ 72.40 ($R^2_{adj}=0.742$)) มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ $S.E._{est}=0.312$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$DCM = 0.796 + 0.429(Z_4) + 0.360(Z_1) + 0.202(Z_3)$$

สรุปและอภิปรายผล

1. ทักษะเกี่ยวกับการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ภาพรวมบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิมีทัศนคติที่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบุคลากรมีทัศนคติที่ดีทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ยิ้มบางอ้อ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการซื้อสินค้าของผู้บริโภคโดยรวมและรายข้อ โดยผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ว่ามีความสะดวกในการซื้อสินค้า เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ การใช้ระบบออนไลน์เป็นประจำทำให้รู้สึกว่าการซื้อสินค้าเป็นเรื่องง่าย และมีความสุขเพลิดเพลินในการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์เป็นอันดับสุดท้าย อาจเป็นเพราะทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคภายใต้วิถีปกติใหม่ (New Normal) ส่วนใหญ่หันมาซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพราะต้องการความรวดเร็วและสามารถตอบสนองได้ทุกเวลา

2. ความไว้วางใจในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ภาพรวมบุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิให้ความไว้วางใจในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบุคลากรให้ความไว้วางใจในระดับมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ยิ้มบางอ้อ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้บริโภคมีความไว้วางใจในการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์โดยรวมและรายข้อในระดับมาก โดยมีความไว้วางใจในเรื่องการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ สินค้าที่ขายผ่านระบบออนไลน์มีราคาถูกกว่าร้านค้าทั่วไป ส่วนความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ผู้บริโภคมีความไว้วางใจเป็นอันดับสุดท้าย อาจเนื่องมาจากผู้บริโภคสามารถสืบค้นข้อมูลสินค้าที่ต้องการได้จากอินเทอร์เน็ต ประกอบกับปัจจุบันมีการรีวิวสินค้าที่ซื้อจึงทำให้ผู้บริโภคเชื่อถือข้อมูลได้ในระดับหนึ่ง

3. ภาพรวมของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด บุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิให้ความสำคัญในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบุคลากรให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พฤจิตร์ สุวรรณแสง (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสั่งซื้อสินค้าอุปโภคที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มช้อปปิ้ง ในครัวเรือนของผู้บริโภคช่วงโควิด 19 ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ยิ้มบางอ้อ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยให้ความสำคัญในด้านราคา

เป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ และสอดคล้องกับ เปรมมกล หงษ์ยนต์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาต้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านการใช้บริการส่วนบุคคล ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด ในระดับมาก ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในช่วงโควิด-19 ผู้บริโภคต้องป้องกันตนเองไม่ออกนอกบ้านถ้าไม่จำเป็นจึงให้ความสำคัญในเรื่องของช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นอันดับแรกเพราะสามารถสั่งซื้อสินค้าได้ทุกที่ทุกเวลา มีบริการจัดส่งที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และมีช่องทางการชำระที่หลากหลาย ส่วนในช่วงเวลาที่มีการดำเนินชีวิตตามปกติ ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบราคาและเลือกซื้อสินค้าได้มากกว่าจึงให้ความสำคัญในเรื่องของราคาเป็นอันดับแรก

4. บุคลากรของสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิที่มีเพศต่างกันมีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บวรลักษณ์ เสนาะคำ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร พบว่านักศึกษาที่เพศต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะธุรกิจสินค้าออนไลน์เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยีที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น ไม่ว่าจะเพศชายหรือเพศหญิงก็สามารถเข้าถึงร้านค้าออนไลน์ได้อย่างง่ายดาย ทำให้การตัดสินใจซื้อผ่านระบบออนไลน์ไม่ต่างกัน รวมถึงสินค้าออนไลน์ก็มีอย่างหลากหลายประเภท หลากหลายราคา ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าได้แตกต่างกัน ประกอบกับในช่วงโควิด-19 ผู้บริโภคมีอำนาจในการซื้อแตกต่างกันจึงทำให้ระดับรายได้มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์

5. ปัจจัยด้านทัศนคติ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษณ สุวรรณภักดี และ วิลาวัลย์ จันทร์ศรี (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความไว้วางใจ ทัศนคติ และส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา พบว่า ทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์มีความสะดวกซื้อได้ 24 ชั่วโมง ทำให้รู้สึกว่าการซื้อสินค้าเป็นเรื่องง่ายไม่ยุ่งยาก

6. ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษณ สุวรรณภักดี และ วิลาวัลย์ จันทร์ศรี (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความไว้วางใจ ทัศนคติ และส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา พบว่า ความไว้วางใจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ

เสื้อผ้าแฟชั่น ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์มีข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ครบถ้วน ถูกต้อง ตามคำบรรยายสินค้าที่ได้แจ้งให้กับลูกค้าทราบ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา

7. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ยัมบางอ้อ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ส่วนด้านราคาไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) อาจเป็นเพราะผู้บริโภคมีการสืบค้นและเปรียบเทียบราคาก่อนตัดสินใจซื้อ จึงทำให้ราคาไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษณ สุวรรณภักดี และ วิลาวัลย์ จันทร์ศรี (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความไว้วางใจ ทัศนคติ และส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ในขณะที่ปัจจัยด้านราคาไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกานต์ กองแก้ว (2559) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้ Application Shopee ในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้ Application Shopee ในประเทศไทย การหาค่าสัมประสิทธิ์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้ Application Shopee ไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

จากผลของการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ช่วงโควิด-19 ดังนี้

1.1 ผู้ประกอบการต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์และทันกระแสนิยม เนื่องจากผู้ซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก ซึ่งข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์จะมีความรวดเร็ว และเกิดเป็นกระแสขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้น การติดตามข่าวสารและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปรับตัวให้ทันแฟชั่น ทันคู่แข่ง ทันตลาด ปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอสินค้าให้มีความหลากหลาย ก็จะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้ได้เปรียบคู่แข่งในตลาด

1.2 ด้านความไว้วางใจในการซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ที่สำคัญมากที่สุดที่ผู้ประกอบการต้องให้ความใส่ใจเป็นพิเศษ คือ การสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดแก่ร้านค้า ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการขายสินค้าได้มากขึ้น

1.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการออนไลน์ต้องเตรียมรับมือกับคู่แข่งที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งคู่แข่งรายเก่า (ที่มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การขาย) และรายใหม่ (ขยายช่องทางการตลาดจากหน้าร้านสู่ช่องทางออนไลน์ และจากพนักงานประจำมาขายสินค้าออนไลน์เป็นอาชีพ) ราคาและการบริการจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแข่งขันอย่างดุเดือด ดังนั้น ผู้ขายที่มีความพร้อมในทุกด้านมากที่สุดจะสามารถยืนหยัดบนโลกออนไลน์ได้ในระยะยาว และสามารถทำกำไรได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการออนไลน์ควรให้ความสำคัญกับแอปพลิเคชันที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด ทำการประชาสัมพันธ์แอปพลิเคชันให้เป็นที่รู้จักอย่างทั่วถึง โดยการส่งข้อมูลข่าวสารติดต่อกับผู้บริโภคอยู่เสมอ

1.5 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะกับการค้าออนไลน์ กล่าวคือ ต้องสวยงามและสามารถส่งมอบสินค้าไปถึงมือลูกค้าได้อย่างปลอดภัยไม่ชำรุดเสียหาย

1.6 การให้ความสำคัญกับการบริการทั้งก่อนและหลังการขาย การช่วยตอบข้อสงสัยหรืออธิบายเกี่ยวกับสินค้าอย่างกระชับฉับไว จะช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าทางออนไลน์ได้ง่ายขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้การค้าออนไลน์ประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างไปยังสถาบันการศึกษาอื่นหรือธุรกิจอื่นให้มากขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมประชากรผู้ซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ได้มากขึ้น การกำหนดขอบเขตกลุ่มผู้บริโภคให้ละเอียดจะทำให้มีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการหรือกลุ่มธุรกิจให้สามารถเข้าใจกลุ่มลูกค้าแต่ละกลุ่มได้มากขึ้น ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้

2.2 ควรมีการเก็บข้อมูลในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับเหตุผลถึงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงเมื่อได้รับผลกระทบจากโรคระบาดต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อการออกแบบธุรกิจที่รองรับอนาคตเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรยาพร เสมอใจ. (2556). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์ (1991).
- ณัฐกานต์ กองแก้ม. (2559). *พฤติกรรม การซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้ Application Shopee ในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นริศรา ยิ้มบางอ้อ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของผู้บริโภคใน จังหวัดปทุมธานี. สืบค้น 3 ธันวาคม 2564, จาก http://www.svit.ac.th/?page_id=3387
- บวรลักษณ์ เสนาะคำ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 13(31), 42–54.
- เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัลในกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2564, จาก <https://e-research.siam.edu/wp-content/uploads/2019/05/MBA-2018-IS-Factors-influencing-the-decision-to-purchase-the-product-via-online-application-Lazada-consumer-digital-era-in-Bangkok.pdf>
- พลจิตร สุวรรณแสง. (2563). พฤติกรรม การสั่งซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มช้อปปิ้ง ในครัวเรือนของผู้บริโภคช่วงโควิด 19 ในกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.xmba.ru.ac.th/IS/IS21/6114122022.pdf>
- ภูษณ สุวรรณภักดี, และวิลาวลัย จันทรศรี. (2561). อิทธิพลของความไว้วางใจ ทศนคติ และส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 10(2), 21–38.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2563). *บัญญัติศัพท์ New Normal*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสภา.
- วีรศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล. (2564). *โควิด-19 ยุคทองขายของออนไลน์...พาณิชย์แนะพ่อค้า-แม่ค้าออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2564, จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469419403
- สุตาพร กุณทลบุตร. (2557). *หลักการตลาด...สมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์. (2563). *จำนวนอาจารย์และบุคลากร*. สมุทรปราการ: สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ.
- Black, K. (2006). *Business Statistics for Contemporary Decision Making* (4th ed). New York: John Wiley & Sons.
- Gibson, J. L. (2011). *Organization behavior, structure, processes* (14th ed.). Illinois: McGraw-Hill.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing management* (14th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.

- Lassoued, R., & Hobbs, J.E. (2015). Consumer confidence in credence attributes: The role of brand trust. *Food Policy*, 52(1), 99-107.
- Robbins, S. P. (2000). *Essentials of Organizational Behavior* (6th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Saisasong, P. (2012). *Customer satisfaction towards service quality of communication equipment and system maintenance division, The Provincial Electricity Authority of Region 1 (South)* (Master of Business Administration). Chiang Mai University.
- Schiffman, L.G., & Kanuk, L.L. (2010). *Consumer behavior*. (10th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row.

**บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
ขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

พินัย วิถีสวัสดิ์¹ จิรวรรณ เทพประสิทธิ์² และ ฐิติ ลาภอนันต์³

^{1,3} อาจารย์ประจำคณะนิติรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

² นักวิชาการอิสระ, รป.ม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

**THE ROLES OF VILLAGE CIVIL SOCIETY FORMULATION THREE-YEAR LOCAL
DEVELOPMENT PLAN OF PAYOM ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, WANG NOI
DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE**

Pinai Vitheesawat¹ Jirawan Theprasit² Thiti Larpanant³

^{1,3} Lecturer, School of Laws and Public Administration, Suvarnabhumi Institute of Technology, Thailand.

² Independent Scholar, M.P.A., National Institute of Development Administration (NIDA), Thailand.

E-mail address: jirawan.the@stu.nida.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 1 เมษายน 2564

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 28 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 30 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จาก 5 หมู่บ้าน จำนวน 15,248 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 390 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเชิงสำรวจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ การวิเคราะห์ค่าที t-test (Independent Samples Test) และ ค่าเอฟ F-test (One-Way ANOVA) ถ้าหากพบความแตกต่างที่นัยสำคัญใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 67.9 รองลงมาเป็น เพศหญิง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 26-50 ปี มากที่สุด จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 มีการศึกษาใน

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง-ปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1 มีอาชีพค้าขาย หรือธุรกิจส่วนตัว มากที่สุด จำนวน 93 คน และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 15,000 บาท มากที่สุด จำนวน 190 คิดเป็น ร้อยละ 48.7

2. บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 3.49, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า อันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ($\bar{X}$: 3.79, S.D. = 0.32) รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ($\bar{X}$: 3.78, S.D. = 0.31) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ($\bar{X}$: 3.71, S.D. = 0.32) ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ($\bar{X}$: 3.68, S.D. = 0.31) ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ($\bar{X}$: 3.33, S.D. = 0.29) ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ($\bar{X}$: 3.06, S.D. = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X}$: 3.05, S.D. = 0.28) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทบาท ประชาคมหมู่บ้าน แผนพัฒนา

Abstract

The objectives of the study were 1) to study the roles of village civil society formulation three-year development plan of Phayom subdistrict administration organization, Wang Noi district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province; and 2) to compare the roles of village civil society formulation three-year development plan of Phayom subdistrict administration organization, Wang Noi district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province classified by personal factors, gender, age, education level, occupation and income. The study was a quantitative research. The population used in the study were 15,248 people from 5 villages in Phayom subdistrict administration organization, Wang Noi district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The sample size was determined using Taro Yamane (Yamane, 1973) formula, with the numbers of 390 persons. The sample was selected using accidental random sampling. The instrument used in research was survey questionnaires. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistics used in hypothesis

testing were t-test (Independent Samples Test) and F-test (One-Way ANOVA) analysis. And applied Scheffé's method in case of significant difference.

The findings of the study were as follows:

1. For the personal data of respondents, the majority of the respondents were male, 265 people or 67.9 percent, followed by female, 125 people or 32.1 percent, respectively. The majority of the respondents; were between 26-50 years old, 210 people or 53.8 percent; had a diploma / bachelor's degree, 164 people or 42.1 percent; were merchant s/ self-employed, 93 people or 23.8 percent; and earned income below 15,000 baht, 190 people or 48.7 percent.

2. The results of public opinions analysis towards the roles of village civil society formulation the three-year development plan of Phayom subdistrict administration organization as a whole were at a high level ($\bar{x}$: 3.49, S.D. = 0.13). Considering in individual aspect, it was found that the aspect of strategies and development guidelines selection ($\bar{x}$: 3.79, S.D. = 0.32) and was the highest average, followed by the aspect of specifying the objectives of the development guidelines ($\bar{x}$: 3.78, S.D. = 0.31), the aspect of data collection and data analysis ($\bar{x}$: 3.71, S.D. = 0.32), the aspect of plan preparation ($\bar{x}$: 3.68, S.D. = 0.31), the aspect of project details/development activities preparation ($\bar{x}$: 3.33, S.D. = 0.29), the aspect of approval and promulgation of the three-year development plan ($\bar{x}$: 3.06, S.D. = 0.37), the aspect of the three-year development plan preparation ($\bar{x}$: 3.05, S.D. = 0.28) and was the least average, respectively.

3. The comparison of public opinions towards the roles of village civil society formulation three-year development plan of Phayom subdistrict administration organization indicated that the differences in personal factors, consisting of gender, age, education level, occupation, and income gave the different opinions towards the three-year development plan of Phayom subdistrict administration organization, Wang Noi district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province with statistical significance at the level of .05.

Keywords: Roles, Village civil society, Development plan

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอยู่ร่วมกันของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนในระดับตำบลจะมีการเสนอแผนงานพัฒนาประจำปี ที่มีลักษณะเป็นแผนที่แสดงเจตนาหรือทิศทางที่มุ่งเน้นของการพัฒนาโดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นผู้

กำหนดว่า ในแต่ละปีจะมุ่งเน้นการพัฒนาไปในทิศทางใด รายละเอียดของแต่ละโครงการเป็นอย่างไร ใช้งบประมาณเท่าใด และแผนพัฒนาประจำปีจะแปลงจากแผนพัฒนาที่แบ่งตามช่วงระยะเวลาไปสู่แผนปฏิบัติในแต่ละปี เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี ในขณะเดียวกันเป็นการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อการวางแผนการดำเนินงานเป็นรายปี ทั้งนี้สามารถปรับปรุงแผนพัฒนาจากแต่ละระยะช่วงเวลาให้สอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารเพื่อตอบสนองการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย หรือวาตภัย ตอบสนองต่อนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ไม่ว่าในเรื่องการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือการท่องเที่ยว เป็นต้น รวมทั้งการตอบสนองต่อหน่วยงานราชการที่ขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย (นพดล เอียดตรง, 2557: 3-4)

ประชาคมหมู่บ้านเป็นการประชุมบุคคลหรือครัวเรือนที่อยู่ในหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบ ร่วมกันรับประโยชน์ ร่วมแก้ปัญหา ปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่จัดให้มีการประชุมหมู่บ้านทุกบ้านในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ใช้สัดส่วนระดับหมู่บ้าน โดยมีระยะเวลาในการกำหนดการประชุมประชาคมหมู่บ้านให้เป็นไปตามความเหมาะสมขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ (องค์การบริหารส่วนตำบลไทยอุดม, 2559: 3) ทั้งนี้ ในการทำการประชุมประชาคมหมู่บ้านได้มีบทบาทต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งการพัฒนาการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา การจัดทำรายละเอียดโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี และการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลที่นอกจากจะมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีงบประมาณและบุคลากรเป็นของตนเองแล้ว ยังมีอำนาจในการตัดสินใจกำหนดนโยบายหรือทิศทางในการพัฒนาตำบล และมีอำนาจในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบายของตำบล รวมทั้งมีอำนาจในการตราข้อบัญญัติเพื่อบังคับใช้กับประชาชนในเขตตำบลของตนเอง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ทั้งนี้ ความสำเร็จดังกล่าวนี้ นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนา และการบริหารจัดการทรัพยากรทางการบริหารเพื่อที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแล้ว ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การบริหารส่วนตำบล (อภิชัย รัตนมณี, 2556: 1)

องค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ให้ความสำคัญกับประชาคมหมู่บ้านและการจัดทำแผนพัฒนา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและการใช้แผนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังเป็นหัวใจหลักของการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ในทางปฏิบัติ

ปัจจุบันยังพบปัญหาโดยเฉพาะการนำแผนพัฒนาตำบลมาปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นในหลาย ๆ ด้าน เช่น สิ้นเปลืองงบประมาณของท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ไม่คุ้มค่า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้เท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่มีศักยภาพเพียงพอ และไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ เป็นต้น (ศกรินทร์ หลงขาว, 2556: 1)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอมอำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ทราบบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาและนำข้อมูลที่ได้รับไปประกอบการส่งเสริมบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นซึ่งจะช่วยให้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเป็นไปด้วยความรอบคอบผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดทำแผนพัฒนาทั้งด้านการให้บริการสาธารณะพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และเพื่อเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

1. บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยใช้พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่ในการศึกษา
2. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จาก 5 หมู่บ้าน จำนวน 15,248 คน เป็นประชากรในการวิจัย (กรมการปกครอง, 2562)
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ และ ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา

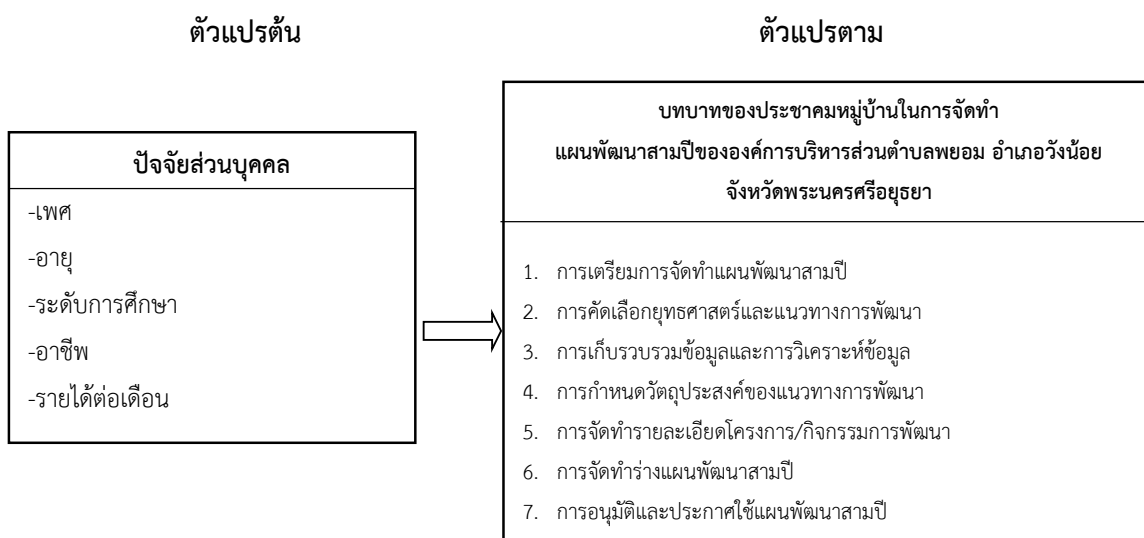

สามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ด้านการจัดทำรายละเอียด/กิจกรรมการพัฒนา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และด้านการอนุมัติการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ เดือน กุมภาพันธ์ 2563 – พฤษภาคม 2563

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของประชาคมหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำแผนพัฒนาสามปี และการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการวางแผนประชาคมหมู่บ้านและการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้

2. สามารถนำผลจากการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมบทบาทของประชาคมหมู่บ้านและเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ต่อไปในอนาคตได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จาก 5 หมู่บ้าน จำนวน 15,248 คน เป็นประชากรในการวิจัย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 390 คน และต่อมาทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อหาสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับจำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) จริงสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เขตการปกครอง	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 1 พยอม	863	22
หมู่ที่ 2 พยอม	438	11
หมู่ที่ 3 คลองสาม	596	15
หมู่ที่ 4 คลองสอง	7,348	188
หมู่ที่ 5 คลองหนึ่ง	6,003	154
รวม	15,248	390

ที่มา: ระบบสถิติทางงานทะเบียน, กรมการปกครอง, 2562.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจ (Survey Questionnaires) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ปัจจัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี และการอนุมัติและการประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ลักษณะของคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยในแต่ละข้อคำถามมีคำถามให้เลือกตอบ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของประชาคมหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questions)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 390 ชุด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยสถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และ 2) วิเคราะห์ระดับบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการ ของครอนบาช (Cronbach, 1990) และ การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยใช้สูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Objective Congruency)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเพศ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t – test Independent) เปรียบเทียบตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเอฟ (F – test) และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มากที่สุด จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 67.9 รองลงมาเป็น เพศหญิง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ ระหว่าง 26-50 ปี มากที่สุด จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 มีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง / ปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1 มีอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มากที่สุด จำนวน 93 คน มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาท มากที่สุด จำนวน 190 คิดเป็นร้อยละ 48.7

2. บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 3.49, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า อันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ($\bar{X}$: 3.79, S.D. = 0.32) รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ($\bar{X}$: 3.78, S.D. = 0.31) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ($\bar{X}$: 3.71, S.D. = 0.32) ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ($\bar{X}$: 3.68, S.D. = 0.31) ด้านการ

จัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ($\bar{X}$: 3.33, S.D. = 0.29) ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ($\bar{X}$: 3.06, S.D. = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุดได้แก่ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X}$: 3.05, S.D. = 0.28) ตามลำดับ

2.1 บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 3.68, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ในการประชุมหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลพยอมมีการเตรียมแผนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแนวทางพัฒนาสามปีเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ($\bar{X}$: 3.86, S.D. = 0.54) รองลงมา มีการเตรียมจัดประชุมกรรมการผู้นำชุมชนของประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X}$: 3.85, S.D. = 0.67) มีการจัดทำแผนเวทีชาวบ้าน หรือประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับฟังปัญหาและเสนอปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}$: 3.55, S.D. = 0.50) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ได้แก่ มีการเตรียมแผนประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตามลำดับ

2.2 บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 3.79, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ในการประชุมหมู่บ้าน มีการสำรวจแนวทางปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง ($\bar{X}$: 4.25, S.D. = 0.57) รองลงมา มีประกาศแนวทางการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาเพื่อให้ประชาชนทราบอย่างเปิดเผย ($\bar{X}$: 3.74, S.D. = 0.55) มีการคัดเลือกแนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามแผนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X}$: 3.71, S.D. = 0.54) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ได้แก่ ได้เลือกแผนจัดลำดับก่อน-หลังตามความเร่งด่วนของโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา ($\bar{X}$: 3.46, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

2.3 บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 3.71, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ในการประชุมหมู่บ้านมีการส่งเสริมเก็บข้อมูลรวบรวมด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมอาชีพ ร้านค้า และกลุ่มอาชีพขนาดเล็กนำไปวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแผน ($\bar{X}$: 3.98, S.D. = 0.66) รองลงมา มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ระบบประปา เพื่อพัฒนาแผน ($\bar{X}$: 3.86, S.D. = 0.61) มีการวิเคราะห์และการส่งเสริมในการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ($\bar{X}$: 3.86, S.D. = 0.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ได้แก่ มีการเก็บข้อมูลการส่งเสริมสุขภาพพลานามัย ตรวจร่างกายของประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$: 3.15, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

2.4 บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$: 3.78, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลพยอมได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมที่นำมาพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}$: 4.02, S.D. = 0.65) รองลงมา การจัดทำแผนพัฒนามีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการพัฒนาก่อนเสมอ ($\bar{X}$: 3.86, S.D. = 0.64) แผนหรือโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนามาจากการกำหนดวัตถุประสงค์ทุกโครงการ ($\bar{X}$: 3.70, S.D. = 0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของแนวทางพัฒนาแผนพัฒนาสามปีมีความสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ($\bar{X}$: 3.55, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

2.5 บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$: 3.33, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลพยอมจัดทำขึ้น ($\bar{X}$: 3.58, S.D. = 0.64) รองลงมา มีการแต่งตั้งรับเชิญประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับแผน โครงการต่างๆ ($\bar{X}$: 3.51, S.D. = 0.50) ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ของโครงการในแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X}$: 3.43, S.D. = 0.55) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ได้แก่ ประชาชนร่วมเป็นกรรมการในกิจกรรมตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอมที่จัดทำขึ้น ($\bar{X}$: 2.80, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

2.6 บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$: 3.05, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการสอบถามความต้องการพัฒนาเพื่อนำไปประกอบการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X}$: 3.33, S.D. = 0.58) รองลงมา ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอมจัดทำขึ้น ($\bar{X}$: 3.05, S.D. = 0.69) ประชาชนมีส่วนร่วมคิดและการตัดสินใจกำหนดแนวทางร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}$: 2.93, S.D. = 0.64) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ได้แก่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมในการกำหนดนโยบายการจัดสรรเงินงบประมาณประจำปีเพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ($\bar{X}$: 2.89, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

2.7 บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$: 3.06, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสูงสุด ได้แก่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารการอนุมัติขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ($\bar{X}$: 3.17, S.D. = 0.64) รองลงมา ประชาชนรับทราบข้อมูลการร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอขอรับอนุมัติจากสภาท้องถิ่น ($\bar{X}$: 3.07, S.D. = 0.65) ประชาชนรับทราบข้อมูลการร่างแผนพัฒนาสามปีที่ประกาศให้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทราบ ($\bar{X}$: 3.03, S.D. = 0.62) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับต่ำสุด ได้แก่ ประชาชนรับทราบข้อมูลการวางแผนพัฒนาสามปีที่สภาท้องถิ่นอนุมัติแล้วส่งต่อไปให้ผู้บริหารท้องถิ่น ประกาศและนำไปปฏิบัติ ($\bar{X}$: 2.97, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปได้ดังนี้

3.1 เพศ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการเตรียมการจัดทำแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา การจัดทำรายละเอียดของโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาและการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยเพศของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 อายุ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี และด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.3 ระดับการศึกษา ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยระดับการศึกษาของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ด้านการเก็บและรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา และการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.4 อาชีพ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี และด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยอาชีพของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็น

ต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.5 รายได้ ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดทำรายละเอียดของโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยรายได้ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุป ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี และ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยได้สอดคล้องกับการศึกษาของ ศักรินทร์ หลงขาว (2556); สมคิด รอดเดช (2556) และ วันเพ็ญ สีนชัย (2559) ที่พบว่า การประชาคมกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ องค์การบริหารส่วนตำบลพยอมได้มีการสำรวจแนวทางปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างจริงจังและทั่วถึง มีการประกาศประชาสัมพันธ์การจัดทำร่างแผนพัฒนาและแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างเปิดเผย อีกทั้งได้มีการเลือกจัดลำดับก่อน-หลังกิจกรรมตามความเร่งด่วนของโครงการหรือกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของพื้นที่ โดยเลือกแนวทางในการดำเนินงานเป็นไปตามข้อมูลที่ได้รับจากประชาคมและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ โดย 1) ในด้านการเตรียมการจัดทำแผน มีการเตรียมแผนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแนวทางพัฒนาสามปี โดยจัดให้มีการเตรียมจัดประชุมกรรมการ ผู้นำชุมชนของประชาชนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีการจัดทำแผนเวทีชาวบ้าน เพื่อรับฟังปัญหาและเสนอปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และมีการเตรียมแผนประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี 2) ด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา มีการสำรวจแนวทางปัญหาความ

เดือรื้อนของประชาชนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง มีแนวทางการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาเพื่อให้ประชาชนทราบอีกทั้งเลือกแนวทางการดำเนินงานเป็นไปตามแผนให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ โดยได้เลือกแผนจัดลำดับก่อน-หลังตามความเร่งด่วนของโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา 3) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล มีการส่งเสริมเก็บรวบรวมข้อมูลในทุกด้านมาวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง 4) ด้านกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรม โดยวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนานั้นได้มีความสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน 5) ด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการที่องค์การฯ จัดทำขึ้น และมีการแต่งตั้งรับเชิญประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับแผน โครงการต่างๆ ขององค์การฯ และมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ของการจัดทำโครงการและกิจกรรมการพัฒนา 6) ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสอบถามความต้องการพัฒนาเพื่อนำไปประกอบการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี เข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าประชุมการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี โดยมีส่วนร่วมคิดและการตัดสินใจกำหนดแนวทางร่างแผนพัฒนาสามปี และมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมในการกำหนดนโยบายการจัดสรรเงินงบประมาณประจำปีเพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี และ 7) ด้านการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ร่วมร่างและรับทราบข้อมูลในกระบวนการการบริหารการอนุมัติขององค์การฯ กระทั่งสภาท้องถิ่นอนุมัติแล้วส่งต่อไปให้ผู้บริหารท้องถิ่นประกาศและนำไปปฏิบัติ

ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยได้สอดคล้องกับการศึกษาของศักรินทร์ หลงขาว (2556) และสมคิด รองเดช (2556) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่ต่างกัน ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพยอม เพศชาย ได้มีความคิดเห็นในด้านการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา และด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลมากกว่าเพศหญิง ขณะที่เพศหญิงมีความคิดเห็นในด้านการอนุมัติและการประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีอายุระหว่าง 26-50 ปี ค่อนข้างมีความคิดเห็นแตกต่างกับประชาชนที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับการศึกษาและประเภทอาชีพ ค่อนข้างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีค่อนข้างแตกต่างกัน และประชาชนกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่มีรายได้ส่วนใหญ่ไม่เกิน 15,000 บาท ค่อนข้างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

บทบาทของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม แตกต่างกับประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

องค์การบริหารส่วนตำบลพยอมควรให้ความสำคัญกับการอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี และการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

(1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารการอนุมัติขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อขออนุมัติจากสภาท้องถิ่น

(2) มีการประกาศประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบผ่านทางช่องทางการสื่อสารต่างๆ และยินดีให้ข้อมูลกับประชาชนเมื่อได้รับการร้องขอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรทบทวนวรรณกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของประชาคมและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สามารถนำไปใช้ศึกษาร่วมกับแนวคิดทฤษฎีอื่นๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ควรศึกษาและเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงออกถึงความคิดเห็นได้อย่างมีอิสระ รวมทั้งสัมภาษณ์กับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้ได้ผลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นและเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงการทำงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2562). ระบบสถิติทางการทะเบียน: จำนวนประชากรและบ้าน. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://stat.bora.dopa.go.th>.
- นพดล เียยตตรง. (2557). ปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาคม ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในควนอำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วันเพ็ญ สิ้นชัย. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลท่ามะขาม อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- ศักรินทร์ หลงขาว. (2556). แนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลในควน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมคิด รอดเดช. (2556). การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามกระบวนการประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลสุโสะ อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). วิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลไทยอุดม. (2559). คู่มือการจัดประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. สระแก้ว: องค์การบริหารส่วนตำบลไทยอุดม อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว.
- อภิชัย รัตนมณี. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเปาะเล้ง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials Psychological testing*. (5th ed.) New York: Harper Collins Publishers.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed.) New York: Harper & Row Publications.

การพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย

จตุพงศ์ โมรา บำรุง โตรัตน์ เสงี่ยม โตรัตน์ และ ปราณี นิลกรณ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

DEVELOPMENT OF A UNIVERSITY ENGLISH PROFICIENCY TEST

Jatupong Mora, Bamrung Torut, Sa-ngiam Torut and Pranee Nilakorn

Faculty of Education, Silpakorn University, Sanamchandra Palace Campus, Nakhonpathom

E-mail address: mjatupong@tsu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 30 มิถุนายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 23 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 4 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ คือ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยให้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่มีลักษณะเฉพาะคือ คุณประโยชน์ของแบบทดสอบเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คุณภาพรายข้อและความเชื่อมั่นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) สูง เมื่อเทียบกับแบบทดสอบมาตรฐาน และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อแบบทดสอบที่สร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่อาสาสมัครที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 45 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์คุณภาพรายข้อและความเชื่อมั่น และการหาความตรงร่วมสมัยโดยใช้ Pearson's Product-Moment Correlation Coefficients ผลการวิจัยพบว่า

1) แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยมีคุณภาพเบื้องต้นโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .175) และมีคุณภาพรายด้าน อยู่ในระดับดีมาก 1 ด้าน คือ ด้านความเป็นธรรม (Fairness) ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .491) และระดับดี 6 ด้าน คือ 1) ด้านความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .121) 2) ด้านผลกระทบ (Impact) ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .164) 3) ด้านความสมจริง (Authenticity) ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .084) 4) ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .143) 5) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactiveness) ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .109) และ 6) ด้านความสะดวกใช้ (Practicality) ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .113)

2) แบบทดสอบปรนัย 150 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .55$) ค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับจำแนกได้ดี ($r = .49$) และค่าความเชื่อมั่นระดับดี ($KR_{20} = .83$) ได้ข้อคำถามคุณภาพดี 122 ข้อ คิดเป็น 81.33 % และข้อคำถามที่ควรปรับปรุง 28 ข้อ คิดเป็น 18.67 % และแบบทดสอบอัตนัย 5 ข้อ มีค่าความยาก

ง่ายปานกลาง ($p = .55$) ค่าอำนาจจำแนกอยู่ในระดับจำแนกได้ดี ($r = .38$) และค่าความเชื่อมั่นระดับดี (Coefficient Alpha = .80) และเป็นข้อคำถามคุณภาพดีทั้ง 5 ข้อ คิดเป็น 100 %

3) ในภาพรวม แบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) สูงกว่าเกณฑ์ ($r_{xy} = .90$) และมีความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ของแต่ละทักษะ เรียงตามลำดับ คือ ทักษะการเขียนและการพูด ($r_{xy} = .95$) การฟัง ($r_{xy} = .93$) การอ่าน ($r_{xy} = .87$) และการใช้ภาษา ($r_{xy} = .76$)

4) ในภาพรวม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.770) และมีความพึงพอใจด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับ คือ 1) ด้านประโยชน์ของแบบทดสอบ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.687) 2) ด้านคำสั่งของแบบทดสอบ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.708) 3) ด้านการจัดการสอบ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.842) 4) ด้านการตรวจให้คะแนน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.784) 5) ด้านรูปแบบและการจัดลำดับความ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.813) และ 6) ด้านเนื้อหาสาระของแบบทดสอบ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.786)

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบทดสอบ แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษ แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย

Abstract

Two main objectives of this research were 1) to construct and develop a university English proficiency test to be a standardized one with three specified characteristics: test usefulness was at a specified level, item analysis indexes and reliability were at a specified level, and there was high concurrent validity when compared the scored with a standardized test, and 2) to study the stake holders' satisfaction towards the test. The sample consisted of 45 Bachelor's degree students studying in the second semester of 2019 academic year at Thaksin University, Songkhla Campus. Basic statistics, item analysis and reliability coefficients, and Pearson's product moment correlation coefficients were computed to analyze the data. It was found that:

1) overall, test usefulness of UEPT was at a good level ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .175), and Fairness ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .491) was rated at the best level, while the other 6 qualities were at the good level: Construct Validity ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .121), Impact ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .164), Authenticity ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .084), Reliability ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .143), Interactiveness ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .109), and Practicality ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .113)

2) 150 objective test items had moderate difficulty index ($p = .55$), their discrimination was at a good level ($r = .49$), and the reliability was at a good level ($KR_{20} = .83$); 122 test items

(81.33%) were collected for future use and 28 items (18.67%) needed improvement or reconstruction. 5 subjective test items also had moderate difficulty index ($p = .55$), their discrimination was at a good level ($r = .38$), and the reliability coefficient was at a good level (Cronbach Alpha = .80) and all items were collected.

3) overall, the concurrent validity of UEPT was higher than the set value ($r_{xy} = .90$) and the concurrent validity of each test section could be put in this order: Writing and Speaking ($r_{xy} = .95$), Listening ($r_{xy} = .93$), Reading ($r_{xy} = .87$), and Language Use ($r_{xy} = .76$).

4) overall, the stake holders' satisfaction towards UEPT was at a much satisfied level ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.770), and the satisfaction towards each part could be put in this order: 1) test usefulness ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.687), 2) test instructions ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.708), 3) test administration ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.842), 4) Scoring ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.784), 5) test format and arrangement ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.813), and 6) test content ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.786).

Keywords: Test Development, English Proficiency Test, University English Proficiency Test

บทนำ

ในปัจจุบัน การรับสมัครงานบางตำแหน่งมักจะขอให้ผู้สมัครแสดงหลักฐานผลการสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษมาตรฐานสากลแนบพร้อมหลักฐานประกอบการสมัครงานอื่น ๆ ที่ได้ระบุไว้ในประกาศรับสมัครงาน หรือในบางตำแหน่งงาน เช่น โครงการรับสมัครครูคืนถิ่นของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) ได้กำหนดให้ผู้สมัครที่ผ่านการคัดเลือกนำผลการสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษมายื่นก่อนวันบรรจุหรือภายในระยะเวลาที่หน่วยงานกำหนด และนอกจากนี้ ในวันที่ 12 เมษายน 2559 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2559) ได้ออกประกาศ เรื่อง นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา ที่ระบุให้สถาบันอุดมศึกษาพิจารณาจัดให้นิสิตนักศึกษาทุกคน ทดสอบความรู้ตามแบบทดสอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษาที่สถาบันสร้างขึ้น หรือที่เห็นสมควรจะนำมาใช้วัดสมิทธิภาพทางภาษาอังกฤษ (English Proficiency) โดยสามารถเทียบเคียงผลกับ Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) หรือมาตรฐานอื่น เพื่อให้ทราบระดับความสามารถของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน และสถาบันอุดมศึกษาอาจพิจารณานำผลการทดสอบความรู้ทางภาษาอังกฤษบันทึกในใบรับรองผลการศึกษาหรือจัดทำเป็นประกาศนียบัตร โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 เป็นต้นไป

มหาวิทยาลัยทักษิณตอบรับกระแสสังคมที่ให้ความสำคัญกับการมีผลการทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษของผู้สมัครงาน และขานรับนโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยผู้บริหารได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการทดสอบวัดความสามารถของผู้เรียนไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

มหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ. 2558 – 2567 โดยกำหนดไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาความเป็นเลิศในการผลิตบัณฑิตคุณภาพระดับสากล และความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาระดับนานาชาติ ตามตัวบ่งชี้ TSU02 นิสิตที่ผ่านเกณฑ์สมรรถนะสากลด้านภาษา และได้นิยาม สมรรถนะด้านภาษา ว่าเป็นสมรรถนะทักษะสากลด้านภาษาอังกฤษ โดยมีเกณฑ์การทดสอบตามมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยกำหนด หรือมีผลการทดสอบ Placement Test ของโปรแกรม English Discoveries Online ระดับ CEFR B1 (ระดับ Intermediate 1 สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี หรือระดับ Intermediate 2 สำหรับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา) และผลการทดสอบมาตรฐานด้านภาษาของนิสิต สามารถใช้นับซ้ำสำหรับจำนวนนิสิตที่ผ่านเกณฑ์ได้จนกระทั่งนิสิตจบการศึกษา (มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2559) จากการกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว มีผลให้คณะ สาขา และหลักสูตรต่าง ๆ เริ่มต้นผลักดันให้นิสิตเห็นความสำคัญ และทดลองสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษมากขึ้น และด้วยมหาวิทยาลัยทักษิณยังไม่มีแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษเป็นของตนเอง จึงทำให้นิสิตต้องเสียค่าใช้จ่าย ๆ ในการสมัครสอบที่ค่อนข้างสูงและอาจสร้างภาระแก่ผู้ปกครองได้ นอกจากนี้การสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน อาจจะไม่เหมาะสมกับระดับพื้นฐานความรู้ทางภาษาของนิสิต โดยส่วนใหญ่ทั้งด้านบริบทและเนื้อหาสาระของแบบทดสอบ มากกว่าการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยขึ้นใช้เอง นอกจากจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการสมัครสอบของนิสิตแล้ว เนื้อหาสาระและบริบทแบบทดสอบสามารถควบคุมให้อยู่ในระดับเดียวกับพื้นฐานความรู้ของผู้เข้าสอบโดยส่วนใหญ่ได้

ปัจจุบันนี้การใช้เครื่องมือวัดความสามารถด้านภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยยังไม่อิงมาตรฐานสากล เพราะแบบทดสอบที่ใช้เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ภายในแต่ละมหาวิทยาลัย แบบทดสอบบางชนิดวัดเพียงบางทักษะ ไม่สะท้อนความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในขั้นการสื่อสาร แบบทดสอบที่มีอยู่ส่วนใหญ่ใช้เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา และเป็นแบบทดสอบวัดความสามารถก่อนจบการศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามากกว่าที่จะให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี สอบด้วย และที่สำคัญแบบทดสอบดังกล่าวยังไม่ได้เทียบคุณภาพกับแบบทดสอบมาตรฐานสากล ทำให้นักศึกษาไม่สามารถใช้ผลการสอบเพื่ออ้างอิงความสามารถภาษาอังกฤษในระดับสากลได้ สำหรับแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษมาตรฐานสากลที่ใช้กันอยู่ เช่น TOEIC, TOEFL, และ IELTS นั้นได้มีการเทียบเคียงคุณภาพระหว่างกันแล้ว เพื่อให้สามารถอ้างอิงผลการสอบแทนกันได้ และในปัจจุบันแบบทดสอบมาตรฐานทุกชนิดควรได้รับการเทียบคุณภาพกับกรอบอ้างอิงความสามารถด้านภาษาของสภายุโรป (CEFR) ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้นหากมีการพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยที่สามารถเทียบเคียงคุณภาพกับแบบทดสอบมาตรฐานสากล ได้รับการเทียบเคียงคุณภาพกับกรอบอ้างอิงความสามารถด้านภาษาของสภายุโรป (CEFR) แล้ว จะทำให้นิสิตที่ผ่านการสอบดังกล่าวมีความสามารถภาษาอังกฤษเสมือนผ่านการสอบวัดความสามารถด้วยแบบทดสอบมาตรฐานสากลและความสามารถภาษาอังกฤษของบัณฑิตจะได้รับการยอมรับในระดับสากลอีกด้วย (Arunee Wiriyaichitra, n.d.; Pan, 2009; Paltridge, 2007; Gao, 2010; Jin, 2011; Arkoudis, et al 2009; The European Association for Quality Language Services, 2009)

งานวิจัยที่ผ่านมาด้านการทดสอบความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยยังมีช่องว่างที่ควรได้รับการเติมเต็ม 3 ประการ คือ 1) แบบทดสอบที่สร้างขึ้นวัดความสามารถของผู้เข้าสอบไม่ครบทุกทักษะ ไม่สะท้อนความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างครบถ้วน 2) การเลือกใช้แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษในระดับสากลมาวัดความสามารถด้านภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย อาจเกิดความลำเอียงด้านวัฒนธรรมได้ เพราะแบบทดสอบในระดับสากลอาจใช้บริบทของเนื้อหาสาระข้อสอบที่ไม่เป็นที่คุ้นเคยของนักศึกษาไทย และ 3) ยังไม่มีการวิเคราะห์สาระแบบทดสอบที่สร้างขึ้นจากกรอบอ้างอิงความสามารถในการเรียนภาษาของสภายุโรป (CEFR) ดังนั้น แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนา มีคุณสมบัติเด่น 3 ประการ คือ 1) เป็นแบบทดสอบที่วัดความสามารถของผู้เข้าสอบครบทุกทักษะ สามารถสะท้อนความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างแท้จริง 2) เนื้อหาสาระของแบบทดสอบไม่มีความลำเอียงด้านวัฒนธรรมและเหมาะสมกับผู้เข้าสอบที่เป็นชาวไทย และ 3) มีสาระแบบทดสอบสัมพันธ์กับกรอบอ้างอิงความสามารถในการเรียนภาษาของสภายุโรป (CEFR) โดยสามารถสรุปเป็นวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ คือ

1) เพื่อสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย (University English Proficiency Test) ให้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่มีลักษณะเฉพาะ คือ

- คุณประโยชน์ของแบบทดสอบเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- คุณภาพรายข้อและความเชื่อมั่นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) สูง เมื่อเทียบกับแบบทดสอบมาตรฐาน

2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย (University English Proficiency Test)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบทดสอบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 และกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 8,167 คน ใน 5 คณะ คือ 1) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2) คณะศึกษาศาสตร์ 3) คณะศิลปกรรมศาสตร์ 4) คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ และ 5) คณะนิติศาสตร์ ส่วนกลุ่มทดลองใช้แบบทดสอบและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้มาโดยการรับสมัครนิสิตที่มีความสนใจสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษ กลุ่มทดลองใช้แบบทดสอบ หมายถึง ผู้เข้าสอบในครั้งที่ 1-2 ของการทดลองใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้น และกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ผู้เข้าสอบในครั้งที่ 3 ซึ่งเป็นการใช้แบบทดสอบฉบับจริงหลังจากได้ปรับปรุงคุณภาพแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม 2562

ตัวแปรที่จะใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) คะแนนที่ได้จากการทดสอบทักษะการฟัง การใช้ภาษา การอ่าน การเขียนและการพูดของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย (University English Proficiency Test) และแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษมาตรฐาน (แบบทดสอบปรนัยใช้คะแนนจากแบบทดสอบ TOEFL และแบบทดสอบอัตนัยใช้คะแนนจากแบบทดสอบ IELTS)

2) ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษ และผู้เข้าสอบต่อแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย (University English Proficiency Test) ที่ประเมินโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย (University English Proficiency Test)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 5 ชนิด ได้แก่

1) แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งวัดความสามารถผู้เข้าสอบ 5 ทักษะ คือ การฟัง การใช้ภาษา การอ่าน การเขียนและการพูด โดยมีรายละเอียด คือ

แบบทดสอบการฟัง วัดความสามารถในการฟังสาระในชีวิตประจำวันและเป็นที่คุ้นเคย เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .41$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .44$) และค่าความเชื่อมั่นระดับยอมรับได้ ($KR_{20} = .74$)

แบบทดสอบการใช้ภาษา วัดความสามารถในการเข้าใจภาษาเขียนมาตรฐานและระบุข้อผิดพลาดในการใช้ภาษา เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .50$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .48$) และค่าความเชื่อมั่นระดับยอมรับได้ ($KR_{20} = .71$)

แบบทดสอบการอ่าน วัดความสามารถในการอ่านสาระในชีวิตประจำวันและเชิงวิชาการ เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .45$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .54$) และค่าความเชื่อมั่นระดับดี ($KR_{20} = .86$)

แบบทดสอบการเขียน วัดความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ ให้ผู้เข้าสอบเขียนตอบตามภาระงาน จำนวน 2 ข้อ โดยข้อที่ 1 เป็นการเขียนสรุปความ (Summary writing) และข้อที่ 2 เป็นการเขียนแสดงความคิดเห็น (Argumentative writing) มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .51$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .67$) และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นระดับดี (Cronbach Alpha = .82)

แบบทดสอบการพูด วัดความสามารถในการพูดสื่อสารข้อมูลส่วนตัวและแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการ ให้ผู้เข้าสอบตอบคำถามและพูดแสดงความคิดเห็นตามภาระงาน จำนวน 3 ข้อ โดยข้อ 1 เป็นการพูดสั้น ๆ เกี่ยวกับข้อมูลของตนเอง ข้อ 2 พูดตามบัตรภาระงาน และ ข้อ 3 พูดแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับข้อ 2 มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .48$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .85$) และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นระดับดี (Cronbach Alpha = .85)

2) แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษมาตรฐาน มีโครงสร้างเหมือนกับแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สอบเพื่อนำคะแนนมาหาค่าความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบ

ประกอบด้วย 2 ชนิด คือ แบบทดสอบ TOEFL ใช้วัดทักษะการฟัง การใช้ภาษา และการอ่าน และแบบทดสอบ IELTS ใช้วัดทักษะการเขียนและการพูด

3) แบบตรวจให้คะแนนแบบทดสอบอัตนัย มี 2 ชนิด คือ แบบตรวจให้คะแนนทักษะการเขียนและแบบตรวจให้คะแนนทักษะการพูด แบบตรวจให้คะแนนทักษะเขียนพัฒนาตามแนวคิดของ Brown (2004) และ Cambridge English (2015) ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ให้คะแนน 4 ด้าน คือ 1) เนื้อหาสาระ (Content) 2) การจัดระบบความคิด (Organization) 3) ภาษา (Language) และ 4) กลไกทางภาษา (Mechanics) โดยแต่ละด้านมีระดับคะแนนตั้งแต่ 1-5 มีค่าความเชื่อมั่นของผู้ให้คะแนนหลายคนระดับดีมาก (Inter-rater Reliability = .99) และแบบตรวจให้คะแนนทักษะการพูด พัฒนาตามแนวคิดของ Brown (2004), Carroll (1983), and Cambridge English (2015) ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ให้คะแนน 4 ด้าน คือ 1) การสื่อสารและปริมาณ (Communication and Size) 2) ความคล่องแคล่ว (Fluency) 3) ความถูกต้องของภาษา (Accuracy) และ 4) ความสามารถที่จะสื่อสารให้เข้าใจ (Comprehensibility) โดยแต่ละด้านมีระดับคะแนนตั้งแต่ 1-5 มีค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ให้คะแนนหลายคนระดับดีมาก (Inter-rater Reliability = .99)

4) แบบประเมินคุณภาพเบื้องต้นของแบบทดสอบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ ประเมินคุณภาพ 7 ด้าน คือ 1) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) 2) ความเชื่อมั่น (Reliability) 3) ความสมจริง (Authenticity) 4) การมีปฏิสัมพันธ์ (Interactiveness) 5) ผลกระทบ (Impact) 6) ความสะดวกใช้ (Practicality) และ 7) ความเป็นธรรม (Fairness) รวมเป็นข้อคำถามจำนวน จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

5) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ ประเมินความพึงพอใจ 6 ด้าน คือ คำสั่ง เนื้อหา รูปแบบและการจัดลำดับความ การตรวจให้คะแนน ประโยชน์ และการจัดสอบ จำนวน 39 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1) ทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย ใช้เวลาสอบ 3 ชั่วโมง 20 นาที และให้ผู้เข้าสอบทำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษ

2) ตรวจและให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย วิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ และคัดเลือกผู้เข้าสอบที่ได้คะแนนอยู่ในกลุ่มสูง ปานกลาง และต่ำ กลุ่มละ 20 % ของจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมดมาทดสอบการพูด โดยมีระยะเวลาห่างจากการสอบปรนัยและการเขียน 5 วัน (เลือกกลุ่มละ 20 % เนื่องจากผู้เข้าสอบมีจำนวนจำกัดและให้ได้เห็นความต่างของคะแนนในแต่ละกลุ่มที่เลือกมา)

3) ให้คะแนนแบบทดสอบพูดและวิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

4) ทดสอบโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน โดยแบบทดสอบปรนัยใช้แบบทดสอบ TOEFL และแบบทดสอบอัตนัยใช้แบบทดสอบ IELTS โดยดำเนินการสอบ 2 สัปดาห์หลังจากการสอบชุดแรก

5) ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบมาตรฐาน จัดทำค่าสถิติพื้นฐาน รวมคะแนน และคัดเลือกผู้เข้าสอบที่ได้คะแนนอยู่ในกลุ่มสูง ปานกลาง และต่ำ กลุ่มละ 20 % ของจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมดมาทดสอบการพูดโดยมีระยะเวลาห่างจากการสอบปรนัยและการเขียน 5 วัน

6) ให้คะแนนแบบทดสอบพูดและจัดทำคะแนนสอบ

7) หาค่าความตรงร่วมสมัยของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยและแบบทดสอบมาตรฐานทั้งฉบับและแต่ละทักษะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

- 1) คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (สถิติพื้นฐาน)
- 2) ความยากง่าย อำนาจจำแนก (การวิเคราะห์แบบทดสอบรายข้อ)
- 3) ความเชื่อมั่นแบบทดสอบปรนัย (KR_{20}) และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอัตนัย (Cronbach Alpha Coefficient)
- 4) ความเชื่อมั่นของการให้คะแนนแบบทดสอบอัตนัยแบบ Inter-Rater Reliability (The Spearman-Brown)
- 5) ความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) คำนวณโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยจะนำเสนอพร้อมการอภิปรายตามคุณสมบัติของแบบทดสอบ 4 ข้อ คือ

- 1) มีคุณภาพเบื้องต้นตามเกณฑ์คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

ในภาพรวมแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยมีคุณภาพเบื้องต้นอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .175) และเมื่อพิจารณารายด้าน แบบทดสอบมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 1 ด้าน คือ ด้านความเป็นธรรม (Fairness) ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .491) และมีคุณภาพอยู่ในระดับดี 6 ด้าน คือ 1) ด้านความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .121) 2) ด้านผลกระทบ (Impact) ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .164) 3) ด้านความสมจริง (Authenticity) ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .084) 4) ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .143) 5) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactiveness) ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .109) และ 6) ด้านความสะดวกใช้ (Practicality) ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .113) โดยมีรายละเอียดในการอภิปราย ดังนี้

ด้านความเป็นธรรม (Fairness) ได้รับคะแนนคุณภาพสูงสุด อาจเป็นเพราะในขั้นการกำหนดเนื้อหาสาระของแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้พิจารณา คัดเลือกหัวข้อหรือสาระของแบบทดสอบทุกทักษะให้มีความเป็นธรรมต่อผู้เข้าสอบทุกคน ปราศจากหัวข้อและข้อความที่เกี่ยวข้อกับความได้เปรียบเสียเปรียบอันเนื่องมาจากเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เข้าสอบ และรวมถึงไม่ให้มีหัวข้อที่

นำไปสู่ความรุนแรงหรือส่งเสริมให้เกิดความแตกแยก แบ่งพรรคแบ่งฝ่ายในสังคม (Whiting, 2009; Weyant & Chisholm, 2014; Munson & Parton, 2013) ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้คัดเลือกหัวเรื่องหรือสาระแบบทดสอบให้เป็นที่คุ้นเคยและผู้เข้าสอบอาจจะได้พบทั้งในการดำรงชีวิตปัจจุบันหรือในอนาคต ในแบบทดสอบการฟัง การอ่าน การเขียนและการพูด เนื้อหาสาระจะเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และการใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ที่ผู้เข้าสอบจะต้องใช้ในการทำงานหรือการศึกษาต่อในอนาคต จึงกล่าวได้ว่าแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยมีทั้งความจริง (Authenticity) และการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactiveness) เพราะมีเนื้อหาสาระของแบบทดสอบเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในชีวิตประจำวันและในอนาคตของผู้เข้าสอบ (Bachman & Palmer, 1996; Brown, 2004) ซึ่งเหมือนกับแนวทางการหาคุณภาพของแบบทดสอบในการวิจัยของ Chen (2009) ที่พบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยของประเทศจีนทั้ง 2 ชุด มีความจริง (Authenticity) พอสมควร และแบบทดสอบชุดใหม่มีความจริง (Authenticity) สูงกว่าชุดเดิม เพราะมีการเพิ่มการฟังเชิงวิชาการเข้ามาในแบบทดสอบทักษะฟัง มีหัวเรื่องหลากหลายและเป็นที่คุ้นเคยของผู้เข้าสอบ จึงทำให้แบบทดสอบชุดใหม่มีความจริง (Authenticity) และมีปฏิสัมพันธ์ (Interactiveness) กับผู้เข้าสอบมากกว่าแบบทดสอบชุดเดิม ส่วนในทักษะการเขียนยังไม่มีมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทดสอบและยังไม่มีการทดสอบภาระงานที่ผู้เข้าสอบสามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม แบบทดสอบอัตรานี้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดภาระงานทั้งในการเขียนและการพูดให้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในอนาคตของผู้เข้าสอบ

ด้านความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย ทดสอบความสามารถครบทั้ง 5 ด้าน คือ การฟัง การใช้ภาษา การอ่าน การพูด และการเขียน และในแต่ละด้านมีการทดสอบมากกว่า 1 ภาระงาน โดยได้แสดงเนื้อหาสาระและวิธีการทดสอบไว้ในตารางกำหนดเนื้อหาสาระแบบทดสอบ (Test Specifications) อย่างละเอียด ทำให้แบบทดสอบชุดนี้วัดความสามารถได้ครบถ้วนและมีภาระงานหลากหลาย ซึ่งเป็นการกำหนดโครงสร้างแบบทดสอบที่คล้ายกับงานวิจัยของ Chen (2009) ที่พบว่า แบบทดสอบ CET-4 ชุดใหม่ 1) มีตารางแสดงเนื้อหาสาระและวิธีการทดสอบอย่างละเอียด 2) ทดสอบทักษะต่าง ๆ ด้วยภาระงานที่หลากหลาย เช่น ในการสอบการฟัง มีการเพิ่ม Long Conversations และ Compound Dictations เข้ามา ต่างจากชุดเดิมที่มีเพียง Short Conversations และ Listening Strategies อย่างไรก็ตาม แบบทดสอบการฟังที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้ง Listening Strategies, Short Conversations, Long Conversations และ Monologues ที่เป็น Talks หรือ Lectures นอกจากนี้ Chen (2009) พบว่า แบบทดสอบ CET-4 ชุดใหม่มีการทดสอบคำศัพท์และไวยากรณ์โดยใช้บริบทมากขึ้น และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างแบบทดสอบให้มีการทดสอบคำศัพท์และไวยากรณ์ ซึ่งอยู่ในด้านการใช้ภาษา

ด้านผลกระทบ (Impact) แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยมีคุณภาพด้านผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .164) เพราะแบบทดสอบชุดนี้สะท้อนแนวโน้มปัจจุบันที่กระแสดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่พูดถึงกันมากและยังมีความสำคัญต่อการ

ได้งานทำของบัณฑิต แบบทดสอบชุดนี้จึงมีประโยชน์ต่อผู้เข้าสอบทั้งในด้านการทดลองวัดความสามารถ ภาษาอังกฤษและสร้างประสบการณ์สำหรับการทดสอบภาษาอังกฤษในอนาคต (Bachman & Palmer, 1996; Brown, 2004) ซึ่งเป็นแนวทางหาคุณภาพแบบทดสอบที่ใช้ในงานวิจัยของ Chen (2009) ที่พบว่า แบบทดสอบชุดใหม่มีผลกระทบต่อรูปแบบและเนื้อหาในการเรียนรู้ของผู้เข้าสอบ และกลายเป็นแรงจูงใจ ทำให้นักศึกษาสนใจการเรียนรู้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ แต่การสอบทำให้นักศึกษาอยู่ในภาวะกดดันมากขึ้น ด้วย สำหรับผลกระทบต่ออาจารย์ผู้สอน พบว่ามีการปรับเปลี่ยนในเนื้อหาและวิธีการสอน อาจารย์มีแนวโน้มที่จะสอนให้สอดคล้องกับการสอบมากขึ้น เนื่องจากแบบทดสอบชุดใหม่มีการเพิ่มสัดส่วนในการวัดทักษะฟัง และพูดมากกว่าเดิม และอาจารย์ได้ปรับการสอนให้ไปทางการสื่อสารมากขึ้นด้วย สำหรับผลกระทบต่อระบบ การศึกษาและสังคม แบบทดสอบ CET-4 ได้ส่งผลให้ผู้เข้าสอบคิดถึงความสำเร็จ ความรู้และความสามารถทั้ง ของรายบุคคลและสังคมมากยิ่งขึ้น สำหรับในบริบทการสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษในประเทศไทย อาจจะยังไม่มีผลกระทบต่อฝ่ายต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัดเหมือนในประเทศจีน แต่มีแนวโน้มที่จะมีผลกระทบ ชัดเจนขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ ทั้งในระดับนโยบายของผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอนโดยผู้สอน และผู้เรียน เนื่องจากเริ่มมีการกำหนดให้ผู้เรียนแสดงผลการสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษก่อนการจบการศึกษาและ ยื่นประกอบการสมัครงานมากขึ้น (Jobsdb.com, 2015; Wallstreet English, 2015; British Council, 2015)

ด้านความสะดวกใช้ (Practicality) แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย มีคุณภาพด้านความสะดวกใช้อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .113) ทั้งในด้านการสร้างแบบทดสอบ และนำ แบบทดสอบไปใช้ ซึ่งเป็นแนวทางหาคุณภาพแบบทดสอบที่ใช้ในงานวิจัยของ Chen (2009) ที่ระบุว่า แบบทดสอบ CET-4 ของประเทศจีนไม่พบปัญหาทั้งในการพัฒนา การบริหาร และการตรวจให้คะแนน เนื่องจากมีการใช้งานมาเกือบ 20 ปี สำหรับปัญหาการใช้งานแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับ มหาวิทยาลัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ยังไม่ปรากฏปัญหาที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นการเริ่มต้นใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มี จำนวนจำกัด การนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ในอนาคตอาจจะเจอปัญหาด้านการใช้งานที่จะต้อง นำมาพัฒนาและปรับปรุงระบบการทดสอบให้ดีขึ้นต่อไป

2) มีคุณภาพรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเป็นไปตามเกณฑ์

คุณภาพรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับ มหาวิทยาลัยทั้ง 2 ชนิด คือ แบบทดสอบปรนัย และแบบทดสอบอัตนัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบทดสอบปรนัยซึ่งประกอบด้วยการฟัง การใช้ภาษา และการอ่าน มีข้อคำถามทั้งหมด 150 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .55$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .49$) และค่าความ เชื่อมั่นระดับดี ($KR_{20} = .83$) มีข้อคำถามคุณภาพดี 122 ข้อ คิดเป็น 81.33 % และข้อคำถามที่ควรปรับปรุง 28 ข้อ คิดเป็น 18.67 % และสามารถแยกคุณภาพรายทักษะได้ คือ แบบทดสอบการฟัง จำนวน 50 ข้อ มีค่า ความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .50$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .49$) และค่าความเชื่อมั่น ระดับดี ($KR_{20} = .83$) มีข้อคำถามคุณภาพดี 38 ข้อ คิดเป็น 76 % และข้อคำถามที่ควรปรับปรุง 12 ข้อ คิด

เป็น 24 % แบบทดสอบการใช้ภาษา จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .54$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .52$) และค่าความเชื่อมั่นระดับดี ($KR_{20} = .82$) มีข้อคำถามคุณภาพดี 36 ข้อ คิดเป็น 90 % และข้อคำถามที่ควรปรับปรุง 4 ข้อ คิดเป็น 10 % และแบบทดสอบการอ่าน จำนวน 60 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .60$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .46$) และค่าความเชื่อมั่นระดับดี ($KR_{20} = .83$) มีข้อคำถามคุณภาพดี 48 ข้อ คิดเป็น 80 % และข้อคำถามที่ควรปรับปรุง 12 ข้อ คิดเป็น 20 %

แบบทดสอบอัตนัยซึ่งประกอบด้วย การเขียนและการพูด มีข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .55$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .38$) และค่าความเชื่อมั่นระดับดี (Coefficient Alpha = .80) และเป็นข้อคำถามคุณภาพดีทั้ง 5 ข้อ คิดเป็น 100 % และสามารถแยกคุณภาพรายทักษะได้ คือ แบบทดสอบการเขียน จำนวน 2 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .60$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ปานกลาง ($r = .26$) และค่าความเชื่อมั่นระดับยังน่าสงสัย (Coefficient Alpha = .61) และเป็นข้อคำถามคุณภาพดีทั้ง 2 ข้อ คิดเป็น 100 % และแบบทดสอบการพูด จำนวน 3 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .50$) ค่าอำนาจจำแนกระดับจำแนกได้ดี ($r = .49$) และค่าความเชื่อมั่นระดับดีมาก (Coefficient Alpha = .99) และเป็นข้อคำถามคุณภาพดีทั้ง 3 ข้อ คิดเป็น 100 %

ด้านคุณภาพรายข้อ

จากผลการวิจัยในด้านคุณภาพรายข้อของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย พบว่า แบบทดสอบปรนัยซึ่งประกอบด้วย การฟัง การใช้ภาษา และการอ่าน มีข้อคำถามทั้งหมด 150 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .55$) ซึ่งใช้วิธีการหาคุณภาพรายข้อของแบบทดสอบเหมือนกับในงานวิจัยของศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์และคณะ (2544) ที่ได้วิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ CU-TEP 3 ฉบับ และพบว่าแบบทดสอบปรนัยมีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = 0.48 - 0.53$) สำหรับแบบทดสอบอัตนัยซึ่งประกอบด้วย การเขียนและการพูด และมีข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ มีค่าความยากง่ายระดับปานกลาง ($p = .55$) ส่วนแบบทดสอบอัตนัยของศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์และคณะ (2544) พบว่าแบบทดสอบอัตนัยข้อ 1 และ 3 ของทุกฉบับยากเกินไป ($FV = 0.14 - 0.15$) แต่ข้อ 2 ของทุกฉบับมีค่าความยากง่ายพอใช้ได้

ในการพิจารณาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย พบว่า แบบทดสอบปรนัยมีค่าอำนาจจำแนกในระดับจำแนกได้ดี ($r = 0.49$) ซึ่งใช้วิธีการหาค่าอำนาจจำแนกเหมือนกับในงานวิจัยของศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์และคณะ (2544) ที่พบว่าแบบทดสอบปรนัย มีค่าอำนาจจำแนกดีพอใช้ ($R_{bis} 0.34 - 0.38$) ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบอัตนัยในงานวิจัยครั้งนี้อยู่ในระดับจำแนกได้ดี ($r = .38$) สำหรับในงานวิจัยของศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์และคณะ (2544) พบว่าแบบทดสอบอัตนัยข้อ 2 และ 3 ของฉบับที่ 1 ข้อ 1 และ 3 ของฉบับที่ 2 และ ข้อ 1, 2, 3 ของฉบับที่ 3 มีค่าอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนข้ออื่น ๆ มีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

แบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยมีความง่ายอยู่ในระดับปานกลาง และค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ดี อาจมีสาเหตุมาจาก 3 ประเด็นดังนี้

1) การคัดเลือกเนื้อหาสาระของแบบทดสอบ เนื้อหาสาระแบบทดสอบของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยทุกทักษะ ผ่านการคัดเลือกให้เหมาะสมโดยผู้วิจัยและตรวจสอบอีกครั้งโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แบบทดสอบมีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับผู้เข้าสอบทุกคน ไม่ง่ายหรือไม่ยากจนเกินไป และสอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เข้าสอบ (Genesee & Upshur, 1996)

2) การเพิ่มหรือลดข้อคำถาม หลังจากการทดลองใช้แบบทดสอบครั้งที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามที่มีคุณภาพรายข้อไม่ตรงตามเกณฑ์ออก เช่น ยาก หรือง่ายเกินไป ไม่มีอำนาจจำแนก หรือจำแนกได้ไม่ดี หรืออำนาจจำแนกเป็นลบ ทำให้เหลือข้อคำถามที่มีคุณภาพดีสำหรับนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง (Genesee & Upshur, 1996)

3) การวิเคราะห์ความลำเอียง หลังจากการทดลองใช้แบบทดสอบครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความลำเอียงของข้อคำถามของแบบทดสอบปรนัย ในกลุ่มของผู้เข้าสอบสายวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ และได้ตัดข้อคำถามที่มีค่าความลำเอียงสูงเกินไปออกจากชุดคำถาม คงไว้เฉพาะข้อคำถามที่มีคุณภาพดีและมีค่าความลำเอียงต่ำมาใช้ในการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง (วรภรณ์ ประจงเศรษฐ์, 2561)

ด้านความเชื่อมั่น

ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบปรนัย และอัตนัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากผลการวิจัยพบว่า แบบทดสอบปรนัยซึ่งประกอบด้วยการฟัง การใช้ภาษา และการอ่าน มีข้อคำถามทั้งหมด 150 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นระดับดี ($KR_{20} = .83$) มีข้อคำถามคุณภาพดี 122 ข้อ คิดเป็น 81.33 % และข้อคำถามที่ควรปรับปรุง 28 ข้อ คิดเป็น 18.67 % โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบปรนัยคล้ายกับในงานของอัจฉรา วงศ์โสธร และศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์ (2544) ซึ่งทำการวิจัยด้านการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาแบบทดสอบสมรรถภาพทั่วไปทางภาษาอังกฤษด้านการฟัง การอ่านและการเขียน ได้แบบทดสอบปรนัยวัดทักษะการฟัง อ่าน และเขียน จำนวน 4 ฉบับที่มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดี – ดีมาก ($KR_{20} = .854 - .910$) และได้ข้อสอบแบบปรนัยวัดสมรรถภาพทั่วไปทางภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพดีมาก – พอใช้ จำนวน 471 ข้อ และพบว่า แบบทดสอบฉบับที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่นสูงที่สุด ($KR_{20} = 0.92$) และฉบับที่ 2 มีค่าต่ำที่สุด ($KR_{20} = 0.89$) และได้ใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคล้ายกับในงานของ Ito (2005) ที่ต้องการหาค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามในแบบทดสอบ JFSAT (The Joint First Achievement Test) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ .853

แบบทดสอบอัตนัยซึ่งประกอบด้วยกรเขียนและการพูด มีข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นระดับดี (Coefficient Alpha = .80) และเป็นข้อคำถามคุณภาพดีทั้ง 5 ข้อ คิดเป็น 100% โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอัตนัยคล้ายกับงานวิจัยของอัจฉรา วงศ์โสธร และศิริพร

พงษ์สุรพัฒน์ (2544) ซึ่งได้แบบทดสอบอัตนัยวัดทักษะการเขียนที่มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ดี – ดีมาก ($R_{xy} = .594 - .840$) และได้ข้อทดสอบแบบอัตนัยวัดสมิทธิภาพทางการเขียนที่มีคุณภาพดี – พอใช้ จำนวน 12 ข้อ และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอัตนัย ฉบับที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นสูงสุด (0.940) และฉบับที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่นต่ำที่สุด (0.726)

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นรายทักษะของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย ทั้ง 5 ทักษะ สามารถแบ่งค่าความเชื่อมั่นได้ 3 ระดับ คือ 1) ทักษะที่มีค่าความเชื่อมั่นระดับดี คือ ทักษะการพูด (Coefficient Alpha = .99) 2) ทักษะที่มีค่าความเชื่อมั่นระดับดี คือ ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน ($KR_{20} = .83$) และการใช้ภาษา ($KR_{20} = .82$) และ 3) ทักษะที่มีค่าความเชื่อมั่นระดับยังน่าสงสัย คือ ทักษะการเขียน (Coefficient Alpha = .61) โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นรายทักษะคล้ายกับในงานวิจัยของ LCRT Consulting (2013) ที่วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ MELA (The Michener English Language Assessment) 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยแบบทดสอบ MELA มีค่าความเชื่อมั่นด้านการฟัง เท่ากับ .89 การพูดเท่ากับ .94 การอ่านเท่ากับ .85 และการเขียนเท่ากับ .88

แบบทดสอบด้านการเขียนของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยมีค่าความเชื่อมั่นต่ำ อาจมีผลมาจาก 3 ปัจจัย คือ 1) ความสามารถด้านการเขียนของผู้เข้าสอบ จากผลการวิจัยที่เป็นคะแนนด้านการเขียน พบว่า ผู้เข้าสอบที่ทำคะแนนทักษะเขียนได้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีคะแนนรวมอยู่ในกลุ่มสูง ซึ่งถือว่ามีความสามารถด้านทักษะเขียนอยู่บ้างแล้ว และมักจะเป็นนิสิตวิชาเอกภาษาอังกฤษและนิสิตที่มีวิชาเอกด้านวิทยาศาสตร์ ในทางกลับกัน ผู้เข้าสอบสายศิลป์บางกลุ่ม เช่น กลุ่มวิชาเอกด้านธุรกิจหรือภาษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษเลือกที่จะไม่ตอบแบบทดสอบการเขียน อาจเป็นเพราะแบบทดสอบยากเกินความสามารถของผู้เข้าสอบส่วนใหญ่ (Bachman & Palmer, 1996) 2) ความไม่คุ้นเคยกับภาระงานสอบ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน นิสิตทั่วไปอาจไม่มีประสบการณ์ในการฝึกเขียนบรรยายหรืออธิบายที่มีความยาวเกินระดับประโยค แต่นิสิตวิชาเอกภาษาอังกฤษได้ฝึกเขียนในรายวิชาการเขียนเบื้องต้น การเขียนย่อหน้า และการเขียนเรียงความ จึงกล่าวได้ว่า ผู้เข้าสอบส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์หรือไม่คุ้นเคยกับภาระงานสอบในแบบทดสอบเขียน (Bachman & Palmer, 1996) และ 3) จำนวนผู้เข้าสอบทำแบบทดสอบเขียน จากสาเหตุในข้อ 1 และ 2 ส่งผลให้จำนวนผู้เข้าสอบที่ตอบแบบทดสอบได้มีจำนวนจำกัด และทำให้ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้านการเขียนอยู่ในระดับยังน่าสงสัย

3) มีความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) สูง เมื่อเทียบคะแนนกับแบบทดสอบมาตรฐาน

ความตรงร่วมสมัยของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยและแบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งแบ่งได้ 2 ชนิด คือ ความสัมพันธ์โดยรวมของคะแนนแต่ละทักษะ และความสัมพันธ์แต่ละตอนย่อยหรือภาระงานย่อยในแต่ละทักษะ โดยการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษและแบบทดสอบมาตรฐานว่า ควรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's

Product-Moment Correlation Coefficient) 0.75 ขึ้นไป และสามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนในแต่ละทักษะได้ดังนี้

ทักษะการเขียน การพูดและการฟังมีค่าความสัมพันธ์โดยรวมของคะแนนอยู่ในระดับสูงมากโดยค่าความสัมพันธ์ของคะแนนทักษะการเขียนและการพูดอยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .95$) ทักษะการฟังอยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .93$) โดยตอนย่อยของทักษะการเขียนมีค่าความสัมพันธ์ของคะแนนอยู่ในระดับสูง-สูงมาก โดย Task A (การเขียนสรุปความ) อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .88$) และ Task B (การเขียนแสดงความคิดเห็น) อยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .90$) และทุกตอนย่อยของทักษะการพูดมีค่าความสัมพันธ์ของคะแนนอยู่ในระดับสูงมาก โดย Task A (การพูดสั้น ๆ เกี่ยวกับข้อมูลของตนเอง) และ Task B (การพูดตามบัตรภาระงาน) อยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .93$) และ Task C (การพูดแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับ Task B) อยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .94$) และตอนย่อยของทักษะการฟังมีค่าความสัมพันธ์ของคะแนนอยู่ในระดับสูงมากและต่ำ โดยภาระงาน A มีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .91$) ภาระงาน B อยู่ในระดับต่ำ ($r_{xy} = .37$) และภาระงาน C อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .65$)

ทักษะการอ่านมีค่าความสัมพันธ์โดยรวมของคะแนนอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .87$) ส่วนทักษะการใช้ภาษามีค่าความสัมพันธ์โดยรวมของคะแนนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .76$) และตอนย่อยของทักษะการใช้ภาษาทั้งตอน A ($r_{xy} = .59$) และ B ($r_{xy} = .71$) มีความสัมพันธ์ของคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ ($r_{xy} \geq .75$)

ความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ

ผลการวิจัยพบว่า ความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยและแบบทดสอบมาตรฐานทั้งฉบับ มีค่า $r_{xy} = .90$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($r_{xy} \geq 0.75$) โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการหาค่าความตรงร่วมสมัยของแบบทดสอบทั้งฉบับคล้ายกับในงานวิจัย 4 งาน คือ 1) งานวิจัยของ Wullur (2011) ที่หาความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validation) ของคะแนนของแบบทดสอบจัดเข้าชั้นเรียน (Placement Test) ของ Universitas Klabat ที่พัฒนาขึ้นใหม่กับแบบทดสอบจัดเข้าชั้นเรียนที่มีอยู่แล้ว และพบว่าแบบทดสอบทั้ง 2 ชนิด มีความสัมพันธ์กันอย่างสูง โดยมีค่ามีความตรงร่วมสมัย $r_{xy} = .964$ 2) งานวิจัยของ Cheng (2013) ซึ่งหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบทดสอบ AST Exam English และ The GMRT พบว่าแบบทดสอบทั้ง 2 ชนิด มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก $r_{xy} = .801$ 3) งานวิจัยของ Riazzi (2014) ซึ่งหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของ PTE Academic และ IELTS Academic ของผู้เข้าสอบ พบความสัมพันธ์สูงสุดมาจากคะแนนรวมของแบบทดสอบทั้ง 2 ชนิด ($r_{xy} = .824$) และ 4) งานวิจัยของ Zhou (2004) ซึ่งหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบทดสอบภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน 2 ฉบับ คือ แบบทดสอบ CET-6 (The National College English Tests-Band 6) และแบบทดสอบ TEM-4 (The Test for English Majors-4) พบว่าคะแนนของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ค่าความสัมพันธ์ $r_{xy} = .712$

ความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบแต่ละทักษะ

ผลการวิจัยพบว่า ค่าความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยและแบบทดสอบมาตรฐานแต่ละทักษะ สามารถจัดอันดับได้ คือ การเขียนและการพูด ($r_{xy} = .95$) การฟัง ($r_{xy} = .93$) การอ่าน ($r_{xy} = .87$) และการใช้ภาษา ($r_{xy} = .76$) ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($r_{xy} \geq 0.75$) ทุกทักษะ โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการหาค่าความตรงร่วมสมัยของแบบทดสอบแต่ละทักษะคล้ายกับในงานวิจัย 2 งาน คือ 1) งานวิจัยของ Weir, Chan, and Nakatsuhara (2013) ที่ศึกษาความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ของแบบทดสอบการอ่านและการเขียนของ the Advanced Level GEPT พบความสัมพันธ์ระดับปานกลางถึงมากระหว่างคะแนนรวมในทักษะการเขียนของ GEPT และคะแนนการสอบเขียนของ IELTS โดยมีค่าความสัมพันธ์ $r_{xy} = .432$ ($p < .01$) และระหว่างคะแนนการเขียนของ GEPT กับคะแนนการอ่านและการเขียนของแบบทดสอบ IELTS โดยมีค่าความสัมพันธ์ $r_{xy} = .503$ ($p < .01$) และ 2) งานวิจัยของศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์ และคณะ (2544) ที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบ CU-TEP และแบบทดสอบ TOEFL พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบ CU-TEP ฉบับที่ 3 มีความสัมพันธ์กับคะแนนจากแบบทดสอบ TOEFL สูงที่สุดในแต่ละทักษะ ยกเว้นด้านการเขียนแบบปรนัย ซึ่งมีค่าน้อยกว่าฉบับที่ 1 เล็กน้อยแต่ก็ยังมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.84$) ในขณะที่คะแนนของแบบทดสอบฉบับที่ 2 มีค่าความสัมพันธ์น้อยกว่าฉบับอื่น ๆ ทุกทักษะ

เหตุผลที่แบบทดสอบด้านการใช้ภาษาของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยมีความตรงร่วมสมัย (Concurrent Validity) ต่ำกว่าทักษะอื่น ๆ น่าจะมีสาเหตุมาจากหัวเรื่อง (Topical Theme) และความซับซ้อนของประโยค (Text Complexity) ไม่เท่ากัน กล่าวคือ แบบทดสอบด้านการใช้ภาษาของ TOEFL มีหัวเรื่องและคำศัพท์ที่ยากเกินระดับความสามารถของผู้เข้าสอบ แม้ว่าจะวัดทักษะเดียวกัน ทำให้ดูเหมือนว่าแบบทดสอบด้านการใช้ภาษาของ TOEFL ยากกว่าแบบทดสอบด้านการใช้ภาษาของแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งหัวเรื่องเป็นที่คุ้นเคยและใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เข้าสอบมากกว่า

4) ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อแบบทดสอบที่สร้างขึ้นในระดับมาก

ในภาพรวมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.770) และมีความพึงพอใจด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับ คือ 1) ด้านประโยชน์ของแบบทดสอบ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.687) 2) ด้านคำสั่งของแบบทดสอบ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.708) 3) ด้านการจัดการสอบ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.842) 4) ด้านการตรวจให้คะแนน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.784) 5) ด้านรูปแบบและการจัดลำดับความ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.813) และ 6) ด้านเนื้อหาสาระของแบบทดสอบ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.786)

ข้อเสนอแนะ

การนำแบบทดสอบชุดนี้ไปใช้ในอนาคต ควรดำเนินการดังนี้

1. ก่อนนำแบบทดสอบฉบับนี้ไปใช้จริง ผู้วิจัยควรปรับปรุงจำนวนข้อคำถามให้ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ เพราะในขณะนี้ข้อคำถามที่ได้คุณภาพแล้วบางส่วน คือ ด้านการฟังได้ข้อคำถามคุณภาพดี 30 ข้อ (76%) ต้องสร้างเพิ่ม 12 ข้อ (24%) ด้านการใช้ภาษา 36 ข้อ (90%) ต้องสร้างเพิ่ม 4 ข้อ (10%) และด้านการอ่าน 48 ข้อ (80%) ต้องสร้างเพิ่ม 12 ข้อ (20%) และทดลองใช้แบบทดสอบชุดนี้อีกครั้งกับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากกว่าเดิม โดยให้ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ เป็นผู้ประสานงานและดำเนินการในการจัดสอบ
2. หลังจากนำแบบทดสอบที่มีอยู่ไปใช้ และหาคุณภาพได้คงที่ตามเกณฑ์แล้ว ควรพัฒนาแบบทดสอบคู่ขนานชุดอื่น ๆ เพื่อให้มีแบบทดสอบไว้ใช้มากกว่า 1 ฉบับ และควรจัดเก็บข้อคำถามแยกตามทักษะย่อย ตามระดับคุณภาพ ไว้ในคลังข้อสอบ
3. ควรพัฒนาแบบทดสอบออนไลน์ในทักษะต่าง ๆ เพื่อให้บัณฑิตได้ฝึกวัดความสามารถภาษาอังกฤษด้วยตนเอง จนมีความคุ้นเคยกับการะงานสอบ ก่อนที่จะไปทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยหรือแบบทดสอบมาตรฐานสากล

การวิจัยในอนาคต

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผล การวิจัยในอนาคตควรเกี่ยวข้องกับประเด็นต่อไปนี้

- 1) จากการอภิปรายผลการวิจัย พบว่า ผู้เข้าสอบส่วนใหญ่ไม่ทำแบบทดสอบด้านการเขียน อาจจะเป็นเพราะแบบทดสอบยากเกินความสามารถหรือไม่คุ้นเคยกับการะงานเขียน และเนื่องจากภาระงานเขียนในแบบทดสอบเป็นภาระงานที่ผู้เข้าสอบสามารถพบได้ในการสอบมาตรฐานในอนาคต และเป็นการวัดความสามารถการเขียนที่ใช้กับแบบทดสอบมาตรฐาน จึงควรดำเนินงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการเขียนของนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาอื่นๆ ที่ไม่ใช่เอกภาษาอังกฤษ เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนิสิตเหล่านั้น
- 2) จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการฟังเป็นภาระงานสอบที่ผู้เข้าสอบยังไม่คุ้นเคย หากจะเตรียมนิสิตให้สามารถมีพัฒนาการด้านการฟังที่ดี ควรศึกษาและทำการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการฟังของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ
- 3) เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบได้ทั้ง 2 ฉบับ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงถึงระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษของผู้เข้าสอบโดยส่วนใหญ่ที่ยังไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน ควรมีการวิจัยในอนาคตเพื่อหาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระที่สอนในวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานกับความสามารถในการทำแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยหรือแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษมาตรฐานสากล

4) ควรดำเนินการวิจัยต่อ ด้วยการเพิ่มขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัย (University English Proficiency Test) ให้เป็นแบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เพื่อการใช้งานในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2559). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ. 2558 – 2567*. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2562, จาก http://planning.tsu.ac.th/main/files_sec3/
- วารกรณ์ ประจงเศรษฐ์. (2561). *การวิเคราะห์ความลำเอียงของข้อสอบ*. สืบค้น 15 มกราคม 2562, จาก <https://btu6053200011mci.blogspot.com/2018/06/8.html>
- ศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์, กรองแก้ว กรรณสูตร, และสุภาณี ชินวงศ์. (2544). ความตรงร่วมสมัย: การเปรียบเทียบคะแนนสอบแบบทดสอบสมิทธิภาพทั่วไปทางภาษาอังกฤษของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CU-TEP) กับคะแนนแบบทดสอบ TOEFL. *วารสารภาษาปริทัศน์*, 2544(19), 32-48.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. (2559). *ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง นโยบายการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในสถาบันอุดมศึกษา*. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2562, จาก http://www.mua.go.th/users/bhes/front_home/Data%20Bhes_2559/04052559.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. (2561). *ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การคัดเลือกเข้าร่วมโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2561*. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2562, จาก https://file.job.thai.com/prakad/niets201711/niets201711_5.pdf
- อัจฉรา วงศ์โสธร ,และศิริพร พงษ์สุรพิพัฒน์. (2544). *การวิจัยเพื่อพัฒนาข้อทดสอบสมิทธิภาพทั่วไปทางภาษาอังกฤษ*. สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/757>
- Arkoudis, Sophie., et.al. (2009). *The Impact of English Language Proficiency and Workplace Readiness on the Employment Outcomes of Tertiary International Students*. Retrieved September 12, 2014, from https://internationaleducation.gov.au/research/Publications/Documents/ELP_Full_Report.pdf
- Arunee Wiriyaichitra. (n.d.). *English Language Teaching and Learning in Thailand in this Decade*. Retrieved September 12, 2014, from <http://apecknowledgebank.org/resources/downloads/English>
- Bachman, Lyle F. & Palmer, Adrian S. (1996). *Language Testing in Practice: Designing and Developing Useful Language Tests*. Oxford: Oxford University Press.

- Brown, H. Douglas. (2004). *Language Assessment: Principles and Classroom Practices*. New York: Pearson Education, Inc.
- Cambridge English. (2015). *Cambridge English First: Information for Candidates*. Retrieved December 10, 2018, from <https://www.cambridgeenglish.org/br/Images/181310-first-information-for-candidates-2015-document.pdf>
- Carroll, Brendan J. (1983). *Testing Communicative Performance*. Great Britain: A Wheaton & Co. Ltd., Exeter.
- Chen, Lan. (2009). *Assessing the Test Usefulness: A Comparison Between the Old and the New College English Test Band 4 (CET-4) in China*. Retrieved April 17, 2019, from <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:228454/FULLTEXT01.pdf>
- Cheng, Tzung-yu. (2013). *Correlating the Gates-MacGinitie Reading Tests with the University Entrance English Examinations Held in Taiwan*. Retrieved November 11, 2015, from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED544082.pdf>
- Cohen, Andrew D. (1994). *Assessing Language Ability in the Classroom*. Boston, Mass.: Heinle & Heinle Publishers.
- Gao, Fen. (2010). What's Wrong with Current Chinese College English Assessment System? Reform or Not?. *International Education Studies*, 3(1), 34-37.
- Genesee, Fred., & Upshur, John A. (1996). *Classroom-Based Evaluation in Second Language Education*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Heaton, J.B. (1975). *Writing English Language Tests*. London: Longman.
- Ito, Akihiro. (2005). A Validation Study on the English language test in a Japanese Nationwide University Entrance Examination. *The Asian EFL Journal*. Retrieved February 12, 2016, from http://www.asian-efl-journal.com/June_05_ai.pdf
- Jin, Yan. (2011). Fundamental Concerns in High-Stakes Language Testing: The Case of the College English Test. *Pan-Pacific Association of Applied Linguistics*, 15(2), 71-83.
- Jobsdb.com. (2015). 3 เหตุผลที่คนทำงานไม่สนใจภาษาอังกฤษไม่ได้แล้ว. สืบค้น 21 ธันวาคม 2558, จาก <http://th.jobsdb.com/th-th/articles/>
- LCRT Consulting. (2013). *MELA Validation Project: Final Report*. Retrieved November 11, 2015, from http://www.themela.com/assets/documents/MELAVValidationProjectFinal_Report_2013.pdf
- Madsen, Harold S. (1983). *Techniques in Testing*. Oxford: Oxford University Press.

- Munson, Robin & Parton, Cinda. (2013). *Bias and Fairness in State Testing*. Retrieved June 10, 2016, from <http://www.k12.wa.us/LegisGov/2013documents/BiasAndFairnessInStateTestingDec2013.pdf>
- Paltridge, Brian. (2007). Beyond the text: A textography of Chinese College English writing. *University of Sydney Papers in TESOL*, 2(2), 149-165.
- Pan, Yi-Ching. (2009). Test Impact: English Certification Exit Requirements in Taiwan. *TEFLIN Journal*, 20(2), 120-139.
- Riazi, Mehdi. (2014). *Research Note; Concurrent and Predictive Validating of Pearson Test of English Academic (PTE Academic)*. Retrieved: November 11, 2015, from http://pearsonpte.com/wp-content/uploads/2014/07/Riazi_M_2014.pdf
- The European Association for Quality Language Services. (2009). *Calibrating tests to the CEFR: A simplified guide for EAQUALS Members on calibrating entry or progress tests to the CEFR*. Retrieved September 12, 2014, from http://clients.squareeye.net/uploads/eaquals2011/documents/EAQUALS_Calibrating_tests_to_the_CEFR.pdf
- Weir, Cyril J., Chan, Sathena H. C., & Nakatsuhara, Fumiyo. (2013). Examining the criterion-related validity of the GEPT advanced reading and writing tests: Comparing GEPT with IELTS and real-life academic performance. *LTTC-GEPT Research Reports*. Retrieved November 12, 2014, from https://www.ltcc.ntu.edu.tw/academics/ptresearch/Wu_and_Wu%20_2010_.pdf
- Weyant, Katie., & Chisholm, Amanda. (2014). Safeguarding Fairness Principles through the Test Development Process: A Tale of Two Organizations. *Cambridge English: Research Notes*, 55, 3-6. Retrieved June 10, 2016, from <http://www.cambridgeenglish.org/images/164055-research-notes-55-document.pdf>
- Whiting, Gilman. (2009). *Cultural Bias in Testing*. Retrieved June 10, 2016, from <http://www.education.com/reference/article/cultural-bias-in-testing/>
- Zhou, Yuemei. (2004). *Comparability Study of Two National EFL Tests (CET-6 and TEM-4) in China*. Retrieved November 11, 2015, from http://www.asiatefl.org/main/download_pdf.php?i=4&c=1391758451

อิทธิพลของตัวแปรส่งผ่านคุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่มีประสิทธิภาพต่อการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภูมิภาคตะวันตก

วีระชัย บุญอยู่ มิตรภาณี พุ่มกล่อม และ พาที เกศธนากร

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

MEDIATING VARIABLES EFFECTS ON INFORMATION LEADERSHIP CHARACTERISTICS
TOWARDS THE ADMINISTRATIVE EFFICIENCY OF ADMINISTRATORS IN
SECONDARY SCHOOLS UNDER THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA IN
THE WESTERN REGION

Werachai Boonyou, Mitparnee Pumklom and Patee Kesthanakorn

Student of Doctor of Philosophy Program in Administration for Educational Development

Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

E-mail address: boonyou1973@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 30 มิถุนายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 4 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาว่าคุณลักษณะ ความสัมพันธ์และอิทธิพลของคุณลักษณะ พัฒนา และตรวจสอบความตรงของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของคุณลักษณะผู้นำ ด้านสารสนเทศที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภูมิภาคตะวันตก ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่ง ชั้นภูมิ โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และหัวหน้างานสารสนเทศ จำนวน 252 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงอยู่ ระหว่าง 0.883 ถึง 0.968 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติบรรยาย และสถิติวิเคราะห์เพื่อตอบ คำถามวิจัย ได้แก่ การถดถอยพหุคูณ ใช้วิธีการขั้นตอนระดับลดหลั่นแบบนำเข้า และการวิเคราะห์เพื่อ ตรวจสอบความตรงของโมเดลสมมติฐานวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวแปรคุณลักษณะของผู้นำด้านสารสนเทศรวม 6 ตัวแปรนั้น ตัวแปรโดยส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน เกณฑ์ค่อนข้างสูง ตัวแปรด้านความสามารถเชิงผลิตภาพและความชำนาญเชิงวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุด

และตัวแปรด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์นั้นเป็นตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตัวแปรความขัดแย้งในบทบาทรวม 3 ตัวแปรนั้น ตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง โดยตัวแปรด้านการควบคุมงานมีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุด และตัวแปรด้านการสนับสนุนการทำงานนั้นเป็นตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาทรวม 5 ตัวแปรนั้น ตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง โดยมีตัวแปรด้านการแข่งขันมีค่าอยู่ในช่วงน้อย ตัวแปรด้านความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ตัวแปรการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา รวม 5 ตัวแปรนั้น ตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง โดยมีตัวแปรด้านเพื่อนร่วมงานมีค่าต่ำที่สุดและตัวแปรด้านลักษณะงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

2. ตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาทและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง หมายความว่า เมื่อผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งในบทบาทได้เพิ่มสูงขึ้น จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาให้มีค่าเพิ่มสูงขึ้นด้วย

3. จากผลการตรวจสอบความตรง พบว่า ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 126.68 ท้องศาอิสระ ค่า $df = 116$ ($p=0.234$) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.943 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.907 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.0216 แสดงว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และอิทธิพลรวม (Total Effect) พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลรวมต่อความขัดแย้งในบทบาทที่ 0.78 เป็นอิทธิพลทางตรง และตัวแปรคุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศมีอิทธิพลรวมต่อการจัดการความขัดแย้งในบทบาทที่ 0.69 เป็นอิทธิพลทางตรง และตัวแปรคุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศมีอิทธิพลรวมต่อการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ 0.84 เป็นอิทธิพลทางตรงที่ 0.04 เป็นอิทธิพลทางอ้อม และที่ 0.88 เป็นอิทธิพลรวม ส่วนตัวแปรความขัดแย้งในบทบาทมีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ -0.67 เป็นอิทธิพลทางตรงที่มีค่าเป็นลบ และตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาทมีอิทธิพลรวมต่อการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ 0.54 เป็นอิทธิพลทางตรง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งในบทบาทได้ดีจะส่งผลโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น

คำสำคัญ : ผู้นำด้านสารสนเทศ อิทธิพลของตัวแปรส่งผ่าน ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the information leaders' characteristics, the relationships and effects on the information leaders' characteristics, develop and check the validity of the casual model of factors influencing the administrative in secondary schools and

compare the direct and indirect of information leaders' characteristics effecting on the administrative in secondary schools under the primary educational service area in the western region. The sampling group is selected by multi-stage which have 252 people who are the administrators in secondary schools and the information leaders. Tools used in this research is a questionnaire for administrators schools, the reliability values were between 0.883 and 0.968. The statistics used in the data analysis were descriptive statistics and the analytical statistics to answer research questions were multiple regression, use the imported cascade step method and analysis to verify the validity of the research hypothesis model by using a packaged program.

The findings:

1. Most of the six characteristics variance of information leaders was in high average. The productivity variance and professional skill variances gave the highest mean while the leadership and vision variances gave the lowest mean. The findings in three role conflicts variances showed that the most of these variances yield the medium to high average where the job control variances had the highest average and job support had the lowest average. For the five role conflict management variances, most of the variance had medium to high averages where collaborating had a highest yield and competing variance fill in the minimal range. The finding in five administrative in schools variances, most of the variance had medium to high average where co-worker satisfaction had a lower yield and work satisfaction variance had a highest yield.

2. The role conflict management variance and the administrative in secondary schools of information leaders had linear correlation, which meant that administrators had high job satisfaction when they were able to manage and solve the role conflict

3. The validation results of the models was fit to the empirical data with the goodness of fit statistics as follows: chi-square=126.68; df=116; p=0.234; GFI=0.943; AGFI = 0.907 and RMR= 0.0216.

4. The analysis of the direct effect, indirect effect and total effect found that the information leader characteristics variances had direct effect at 0.84, indirect effect at 0.04 and total effect at 0.88 to the administrative in secondary schools, the information leader characteristics variance had total effect at 0.78 to the role conflict variance and at 0.69 to role conflict management. The role conflicts had a total effect at -0.67 to the administrative in secondary schools and role conflict management had total effect at 0.54 to the administrative

in secondary schools, it meanted that administrators which had the abilities in role conflict management would have a direct effect to the administrative in secondary schools and make the job satisfaction higher.

Keywords: Information leadership, Mediating variables effects, Administrator

บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ทำให้ทั่วทุกภูมิภาคของโลกสามารถติดต่อสื่อสาร รับรู้ข้อมูลข่าวสารข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารในรูปดิจิทัล สร้างปัญหาการเผชิญกับข้อมูลมหาศาล ไม่สามารถจัดการกับข้อมูลและใช้ข้อมูลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ได้ (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. 2559 : 208) ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้โดยการจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมขึ้นในปี พ.ศ. 2559 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการพัฒนากำลังคนด้านดิจิทัล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. 2562) และตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในหมวด 9 ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุมครบวงจร ในมาตรา 65 ได้กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ในมาตรา 66 ได้เปิดโอกาสผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในมาตรา 69 ได้กล่าวถึง รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน ส่งเสริม และประสานงานวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2547 : 37-38) กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการโครงการเครือข่ายการศึกษา (NEdNet) เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดมีการเชื่อมโยงเครือข่ายและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ตลอดจนการ แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภายนอกและหน่วยงานภายใน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภายในโรงเรียนสำหรับการวางแผน การดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาการบริหารจัดการและให้บริการทางการศึกษา จึงมีความสำคัญต่อโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษามาตรฐานทางด้านเทคโนโลยีสำหรับหัวหน้าระบบสารสนเทศในโรงเรียนของ Technology Standards for School Administrators (TSSA) พบว่าคุณลักษณะของหัวหน้าระบบสารสนเทศและผู้บริหารนั้นมีอิทธิพลผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา

สถานศึกษาด้านเทคโนโลยี เพื่อที่ได้นำเอาระบบสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน การดำเนินการ การควบคุม การทำงานขององค์กรให้บรรลุตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยความรวดเร็ว แม่นยำ และใช้ระยะเวลาให้น้อยที่สุด แต่อุปสรรคสำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จคือ การขาดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา การขาดภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นทั้งผู้ใช้เทคโนโลยี ผู้จัดสรรทรัพยากร และผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้มีความพยายามที่จะพัฒนาแบบภาวะผู้นำให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมากขึ้น (Lin. 2003)

จากปัญหาและความสำคัญของผู้บริหารต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่านคุณลักษณะของผู้นำด้านสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อจะได้แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำทางสารสนเทศ สามารถนำสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้นำสารสนเทศ ความขัดแย้งในบทบาท การจัดการความขัดแย้งในบทบาท และระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนศึกษาถึงจุดเด่นและจุดด้อยในองค์ประกอบแต่ละด้านของคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศและการบริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของคุณลักษณะของผู้นำสารสนเทศ ความขัดแย้งในบทบาท การจัดการความขัดแย้งในบทบาทที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัด สพฐ.
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษาโดยมีความขัดแย้งในบทบาทและการจัดการความขัดแย้งในบทบาท เป็นของตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณลักษณะของผู้นำสารสนเทศกับการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร
4. เพื่อเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

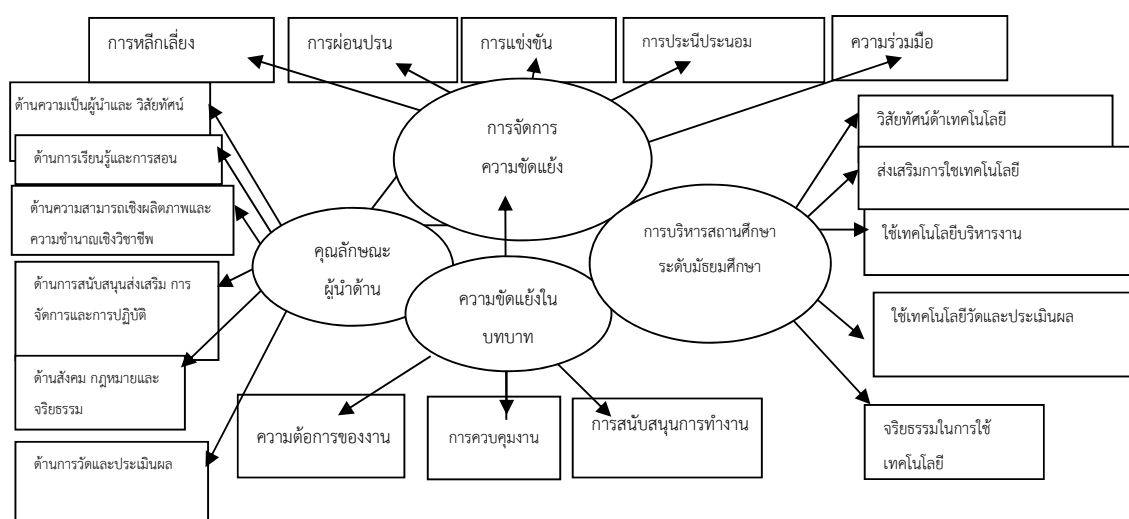
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและหัวหน้างานสารสนเทศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภูมิภาคตะวันตก รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 294 คน

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 252 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้จังหวัดเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง รวมทั้งหมด 7 จังหวัด กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และหัวหน้างานสารสนเทศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภูมิภาคตะวันตก ทั้ง 147 แห่ง

ตัวแปรที่ดำเนินการศึกษา

ประกอบด้วยตัวแปร 3 ประเภท คือ 1) ตัวแปรแฝงภายนอก 2) ตัวแปรส่งผ่าน (Mediator Variables) 3) ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variables)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และหัวหน้างานสารสนเทศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภูมิภาคตะวันตก จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 2 ตอน ทำการหาคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.883 ถึง 0.968

สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติบรรยาย และสถิติวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัย ได้แก่ การถดถอยพหุคูณ ใช้วิธีการขั้นตอนระดับลดหลั่นแบบนำเข้า (Hierarchical Stepwise Multiple Regression Analysis by Enter Method) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร การวิเคราะห์ตาราง (Cross Tab) และการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลสมมติฐานวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับ ระบบงานสารสนเทศ ในสถานศึกษา และการบริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 7 ท่าน เพื่อหาองค์ประกอบของตัวแปร คุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศ และองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาด้านสารสนเทศ
2. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ออกหนังสือขอความ อนุเคราะห์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง และความเที่ยงตรงของข้อคำถาม และ โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามความคิดเห็น
3. ทดลองใช้เครื่องมือ (try out) ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากสถานศึกษา 10 โรงเรียน
4. ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 252 ชุด และได้รับคืน จำนวน 222 ชุด
5. ทำการลงรหัส (coding) แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน เพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ การสนทนากลุ่ม
2. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (skewness) ค่าความโด่ง (kurtosis)
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวในโมเดลเพื่อใช้วิเคราะห์ตรวจสอบความ ตรงของโมเดล วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์ correlation matrix วิเคราะห์ความตรง เิงโครงสร้าง (construct validity) ของรูปแบบตัวแปรแต่ละตัวโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของรูปแบบความสัมพันธ์ตัวแปรเชิง สาเหตุกับที่มีตัวแปรส่งผ่านตามโมเดล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานสารสนเทศ จำนวน 222 คน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 61 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 23 มีอายุระหว่าง 31–35 ปี ร้อยละ 55 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานในการดำรง ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาประมาณ 1-5 ปี ร้อยละ 35 รองลงมา ประสบการณ์ 6–10 ปี ร้อยละ 25 และ มี ประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 25 ปีมีน้อยที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 10
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย
2.1 ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศ ความขัดแย้งในบทบาท การจัดการ ความขัดแย้งในบทบาท และระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คุณลักษณะของผู้นำด้านสารสนเทศ มีความสำคัญสูงสุด ($\bar{x}=3.706$, S.D.= 0.681) รองลงมาเป็นความขัดแย้งในบทบาท ($\bar{x}=3.481$, S.D.= 0.760) การจัดการความขัดแย้งในบทบาท ($\bar{x}=3.339$, S.D.= 0.726) และด้านการบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{x}=3.280$, S.D.= 0.709)

2.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศความขัดแย้งในบทบาท การจัดการความขัดแย้งในบทบาท ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวน 6 คู่ ทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีขนาดปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.416 ถึง 0.873 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดมีค่าเท่ากับ 0.873 เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาทและตัวแปรการบริหารสถานศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 0.416 เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศกับตัวแปรการบริหารสถานศึกษา ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวกทั้งหมด และจากแผนภูมิ Scatter Plot พบว่า ตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาท และการบริหารสถานศึกษาของผู้นำสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรง (Linear Relationship) แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งในบทบาทได้เพิ่มสูงขึ้นและส่งผลโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้นำสารสนเทศให้มีความเพิ่มสูงขึ้นด้วย

2.2.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ใช้วิธีการขั้นตอนระดับลดหลั่นแบบนำเข้า (Hierarchical Stepwise Multiple Regression Analysis by Enter Method) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปร 4 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาท มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรการบริหารสถานศึกษาสูงสุด อิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.843 เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่นๆ ในสมการ แสดงว่าอิทธิพลของตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาทเป็นอิทธิพลทางตรงทั้งหมดต่อตัวแปรการบริหารสถานศึกษา ในขณะที่ตัวแปรอิสระตัวอื่นมีอิทธิพลทางอ้อมสูงผ่านตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาท แต่มีอิทธิพลทางตรงต่ำต่อตัวแปรการบริหารสถานศึกษา

2.3 ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร

2.3.1 ตัวแปรแฝงคุณลักษณะของผู้นำด้านสารสนเทศ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.817 คือ การเรียนรู้และการสอนกับความสามารถเชิงผลิตภาพและความชำนาญเชิงวิชาชีพ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.610 คือ การเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์กับด้านสังคม กฎหมาย และจริยธรรม

2.3.2 ตัวแปรแฝงความขัดแย้งในบทบาทประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว แต่ละคู่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.542 คือ ความต้องการทำงานกับการควบคุมงาน รองลงมา คือ การควบคุมงานกับการสนับสนุนการทำงาน ค่าสัมประสิทธิ์มีค่า

เท่ากับ 0.489 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.286 คือ ความต้องการทำงานกับการสนับสนุนการทำงาน

2.3.3 ตัวแปรแฝงการจัดการความขัดแย้งในบทบาท ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว แต่ละคู่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.496 คือ การประนีประนอมกับการให้ความร่วมมือ รองลงมา คือ การหลีกเลี่ยงกับการให้ความร่วมมือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 0.449 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.023 คือการแข่งขันกับการประนีประนอม ผลการวิเคราะห์ที่น่าสังเกต คือ ตัวแปรการประนีประนอม มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำกับตัวแปรอื่น ๆ อีก 5 ตัว

2.3.4 ตัวแปรการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว แต่ละคู่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.341 คือ วิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี รองลงมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.341 คือ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีกับจริยธรรมการใช้เทคโนโลยี ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.024 คือ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน

ผลการตรวจสอบความตรงพบว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 126.68 ท้องศาอิสระ เท่ากับ 116 ($p = 0.234$) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.943 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้วมีค่าเท่ากับ 0.907 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมีค่าเท่ากับ 0.216 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.4 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบกับอิทธิพลจากตรงและอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา

การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศและการบริหารสถานศึกษาโดยมีตัวแปรความขัดแย้งในบทบาทและตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาทในตัวแปรส่งผ่านทั้งอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และอิทธิพลรวม (Total Effect) พบว่า ตัวแปรคุณลักษณะของผู้นำด้านสารสนเทศมีอิทธิพลรวมทางตรงต่อความขัดแย้งในบทบาท 0.78 เป็นอิทธิพลทางตรง และตัวแปรคุณลักษณะของผู้นำด้านสารสนเทศ มีอิทธิพลรวมต่อการจัดการความขัดแย้งในบทบาท 0.69 เป็นอิทธิพลทางตรง และตัวแปรคุณลักษณะของผู้นำด้านสารสนเทศมีอิทธิพลต่อตัวแปรการบริหารสถานศึกษา 0.84 เป็นอิทธิพลทางตรง 0.04 เป็นอิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 0.88 เป็นอิทธิพลรวม ส่วนตัวแปรความขัดแย้งในบทบาทมีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรการบริหารสถานศึกษา 0.67 เป็นอิทธิพลทางตรงที่มีค่าเป็นลบ และตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาทมีอิทธิพลรวมต่อการบริหารสถานศึกษา 0.54 เป็นอิทธิพลทางตรง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หัวหน้างานสารสนเทศที่มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งในบทบาทได้ดีจะส่งผลโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาทำให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์จากการดำเนินการวิจัยเรื่องอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่านคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภูมิภาคตะวันตก มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถสรุปประเด็นการอภิปรายได้ 4 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 ระดับของคุณลักษณะผู้นำด้านสารสนเทศ ความขัดแย้งในบทบาทการจัดการความขัดแย้งในบทบาท และระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารระดับมัธยมศึกษา จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำสารสนเทศด้านความสามารถเชิงผลิตภาพและความชำนาญเชิงวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุด และคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศด้านผู้นำและวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม นาคอ้าย (2549) ความขัดแย้งในบทบาทด้านการควบคุมงานมีความค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุดและด้านสนับสนุนการทำงานนั้นเป็นตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งคล้ายกับงานวิจัยของ Wong and Lin (2001) ที่พบว่า การจัดการความขัดแย้งในบทบาทตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงสูง สอดคล้องกับวัฒนธรรมของคนไทยที่ไม่ชอบการแข่งขันและชอบแก้ปัญหาด้วยการใช้ความร่วมมือกัน

ประเด็นที่ 2 ความสัมพันธ์และอิทธิพลของคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศ ความขัดแย้งในบทบาท การจัดการความขัดแย้งในบทบาท ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารระดับมัธยมศึกษา จะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการจัดการความขัดแย้งในบทบาทและการบริหารสถานศึกษา โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yide (2005) และ Loi and Ngo (2001) สำหรับความขัดแย้งในบทบาทมีความสัมพันธ์ทางลบต่อการบริหารสถานศึกษา ดังนั้น เพื่อให้หัวหน้างานสารสนเทศมีการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง ผู้บริหารต้องพยายามอย่าให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทหรือให้มีบทบาทที่ขัดแย้งกันน้อยที่สุดและต้องส่งเสริมการจัดการความขัดแย้งในบทบาทด้วย

ประเด็นที่ 3 ความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารสถานศึกษา โดยมีความขัดแย้งในบทบาท และการจัดการความขัดแย้งในบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างคุณลักษณะของผู้นำสารสนเทศกับการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีค่า Chi-Square เท่ากับ 126.68 ค่าองศาอิสระ เท่ากับ 116 (p เท่ากับ 0.234) ค่าดัชนีความกลมกลืนเท่ากับ 0.943 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ 0.907 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือเท่ากับ 0.0216 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างโดยดัดแปลงจากแบบวัดที่ได้มาตรฐานทั้งหมด จึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ได้เครื่องมือที่ดี มีมาตรฐาน ตัวแปรที่ใช้ได้ในการวิจัยมีความถูกต้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลดี ซึ่งโมเดลที่มีความตรงนั้นเป็นการยืนยันแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงานว่าคุณลักษณะของผู้นำสารสนเทศมีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยส่งผ่านตัวแปรความขัดแย้งในบทบาทและการจัดการความขัดแย้งในบทบาท อีกทั้งผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของ Wong and Lin (2007), Yide (2005), Loi and Ngo (2001) และ Judge, Bono, and Locke (2000)

ประเด็นที่ 4 ขนาดอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศที่มีต่อการบริหารสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งในบทบาท ได้ดีจะส่งผลโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wong and Lin (2007) ซึ่งพบว่า ความขัดแย้งภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสำเร็จของงานและการจัดการความขัดแย้งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของงาน อีกทั้งยังพบว่า คุณลักษณะผู้นำสารสนเทศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Judge, Bono, and Locke (2000) แสดงว่า การทดลองในครั้งนี้นี้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และการทดลองที่กล่าวถึงข้างต้นจึงสรุปได้ดังนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีคุณลักษณะผู้นำสารสนเทศด้านความสามารถเชิงผลิตภาพและความชำนาญเชิงวิชาชีพและมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

ข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้ มีการบูรณาการโมเดลได้ลงตัวจากการดัดแปลงและวิเคราะห์ตัวแปรจนได้เป็นรูปแบบด้านการวิจัย การศึกษาตัวแปรส่งผ่านที่มีพร้อมกัน 2 ตัว ซึ่งผ่านการตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ นักศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้อย่างกว้างขวาง และยังสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการจัดการความขัดแย้งในบทบาทของผู้นำสารสนเทศในสถานศึกษาได้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลและข้อค้นพบ ไปจัดทำเป็นคู่มือหรือหลักสูตรการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำสารสนเทศให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการความขัดแย้งในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการให้ความร่วมมือมีค่ามากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้การนำวิธีการจัดการความขัดแย้งในบทบาทที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตัวแปรเชิงเหตุผลและตัวแปรเชิงผลเพียงอย่างละตัวแปรเท่านั้น ถ้าผู้อื่นมีความสนใจที่จะศึกษาต่อ นั้น ควรจะศึกษาวิจัยโดยเพิ่มตัวแปรเชิงเหตุ เช่น สถานการณ์ แรงจูงใจการทำงาน และตัวแปรเชิงผลอื่น ๆ อย่างเช่น ความจงรักภักดี เป็นต้น ซึ่งถ้าได้มีการศึกษาตัวแปรเหล่านี้พร้อมกัน อาจได้ข้อมูลที่ประโยชน์มากขึ้น และทำให้เกิดแนวคิดสำหรับการพัฒนาวิจัยต่อไปได้อีกหลายแนวทาง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). รู้จักกระทรวง. สืบค้น 23 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.mdes.go.th/view/1/เกี่ยวกับกระทรวง>.
- นิคม นาคอ้าย. (2549). *องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์, วุฒิชัย เนียมเทศ, และณัฐวิทย์ พจนตันติ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 3, 208-222.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). (2547). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.
- Judge, T. A., Bono, J. E., & Locke, E.A. (2000). Personality and job satisfaction: The mediating role of job characteristics. *Journal of Applied Psychology*, 85, 237-249.
- Lin, Ching – Hsiu., (2003). *Perceived presidential leadership styles and faculty job satisfaction at Taiwanese institutes of technology (China)*. Dissertation Abstracts International. Retrieved December 23, 2021, from <http://wwwlib.umi.com/dissertations/fullcit/3067355>.
- Loi, R., & Ngo, H. (2001). The effect of professional identification on job attitudes: A study of lawyers in Hong Kong. *Organizational Analysis*, 12, 109–128.
- Wong, J. Y., & Lin, J. H. (2007). The role of job control and job support in adjusting service employee's work-to-leisure conflict. *Tourism Management*, 28, 726-735.
- Yide, S. (2005). A meta – analysis of role ambiguity and role confliction IS professional job satisfaction. Proceedings of the 38th Hawaii International Conference on System Sciences. Big Island, HI: USA.

การพัฒนาแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับ
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก

ธงชัย บุญนวม สุริยงค์ ชวนขยัน และ สมสรณงค์ วงษ์อ่อนน้อย
สาขาวิชาการบริหารเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

THE DEVELOPMENT OF THE SCHOOL-BASED CURRICULUM ADMINISTRATION
MODEL FOCUSING ON COMMUNITY PARTICIPATION FOR SMALL-SIZED
SCHOOLS IN THE WESTERN EDUCATIONAL SERVICE AREA

Thongchai Boonnaum, Suriyong Chuankayan and Somson Wongyounoi
Administration for Educational Development, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand
E-mail address: nuttun-1@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 13 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 20 กรกฎาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ พัฒนารูปแบบและประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก จำนวน 330 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้กระบวนการเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น 3 รอบ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 17 คน และการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก โดยสอบถามจากผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชน ต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.6-1.0 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.802 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตกที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมแบบสนับสนุน 2) การมีส่วนร่วมแบบกำกับ 3) การมีส่วนร่วมแบบมุ่งความสำเร็จของงาน 4) การมีส่วนร่วมแบบให้มีส่วนร่วม

2. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก พบว่า มีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบสนับสนุน องค์ประกอบที่ 3 การมีส่วนร่วมแบบมุ่งความสำเร็จของงาน และองค์ประกอบที่ 4 การมีส่วนร่วมแบบให้มีส่วนร่วม สำหรับองค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมแบบกำกับอยู่ในระดับมาก

3. การประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชนต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The purposes of the research were to study factors, develop the model and evaluate the quality of the model of the curriculum administration focusing on the community participation for small-sized schools in the western educational region. The samples comprised 330 administrators and teachers in small-sized secondary schools in the educational western region, and the community leaders by stratified random sampling. The research was conducted by 4 steps are studying factors of curriculum administration model that emphasized the community participation, creating a curriculum management model that emphasized the community participation, development of curriculum management model that emphasizes community participation by using Delphi technique by asking experts to comment 3 time to express their opinions about the Development of curriculum management model that focuses on community participation 17 people and examination of the appropriateness of the curriculum management that emphasize community participation for small high school in the western region education area by inquiring from the administrators teacher and community leaders on the form of school curriculum management that emphasize community participation for small high schools evaluate the appropriateness of

the model by using the questionnaire with 320 administrators teachers and community leaders. The instruments were the interview questions and the questionnaire with the content validity at 0.6-1.0 and the reliability at 0.802. The data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation.

Research findings:

1. The factors of curriculum administration model that emphasizes community participation for small secondary school in the western region consist of determining from always is of research papers and interviews with school administrator. There are 4 elements: 1) Support participation 2) Participatory participation 3) Participation in the focus of work success 4) Participation in participation.

2. The results of the curriculum administration mode focusing on the community participation development were coherent at the highest level for 3 factors-support participation, work-oriented participation, and participatory participation, whereas the controlled participation was at a high level.

3. The evaluation of the quality of the model of the curriculum administration focusing on the community participation was appropriate to be implemented at a high level.

Keywords: the development model, the school-based curriculum administration, community participation

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา เนื่องจากทุกประเทศตระหนักดีว่าความเข้มแข็งและความมั่นคง ของประเทศเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยระบบการศึกษาที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวง กลาโหม, 2557, หน้า 14) กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) กำหนดว่า “ประเทศมีความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งจะนำไปสู่การ พัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงและสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศ สามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

ตามที่ปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่ว่า สถานศึกษาและส่วนราชการตามมาตรา 34 (2) มีอำนาจหน้าที่

ตามที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น โดยให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ดังนี้ คือ 1) บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ และของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ และ 2) ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุม ดูแล บุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ ให้เป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับของทางราชการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 37-38) ในส่วนการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ ยังได้กระจายอำนาจทางการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา เพื่อเป็นการกระจายอำนาจลงไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษาให้มากที่สุด ซึ่งในระดับสถานศึกษา ให้แต่ละสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานและสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และจัดทำสารของหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 23) ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนจะพัฒนาได้ดี เกิดผลต่อการพัฒนานักเรียนได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อทุกฝ่าย ทุกคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน รักโรงเรียน เข้ามาช่วยคิด ร่วมทำร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งช่วยสนับสนุนทรัพยากรทั้งบุคคลและงบประมาณ

การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารโรงเรียนประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมแท้จริง ชุมชนที่มีความท้าทาย นักบริหารจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารโรงเรียน การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เป็นแนวทางใหม่ ๆ ให้ครู พ่อแม่ ชุมชน มีอิสระในการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา จัดหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น เมื่อโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ในด้านการจัดการศึกษา ได้มีส่วนร่วมคิด วางแผน ร่วมปฏิบัติ กำกับ ตรวจสอบ ประเมินผลกับโรงเรียน จะทำให้บุตรหลานประสบความสำเร็จทางการศึกษาสูงขึ้น และจะส่งผลให้บุตรหลานประสบผลสำเร็จในชีวิตด้วยเช่นกัน (เจตนสุดา ทศานนท์, 2546, หน้า 3) ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนกับชุมชนมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันจนยากที่จะแยกจากกันได้ โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีภารกิจที่สำคัญคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อจุดหมายหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัด ในสถานศึกษานั้นให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของชุมชน สังคม ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้จะเกิดขึ้นได้ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าผู้บริหารสามารถทำประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนจนสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้หรือไม่ พระราชบัญญัติดังกล่าวนำมาสู่การปฏิรูปการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นแนวทางใหม่ ๆ ให้ครู พ่อแม่ ชุมชน มีอิสระในการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา จัดหลักสูตรสถานศึกษาและการบริหารจัดการให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น การลดทอน กรอบ กฎ ระเบียบ คำสั่งของส่วนกลาง เพื่อให้เกิดความ

หลากหลายในการปฏิบัติ ดังนั้นหากโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในด้านการจัดการศึกษา ได้มีส่วนร่วมคิด วางแผน ร่วมปฏิบัติ กำกับ ตรวจสอบ ประเมินผลกับโรงเรียน ส่งเสริมความรู้ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ปกครองทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียนเป็นประจำและสม่ำเสมอจะทำให้บุคลากรประสบความสำเร็จทางการศึกษาสูงขึ้น และจะส่งผลให้บุคลากรประสบผลสำเร็จในชีวิตด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนกับชุมชนมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันจนยากที่จะแยกจากกันได้ (เจตน์สุตา ทศานนท์, 2546, หน้า 3)

ปัญหาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตกของประเทศไทย (จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ทำนายผู้บริหารเรื่อยมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พยายามแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ด้วยความตระหนักว่า การที่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหาร ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้คิดค้นมาตรการการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยวิธีการที่หลากหลายมาโดยตลอด ภายใต้แนวคิดที่ว่า “โรงเรียนใดที่พึงรวมได้...รวม โรงเรียนใดที่ยุบได้...ยุบ โรงเรียนใดที่ดำรงอยู่ ต้องอยู่อย่างมีคุณภาพโดยไม่ดูด้อยทรัพยากร” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 2)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สามารถบริหาร การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน สอนเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตามบริบทที่เป็นจริง ผลการศึกษารังนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ และการนำนโยบายการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปสู่การปฏิบัติ เพื่อกำหนดแนวทางเพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิผลมากขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและบุคลากรทางการศึกษา อันจะส่งผลให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีการบริหารที่ดี จัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่มีคุณภาพ ซึ่งท้ายที่สุดก็จะส่งผลต่อคุณภาพ ของนักเรียน และยกระดับคุณภาพของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย

1. การบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก ผู้วิจัย ได้อาศัยแนวความคิดและทฤษฎีการบริหารหลักสูตรของนักวิชาการต่างประเทศมาเป็นกรอบแนวคิดในการ วิจัยครั้งนี้ โดยนำแนวความคิดและทฤษฎีมาวิเคราะห์และประมวลเป็นแนวคิดของตนเองเพื่อนำไปสู่การ พัฒนารูปแบบ

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ทฤษฎีบริหารหลักสูตร ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีแรงจูงใจของแมคเคลแลนด์ ทฤษฎีสอง

ปัจจัย ของเฮอส์เบิร์ก ทฤษฎีสถานการณ์ของเฮอส์เซย์และแบลนชาร์ด ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ เคิร์ต เลวิน เรน ลิส ลิเคิร์ท เบลค และมูตัน และดักลาส แมคเกรเกอร์ ทฤษฎีตามสถานการณ์หรือทฤษฎีสัมมิติของเรตดิน ทฤษฎีวงจรชีวิต ของเฮอส์เซย์และ บลันชาร์ด ทฤษฎีที่มีประสิทธิภาพของเฟเดอเรอร์และทฤษฎีความเป็น ผู้นำเชิงปฏิรูปของเบิร์นส์ (Edward Burns)

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้อาศัยแนวความคิดและ ทฤษฎีการบริหารหลักสูตรของนักวิชาการต่างประเทศมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ โดยนำ แนวความคิดและทฤษฎีมาวิเคราะห์และประมวลเป็นแนวคิดของตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบ

4. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก เป็น การระดมความคิดเห็นโดยใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบของหลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก
3. เพื่อศึกษาคุณภาพของรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก จากโรงเรียนทั้งหมด 63 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 63 คน ครูผู้สอน 630 คน และผู้นำชุมชน 522 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 1,215 คน
  - 1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูและผู้นำชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กใน เขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน
2. การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

  - 2.1 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม ของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดสนทนากลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน

2.2 การสร้างรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก โดยตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

2.3 การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้กระบวนการเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น 3 รอบ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 17 คน

2.4 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก โดยสอบถามจากผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชน ต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 320 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นแบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วยประเด็นหลัก คือประเภทของเอกสาร ชื่อเอกสาร ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำคัญ และสรุปประเด็นสำคัญ

3.2 ประเด็นสนทนากลุ่ม (focus group discussion guideline) มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสม ครบถ้วน หรือไม่ อย่างไร และองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสม ครบถ้วน หรือไม่ อย่างไร และ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบ ของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

4.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์เอกสารไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Objective Congruence : IOC) ตามเกณฑ์ที่กำหนดค่า IOC ที่ยอมรับได้ คือสูงกว่า 0.6 ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพด้าน ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวิเคราะห์เอกสาร จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ทุกรายการมีค่าความสอดคล้องสูงกว่า 0.6 ทุกข้อ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุง แก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสารตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้

4.2 ประเด็นสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำประเด็นการสนทนากลุ่มไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ ตามเกณฑ์ที่กำหนดค่า IOC ที่ยอมรับได้ คือสูงกว่า 0.6 ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของประเด็นการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสนทนากลุ่มตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้

4.3 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ ตามเกณฑ์ที่กำหนดค่า IOC ที่ยอมรับได้ คือสูงกว่า 0.6 ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.6-1.0 สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การศึกษาสภาพปัญหา ข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบ ของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการระดมความคิดเห็นโดยใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบของหลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน

5.2 ผู้วิจัยทำหนังสือบันทึกศึกษาเพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ข้อมูลในขั้นการพัฒนาารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นความมีส่วนร่วมของชุมชน

5.3 ส่งแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นความมีส่วนร่วมของชุมชนให้ผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์ โดยสอดช่อง และจำหน่ายซองถึงผู้วิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งข้อมูลคืนทั้ง 3 รอบ

5.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะความเรียง (content analysis)

6.1 วิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดจากเอกสารและบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วน โดยสาระสำคัญที่ต้องการจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยดำเนินการโดยศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก บทบาท พฤติกรรมการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก รูปแบบบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของในและต่างประเทศ ผลผลิตของโรงเรียน กระบวนการสร้างรูปแบบบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

6.2 นำเสนอข้อมูลในตารางการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโดยจำแนกเป็นรายประเด็นและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมากำหนดรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม

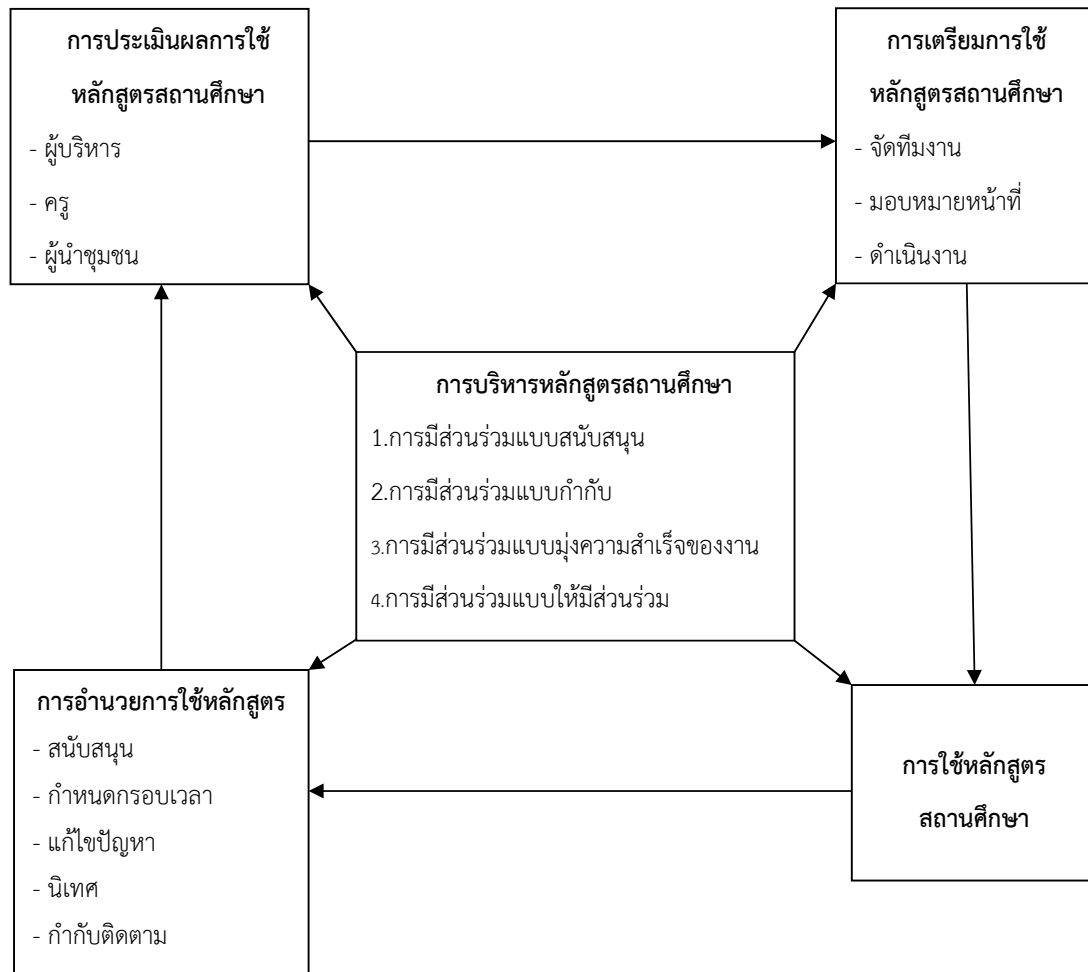
ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก ที่ได้มาจากการวิเคราะห์เนื้อหา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมแบบสนับสนุน 2) การมีส่วนร่วมแบบกำกับ 3) การมีส่วนร่วมแบบมุ่งความสำเร็จของงาน 4) การมีส่วนร่วมแบบให้มีส่วนร่วม

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตกผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้กระบวนการเทคนิค เดลฟาย (Delphi Technique) โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น 3 รอบ สำหรับแบบสอบถามรอบแรก เป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) รอบที่สองเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลสอบถามความคิดเห็นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่ามัธยฐาน (median) และความเบี่ยงเบนควอไทล์ (interquartile range) และแบบสอบถามรอบที่สาม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (interquartilerange) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจคำตอบของตนและของกลุ่ม และทบทวนคำตอบของตนเองว่าจะคงคำตอบไว้ตามเดิม หรือเปลี่ยนแปลงตามเสียงส่วนใหญ่ผลการประเมิน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญความสอดคล้องกันสูงมาก

3. การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตกความคิดเห็นของผู้บริหารครูและผู้นำชุมชนต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กผลการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและผู้นำชุมชนต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็ก พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก ที่มีวงจรการบริหารหลักสูตร 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การเตรียมการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การใช้หลักสูตรสถานศึกษาการอำนวยการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยสรุปรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตกดังแผนภูมิต่อไปนี้ ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตก

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันตก โดยการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมแบบสนับสนุน การมีส่วนร่วมแบบกำกับการมีส่วนร่วมแบบมุ่งความสำเร็จของงานและการมีส่วนร่วมแบบให้มีส่วนร่วมโดยมีวงจรการบริหารหลักสูตร 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การเตรียมการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การใช้หลักสูตรสถานศึกษา การอำนวยความสะดวกหลักสูตรสถานศึกษา และการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้กระบวนการเทคนิค เดลฟาย(Delphi Technique) การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและผู้นำชุมชนต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

เล็ก พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ ผลแย้ม (2557) ได้ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำหลักการวัตถุประสงค์และบริบท ส่วนที่ 2 ระบบการ บริหารแบบมีส่วนร่วมและวิธีการบริหาร วิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การกำหนดนโยบายการวางแผน การตัดสินใจการดำเนินการติดตามและประเมินผล และร่วมรับผิดชอบและรับประโยชน์ ส่วนที่ 3 การนำ รูปแบบไปใช้และส่วนที่ 4 ข้อจำกัดในการนำรูปแบบไปใช้

และสอดคล้องกับประจวบ หนูเลี้ยง (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบ มีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่าจัดการศึกษาแบบมี ส่วนร่วมมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) การร่วมคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมดำเนินงาน 4) การร่วมติดตาม 5) การร่วมประเมินผล 6) การร่วมในผลประโยชน์ผลของการพัฒนารูปแบบเป็นรูปแบบที่ต้องดำเนินการเป็น กระบวนการขั้นตอนตาม องค์ประกอบ 6 ด้าน แต่ละด้านมีขั้นตอน กระบวนการด้านละ 6 ขั้นตอนย่อยการ ประเมินรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นจากผลการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยกับองค์ประกอบของการ จัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทุกองค์ประกอบและจากผลการประเมินความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย แบบสอบถาม พบว่า มีระดับความคิดเห็นด้วยกับองค์ประกอบในรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตกคิดเห็นของผู้บริหารครูและผู้นำชุมชน ต่อรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก กระบวน การความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้นำชุมชนมีความเห็นต่อผู้บริหารและผู้นำชุมชนต่อรูปแบบการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ได้บังคับบัญชามากแสดงให้เห็น ถึงในปัจจุบันผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เววศิริ วิวัจนสิริพันธ์ (2554) ได้ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ใช้ โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 องค์ประกอบ คือ การรวมคนรวมพลัง การร่วมคิดร่วมวางแผน การร่วมทำร่วมปฏิบัติ การร่วมสรุปเป็นบทเรียน และการร่วมรับผลจากการ กระทำ ร่วมยกย่องเชิดชูผู้มีผลงาน จากการทดลองใช้รูปแบบ กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 แห่ง พบว่า มีประสิทธิภาพสูง (ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 1.00) มีความเหมาะสมเป็นไปได้ และเป็น ประโยชน์ อยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกศินี ชิวปรีชา (2554) ได้ทำการศึกษาการ พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนตีประจําตำบลผลการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการ บริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนตีประจําตำบลในภาพรวมใช้รูปแบบโดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลักอยู่ใน ระดับปานกลาง และรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนตีประจําตำบลควรใช้รูปแบบการ

บริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำโดยครูและชุมชนเป็นหลักโดยมีหลักการแนวคิดและวัตถุประสงค์ของรูปแบบและองค์ประกอบของการบริหารประกอบด้วยการวางแผนการนำไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลโดยครูและชุมชนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตกมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้อยู่ในระดับมากสามารถนำไปเผยแพร่และนำเสนอข้อมูลให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็ก

1.2 การนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันตกไปใช้ต้องให้ผู้มีส่วนร่วมในทุกองค์ประกอบได้มีบทบาทการมีส่วนร่วมครบทุกกระบวนการองค์ประกอบของรูปแบบ

1.3 ขั้นตอนการเตรียมการใช้หลักสูตรสถานศึกษาควรมีการวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประชุมวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากชุมชนและทุกภาคส่วน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น ๆ เช่น ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

2.3 ระดับสถานศึกษาควรดำเนินการวิจัยและพัฒนาต่อยอดรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางพิจารณานำไปทดลองใช้และปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการวิจัยพฤติกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องส่งผลต่อการดำเนินการใช้หลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี ชิวปรีชา. (2554). *การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนดีประจำตำบล* (ปริญญา นิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจตน์สุตา ทศานนท์. (2546). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเชียงราย* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2550). *ภาวะผู้นำ: กลไกขับเคลื่อนองค์การแห่งการเรียนรู้*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประจวบ หนูเลี้ยง. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง* (ปริญญา นิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง). มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- วิโรจน์ ผลแย้ม. (2557). *การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง). มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- แววศิริ วิวัฒนสินทร์. (2554). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำการเปลี่ยนแปลง). มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการ การศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *เรียนรู้...บูรณาการ*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. (2557). *กรอบความเห็นร่วมปฏิรูปประเทศไทยด้านการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

การลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย

พอล อูยานนท์

อาจารย์ประจำวิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี (CIBA) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

CHINA'S FDI IN THAILAND

Porpol Auyyanonta

Lecturer, College of Business Administration, Innovation and Accounting

Dhurakij Pundit University, Thailand

E-mail address: porpol12507@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 19 กรกฎาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 1 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาช่วงปี 2538-2560 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนของจีนในประเทศไทยคือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในของไทย มูลค่าการค้าระหว่างไทยและจีน จำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทย และระดับการเปิดประเทศของไทย อย่างไรก็ตามจากการทดสอบทางสถิติซึ่งใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในของไทยและมูลค่าการค้าระหว่างไทยและจีนนั้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน (Autocorrelation) ทำให้การทดสอบทางสถิติไม่ผ่านการพิจารณา ดังนั้นการศึกษานี้จึงแยกทำการวิเคราะห์ของตัวแปรนี้ออกจากกันจึงได้ผลลัพธ์ทางสถิติมีค่าดีขึ้น การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะคือสนับสนุนให้มีการค้าระหว่างไทยและจีนมากขึ้นโดยการเพิ่มระดับการเปิดเสรีทางการค้า และการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจีน-ไทย เป็นต้น สนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อคนไทยสามารถจดสิทธิบัตรได้มากขึ้น ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งกำลังมีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต และส่งเสริมการลงทุนของรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติของจีน

คำสำคัญ: การลงทุนจีน-ไทย เงินทุนไหลเข้า การลงทุนจากต่างประเทศ

Abstract

The objective of the study is to study factors affecting China's foreign direct investment (FDI) in Thailand using time series data during the years 1995-2017. The study finds that the factors that have influenced China's FDI in Thailand are Thailand's GDP, the bilateral trade between Thailand and China, granted patents by Thai Citizens and a degree of Thailand's

trade openness. Nevertheless, according to the quantitative study using regression analysis, Thailand's GDP and the bilateral trade are factors that have autocorrelations with each other. To make the analysis to be more statically feasible, it is essential for those two factors to be separately analyzed. The suggestions of this study are to promote bilateral trade between Thailand and China, simply through expanding Thailand's trade openness levels and establishing more Sino-Thai industrial zones etc., to support research and development to encourage Thai citizens to gain more granted patents and to foster digital economy which is considered increasingly important in the future and to promote large-scale Chinese state-owned enterprises and multinational cooperation to invest in Thailand.

Keywords: FDI China-Thailand, FDI Inflow, Foreign Direct Investment

จีนเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง หลังจากที่จีนเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากระบบรวมศูนย์กลาง (Centrally-Planned System) เป็นระบบตลาด (Market-Oriented System) ปัจจุบันจีนเป็นประเทศที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งด้านการค้าและการลงทุนในเวทีเศรษฐกิจโลก และมีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐ (The World Bank, 2019) และจากการที่จีนมีการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดมหาศาล เนื่องจากการเกินดุลการค้าติดต่อกันเป็นระยะเวลาหลายปี ทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนสู่ประเทศที่สาม รวมทั้งประเทศไทยและกลุ่มประเทศ ASEAN หลังจากที่ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่บทบาทต่อการลงทุนในภูมิภาคนี้มากที่สุดในอดีต การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือเพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากจีนในอนาคตต่อไป

การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน

ในปี 2521 จีนประกาศใช้นโยบายเปิดประเทศ (Open Door Policy) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบการตลาด จนกระทั่งในปี 2542 จีนได้ออกนโยบายก้าวออกไป (Go Global) เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนในต่างประเทศ หลังจากที่จีนมีมูลค่าเงินทุนโดยตรงไหลเข้า (FDI Inflows) มากกว่ามูลค่าเงินลงทุนโดยตรงไหลออก (FDI Outflows) ค่อนข้างมาก ส่งผลให้รัฐบาลจีนก็ได้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศให้มีความเป็นจากเสรีนิยม (Liberalization) มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายการลงทุน ในปี 2554 ตามคำแนะนำขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งส่งผลให้การลงทุนของจีนในต่างประเทศมีการกระจายตามสาขาการผลิตและตามภูมิศาสตร์มากขึ้น (More Sectorally and Geographically Diversified) (Davies, 2013) ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 11 ของจีน (ปี 2549-2553) ก็ได้หันมาส่งเสริมและสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจและบริษัทจีน

ออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์ “เดินออกไป” (Zou Chu Qu) หลังจากนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (ปี 2554-2558) จีนก็มีการส่งเสริมการลงทุนของจีนในต่างประเทศทั้งในส่วนภูมิภาคเอกชนและรัฐบาลตั้งแต่ระดับมณฑล ทำให้ปี 2559 จีนมีมูลค่า FDI Outflows มากกว่ามูลค่า FDI Inflows เป็นครั้งแรก และในปี 2560 มูลค่า FDI Inflows กลับมามีมูลค่ามากกว่า FDI Outflows อีกครั้งเนื่องจาก FDI Outflows ของจีนในสหรัฐมีมูลค่าลดลงมาก (ดู: UNCTAD, 2019)

ในระยะแรกของการลงทุนในต่างประเทศ จีนให้ความสำคัญกับอาหาร พลังงาน และแร่ธรรมชาติ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การลงทุนเพื่อแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ (Resource Seeking) และเพื่อหาตลาดใหม่หรือรักษาส่วนแบ่งการตลาด (Market Seeking) โดยส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนาที่มีแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และมีต้นทุนค่าแรงต่ำ ต่อมาการลงทุนในต่างประเทศของจีนก็ได้มีการเปลี่ยนทิศทางจากการลงทุนเป็นสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงผ่านการเข้าซื้อกิจการและจัดสิทธิบัตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะสหภาพยุโรปและสหรัฐ ซึ่งแสดงถึงจีนให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสิทธิภาพการผลิตหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ (Efficiency Seeking) มากขึ้น Chunling (2015) พบว่าจีนเป็นประเทศที่มีการลงทุนจากประเทศกำลังพัฒนาที่ใหญ่ที่สุดเป็นเวลา 20 ปีติดต่อกัน และในปี 2551 จีนเริ่มมีลงทุนขนาดใหญ่ในประเทศที่พัฒนาแล้วมากขึ้น และในปี 2559 รัฐบาลจีนได้นโยบายสนับสนุนบริษัทของจีนในการพัฒนาเครือข่ายนวัตกรรมของโลก (Global Network of Innovation) โดยการตั้งศูนย์การวิจัยและพัฒนาในต่างประเทศ และในปัจจุบัน จีนได้ประกาศใช้นโยบาย “Made in China 2025” เพื่อสนับสนุนการลงทุนของจีนในอนาคต โดยมีอุตสาหกรรมไฮเทค การบริการด้านเทคโนโลยี และบริการ e-Commerce เป็นอุตสาหกรรมหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (KPMG, 2018)

National Bureau of Statistics of China (2019) รายงานว่าฮ่องกงเป็นประเทศที่จีนลงทุนมากที่สุดในปี 2560 โดยคิดเป็นมูลค่าสูงถึง ร้อยละ 72.0 ของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศทั้งหมด แต่ Huang and Xia (2018) ได้โต้แย้งว่า การที่การลงทุนโดยตรงของจีนในฮ่องกงมีมูลค่าสูงนั้นเนื่องจากจีนต้องการสิทธิพิเศษด้านภาษีจากฮ่องกงแล้วมีการส่งเงินกลับไปยังจีนและประเทศสวรรค์แห่งภาษีอีกครั้ง ทั้งนี้ข้อมูลการลงทุนโดยตรงที่ถูกต้องของจีนควรใช้ข้อมูลจาก American Enterprise Institute (AEI) ซึ่งรายงานว่าตั้งแต่ปี 2548-2560 จีนลงทุนโดยตรงในสหรัฐมากที่สุด และเมื่อแบ่งการลงทุนโดยตรงของจีนตามภูมิภาคต่างๆแล้วพบว่า ในปี 2560 จีนลงทุนโดยตรงในยุโรปมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เอเชีย และอเมริกาเหนือ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่าปัจจัยสำคัญที่การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศของจีน ได้แก่

1. **โครงการเส้นทางสายไหม (Belt and Road Initiative: BRI)** KPMG (2016) รายงานว่า BRI ก่อตั้งในปี 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนใน 3 ทวีป ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา และยุโรป ซึ่งครอบคลุมกว่า 70 ประเทศและประชากรกว่า 4.4 พันล้านคน และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเกือบร้อยละ 30 ของโลก โดยโครงการนี้มีมูลค่ามากกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์ และได้รับเงินสนับสนุนจากสถาบันการเงินชั้นนำหลายแห่ง อาทิ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ธนาคารโลก และธนาคารเพื่อการลงทุน

โครงสร้างพื้นฐานในเอเชีย (The Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) จีนสามารถลงทุนโดยตรง และได้รับประโยชน์จากการส่งออกเทคโนโลยี โดยเฉพาะการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และความร่วมมือด้านพลังงาน Rana and Ji (2019) กล่าวว่าจีนได้เริ่มโครงการ BRI 2.0 แล้วหลังจากที่จีนประสบความสำเร็จในโครงการ BRI 1.0 ซึ่งลงทุนในโครงการต่างๆกว่า 80 พันล้านดอลลาร์ และ ที่ไม่ใช่การเงิน (Non-Financial Direct Investment) อีก 15.56 พันล้านดอลลาร์ (Suokas, 2019)

2. รัฐวิสาหกิจ รัฐวิสาหกิจถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจีนที่สำคัญที่สุด โดยมีมูลค่าการลงทุนในต่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 60 ของการลงทุนในต่างประเทศทั้งหมด เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศของจีนที่ Wikipedia (2019a) รายงานว่าปัจจุบัน (ณ เดือนเมษายน 2562) จีนมีทุนสำรองระหว่างประเทศ เท่ากับ 3,095 พันล้านดอลลาร์ ซึ่งมากเป็นลำดับที่หนึ่งของโลก ทั้งนี้ในปี 2550 รัฐบาลจีนได้จัดตั้งความร่วมมือด้านการลงทุน (China Investment Corporation: CIC) ในการจัดการกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Fund: SWFs) ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนแรกเริ่ม 2 พันล้านดอลลาร์ และปัจจุบันมีทรัพย์สินมูลค่าถึง 941.4 พันล้านดอลลาร์ (Wikipedia, 2019b) ส่งผลให้รัฐวิสาหกิจสามารถออกไปลงทุนในต่างประเทศได้อย่างไม่จำกัด และเมื่อพิจารณารายรับจากบริษัทที่ใหญ่ที่สุดของจีน 500 บริษัทแรกแล้ว Qingqing (2018) พบว่า 2561 มีรัฐวิสาหกิจของจีนติดอยู่ลำดับโลก 10 บริษัทแรกถึง 3 บริษัท ได้แก่ State Grid, Sinopec Group และ China National Petroleum ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 2, 3 และ 4 ของโลก ตามลำดับ และเป็นรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการด้านพลังงานและปิโตรเลียมทั้งหมด (Wikipedia, 2019c)

3. ภาคเอกชน นักลงทุนภาคเอกชนของจีนมีบทบาทต่อการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ หลังจากรัฐบาลจีนได้กำหนดยุทธศาสตร์ “เดินออกไป” (Zou Chu Qu) ดังที่กล่าวมาแล้ว กรปรกับ รัฐบาลจีนได้ลดข้อจำกัด (Restriction) ในกฎระเบียบต่างๆที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน ความล่าช้าของระบบราชการ (Red Tape) จัดสรรเครดิตไปให้นักลงทุนเอกชนมากขึ้น และมีการแข่งขันข่าวสารเกี่ยวกับประเทศผู้รับลงทุน (Host Countries) (Davies, 2013) KPMG (2018) รายงานว่า ในช่วงก่อนปี 2549 นักลงทุนเอกชนของจีนมีบทบาทการลงทุนในต่างประเทศน้อยมาก โดยมีสัดส่วนประมาณไม่เกินร้อยละ 20 แต่ในปี 2558 ภาคเอกชนได้เพิ่มสัดส่วนเป็นเกือบร้อยละ 50 และได้ลดลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 45 ในปัจจุบัน เนื่องจากในปี 2560 รัฐบาลจีนได้สั่งการให้ภาคเอกชนรายงานแผนการลงทุนในต่างประเทศให้รัฐบาลอนุมัติก่อน ถ้าการลงทุนนั้นเป็นการลงทุนในประเทศหรืออุตสาหกรรมที่อ่อนไหว (Huang and Xia, 2018) และ McCaffrey (2017) พบว่า ในปี 2550 มีบริษัทของจีนเพียง 30 แห่งมีชื่อในนิตยสาร Forbes จากจำนวนทั้งหมด 500 แห่ง แต่ในปี 2559 มีบริษัทจีนถึง 109 แห่งที่ได้รับเลือกอยู่ในนิตยสาร Forbes และลงทุนแมน (2561) กล่าวว่า กิจกรรมแบรนด์ชื่อดังในยุโรปเริ่มถูกนักธุรกิจจีนซื้อกิจการ เช่นแบรนด์แฟชั่นชั้นนำอย่าง Lanvin และ Bally หรือด้านของรถยนต์บริษัทจีนยังถือหุ้นใหญ่อยู่ในบริษัท Volvo ถึงร้อยละ 70 รวมถึงบริษัท Daimler ที่เป็นเจ้าของรถยนต์ Mercedes Benz ถึง ร้อยละ 9.69 อย่างไรก็ตาม Anonymous (2017) พบว่าเมื่อพิจารณาจาก

Transnationality Index ของบริษัทข้ามชาติ 100 แห่งในปี 2558 มีทั้งสิ้นร้อยละ 61 แต่ของจีนมีเพียงร้อยละ 14.1 ซึ่งยังต่ำกว่ามาตรฐานมาก

5. การควบรวมกิจการ (Mergers and Acquisitions: M&A) เป็นวิธีการที่สำคัญของการลงทุนในต่างประเทศของจีน Yuanyuan and Sha (2017) รายงานว่าในปี 2554-2556 บริษัทของจีนมุ่งควบรวมกิจการพลังงาน เหมืองแร่ และสาธารณูปโภคเป็นลำดับต้นๆ แต่ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมาบริษัทจีนได้ให้ความสนใจกับการบริการการเงิน เทคโนโลยี สื่อ และโทรคมนาคม (Technology Media and Telecommunication: TMT) มากขึ้น อย่างไรก็ตาม Anonymous (2019) พบว่า การควบรวมกิจการในต่างประเทศ (Outbound M&A) ของจีน ในปี 2559 มีมูลค่าการควบรวมกิจการในต่างประเทศสูงสุด แต่เริ่มลดลงในปีต่อมา เนื่องจากการลดลงของการลงทุนโดยตรงในสหรัฐ แต่การลงทุนในยุโรปและเอเชียยังมีมูลค่าสูง ซึ่งมูลค่าการควบรวมกิจการในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงหลังนั้นมีสาเหตุมาจากการที่บริษัทข้ามชาติได้เพิ่มลงทุนในธุรกิจดิจิทัล โดยจีนได้มีทำการควบรวมกิจการธุรกิจดิจิทัลในต่างประเทศเป็นลำดับสี่ของโลก รองจาก สหรัฐ ญี่ปุ่น และเยอรมนี ตามลำดับ (OECD, 2018a)

6. การเพิ่มขึ้นเขตการค้าเสรี Sauvant and Nolan (2015) กล่าวว่าจีนเป็นประเทศที่มีการลงนามในสนธิสัญญาการลงทุนพหุภาคี (Bilateral Investment Treaties: BITs) ตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 2533 มากที่สุดเป็นอันดับสองของโลกรองจากเยอรมนีเท่านั้น การเกิดขึ้นของเขตการค้าเสรีที่จีนมีส่วนร่วมก็ส่งผลให้นักลงทุนเอกชนสามารถสร้างโอกาสการลงทุนในสาขาใหม่ๆ อีกมาก อาทิ การลงทุนในข้อตกลงการค้าเสรีจีน-ออสเตรเลีย (The China-Australia Free Trade Agreement: ChAFTA) ซึ่งนักลงทุนเอกชนของจีนจะเข้าไปลงทุนในสาขาเกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์ (Animal Husbandry) การแปรรูปอาหาร และโครงสร้างพื้นฐาน ข้อตกลงการค้าระหว่างจีนและเกาหลีใต้ โดยจีนสนใจลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ การท่องเที่ยว บันเทิง และแฟชั่น เป็นต้น (KPMG, 2016) ขณะเดียวกันจีนก็ได้ขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่างๆ เพื่อจัดตั้งบริษัทเพื่อไปลงทุนในประเทศที่สาม อาทิ ความร่วมมือระหว่างจีนระหว่างสหราชอาณาจักรเพื่อไปลงทุนด้านอุตสาหกรรม กับฝรั่งเศสเพื่อลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน การเกษตร และบริการสาธารณสุข กับเยอรมนี อาทิ การก่อสร้าง Pan-Eurasian Transport Infrastructure และกับเกาหลีใต้เพื่อลงทุนในอุตสาหกรรมอัจฉริยะ (Smart Manufacturing) และการวิจัยและพัฒนา ในประเทศที่สาม เป็นต้น (KPMG, 2018)

การลงทุนโดยตรงของจีนในไทย

สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ (2548) พบว่าไทยและจีนมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจตั้งแต่ในอดีต และได้ยุติความสัมพันธ์ดังกล่าวหลังจากที่จีนได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อย่างไรก็ตามไทยและจีนได้เริ่มมีการฟื้นฟูหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ใหม่หลังปี 2518 โดยในปี 2517 การค้าระหว่างไทยและจีนมีมูลค่าเพียง 3.4 ล้านดอลลาร์เท่านั้น และจากข้อมูลสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย (2562) พบว่าจีนเข้ามาลงทุนโดยตรงในไทยครั้งแรกเมื่อปี 2527 โดยมีมูลค่าเพียง 0.05 ล้านดอลลาร์เท่านั้น Suvakunta (2010) พบว่าใน

ปี 2521-2534 เป็นช่วงที่ไทยและจีนได้รื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศขึ้นมาใหม่ การลงทุนของจีนในไทย ในช่วงนี้ยังมีมูลค่าค่อนข้างน้อย เนื่องจากนโยบายเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศจีนยังไม่เปิดกว้าง โดยการลงทุนของจีนในไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร และสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ ในปี 2535 หลังจากที่ Deng เสี่ยว ผิง มีนโยบาย “Southern Tour” บริษัทของจีนก็เริ่มเข้ามาลงทุนในไทยมากขึ้น โดยการลงทุนของจีน ได้เปลี่ยนมาลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก เช่น เหล็ก โดยจีนได้เริ่มลงทุนในสินค้าใช้เทคโนโลยีขนาดกลางและใช้เงินลงทุนมากครั้งแรกในสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และตั้งแต่ปี 2541 จีนประกาศใช้นโยบาย “Go-Out Strategy” และได้หันมาลงทุนในสาขาอสังหาริมทรัพย์ (Real Estates) สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ โรงแรม การประกันภัย ธนาคาร และภัตตาคาร เป็นต้น Positioning Magazine (2547) รายงานว่าในปี 2545 การลงทุนของจีนในไทยมีค่อนข้างหลากหลายและกระจายในหลายอุตสาหกรรมนับตั้งแต่อุตสาหกรรมเบา เช่น สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมโลหะ ธนาคาร ประกันภัย การค้า โรงแรม ภัตตาคาร อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้การลงทุนจีนยังให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งออกไปยังตลาดอาเซียน เช่น Haier และ TCL

ศุภยวิชัยกสิกรไทย (2556) พบว่าในช่วงปี 2548-2554 ไทยเป็นแหล่งรองรับการลงทุนจากจีนในหลากหลายอุตสาหกรรม ทั้งการเข้าร่วมทุนปลูกยางพารากับนักลงทุนไทย รวมถึงลงทุนอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อส่งออกไปยังจีน ได้แก่ ยางแผ่น ยางรถยนต์ และยางแปรรูปอื่นๆ รวมถึงเอทานอลจากมันสำปะหลัง นอกจากนี้ยังมีการลงทุนผลิตเคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกล ยานยนต์ ขณะที่ในภาคบริการก็มีการลงทุนในธุรกิจก่อสร้าง อสังหาริมทรัพย์ และบริการทางการเงิน ชลิดา แท่งเพชร และวรีณี วงศ์อุไร (2560) พบว่า ในปี 2552-2555 จีนได้ลงทุนในภาคการเงิน เพื่ออำนวยความสะดวกด้านบริการทางการเงินให้กับภาคธุรกิจอื่นๆ จากจีนผ่านการควบรวมกิจการและการเพิ่มทุนอย่างต่อเนื่อง และในปี 2556-2559 ลักษณะการลงทุนมีการกระจายตัวในหลายภาคธุรกิจและหลายขนาดมากขึ้น ในปัจจุบันสาขาเศรษฐกิจที่จีนลงทุนมาก ได้แก่ โลจิสติกส์ อสังหาริมทรัพย์และยังสนใจด้านเศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งประกอบด้วย โทรคมนาคมและการสื่อสาร อีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) และเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech)

ปัจจัยส่งเสริมการลงทุนของจีนในไทย

จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่าสาเหตุที่ทำให้จีนลงทุนในไทย มีดังต่อไปนี้

1. **ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของไทย** Sussungkarn (2006) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์แล้ว การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจโดยอาศัยโครงการขนส่งระหว่างไทยตอนเหนือและจีนตอนใต้ไม่เพียงแต่สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับประเทศไทยเท่านั้น แต่จะเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย ประกอบด้วย สปป.ลาว พม่า กัมพูชาและเวียดนาม หรือประเทศกลุ่ม CLMV อีกด้วย ทั้งนี้ หลังจากที่ไทยและจีนทำข้อตกลงการค้าเสรีในปี 2544 เศรษฐกิจในภาคเหนือของไทย โดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายได้มีเศรษฐกิจที่ขยายตัวสูงมาก (ชลิดา แท่งเพชร และ วรีณี วงศ์อุไร, 2560) ศุภยวิชัยกสิกรไทย (2556) พบว่า ไทยเป็นทางเชื่อมจีนกับประเทศอาเซียนอื่นที่เป็น Island Continent (มาเลเซีย บรูไน

อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์) และยังเป็นทางเชื่อมเงินออกสู่ทะเลอีกด้วย โครงการสำคัญของจีนในไทย ได้แก่ โครงการ Pan-Asia Railway Network เพื่อเชื่อมระหว่างจีนและอาเซียนโดยมีไทยเป็นศูนย์กลาง (Ng, 2017) และโครงข่ายความเชื่อมโยงทางอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Internet Superhighway) ที่ไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุนและการติดต่อสื่อสารของอาเซียน (ประชาชาติธุรกิจ, 2559)

2. นโยบายการส่งเสริมการลงทุนของไทยในปัจจุบัน มี 2 นโยบายที่สำคัญ ได้แก่

- **การสร้างพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)** ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางเขตอุตสาหกรรมใหม่ของโลกและมีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมจีน-ไทย (Sino-Thai Zone) ตลอดจนการเชื่อมภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (Songwanich, 2018) ซึ่งขณะนี้เม็ดเงินลงทุนจากจีนให้ความสนใจลงทุนใน EEC เป็นจำนวนมาก อาทิ E-Commerce (มนต์ชัย วงษ์กิตติไกรวัล, 2561) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (กรุงเทพธุรกิจ, 2562) และยางรถยนต์ (ประชาชาติธุรกิจ, 2562) นอกจากนี้ฐานเศรษฐกิจ (2562) กล่าวว่าในอนาคตจะมีการนำมลพิษมาวางตั้ง ซึ่งเป็นมลพิษที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงสุดในจีน และโครงการ Greater Bay Area (GBA) ที่มี 11 เมืองสำคัญของจีน (รวมฮ่องกงและมาเก๊า) เข้าร่วมโครงการ EEC ด้วย

- **การให้สิทธิประโยชน์การเช่าที่ดิน** สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, (2562) กล่าวว่าในอดีตกฎหมายการให้เช่าที่ดินของไทยมีนโยบายให้ต่างชาติสามารถเช่าที่ดินในไทยได้สูงสุดไม่เกิน 50 ปี แต่ในปัจจุบันสามารถต่อสัญญาได้อีกไม่เกิน 49 ปี หลังจากประเทศอาเซียนอื่นๆ ได้มีนโยบายนี้มาก่อนหน้าแล้ว ดังนั้นต่างชาติสามารถเช่าที่ดินในไทยรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 99 ปี ซึ่งการขยายสิทธิประโยชน์ขยายการเช่าที่ดินนี้ ก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันที่ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของจีน โดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ เช่น บริษัท Alibaba จากจีน (มนต์ชัย วงษ์กิตติไกรวัล, 2561)

3. **การขยายความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐาน** ไทยและอาเซียนจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากโครงการเส้นทางสายไหม โดยอาเซียนจัดอยู่ 1 ใน 6 ของระเบียงเศรษฐกิจของเส้นทางสายไหม (China-Indochina Peninsula Economic Corridor) (Kin and Dhen, 2017) และจีนก็มีนโยบายลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในกลุ่มประเทศอาเซียนตามนโยบาย “ASEAN Connectivity 2025” หรือ แผนแม่บทการเชื่อมโยงอาเซียนเข้าด้วยกัน ในด้านสินค้า บริการ เงินทุน และคน (ประภัสสร เทพชาตรี, 2559) อย่างไรก็ตามยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับนโยบายการลงทุนในเขต BRI ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐาน อาทิเช่น การคอร์รัปชัน การขาดแคลนเงินทุน และปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (Priyandita and Trissia, 2017) และในกรณีของไทย ได้แก่ โครงการสร้างรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพ-หนองคาย ที่ยังไม่คืบหน้าเนื่องจากปัญหาเงินกู้จากจีน (ประภัสสร เทพชาตรี, 2561)

4. **การลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์** CBRE Thailand (2019) รายงานว่าในปี 2561 จีนลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ของไทยสูงถึง 75,000 ล้านบาท ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจ E-Commerce โดยเฉพาะบริษัท Alibaba และ JD Com. มีการสร้างคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้ารุ่นใหม่ (Modern Logistics Properties: MLP) ตามมาด้วย ลงทุนแมน (2562) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้คนจีนมาซื้ออสังหาริมทรัพย์ของไทยมี 3 ปัจจัยหลักๆ คือ

การลงทุนเพื่อให้เข้าต่อ เนื่องจากอสังหาริมทรัพย์ของไทยมีราคาถูกเมื่อเทียบกับฮ่องกง สิงคโปร์ และได้หวัน (ร้อยละ 52) และเป็นการซื้อเพื่ออยู่อาศัยเอง (ร้อยละ 46) และเหตุผลอื่นๆ (ร้อยละ 2) เช่น เศรษฐกิจไทย กำลังฟื้นตัวและมีการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักลงทุนจีนและไทยเริ่มมีการร่วมมือกันในการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้ธุรกิจก่อสร้างของจีนยังขยายธุรกิจไปนอกเหนือจากการก่อสร้างโครงการของภาครัฐด้วย โดยส่วนใหญ่อยู่ในรูป sub-contract ต่อจากผู้รับเหมาของไทยเพื่อเข้า รับเหมาก่อสร้างอาคารและคอนโดมิเนียม (ชลิดา แท่งเพชร และ วรีณี วงศ์อุไร, 2560) และใน ปัจจุบัน รูปแบบการลงทุนในต่างประเทศของจีนด้านอสังหาริมทรัพย์มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในอดีตรัฐวิสาหกิจ ลงทุนถึงร้อยละ 90 แต่ปัจจุบันภาคเอกชนมีสัดส่วนการลงทุนถึงร้อยละ 50 และเปลี่ยนเป้าหมายการลงทุน เพื่อสนองความต้องการของคนท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการลงทุนของรัฐบาล (กังสดาล เผ่าทวี, 2561)

4. การลงทุนเพื่อการส่งออก เสาวณี จันทะพงษ์ และสุภัทร ธนบดีภัทร (2555) พบว่า การที่จีน ลงทุนในโครงการเพื่อการส่งออกในไทยค่อนข้างสูงในปีหลังๆ อาจแสดงให้เห็นว่าภาคการผลิตของไทยมีส่วน ร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain: GVC) โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2556) พบว่าการลงทุนของจีน เพื่อใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และตลาดอื่นๆ เพื่อใช้สิทธิการค้า เสรีของไทย โดยเฉพาะการเข้ามาตั้งนิคมอุตสาหกรรมไทย-จีน ที่จังหวัดระยอง จากการร่วมทุนระหว่างกลุ่ม ทุนจากจีนและผู้ประกอบการนิคมอุตสาหกรรมของไทย และชลิดา แท่งเพชรและวรีณี วงศ์อุไร (2560) พบว่า จีนใช้ไทยเป็นฐานการผลิตและส่งออกสินค้าไปประเทศเป้าหมายของจีน เช่นการลงทุนในธุรกิจการผลิต ผลิตภัณฑ์ยาง การผลิตและประกอบและแผงเซลล์แสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) โดยเฉพาะแผงเซลล์แสงอาทิตย์ที่จีนเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออก อันดับหนึ่งของโลก ส่งผลให้การส่งออกเซลล์แสงอาทิตย์ของไทยเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา

5. การตอบสนองอุปสงค์จากจีนโดยเฉพาะจากภาคการท่องเที่ยว ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ของจีน โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2562) คาดการณ์ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติปี 2561 ในไทย มีจำนวน 38.27 ล้านคน ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวจีนสูงถึง 10.35 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 27.04 ของจำนวน นักท่องเที่ยวทั้งหมด ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการของจีนเข้ามาลงทุนในภาคบริการมากขึ้น เช่น ในธุรกิจการขาย ส่งสินค้าและที่พัก (ชลิดา แท่งเพชรและวรีณี วงศ์อุไร 2560) โดยนักท่องเที่ยวจีนที่ตัดสินใจเข้ามาลงทุนในไทย มีรูปแบบการค้าและการทำธุรกิจแบบผสมผสานและยืดหยุ่นสูงเช่น โรงแรมขนาดเล็กซึ่งเจ้าของกิจการ สามารถทำได้หลายหน้าที่ นอกจากนี้จากการที่เศรษฐกิจดิจิทัลในจีนขยายตัว และมีบริษัทขนาดใหญ่ เช่น Baidu, Alibaba และ Tencent ซึ่งช่วยส่งเสริมกลุ่ม Startups จีนให้มีขีดความสามารถสูงกว่่านักธุรกิจ ท้องถิ่นในประเทศที่คนจีนไปเที่ยว เพราะมีระบบนิเวศทางธุรกิจข้ามพรมแดนรองรับ มิ่งสรรพ ชาวสอาด (2560)

6. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) การรวมกลุ่มของประเทศอาเซียนเป็นตลาดเดียวย่อมทำให้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสำคัญต่อจีนรวมทั้งเศรษฐกิจของโลกมากขึ้น Association of Southeast Asian Nations (2017) พบว่าในปี 2559 ปัจจัยสำคัญในพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือ การจัดตั้งการรวมกลุ่มของทางด้านการเงินและธุรกิจการประกันชีวิต ซึ่งสิงคโปร์และมาเลเซียเป็นประเทศที่มีภาคการเงินก้าวหน้าที่สุด ทั้งนี้ OECD (2018b) คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนในช่วงปี 2561-2565 จะขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ 5.2 โดยการลงทุนในประเทศอาเซียนของจีนนั้นยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและกองทุนรวมเพื่อการลงทุนจีน-อาเซียน (China-ASEAN Investment Corporation Fund) อีกด้วย (IDI, 2016) และ The ASEAN Secretariat and UNTAC (2018) รายงานว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน AEC ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นการขยายตัวของเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ดังจะเห็นได้จากในช่วงปี 2553-2560 จีนเป็นผู้ซื้อโทรคมนาคมและการสื่อสารในประเทศอาเซียนสูงที่สุด คิดเป็นมูลค่าถึง 4.5 พันล้านดอลลาร์ (OECD, 2018a)

ปัญหาการลงทุนของจีนในไทย

ปัญหาการลงทุนของจีนในไทยที่สำคัญ มีดังนี้

- ไทยเป็นประเทศที่มีค่าจ้างขั้นต่ำที่สูงที่สุดในประเทศอาเซียน (ไม่รวมสิงคโปร์และบรูไนที่ไม่มีการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ) (ครอบครัวข่าว, 2561) ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงของจีนถ้าการลงทุนนั้นเป็นแบบใช้แรงงานอย่างเข้มข้น (Labor Intensive)
- ไทยมีอุตสาหกรรมที่เกื้อหนุน (Supporting Industries) ที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก ทำให้การลงทุนของจีนในไทยมีทางเลือกจำกัด และธุรกิจขนาดใหญ่ของจีน โดยเฉพาะที่มีรัฐวิสาหกิจขาดการเชื่อมโยงกับผู้บริหารระดับสูงในประเทศไทย (Manarungsan, 2009)
- ธุรกิจของจีนในไทยมีปัญหาด้านระบบการเงิน ขาดความสามารถในการจัดการในระดับนานาชาติ ปัญหาด้านแรงงานไทยเนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการลงทุน และการจัดการและบริการของรัฐบาล จีนยังมีประสิทธิภาพต่ำ (Jantranugul, <http://www.vijaichina.com/sites>)
- ไทยมีนิคมอุตสาหกรรม (Industrial Zone: IE) ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอาเซียนอื่นๆ โดยเฉพาะมาเลเซียที่มีนิคมอุตสาหกรรมมากที่สุดหรือประมาณ 500 แห่ง ขณะที่ไทย มีเพียง 58 แห่งเท่านั้น (The ASEAN Secretariat and UNTAC, 2017)
- ไทยได้สูญเสียความได้เปรียบในหลายในเรื่องการลงทุนจากต่างประเทศต่ออินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม อาทิ ต้นทุนของแรงงาน คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐาน และความมั่นคงทางการเมือง เป็นต้น (Rakkhumkaeo, 2016)
- ไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนได้ใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีกับจำนวนเงินทุนที่ไหลเข้านั้นยังไม่มี ความชัดเจน ทั้งนี้มาตรการเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นถ้าประเทศเหล่านั้นมีบรรยากาศการลงทุนที่ดีด้วย อาทิ

โครงสร้างพื้นฐาน ทักษะแรงงาน ความมีเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาค และการใช้กฎหมายละเมิดลิขสิทธิ์ ทำให้ไทยต้องมีการปรับปรุงข้อจำกัดเหล่านี้ (OECD, 2018b)

- ไทยมีโครงการลงทุนของจีนที่เกี่ยวข้องกับการขัดแย้งทางการค้า (Trade Fictions) โดยเฉพาะการ Anti-Dumping ระหว่างจีนกับสหรัฐและประชาคมยุโรป ซึ่งนักลงทุนจีนเลือกลงทุนในไทยส่วนหนึ่งคือการที่ไทยมีการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนค่อนข้างสูงและไทยมีปัญหาด้านการค้ากับประเทศตะวันตกค่อนข้างน้อย (Nozak, 2017)

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) โดยช่วงเวลาที่ศึกษาคือ ปี 2538-2560 (23 ปี) ตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย (GDP) มูลค่าการค้าพหุภาคีของไทยกับจีน (TRADE) ระดับการเปิดประเทศของไทย (OPEN) และจำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทย (PATENT) ซึ่งเป็นตัวแปร (Proxy) ที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประเทศ: ดู Kang and Jiang (2012) สัดส่วนการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP ของจีน (CURRENT) และกำลังแรงงานของไทย (LABOR) ส่วนตัวแปรตามคือมูลค่าการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย ซึ่งผลการศึกษสามารถพิจารณาได้จากตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย

	F-Statistic	ค่าคงที่	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ						R ²
			GDP	TRADE	OPEN	PATENT	LABOR	CURRENT	
1	40.334	21693.748	0.020	-	80.777	3.279	-0.932	-290.919	92.2
		(1.958) *	(3.718) ***	-	(1.949) *	(4.181) ***	(-2.176)**	(-2.575) **	
2	50.961	30466.262	-	0.131	61.254	2.373	-1.069	-221.545	93.7
		(2.826) **	-	(4.617) ***	(1.763) *	(3.048) ***	(-2.762)**	(-2.118) **	

หมายเหตุ: *คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10

**คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

***คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย ซึ่งสมการที่ 1 และสมการที่ 2 ได้แยกการศึกษาระหว่างตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย (GDP) และมูลค่าการค้าของประเทศไทยกับจีน (TRADE) เนื่องจากตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน (Autocorrelation) โดยในสมการที่ 1 ตัวแปรที่กำหนดไว้สามารถอธิบายการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย (R^2) ได้ร้อยละ 92.2 และตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย ได้แก่ จำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทย (PATENT) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย (GDP) และระดับการเปิดประเทศของประเทศไทย (OPEN) ตามลำดับ ทั้งนี้จำนวนสิทธิบัตรของที่จดทะเบียนโดยคนไทย มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3.279 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือมีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.99 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ว่า ถ้าจำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทยได้รับเพิ่มขึ้น 1 ชิ้น จะทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย เพิ่มขึ้น 3.279 ล้านดอลลาร์ ซึ่งแสดงถึงการแสวงหาประสิทธิภาพการผลิตหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ (Efficiency Seeking) นอกเหนือจากการแสวงหาหลักทรัพย์ด้านสินทรัพย์ (Strategic Asset Seeking) ของจีนในไทย (Mengying, Ruangkanjanasas and Chen, 2014) ประกอบกับไทยก็มีการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมที่สูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากในปี 2560 ไทยมีลำดับดัชนีนวัตกรรมของโลก (The Global Innovation Index) อันดับที่ 44 เทียบกับอันดับที่ 51 ในปี 2559 (WIPO, 2018)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.020 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือมีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.99 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย เพิ่มขึ้น 1 ล้านดอลลาร์ จะทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย เพิ่มขึ้น 0.020 ล้านดอลลาร์ แสดงว่าเศรษฐกิจมหภาคของไทยนั้นเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดการลงทุนของจีนในไทย ซึ่ง Anh and Hung (2016) พบว่าปัจจัยสำคัญในการลงทุนโดยตรงของจีนในอาเซียน คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมรวมในประเทศ รายได้ต่อหัวของประชากร และระดับการเปิดประเทศทางการค้า นอกเหนือจากเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA) และความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศผู้รับการลงทุนกับจีน

ระดับการเปิดประเทศของประเทศไทย มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 80.777 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 หรือมีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.90 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ว่า ถ้าระดับการเปิดประเทศของประเทศไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย เพิ่มขึ้น 80.777 ล้านดอลลาร์ โดย Kang and Jiang (2012) พบว่า การเปิดตลาด (Market Openness) ของไทยเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันการลงทุนโดยตรงของจีน ทั้งนี้ไทยมีการเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุนกับสหรัฐก่อนมาเลเซียและอินโดนีเซีย และการที่สหรัฐให้ GPS บางรายการกับไทยแต่ไม่ได้ให้สิทธิกับเวียดนามและสปป.ลาว ซึ่งระดับการเปิดประเทศของประเทศไทยมีความเชื่อมั่นทางสถิติค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทยนั่นเอง

สัดส่วนการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของจีน (CURRENT) มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้นั้น เนื่องจากมูลค่าการลงทุนของจีนในไทยในช่วงแรกๆยังมี

มูลค่าน้อยแต่เพิ่มขึ้นมากในช่วงหลัง โดย The Economist Intelligence Unit (2017) รายงานว่า ในปี 2560 สิงคโปร์เป็นประเทศที่จีนให้ความสนใจในการลงทุนมากที่สุดแทนที่สหรัฐ ขณะที่ไทยในปี 2560 อยู่ลำดับที่ 18 เป็นรองมาเลเซียที่อยู่ลำดับที่ 4 ส่วนกำลังแรงงานของไทย (LABOUR) มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่น Jantranugul (<http://www.vijaichina.com/sites>) พบว่า การลงทุนของจีนในไทย มักจะเป็นวิสาหกิจเอกชน (Private Enterprises) ซึ่งลงทุนในธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งอาจเป็นการลงทุนที่ไม่ใช่แรงงานแบบเข้มข้น (Labor Intensive) และลงทุนในไทยค่อนข้างช้า อีกทั้งค่าจ้างแรงงานของไทยในปัจจุบันอยู่ในระดับสูงดังได้กล่าวมาแล้ว

ในสมการที่ 2 พบว่าตัวแปรที่กำหนดไว้สามารถอธิบายการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย (R^2) ได้ร้อยละ 93.7 และตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญที่สุดคือมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับจีน (TRADE) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.131 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือมีความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.99 ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์นี้ได้ว่าถ้ามูลค่าการค้าของไทยกับจีน เพิ่มขึ้น 1 พันล้านดอลลาร์ จะทำให้มูลค่าการลงทุนของจีนโดยตรงในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 0.131 ล้านดอลลาร์ ซึ่ง Jantranugul (<http://www.vijaichina.com/sites>) พบว่าการค้าพหุภาคี (Bilateral Trade) ระหว่างไทยและจีนที่เพิ่มขึ้นจะช่วยกระตุ้นการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย ทั้งนี้การค้าระหว่างจีนกับไทยมีการขยายตัวอย่างมากหลังมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน (ASEAN-China FTA: ACFTA) ซึ่งศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2562) รายงานว่าในปี 2547 การค้าระหว่างไทยและจีนมูลค่า 15,257 ล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้นจากปี 2546 (ที่มีจัดตั้ง ACFTA) ที่มีมูลค่า 11,691 ล้านดอลลาร์ และในปี 2661 การค้าระหว่างไทยและจีนมีมูลค่าสูงถึง 80,136 ล้านดอลลาร์ และจีนเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทยในปัจจุบัน ขณะที่จำนวนสิทธิบัตรของไทย (PATENT) มีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ลดลงเล็กน้อย ส่วนตัวแปรอิสระอื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงทางสถิติเล็กน้อย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จีนเป็นประเทศที่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง หลังจากที่จีนมีการปรับเปลี่ยนเศรษฐกิจเป็นระบบระบบตลาด การลงทุนของจีนในไทยนั้นในช่วงแรกยังมีปริมาณน้อยมากและได้เพิ่มขึ้นในช่วงหลังๆ หลังจากจีนประกาศใช้นโยบาย “Southern Tour” ในปี 2535 และนโยบาย “Go-Out Strategy” ในปี 2541 และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจีนและไทยได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หลังจากที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน (ASEAN-China FTA: ACFTA) ในปี 2546 โดยในช่วงแรกจีนลงทุนด้านเกษตรกรรมและใช้เทคโนโลยีต่ำ ต่อมาเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก และใช้เทคโนโลยีขนาดกลาง เช่นเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ และเริ่มมีการใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศอาเซียน และตลาดอื่นๆ จากนั้นจึงเริ่มลงทุนในภาคบริการและการเงินเพื่อสนับสนุนธุรกิจของจีนในไทย ในปัจจุบันจีนลงทุนในอุตสาหกรรมทรัพยากรในไทยเป็นปริมาณมาก และเริ่มขยายตัวสู่การลงทุนในเศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งโลจิสติกส์ ทั้งนี้ปัจจัยส่งเสริมการลงทุนของจีนในไทย ได้แก่ ความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของไทยความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ของไทย นโยบายการส่งเสริมการลงทุนของไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่

ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก การให้สิทธิประโยชน์การเช่าที่ดิน การขยายความร่วมมือด้านโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์ ภาคการผลิตของไทยมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก การตอบสนองอุปสงค์จากจีนโดยเฉพาะจากภาคการท่องเที่ยว และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนของจีนในไทยคือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทย มูลค่าการค้าพหุภาคีระหว่างไทยและจีน จำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนโดยคนไทย และระดับการเปิดประเทศของไทย

การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการลงทุนโดยตรงของจีนในไทยดังนี้

1. ขยายความร่วมมือด้านการค้าระหว่างไทย ซึ่งต้องอาศัยการเปิดเสรีทางการค้า และการจัดตั้งตั้งนิคมอุตสาหกรรมจีน-ไทย
2. ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนคนไทยจดสิทธิบัตรมากขึ้น เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดถึงนวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของไทย
3. ส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล สาขาการเงินและการประกันชีวิต ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีการลงทุนจากจีนเพิ่มมากในอนาคต
4. ส่งเสริมการลงทุนของรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติของจีน เพื่องจากมีเงินลงทุนเป็นจำนวนมาก

เอกสารอ้างอิง

- กังสดาล เฟ่าทวี. (2561). จีนลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์และโลจิสติกส์. สืบค้น 26 เมษายน 2562, จาก <http://www.thaibizchina.com/thaibizchina>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2562). จีนรุกรลงทุนอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้น 10 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.Bangkokbiznews.com/news/detail/829278>
- ครอบครัวข่าว. (2562). เปรียบเทียบ ค่าแรง 10 ประเทศอาเซียน. สืบค้น 29 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.news.ch3thailand.com/ข่าวด่วน/60955/เปรียบเทียบ-ค่าแรง-10-ประเทศอาเซียน.html>
- ชลิดา แห่งเพชร, และวรินี วงศ์อุไร. (2560). เส้นทางลงทุนจากแดนมังกร. กรุงเทพฯ: ธนาการแห่งประเทศไทย.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2562). ไทย-จีน ผันความแข็งแกร่ง ดึงอีอีซีเชื่อมโยง GBA ประตูลู่เอเชีย. สืบค้น 11 มิถุนายน 2562, จาก <http://www.thansettakij.com/content/403006>
- ธนาการแห่งประเทศไทย. (2562). เครื่องภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญ. สืบค้น 2 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.bot.or.th>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2559). จีนโยกฐานผลิตบุก "อาเซียน" "ผลประโยชน์" ที่ต้องตระหนัก. สืบค้น 25 กันยายน 2561, จาก <http://www.prachachat.net/2016/12/8590>

- ประชาชาติธุรกิจ. (2562, 4 มิถุนายน). จีนทุ่มกว่า 20,000 ล้านบาท ประเดิม 300 ไร่ ซื้อที่ดินตั้งโรงงานใน WHA อีสเทิร์นซีบอร์ด 3. จาก <https://www.prachachat.net/economy/news-309727>
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2559). *ASEAN Connectivity 2025*. สืบค้น 12 มีนาคม 2561, จาก <http://www.drprapat.com/asean-connectivity-2025>
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2561). *ไทย กับ Belt and Road Initiative (BRI)*. สืบค้น 12 มีนาคม 2562, จาก <http://www.drprapat.com/ไทยกับ-belt-and-road-initiative-bri>
- โพสต์ทูเดย์. (2562). โลจิสติกส์จีนบุกไทย เผยเทรนด์ขนส่งมาแรงปี 62 . โพสต์ทูเดย์. 14 กุมภาพันธ์.
- มนต์ชัย วงษ์กิตติไกรวัล. (2561). “โอกาสและความเสี่ยงที่มาพร้อมกัน ในวันที่ไทยเปิดบ้านให้ Alibaba”. The Standard. สืบค้นจาก <<https://thestandard.co/chance-risk-when-alibaba-come-to-thailand-market>> 2 มิถุนายน 2562.
- มิ่งสรรพ ขาวสอาด. 2560. “มหากระแสจีน – จากนักท่องเที่ยวสู่นักลงทุน.” กรุงเทพฯธุรกิจ. 18 พฤษภาคม .
- ลงทุน ศาสตร์. 2562. “M&A วิถีการขยายปีกด้วยการควบรวมกิจการ”. สืบค้นจาก <<http://www.investertest.co/investment/merger-and-acquisition>> 5 มิถุนายน 2562.
- ลงทุนแมน. 2561. “คนจีน ซื้อกิจการแบรนด์หรูทั่วโลก”. ลงทุนแมน. สืบค้นจาก <<https://www.facebook.com/longtunman>> 14 สิงหาคม 2561.
- ลงทุนแมน 2562. “ไทยคือ บ้านหลังที่ 2 ของคนจีน. ลงทุนแมน. สืบค้นจาก <<https://www.facebook.com/longtunman>> 14 มิถุนายน 2562.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. 2556. “โอกาสเชื่อมโยงมิตรประเทศ CLMV: ไทยควรเร่งเดินยุทธศาสตร์ Thailand Plus 4”. Econ Analysis. 19, 2343:1-5.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. 2562. สถิติการค้าของไทย. สืบค้นจาก <tradereport.moc.go.th/TradeThai.aspx> 18 มิถุนายน 2562.
- สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์. (2548). ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไทย-จีน: ปัจจุบันและอนาคต. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการเรื่อง 30 ปี ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ไทย-จีน มุลนิธิโตโยต้าแห่งประเทศไทย.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และสุภัทร ธนบดีภัทร. (2555). “การลงทุนของไทยในประเทศเพื่อนบ้าน: ก้าวสำคัญของการเข้าสู่กลุ่มเศรษฐกิจ AEC”. Focus and Quick (FAG). 71: 1-10.
- เสาวนีย์ จันทะพงษ์ ทิพวรรณ ทนกกิน และ สุภาวดี ชิงนวรรณ์. (2558). “จุดเปลี่ยน FDI ไทย?”. Focus and Quick (FAG). 98: 1-8.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2562). “ต่างชาติเข้าที่ดิน 99 ปี แท้จริงอย่างไร: ฟังความให้ครบ”. สืบค้นจาก <<https://www.eeco.or.th>> 29 พฤษภาคม 2562.

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. 2562. ETDA เผยมูลค่า e-Commerce ไทยโตต่อเนื่อง ยอดปี 2561 พุ่งสูง 3.2 ล้านล้านบาท. สืบค้นจาก < <https://www.etda.or.th> > 3 กรกฎาคม 2562.
- American Enterprise Institute (AEI). (2019). Chinese Global Investment Tracker. American Enterprise Institute (AEI).
- Anh, Nguyen Thi and Hung, Doan Quan. (2016). Chinese Outward Form Direct Investment: Is ASEAN a New Destination? World Trade Institute. Working Paper No. 06/2016.
- Anonymous. 2017. Report of China's Outbound Investment Cooperation 2017. สืบค้นจาก <[en.silkroad.news.cn](http://en.silkroad.news.cn/download/pdf)>download>pdf> 27 พฤษภาคม 2561.
- Anonymous. 2019. "China Outbound M&A in 2018 Drops for third Straight Year". Global Time. สืบค้นจาก <<http://www.globaltimes.cn/content/1139382.shtml>> 6 มิถุนายน 2562.
- Association of Southeast Asian Nations. (2017). *Investing in ASEAN*. Association of Southeast Asian Nations: Jakarta.
- CBRE Thailand. (2019). "Demand for Thai Industrial Property Increases Driven by Chinese. FDI". สืบค้นจาก <<https://www.cbre.co.th/en/News/Article/Demand-for-Thai-Industrial-Property-Increases-Driven-by-Chinese-FDI>> 5 มิถุนายน 2562.
- Chunling, Xiao. (2015). Research on Chinese Direct Investment to Thailand. College of Economics and Finance, Huaqiao University: China.
- Davies, Ken. (2014). China Investment Policy: An Update. OECD Working Papers on International Investment 2.13/01. OECD.
- Financial Center Futures.2019. The Global Financial Centers Index 2018. สืบค้นจาก <<https://www.longfinance.net/programmes/financial-centre-futures>> 10 มิถุนายน 2562.
- Huang, Betty and Xia, Le. (2018). China: ODI from the Middle Kingdom: What's Next after the Big Turnaround? Economic Watch. BBVA Research.
- Inclusive Development International (IDI). (2016). Making Roads: China Infrastructure Investment in ASEAN and Beyond. Inclusive Development International.
- Jantranugul, Romchat. Under the CAFTA Development: China-Thailand Two Ways of FDI Analysis. สืบค้นจาก <<http://www.vijaichina.com/sites>> 14 กันยายน 2561.
- Kang, Yuanfei and Jiang Fuming. 2012. "FDI Location Choice of Chinese Multinationals in East and Southeast Asia: Traditional Econometric Factors and Institutional Perspectives. Journal of World Business. 47: 45-63.
- Kin, Suaun Teck and Dhen, Ho Wei. (2017). China Belt and Road Initiative and What It Means. Global Economics and Market Research. United Overseas Bank.

- KPMG. (2016). China Outlook 2016. KPMG Global China Practice.
- KPMG. (2018). China Outlook 2018: A New Paradigm of Globalization. KPMG Global China Practice.
- Li, Qiaomin and Maani, Sholeh. 2016. “Effects on China and ASEAN of the ASEAN-China FTA: The FDI Perspective”. Journal of Asian Economics. 44: 1-19.
- Manarungson, Sompop. (2009). “Thailand-China Cooperation in Trade, Investment and Official Development Assistance” in A China-Japan Comparison of Economic Partnership with the Mekong River Basin Countries. Kagami Mitsuhiro (ed.) BRC Research Report.
- McCaffrey, Courtney. 2017. “How Chinese FDI Will Transform the Global Company”. The Diplomat. สืบค้นจาก <<https://thediplomat.com>> 23 พฤษภาคม 2561.
- Melisa, Cheok. 2017. “China is increasing its Shar of Southeast Asia’s Infrastructure Pie”. Bloomberg. August 17, 2017.
- National Bureau of Statistics of China. 2019. China Statistical Yearbook 1998-2018. สืบค้นจาก <<http://www.stats.gov.cn>> 27 พฤษภาคม 2562.
- Ng, Edward. (2017). “The Rise of Chinese FDI into ASEAN”. Nikko Asset Management. สืบค้นจาก <<https://en.nikkoam.com>> 29 พฤษภาคม 2562.
- Nozaki, Kenji. (2017). “FDI Directed to Thailand by Chinese Enterprises for Circumlocutory Export”. Journal of Asian Development. 3,10: 43-59.
- Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (2018a). The Digital Economy, Multinational Enterprises and International Investment Policy. OECD
- Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (2018b). OECD Investment Policy Reviews: Southeast Asia. OECD.
- Priyandina, G and Trissia, W (2017). “China’s Southeast Asia Gambit”. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2017/05/chinas-southeast-asia-gambit/>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2561).
- Positioning Magazine. 2547. “ไทย & ยุทธศาสตร์การลงทุนข้ามชาติของจีน”. Positioning Magazine. สืบค้นจาก <<http://positioningmag.com/18795>> 14 สิงหาคม พ.ศ. 2561.
- Qingqing, Chen. 2018. “SOEs Lead China’s Top-500 Enterprises, Tencent Makes Top 100”. Global Times. สืบค้นจาก <<http://www.globaltimes.cn/content/1117927.shtml>> 30 พฤษภาคม 2562.

- Rakkhumkao, Apassacha (2016). FDI Trends, Full Factors and Policies in Thailand. Master Thesis of Arts in Development Studies. International Institute of Social Studies. The Hague: The Netherlands.
- Rana Pradumna, Bickram, and Ji, Xianbai. 2019. “Belt and Road Forum 2019: BRI 2.0 In the Making?” S.Rajaratnam School of International Studies. สืบค้นจาก <<https://www.rsis.edu.sg/rsis-publication/cms>> 15 มิถุนายน 2562.
- Sabuysuk, Anchalee. 2560. “เมื่อเงินบุกอสังหาฯในไทย...อะไรจะเกิดขึ้น?”. Rabbit Finance Magazine. สืบค้นจาก <<https://rabbitfinance.com/blog>> 4 พฤษภาคม 2561.
- Sauvant, Karl and Nolan Michael. (2015) “China’s Outward Foreign Direct Investment and International Investment Law”. Journal of International Economic Law.10: 1–42.
- Songwanich, Suwatchai. 2018.” New Direction for Chinese Investment”. The Nation. January 2.
- Suokas, Janne. 2019. “China’s Belt and Road investment increases in 2018”. GB Times. สืบค้นจาก <<https://gbtimes.com/chinas-belt-and-road-investment-increases-in-2018>> 13 มิถุนายน 2562.
- Suvakunta, Pittaya. (2010). “China’s Go-Out Strategy: Chinese Direct Investment in Thailand”. Thailand Law Journal. 1, 13: 116-146.
- Sussungkarn, Chalongsop. (2006). CLMV and East Asian Integration. JSPS (Kyoto University)-NRCT (Thammasat University) Core University Program Conference.
- The ASEAN Secretariat. (2017). ASEAN Statistical Yearbook 2005-2017. The ASEAN Secretariat, Jakarta.
- The ASEAN Secretariat and The United Nations Conference on Trade and Development (UNTAC). (2017). ASEAN Investment Report 2017: Foreign Direct Investment and Economic Zones in ASEAN. The ASEAN Secretariat, Jakarta.
- The ASEAN Secretariat and The United Nations Conference on Trade and Development (UNTAC). (2018). ASEAN Investment Report 2018: Foreign Direct Investment and The Digital Economy in ASEAN. The ASEAN Secretariat, Jakarta.
- The Economist Intelligence Unit. (2017). China Going Global Investment Index 2017. The Economist Unit Limited. The Economist.
- The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2018). World Development Report 2017. UNCTAD. New York
- The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2019). World Development Report 2018. UNCTAD. New York.

- The World Bank. 2019. World Bank Open Data. สืบค้นจาก <<https://data.worldbank.org>> 23 พฤษภาคม 2562.
- Wan, Danda. 2018. China and Japan Rivalry in ASEAN. EU-Asia Center. สืบค้นจาก <<http://eu-asiacentre.eu>> 6 พฤษภาคม 2562.
- Wikipedia. (2019a). “Lists of Countries by Foreign-Exchange Reserves”. สืบค้นจาก <https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_foreign-exchange_reserves> 26 พฤษภาคม 2562.
- Wikipedia. (2019b). “Sovereign Wealth Fund”. สืบค้นจาก <https://en.wikipedia.org/wiki/Sovereign_wealth_fund> 26 พฤษภาคม 2562.
- Wikipedia. (2019c). “List of Largest Chinese Companies”. สืบค้นจาก <https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_largest_Chinese_companies> 31 พฤษภาคม 2562.
- World Intellectual Property Organization (WIPO). (2019). Global Innovation Index 2018: Energizing the World with Innovation. WIPO: Geneva, Switzerland.
- Yuanyuan, Deag and Sha, Liu. (2017). “The Key Features of Chinese M&A in 2017”. CKGSB Knowledge. สืบค้นจาก <<http://knowledge.ckgsb.edu.cn>> 26 สิงหาคม 2561.

ปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่น
ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตมินบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ชาญศักดิ์ เกิดสุข
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

MARKETING FACTORS AND BEHAVIOR OF USING THE FACEBOOK PROGRAM IN
CHOOSING TO BUY FASHION SHOES THROUGH ONLINE SOCIAL CHANNELS OF
CONSUMERS IN MINBURI BANGKOK

Chansak Gerdsuk
Western university
E-mail address: Chansak.g@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 7 สิงหาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 15 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตมินบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการ โปรแกรม Facebook ในเขตมินบุรีจังหวัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 400คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และสถิติการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย t-test One-way ANOVA และไคร้สแควร์

ผลการศึกษา พบว่า 1) ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่น ส่วนใหญ่เป็นหญิง สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นกลุ่มนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ย 10,000 – 20,000 บาท 2) มีพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการซื้อรองเท้าแฟชั่น ช่วงเวลา 19.00-24.00 น. ใช้เป็นประจำทุกวัน ระยะเวลาโดยเฉลี่ย 1-4 ชั่วโมง และใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับเพื่อน/คนรู้จัก 3) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาด 5 ด้านและพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการซื้อรองเท้าแฟชั่น พบว่า 3.1) ผู้บริโภคที่มีช่วงเวลากการใช้แตกต่างกัน มีปัจจัยการตลาดด้านการบริการแบบเจาะจง ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาแตกต่างกัน ด้านอื่นไม่แตกต่างกัน 3.2) ผู้บริโภคที่มีความถี่ในการใช้แตกต่างกัน มีปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาแตกต่างกัน ด้านอื่นไม่แตกต่างกัน 3.3) ผู้บริโภคที่มีระยะเวลาแตกต่างกัน พบว่า มีปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน 3.4) ผู้บริโภคที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้แตกต่างกัน พบว่า มีปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน

4) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาด 5 ด้านกับปัจจัยส่วนบุคคล 4.1) ปัจจัยการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคที่มีเพศต่างกัน มีความแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยอื่นไม่แตกต่างกัน 4.2) ปัจจัยการตลาดด้านราคา พบว่าผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกันไม่มีความแตกต่างกัน 4.3) ปัจจัยการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้บริโภคที่มี อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกันมีความแตกต่างกัน แต่ผู้บริโภคที่มีเพศ สถานภาพ ต่างกันไม่มีความแตกต่างกัน 4.4) ปัจจัยการตลาดด้านการให้บริการแบบเจาะจง พบว่า ผู้บริโภคที่มี อาชีพ รายได้ต่างกันมีความแตกต่างกัน แต่ปัจจัยอื่นไม่แตกต่างกัน 4.5) ปัจจัยการตลาดด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกันไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยทางการตลาด พฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นสังคมออนไลน์

Abstract

This study aims to study and compare the marketing factors and the behavior of using the Facebook program in the purchase of fashion shoes through the online social channels of consumers in Min Buri District, Bangkok. The sample group is consumers who use the Facebook program. In Min Buri District, Bangkok Province, 400 people, using a specific method to collect data with a data analysis questionnaire Basic statistics and statistics for comparison of the average t-test, One-way ANOVA, and Chi Square

The results of the study showed that 1) Consumers with the behavior of using the Facebook program In deciding to buy fashion shoes Most of them are female, single status, undergraduate education Is a group of students / students / students with an average income of 10,000 - 20,000 baht 2) behavior of using the Facebook program to buy fashion shoes from 19.00-24.00 hrs. Used daily for an average duration of 1-4 hours and use To communicate with friends / acquaintances 3) The comparison of 5 marketing factors and the behavior of using the Facebook program in the purchase of fashion shoes found that 3.1) Consumers with different usage periods have marketing factors for product-specific services. The price difference is different, others are not different. 3.2) Consumers with different frequency of use have different marketing factors for products. The price difference is not different. 3.3) Consumers with different periods of time found that there are marketing factors in the product. Price in terms of marketing promotion The specific service is not different. 3.4) Consumers with different purposes of use have found that there are marketing factors in terms of product, price, marketing promotion, service, specific 4) The comparison of marketing factors 5 aspects and personal

factors 4.1) Marketing factors for products of consumers with different gender are different, while other factors are not different. 4.2) Marketing factors The price found that Consumers with different gender, age, status, education, occupation and income were not different. 4.3) Marketing factors in marketing promotion showed that consumers with different age, education, occupation and income were different. But consumers with different gender, status and status were not different. 4.4) Marketing factors in the provision of specific services found that consumers with different income occupations are different. But other factors are not different. 4.5) Marketing factors for privacy. It was found that consumers with different gender, age, status, education, occupation and income were not different.

Keywords: marketing factors, behavior of using Facebook programs in buying fashion shoes, social media

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมบนโลกใบนี้ได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือยุคแห่งสังคมข้อมูลข่าวสารอย่างเต็มตัว ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ก้าวหน้า การเชื่อมต่อโลกทั้งใบสามารถทำได้ โดยไม่มีอุปสรรคทั้งด้านเวลาและระยะทาง เรียกได้ว่าเป็นยุคแห่งการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เติบโตอย่างก้าวกระโดด การติดต่อสื่อสารทำได้ง่ายมากขึ้น ไม่ว่าจะอยู่คนละซีกโลก หรือต่างเวลากัน ก็สามารถเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารกันได้ เพียงแค่มีสัญญาณโทรศัพท์หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต เรียกได้ว่า ไม่ว่าจะอยู่ไกลแค่ไหน ก็สามารถสื่อสารกันได้เพียงปลายนิ้วสัมผัส

โปรแกรม Facebook เป็นรูปแบบการบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทหนึ่งที่เป็นบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์จำพวกไมโครบล็อก โดยผู้ใช้สามารถส่งข้อความยาวไม่เกิน 280 ตัวอักษร ว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ โดยเรียกการส่งข้อความนี้ว่า ทวิต (อังกฤษ: Tweet) ซึ่งแปลว่า เสียงนกร้อง เป็นโปรแกรมที่กำลังได้รับความนิยมในประเทศไทยและมีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้คนได้ปรับเปลี่ยนไปจากอดีต โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น หรือกลุ่มคนทำงานที่ใช้เวลาส่วนใหญ่มากับเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกิจ การค้นคว้าหาความรู้หรือเพื่อความบันเทิงต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วจากทุกมุมโลก เมื่อมีผู้สนใจในเรื่องเดียวกันเป็นจำนวนมากจึงการรวมตัว และจัดกิจกรรมร่วมกันในอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้เกิด เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) เพื่อใช้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความรู้ที่สามารถเปิดเผยข้อมูลต่างๆ สู่สาธารณะหรือเฉพาะกลุ่มสมาชิกได้ความต้องการ อีกทั้งยังมีเปิดกว้างด้านการสื่อสารในรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เพื่อความสะดวก และรวดเร็ว โดยอย่างยิ่งการใช้ โปรแกรม Facebook ในการสื่อสารทางการตลาด

ปัจจุบันพบว่า การที่คนไทยหันมานิยมการพิมพ์ข้อความกับ Hashtag เพิ่มขึ้นใน Facebook ทำให้นักการตลาดหรือนักธุรกิจหันมาสนใจเอา Hashtag มาทำให้เกิดประโยชน์กับธุรกิจ เมื่อมีการจัดงานใหญ่ๆ

หรือมีกิจกรรมโครงการพิเศษ ก็สามารถนำเอา Hashtag มาใช้ในการสำรวจผลที่เกิดขึ้น และสามารถวัดความนิยมของงานหรือกิจกรรมว่ามีผู้เข้าร่วมหรือกล่าวถึงมากแค่ไหน หรือใช้สำหรับในการโหวตก็ได้ เพราะปัจจุบันการนำ Hashtag มาใช้ในการค้นหาข้อมูลที่น่าสนใจจะทำได้ง่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับรองเท้าแฟชั่นโดยข้อมูลจาก Euro monitor ระบุว่ามูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์ความงามและผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกาย (Beauty and Personal Care) ของประเทศไทยในปี 2551 -2557 มูลค่าตลาดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งตลาดพรีเมียม ตลาดผลิตภัณฑ์และตลาดระดับแมส โดยพบว่าในปี 2557 มีมูลค่าตลาดพรีเมียมตลาดผลิตภัณฑ์อยู่ที่ 27,716.40 ล้านบาท (กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน.2561) ส่วนในปี 2558-2559 มูลค่าตลาดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าในปี 2559 จะมีมูลค่าตลาดพรีเมียมตลาดผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นที่ 31,355.60 โดยจะเป็นผลดีให้กับผู้ติดตาม เอาไว้สำหรับการอัปเดตข้อมูลกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นจากทางทีมงานที่จะจัดขึ้นในแต่ละเดือน และเพื่อให้ผู้ที่ชื่นชอบได้แชร์รูปหรือข้อความที่โดนใจในละคร หรือกิจกรรมที่ทางผู้จัดได้จัดขึ้น โดยใช้ชื่อว่า #lovesicktheseries เป็นต้น ซึ่งการใช้ Hashtag จะช่วยจัดการข้อมูลต่าง ๆ ที่คนสนใจได้ง่ายขึ้น

ซึ่งจากสถานการณ์และรูปแบบการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจว่าพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์กับปัจจัยทางด้านการตลาดในแต่ละด้านของผู้บริโภคนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร และปัจจัยทางการตลาดกับกลุ่มผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันอย่างไรบ้าง เพื่อผลการวิจัยข้างต้นจะได้เป็นแนวทางในทำตลาดออนไลน์ (Online-Marketing) หรือการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketing) โดยเฉพาะการทำตลาดในโปรแกรม Facebook ที่กำลังได้รับความนิยม และเพื่อความสำเร็จของผู้ประกอบธุรกิจและนักการตลาดให้มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการกับผู้บริโภคมากที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นในเขตมินบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์จำแนกตามความคิดเห็นต่อปัจจัยทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นจำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ปัจจัยทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และ 2) ปัจจัยด้าน

ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่มาจาก กลุ่มอย่างมากจากเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นเขตพื้นที่ที่มีกลุ่มวัยรุ่นจำนวนมากและติดกับต่างจังหวัด ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่น

การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ภายใต้แผนงานเสริมสร้างศักยภาพของ SMEs ไทยให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการเตรียมความพร้อมในการแข่งขันที่จะมีมากขึ้นในอนาคตอันใกล้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมกลุ่มธุรกิจ SMEs ที่มีการเติบโตสูงของประเทศ (SMEs High Growth Sectors) เพื่อหาตัวชี้วัดในการกำหนดกลุ่มธุรกิจ SMEs ที่มีการเติบโตสูง วิเคราะห์หาโอกาสและศักยภาพในการเติบโต ศึกษาประเด็นปัญหา อุปสรรค ของธุรกิจ SMEs ที่เป็น High Growth Sector ในไทย รวมทั้งแนวทางและนโยบายภาครัฐที่เหมาะสมในการสนับสนุน ส่งเสริม กลุ่ม SMEs ดังกล่าว ให้เติบโตและเป็นหัวเรือในการนำกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ เชื่อมโยงเข้าสู่ตลาดสากลได้อย่างรวดเร็ว

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า การส่งเสริมวิสาหกิจที่มีการเติบโตสูง (High Growth Entrepreneurs) สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มโดยเฉพาะการสร้างงานใหม่ๆ ที่มีคุณภาพ/ค่าตอบแทนสูงแก่ภาคแรงงานและเป็นตัวเร่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ อาทิ Kirchhoff (1994) พบว่า ร้อยละ 4 ของวิสาหกิจที่ก่อตั้งในช่วงปี 1977-1978 มีอัตราการเติบโตของการจ้างงานสูงถึงร้อยละ 74 ในช่วงระยะเวลา 6 ปีหลังก่อตั้ง (Kirchhoff, 1994) ในขณะที่ Storey (1994) พบว่า ร้อยละ 4 ของวิสาหกิจที่เริ่มตั้งธุรกิจในประเทศอังกฤษ สามารถสร้างงานได้มากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนงานทั้งหมดสำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาของ Birch et al. (1997) พบว่า ในช่วงปี 1992 และ 1996 ร้อยละ 3 ของวิสาหกิจที่เติบโตเร็วที่สุดหรือที่เรียกว่า “ธุรกิจกลุ่มดาวแกแลกซี” สามารถสร้างงานได้มากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนงานใหม่ซึ่งสอดคล้องกับรายงาน Global Entrepreneurship Monitor หรือ GEM (Autio, 2005) ที่แสดงให้เห็นว่า เพียงร้อยละ 10 ของกลุ่มผู้ประกอบการใหม่ที่มีเป้าหมายขยายระดับการจ้างงานให้ถึง 19 คนหรือมากกว่าในช่วง 5 ปีสามารถสร้างงานได้มากกว่าร้อยละ 70 ในภาพรวม

การวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior analysis)

Kotler (1997) กล่าวว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการค้นหาหรือวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมการซื้อและบริโภค เพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการซื้อและการใช้ของผู้บริโภค คำถามที่จะช่วยให้สามารถจัดกลยุทธ์การตลาดได้ และสามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

โครงสร้างและองค์ประกอบของระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

องค์ประกอบหลักของระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วย (ปานมุก บุญญพิเชษฐ, 2555)

1. เว็บไซต์หรือร้านค้าบนเว็บ เพื่อที่จะสามารถประกาศขายสินค้าระบบอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งอาจจะเป็นเพียงหน้าโฆษณาธรรมดาที่เอาไปฝากกับเว็บไซต์อื่นหรือร้านอื่นไว้ หรือมีชื่อร้านหรือเว็บไซต์เป็นของตัวเอง เช่น www.siamgift.com เป็นต้น หน้าเว็บเพจสำหรับเสนอขายสินค้า บางที่เราเรียกกันว่า “หน้าร้าน” (Store Front)

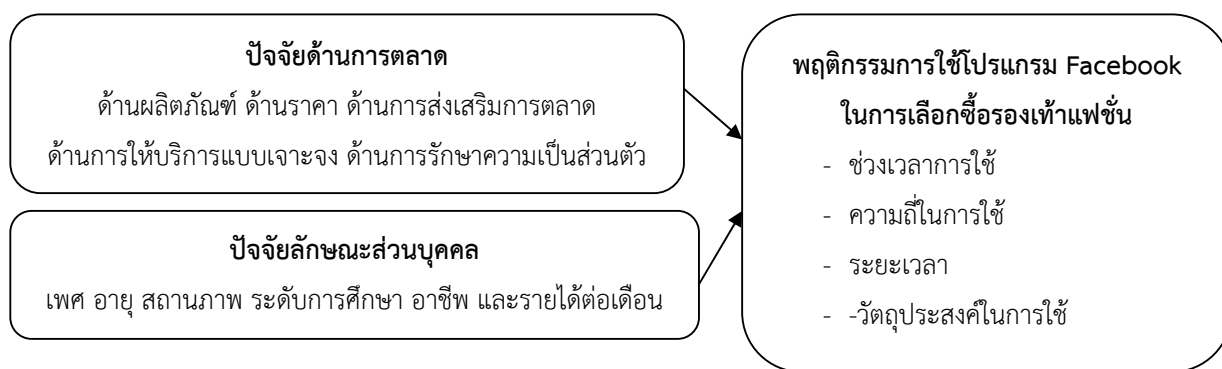
2. ระบบตะกร้ารับสั่งซื้อ เป็นระบบที่สามารถคลิกเพื่อสั่งซื้อสินค้าจากหน้าเว็บเพจได้ ซึ่งจะมีช่องไว้กรอกจำนวนสินค้าที่สั่งซื้อได้ โดยการคลิกซื้อแต่ละครั้งจะเป็นการหย่อนลงในตะกร้าหรือรถเข็น และสะสมไว้จนกว่าเราจะซื้อของครบ และตัดสินใจให้ระบบแคชเชียร์อัตโนมัติคำนวณเงิน (ระบบตะกร้ามีหลายรูปแบบ และสามารถปรับหรือออกแบบเฉพาะให้เหมาะกับกิจกรรมการค้าแต่ละประเภทได้)

3. Secure Payment System เป็นระบบคำนวณเงินและชำระเงินสินค้าที่ปลอดภัย โดยส่วนใหญ่จะเป็นการชำระเงินด้วยบัตรเครดิต (ซึ่งในประเทศไทยปัจจุบันสามารถรับเงินผ่านเว็บด้วยบัตร Visa, AMEX, Master, SCB และ JCB ได้แล้ว) ซึ่งการโอนถ่ายข้อมูลเกี่ยวกับบัตรเครดิตบนเครือข่ายจำเป็นต้องมีการเข้ารหัสเพื่อป้องกันการรั่วไหล ระบบที่ใช้กันมากในปัจจุบันคือ SSL (Secure Socket Layers) แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่ปลอดภัยมากนัก เพราะไม่สามารถระบุตัวผู้ถือบัตรได้ เนื่องจากระบบนี้บอกได้เพียงว่าร้านค้าคือใคร ดังนั้นจึงมีการพัฒนาระบบใหม่ขึ้นมาคือ SET (Secure Electronic Transaction) ซึ่งสามารถระบุตัวทั้ง 2 ฝ่ายว่าเป็นตัวจริงหรือไม่ แต่ยังติดปัญหาในเรื่องต้นทุนการลงทุนที่ค่อนข้างสูง จึงยังไม่แพร่หลาย

4. Hashtag เป็นระบบการปรับใช้กับการตลาดในโลกออนไลน์สามารถทำได้ เช่น การใช้แฮชแท็กสำหรับแคมเปญในการแจกรางวัล ส่วนลด หรือการจัดอีเวนต์ต่างๆ เพราะทำให้เป็นที่จดจำได้แล้ว ยังจะช่วยค้นหาโพสต์ที่เกี่ยวข้องได้ง่ายขึ้น รวมไปถึงว่าแคมเปญของเราถูกพูดถึงบนโลกออนไลน์ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด ซึ่งข้อควรระวังคือควรคิดแฮชแท็กขึ้นมาใหม่ เพราะแฮชแท็กอาจถูกใช้ซ้ำมาแล้วหรือจะใช้แฮชแท็กกับชื่อแบรนด์โดยตรง เพื่อทำให้ลูกค้าจดจำชื่อแบรนด์ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากแฮชแท็กจะมีสีที่แตกต่างจากข้อความแบบปกติ ทำให้เหมือนกับการเน้นข้อความหรือตอกย้ำแบรนด์นั่นเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำส่วนประสมการตลาดออนไลน์ประกอบด้วยทฤษฎี 4Ps (จรัญ ชัยเจริญ, 2558) มาเป็นกรอบในการศึกษาแต่ผู้ศึกษาไม่นำช่องทางการจัดจำหน่าย (Place or Distribution) มาเป็นหนึ่งในตัวแปรตาม เนื่องจากการจำหน่ายสินค้าผ่านทาง โปรแกรม Facebook นั้นมีลักษณะช่องทาง แบบเจาะจง ดังนั้นส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่ผู้ศึกษานำมาใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 4 ด้านตามแนวคิดทฤษฎีทางการตลาดของผู้บริโภคสินค้าและบริการ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการบริการแบบเจาะจง (ณอม บริคุต, 2557) และได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ ดังภาพ

ภาพกรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมุติฐานในการวิจัย

ปัจจัยทางการตลาดได้แก่ด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวที่แตกต่างกันมีผลให้พฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่น ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บริโภคที่ใช้บริการโปรแกรม Facebook ในเขตมีนบุรีจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 29,785 คน (กรมการปกครอง, ธันวาคม 2560) และเลือกตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคที่ใช้บริการโปรแกรม Facebook ในเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดตัวอย่างที่ความเชื่อมั่น 95% จากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้เท่ากับ 400 คน และเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือก คือ ผู้บริโภคที่เคยซื้อบริการธุรกิจขายสินค้าและบริการผ่านออนไลน์ประเภท Facebook ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร และมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามออนไลน์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองที่โดยวิธีการตั้งคำถามที่กำหนดเบื้องต้นตามความจำเป็น ตั้งคำถามคำตอบและคำตอบที่เกี่ยวข้องในการสร้างคำถามและความเชื่อมโยงกับกลุ่มคำตอบ มี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน จำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 3 ประเมินระดับปัจจัยทางการตลาดของรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยระบบออนไลน์ โดยได้กระจายและส่งแบบสอบถามไปยังอีเมลให้กับกลุ่มผู้บริโภคที่ใช้บริการโปรแกรม Facebook ในเขตมีนบุรีจังหวัดกรุงเทพมหานคร และรวบรวมผลการตอบสอบถามที่ได้คำตอบสมบูรณ์ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติ

พื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และสถิติการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย t-test One-way ANOVA และการวิเคราะห์รายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Least Significant Difference) และไครส์แคร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริโภค

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.0 มีอายุระหว่าง 15-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 78.5 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 79.8 ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 88.0 เป็นกลุ่มนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.0 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.8

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค

พบว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการใช้บริการในช่วงเวลา 19.00-24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 79.0 ใช้บริการเป็นประจำทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 79.0 โดยใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในแต่ละครั้งจำนวน 1-5 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 68.6 และวัตถุประสงค์การใช้บริการเพื่อติดต่อสื่อสารกับเพื่อน/คนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 38.9

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดของรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ประเภท Facebook

พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านการรักษาความเป็นส่วนตัวในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และภาพรวมให้ความสำคัญระดับปานกลางในด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการให้บริการแบบเจาะจง และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ คือ สินค้าทันสมัย ได้แก่ ตราผลิตภัณฑ์ประเภทรองเท้าแฟชั่นสไตล์เกาหลี ญี่ปุ่น ไต้หวัน เป็นต้น แตกต่างจากร้านอื่น เป็นอันดับมากที่สุด รองลงมาคือ สินค้ามีคุณสมบัติที่ตรงตามความต้องการ เป็นอันดับมาก ความหลากหลายของประเภทสินค้าประเภทเครื่องสำอาง เป็นอันดับที่ 3 และสินค้ามีคุณภาพ มาตรฐาน เชื่อถือได้ เป็นอันดับปานกลาง

2. ด้านราคา สิ่งที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญ คือ การระบุราคาสินค้าไว้ชัดเจน และครบถ้วน เป็นอันดับมากที่สุด รองลงมาคือราคาสินค้าเหมาะสมกับคุณภาพ เป็นอันดับมาก ราคาจัดส่งสินค้าเหมาะสม เป็นอันดับปานกลาง และ ราคาสินค้าระดับเท่าเทียมกัน หรือถูกกว่าร้านอื่นได้ เป็นอันดับปานกลาง

3. ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ คือ การโฆษณาหน้าแรกของ โปรแกรม Facebook การติดแท็กโฆษณา การส่งข้อความ (Inbox) ระบบพูดคุยออนไลน์ (Chat) เป็นอันดับมากที่สุด

รองลงมาคือ การโฆษณาอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย อาทิ ลด แลก แจก แถม สินค้าให้กับลูกค้า เป็นต้น เป็นอันดับมาก การจัดกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ หรือประจำเดือน เช่น การสะสมแต้ม ซื้อ 1 แถม 1 เป็นต้น โดยให้ลูกค้ามีส่วนร่วมเพื่อเป็นการดึงดูดใจ เป็นอันดับมาก มีการให้ส่วนลดทางการค้า เช่น ลด 30% เป็นอันดับที่ 4 การติดตามหลังการขายสินค้า เช่น กลับสอบถามว่าได้รับของเมื่อไร สอบถามความพึงพอใจ เป็นต้น เป็นอันดับปานกลาง และการส่งสินค้าฟรี เป็นอันดับปานกลาง

4. ด้านการให้บริการแบบเจาะจง ผู้บริโภคให้ความสำคัญ คือ การอำนวยความสะดวกลูกค้าทั้งให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาตลอดระยะเวลา ก่อน และหลังการซื้อสินค้า เช่น สามารถสอบถามข้อมูลได้ทั้งการเขียนกระดานขาวหน้า โปรแกรม Facebook ร้านค้า การส่งข้อความ (Inbox) ระบบพูดคุยออนไลน์ (Chat) อีเมลส่วนตัว หรือทางโทรศัพท์ เป็นอันดับมากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างความเป็นกันเองและความประทับใจกับลูกค้า เช่น จัดจำข้อมูลของลูกค้า ได้แก่ ที่อยู่ เบอร์โทร และสินค้าที่ลูกค้าที่ชื่นชอบได้ เป็นต้น เป็นอันดับมาก และการนำเสนอสินค้าที่ตรงใจลูกค้า และตรงตามความต้องการอย่างสม่ำเสมอ เป็นอันดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์จำแนกตามปัจจัยทางการตลาด

พฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์จำแนกตามปัจจัยทางการตลาด แตกต่างกัน ดังนี้

1. ผู้บริโภคที่มีช่วงเวลากการใช้แตกต่างกัน พบว่า มีปัจจัยการตลาดด้านการบริการแบบเจาะจงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดไม่แตกต่าง
2. ผู้บริโภคที่มีความถี่ในการใช้แตกต่างกัน พบว่า มีปัจจัยการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการให้บริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน
3. ผู้บริโภคที่มีระยะเวลาแตกต่างกัน พบว่า มีปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน
4. ผู้บริโภคที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้แตกต่างกัน พบว่า มีปัจจัยทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์จำแนกตามปัจจัยทางการตลาด

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์จำแนกตามปัจจัยทางการตลาด พบผล ดังนี้

1. ผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกัน มีปัจจัยการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน

2. ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน มีปัจจัยการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการบริการแบบเจาะจงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ส่วนด้านราคา และด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริโภคที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีปัจจัยการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านการบริการแบบเจาะจงไม่แตกต่างกัน

4. ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีปัจจัยการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน

5. ผู้บริโภคที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีปัจจัยการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน

6. ผู้บริโภคที่มีรายได้แตกต่างกัน มีปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการบริการแบบเจาะจง ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปราย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักตามลำดับ ดังนี้

ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ จากผลการศึกษาที่พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่าเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15-25 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาปริญญาตรี โดยเป็นกลุ่มนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ 10,001-20,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจลักษณ์ มุสิกะชนะ (2553) เรื่องพฤติกรรมของผู้บริโภคเบเกอร์ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อผู้บริโภค โดยผลการศึกษา คือ ส่วนผสมทางการตลาด ทางด้านผลิตภัณฑ์ เป็นปัจจัยที่มีผลมากที่สุด สุทามาต จันทรถาวร (2556) ให้ความหมายของปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเป็นผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนใดคนหนึ่ง หรือกับสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง ซึ่งออกมาในทางประเมินค่า อาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น และสาธิตา เกื่อนวิธิ (2555) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและความพึงพอใจที่มีผลต่อความภักดีในการใช้บัตรสมาชิก M Generation ของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลนครเครือ เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ประเภทของบัตรสมาชิก M Generation ที่ผู้ใช้บริการเป็นสมาชิกและระยะเวลาในการถือบัตรสมาชิก M Generation ที่แตกต่างกัน มีความภักดีในการใช้บัตรสมาชิก M Generation ด้านพฤติกรรมที่ต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยประมะ สตะเวมิน (2557) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อ

ชั่วโมงอินเทอร์เน็ต จากผลการศึกษาพบว่า เพศที่ต่างกันจะทำให้มีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิดเห็น ทั้งนี้ เพราะว่าวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ พิทักษ์รักธรรม (2556) ปัจจัยด้านกระบวนการ ให้บริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การศึกษาถึงกระบวนการต่างๆ ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อทำการเลือกสรรการซื้อ การใช้ การบริโภค อันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ บริการ ความคิด หรือประสบการณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการ และความปรารถนาต่างๆ ได้รับความพอใจ อำพล นววงศ์เสถียร (2557) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภคในร้านค้าออนไลน์ และพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งในที่นี้จะหมายถึง การออกแบบเว็บไซต์หรือเว็บเพจเพื่อให้เข้าไปเลือกซื้อสินค้าได้ง่าย ขั้นตอนไม่ซับซ้อน และมีความเชื่อถือเสียของร้านค้า และด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ 10,001-20,000 บาท

พฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตมิ้นบุรีจังหวัดกรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาที่พบว่า ผู้บริโภคที่มีช่วงเวลากการใช้ความถี่ในการใช้ ระยะเวลา วัตถุประสงค์ในการใช้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ พบว่า ช่วงเวลากการใช้บริการ 19.00-24.00น. ความถี่ในการใช้เป็นประจำทุกวัน ระยะเวลาโดยเฉลี่ย 1-5 ชั่วโมง และมีวัตถุประสงค์การใช้ เพื่อติดต่อสื่อสารกับเพื่อน/คนรู้จัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี และนฤมล บัวจันทร์ (2552) ได้ทำการศึกษาในเรื่องการศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอางทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (อีคอมเมิร์ซ) ของนักศึกษา พบว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่นักศึกษาเข้าใช้อินเทอร์เน็ตทุกวันและใช้ระยะเวลาการเล่นอินเทอร์เน็ตมากกว่า 2 ชั่วโมง และมากกว่า 12 ครั้งต่อสัปดาห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิกันต์ โชคเจริญวัฒนกุล (2553) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคและการบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเพศหญิงมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 55.5 โดยใช้เวลาเฉลี่ยวันละ 2-6 ชั่วโมง ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัว และใช้อินเทอร์เน็ตที่บ้าน วัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อมูล รับส่งอีเมล และพูดคุยผ่านสังคมออนไลน์ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาธิยา เกื่อนวิธิ (2555) ทศนคติและพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่มีการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 15 ครั้งต่อสัปดาห์

ปัจจัยทางการตลาดในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค จากผลการศึกษาที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญด้านผลิตภัณฑ์โดยภาพรวมในระดับปานกลาง โดยปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สินค้าทันสมัย ได้แก่ สินค้าประเภทเครื่องสำอางสไตส์เกาหลี ญี่ปุ่น ไต้หวัน เป็นต้น แตกต่างจากร้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ พันธุ์ทองหว้า (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าผ่านสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในด้านการปรับปรุงและพัฒนาสินค้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดาวัลย์ ชันสูงเนิน (2557) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยในระดับมาก เนื่องจากสินค้าประเภท

เครื่องสำอางเป็นสินค้าที่ทันสมัย และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น ร้านค้า หรือนักการตลาดจะต้องทำการศึกษาพฤติกรรม การเลือกซื้อของกลุ่มผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างทันทั่วทั้งที่ ทั้งนี้จากที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญด้านราคา โดยภาพรวมในระดับปานกลาง โดยปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการระบุราคาสินค้าไว้ชัดเจน และครบถ้วนซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (2551: 151) ที่เสนอว่า ราคา (Price) ส่วนประสมทางการตลาดเกี่ยวข้องกับราคา เป็นการกำหนดราคาสินค้า การให้ส่วนลดทางการค้า การกำหนดระยะเวลาในการชำระเงิน ซึ่งการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการทางอินเทอร์เน็ตบางครั้งราคาไม่ใช่ปัจจัยหลักในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ผู้ขายจึงควรตั้งราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้าหรือบริการ หมั่นตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของคู่แข่งใกล้เคียง เนื่องจากการขายสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านทาง โปรแกรม Facebook นั้นมีการตั้งราคาเหมือนกัน เว็บไซต์ดังนั้นจึงควรตั้งราคาที่เหมาะสมทั้งด้านคุณภาพและคู่แข่ง อีกทั้ง ต้องมีความชัดเจนและครบถ้วน เพราะลักษณะการขายสินค้าเป็นลักษณะที่ไม่ได้พบลูกค้าโดยตรง จึงต้องนำเสนอข้อมูลที่ครอบคลุมอย่าง ที่ลูกค้าต้องการ

นอกจากนี้ ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมการตลาด โดยภาพรวม ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โฆษณาหน้าแรกของ โปรแกรม Facebook การติดแท็กโฆษณา การส่งข้อความ (Inbox) ระบบพูดคุยออนไลน์ (Chat) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (2551: 151) ที่เสนอว่า การส่งเสริมการขาย (Promotion) ส่วนประสมทางการตลาดเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการขายเป็นสิ่งจำเป็นเหมือนกับการจำหน่ายสินค้าหรือบริการตามปกติ โดยรูปแบบการจัดกิจกรรม การให้ส่วนลดพิเศษ รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าเข้ามาเลือกสินค้าภายในเว็บไซต์ เนื่องจากการจำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านทาง โปรแกรม Facebook เป็นบริการทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เปิดในกลุ่มวงแคบในหมู่เพื่อนที่ทำเป็นสมาชิก ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอสินค้า จึงเป็นไปการโฆษณาในหน้าแรกของ โปรแกรม Facebook การติดแท็กโฆษณา การส่งข้อความ (Inbox) ระบบพูดคุยออนไลน์ (Chat) เพื่อให้ลูกค้ามีความคุ้นเคยและจดจำร้านค้าของตนเองได้

ส่วนที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญด้านการให้บริการแบบเจาะจง โดยภาพรวมในระดับปานกลาง โดยปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการอำนวยความสะดวกลูกค้าทั้งให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาตลอดระยะเวลา ก่อน และหลังการซื้อสินค้า เช่น สามารถสอบถามข้อมูลได้ทั้งการเขียนกระดานข่าวหน้า โปรแกรม Facebook ร้านค้า การส่งข้อความ (Inbox) ระบบพูดคุยออนไลน์ (Chat) อีเมลส่วนตัว หรือทางโทรศัพท์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (2551: 151) ที่เสนอว่าการให้บริการแบบเจาะจง (Personalization) เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตทำให้เว็บไซต์สามารถเก็บข้อมูลของลูกค้าแต่ละคนได้ และสามารถให้บริการแบบเจาะจงกับลูกค้าแต่ละรายได้ ตัวอย่างเช่น หากผู้ใช้เคยซื้อหนังสือจากเว็บไซต์ Amazon.com เมื่อมาที่เว็บไซต์นี้อีกครั้งหนึ่งจะมีข้อความต้อนรับ โดยแสดงชื่อผู้ใช้นั้นมา พร้อมรายการหนังสือที่เว็บไซต์แนะนำ ซึ่งเมื่อดูรายละเอียดจะพบว่า เป็นหนังสือในแนวเดียวกับที่เคยซื้อครั้งที่แล้ว เมื่อผู้ใช้สั่งซื้อหนังสือใด เว็บไซต์ก็จะทำการแนะนำต่อไปว่าผู้ที่สั่งซื้อหนังสือเล่มนี้ มักจะสั่งซื้อสินค้าต่อไปนี้ด้วย พร้อมแสดง

รายการหนังสือหรือสินค้าแนะนำเป็นการสร้างโอกาสการขยายตลาด และสอดคล้องกับการนำเสนอด้านกลยุทธ์ด้านการข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Strategy) ของ บุปผาสวรรค์ แซ่ฮึ้ง (2556) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) โดยมีปัจจัยนำเข้าด้านส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix input) เป็นกิจกรรมทางการตลาดที่พยายามเข้าถึงผู้บริโภคโดยการแจ้งข่าวสารและจูงใจผู้บริโภคให้ซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ หรือ กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดโดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีและเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์และองค์กร ซึ่งสอดคล้องในด้านกลยุทธ์ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product Strategy) ในด้านกลยุทธ์ด้านการข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and Public Strategy) โดยวิธีการสร้างความสัมพันธ์อันดี และเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์และองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ชุ่มสกุล (2555) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านการติดตามหลังการขายและบริการเพื่อให้เกิดการยอมรับในตลาด เนื่องจากการขายสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านทาง โปรแกรม Facebook ไม่มีระบบการจดจำลูกค้าเช่นเดียวกับบริการเว็บไซต์วิธีการปฏิบัติจึงอาศัยการสร้างซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า ระหว่างร้านค้ากับลูกค้าเอง จากความแตกต่างของการจำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านทาง โปรแกรม Facebook สามารถมีการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าได้อย่างรวดเร็วกว่าทางเว็บไซต์

ปัจจัยทางการตลาดกับพฤติกรรมการใช้โปรแกรม Facebook ในการเลือกซื้อรองเท้าแฟชั่นผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค จากผลการวิจัยที่พบว่า เรื่อง ปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งคำกล่าวของ Eagly&Chaiken and O’Keefe (1990) กล่าวว่า ความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจของ ปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมนั้น เกิดจากการเข้าแทนที่ด้วยความตั้งใจหรือความเข้าใจ และการยอมรับของบุคคลในสิ่งนั้นๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เป็นผลจากการเรียนรู้ ทัศนคติของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทน แต่ก็สามารถเปลี่ยนได้โดย ตัวบุคคล สถานการณ์ และสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับค่านิยมของบุคคลนั้นจึงจะเกิดความพึงพอใจธุรกิจขายสินค้าและบริการผ่านออนไลน์ควบคู่กันไป ขณะที่ ทัดติมา เชื้อเขียว (2550) พฤติกรรมในการซื้อสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่กล่าวถึงพฤติกรรมในการซื้อสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะทำให้ ปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมไม่มั่นคง ซึ่งพฤติกรรมนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ (The effect of the situation) โดยเป็นการอาศัยเหตุการณ์ต่างๆ ของบุคคลนั้น เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความเข้าใจถึง ปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมและรวมไปถึงความพึงพอใจไปเป็นอีกอย่างหนึ่ง รวมถึงงานวิจัยของ บุชบา มาลาศรี (2554) พบว่าพฤติกรรมผู้บริโภคผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประมวลสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตที่พึงพอใจ โดยส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย ราคาที่ถูกกว่าห้างสรรพสินค้า ความสะดวกรวดเร็วในการประมวลและการได้รับสินค้า การประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำมาใช้เสนอแนะในเรื่องการวางแผนกลยุทธ์สื่อทางการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาปัจจัยทางด้านการตลาดและพฤติกรรมการใช้งาน Facebook มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อประเภทรองเท้าแฟชั่นทำให้ทราบว่าการเข้าใช้งาน Facebook บ่อยมีผลต่อการตัดสินใจซื้อหรือเข้าใช้บริการร้านประเภทรองเท้าแฟชั่นของลูกค้า ดังนั้นหากผู้ขายต้องการให้ลูกค้าสนใจจึงควรนำข้อมูลรายละเอียดของร้านค้าพร้อมใส่ Hashtag ที่เป็นส่วนกลางที่คนส่วนใหญ่ใช้ในการกล่าวถึงประเภทรองเท้าแฟชั่นและควร Hashtag ชื่อร้านค้าเพิ่มเติม เพื่อให้ลูกค้าจะสามารถหาข้อมูลของร้านค้าได้เพิ่มเติมจากความเห็นของลูกค้าคนอื่น ๆ ที่เคยซื้อมาแล้ว ซึ่งจะสามารถเป็นทั้งการโปรโมทร้านค้า และยังทำให้ทางร้านค้าทราบถึงข้อคิดเห็นของลูกค้าเก่าที่เคยมาใช้สินค้าประเภทรองเท้าแฟชั่นหรือข้อคิดเห็นของลูกค้าใหม่ที่ต้องการมาลอง

2. จากผลการศึกษาส่วนประสมทางการตลาด มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกซื้อหรือเข้าใช้บริการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์รองเท้าแฟชั่นของคนใน Facebook แค่นั้นคือด้านผลิตภัณฑ์ส่วนประสมทางการตลาดด้านอื่น ๆ ไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าในทวิตเตอร์ แต่ถ้าหากมาจากผลที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ คือ

- 2.1 เรื่องรูปภาพสินค้ามีความสวยงาม เป็นจุดแรกที่จะดึงดูดความสนใจจากลูกค้าได้คือภาพลักษณ์ของสินค้าครั้งแรกที่เห็น เพราะเมื่อเกิดความสนใจในภาพลักษณ์ของตัวสินค้าแล้วก็จะทำให้เกิดการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อตัดสินใจในการซื้อ

- 2.2 การแจ้งราคาสินค้าที่ขาย ควรมีการแจ้งบอกราคาของสินค้าแต่ละอย่างให้ชัดเจน ถ้ามีรูปภาพประกอบก็ควรแจ้งราคาไว้ได้ภาพของสินค้านั้นให้ชัดเจน เพราะการแจ้งบอกราคาก็เป็นอีกอย่างที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อหรือเข้าใช้บริการ

- 2.3 เรื่องสถานที่การเดินทาง มีการแจ้งรายละเอียดการเดินทาง สามารถเดินทางไปได้ง่ายและมีการบอกสถานที่ร้านไว้ชัดเจน เพราะฉะนั้นในการให้ข้อมูล นอกจากการแนะนำรายการสินค้า การลงภาพถ่ายของรองเท้าแฟชั่นที่ทางร้านมี สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้คนที่มีความสนใจอยากไปใช้แะชมมากขึ้นคือการแจ้งสถานที่ บอกถึงความสะดวกในการเดินทาง เพื่อให้ง่ายต่อลูกค้าควรมีการแจ้งเส้นทางไว้ให้ชัดเจน

- 2.4 เจ้าของร้านมีอัธยาศัยดี ดังนั้นถ้าหากมีช่องทางที่ทำให้ลูกค้าสามารถติดต่อพูดคุยกับทางร้านค้าได้ เจ้าของร้านไม่ควรนิ่งเฉยหากลูกค้ามีการไปสอบถามถึงข้อมูลของร้าน เช่นสถานที่ต้อง วิธีการเดินทาง หรือเมนูที่ทางร้านมี ราคาของสินค้า เพราะถ้าหากเจ้าของร้านมีการตอบคำถามลูกค้าได้อย่างดีชัดเจน ไม่ปล่อยคำถามที่ลูกค้าถามไว้นาน นั้นย่อมทำให้ลูกค้าเกิดรู้สึกดีและรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ และถ้าหากลูกค้าได้ไปเลือกซื้อสินค้าออนไลน์รองเท้าแฟชั่นแล้วนั้นต้องมีการได้พบกับเจ้าของร้านที่มีอัธยาศัยดีมีการให้คำแนะนำในสิ่งที่ลูกค้าต้องการ จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจจะทำให้เกิดการบอกต่อออกไปโดยผ่านโปรแกรม Facebook ซึ่งจะเป็นผลดีต่อร้านดังกล่าว

1. ธุรกิจทางการตลาดควรนำข้อมูลหรือข้อสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยมาปรับเป็นรูปแบบกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมทางการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในอนาคต

3. ธุรกิจทางการตลาดควรคำนึงถึงหลักในการให้บริการลูกค้าอย่างเป็นเลิศ (Customer Service) ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเป็นรูปแบบกลยุทธ์ของกระบวนการรักษาลูกค้าโดยเป็นการรักษาคุณภาพแห่งการบริการ โดยที่ผู้ให้บริการหิบบ่นและส่งเสริมความประทับใจของการบริการที่เป็นเลิศแก่ลูกค้า เพื่อสร้างผลลัพธ์จากการส่งเสริมบริการที่ดีให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจอย่างสูงสุด

4. การที่ผู้บริโภคไม่เห็นสินค้าจริงก่อนการสั่งซื้อ อาจทำให้เกิดปัญหาในเรื่องสินค้า ผู้ประกอบการควรมีการนำเสนอสินค้าตามสภาพที่เป็นจริงให้เห็นก่อนการซื้อ-ขาย

5. ผู้ประกอบการธุรกิจควรสร้างความมั่นใจในเรื่องระบบโอนเงินผ่านธนาคารออนไลน์ (E-banking) เพื่อนำมาซึ่งความไว้วางใจของลูกค้ามากยิ่งขึ้นในอนาคต

6. ผู้ประกอบการควรส่งเสริมเรื่องของการบริการหลังการขายในธุรกิจออนไลน์ โดยผู้ขายจะบริการให้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ให้ศึกษากับตัวแปรอื่นที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ทำการศึกษาอยู่นี้ เช่นการศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าหรือการเข้าใช้บริการผ่านโปรแกรม Facebook หรือทาง Social Network ช่องทางอื่น ๆ เช่น Twitter หรือ Instagram ซึ่งจะช่วยให้ร้านค้าหรือผู้ประกอบการสามารถทราบถึงปัญหาและนำมาปรับปรุงสินค้าและบริการต่อไปได้

2. ข้อมูลการวิจัยที่ได้รับส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้หญิง จึงทำให้ทราบแต่ความคิดเห็นและความต้องการของผู้หญิงเป็นหลัก ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะทำการเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายในการสำรวจข้อมูลโดยเน้นไปที่ผู้ชาย เพื่อจะได้ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ใช้บริการผู้ชายมากขึ้นและจะได้เป็นการขยายกลุ่มตลาดเป้าหมายใหม่

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อธุรกิจขายสินค้าและบริการผ่านออนไลน์ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลทำให้ธุรกิจรูปแบบนี้เติบโตขึ้นเรื่อยๆ และ ผู้วิจัยควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ความจงรักภักดีของลูกค้าที่มีต่อร้านค้าออนไลน์ เพื่อศึกษา และปรับปรุงคุณภาพร้านค้าออนไลน์ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าสูงสุด

4. ควรศึกษาและทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะๆ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้บริการผ่านระบบออนไลน์ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานครที่มีผู้ที่สนใจเพิ่มมากขึ้น และในด้านความพึงพอใจ และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ต้องเน้นให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าทางออนไลน์ อันจะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพ และยกระดับของ ร้านค้าออนไลน์ให้มีคุณภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้าภาคตะวันออก. (2558). *บริการทะเบียนธุรกิจและอำนวยความสะดวกทางการค้า*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกรุงเทพมหานคร.
- กิตติศักดิ์ อังคนาวิน. (2561). ทักษะคิดของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจขายสินค้าและบริการผ่านออนไลน์ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารและการจัดการ* สจล, 8(1), 173-191.
- เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, และนฤมล บัวจันทร์. (2552). ปัจจัยส่วนผลสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าประเภท รองเท้าแฟชั่นทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (อีคอมเมิร์ซ) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- จรัญ ชัยเจริญ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนิกานต์ จุลมกร. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ตของนิสิตระดับปริญญาตรีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยวัฒน์ พิทักษ์รักษธรรม. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ณอม บริคุต. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทัศนจิมา เชื้อเขียว. (2550). พฤติกรรมในการซื้อสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุษบา มาลาศรี. (2554). พฤติกรรมผู้บริโภคผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรมะ สตะเวมิน .(2557). ทักษะคิดและพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา กาวิอิน. (2551). พฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายในการซื้อสินค้าและบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปานมุก บุญญพิเชษฐ. (2555). การออกแบบสารในการประชาสัมพันธ์การตลาดผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจของกลุ่มรองเท้าแฟชั่น ตลาดสินค้าหัตถ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาวรรณ มโนปารโมทย์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสังคมออนไลน์(อินสตาแกรม)ของประชากรในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ศศิกานต์ โชคเจริญวัฒนกุล. (2553). *พฤติกรรมผู้บริโภคและการบริการผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่* (ค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ การเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริเพ็ญ มโนศิลปกร. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สาธิตา เกื่อนวิถี. (2555ก). *ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในเขตกรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สาธิตา เกื่อนวิถี. (2555ข). *ทัศนคติและความพึงพอใจที่มีผลต่อความภักดีในการใช้บัตรสมาชิก M Generation ของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลนรีเครือ เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สพธอ.). (2560). *ข้อจำกัดของธุรกิจขายสินค้าและบริการผ่านออนไลน์ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุดาวัลย์ ชันสูงเนิน. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการประกอบการ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุทามาศ จันทรถาวร. (2556). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าบน Facebook ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย รังสิต.
- สุพจน์ พันธุ์หนองหว้า. (2557). *พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการออนไลน์แบบรวมกลุ่มกันซื้อบนเว็บไซต์ Ensogo ของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการตลาด). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาพร ชุ่มสกุล. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการประกอบการ). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัมพร ตรีณรงค์. (2556). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อการซื้อสินค้า หรือบริการผ่าน บริษัทท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา บริษัท ที. ทราเวลเลอร์ 20000 จำกัด* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- อำพล นววงศ์เสถียร. (2557). *พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภคในร้านค้าออนไลน์ ในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- Cordon W. Allport, & Shaw, Wright. (1976). *Constructing a theory of planned behavior questionnaire*. Available At people. Umass. edu/aizen/pdf/tpb. Measurement. vol. 105, no. 3, p. 21.

Eagly, Chaiken., & O’Keefe. (1990). Information and interaction quality and online buyer behavior. *Evaluating Internet Management and Data Systems*, 25(1), 36.

Kotler. (2010). *Marketing Management (Arab World Edition)*. Upper Saddle River,: Pearson Higher Education.

การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ
นักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดาวไสว ขุนทอง จุมพจน์ วณิชกุล และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเพื่อพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

THE DEVELOPMENT OF AN ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL TO PROMOTE
THE 21ST CENTURY LEARNING SKILLS OF STUDENTS IN BASIC EDUCATION
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION

Daowsawai khunthong Chumpot Wanichagul and Pongsok Ruamchomrat

Student of Doctor of Philosophy Program in Administration for Educational Development

Kanchanaburi Rajabhat University

E-mail address: doawkoon18@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 7 สิงหาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 9 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ พัฒนารูปแบบ และเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงทฤษฎี และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด เพื่อนำข้อมูลมาร่างกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยสัมภาษณ์และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 17 คน ด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ มัชฌิมฐาน และพิสัยระหว่าง ควอไทล์ และ 3) การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ด้วยเทคนิคการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบ และประเมินผลการวิจัย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้คือการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 6 องค์ประกอบ คือ

การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร การนิเทศการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงาน วิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และมีตัวแปร 53 ตัวแปร คือ การบริหารหลักสูตร มีจำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร การจัดการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร มีจำนวน 11 ตัวแปร การนิเทศการศึกษา มีจำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ จำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ จำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร และการประกันคุณภาพการศึกษามีจำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร

3. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่าทุกองค์ประกอบและทุกตัวแปรมีความถูกต้อง เหมาะสม มีความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The research aimed to study the components of An Academic Administration Model to Promote the 21st Century Learning Skills of Students in Basic Education Schools Under The Office Basic Education Commission, develop and assess the model, The research was conducted through 3 steps; 1) studying documents, and related literature, analyzing and summing up the data from theoretical content analysis and interviewing 5 savants on the academic administration model to promote the 21st century learning skills by using an open-ended scale for building a research conceptual framework; 2) developing the academic administration model to promote the 21st century learning skills by interview 17 savants scholars, policy administrations, administrators, and school administrators and personal. The subject were treated by the three-round confirmatory Delphi technique. The instruments used were a semi-construction interview questions and a 5 rating scale questionnaire to collect data which were analyze in term of, median and interquartile range; and 3) assessing the model by seminar technique to comment, examine and assess the research. The data were analyzed by using frequency, percentage and content analysis.

The findings:

1. The components of an academic administration model to promote the 21st century learning skills of students in basic education schools under the office of the Basic Education Commission consisted of 6 appropriate components such as curriculum management, learning management and personal development, Supervision, Evaluation of Academic Administration performance, Academic Administration promotion, and quality assurance.

2. The academic administration model to promote the 21st century Learning Skills of Students in Basic Education Schools Under The Office of the Basic Education Commission, learning skills consisted of 6 appropriate and possible components with 53 variables: 8 variables curriculum management, 11 variables of learning management and personal development, 9 variables of Supervision, 8 evaluation of evaluation of Academic Administration performance, 8 variables of Academic Administration promoting, and 9 variables quality assurance.

3. The assessment of An Academic Administration Model to Promote the 21st Century Learning Skills of Students in Basic Education Schools under The Office of the Basic Education Commission was overall accurate, appropriate, possible and applicable.

Keywords: Model development, Academic Administration, 21st century learning skills

บทนำ

ในปัจจุบันนี้ นักการศึกษายอมรับว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมาอาจจะยังไม่ตอบโจทย์การเปลี่ยนวิธีการวัดผลนักเรียนจากผลงานที่สร้างสรรค์ มากกว่าความรู้ที่ได้จากตำรา และเปลี่ยนมาจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเน้นที่ความรู้ ภายใต้แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อศตวรรษใหม่ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills) โดยผสมผสานเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการเข้ากับทักษะสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องพัฒนาเพราะ ในศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 19 และ 20 ระบบการศึกษาต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556, หน้า 11) แนวคิดเรื่อง ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้นซึ่งสามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อ ๆ ที่เด็กและเยาวชนควรมีคือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 3R ได้แก่ การอ่าน (reading) การเขียน (writing) และคณิตศาสตร์ (arithmetic) และ 4C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (critical thinking) การสื่อสาร (communication) การร่วมมือ (collaboration) และ ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) รวมถึงทักษะ

ชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีและการบริหารจัดการด้านการศึกษารูปแบบใหม่ (Partnership for 21st Century Skills (P21), 2009) เพราะฉะนั้นการให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ความสามารถใช้ความรู้สร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาการเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะทัศนคติค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 18)

ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีทำให้ข้อมูลที่ร่ายล้อมอยู่เกิดขึ้นมากมายจนยากแก่การจัดการ คนรุ่นใหม่ ๆ จำเป็นต้องมีความรู้ และทักษะการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะการจัดเก็บข้อมูล ทักษะการดูแลสุขภาพ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ฯลฯ เมื่อเวลาเปลี่ยนไปความรู้ชุดเดิมหรือทักษะเดิม ๆ จะไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ความรู้และทักษะที่เพิ่มพูนขึ้นมานั้นต้องการเครื่องมือที่จำเป็นมากคือ “ทักษะการเรียนรู้” เพื่อจัดการกับข้อมูลจำนวนมหาศาล ซึ่งผู้เรียนต้องใช้วิจารณญาณในการรับรู้ เพราะแม้จะมีสภาพการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดก็ตามหรือมีสิ่งเข้ามากระทบทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ผู้เรียนจะสามารถคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองตีความและเลือกตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งการคิดเป็นนี้ครอบคลุมถึงการคิดอยู่ในกรอบการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมด้วยเพราะจะทำให้รู้สิ่งใดควรทำไม่ควรทำและไม่ทำร้ายสังคม (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 18; วิเชียร ไชยบัง, 2556, หน้า 5)

สภาพปัญหาและการจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนาคือ ปัญหาคุณภาพการศึกษาโดยรายงานสภาการการศึกษาไทยปี 2559 / 2560 พบว่า ผลสัมฤทธิ์การศึกษาของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับประชาคมโลก จากรายงานสภาการการศึกษาไทยในเวทีโลกด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติโครงการ PISA 2013 จำนวน 65 ประเทศในภาพรวม นักเรียนไทยมีผลการประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ (OECD) ทุกวิชา ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในกลุ่มระดับทักษะต่ำมาก และต่ำกว่า อินโดนีเซีย พม่า และเวียดนาม แสดงให้เห็นว่า ศักยภาพด้านการศึกษาไทยเป็นปัญหา คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยด้อยกว่าประเทศอื่น ๆ แม้จะในภูมิภาคเดียวกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, หน้า 53-54)

ความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทยที่ผ่านมามีสาเหตุมาจากระบบบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาที่ออกแบบไว้ไม่เหมาะสมกับยุคสมัย จากรายงานการวิจัยของสภาการศึกษา ระบุว่า ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน เป็นระบบที่เน้นการเรียนหนังสือตามช่วงอายุและระดับชั้นเป็นหลัก ค่านิยมในประกาศนียบัตรหรือใบปริญญาทำให้การศึกษาไม่ได้เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่วนปัญหาด้านครูและบุคลากรเกิดจากปัญหาความไม่เข้าใจในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความล่าช้าในการปฏิรูปการเรียนการสอน และผลกระทบจากเทคโนโลยีและสารสนเทศ (ICT) ต่อกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนั้นหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีของไทยไม่สอดคล้องกับการ

พัฒนาทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เด็กไทยมีชั่วโมงเรียนมาก จำนวนวิชามากแต่สัดส่วนของจำนวน ชั่วโมงต่อวิชาเรียนหลักอาจยังไม่เหมาะสม ชัดเจน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, หน้า 53-54)

ซึ่งไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จาก ผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา ซึ่งเป็นการให้ความรู้ทาง วิชาการแก่นักเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้าน ทักษะกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นับว่าเป็นเรื่องจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนากันอย่างจริงจัง ซึ่ง ในปัจจุบันพบว่า การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัดและยังไม่ ถึงเป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสี (2551) ที่กล่าวว่าปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร สถานศึกษา คือ ผู้บริหารมีแนวคิดและการบริหารแบบเดิมเน้นการบริหารคนและงบประมาณ ไม่สามารถ บริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2542) ได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับ สภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ นักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น และสถานศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนให้สำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในระดับ ประถมศึกษา เพื่อให้สามารถค้นพบองค์ความรู้ใหม่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะการดำรงชีวิตท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนผ่านโลก ศตวรรษที่ 20 สู่โลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างปกติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ นักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ นักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถและ ประสบการณ์ ในด้านการบริหารงานวิชาการและด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้บริหารนโยบาย ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อใช้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ด้านการบริหารงานวิชาการ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นด้วยวิธีวิจัยแบบเดลฟาย จำนวน 17 คน รวมไปถึงการตรวจสอบและประเมินรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาสามารถนำผลของการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปปฏิบัติจริงในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาในสังกัดนำไปปฏิบัติ
4. กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาของนักเรียนไปเป็นแนวทางการพัฒนาต้นแบบ หรือ เพื่อกำหนดนโยบายหรือวางแผนการพัฒนาการศึกษาต่อไป

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น รายละเอียดดังนี้
  - 1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
  - 1.2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 คน โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)
  - 1.3 สังเคราะห์องค์ประกอบจากข้อ 1.1 และ 1.2 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสังเคราะห์ร่วมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วกำหนดแนวคิดในการร่างรูปแบบ

2. การร่างและพัฒนาแบบ รวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 การร่างแบบโดย ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาประกอบการร่างแบบโดยนำผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ข้อมูลและร่างแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

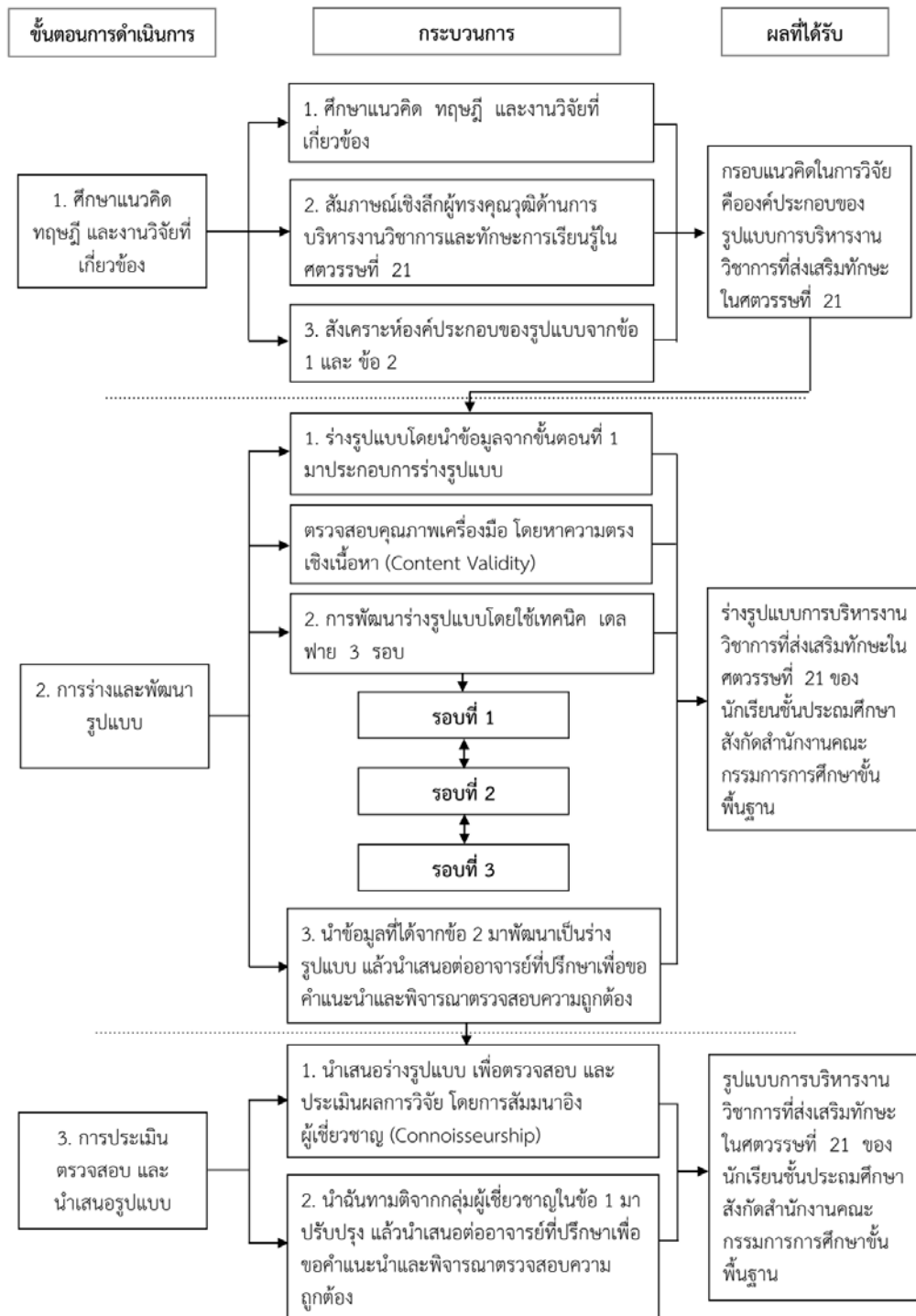
2.2 การพัฒนาแบบ ผู้วิจัยนำร่างแบบที่ได้ในข้อ 2.1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความคิดเห็น 3 ฉบับ โดยรอบที่ 1 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์แล้วสร้างแบบสอบถามฉบับที่ 2 รอบที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างจากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) มีเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบของลิเคิร์ท (Likert, 1967) นำไปสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มเดิมรอบที่ 3 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หามัธยฐาน (median) พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของกลุ่มเพื่อนำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามฉบับที่ 3 แล้วนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม ให้พิจารณาข้อที่มีมัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและมีพิสัยระหว่างควอไทล์ 1.50 ลงมา ซึ่งเป็นคำตอบของกลุ่ม โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาและทบทวนคำตอบของตนเองว่าจะยืนยันคำตอบหรือปรับเปลี่ยนคำตอบอีกครั้ง

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบมาพัฒนาเป็นร่างแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง

3. การประเมินตรวจสอบ และนำเสนอแบบ รวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของร่างแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยจากขั้นตอนที่ 2 มาตรวจสอบและประเมินผลการวิจัย ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบ และประเมินผลการวิจัย ตามกรอบการประเมินแบบ 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์

3.2 ผู้วิจัยนำผลจากฉันทามติของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในข้อ 3.1 มาปรับปรุง แก้ไขร่างแบบแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องจนได้รูปแบบที่สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำเสนอแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปว่า ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน สามารถแสดงเป็นแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ แสดงขั้นตอนการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการวิเคราะห์

เนื้อหาเชิงทฤษฎี และวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า องค์ประกอบ มีจำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร การนิเทศการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานวิชาการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 6 องค์ประกอบ 53 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารหลักสูตร มีตัวแปร จำนวน 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาบุคลากร มีตัวแปร จำนวน 11 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 การนิเทศการศึกษา มีตัวแปร จำนวน 9 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ มีตัวแปร จำนวน 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ มีตัวแปร จำนวน 8 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 6 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 9 ตัวแปร

3. การประเมินรูปแบบการบริหาร งานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ จำนวน 6 องค์ประกอบ และตัวแปร 53 ตัวแปร ทั้งหมดนั้น มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร การนิเทศการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนงานงานวิชาการ การประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2009) ด้านระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นระบบที่เน้นเรื่องทักษะในศตวรรษที่ 21 การประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 และบรรยากาศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับอมลรดา พุทธิพันธ์ (2561) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มี 4 องค์ประกอบหลัก โดยทุกองค์ประกอบ มีความเหมาะสมทุกตัวบ่งชี้

และองค์ประกอบที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ องค์ประกอบที่ 2 ภารกิจและขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การแนะแนวการศึกษา และการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วยตัวแปร จำนวน 8 ตัวแปร ทั้งนี้เพราะ ในการบริหารงานวิชาการ หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเสมือนตัวแม่บทหรือหัวใจของการศึกษาที่ถือเป็นหลักสำคัญในการวางแผนทางการจัดการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม ทันต่อเหตุการณ์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ที่สำคัญต้องสอดคล้องกับบริบท และความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556) ได้ให้ข้อเสนอในการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ออกเป็น 3 ประการ คือ การทำหลักสูตรให้กระชับ โดยเน้นแนวคิดและคำถามสำคัญ การบูรณาการกระบวนการคิดขั้นสูงเข้าไปในหลักสูตรตามแนวทาง“หลักสูตรช่างคิด” และการจัดหลักสูตรในเชิงบูรณาการระหว่างสาขาวิชามากขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วยตัวแปรจำนวน 11 ตัวแปร ทั้งนี้เพราะว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานวิชาการ และสถานศึกษาจะต้องจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความคิด ความสนใจของผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิด การประยุกต์ความรู้มาใช้จัดกิจกรรมให้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติผสมผสานความรู้ต่าง ๆ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทุกสถานที่แต่การที่สถานศึกษาจะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาประสิทธิภาพของครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ก่อน เพราะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนวิธีการของการศึกษา คือเปลี่ยนเป้าหมายจากให้ความรู้ไปสู่ให้ทักษะ เปลี่ยนจากครูเป็นหลัก เป็นผู้เรียนเป็นหลัก ฉะนั้นครูแห่งศตวรรษที่ 21 จึงต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของธานินทร์ ปัญญาวัฒนกุล (2560) ที่พบว่า การพัฒนาครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองในเรื่องใหม่ๆ โดยเฉพาะประเด็นการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับแนวคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2009) ตามระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในด้านการพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21) ที่ต้องพัฒนาให้ผู้สอนเห็นรูปแบบการบูรณาการทักษะ เครื่องมือ และวิธีสอนแห่ง ศตวรรษที่ 21 ในชั้นเรียน สร้างความสมดุลระหว่างการสอนโดยตรงและการสอนแบบโครงงาน แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนา

และปลูกฝังความสามารถของผู้สอนในการค้นหาวิธีการเรียนรู้ สถิติปัญญา จุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนได้หลากหลาย เพื่อการเข้าถึงผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน

องค์ประกอบที่ 3 การนิเทศการ ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร ทั้งนี้เพราะว่า การนิเทศการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีในสถานศึกษา เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการแนะนำ ช่วยเหลือบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการจัดการเรียนการสอน ระบบการนิเทศที่ดีจะสามารถพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนในฐานะเป้าหมายเพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน (2561, หน้า 21) ที่เสนอแนวทางนิเทศการศึกษายุค 4.0 ว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการนิเทศในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งเสริมภาวะผู้นำครู ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายการนิเทศและฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานักศึกษาให้มีภาวะผู้นำครูและการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นำการจัดความรู้มาเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดและสร้างสรรค์การนิเทศในศตวรรษที่ 21 พัฒนาเครือข่ายการนิเทศใช้ระบบสารสนเทศและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นประโยชน์ต่อการนิเทศ พัฒนาภาวะผู้นำครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลการดำเนินงานวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร ทั้งนี้เพราะว่า องค์ประกอบด้านการประเมินผลการดำเนินงานวิชาการเป็นการกำหนดแนวทางกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลตามแผนงานบริหารวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 47) ที่ระบุว่า กลยุทธ์ทางการประเมินผลสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงาน การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน และการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st century skills, 2009) ในด้านการประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการสร้างความสมดุลในการประเมินระหว่างการสอบแบบอิงมาตรฐานที่มีคุณภาพสูง การประเมินระหว่างเรียน และการประเมินสรุปรวม ที่มีประสิทธิภาพโดยเน้นข้อมูลการให้ย้อนกลับที่บูรณาการในการเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อสมรรถนะของผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยประเมินอย่างสมดุล ทั้งการประเมินระหว่างเรียนและการประเมินสรุปรวม การพัฒนาและสร้างแฟ้มสะสมงานที่สมดุลเพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบการศึกษาในระดับสูงของผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 5 การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร ทั้งนี้เพราะว่าการที่สถานศึกษาจะดำเนินงานวิชาการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย สร้างเครือข่ายการดำเนินทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการประสานงานภายในและภายนอก ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการบริหารงานวิชาการ

ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการสนับสนุนส่งเสริมงานวิชาการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และจัดบรรยากาศทางวิชาการให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ปฏิบัติงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจะสามารถนำสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับแนวคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st century skills, 2009) ในระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการสนับสนุนทรัพยากรบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ทำให้ให้นักการศึกษาได้ร่วมมือ แลกเปลี่ยนการปฏิบัติที่ดีและบูรณาการ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในห้องเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ในบริบทจริงจากสังคม สร้างการเข้าถึง เครื่องมือ เทคโนโลยี และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เท่าเทียมกัน และออกแบบสถานที่ในการ จัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งรายบุคคลและแบบกลุ่ม

องค์ประกอบที่ 6 การประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยตัวแปร 9 ตัวแปร ทั้งนี้เพราะว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ โดยมีการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพซึ่งมีหลักการสำคัญ ๆ ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษา หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล เพื่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัดของการ จัดการศึกษา สอดคล้องกับ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2549, หน้า 3) ได้เสนอหลักการสำคัญของการ ประกันคุณภาพการศึกษาไว้ 6 ประการ คือ การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร และบุคลากรในพื้นที่ การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกขั้นตอน การดำเนินงานสามารถ ติดตามและตรวจสอบได้ การรายงานสู่สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับนเรศ สติยพงศ์ (2561, หน้า 358–369) ที่กล่าวถึง การประกันคุณภาพโรงเรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 และศตวรรษที่ 21 ว่า หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินจะต้องคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาตลอดจน บริบทในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ กระบวนการบริหารจัดการการศึกษาจะต้องคำนึงถึงโจทย์ในการ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ตอบโจทย์ยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 และศตวรรษที่ 21 โดยกำหนด มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกด้าน เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ นักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิจัยด้วยเทคนิคเดล ฟาย จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ในประเด็นความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักและตัว แปรของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ซึ่งมี องค์ประกอบ จำนวน 6 องค์ประกอบและตัวแปรย่อย 53 ตัวแปร โดยองค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้และ

พัฒนาบุคลากร มีจำนวนตัวแปรมากที่สุด จำนวน 11 ตัวแปร รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 3 การนิเทศการศึกษา มีจำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 การประกันคุณภาพการศึกษามีจำนวนตัวแปร 9 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 1 การบริหารหลักสูตร มีจำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 4 การประเมินผล การดำเนินงานวิชาการ จำนวน ตัวแปร 8 ตัวแปร ผลการวิจัยเดลฟายรอบที่ 2 พบว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน มีความคิดเห็นต่อข้อความนั้นๆ สอดคล้องกันว่าตัวแปรทุกตัวแปรมีความเหมาะสม และผลการเดลฟายรอบที่ 3 พบว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พิจารณาผลการได้ฉันทามติจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทุกตัวแปร

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ นันธิรัตน์ พิระพันธุ์ (2557) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และการบริหารการใช้เทคโนโลยีและการวัดผลประเมิน การเสริมสร้างคุณลักษณะ ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ภาวะผู้นำ รู้เท่าทัน การมีวิสัยทัศน์ การจัดการเรียนการสอนจากการปฏิบัติจริง การสะท้อนกลับ โดยรูปแบบการเสริมสร้างการคิด การทำงาน การใช้เทคโนโลยี และออนไลน์ (Olsen, 2010); วิภาวี ศิริลักษณ์ (2556); สุกัญญา งามบรรจง (2559); รุ่งฤดี กล้าหาญ (2558); วรลักษณ์ คำหวาง (2560) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบ พัฒนาตัวบ่งชี้ และใช้คู่มือการปฏิบัติทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ให้มีความสุข รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรส่งเสริมสนับสนุนอย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดนโยบาย และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพื้นที่จริงในการเรียนรู้ โดยปรับให้เป็นห้องเรียนที่มีชีวิต และสอดคล้องกับเอกชัย พุทธสอน (2557) ที่ศึกษาเรื่อง แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ ใช้แบบวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามตามวิธีวิจัยแบบเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 ท่าน แล้วนำมาสรุป ได้ฉันทามติจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอแนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยการตรวจสอบและประเมินผลแนวโน้มจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน ผลการวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์เช่นกัน

3. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถม ศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ สรุปผลการประเมินขององค์ประกอบทุกตัวแปรทั้ง 6 องค์ประกอบ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทุกองค์ประกอบและทุกตัวทุกแปรขององค์ประกอบของรูปแบบการวิจัย สอดคล้องกับสุเทพ ตระหง่าน (2559) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) 2 รอบ และนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยการตรวจสอบและประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยการสอบถามความคิดเห็นกับผู้บริหารสถานศึกษา 10 คน ครูผู้สอนในสถานศึกษา 10 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บรรจุเป็นนโยบายและจุดเน้นด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยในศตวรรษที่ 21

1.2 ภาครัฐ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา สามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ทิศทางการพัฒนา และแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา อาทิ โรงเรียน สถาบันการศึกษา ผู้บริหารสามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาไปเป็นแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

1.4 ผู้ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา สามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับปฐมวัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรศึกษาการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน. (2561). การนิเทศการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(1), 6-22.
- ธานินทร์ ปัญญาวัฒนากุล. (2560). *การพัฒนาครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนขนาดเล็กของอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นเรศ สถิตยพงศ์. (2561). การประกันคุณภาพโรงเรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 และศตวรรษที่ 21. *วารสารเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(3), 345-364.
- นัทธิรัตน์ พิระพันธุ์. (2557). การพัฒนารูปแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 25(3), 19-34.
- รุ่งฤดี กล้าหาญ, และคนอื่นๆ. (2558). การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 17(2), 21-33.
- วรลักษณ์ คำหว่าง. (2560). *การศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมา จล.
- วิเชียร ไชยบัง. (2556). *วุฒิภาวะของความเป็นครู*. บุรีรัมย์: เรียนนอกกะลา.
- วิภาวี ศิริลักษณ์. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2551). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). *ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างความ รับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, และคณะ. (2556). *โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ เกิดความรับผิดชอบ*. สืบค้น 30 มีนาคม 2561, จาก [http://tdri.or.th/priority-research/ educationreform](http://tdri.or.th/priority-research/educationreform)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2549). *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษารอบและแนวทางดำเนินงาน*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยแนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและ การเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- สุกัญญา งามบรรจง. (2559). *การพัฒนาแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุเทพ ตระหง่าน. (2559). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- อมลรดา พุทธินันท์. (2561). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกชัย พุทธสอน. (2557). *แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.
- Olsen, J. L. (2010). *A grounded theory of 21st century skills instructional design for high school students*. West Hartford: University of Hartford.
- Partnership for 21st Century Skills. (2009). *Framework for 21st century learning*. Retrieved December 23, 2021, from http://www.p21.org/storage/documents/P21_Framework_Definitions.pdf

THE CAREER DEVELOPMENT APPROACH: ENABLING THE MARINE DEPARTMENT PIER STAFF IN BANGKOK TO DEVELOP ENGLISH COMMUNICATION SKILLS

Piyanuch Thongtua, Chalong Tubsree and Thong-in Wongsothorn

The Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy in Human Resource Development

Faculty of Education Burapha University, Thailand

E-mail address: piya1128@yahoo.com

วันที่รับบทความ (Received) 14 สิงหาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 15 สิงหาคม 2562

Abstract

The objectives of this research and development study were to 1) Study the communication related problems of pier staff who serve foreign tourists using public passenger boats in Bangkok, 2) develop tools to improve the English communication skills of the pier staff, 3) evaluate the developed processes and tools for developing the staffs' English communication skill, 4) propose guideline on career development to the pier staff. The researcher employed mixed methods research. The research and development consisted of 5 stages: Analysis stage, Design stage, Development stage, Implementation stage, and Evaluation stage. The analysis stage employed a qualitative research method to analyze the communication related problem of the pier staff when they provide service to the foreigners. Qualitative research was also used for developing tools for improving the English communication skill of the pier staff as well as proposing a guideline for developing the career development for the pier staff. A quantitative research method was used for evaluating the developed process and tools for developing the pier staff communication skill.

The sample used to study the problem was 46 staff, the population for the implementation of the developed tools was 60 pier staff. The participants who provided information for the qualitative research part were 8 foreigners who used the pier service in the past. The tools used for the quantitative data collection were questionnaires and an English skill test. The statistics used to analyze the quantitative data generated percentage, mean and standard deviations. The tool for collecting qualitative data was an In-depth interview. The qualitative data analysis was conducted by summarizing important points.

The results of this research were that: 1) 70.50% of the pier staff needed to develop their English communication skills, 67.40% thought the use of a mini-book would help. 2) The process of improving English language skills through self-learning with a mini book and e-learning classes was also appealing. 3) The result after using the developed tools increased English skills by 60.10%. 4) Career development guidelines were: To organize English and Chinese language training courses every 6 months.

Keywords: career development, English communication skill of Marine department pier staff in Bangkok, Improve English in communication

HRD is a framework to help employees develop their personal and organizational skills, knowledge, and abilities. (Heathfield, 2018). HRD is a process of developing and unleashing expertise to improve individual, team, work process, and organizational system performance. HRD efforts typically take place under the additional banners of “training and development” and “organization development” as well as numerous other titles (Swanson & Holton III, 2008).

According to the manufacturer, Tom GPS navigation system, Bangkok was ranked as one of the topmost congested roads, especially during rush hour (Reuters and Bangkok Post, 2017). Therefore, conducting this research to explore the needs of the foreign traveler and the English communication skills of the Marine Department pier staff, then developing approaches and tools to help staff use English more effectively should greatly help them perform their duty more effectively. Moreover, at the same time, this research will help guide the heads of each area to properly and effectively organize activities to develop English communication skills.

Research Objectives

1. To investigate problems in pier operation, career development, and English communication skills of the Marine Department’s permanently hired pier personnel at the Chao Phraya River public boat services in Bangkok.
2. To develop tools for English communication skill development for the Marine Department pier staff.
3. To implement the developed tools and evaluate the English communication tools.

4. To propose career development for pier staff.

English is generally used for communication among people worldwide. Despite the effort of the Thai government on recognizing English literacy as a fundamental education curriculum that requires at least 10 years of exposure to the language, a large number of Thai citizens still cannot communicate in English fluently (Karimova, 2016).

There are many evolutions, changes, and complications in the current society of Information Technology (IT). Accordingly, online learning management is important. Electronic learning (E- Learning) is a new educational concept, that was developed from the advancement of online computing. Today, some of the new online learning methods are, for example, teaching and learning through websites, Computer-Assisted Instruction, Virtual Classrooms, and teaching and learning through WebQuest, an inquiry-oriented format (Zyad, 2016).

E-learning uses the internet as a communication platform for learners and teachers/lecturers through the computer system, *Learning Management Software* (LMS). Learners can learn from anywhere and at any time since there are no limitations of places and time online. Knowledge, in a form of digital content, can be transferred through computer systems, including intranet, extranet, or the internet. Learning through electronic devices can help to further develop learners' thinking skills through its two-way form of communication platform and offering of various styles of learning. It also encourages more critical thinking among the learners (Cavus, Uzunboyulu, & Ibrahim, 2006).

Research framework

The research and development framework was used through five stages of process: Analyze, Diagnose, Plan, Implement, and Evaluation as shown below.

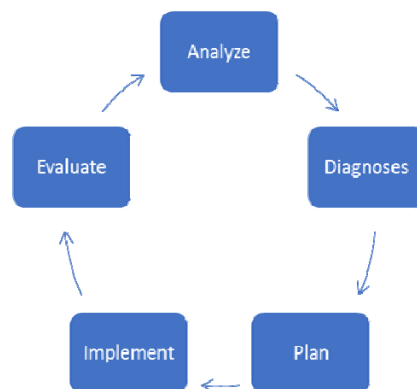

Figure 1 Conceptual Framework. (Susan A.Lynham, 2000.)

The economic aspects related to the study

Thai people are heading towards a greater economic model. Currently in “Thailand 4.0”, according to Suwit’s Inorganic Kasit’s Deputy Minister of Commerce, is an economical period led under the leadership of the Prime Minister, who places great focus on developing a “stable, prosperous and sustainable” nation by creating “internal strength” driven by new ideas. The mission of driving towards the reformation of a “Sufficiency Economy” via a “civil state” is perceived as important when faced with new threats and opportunities within the 21st century. The creative industries and cultural value services such as high-tech design, Business Lifestyle Technology and Tourism Optimization Services are also perceived as needing to progress.

Many countries have imposed new economic models and alternative ways to build wealth in the 21st century, such as in the United States. A “Nation of Makers” in Britain is pushing out new product manufacturers labeled, Design of Innovation, whilst China continues with products labeled, Made in China. By 2025, India and South Korea are also expected to follow suit with their product manufacturer labels (Thairath, 2016).

Thailand’s Economy 4.0 also looks towards the necessary skills to solve issues of unemployment, including work values of analytical thinking, creativity, ability to recognize and evaluate the decision of patriotic services and, mental flexibility. Thus, allowing workers to further progress within their careers (Pisitpaiboon, 2016).

Tatayakavee, the former Secretary of Education, states that employees should be trained to use their thinking skills rather than memorize, including the ability to think critically and rationally. With many Thai people not being able to communicate effectively in English, the matter was brought to the country’s Board of Education. The aim was to create an education development plan, with emphasis on the English language for each of the Thai provinces (Pisitpaiboon, 2016).

With Thailand stepping into the 4.0 era, the country is committed to restructuring its economy towards “innovation driven economies”, where people improve the quality of High Value Services and Service Enhancement in order to meet the global changes in the future.

The organization development model

The ODPS Model shows the five phases of the organization development for the performance process when integrated and supported through leadership. (Swanson, 302)

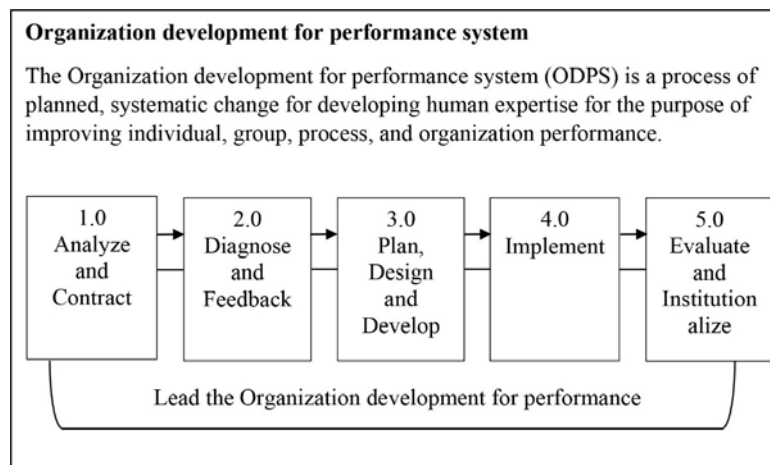

Figure 2 Organization Developments for the Performance System

Source: Susan A.Lynham, 2000.

Significance of the Study

This study contributes solutions to the problems as follows: 1) It builds a good understanding of the problems of the Marine Department pier staff at the Chao Phraya River public boat services when communicating with foreign travelers, to identify and prioritize English training appropriately. 2) Pier staff will receive suitable, English training courses, and improvement of their English skills. They will gain greater confidence when communicating with foreign travelers. 3) Foreign travelers will be provided with good information, good services and safety. 4) The Marine Department will be able to set standards for the pier staff.

Methodology

This research applied research paradigms of constructivism and interpretivism. And discussed research methodology which consists of the research paradigm of constructivism in order to provide the most insightful understanding of the research problem. The questionnaire consists of the gathering of participants' perspectives, data analysis, and the determination of appropriate tools to be used for the improvement of communicative English language skills. Finally, the Chapter describes the ethical protocol of the study to ensure confidentiality of the Marine Department pier staffs.

The researcher has used both qualitative and quantitative research approach for the R&D research.

1. Population for the quantitative research

There are 25 piers controlled by the Marine Department along the Chaopraya River, 22 of the piers have more than 10,000 passengers per year. There are 2 staff per pier, with the addition of 2 supervisors, the total of 46 staff was used as the population of this study.

The piers were as follows:

Sathorn Pier	Oriental Pier	Wat MuangKae Pier
Si Phraya Pier	Marine Dept. Pier	Rachawongse Pier
Memorial Bridge	Pier Rajinee Pier	Tha Tien Pier
Tha Chang Pier	Wang Lang (Siriraj) Pier	Thonburi Railway Pier
PhraPinklao Bridge Pier	Bang Po Pier	Rama 8 Bridge Pier
Thewes Pier	Krung Thon Bridge Pier	Wat Thepnahree Pier
Wat thepakorn Pier	Payap Pier	Irrigation Dept. Pier
KhewKhai Ka Pier	Kiak Kai Pier	Bang Po Pier
Wat Soi ThongPier		

2. Research Participants

Two groups of participants were selected for this study:

Group 1: Participants selected for the questionnaires and interviews.

There were 44 pier staff in Bangkok to provide service about one thousand travelers who use the boat service on a yearly basis, which includes; Sathorn Pier, Oriental Pier, Si Phraya Pier, Marine Dept. Pier, Rachawongse Pier, Memorial Bridge Pier, Tha Tien Pier, Tha Chang Pier, Wang Lang(Siriraj) Pier, Thonburi Railway Pier, PhraPinklao Bridge Pier, Bang Po Pier, Rama 8 Bridge Pier, Thewes Pier, Krung Thon Bridge Pier, Wat Thepnahree Pier, Wat Thepakorn Pier, Payap Pier, Irrigation Dept. Pier, KhewKhai Ka Pier, Kiak Kai Pier and Wat Soi Thong Pier. The addition of 2 supervisors were the population to test the developed tools to increase communication skills in English, 60 peoples provided information for the qualitative research, 8 foreigners who used the pier service in the past to study the need for language communication improvement. Tools used for quantitative data collection included a survey of problems focusing on the needs of staff.

Group 2: Sixty participants who took part in learning via the mini books and e-Learning program.

3. Tools used for the quantitative Research

The tools for the quantitative research were questionnaires, and a mini book. The questionnaire for pier staff was developed by the researcher. It concerned the need for English skills and the preferred way to develop their English communication. Five experts were asked to validate the questionnaire using the IOC approach. It was found that the IOC value was between 0.80 to 1.00. There were 2 parts in the questionnaire; Part 1) Participants' demographic data: years of employment, gender, age, and graduate degree. Part 2) Rating scale about the needs when communicating in English, and the preference towards the learning tools.

The Mini book was also developed by the researcher. The designed mini book (7cmX10cm, 16 pages) was comprised of 30 sets of questions which are commonly asked by foreigners when they use the boat service. The validation of the mini book was conducted by the Marine Department's Head of Area. Changes to content were edited accordingly with a trial run on a staff member who was not working at a pier along the Cho Phraya River, then edited content was added and a re-run trial with a staff member conducted.

The E-learning program was also used as the tools for developing the pier staff English proficiency. The program can be accessed via a mobile device or computer. The staff was providing with username registration. The 30 questions were also present in the e-learning where staff can listen to all answer choices more than once by touching the sentences, then choose their answer by touching the button. There is no time limit for completing the questions. The scores were presented to staff after they have finished 30 questions. The scores from the test is automatically added to the system for research and all questions and answers will be replaced every time they take the test. This was tested by 3 pier staff in the Nonthaburi province, who were not final participants.

4. Data Collection

The data collection of this research comprised of two main parts: Part 1) Quantitative data collection: the researcher administered the first research survey questionnaires; the results were then used to develop the approach and tools to improve English skills. The ODPS model was used to develop the English training tool, implement the training tools and evaluate the results on career development. Part 2) Evaluating the results of the implementation of the developed tools to improve English communication skills. The Mini

book and e- learning lessons were used by the piers during their work hours and at home for a period of three months. Before they used the Mini-books and e-learning lessons, they were asked to take a pretest. After the three-month period, they again were asked to take a post test on English communication ability.

5. The Statistics

In this study, the statistical method used to evaluate the results included frequency, percentage, mean, standard deviation (SD), *t*-test and test paired with Dunnett's T3 detail.

1) Percentages can be calculated from the following equation:

$$P = \frac{x}{n} \times 100 \text{ Percentage}$$

P is Percentage

x is Number of respondents

n is Number of all respondents

2) The average μ , can be calculated as:

μ is Average

Σ is A summary of all data

X_i is the individual data

n is all information

3) Standard deviation (SD)

$$SD = \sqrt{\frac{\sum(X - \bar{X})^2}{(n-1)}}$$

X is Each of

$\bar{X}$ is mean of the sample

n is number of samples

Research results.

The results of the research were that: 1) Staff at the piers needed to develop their English skills at 70.50%. The convenience of using the small booklets was at 67.40 percent. 2) The process of improving English language ability during work hours and out of hours via the mini book and learning through e-learning was one way to achieve the objectives. A sample of the Mini book is shown below,

Figure 3 Mini Book, Front Cover

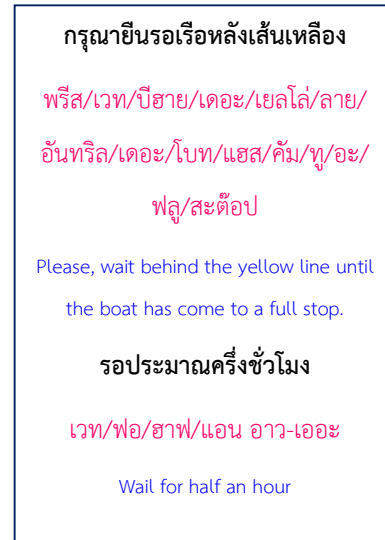

Figure 4 Mini Book, Page 5

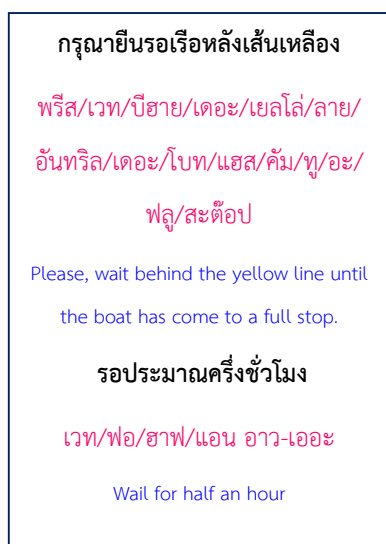

Figure 5 Mini Book, Page 7

Figure 6 Mini Book, Page 13

The e-learning

The pictures below illustrate the e-learning program:

Figure 7 Registration Form

Figure 8 Username Login

Figure 9 Test Questions

Figure 10 Final score

3. The result of using these tools was that they can improve the ability to use the English language by 60.10%.

Table 1 The pier staffs' English communication scores after learning from the mini book.

Pre-test	1 st Score	2 nd Score	3 rd Score	Post test	Improve %
38.78	71.00	86.66	93.22	98.83	60.10

After they were given their mini book, they were encouraged to conduct self-study. They could refer to the mini book many times while they completed the 1st, 2nd and 3rd exercises. They should finish all 3 exercises within 45 days. The post test score recorded mean was 28 from 30.

Table 2 Scores after the pier staff were given the mini book and completed the e-Learning programs

Topic	Mean	SD
1 st exercise	21.3	1.13
2 nd exercise	26.0	0.27
3 rd exercises	28.0	0.26

4. Career development guidelines for pier staff includes having English language training, such as every 6 months and should have other language training which includes Chinese.

After the pier staff received the mini book and completed the e-learning programs. Most of them felt happy and brave enough to communicate with foreigners.

Figure 11 E-learning programs

The effectiveness of the developed approach and the career path of the pier staff.

From this study, results showed that pier staff can significantly improve their English communication skills. Pier staff now had more courage and could effectively communicate with foreign travelers. Not only would this enable the staff to work in a more efficient and happy manner, but also creates a good image for the Marine Department.

From the pier staff who gained higher results, indicated they were happier and more confident when they conversed with foreign travelers. With the development of better pier staff communication skills in English, they could also further their career path in the tourism industry or training new staff from a higher job position.

All the Marine Department pier staff practiced during work in order to gain experience.

Conclusion of the research results

1) Problems with English communication by the Marine Department pier staff at the Chao Phraya River public boat service in Bangkok may arise when communicating verbally in English. Their poor English communication skills stems from their lack of certainty of sentence structure when communicating with foreign travelers. Moreover, they are worried about their inaccurate pronunciation of certain English words. Thus, leading to a lack of confidence when communicating with foreign travelers.

2) The career development approach to improve the English communication skill of the Marine Department pier staff at the Chao Phraya River public boat services in Bangkok are: (1) Develop a mini book with the most commonly used English sentences that are needed when communicating with foreign travelers, and (2) design an e-Learning tool for self-learning.

3) The level of effectiveness of the tools used to improve the communicative English language skill of the Marine Department pier staff at Cha Phraya River public boat services in Bangkok when conversing with foreign travelers was at a satisfactory level. They showed greater confidence when communicating with foreign travelers. All pier staff participating in the study submitted a pre-test score before they were given the mini book. Once they've received their mini book, all staff also studied independently through self-study. They could refer to the mini book at any time when completing their first, second and third exercises. They were given 45 days to complete the three exercises. Research

results shown that most staff had an improved score, when compared to their initial score from the first exercise.

4) Mini Book: The mini book was designed to be convenient and easy to use for the staffs' future use. Following the use of the mini book, they were more confident when conversing with foreign travelers.

Discussion

The problems in pier operation, career development and level of English communication skills of the Marine Department permanently hired personals at the Chao Phraya River public boat services in Bangkok is staffs' Inability to Communicate Effectively in English: This is solely due to the lack of English communication skills of each individual Thai staffs. Following a discussion with staff, who participated in the e-Learning program, many would like to see the program focus on more English listening and speaking training (i.e. daily conversational use, pronunciations). The results are consistent with the findings of Kanlaya (2007) revealed that most TPOs were not satisfied with their poor English listening and speaking skills due to their lack of specific vocabulary while on duty. This dissatisfaction also extended to their knowledge of English when attempting to understand various accents of native English speakers. Besides, the speed of speaking affected their ability to listen and to speak during communication with foreigners.

Most agreed that the English training session should be arranged every six months, for three consecutive days. Each training activity should be conducted in English and only combined with Thai when necessary. If possible, most pier staff would prefer to study with instructors who are native speakers of English, with class size of 7-12 trainees per class. The Marine Department should publish and distribute the mini book to all pier staff. The results are consistent with the findings of Srichitra revealed, the developing guide line, the English oral communication as well as social and cultural training courses for English speaking countries should be provided to improve the potential of front office staff and organizations for offering sustainable services in the future and to prepare the readiness for ASEAN Community in the year 2015. (2014). Bunpa's additional English courses should be provided to the staff. The staff with lower education background should be provided for more opportunity in getting a higher level of education. (2011)

Recommendations

Further research should investigate what specific knowledge and skills were gained through the staffs' experiential learning development, the incorporation of technology in experiential learning to maximize staffs' learning and engagement in online experiential learning environments. Develop more approaches using experiential learning with e-Learning in other languages in order to develop skills, critical thinking and reflection necessary for when the Marine Department undergoes real world evaluation and problem-solving scenarios. This is highly relevant to their career development and life within the dynamic period of Thailand 4.0. In addition, compare the effects of experiential learning from face-to-face activities and mix-method training courses.

References

- Bartram, M., & Walton, R. (1991). *Correction: A positive approach to language mistakes*. Hove: Language Teaching.
- Bunpa. K. (2011). The Study of Fundamental Human Resources Effecting Participatory Ecotourism Management: a case study of Wat Khao community, Kokkloi subdistrict, Takuatung district, Phang-nga province (Research report). Phang-nga: Rajapruk University
- Cavus, N., Uzunboylyu, H., & Ibrahim, D. (2006). The effectiveness of using learning management systems and Collaborative tools in web-based teaching of programming language. *Paper presented at the 3rd International Symposium and Education on Electrical, Electronic, and Computer Engineering (ISEECE 2006), 23-25 November, 2006, Near East University, Lefkoşa, Cyprus*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED503541.pdf>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice, 39*(3), 124-130.
- Guba, E. G. (1990). *The paradigm dialog*. Newbury Park, CA: Sage.
- Heathfield, S. M. (2018). *The balance careers: What is human resource development (HRD)?* Retrieved December 23, 2021, from <https://www.thebalancecareers.com/what-is-human-resource-development-hrd-1918142>
- Hirunthet, W. (2011). *Satisfaction of foreign tourists with the service of tourists police in Khao San Road, Bangkok*. Bangkok: Ratchaphruek College.
- Kanlaya, P. (2007). *The use and the problems of English and intercultural communication Skill of Thai tourist police office*. Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce.
- Karimova, V. (2016). *The English language for global communication: Perspective of youth*. Retrieved December 23, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/311068862_The_English_Language_for_Global_Communication_Perspective_of_Youth

- Lourdunathan, J., & Menon, S. (2005). Developing speaking skills through interaction strategy training. *The English Teacher*, 34, 1-18.
- Lynham, S. A. (2000). *Organization development for performance system*. St. Paul: University of Minnesota Human Resource Development Research Center.
- Marine Department. (2018). *Vision & mission*. Retrieved December 23, 2021, from <http://www.md.go.th/en/index.php/2014-02-21-05-45-11>
- MCLagan, P. A. (1989). *The models: A volume in models for HRD Practice*. Alexandria, VA: American Society for Training and Development,
- Meemak, M. (2002). *An analysis of needs and problems of English for tourist police*. Nakhonpathom: Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pisitpaiboon, S. (2016). *The health promotion foundation, the sustainability os well-being for Thai people*. Bangkok: The Ministry of Public Health.
- Reuters and Bangkok Post. (2017). *Thailand has 'world's most congested traffic'*. Retrieved December 23, 2021, from <http://www.bangkokpost.com/news/general/1201869/Thailand>
- Rubin, H. J., & Rubin, I. S. (2005). *Qualitative interviewing: The art of hearing data* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Srichitra.N. (2014). An analysis of needs, problems, abilities, and forms in using English oral communication of hotel front office staff in Muang district, Loei province. *Journal of Research and Development Loei Rajabhat University*, 9(28), 93-105.
- Swanson, R. A., & Holton III, E. F. (2005). *Research in organizations foundations and methods of inquiry*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- Taraporn, T., Torat, S., & Torat, B. (2014). The development of hotel English training program focusing on task-based instruction to enhance communication skills. *Veridian E-Journal*, 7(5), 205-221.
- Thairath. (2016). *Unlock code "Thailand 4.0" Create a new economy, Transcend the middle-income trap*. Retrieved December 23, 2021, from <https://www.thairath.co.th/content/613903>

- Yusics, U. (2015). *Teacher creativity creating English speaking environment at Islamic senior high school Darul Hikmah Tawang Sari Kedungwaru Tulungagung* (Masters' thesis). Faculty of Tarbiyah and Teacher Training, State Islamic Institute of Tulungagung.
- Zyad, A. (2016). Critical success factors (CSFs) for information technology governance (ITG). *International Journal of Information Management*, 36(6), 907-916

พุทธภาวะในพระคัมภีร์มหายานและความเข้าใจของคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย
เพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม

พระภุคคกร จุฑาเกียรติ และ พินิจ ลาภธนานนท์
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

BUDDHA NATURE IN MAHAYANA BUDDHIST SCRIPTURES AND PERCEPTION
OF CHINESE ORDER OF SANGHA IN THAILAND IN ORDER TO
PROMOTE HUMAN AND SOCIAL DEVELOPMENT.

Phar Kittakorn Jutakiat and Pinit Lapthananon
Master of Arts Program in Human and Social Development, Graduate School,
Chulalongkorn University, Thailand
E-mail address: kittakornju@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 6 มิถุนายน 2563

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 30 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพุทธภาวะที่ปรากฏในพระคัมภีร์มหายานและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นความศรัทธา ศึกษา และปฏิบัติ 2) ศึกษาพุทธภาวะจากความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์มหายานจีนนิกายต่อประเด็นความศรัทธา ศึกษา และปฏิบัติ 3) ศึกษาพุทธภาวะในบริบทของการพัฒนามนุษย์และสังคม โดยดำเนินการวิจัยเอกสารและการวิจัยสนาม โดยการวิจัยเอกสารเป็นการศึกษาจากพระไตรปิฎกพิกายจีนฉบับไทโซ (《大正新脩大藏經》) ปรัชญาปารมิตาสูตร มหาปริณิชาตสูตร และสังฆธรรมปณทริกสูตร ส่วนการวิจัยสนามใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือพระสงฆ์ในคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทยจำนวน 24 รูป เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาเขียนเชิงพรรณนา

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบการเชื่อมโยงระหว่างพุทธภาวะที่เป็นความรู้จากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้า (พระไตรปิฎก) และอรรถกถาของบูรพาจารย์ กับพุทธภาวะที่เกิดจากผู้เผยแผ่หลักคำสอนพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน (ความเข้าใจของพระสงฆ์) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับบริบทการพัฒนามนุษย์และสังคมด้วยการให้ความสำคัญกับการสร้างคุณภาพแห่งจิตใจของคนในสังคมตามความเป็นจริงอย่างเป็นธรรมชาติ โดยบริบทการพัฒนามนุษย์คือการพัฒนาด้านให้รู้ความเป็นตัวของตัวเองและขจัดจิตไม่ให้ความมัวหมองของกิเลส ช่วยให้เกิดการพัฒนาจิตใจที่พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น ในบริบทของการพัฒนาสังคมเมื่อบุคคลสามารถพัฒนาจิตใจเข้าสู่พุทธภาวะจะช่วยให้เกิดกระทำที่ดีงามในสังคมตามกาลและโอกาส ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ในทุกชนชาติศาสนาอย่างไร้ข้อจำกัด ก่อให้เกิดรูปแบบการกระทำของสังคมที่นำมาซึ่งความสงบสุข คือโลกอันผาสุกที่ปราศจากความวุ่นวายภายในจิตใจและภายนอกจิตใจ

คำสำคัญ: พุทธภาวะ พระคัมภีร์มหายาน คณะสงฆ์จีนนิกาย การพัฒนามนุษย์และสังคม

Abstract

This research has 3 main objectives: 1) to study Buddha nature from Mahayana Buddhist scriptures in issues of faithfulness, education, and practice 2) to study Buddha nature from knowledges and comprehension of monks in Chinese Order of Sangha based on issues of faithfulness, education, and practice 3) to study Buddha nature in the contexts of human and social development from knowledges and comprehension of monks in Chinese Order of Sangha. The research was conducted by two main methodologies: documentary research and field research. Firstly, the study aimed to find out concepts and components of the Buddha nature from various Buddhist scriptures: Taisho Shinshu Tripitaka (《大正新脩大藏經》), Heart Sutra, Mahayana Mahaparinirvana Sutra, and Lotus Sutra. Secondly, the field research applied the qualitative research method of in-depth interview to collect data from key informants: hierarchical monks in Chinese Order of Sangha in Thailand. The data were analyzed by using content analysis.

This research finds that the connections between knowledges of the Buddha nature in Tripitaka as well as Buddhist scriptures and the monks' comprehension of the Buddha nature based on the Buddha teachings in Chinese Order of Sangha in Thailand at present can be applied to promote human and social development, particularly on the significance of people's mind development in accordance with the natural truth. Human development find that self-development is self-contemplation and that all human defilements can be removed from the mind. This process can support mind development to be ready for helping other people. In the contexts of social development, when people can develop their mind and access the Buddha nature, they will do good things and actions in every time and chance. This process can be practiced for all nations and religions without any restriction, as well as can promote social actions for global peace of all well-beings without discomposure both inside and outside mind.

Keywords: Buddha Nature, Mahayana Buddhist Scriptures, Chinese Order of Sangha, Human and Social Development

บทนำ

การพัฒนามนุษย์สปีชีส์โฮโมเซเปียนส์ได้วิวัฒนาการจากสปีชีส์เดิมใน 150,000 ปีที่ผ่านมา เมื่อเข้าสู่การปฏิวัติ การรับรู้ทำให้เอาชนะมนุษย์เผ่าพันธุ์อื่น เพราะการใช้ชีวิตอยู่กับความจริงสองด้านคือความจริงทางวัตถุ เช่น แม่น้ำ ต้นไม้ สัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนความจริงอีกด้านคือความจริงตามจินตนาการที่สร้างนิทาน ความเชื่อ เรื่องเล่า เทพนิยาย เงินตรา ประเพณี กฎหมาย สิทธิมนุษยชน บริษัท ประเทศชาติ เป็นต้น ความจริงอย่าง หลังนี้เองเป็นการรับรู้ที่ทำให้เกิดการแรงขับเคลื่อนของโลก ก้าวผ่านการปฏิวัติเกษตรกรรมจนมาถึงยุคปฏิวัติ วิทยาศาสตร์ในปัจจุบันที่การพัฒนาด้านมนุษยธรรมก็เพิ่งเริ่มต้นและเปราะบาง แต่มนุษย์สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างมากมาย เช่น การเปลี่ยนสภาพอากาศด้วยการเปิดเครื่องปรับอากาศทดแทนการทนความรู้สึก ร้อนจนกลายเป็นดังพระเจ้าผู้ครองโลก ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ทำลายล้างระบบนิเวศเพื่อความสะดวกสบาย ความ สนุกสนานอย่างไม่รู้จักพอ นำมาซึ่งความทุกข์ยากทั้งมนุษย์และสัตว์อื่นอย่างมหาศาล ตัวอย่างเช่น ปัญหา ความอดอยากที่ลดลงแต่นำมาซึ่งจำนวนของสัตว์อื่นเสื่อมถอยหรือสูญพันธุ์อย่างรวดเร็ว (ยูวัล โนอาห์ แฮรารี, 2561: 44,565-566) การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสบายส่งผลให้รู้สึกยึดมั่นและสร้างสิ่งต่าง ๆ จนเป็นทุกข์ จากความคิดปรุงแต่ง ทำให้ขาดปัญญาในการรักษาคิดใจในภาวะเดิมแท้ที่เป็นธรรมชาติ นำมาซึ่งการแสดงออก ของจิตใจด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลงที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวันและสังคมในบริบทต่าง ๆ เช่น แม้ว่าเรา จะสะดวกรวดเร็วในการสื่อสารถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนความรู้สึกต่าง ๆ ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารผ่านสื่อ สังคมออนไลน์ แต่เรายังจะขาดการสื่อสารกับจิตใจของตนเอง ทำให้หลงเสพติดการสื่อสารบนโลกสื่อสังคม เพราะความรู้สึกที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์แบบ “Alone together” โดย Sherry Turkle (2012) อธิบายว่าผู้คนมักพอใจในการสื่อสารบนโลกสื่อสังคมระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองหรือการสื่อสารกับคำสั่งระบบ คอมพิวเตอร์ เพราะรู้สึกได้รับการยอมรับมากกว่าการคุยกับบุคคลที่แวดล้อมหรือการเรียนรู้ความรู้สึกของตัวเอง เราเองจึงเกิดความโดดเดี่ยวในจิตใจทั้งที่สามารถติดต่อสื่อสารได้สะดวกมากขึ้น ผู้คนจึงคิดว่าตัวเองทุกข์ เป็นต้น

ผู้มีความทุกข์มักจะหาวิธีการแก้ทุกข์ทางกายตามบริบทสังคม เช่น การออกกำลังกาย การท่องเที่ยว สัมผัสธรรมชาติ การไปจับจ่ายซื้อของ หรือการเข้าศาสนสถานเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เป็นต้น ส่วนการแก้ทุกข์ทาง จิตใจ เช่น การปรึกษาจิตแพทย์ การฟังธรรมเทศนา การทำบุญ เป็นต้น โดยวัดเป็นศาสนสถานที่ถูกเลือก เพื่อแก้ไขความทุกข์ เพราะต้องการพึ่งพื่อนาบุญแห่งพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ในการแก้ปัญหาความทุกข์ ทางกายและทางจิตใจ (เปล่งปัญญา, 2555 : 66-68) พระธรรมซึ่งเป็นหนึ่งในนีนานาบุญคือคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้าที่เผยแพร่สืบทอดต่อกันมาในแต่ละสายปฏิบัติ ทำให้เกิดการแบ่งนิกายจากการตีความหลักคำ สอนที่แตกต่างกัน ส่งผลให้นิกายเถรวาทและมหายานมีแนวทางเผยแผ่คำสอนศาสนากับจุดมุ่งหมายของการ ปฏิบัติที่แตกต่าง (นิโรธ จิตวิสุทธิ, 2557: 26-27) แนวทางการปฏิบัติตามแนวทางพระโพธิสัตว์เพื่อการรู้แจ้ง เป็นพระพุทธเจ้าผู้สละอาตมบริสุทธิปราศจากความทุกข์เป็นแนวทางของนิกายมหายาน รวมถึงการตั้งมั่นนำพา ผู้อื่นไปสู่พุทธภูมิด้วยจึงมีเรียกนิกายนี้ว่า “โพธิสัตว์ยาน” หรือ “พุทธยาน” (คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย, 2517: 1-3) ตัวอย่างเช่น นิกายเซนมีแนวคิดในการยึดพุทธภาวะหรือจิตเดิมแท้เป็นพื้นฐาน โดยการ ถือเอาหลักแห่งการเข้าถึงพุทธภาวะทำให้พ้นจากความทุกข์เป็นมูลฐานของหลักธรรมมากกว่าการศึกษาใน

คัมภีร์ที่เป็นเพียงอุบายในการสอน ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่อาศัยตัวหนังสือเป็นฐาน ชี้นำไปยังใจของคน เห็นสภาวะเดิมจักสำเร็จพุทธะ” (ล.เสถียรสูตร, 2551) คำว่าพุทธภาวะประกอบด้วย 2 ความหมายคือ (1) ภาวะเดิมแห่งพุทธะ หมายถึงสรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนสามารถสำเร็จเป็นพุทธะที่ติดตัวมาแต่เกิดได้ (2) เหตุแห่งพุทธะ หมายถึงสรรพสัตว์ทั้งหลายมีศักยภาพนี้เป็นเหตุให้สำเร็จเป็นพุทธะ เมื่อบุคคลละการยึดมั่นในตัวตนและธรรมที่จักพบความจริงสูงสุดทำให้เข้าถึงพุทธภาวะหรือนิพพานอันสงบสุข ดังโคลงพระพุทธานามหายานกล่าวว่า “一花一世界，一树一菩萨 โลกในหนึ่งดอกไม้ โพธิ์ในหนึ่งต้นไม้ม” สะท้อนให้เห็นถึงผู้ที่เข้าถึงพุทธภาวะย่อมเห็นโลกที่สวยงามตามจริง เมื่อเห็นความจริงในสิ่งเล็กย่อมรู้แจ้งในสิ่งใหญ่ ยามเกิดโพธิ์ย่อมเข้าสู่พุทธะ (释恒清, 1993: 48-49,100) สอดคล้องกับแนวคิดที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า “สันติภาพคือภาวะแห่งสันติ สันติแปลว่าความสงบ ซึ่งความสงบนี้เป็นชื่อของพระนิพพาน” (จิตรกร ตั้งเกษมสุข และธรรมเกียรติ ก็นอริ, 2547) และ “หากเราหวังจะสถาปนาสันติภาพของโลกให้สำเร็จ เราจะต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้สามารถประสบสันติสุขภายในและความสุขที่เป็นอิสระ” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537)

คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทยได้รับสืบทอดพระพุทธศาสนาหายานในหลักคำสอนนิกายเซน โดยการจาริกแสวงบุญมายังประเทศไทยของพระอาจารย์สกลเหิง พระเถระ นิกายเซนฝ่ายใต้ สายหลินจี (临济宗) รุ่นที่ 44 ของประเทศจีน ภายหลังได้รับแต่งตั้งจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะใหญ่สงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย ใน พ.ศ. 2423 ซึ่งเป็นเหตุให้นิกายเซนและคณะสงฆ์จีนนิกายเจริญก้าวหน้าในการเผยแผ่หลักพุทธธรรมหายานในประเทศไทย นำมาซึ่งการดับทุกข์บำรุงสุขแก่บุคคลต่าง ๆ (คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย, 2536: 17) การบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บุคคล 2 ประเภทคือ (1) บุคคลทางโลก เช่น ครอบครัว ชุมชน ประเทศ โลก เป็นต้น (2) บุคคลทางธรรมคือนักบวช โดยความเป็นนักบวชของพระสงฆ์แสดงถึงบทบาทการดำรงชีวิตในหลักธรรมวินัยที่นิกายรับสืบทอดจากพระพุทธ ตลอดจนแนวคิดและเป้าหมายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนิกายนั้น ๆ (คิมูระ ไทเคน, 2561: 124) สะท้อนให้เห็นว่าพระสงฆ์ในคณะสงฆ์จีนนิกายมีหลักปฏิบัติตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ที่มุ่งเน้นให้เข้าถึงพุทธภาวะหรือจิตเดิมแท้แห่งตน ซึ่งการสืบค้นงานวิจัยต่าง ๆ ปรากฏให้เห็นถึงการศึกษาพุทธภาวะในพระคัมภีร์ต่าง ๆ แต่ไม่พบการศึกษาความเข้าใจพุทธภาวะของพระสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทยผู้มีบทบาทในการศึกษาและเผยแผ่พุทธภาวะตามบริบทสังคม ทำให้ขาดองค์ความรู้ที่ชัดเจนซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาและปฏิบัติของผู้สนใจ รวมถึงองค์ความรู้ที่ตอบโจทย์การพัฒนามนุษย์และสังคมตามหลักพุทธภาวะที่ทำให้เกิดการดับทุกข์ของผู้คนและสร้างความสงบสุขอย่างแท้จริง

ดังนั้นการศึกษาวิจัยพุทธภาวะในพระคัมภีร์กับการความเข้าใจของพระสงฆ์หายานจีนนิกายในครั้งนี้ย่อมทำให้ทราบถึงรูปแบบของการศรัทธา การศึกษา และการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงพุทธภาวะในองค์ประกอบของสังคม นำมาซึ่งองค์ความรู้ในการชักนำพุทธศาสนิกชนและบุคคลผู้สนใจให้รู้เห็นและเข้าถึงพุทธภาวะ อันเป็นแนวทางปฏิบัติของนิกายและเป้าหมายของพระพุทธศาสนาหายาน ตลอดจนการเชื่อมโยงพุทธภาวะกับแนว

ทางการพัฒนามนุษย์และสังคมจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการอยู่ร่วมกันของผู้คนอย่างสงบสุขยั่งยืนในสังคม ทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้อย่างไร

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาพุทธภาวะที่ปรากฏในพระคัมภีร์มหายานและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลัก ศรัทธา ศึกษา และปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาพุทธภาวะจากความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์มหายานจีนนิกายต่อประเด็นหลักศรัทธา ศึกษา และปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจของคณะสงฆ์จีนในพุทธภาวะต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม

ระเบียบการวิจัย

การศึกษาประกอบด้วยวิธีการวิจัย 2 รูปแบบ คือการวิจัยเอกสารและการวิจัยสนามด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพุทธภาวะจากพระไตรปิฎกมหายาน พระสูตร พระคัมภีร์ และบทแปลภาษาจีนเป็นภาษาไทยของพระพุทธรูปศาสนานิกายมหายาน เพื่อศึกษาพุทธภาวะในรูปแบบความศรัทธา การศึกษา และการปฏิบัติ โดยเอกสารที่ศึกษาประกอบด้วย (1) พระไตรปิฎกพาทย์จีนฉบับไทโซ (《大正新脩大藏經》) (2) ปรัชญาปารมิตาสูต (3) มหาปริณิชาตสูตร (4) สัทธรรมปุณฑริกสูตร

2. การวิจัยสนาม (Field Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเก็บข้อมูลจากพื้นที่ศึกษาในวัดสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทยในกรุงเทพมหานคร 2 แห่ง คือ (1) วัดมังกรกมลาวาส (2) วัดโพธิ์แมนคุณาราม โดยรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์จำนวน 4 รูป และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในกลุ่มตัวอย่างประชากรพระสงฆ์ผู้เป็นพระเถระและพระอนุเถระ ด้วยหลักการคัดเลือกตามคุณสมบัติผู้ได้เรียนรู้ศึกษาและปฏิบัติพุทธภาวะ รวมทั้งสิ้น 20 รูป คือ พระเถระอนุเถระวัดละ 10 รูป

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเอกสารและงานสนามด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพได้วิเคราะห์อย่างต่อเนืองระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า (triangulation) จากนั้นนำข้อมูลมาแยกแยะและจัดระเบียบเป็นหมวดหมู่เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ได้ด้วยการตีความข้อมูลในรูปแบบอุปนัยที่อธิบายพุทธภาวะในมุมมองของพระสงฆ์และการพัฒนาตนเองและสังคมด้วยการเข้าถึงพุทธภาวะอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อข้อมูลเพียงพอต่อวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยด้วยรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาพุทธภาวะที่ปรากฏในพระคัมภีร์มหายานและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลัก ศรัทธา ศึกษา และปฏิบัติ สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

ประเด็นหลักศรัทธาของพุทธภาวะในพระสูตรและพระคัมภีร์ต่าง ๆ มีคำที่ปรากฏซ้ำที่สะท้อนถึงความหมายของพุทธภาวะ คือภาวะเดิมแท้ที่สะอาดบริสุทธิ์สรรพสัตว์มีอย่างเสมอภาค

ภาวะเดิมแท้ที่มีสะอาดบริสุทธิ์ในพระคัมภีร์อธิบายว่า พุทธภาวะประกอบด้วยสิ่งที่เป็นทั้งเหตุให้เข้าถึงความจริงและเป็นทั้งผลให้ออกจากสิ่งมายาทั้งปวง แม้ว่าเหตุและผลมีลักษณะแตกต่างกัน แต่แท้จริงแล้วก็สิ่งเดียวกัน เพราะเหตุคือการยึดถือตัวตนและความเที่ยงแท้จึงเกิดอวิชากิเลส ทำให้ไม่สามารถเห็นความจริงตามความเป็นเช่น เมื่อเห็นความจริงอันบริสุทธิ์แล้วก็เรียกว่า “การทำให้เข้าถึงพุทธภาวะ” ส่วนผลคือการออกจากการยึดถือตัวตนและความเที่ยงแท้ให้อวิชากิเลสทั้งหลายไม่ครอบงำ ทำให้เกิดความบริสุทธิ์ตามความเป็นจริงที่เป็นเช่นนั้นจึงเรียกว่า “การเข้าถึงพุทธภาวะ” ดังนั้นจึงกล่าวว่าพุทธภาวะทั้งสองลักษณะเป็นความจริงสูงสุด (《大正藏》卷 31: 796 上)

ความเสมอภาคที่สรรพสัตว์ล้วนมีพุทธภาวะอย่างเท่าเทียมกันในพระคัมภีร์อธิบายว่า สรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนมีพุทธภาวะที่สะอาดบริสุทธิ์ แม้ว่าจะไม่บรรลุนิพพานก็ไม่มีเปลี่ยนแปลง เพราะว่าพุทธภาวะสะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากการไม่มีหรือการมี (《大正藏》卷 31: 788 下) บทสนทนาเซน โดยบทสนทนายระหว่างท่านฮุยเหิง (惠能) ซึ่งภายหลังเป็นพระสังฆปริณายกรูปที่ 6 กับท่านหงเหริน (弘忍) ผู้เป็นพระสังฆปริณายกรูปที่ 5 แห่งนิกายเซน สะท้อนถึงความเสมอภาคเท่าเทียมในการเข้าถึงพุทธภาวะของทุกสรรพสัตว์อย่างชัดเจน ความแตกต่างทั้งหลายเกิดขึ้นจากการคิดปรุงแต่งเท่านั้น โดยปรากฏคำสนทนาดังนี้

ท่านหงเหริน: เธอเป็นชาวหลิ่งหนาน เป็นคนป่าเมืองเถื่อนไม่มีการศึกษาแล้วจะสามารถบรรลุพุทธะได้อย่างไรกัน?

ท่านฮุยเหิง: คนเราแบ่งชาวเหนือและชาวใต้ แต่ทว่าพุทธภาวะไม่ได้แบ่งความแตกต่างของทิศเหนือหรือทิศใต้นั้น คนป่าเมืองเถื่อนจะแตกต่างกับท่านก็แต่ในการปรุงแต่งสถานะ แต่ไม่มีความแตกต่างกันในส่วนพุทธภาวะ

(周兵和李欢编, 2011: 89-90)

ประเด็นหลักศึกษาในพุทธภาวะซึ่งปรากฏในพระคัมภีร์มหายานสะท้อนให้ถึงการเรียนรู้แก่นคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อเข้าถึงพุทธภาวะ โดยพระพุทธศาสนามหายานมีแนวคิดในแก่นคำสอนของพระพุทธศาสนา คือความเที่ยงแท้ ความสุข ความเป็นแก่นสาร และความบริสุทธิ์ การเรียนรู้แก่นคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในความจริงทุกสรรพสิ่ง ทุกช่วงเวลา และทุกสถานที่ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในความสะอาดบริสุทธิ์และความเสมอภาคตามความจริง นำมาซึ่งการปฏิบัติหรือการเปลี่ยนเครื่องอาศัยของจิตอันปราศจากการปรุงแต่งความเป็นมายาของสิ่งต่าง ๆ หรือการสร้างทวิลักษณ์ จึงเกิดเป็นอริยปัญญาที่อยู่เหนือความมีและความไม่มี พระคัมภีร์เรียกบุคคลผู้สมบูรณ์แห่งการศึกษานี้ว่าพระพุทธะหรือ

พระโพธิสัตว์มหาสัตว์ เนื่องจากคำสอนในเรื่องความไม่เที่ยง ความทุกข์ ความไม่เป็นแก่นสาร และความไม่บริสุทธิ์เป็นเพียงกุศโลบายในการสอนสรรพสัตว์ผู้เป็นพระสาวก ปัจเจกพุทธะ และปุณณคนพาลให้เข้าใจลักษณะแห่งมายาที่เกิดจากการปรุงแต่งของสรรพสัตว์ ซึ่งมหาปรินิพพานสูตร (《大般涅槃經》) กล่าวว่า

ความหมายแท้จริงสูงสุดคือความไม่มีแก่นสารเรียกว่าการเกิดดับ ความมีแก่นสารเรียกว่าตถาคต ความไม่เที่ยงคือสาวกและปัจเจกพุทธะ ความเที่ยงคือพระธรรมกายของตถาคต ทุกข์คือผู้นอกหลักคำสอน สุขคือนิพพาน ความไม่บริสุทธิ์คือธรรมปรุงแต่งทั้งหลาย ความบริสุทธิ์คือธรรมสูงสุดอันพุทธะทั้งหลายรู้แจ้ง

(《大正藏》卷 12: 407 上)

คัมภีร์รัตนโคตรวิภาค (《宝性论》) อธิบายความเที่ยงแท้ ความสุข ความเป็นแก่นสาร และความสะอาดบริสุทธิ์ของพุทธภาวะที่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ถูกปิดบังไม่ให้สรรพสัตว์เห็นเนื่องจากการกระทำที่แตกต่างกันของผู้ที่บังเกิดการแบ่งสรรพสัตว์ 4 เหล่ากับการปฏิบัติต่อกิเลสทั้ง 9 รูปแบบดังนี้

สรรพสัตว์เหล่าที่ 1 ผู้เป็นปุณณ ปฏิบัติต่อกิเลส 4 ประการ ได้แก่ ประการแรกผู้มีความรักและโลภนอนเนื่องในสันดานเปรียบดังดอกบัวบานก่อเกิดพุทธะ เมื่อบุคคลออกจากการถูกความโลภห่อหุ้มก็ปรากฏให้เห็นความเป็นพุทธะ และเปรียบเทียบลักษณะการบานของความรักและโลภยามแรกเห็นก็เกิดความสุขชอบพอ แต่ยามดอกบัวเหี่ยวเฉาก็เกิดความรังเกียจ ยามเห็นความจริงของมายาก็เกิดความเป็นพุทธะขึ้น ประการที่สองผู้มีความโกรธนอนเนื่องอยู่ในสันดานเปรียบดังน้ำผึ้งบนยอดเขา คือบุคคลผู้ยากจะเข้าถึงรสแห่งความวิมุตติตรัสสน้ำผึ้งบนยอดเขา ประการที่สามผู้มีความหลงนอนเนื่องอยู่ในสันดานเปรียบดังเม็ดข้าวในข้าวเปลือก ประการที่สี่ผู้มีกิเลสอันได้แก่ความโลภ ความโกรธ และความหลงครอบงำจิตใจเปรียบดังทองคำที่ถูกสิ่งที่ไม่บริสุทธิ์ห่อหุ้ม

สรรพสัตว์เหล่าที่ 2 ผู้เป็นอรหันต์ ปฏิบัติต่อกิเลส 1 ประการ คือผู้ไม่รู้จักทำให้อยู่ในความเข้าใจผิดเปรียบดังผู้ยากจนไม่รู้จักคุณค่าในสิ่งของมีที่ตนมีอยู่ โดยสิ่งของมีค่าหมายถึงพุทธภาวะที่อยู่ถูกซุกซ่อนอยู่ในตนอันประกอบไปด้วย 6 ลักษณะได้แก่ สิ่งยากที่จะได้รับ สิ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ ปาฏิหาริย์อันไม่สิ้นสุด กุศลมหาศาลแก่โลก ชัยชนะอันสูงสุด สิ่งที่เหนือโลกธรรม 8 คือ ลาภ เสื่อมลาภ ยศ เสื่อมยศ สรรณุเสริญ นินทา สุข ทุกข์ ดังนั้นเมื่อพุทธภาวะถูกซุกซ่อนทำให้ไม่เห็นจิตเดิมแท้จึงไม่เห็นลักษณะทั้ง 6 อันเปรียบดังสิ่งของมีค่า

สรรพสัตว์เหล่าที่ 3 ผู้เป็นเสขะ ปฏิบัติต่อกิเลส 2 ประการคือ ประการแรกผู้เห็นความจริงและดับความหลงเปรียบดังเมล็ดต้นมะม่วงเติบโตเป็นต้นมะม่วงใหญ่ ซึ่งเมล็ดมะม่วงเป็นดังปุณณ ผู้นอกศาสนา พุทธ สาวก ปัจเจกพุทธะ และพระโพธิสัตว์ เมื่อเกิดความเห็นที่นำไปสู่จิตแห่งการรู้แจ้งทำให้นำไปสู่การทำให้พุทธภาวะงอกเงยเติบโต ประการที่สองผู้ที่ปฏิบัติและดับความหลงเปรียบดังทองคำรูปพรรณที่ขจัดสิ่งปกปิดห่อหุ้มอันสกปรกออก

สรรพสัตว์เหล่าที่ 4 ผู้เป็นพระโพธิสัตว์ ปฏิบัติต่อกิเลส 2 ประการคือ ประการแรกผู้ไม่สะอาดด้วยความหลงเปรียบดังหญิงกาคิดังครมบุตรของพระราชา ซึ่งหญิงกาก็เป็นดังสรรพสัตว์ผู้ประพฤตินิมนต์ตามหลักความจริง ทำให้เกิดการกระทำที่ไม่นำไปสู่การรู้แจ้งพุทธภาวะ โดยเปรียบบุตรของ

พระราชารูปเป็นพุทธรูป เมื่อไม่รู้จักความเป็นพระราชาทำให้การเลี้ยงดูบุตรของพระราชาธิบดีโตเป็นเด็กที่ไม่ดี ประการที่สองผู้สวดบิณฑุ์เปรียบดังทองคำที่ถูกหลอมเป็นรูปพรรณ เมื่อบุคคลสามารถขจัดกิเลสที่ครอบงำจิตเปรียบดังแม่พิมพ์และเข้าถึงพุทธรูปที่มีอยู่ในตนก็พบกับความบริสุทธิ์และเกิดประโยชน์ในการนำพาผู้อื่นเข้าถึงพุทธรูปด้วย

(《大正藏》卷 31: 837-388)

ประเด็นหลักปฏิบัติของพุทธรูปที่ปรากฏในพระคัมภีร์มหายานแสดงให้เห็นถึงการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งพุทธะให้เติบโต ซึ่งมหาปริณิพพานสูตร (《大般涅槃經》) กล่าวถึงผู้ที่อ้างคำตรัสพระพุทธรูปที่ว่า “สรรพสัตว์ล้วนมีพุทธรูป” เขาจึงถือว่าตนเป็นผู้ที่ประเสริฐสูงสุดแล้วนั้นเป็นความเห็นที่ผิดเพราะเขามีได้อบรมเพาะปลูกพุทธรูปนั้นให้เกิดประโยชน์นอกกาย เขาผู้นั้นยังเป็นผู้ไม่รู้เห็นความจริงที่เขาอยู่เลย ดังปุถุชนผู้ไม่สามารถเห็นรากของหญ้าและน้ำใต้ดินฉันใด ผู้นั้นย่อมไม่สามารถรับรู้พุทธรูปได้เพราะเขาเหล่านั้นไม่ได้ปฏิบัติตามมรรคอันประเสริฐฉันนั้น ดังนั้นการปฏิบัติอันถูกต้องจึงเป็นเงื่อนไขของการเข้าถึงพุทธรูป โดยพระสูตรกล่าวเน้นย้ำการยังไม่เข้าถึงพุทธรูปของผู้ไม่ได้ปฏิบัติว่า “หากเปรียบพุทธรูปเป็นรสชาติอันหนึ่งที่ถูกรสชาตินาชนิดของอวิชชาห่อหุ้มไว้ ทำให้ไม่สามารถรับรสแห่งพุทธรูปได้ฉันใด พุทธรูปที่ถูกความมัวหมองของกิเลสอันหาประมาณมิได้ห่อหุ้มไว้จึงไม่สามารถรู้แจ้งได้ในสรรพสัตว์ฉันนั้น” (《大正藏》卷 12: 408 中-下)

พระคัมภีร์แสดงวิธีการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงพุทธรูปหลากหลายวิธี เช่น หลัก 5 ชั้นแห่งการปฏิบัติของสังฆธรรมปุณทริกสูตรที่ท้าวเทียนไทได้แก่ 1) มีความปิติยินดีเมื่อได้สดับสังฆธรรมปุณทริกสูตร 2) อ่านและท่องพระสูตรนี้ 3) เผยแพร่พระสูตรนี้แก่ผู้อื่น 4) การปฏิบัติบารมี 6 ไปในขณะที่ยึดถือพระสูตรนี้ และ 5) การทำบารมี 6 ให้สมบูรณ์ (สุพล เพชรศร, 2543: 180) คัมภีร์พุทธรูป (《佛性論》) สะท้อนถึงหลักปฏิบัติอันเป็นเหตุให้ตั้งอยู่ในโพธิจิตของพระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญในโพธิปักขิยธรรม 37 ประการและบารมี 10 อันเป็นเหตุแห่งโพธิสัตว์ภูมิ 10 ลำดับ (《大正藏》卷 31: 794 上) โพธิสัตว์โกศลมาลากรรมสูตร (《菩薩瓔珞本業經》) กล่าวถึงหลักปฏิบัติของผู้เป็นเสขะที่เริ่มจากการค้นหาโพธิจิตนำไปสู่พุทธรูปอันบริสุทธิ์ ประกอบด้วยคุณธรรม 42 ประการ ได้แก่ ความศรัทธา 10 ประการ การตั้งมั่น 10 ประการ การปฏิบัติ 10 ประการ การทวนกลับ 10 ประการ ภูมิแห่งการปฏิบัติ 10 ประการ และความเป็นอริยะ 2 ประการ (《大正藏》卷 24: 1022 上-中) เป็นต้น แม้ว่าการปฏิบัติจะมีปรากฏอย่างหลากหลาย แต่ทุกแนวทางการปฏิบัติล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการหยุดคิดปรุงแต่งนำไปสู่การปฏิวัติกลับสู่พุทธรูป คือการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งโดยชอบด้วยตนเอง อันเป็นการปฏิบัติของผู้เป็นพระโพธิสัตว์ในระดับโลกุตระ โดยลังกาวดารสูตรกล่าวว่า

เมื่อเห็นว่า ในโลกนี้มีอะไรนอกจากสิ่งที่เห็นภาพแห่งจิตเท่านั้น เพราะความคิดปรุงแต่ง และเมื่อเข้าใจว่า ทวิภาวะเป็นเรื่องของจิตนั่นเอง พระโพธิสัตว์เหล่านั้นจึงเห็นว่า ความคิดปรุงแต่งหยุดปฏิบัติและการและความยึดมั่นถือมั่นไม่ได้มีอยู่จริง เมื่อรู้เห็นดังนี้ จึงเป็นอิสระจากความคิดอันประกอบด้วยความยึดมั่นถือมั่นวัตถุแต่ละอย่างซึ่งเกิดมาจากจิต และเพื่อที่จะให้ได้ประโยชน์และความสุขแก่สรรพสัตว์

(Daisetz, 2553: 203)

ประโยชน์และความสุขของสรรพสัตว์ล้วนเกิดจากความเมตตากรุณาที่เกิดพร้อมปัญญาที่เห็นถึงความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันของสรรพสัตว์ นำมาซึ่งการนำพาผู้อื่นให้เข้าถึงความจริงอันสงบสุขสะอาดปราศจากกิเลส ตัวอย่างเช่น สัทธรรมปุณฑริกสูตรกล่าวถึงหลักปฏิบัติ 4 ประการของพระโพธิสัตว์ผู้รู้แจ้งในพุทธภาวะ ผู้มีมหากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย ผู้มีความสุภาพและความอดกลั้น และผู้เข้าใจศูนยตาธรรมหรือความไม่เป็นแก่นสารของปรากฏการณ์มายาทั้งหลายที่นำมาซึ่งความสงบสุขแห่งตนและผู้อื่น โดยหลักปฏิบัติประกอบด้วย (1) การกระทำอันสงบสุข คือการปฏิบัติที่สุภาพไม่สร้างความหวาดกลัว กระทำทุกอย่างด้วยความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นและการไม่คลุกคลีในบุคคลผู้ไม่รับฟังคำสอน หากบุคคลเหล่านั้นต้องการแสวงหาความจริงจักแสดงตามโอกาสอันเหมาะสมให้เขาและเราตั้งมั่นอยู่ในศูนยตาคือความว่างตามความเป็นธรรมดา (2) การพูดอย่างสงบสุขและอธิบายแต่หลักธรรมที่นำไปสู่พุทธภาวะเท่านั้น ปราศจากการเหยียดหยาม กล่าวติเตียนหรือยกย่องผู้อื่นโดยการออกชื่อ (3) การคิดอย่างสงบสุข ปราศจากความอิจฉา ประจบสอพลอ หลอกลวงดูหมิ่น วิจารณ์การปฏิบัติของเขา เช่น การคิดว่าพวกเขายังห่างไกลจากมรรคและไม่บรรลุโพธิญาณแน่นอน (4) การอธิษฐานอันสงบสุข คือ การเกิดเมตตากรุณาต่อผู้อื่นผู้ไม่เข้าใจหรือไม่รู้ถึงพุทธภาวะและนำพาเขาเหล่านั้นไปเข้าถึงพุทธภาวะด้วยปัญญาของตน (สมาคมสร้างคุณค่าแห่งประเทศไทย, 2542: 323-338)

2. การศึกษาพุทธภาวะจากความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์มหานิกายต่อประเด็นหลักศรัทธาศึกษา และปฏิบัติ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ประเด็นหลักศรัทธาของพุทธภาวะในความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์มีคำที่ปรากฏซ้ำที่สะท้อนถึงความหมายของพุทธภาวะคือความเป็นพุทธะที่เป็นจิตเดิมแท้ของทุกคน ดังคำสอนที่กล่าวว่าสรรพสัตว์ล้วนมีพุทธภาวะ “ความเป็นพุทธะ” หมายถึงความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้รู้แจ้งความเป็นธรรมดาที่อยู่ตามสภาวะธรรมชาติอย่างบริสุทธิ์ใจต่อสรรพสิ่งคือสัตว์ สิ่งของ และโลกต่าง ๆ สิ่งดีชั่ว สิ่งผิดชอบ ความเหมาะสม เหตุผล ไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 อิทัปปัจจยตา 12 รวมถึงความเที่ยง ความสุข ความไม่เป็นแก่นสาร นำมาซึ่งความไม่ประมาทพลาดพลั้งและการปล่อยวางความยึดมั่น ส่วน “จิตเดิมแท้ของทุกคน” คือบุคคลล้วนมีความรู้สึกที่เป็นปกติ เจตสิกที่ก่อให้เกิดความผิดความรู้สึกที่ปราศจากความเศร้าหมองและไม่เป็นโทษของผู้ใดหรือสิ่งใด และความรู้สึกที่บริสุทธิ์ไม่เจือปนด้วยการปรุงแต่งความคิด ไม่ขาวดำ ไม่ชายหญิงซึ่งเป็นศูนยตาที่เหนือการมีและไม่มี ตลอดจนการกลับสู่ความเป็นพุทธะ ดังตัวอย่างคำกล่าวของหลวงจีนชัยภัทร (เสี้ยง้าง) ว่า

ความเป็นพุทธะก็คือการรู้ตนเอง แต่อีกมุมมองหนึ่ง “พุทธะ” คือ การไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน เพราะว่าในสมัยพุทธกาลพระพุทธรูปไม่ได้เป็นอย่างนี้ เรารู้หรือว่าพระพุทธรูปหน้าตาอย่างนี้ แล้วทำไมแต่ละนิกายในพระพุทธศาสนาถึงปั้นพระพุทธรูปไม่เหมือนกัน ถ้าบอกว่าพระพุทธรูปเป็นอย่างนี้ทำไมไม่เหมือนกันทั้งโลกทะเล หรืออย่างคำว่า “พระพุทธรูปเจ้า” “ตถาคตเจ้า” ก็เป็นคำที่สาวกได้ตั้งขึ้นภายหลังเพื่อเรียกหรือแต่งตั้งตำแหน่งพระองค์ขึ้นมา หรือคำว่า “พุทธะ” ก็ดีก็เป็นเพียงคำนามที่ใช้เพื่อเรียกผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานจากกิเลสเหมือนกัน หรือถ้าเราไปศึกษาอีกก็จะพบว่าพระพุทธรูปเจ้าไม่ได้มีแค่องค์เดียว ซึ่งแนวคิดนี้ยังก่อให้เกิดแนวคิดพุทธภาวะ เป็นความเชื่อดั้งเดิมหรือคำสอนของมหานิกายที่ว่าแต่เดิมคนเรามีจิตแห่งพุทธะอยู่ในตัว... เดิมแท้จิตมนุษย์เป็นจิตที่บริสุทธิ์ เมื่อเวลาผ่านไปจิตที่เคยบริสุทธิ์นั้นเริ่มมีสิ่งแปดเปื้อนปนเปื้อนเข้ามา ดังนั้นจึงสรุปว่า

พุทธภาวะ คือ จิตเต็มแท้ที่ไม่มีสิ่งเจือปน ไม่ขาว ไม่ดำ ไม่ชาย ไม่หญิง ไม่มีอะไรเลย หรือกล่าวได้ว่าเป็นจิตแห่งพุทธะ

(หลวงจีนชัยภัทร (เสียด่าง), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562)

ประเด็นหลักศึกษาพุทธภาวะที่ปรากฏในความเข้าใจของพระสงฆ์สะท้อนให้ถึงการเรียนรู้พุทธภาวะจากตัวเราและสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งการเรียนรู้ตัวเราคือการเรียนรู้การเจริญสติ ศีลหลักวินัย สมาธิ การภาวนา และปัญญาทำให้เห็นกิเลสหรือภัยแห่งสังสารวัฏ นำไปสู่การดับหรือการออกจากวงจรอุบาทว์ของสิ่งที่มีโทษทั้งทางกายและจิตใจ ตลอดจนการเรียนรู้และอยู่กับความคิดของตนเองให้มากขึ้น ส่งผลให้การทำกิจวัตรประจำวันที่ดีที่สุดตามธรรมดาหรือธรรมชาตินั้น รวมถึงการปล่อยวางความคิดที่ปรุงแต่งเสริมความธรรมดาให้กลายเป็นสิ่งที่เราอยากให้เป็นมากขึ้น ทำให้เกิดการค้นพบธรรมชาติแห่งพุทธะในตัวเอง เพราะการศึกษาพุทธภาวะก็บอกความหมายในตัวเองว่าเป็นธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะที่ปรากฏอย่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน คือพุทธะไม่ได้หนีไปจากตัวเรา เพราะว่าทุกคนมีจิตแห่งพุทธะ การศึกษาพุทธภาวะยังก่อให้เกิดการเข้าถึงความว่างหรือจิตว่าง คำว่าจิตว่างไม่ใช่จิตที่เหม่อลอย แต่เป็นจิตที่ประกอบด้วยสมาธิตั้งมั่นในสิ่งที่ทำให้เกิดความเท่าทันในการปฏิบัติชีวิต เช่น การมีสมาธิตอนเรียนหนังสือที่เราใช้ทำความเข้าใจจากตัวหนังสือหรือคำที่ครูอาจารย์สอน ปราศจากการเหม่อลอยคิดเรื่องอื่นที่กังวลในอดีตหรืออนาคต เป็นต้น

การเรียนรู้พุทธภาวะจากสิ่งรอบตัวเราคือการเรียนรู้จากความเป็นพุทธะของพระพุทธเจ้าและหลักธรรมคำสอนของพระองค์จากพระสูตรต่าง ๆ เช่น ปรัชญาปารมิตาสูตร โศลกคำสอนของท่านหลักใจไว้ เป็นต้น โดยการหยิบมาลองศึกษาปฏิบัติลองชิมดูว่าผลการปฏิบัติทำให้เห็นความธรรมดาของสรรพสิ่งไหม? จิตสงบไหมนิ่งไหม? รวมถึงการฟังคำสอนของจากพระอาจารย์ผู้สืบทอดคำสอนจากบูรพาจารย์ เช่น สมัยก่อนจะมีท่านเจ้าคุณเย็นเขียวซื้อหูที่ท่านแนะนำสิ่งที่ท่านค้นพบจากการศึกษาปฏิบัติของท่าน หรือวัดในสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ที่มีการเปิดหลักสูตรสอนพุทธภาวะแก่พระสงฆ์และฆราวาสเป็นกิจจะลักษณะ ตลอดจนการศึกษาจากสรรพสิ่งในทุกเวลาและสถานที่ซึ่งปรากฏในชีวิตเรา ตัวอย่างเช่น ประเพณี วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ และสื่อต่าง ๆ สามารถนำมาศึกษาเพื่อให้เห็นความเป็นธรรมดาของสิ่งทั้งหลายได้ทั้งหมดอยู่ที่ตัวเราเองว่าถูกจริตกับสิ่งไหน เช่น การอ่านหนังสือวรรณกรรมอ้างอิงประวัติของพระพุทธเจ้าที่เขียนโดยแฮร์มันส์ เฮสเส ภาพยนตร์ต่าง ๆ หรือเว็บไซต์ธรรมะที่มีการสอนทฤษฎีแนวคิดพุทธภาวะซึ่งถ้าเราหากจะพบว่าสิ่งเรานั้นมีอยู่เยอะ หรือการส่องกระจกแล้วเห็นตัวเรา การอาบน้ำในห้องน้ำ การเข้านอนที่ห้องนอนก็ล้วนสามารถเกิดการศึกษาและปฏิบัติพุทธภาวะได้ทั้งสิ้น ดังตัวอย่างคำกล่าวของหลวงจีนใบฎีกาประสิทธิ์ (เสียดัง) ว่า

เราเรียนรู้สภาวะตรงนั้นและทราบถึงผลก็มาดูแลเหตุที่เราเรียนรู้กับมันอย่างไร เราเรียนธรรมชาติที่มันกระทบกับเราเนี่ย เราอยู่กับมันด้วยอะไรหรือเราอยู่กับมันอย่างไร ตัวอย่างเช่น ท่าน (ตัวผู้สัมภาษณ์) เกลียดฉันทมากเลย แต่ว่าซื้อเฮีย (หลวงพี่) ต้องไปคุยกับท่าน เหตุคือมันต้องไปคุยเพราะว่าเราอยู่ทำงานร่วมกัน แต่ฉันทเกลียดโคตรเกลียดเลยเห็นหน้าแล้วขะแยง พอมันไปอยู่สภาวะที่เหตุทำให้ต้องไปเจอกันเนี่ย เราจะอยู่กับมันอย่างไร เราอยู่กับความเกลียดหรือเราแยกความเกลียดออกจากเหตุไหม ความเกลียดคืออารมณ์ที่เราไปตั้งมั่นขึ้นมาเองตามสภาวะของความโลภ ความโกรธ ความหลงแล้วเราก็ตั้งความเกลียดขึ้นมา ตั้งใจพย

แห่งความเกลียดในความเป็นตัวกูของกูแล้วเราจะแยกมันออกจากสถานะที่เราเริ่มต้นเรียนรู้ธรรมชาติซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะอยู่กับความเกลียดอย่างไรและอยู่กับตรงนั้นอย่างไร เกลียดจึงเลยแต่อยู่ได้ด้วยการแยกมันออกจากกัน คือ แยกความเกลียดออกจากเหตุที่เราต้องเข้าไปคุยกับท่านด้วยเหตุไม่ใช่ความเกลียด เพราะว่าอารมณ์มันก็เป็นเพียงแค่ส่วนประกอบ หากเราอารมณ์เป็นที่ตั้งมันก็จะไม่มีเหตุเพราะว่าอารมณ์มันไปทำลายเหตุผล

สรุปได้ว่าการศึกษาหรือปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาก็มีเพียงเท่านี้ ธรรมชาติเกิดขึ้นและดับไป คือธรรมชาติที่ฉันต้องไปคุย คุยกับท่านแล้วการคุยก็จบไป สิ่งใหม่มาก็เรียนรู้กันไปเรื่อย ๆ คือมันจะไม่เป็นแบบ 1 2 3 มันจะเป็นแบบ 1 คือเริ่ม 1 จบ 1 ฉันเริ่มต้นไปพอฉันจบแล้วฉันก็กลับมาอยู่ที่จุดเริ่มต้น เพราะว่าสิ่งที่เกิดมาจากใจฉันก็กลับมาใจ วันนี้ฉันไปจากใจแล้วฉันกลับมาจากใจ คือ ฉัน 1 ไป 2 ฉัน 2 กลับมา 1 ฉันไป 1 ไป 2 ไป 3 แล้วฉันก็กลับมา 3 มา 2 มา 1 เมื่อฉันไป 1 2 3 4 แล้วฉันก็กลับมา 4 3 2 1 ฉันไป 1 แล้วก็ต้องกลับมาอย่างนี้เสมอ จะมาบอกว่าตอนนี้ฉันมีความสุขมากเลยกับเบอร์ 4 แล้วฉันจะแก้ปัญหากับเบอร์ 4 แต่ลืมไปว่าเบอร์ 4 มันเริ่มต้นมาจากเบอร์ 3 แล้วคุณก็ไปแก้ปัญหาคับเบอร์ 4 แล้วก็แก้ปัญหามันไม่ตกหรือไม่จบ เพราะว่าคุณไม่ได้กลับไปสู่ภาวะเริ่มต้นสภาวะจิตเดิมแท้หรือจิตเริ่มต้นของเรา โดยลืมไปว่าเราเริ่มต้นมาจากไหน

(หลวงจีนใบฎีกาประสิทธิ์ (เสี่ยจิ้น), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2562)

ประเด็นหลักปฏิบัติพุทธภาวะที่ปรากฏในความเข้าใจของพระสงฆ์แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาตนเองในทุกวันหรือทุกช่วงขณะที่สามารถฝึกฝนได้ ซึ่งสรุปเป็นแนวทางเดียวกันคือการพิจารณาหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับจิตใจให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติของสิ่งทั้งหลาย โดยการปฏิบัติเริ่มจากการตั้งปณิธานของตนเองที่ต้องการเข้าถึงความเป็นพุทธะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ หรือการตั้งปณิธานไปเกิดในดินแดนพุทธเกษตรของพระพุทธเจ้าองค์ต่าง ๆ นำมาซึ่งการสำรวจภายในใจและการสำรวจสิ่งภายนอกจิตใจขณะกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยการทำให้ว่าง การวางใจเป็นกลาง หรือการนำจิตของพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์มาใช้ส่องจิตตนเอง การสำรวจภายในใจ เช่น การพิจารณาความรู้สึกหรือการมีสติตั้งมั่นในสมาธิระหว่างการหายใจ การนั่ง การกระโดด การเดินทาง การเข้าใจความคิดฟุ้งซ่านที่โลก โภธ และหลง เป็นต้น ส่วนการสำรวจสิ่งกระทำภายนอก เช่น การอาศัยตัวอย่างของสิ่งต่าง ๆ เป็นเครื่องมือหรืออาหารทางจิต การนับลูกประคำ การสวดคาถาหัวใจพระอวโลกิเตศวร การทำตามศีลวินัย การร่วมทำสังฆกรรมกิจกรรมอันดีงามร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น ดังคำกล่าวของหลวงจีนภานุวัฒน์ (เสี่ยสก) ว่า

สิ่งที่เราอยากจะค้นพบตามแนวทางการศึกษาปฏิบัติคือความมีสติ ความตื่นรู้ ความไม่ประมาท เมื่อค้นหาแนวทางการศึกษาปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าสอน ชื่อเสี่ย (หลวงพี่) ก็เจอเรื่องสติปัฏฐาน ๔ คือการดำรงสติให้อยู่กับตัวโดยไม่มีกิเลสมาครอบงำด้วยการมีสติอยู่ที่กาย การมีสติที่เวทนา การมีสติที่จิต การมีสติที่ธรรม จะสังเกตได้ว่ากระบวนการของพระพุทธเจ้าในด้านสติปัฏฐาน 4 นั้นเป็นกระบวนการที่สอดรับการเป็นพุทธะอย่างแท้จริง เพราะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการตื่นรู้ การรู้เท่าทันกิเลส ซึ่งเป็นการสร้างเครื่องห่อหุ้มดวงจิตไม่ให้กิเลสมาชนะใจของเรา หลักการดังกล่าวนำไปปฏิบัติตามความเข้าใจในฐานะความเป็นปุถุชนคนธรรมดา ถึงแม้จะเป็นพระสงฆ์แต่ก็ยังถือว่าเป็นสมมุติสงฆ์อยู่ การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเรามักจะบอกว่าเราหนีไม่พ้นเลย

ในสามัญลักษณ์ 3 คือ การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป สังเกตได้อย่างง่ายดายไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ ความรู้สึก หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็อยู่ในลักษณะเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ที่นี้การมีภาวะพุทธะ การตื่นรู้ ความไม่ประมาท เมื่อเรานำสิ่งเหล่านี้เอามาเป็นเครื่องป้องกันตัวเรา เพื่อป้องกันตัวเราในสิ่งที่เราจะทำนั้นคืออะไร มีคุณประโยชน์อย่างไร หากกระทำแล้วจะเกิดความเสียหายอย่างไร คือทำให้เรามีสติพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วน ลึกซึ้งทั้งเชิงลึกและเชิงกว้างมากขึ้น เรานำสิ่งเหล่านี้ที่เป็นคำสอนในเรื่องสติปัฏฐานที่ก่อเกิดพุทธภาวะมาใช้ในชีวิตประจำวันได้บ้าง ไม่ได้บ้างก็อยู่ที่ตัวเรา เพราะว่าเราต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ทุกวันนั่นเอง

(หลวงจีนภานุวัฒน์ (เสี่ยสก), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2561)

3. การศึกษาความรู้และความเข้าใจของคณะสงฆ์จีนในพุทธภาวะต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมสามารถอธิบายได้ดังนี้

การพัฒนามนุษย์และการพัฒนาสังคมด้วยพุทธภาวะเกิดจากการพัฒนาจิตของตนเองนำมาซึ่งสังคมที่สงบสุข การพัฒนาตนเองเกิดจากการรู้ตัวเอง เข้าใจตัวเอง รู้สิทธิ รู้ศักยภาพ รู้ความเป็นพุทธะแห่งตน รู้ความเสมอภาคเท่าเทียมในการเข้าถึงพุทธภาวะของตนและผู้อื่น รู้ว่าทำอะไรอยู่ รู้เหตุตามจริง ตลอดจนการลดความกลัวหรือการทำลายกำแพงในจิตใจของตนเองไปสู่ความกล้าในการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นตามวิธีการที่ดีงามซึ่งตรงกับจิตความชอบและประโยชน์ทางจิตของตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ขจัดจิตไม่ให้ความมัวหมองของกิเลสมาเกาะห่อหุ้มใจตน เป็นการทำให้ตนเองเข้าสู่ความสมบูรณ์ทางจิตใจนำมาซึ่งความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการเรียนรู้และผสมสิ่งที่ขาดในพุทธภาวะให้กับเขาเหล่านั้น

การพัฒนาสังคมเกิดจากความเป็นธรรมดาของสังคมที่เราทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลรอบข้างหรือสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่ง เมื่อบุคคลในสังคมเข้าใจและพัฒนาจิตใจเข้าสู่พุทธภาวะอันเป็นจิตเดิมแท้ซึ่งการกระทำที่ดีงามในสังคมตามกาละโอกาส ดังคนที่ว่ายน้ำแข็งไปช่วยคนตกน้ำฉนั้นนั้น โดยการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการทำตนเองให้ตัวอย่างเป็นการสอนหรือนำพาผู้อื่นที่ดีกว่าการสอนด้วยเสียกระดาก นอกจากนี้เมื่อทุกคนมีสติพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความจริงซึ่งทุกคนสามารถนำมาปฏิบัติได้ในทุกชนชาติศาสนาอย่างไร้ข้อจำกัดและขัดเกลาเรื่อย ๆ จนทุกคนร่วมทำมากขึ้น จักทำให้สังคมนั้น ๆ เกิดความเท่าทันในการดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาทและนำมาซึ่งความสงบสุข ดังตัวอย่างพระโพธิสัตว์กวนอิมปางพันเนตรพันกรที่สะท้อนถึงบุคคลหนึ่งที่ใช้ตาและมือช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น เมื่อผู้อื่นได้รับดวงตาและมือแล้วก็ไปช่วยคนอื่นต่อ ๆ ไป เริ่มจากหนึ่งคนเป็นสอง สองคนเป็นสี่ สี่คนเป็นแปด ซึ่งทวีคูณต่อไปเป็นพันเป็นหมื่นอย่างไม่รู้จบ นอกจากนี้การศรัทธา ศึกษา และปฏิบัติยังก่อให้เกิดรูปแบบการกระทำของสังคมนั้น ๆ ได้ เช่น เราจะเห็นในหนังหรือในวรรณกรรมของจีนที่พระสงฆ์พบกับฆราวาสหรือฆราวาสพบกับพระสงฆ์ล้วนทำความเคารพกันด้วยการกล่าวพระนามพระอมิตาพุทธว่า “อโห มี ทอ ฮุก” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเคารพความเป็นพุทธะที่มีอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่ในประเทศไทยไม่ปรากฏเพราะถูกผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่แบ่งความสูงศักดิ์ระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส

สังคมสงบสุขหมายถึงโลกอันผาสุกที่ปราศจากความวุ่นวายภายในจิตและภายนอกใจเพราะผู้คนในสังคมได้รับการพัฒนาให้รู้เห็นและเข้าถึงพุทธภาวะที่เท่าเทียมเสมอภาคกันในทุกคน ทำให้บุคคลต่าง ๆ รู้

หน้าที่อย่างสอดคล้องกันและกระทำตามความถูกต้องเมื่อนั้นสังคมก็สงบสุข ไม่ขัดแย้งเบียดเบียน เมื่อผู้คนล้วนรู้เห็นและเข้าถึงพุทธภาวะอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาสังคมให้สงบอาจจะไม่ต้องพัฒนาเลย เพราะสังคมสุขในตัวเองแล้ว ดังคำกล่าวของหลวงจีนธรรมรักษ์จีนประจิด (เย็นอี) ว่า

พระโพธิสัตว์เมื่อพยายามฝึกตนอยู่ในสังคมหรือในชีวิตประจำวันของตนก็มักจะพบเจอผู้คนที่มีประสบปัญหาจากความทุกข์ที่ตนพบเจอหรือเคยผ่านมา ก็เกิดความเมตตาที่จะช่วยเหลือเขาด้วยเพราะพระโพธิสัตว์มองว่าผู้อื่นก็มีความสามารถในการเห็นความธรรมดาของสรรพสิ่งและสำเร็จเป็นพุทธะได้ ก็พยายามช่วยเหลือหรือนำความรู้ของตนไปใช้ในสังคมที่ตนอยู่ หรือที่มหายานเรามักกล่าวว่าเป็นการขนสรรพสัตว์จำนวนมากให้ไปสู่พุทธภูมิ เพราะว่าเมื่อเราช่วยเขาหนึ่งหรือช่วยสิบ หนึ่งหรือสิบนั้นเห็นความธรรมดาแล้วก็ช่วยผู้อื่นต่อก็ทำให้สังคมพัฒนาดีขึ้น เนื่องจากผู้คนมีการพัฒนาทางจิตใจที่ดีแล้ว เกิดปัญญาแล้ว ดังนั้นการกระทำเพื่อจุดไฟเผาหัวตัวเองหรือผู้อื่นจึงไม่เกิดขึ้น

ความสงบสุขของสังคม คือ หมู่คนในชุมชนมีความสอดคล้องกันท่ามกลางความหลากหลายในความคิด ทำให้เกิดกิจกรรมในการดำรงชีวิตที่มีความพร้อมเพียงในทางเดียวกัน ไม่ขัดแย้งหรือเบียดเบียนกัน สังคมเราก็เกิดความสงบสุขขึ้น เมื่อเรามีความสงบสุขทางใจเพราะการเห็นธรรมดาของสรรพสิ่งย่อมเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามความแท้จริงของสิ่งนั้น ๆ ไม่ใช่เกิดเพราะเราโกรธ เราโลภ เราหลงผิด เราริษยา เราเครียดแค้น เราถือตัว เราฟุ้งซ่าน เราหวั่น เราลังเลใจ เราไม่ละอาย เราไม่เกรงกลัว เป็นต้น... ดังนั้นการมองเห็นความธรรมดาของสรรพสิ่งที่ผู้คนมีอยู่แล้วในตนเองทำให้เกิดการดำเนินชีวิตด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อสร้างความสงบสุขทางใจจึงเป็นการสร้างสังคมที่สงบสุขอย่างแท้จริง

(หลวงจีนธรรมรักษ์จีนประจิด (เย็นอี), สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2562)

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่าพุทธภาวะที่ปรากฏในพระคัมภีร์มหายานและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลักศรัทธาคือการเชื่อในภาวะเดิมแท้ที่สะอาดบริสุทธิ์สรรพสัตว์มีอย่างเสมอภาคสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tony Sin-Heng See (2016: 47) ที่กล่าวถึงพุทธภาวะในความหมายสิ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ (pure and immaculate) ที่สรรพสัตว์ล้วนมีอยู่ ทำให้กล่าวได้ว่าเขาเหล่านั้นล้วนเข้าถึงความเป็นพุทธะได้

ประเด็นหลักศึกษาพบว่าการเรียนรู้พุทธภาวะเกิดจากการเข้าใจแก่นคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ ความเที่ยงแท้ ความสุข ความเป็นแก่นสาร และความบริสุทธิ์ ซึ่งปรากฏอยู่ในความจริงทุกสรรพสิ่ง ทุกช่วงเวลา และทุกสถานที่ ทำให้เกิดความเข้าใจในความสะอาดบริสุทธิ์และความเสมอภาคได้อย่างถูกต้องตามความจริง นำมาซึ่งการปฏิบัติหรือการเปลี่ยนเครื่องอาศัยของจิตอันปราศจากการปรุงแต่ง สอดคล้องกับโคลกคำสอนของท่านฮุยเญิงผู้เป็นพระสังฆปริณายกรูปที่ 6 แห่งนิกายเซนว่า “โพธิ์ไซ้เดิมไรต้น กระจกยลหามีไม่ แท้จริงปราศสิ่งใด แล้วที่ไหนจะเกิดธุลี” ซึ่งอธิบายว่าสาระทั้งหลายไม่ใช่ตัวตนและไม่ได้ยึดติดในอะไร ๆ อจิตคือการไม่คิด แม้จะเข้าไปข้องแวะกับความคิดก็ตาม การไม่ยึดติดใด ๆ นี้แลคือธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์ (ส. ศิวรักษ์, 2542: 91-92)

ประเด็นในหลักปฏิบัติของพุทธภาวะที่ปรากฏในพระคัมภีร์มหายานแสดงให้เห็นถึงการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งพุทธะให้เติบโต แม้ว่าแนวทางปฏิบัติมีอย่างหลากหลายแต่ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติของพระโพธิสัตว์ในระดับโลกุตระที่หยุดคิดปรุงแต่งทำให้ปฏิบัติสู่พุทธภาวะ ก่อเกิดปัญญารู้แจ้งโดยชอบด้วยตนเอง นำมาซึ่งประโยชน์และความสุขของสรรพสัตว์ด้วยการนำพาผู้อื่นให้เข้าถึงความจริงอันสงบสุขสะอาดปราศจากกิเลส เพราะอาศัยเหตุแห่งความเมตตากรุณาที่เกิดพร้อมปัญญาที่เห็นถึงความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันของสรรพสัตว์ ดังคำกล่าวที่ปรากฏในคำสอนของฮวงโป ผู้เป็นหลานศิษย์ของท่านฮุยเหิงว่า

เนื่องจากจิตคือพุทธะ วิธีที่ฉลาดเพื่อลูถึงสิ่งๆ นี้ก็คือการเพาะให้พุทธะจิตนั้นผลิออกมาให้เห็นเท่านั้นเอง เพียงแต่เธอทำมันให้ว่างจากความคิดปรุงแต่งต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่นำไปสู่การเกิดและการดับอยู่ตลอดเวลา และนำไปสู่ความทุกข์เดือดร้อนใจของสัตว์โลกและโลกอื่นๆ พวกเธอก็จะไม่มีเจตจำนงที่จะต้องมียวิธีปฏิบัติเพื่อการตรัสรู้และอะไรทำนองนั้น นานาชนิดเลย

(ฮวงโป, 2536: 33)

ส่วนพุทธภาวะจากความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์มหายานจีนนิยามต่อประเด็นหลักศรัทธาคือการเชื่อในความเป็นพุทธะที่เป็นจิตเดิมแท้ของทุกคน ดังคำสอนของพระพุทธเจ้าที่กล่าวว่า “สรรพสัตว์ล้วนมีพุทธภาวะ” ซึ่งเป็นคำยืนยันความสามารถเป็นพุทธะของทุกสรรพสัตว์ที่มีอย่างเท่าเทียมกัน ดังผลการศึกษาของจูชงเหมี่ยว (朱松苗) และโฮ่วเสี่ยวปิน (侯晓斌) กล่าวว่าจิตเดิมแท้คือพุทธะ ผู้ส่วนผู้ที่ถูกอวิชากิเลสทอหุ้มจิตใจ ตั้งฝุ่นละอองเกาะจิตให้มัวหมองเกิดเป็นความโลภ ความโกรธ และความหลงในจิต เขาผู้นั้นจะมองไม่เห็น “จิตเดิมแท้” ซึ่งอยู่ภายในตน ดังนั้นเมื่อบุคคลสามารถขจัดความมัวหมองของกิเลสอย่างหมดจดก็จะพบ “จิตเดิมแท้” หรือธรรมชาติแห่งพุทธะที่มีอยู่ในตนเองและทุกสรรพสิ่ง อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงภาวะของการบรรลุ “พุทธภาวะ” หรือ “พุทธจิต” สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าตามแนวคิดของนิยายเซน (2015: 72)

ประเด็นศึกษาพบว่าการเรียนรู้พุทธภาวะโดยอาศัยตัวเราตามสติ ความคิด อารมณ์ และร่างกาย ส่วนการศึกษาจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเราคือสังคัมวัฒนธรรมและสื่อต่าง ๆ นำมาซึ่งปัญญาทำให้เห็นกิเลสหรือภัยแห่งสังสารวัฏ ทำให้ออกจากวงจรอุบาทว์ของสิ่งที่มีโทษทั้งทางกายและจิตใจ รวมถึงการปล่อยวางความคิดที่ปรุงแต่งเสริมความธรรมดาให้กลายเป็นสิ่งที่เรายากให้เป็นมากขึ้นทำให้เกิดการค้นพบธรรมชาติแห่งความเป็นพุทธะในตัวเอง สอดคล้องกับการศึกษาของถาปกรณ กำนิตศรีที่กล่าวว่าสภาพจิตของบุคคลระดับพระพุทธเจ้าผู้ซึ่งได้พัฒนาพุทธภาวะของตนให้ปราศจากอาสวะกิเลสทั้งปวงคือการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้กลายมาเป็นความจริงอันสมบูรณ์ของผู้ที่ปราศจากกิเลสอาสวะอย่างสิ้นเชิง (2552: 26)

ประเด็นปฏิบัติพบว่าการกระทำเพื่อพัฒนาตนเองในทุกวันหรือทุกช่วงขณะที่สามารถฝึกฝนได้ด้วยการพิจารณาหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ ทำให้เห็นความเป็นธรรมดาของสิ่งทั้งหลาย นำมาซึ่งการเข้าถึงพุทธภาวะตามความเป็นจริงในจิตของตนและการปฏิบัติที่เท่าทันต่อเหตุการณ์หรือสภาวะนั้น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิบัติในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สอนให้ผู้คนเข้าใจและสามารถดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ ปราศจากการคิดปรุงแต่งที่นำมาซึ่งอวิชชาและความทุกข์ทั้งหลาย โดยคำสอนของพระองค์แบ่ง

ได้ 2 ลักษณะคือ (1) คำสอนให้เข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของโลก (2) คำสอนที่เป็นแบบแผนการกระทำที่ไม่ขัดต่อธรรมชาติของโลกหรือที่เรียกว่าศีลธรรม (King, 2002: 279-280)

สำหรับความรู้และความเข้าใจของคณะสงฆ์จีนในพุทธภาวะต่อประเด็นการพัฒนามนุษย์พบว่า การพัฒนาตนเองเกิดจากการรู้ตัวเอง เข้าใจตัวเอง รู้สิทธิ รู้ศักยภาพ รู้ความเป็นพุทธะแห่งตน รู้ความเสมอภาคเท่าเทียมในการเข้าถึงพุทธภาวะของตนและผู้อื่น รู้ว่าทำอะไรอยู่ รู้เหตุตามจริง ตลอดจนการลดความกลัวหรือการทำลายกำแพงในจิตใจของตนเองไปสู่ความกล้าในการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นตามวิธีการที่ตรงซึ่งตรงกับจริตความชอบและประโยชน์ทางจิตของตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ขจัดจิตไม่ให้ความมัวหมองของกิเลสเกาะห่อหุ้มใจตน เป็นการทำให้ตนเองเข้าสู่ความสมบูรณ์ทางจิตใจนำมาซึ่งความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการเรียนรู้และผสมสิ่งที่ขาดในพุทธภาวะให้กับเขาเหล่านั้น

การพัฒนาสังคมเกิดจากความเป็นธรรมดาของสังคมที่เราทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลรอบข้างหรือสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่ง เมื่อบุคคลในสังคมเข้าใจและพัฒนาจิตใจเข้าสู่พุทธภาวะอันเป็นจิตเดิมแท้นำมาซึ่งการกระทำที่ตรงตามกาละโอกาส ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ในทุกชนชาติ ศาสนาอย่างไร้ข้อจำกัดด้วยความไม่ประมาทและขัดเกลาก่อนอย่างต่อเนื่อง เมื่อทุกคนร่วมทำมากขึ้นทำให้สังคมไม่ประมาทและเกิดความเท่าทันในการดำรงชีวิต ก่อให้เกิดรูปแบบการกระทำของสังคมนั้น ๆ นำมาซึ่งความสงบสุข สอดคล้องกับผลการศึกษาของไกรฤกษ์ ศีลาคมและศิริวรรณ เกษมศานต์กิตติการ คือเมื่อเราทราบว่ามีมนุษย์มีความสามารถที่จะอยู่บนโลกใบนี้ได้เป็นอย่างดีอยู่เหนือทุกข์ ทำไมเราจึงไม่ใช้ศักยภาพอันนี้ให้เต็มความสามารถของเราในการที่จะเรียนรู้ธรรมะเพื่อจะนำมาใช้ในการดับทุกข์ทางใจของเรา เพราะเราทุกคนมีความสามารถนี้อยู่ในตัว และเมื่อเราได้เรียนรู้ที่จะดับทุกข์ทางใจของตนได้แล้วมีชีวิตที่สงบเย็นได้แล้ว ก็ควรเป็นอย่างยิ่งที่เผยแพร่ความรู้นี้เพื่อให้ผู้อื่นได้ตระหนักรู้ถึงความสามารถของตัวเองว่า ตัวเขาสามารถที่จะเรียนรู้ที่จะอยู่เหนือความทุกข์ได้ในชีวิตปัจจุบันนี้ เมื่อเราทุกคนได้ใช้ศักยภาพอันนี้อย่างเต็มที่แล้ว โลกใบนี้เองที่จะกลายเป็นสุขาวดีพุทธเกษตรอันเป็นดินแดนแห่งความสุขและความบริสุทธิ์ของทุกคน (2535: 130)

การพัฒนาจิตของตนเองและผู้อื่นให้รับรู้และเข้าถึงพุทธภาวะนำมาซึ่งสังคมที่สงบสุข คือโลกอันผาสุกที่ปราศจากความวุ่นวายภายในจิตและภายนอกใจ เพราะผู้คนในสังคมได้รับการพัฒนาให้รู้เห็นและเข้าถึงพุทธภาวะที่เท่าเทียมเสมอภาคกันในทุกคน ทำให้บุคคลต่าง ๆ รู้หน้าที่อย่างสอดคล้องกันไม่ขัดแย้งเบียดเบียน และกระทำตามความถูกต้องเมื่อนั้นสังคมก็สงบสุข สอดคล้องกับผลการศึกษาหลักความสงบสุขในมหาปริณิพพานสูตรที่กล่าวถึงความสุขขั้นต้นที่เกิดจากการปฏิบัติศีล การไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น การมีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเคารพกฎระเบียบสังคม ส่วนความสุขขั้นสูงคือการบรรลุนิพพานได้แก่ ภาวะการปราศจากกิเลสความโลภ ความโกรธ ความหลง นำมาซึ่งความสามัคคีปรองดองและการเกิดสมาธิกับปัญญาในการพัฒนาคุณธรรมอย่างไม่ประมาท (ประยงค์ จันทรแดง, 2560: 151)

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบการเชื่อมโยงระหว่างพุทธภาวะที่เป็นความรู้จากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและอรรถกถาของบูรพาจารย์กับพุทธภาวะที่เกิดจากผู้เผยแพร่หลักคำสอนพระพุทธศาสนาในช่วงปัจจุบันที่ปรากฏในข้อมูลความเข้าใจของพระสงฆ์ในคณะสงฆ์จีนนิกายที่สะท้อนถึงภาวะเดิมแท้หรือจิตเดิมแท้ที่สะอาดบริสุทธิ์ซึ่งปรากฏอย่างเสมอภาคเท่าเทียมในทุกสรรพสัตว์ นำมาซึ่งการกระตุ้นให้เกิดการตื่นรู้ศักยภาพของตนและพัฒนาให้สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นตามหลักพระโพธิสัตว์ ผู้ซึ่งมุ่งหวังช่วยเหลือผู้อื่นด้วยปัญญาอันถูกต้องและความเมตตากรุณาเพื่อให้เขาเหล่านั้นเข้าถึงพุทธภาวะในตนเองโดยปราศจากสิ่งตอบแทน ทำให้เกิดสังคมที่สงบสุขไม่แบ่งแยกขัดแย้งกัน หลักการดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการพัฒนามนุษย์และสังคมด้วยการให้ความสำคัญกับสร้างคุณภาพแห่งจิตใจของบุคคลและผู้อื่นในสังคมตามความเป็นจริงอย่างเป็นธรรมชาติ นำมาซึ่งการลดความขัดแย้งและส่งเสริมความสงบสุขแห่งจิตใจ สำหรับประเด็นการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบพุทธภาวะในความเข้าใจของฆราวาสทำให้สะท้อนปรากฏการณ์ของหลักศรัทธา หลักศึกษา และปฏิบัติที่บุคคลต่าง ๆ ใช้เพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม ตลอดจนการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพุทธภาวะจากแหล่งข้อมูลอื่นที่เป็นพระคัมภีร์ภาษาจีนซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ทำให้เกิดองค์ความรู้และประโยชน์แก่ผู้สนใจในภายหลัง

เอกสารอ้างอิง

ไกรฤกษ์ ศิลาคม, และศิริวรรณ เกษมศานต์กิตติการ. (2535). พุทธภาวะในทัศนะเถรวาทและมหายาน.

วารสารมนุษยศาสตร์, 17(1), 118-131.

คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย. (2517). *โลกพระพุทธศาสนา*. ม.ป.ท.

คณะสงฆ์จีนนิกายแห่งประเทศไทย. (2536). *พระพุทธศาสนามหายาน*. ม.ป.ท.

คิมูระ ไทเคน. (2561). *ประวัติแนวคิดมหายาน* (เลียง เสถียรสุด, ผู้แปล.) (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: สำนักพิมพ์ต้นน้ำ.

จิตรกร ตั้งเกษมสุข, และธรรมเกียรติ กันอริ. (2547). *คู่มือการศึกษาวิถีพุทธ: หยาดเพชร หยาดธรรมภูมิปัญญาเพื่อการศึกษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

ถาปกรณ์ กำเนิดศรี. (2552). *มโนทัศน์เรื่องพุทธภาวะในฐานะรากฐานทางจริยธรรมในพุทธปรัชญามหายาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิโรธ จิตวิสุทธิ. (2557). *นิพพานฉบับพลัน*. กรุงเทพมหานคร: ก้าวแรก.

ประยงค์ จันทรแดง. (2560). การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาในมหาปริณิพพานสูตร. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5(2), 144-158.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2537). *คำปราศรัยในพิธีรับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ*. ปารีส: องค์การยูเนสโก.

- ยูวัล โนอาห์ แฮรารี. (2561). *เซเปียนส์ ประวัติย่อมนุษยชาติ* (นำชัย ชีววิวรรธน, ผู้แปล.). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ยิปซี กรุ๊ป จำกัด
- ล.เสถียรสุด. (2551). *สนทนาเรื่องนิกายเซ็น*. กรุงเทพมหานคร: ไทยรายวันการพิมพ์.
- สมาคมสร้างคุณค่าแห่งประเทศไทย. (2542). *สัทธรรมปุณทริกสูตร*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์สุภา จำกัด.
- สุรพล เพชรศร. (2543). *สาระสำคัญแห่งสัทธรรมปุณทริกสูตร*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เคล็ดไทย จำกัด.
- หลวงจีนชัยภัทร (เสี่ยจ้าง). (2562, 25 พฤศจิกายน). [บทสัมภาษณ์].
- หลวงจีนธรรมรักษ์จีนประจิต (เย็นอี). (2562, 14 มีนาคม). [บทสัมภาษณ์].
- หลวงจีนใบฎีกาประสิทธิ์ (เสี่ยจิ้น). (2562, 25 มกราคม). [บทสัมภาษณ์].
- หลวงจีนภานุวัฒน์ (เสี่ยสก). (2561, 19 พฤศจิกายน). [บทสัมภาษณ์].
- ฮวงโป. (2536). *คำสอนฮวงโป* (พุทธทาสภิกขุ, ผู้แปล.). กรุงเทพมหานคร.
- Connected, but alone? (2012, February). *TED ideas worth spreading*. Retrieved from https://www.ted.com/talks/sherry_turkle_alone_together
- Daisetz, S. T. (2553). *ลัทธิเต๋าธรรม (พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา), ผู้แปล.)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- King, S. B. (2002). From is to Ought: Natural Law in Buddhassa Bhikkhu and Phra Prayudh Payutto. *The Journal of Religious Ethics*, 3(2), 275-292.
- SEE, T. S. H. (2016). The Doctrine of Buddha-Nature in Mahayana Buddhism. *JlABU*, 9(1).
- 周兵和李欢编. (2011). *千年菩提路—中国名寺高僧* (2). 北京: 国际文化出版公司.
- 大正新修大藏經刊行會. (1988). *《大正新修大藏經》* (简称《大藏經》). 東京: 大藏出版株式會社.
- 朱松苗和侯晓斌. (2015). 论《坛经》中“自心是佛”的思想. *五台山研究*, 72-83.
- 释恒清. (1993). *《佛性論》之研究*. 中印佛學泛論: 傅偉勳教授六十大壽祝壽論文集.

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง

นาวัน นิลแสงรัตน์ สรายุทธ์ เศรษฐขจร และ วิชาน์ สาคูณ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

INNOVATIVE LEADERSHIP DEVELOPMENT OF UNIVERSITY ADMINISTRATORS IN THE CENTRAL PART

Navin Ninsangrat, Sarayuth Sethakhajorn and Wichan Sakhun
Education Faculty Pathumthani University, Thailand
E-mail address: Navin@ptu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 17 ตุลาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 12 พฤศจิกายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง และเพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากร คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลางจำนวน 912 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลางจำนวน 259 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของแอร์และคณะ และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง มี 4 องค์ประกอบ 37 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านบุคลิกภาพมี 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะมี 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสร้างนวัตกรรมมี 11 ตัวบ่งชี้ และ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างทีมงานมี 9 ตัวบ่งชี้
2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง พบว่า ตัวบ่งชี้จำนวน 37 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักผ่านเกณฑ์ทุกตัวบ่งชี้ โดยมีค่าน้ำหนัก ตั้งแต่ .891 - .661
3. กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ประกอบด้วย 1) การเป็นผู้ฟังที่ดี 2) การแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง 3) การกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ที่มุ่งสู่การสร้างนวัตกรรม 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทีมงานและเครือข่าย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การพัฒนา ผู้บริหารมหาวิทยาลัย

Abstract

The purposes of this research were 1) to create innovative leadership elements of the university administrators in the central part. 2) to analyze innovative leadership elements of the university administrators in the central part and 3) to create the strategy development of innovative leadership elements of the university administrators in the central part. This research was mixed research. The population was 912 university administrators and the samples consisted of 259 university administrators in the central part by Hair & Others with simple random sampling. The data analysis was done by mean, standard deviation, exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis.

The research results were revealed as follows,

1. The elements of creating innovative leadership of university administrators in the central part had 4 elements, 37 indicators. The element 1: personality aspect had 8 indicators. The element 2: skill aspect had 9 indicators. The element 3: innovative creation aspect had 11 indicators and the element 4: teamwork aspect had 9 indicators.

2. The results of analyzing the elements of innovative leadership of university administrators in the central part found that all the weight of 37 indicators passed the criterion by having weight value between .891 - .661.

3. The results of creating the development strategy of innovative leadership elements of the university administrators in the central part consist of 1) to be good listeners 2) to search knowledge continuously 3) to focus on the direction and strategy to create innovation and 4) to be a part of teamwork members and network.

Keywords: Innovative leadership, Development, University Administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การส่งเสริมกระบวนการสร้างนวัตกรรมสามารถจะเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ใหม่ที่เพิ่มสมรรถนะการแข่งขันทางธุรกิจขององค์กรซึ่งก็เป็นความสามารถด้านวิสัยทัศน์ของผู้นำในการเล็งเห็นความสำคัญและความกล้าตัดสินใจในการยอมรับนวัตกรรม (Rogers, 1983) เข้ามาใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างศักยภาพอันแข็งแกร่งให้แก่องค์กรเนื่องจากโลกปัจจุบันอิทธิพลของเทคโนโลยีได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย การประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆทำให้ปัจจัยทางธุรกิจขององค์กรแปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนการบริหารองค์กรให้สามารถอยู่รอดได้ในภาวะเช่นนี้จึงถือเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่งดังรายงานผลการวิจัยเชิงสำรวจของไอบีเอ็มโกลบอลซีอีโอในปีค.ศ. 2006 หรือ พ.ศ.

2549 ระบุว่าในปัจจุบันผู้นำหรือซีอีโอ (CEO) ทั่วโลกกำลังวางแผนรับมือการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกโดยตั้งเป้าใช้ “นวัตกรรม” ในการขับเคลื่อนการเติบโตของธุรกิจสร้างความร่วมมือและสร้างพันธมิตรกับผู้นำทางด้านความคิดนวัตกรรม

การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อองค์กรต่างๆ ไม่เว้นแม้กระทั่งองค์กรที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้ว ในขณะเดียวกันหากมองในมุมกลับการเปลี่ยนแปลงนี้ก็สร้างโอกาสใหม่ๆ ทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคลที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติ ดังนั้นการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในองค์กรจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งเทคนิคในการบริหารจัดการ (Management) และความเป็นผู้นำ (Leadership) เพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นการพัฒนาก้าวหน้าเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเช่นกันอันเป็นที่มาของกระแสมหาวิทยาลัยนวัตกรรมที่กลายเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและคุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษา ทั้งนี้การสร้างสรรค่นวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม (อนุสรฯ สุวรรณวงศ์, 2561)

สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาขั้นสูงมีภารกิจในการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชน และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ เจริญทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่เปลี่ยนไปมีผลกระทบอย่างมากต่อการบริหารมหาวิทยาลัยอย่างไม่เคยมีมาก่อน ทำให้มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเพื่อให้สามารถรักษาความเป็นผู้นำทางวิชาการและตอบสนองสังคมส่วนรวมได้ โลกาภิวัตน์ทำให้การอุดมศึกษาเป็นที่ต้องการมากขึ้น เป็นที่คาดการณ์ว่าในศตวรรษที่ 21 จำนวนผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาจะเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ระบบอุดมศึกษาจะเผชิญปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เข้าศึกษาที่การอุดหนุนทางการเงินจากรัฐบาลมิได้เพิ่มเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมในหลายประเทศ การขยายตัวของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนเป็นไปอย่างขาดการวางแผนที่ดี ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายภายในกระทบต่อคุณภาพการศึกษา มุ่งการแสวงหากำไรเชิงพาณิชย์ในระดับอุดมศึกษามากเกินควร ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลร้ายแรงต่อประเทศที่กำลังพัฒนาและกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส และที่สำคัญคือความหมายของคำว่า “มหาวิทยาลัย” (มานิต บุญประเสริฐ และคณะ, 2549: 2)

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเป็นผู้นำทางนวัตกรรมนั้นคือผู้บริหารมหาวิทยาลัย การจัดการศึกษาในสังคมปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางนวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นความรับผิดชอบโดยตรงที่มีความจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำทางนวัตกรรมเป็นอันดับต้น เพื่อให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยกลุ่มดังกล่าวเป็นบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาสามารถบูรณาการนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการต้องมีความคิดในการพัฒนาสิ่งใหม่ให้สอดคล้องกับการ

เปลี่ยนแปลงและต้องมีวิสัยทัศน์ในการคิดการตัดสินใจและการสื่อสารเพื่อพัฒนาและสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อความทันสมัยและทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ปัจจุบันเราอยู่ในยุคที่การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี และสร้างผลกระทบรุนแรงมากในหลายวงการ วงการหนึ่งที่เห็นได้ชัดถึงผลกระทบก็คือการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คือ “การศึกษานั้นได้รับผลกระทบสูงมาก แต่คนไม่ค่อยรู้สึก ตัวอย่างเช่น นักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในภาคกลางที่ใช้ระยะเวลา 4 ปีในการเรียนเกี่ยวกับเทคโนโลยี แต่ภายใน 4 ปีของโลกเทคโนโลยีนั้นมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย สิ่งที่เราเรียนมา อาจไม่ได้ใช้แล้ว” ในขณะที่ทุกฝ่ายพยายามรักษาแก่นของการศึกษาในมหาวิทยาลัยในภาคกลาง แต่ก็ต้องไม่ลืมที่จะหาทางออกสำหรับปัญหาที่ท้าทายอย่างการผลิตบัณฑิตให้ตอบโจทย์ตลาดยุคดิจิทัลและเข้ามาเสริม Innovation ecosystem ให้แข็งแกร่ง การมีผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะทำให้ปรับตัวเพื่อที่จะให้ก้าวทันกับนวัตกรรมที่ขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าในสถาบันอุดมศึกษาในภาคกลาง ผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญในการบริหารองค์กรเพราะมีความสำคัญต่อองค์กรมากพอ ๆ กับภาวะผู้นำในองค์กรแห่งนวัตกรรมของผู้บริหารทางการศึกษาจึงต้องมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากผู้นำทั่วไป โดยเฉพาะในสังคมยุคปัจจุบันซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตซึ่งมีความแตกต่างไปจากผู้นำสถานศึกษาโดยทั่วไปในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา รูปแบบวิธีการพัฒนาบริหารจัดการศึกษาซึ่งผู้บริหารในมหาวิทยาลัยจะต้องรับรู้ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพราะสิ่งเหล่านี้ถึงแม้จะไม่มีการเรียนรู้โดยตรงแต่ก็จะต้องเกิดการเรียนรู้เพราะสภาพสังคมเป็นตัวกำหนด นั่นคือ สาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง เนื่องจากในภาคกลางมีสถาบันอุดมศึกษา ทั้งสิ้น 76 แห่ง ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อผลักดันองค์กรทางการศึกษานำไปประยุกต์ใช้พัฒนาตนเองและผู้ร่วมงานให้มีศักยภาพเหมาะสมกับสถานศึกษาและสามารถสร้างความโดดเด่นทางการศึกษาท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง
3. เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒน่องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 ด้านบุคลิกภาพ
- 1.2 ด้านทักษะ
- 1.3 ด้านการสร้างนวัตกรรม
- 1.4 ด้านการสร้างทีม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลางจำนวน 76 มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยละ 12 คน รวมจำนวน 912 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลางจำนวน 259 คนการคัดเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)ตามเขตการปกครองเป็นชั้น ต่อจากนั้นผู้วิจัยนำไปทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก โดยใช้เกณฑ์ของแฮร์และคณะ (Hair & Others. 2010: 111)

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทราบถึงการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยในภาคกลางสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูล เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำเพื่อสามารถบริหารจัดการในหน่วยงานให้เกิดประโยชน์ต่อไป
2. มหาวิทยาลัยสามารถนำการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลางไปใช้ในการฝึกอบรมผู้บริหารในระดับต่างๆ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการในหน่วยงานให้เกิดประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษา เอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ตลอดจนงานเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ตลอดจนแนวคิดของการพัฒนาตัวบ่งชี้

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้ดำเนินการดังนี้

2.1 กำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง โดยคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิมีดังนี้

2.1.1 เป็นผู้เกี่ยวข้องกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง และผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง การบริหารการศึกษา บริหารโรงเรียนหรือบริหารองค์กร

2.1.3 จบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 เครื่องมือในการสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมาย โดยสัมภาษณ์คนละ 1 ชั่วโมง ผู้วิจัยจดบันทึกและขออนุญาตในการบันทึกเสียงของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยกำหนดประเด็น เรียบเรียงเป็นหัวข้อและสร้างตารางประกอบการอธิบาย

ขั้นที่ 3 กำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง

ผู้วิจัยได้เรียบเรียง สรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง จากขั้นที่ 1 และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ในขั้นที่ 2 นำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามแนวคิด ทฤษฎี

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) สอบถามเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระยะเวลาปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ (Rating Scale) โดยใช้มาตราตามแบบลิเคอร์ท (Likert) (Johnson & Christensen, 2006: 175) โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เป็นการตรวจสอบเครื่องมือว่าตัวบ่งชี้หรือข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เป็นตัวบ่งชี้ได้หรือไม่ มีความชัดเจนในการสื่อความหมายมากน้อยเพียงใด โดยอาศัยการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 การกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยได้นำเสนอคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.2 เป็นคณาจารย์ที่สอนในระดับมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการควบคุมดูแลนิพนธ์ นักศึกษาปริญญาเอก หรือมีตำแหน่งทางวิชาการ

2.3 เป็นผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา

2.4 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรืออดีตผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

2.5 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ที่ถูกกำหนดขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของแบบสอบถามกับปฏิบัติการของตัวประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง โดยใช้ดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Item- Objective Congruence Index : IOC) พบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง มีค่า IOC ตั้งแต่ .60-1.00

2.6 การหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มเป้าหมาย ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น ทำด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง มีค่า 91.10

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง มี 4 องค์ประกอบ 42 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านบุคลิกภาพมี 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะมี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสร้างนวัตกรรม มี 13 ตัวบ่งชี้ และ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างทีมงาน มี 11 ตัวบ่งชี้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง พบว่า ตัวบ่งชี้จำนวน 37 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักผ่านเกณฑ์ทุกตัวบ่งชี้ โดยมีค่าน้ำหนัก ตั้งแต่ .891 - .661 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนัก ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 ด้านบุคลิกภาพ มีตัวบ่งชี้จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า มีจิตใจเปิดกว้างและจิตอาสา (0.891) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด มีมนุษยสัมพันธ์ (0.888) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา และมีปฏิภาณไหวพริบ (0.661) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด

2.2 องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะ มีตัวบ่งชี้จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า การสร้างความไว้วางใจ (0.859) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด การสื่อสารและการถ่ายทอดความคิดสู่การปฏิบัติ (0.858) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง (0.819) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด

2.3 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสร้างนวัตกรรม มีตัวบ่งชี้จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า การมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (0.880) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด การสร้างนวัตกรรมการทำงาน (0.878) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา และการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจในเป้าหมายด้านนวัตกรรม (0.692) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด

2.4 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างทีมงาน มีตัวบ่งชี้จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า การกำหนดเป้าหมายในการทำงานเป็นทีมโดยให้มีหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบด้านนวัตกรรมขององค์กร (0.791) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด การจัดให้มีระบบพี่เลี้ยงและผู้สอนงานแก่สมาชิกในทีมงาน (0.788) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา และการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันของสมาชิกในทีมงาน (0.721) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด

3. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลางที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (หลังปรับโมเดลการวิจัย) พบว่าโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลางที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกันโดยมีค่าดัชนี χ^2 ผ่านเกณฑ์ (0.12) ค่าดัชนี χ^2 / df ผ่านเกณฑ์ (3.37) ค่าดัชนี GFI ผ่านเกณฑ์ (0.96) ค่าดัชนี AGFI ผ่านเกณฑ์ (0.98) ค่าดัชนี IFI ผ่านเกณฑ์ (0.907) ค่าดัชนี RFI ผ่านเกณฑ์ (0.94) ค่าดัชนี CFI ผ่านเกณฑ์ (0.91) ค่าดัชนี NNFI ผ่านเกณฑ์ (0.98) ค่าดัชนี NFI ผ่านเกณฑ์ (0.97) ค่าดัชนี SRMR ผ่านเกณฑ์ (0.031) ค่าดัชนี RMSEA ผ่านเกณฑ์ (0.043)

4. ผลการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีค่าความสัมพันธ์กันในระดับสูงทุกตัว นำมาสรุปเป็นประเด็นสนทนา กลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เพื่อหากลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำ

เชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง

4.1 องค์ประกอบที่ 1 ด้านบุคลิกภาพ 1) เป็นผู้ฟังที่ดี 2) มีปฏิภาณไหวพริบ 3) กล้าเสี่ยง กล้าเปลี่ยนแปลง ส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องว่าเหมาะสมทุกข้อ

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ การนำภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านบุคลิกภาพสู่การเรียนรู้ (Leading Innovative Leadership on Personality to Learning) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาความคิดเชิงนวัตกรรมในงานที่มุ่งเน้นการเปิดใจยอมรับแนวคิด/วิธีการทำงานใหม่ๆ กล้าเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะเรียนรู้ในมุมมองที่หลากหลาย เช่น หากมหาวิทยาลัยของท่านมีปัญหาเรื่องการบริหารบุคคล ท่านจะศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาของมหาวิทยาลัยอื่น ในขณะเดียวกันท่านก็อาจจะพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาขององค์กรเอกชนหรือองค์กรภาครัฐ เพื่อเรียนรู้ว่าองค์กรเหล่านั้นมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไร

4.2 องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะ 1) การแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง 2) การจัดฝึกอบรมและการสัมมนา ส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องว่าเหมาะสมทุกข้อ

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ การนำภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านทักษะสู่การคิด (Leading Innovative Leadership on Skill to Thinking) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นจะทำให้ได้แนวคิด/วิธีการทำงานใหม่ซึ่งการนำมาประยุกต์ใช้ที่ได้ผลลัพธ์ที่ดีนั้นจำเป็นต้องนำผลของการเรียนรู้ที่ได้มาวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งย่อมมีข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไปจึงไม่สามารถนำวิธีการของหน่วยงานอื่นมาปรับใช้ได้ทันที ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องคิดอย่างมีวิสัยทัศน์หรือการคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) ที่สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามหาวิทยาลัยมีจุดเด่นและจุดที่ต้องพัฒนาอะไร โอกาสและอุปสรรคใดบ้าง เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปกำหนดเป็นแผนงาน/กลยุทธ์การพัฒนามหาวิทยาลัยต่อไปต่อไป

4.3 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสร้างนวัตกรรม 1) การกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ที่มุ่งสู่การสร้างนวัตกรรม 2) การสร้างนวัตกรรมในการมีส่วนร่วม 3) การมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม 4) การสร้างนวัตกรรมในการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องว่าเหมาะสมทุกข้อ

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ การนำภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการสร้างนวัตกรรมสู่การพัฒนา (Leading Innovative Leadership on Innovative Creation to Development) บุคลากรต้องมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมและสร้างกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม เมื่อบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยตระหนักถึงประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ การศึกษาเกี่ยวกับศาสตร์แห่งการวิเคราะห์ข้อมูล Data Analytics หรือที่นิยมเรียนกันว่า DATA SCIENCE และ Big Data โดยจะเรียนรู้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างไร รวมถึงเทคนิคที่สามารถนำข้อมูลมาใช้งานได้ แม้กระทั่งขั้นตอนวิธีการทำงานหรือเรียนรู้

เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน สื่อและอุปกรณ์ เป็นต้น เพื่อเปลี่ยนการวิจัยในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นเพียงแค่ ประกอบการประเมินผลการสอนของอาจารย์สู่การพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นนวัตกรรมการสอนใหม่ๆ

4.4 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างทีมงาน 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทีมงานและเครือข่าย 2) การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับสมาชิกในทีม โดยดึงศักยภาพสมาชิกทีมออกมาใช้สร้างนวัตกรรม 3) การกำหนดเป้าหมายในการทำงานเป็นทีมโดยให้มีหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบด้านนวัตกรรมขององค์การ ส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องว่าเหมาะสมทุกข้อ

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ การนำภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการสร้างทีมงานสู่การเปลี่ยนแปลง (Leading Innovative Leadership on Teamwork to Transformation) การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยด้วยแผนงานหรือกลยุทธ์ใหม่ๆ จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงก็จะนำมาซึ่งความขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่ดีจะต้องเริ่มจากกระบวนการปรับทัศนคติเชิงบวกเพื่อให้บุคลากรทุกคนมีทิศทางการทำงานร่วมกันผ่านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีบทบาทในการโน้มน้าวและเจรจาเพื่อให้อาจารย์ทุกคนเข้าใจตรงกันว่าการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นส่งผลกระทบเชิงบวกต่อบุคลากรอย่างไร เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของอาจารย์จะช่วยแก้ปัญหาการจัดการชั้นเรียนได้อย่างไร กลยุทธ์การสอนของอาจารย์ท่านอื่นจะช่วยพัฒนาตนเองอย่างไร แผนงานเชิงนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยนั้นจะส่งเสริมให้อาจารย์ก้าวหน้าได้อย่างไร ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมให้กับมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ควรพัฒนาบุคลิกภาพในด้านการมีปฏิภาณไหวพริบการเป็นผู้ฟังที่ดี และกล้าเสี่ยง กล้าเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บุคลากรในองค์การเกิดความเชื่อมั่นและเลื่อมใสศรัทธาเป็นผลให้การบริหารงานไปสู่ความสำเร็จ

1.2 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลางควรพัฒนาด้านทักษะ โดยเน้นการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการคิดรวบยอดและสรุปความได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งการประสานงานและการอำนวยความสะดวกแก่บุคลากร เป็นผลทำให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ควรพัฒนาด้านการสร้างนวัตกรรม โดยการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจในเป้าหมายด้านนวัตกรรม การกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ที่มุ่งสู่การสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม เป็นผลให้บุคลากรมีความมั่นใจในการทำงาน ผลงานเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

1.4 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ควรพัฒนาด้านการสร้างทีมงาน โดยส่งเสริมให้บุคลากรมีการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เน้นการออกแบบกลุ่มย่อยและกระตุ้นให้สมาชิกทีมงาน

บริหารจัดการโดยให้มีการหมุนเวียนภาวะผู้นำและการประเมินผลสมาชิกในทีมงานเพื่อลดการใช้อำนาจระหว่างบุคลากร

1.5 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคอื่นๆ ควรนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารไปใช้ในการวางแผนพัฒนาฝึกอบรมให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในระดับต่างๆ ให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อไป

1.6 ผู้บริหารในหน่วยงานต่างๆ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เป็นต้น ควรนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยในภาคกลาง ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้กับผู้บริหารองค์การให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2540). รายงานการศึกษาอุตสาหกรรมขนาดย่อมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: แอดวานซ์รีเสิร์ช.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2554). *ก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ: คู่มือสำหรับนักลงทุน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- กรรณิการ์ สุขเกษม, และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *นวัตกรรมการวิจัยวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- กฤษฎ์ อุทัยรัตน์. (2547). *คัมภีร์หัวหน้าบริหารยอดเยี่ยม*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- การปิโตรเลียม. (2548). *ก้าวสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ: Moving Forward to High Performance Organization (HPO)*. กรุงเทพฯ: แปลนกราฟิค.
- กิติ ตยัคคานนท์. (2543). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: แปลงอักษร.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2550). *การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม: แนวคิดและวิธีวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2549). *การจัดการความรู้ในองค์กรและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อบปี้.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). *องค์กรแห่งนวัตกรรม: แนวคิดและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลชลี จงเจริญ. (2561). *เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ชุดวิชา 23728 นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรินทร์ อาสาทรงธรรม. (2548). การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในมิติด้านนวัตกรรม. *นักบริหาร*, 25(2), 21-31.
- จรูญ วงศ์สายัณห์. (2520). *การศึกษากับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

- จารุนันท์ อธิธาว์กุล. (2551). *ผู้นำกับนวัตกรรมองค์กร*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2555, จาก https://www.bangkokbiznews/2008/08/19/news_27056357.php?news_id=27056357
- จิระประภา อัครบวร. (2547). การพัฒนาองค์การตามแนวปรัชญาเต๋า. *วารสารบริหารคน*, 25(2), 67-74.
- จุฑาธิป อีทรเรืองศรี. (2549). *การศึกษาตัวชี้วัดความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกลุ่มพยาบาลโรงพยาบาลกลุ่ม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุรีวรรณ จันทลา. (2557). *การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในธุรกิจแปรรูปอาหาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- เฉลิมพร เย็นเยือก. (2550). ภาวะผู้นำในเชิงนวัตกรรม. *เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจปริทัศน์*, 3(2), 81-93.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2546). *การผลิตชุดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2521). *หลักการเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2561). *การพัฒนาภาวะผู้นำ (Leadership Development)*. สืบค้น 12 เมษายน 2562, จาก https://www.hrcenter.co.th/file/columns/hr_f_20170510_172153.pdf.
- อนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership)*. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52233/-edu-t2s1-t2-t2s3->
- Rogers, Everett M. (1983). *Diffusion of Innovations* (2nd ed.). New York: The Free Press of Glencoe.

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา
จังหวัดชลบุรี

ชัยญาพรรณ ศรีสุขจิรานนท์

นักศึกษารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

THE ADMINISTRATION MODEL OF THE COMMUNITY PARTICIPATION
IN SRIRACHA MUNICIPAL, CHONBURI PROVINCE

Chanyapan Srisukjiranon

Student-Doctor of Public Administration, Pathumthani University, Thailand

E-mail address: ameowthanaploy@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 10 พฤศจิกายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 12 พฤศจิกายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี 2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรคือ ประชาชน ผู้บริหาร และสมาชิกเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 21,848 คน เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1. ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้าน การมีส่วนร่วมทางการเมือง 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การให้ความร่วมมือของหน่วยงานอื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านลักษณะของความเป็นผู้นำ 3. ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเอง ด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ ปัจจัยทุกด้านมี

ความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี 6 แนวทางได้แก่ 1. ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการพึ่งพาตนเอง 3. ด้านลักษณะการเป็นผู้นำ 4. ด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน 5. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และ 6. ด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

คำสำคัญ : การบริหารงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study level of Community Participation Administration of Sriracha Municipality, Chonburi Province, 2) to study factors affecting the community Participation, and 3) to study the development guidelines of community participation Administration. This research used quantitative research method. The populations were people, administrators and members of Sriracha Municipality Council Chonburi Province in 2016 totally 21,848 persons. The samples were 400 persons by simple random sampling method. The instruments were questionnaires. The statistics used data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson Products Moment correlation.

The study results found that 1) community participation in administration at Sriracha Municipality, Chonburi province, as overall was at moderate level. When considering each aspect found that political information awareness was the highest. and political participation was the lowest. 2) factors affecting community participation in administration were at moderate level. When considering each aspect found that cooperation of other agencies was the highest. For, leadership character, participation for self-reliance, unity and cooperation in the community, participation in community decisions. opportunities for meeting, exchanging for learning were at low level. 3) All factors were related to community participation in administration statistically significant difference at 0.01. 4. Development guidelines for community participation in administration were composed of 6 guidelines. They were 1) collaboration with other agencies 2) participation in self-reliance 3) leadership character 4) unity and cooperation in the community 5) participation in community decisions 6) opportunity for, exchanging mutual learning.

Keywords: Administration, community Participation, Municipal

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย ในปัจจุบันดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่แสดงถึงความพยายามในการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนให้มากขึ้น พ.ร.บ.ฉบับนี้ได้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินส่วนกลาง 2) ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินส่วนภูมิภาค และ 3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 78 ที่บัญญัติไว้ว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัด นั้นนอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น และรับรองสิทธิของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหลายด้าน เช่น การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมการจัดทำบริการสาธารณะการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 87 และมาตรา 66) และการจัดการด้านสาธารณสุข (มาตรา 51) เป็นต้น นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ด้วย (มาตรา 286 และมาตรา 287) (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2546:15) ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงมีประโยชน์ต่อการพัฒนาชนบทเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมไม่ได้มีผลเพียงสนับสนุนการพัฒนา โดยอาศัยพลังและทรัพยากรจากประชาชนเท่านั้น หากยังเป็นการส่งเสริมความสำนึกร่วมกันของประชาชนในอันที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี เน้นการคำนึงถึงผลรวมและพัฒนาศักยภาพทางจิตใจทางการเมืองการปกครอง ความสามารถในการช่วยตนเอง (ตินปรัชญพฤกษ์, 2546 : 339) โดยเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเป็นการสร้าง ฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยลดความเสี่ยงการเผชิญหน้าในกรณีที่ย่ำแย่ที่สุด ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551:6) จึงทำให้การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการปกครองส่วนท้องถิ่นน้อย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนมาก มาจากการปกครอง แบบรวบอำนาจ (Centralization) โดยจะมีการรวมศูนย์อำนาจและการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลางทั้งสิ้น การปกครองในลักษณะนี้แม้ว่าจะมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นสำคัญคือ การสร้างเอกภาพให้บังเกิดขึ้นในรัฐ แต่ในการเมืองการปกครองและการบริหารแล้ว การรวมศูนย์อำนาจให้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะต่าง ๆ และความรู้ประสิทธิภาพประสิทธิผลในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนภายในภาครัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดรวมทั้งเรื่องสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ เพราะรัฐบาลที่เป็นศูนย์กลางเป็น ผู้กำหนดทิศทางของรัฐแต่เพียงผู้เดียว การตัดสินใจต่าง ๆ กระทำโดยรัฐบาลกลางทั้งสิ้น และไม่มีอำนาจจากส่วนอื่นใดภายในภาครัฐที่สามารถทัดทาน ถ่วงดุลหักท้วงและตรวจสอบรัฐ รัฐบาลได้

เลย นอกจากนี้การกระจายการรวมศูนย์อำนาจเป็นการปกครองที่เปิดให้ตัวแทนของรัฐบาลกลางเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจทางการปกครองและการปกครองและการบริหารได้ในขอบเขตหนึ่งตามที่รัฐบาลกลางเป็นผู้อนุญาตโดยเจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวแทนของรัฐนี้จะทำงานอยู่ภายใต้คำสั่งของรัฐ ซึ่งการมอบอำนาจจากรัฐบาลกลางนั้น มีอำนาจอิสระตัดขาดจากรัฐบาลกลาง ในทางตรงกันข้ามอำนาจที่รัฐบาลมอบหมายให้ไปนั้น นอกจากจะมีความชัดเจนและแน่นอนแล้ว ยังมีอำนาจยกเลิกคำสั่งได้ด้วย (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2547:14-18) สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ ได้แก่ 1. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นทั่วไป ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล อบจ. 2) เทศบาล มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล 3) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล อบต. 2. รูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งมีฐานะเป็นทบวงการเมือง และนิติบุคคล โดยในประเทศไทยมีอยู่ 2 แห่งคือ 1) กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างการบริหาร คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานคร และสภาเขต 2) เมืองพัทยา มีโครงสร้างการบริหาร คือ สภาเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา อำนาจหน้าที่ของรูปแบบการปกครองท้องถิ่นพิเศษ

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันในด้านองค์การควมมีอิสระในการปกครองตนเองตามหลักการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ในทางปฏิบัติปัจจุบันอำนาจอิสระของท้องถิ่นยากที่จะบังเกิดอย่างจริงจัง เช่น ในหลักการท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ ในด้านการเงินการคลัง แต่ในทางความเป็นจริงท้องถิ่นไม่มีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะจัดเก็บภาษีมาใช้จ่ายในท้องถิ่นเอง อำนาจในการจัดเก็บภาษีน้อยมากยังต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากส่วนกลางจัดสรร สำหรับด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเรื่องเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นยังอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะมาจากปัญหาความรู้ความเข้าใจในการปกครองส่วนท้องถิ่นและจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น แม้มีเปอร์เซ็นต์การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสูงกว่าในเมืองใหญ่ แต่กลับมีข่าวการซื้อสิทธิขายเสียงมากกว่าเมืองใหญ่ ๆ เป็นต้น การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นน้อย ส่งผลทำให้เกิดปัญหาท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนา ทำให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานในการวิจัย

1. โอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
3. ลักษณะของความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
4. การให้ความร่วมมือหน่วยงานอื่นมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
5. การมีส่วนเพื่อการพึ่งตนเองมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
6. ความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน ผู้บริหาร และสมาชิกสภาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 21,848 คน
2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในชุมชน ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) โดยกำหนดขนาดจากตารางของยามาเน่ (Yamane) 1973 อ้างในพวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประมาณค่าสัดส่วนประชากรโดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ .05 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะเท่ากับ 400 คนตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ โอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน ลักษณะของความเป็นผู้นำ การให้ความร่วมมือหน่วยงานอื่น การมีส่วนเพื่อการพึ่งตนเอง และความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน ขอบเขตด้านพื้นที่คือ เขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการบริหารงาน แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยข้อมูลจากการวิจัยสนาม (Field Research) ทำการใช้ทดลอง

โดยใช้แบบสอบถาม ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี และนอกจากนี้ยังมีการดำเนินการสัมภาษณ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการบริหารงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี
2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ประชาชนในชุมชน ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.00 และเพศหญิง ร้อยละ 46.00 เป็นประชาชน ร้อยละ 72.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ร้อยละ 26.75 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 93.00 มีรายได้ส่วนต่อเฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 41.50

2. การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) โดยมีการรับฟังและรับชม การแถลงนโยบาย และการดำเนินงานของรัฐบาล ($\bar{X} = 3.71$) การรับฟังการถ่ายทอด รายการนายกฯ คุยกับประชาชน ($\bar{X} = 3.68$) และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนน้อยที่สุดคือการอ่านบทความ บทวิเคราะห์ทางการเมืองและข่าวการเมือง ($\bar{X} = 2.73$)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) โดยมีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.35$) มีการชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 4.22$) มีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนน้อยที่สุดคือการชักชวนผู้อื่นเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ($\bar{X} = 1.02$)

ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 3.70$) ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 3.69$) ด้านลักษณะของความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 3.69$) ด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน ($\bar{X} = 3.59$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน ($\bar{X} = 3.48$) และด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.39$) ตามลำดับ

ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดยมีการร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ กับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการโรงเรียน กรรมการวัด ด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 3.77$) มีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ ($\bar{X} = 3.72$) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนด

วัตถุประสงค์และวางแผนร่วมกัน ($\bar{X} = 3.71$) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานสาธารณสุข การพัฒนาชุมชนองค์กรเอกชน ($\bar{X} = 3.69$) และสนับสนุนให้มีการจัดประชุมและเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.69$)

ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเองพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) แสวงหาแหล่งข้อมูล ความรู้ เพื่อนำมาเผยแพร่แก่ประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.69$) ประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นทุกขั้นตอน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเทศบาลเมืองศรีราชา ($\bar{X} = 3.66$) เทศบาลเมืองศรีราชา ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความก้าวหน้าของตนและที่อื่นให้ประชาชนได้ทราบ ($\bar{X} = 3.65$) และองค์การเทศบาลเมืองศรีราชา สร้างและปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้เกิดความรักและหวงแหนพื้นที่ของตน ($\bar{X} = 3.60$)

ด้านลักษณะของความเป็นผู้นำ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) โดยเทศบาลเมืองศรีราชา มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.75$) เทศบาลเมืองศรีราชา เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน ($\bar{X} = 3.74$) เทศบาลเมืองศรีราชาส่งเสริมสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มสนใจต่าง ๆ ขึ้น เพื่อประชาชนได้มีส่วนร่วม เช่น กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.71$) เทศบาลเมืองศรีราชา แสดงความกล้าหาญและเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ของท้องถิ่นอย่างจริงจัง ($\bar{X} = 3.69$) เทศบาลเมืองศรีราชา เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดองค์กรเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.67$) เทศบาลเมืองศรีราชา เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอตัวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.67$) เทศบาลเมืองศรีราชา กล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้ทราบ ($\bar{X} = 3.65$) ร่วมแสดงข้อคิดเห็น ($\bar{X} = 3.64$)

ด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) โดยมีในชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของสถาบันทางการศึกษา ศาสนาและอื่น ๆ อย่างพร้อมเพรียง ($\bar{X} = 3.70$) ประชาชนให้การสนับสนุนการทำงานของเทศบาลเมืองศรีราชา เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.68$) ประชาชนในชุมชน มีการทำงานเป็นหมู่คณะและมีระบบในการทำงาน ($\bar{X} = 3.62$) ประชาชนในชุมชน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.60$) ประชาชนในชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.59$) และประชาชนในชุมชนร่วมกันสละทุนทรัพย์และแรงกายเพื่อก่อตั้งชมรม และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 3.47$)

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชนพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) โดยมีประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิในการไปเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองศรีราชา ($\bar{X} = 3.89$) เทศบาลเมืองศรีราชา เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.55$) เทศบาลเมืองศรีราชา จัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของท่าน ถึงความต้องการเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนา ($\bar{X} = 3.49$) เทศบาลเมืองศรีราชา รับฟังข้อเสนอความคิดเห็นของชุมชนก่อนตัดสินใจในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.45$) ท่านมีความสนใจและกล้าที่จะเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองศรีราชา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.45$) ท่านมีส่วนร่วมที่จะตรวจสอบการทำงาน

ของเทศบาลเมืองศรีราชา เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและเสนอแนะแก้ไข ($\bar{X} = 3.40$) ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานร่วมกับเทศบาลเมืองศรีราชา ($\bar{X} = 3.25$) และท่านมีส่วนร่วมการตัดสินใจในการใช้จ่ายงบประมาณของเทศบาลเมืองศรีราชา ($\bar{X} = 3.23$)

ด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.39$) โดยมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมโดยรวมหรือประเด็นสาธารณะระหว่างชุมชนกับเทศบาลเมืองศรีราชา ($\bar{X} = 3.66$) มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของท้องถิ่นร่วมกับเทศบาลเมืองศรีราชา ($\bar{X} = 3.55$) มีโอกาสพบปะกันในงานประเพณีต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.53$) พบปะกันเป็นกิจวัตรตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน ศาลาชุมชน ($\bar{X} = 3.40$) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมกันไปปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อนำความรู้มาพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.38$) และมีโอกาสได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.34$)

ผลการทดสอบสมมติฐานด้านเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในของการมีส่วนร่วมด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และด้านลักษณะการเป็นผู้นำส่วนการมีส่วนร่วมที่ดีในการบริหารองค์กรด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเองและด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชนไม่แตกต่างกันด้านสถานภาพ ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ประชาชนและสมาชิกสภา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า ฝ่ายบริหาร และสมาชิกสภามากกว่าประชาชน ด้านอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มอายุ 51-60 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้มีอายุ 25-30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้มีอายุ 51-60 ปี เห็นด้วยมากกว่าผู้มีอายุ 25-30 ปี ด้านวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่มีคู่ใดที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

เรื่องการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการรับฟังการถ่ายทอดข่าวการเมือง การรับฟังและรับชมการแถลงนโยบาย และการดำเนินงานของรัฐบาล และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนน้อยที่สุดคือท่านรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากทาง Internet เช่น You Tube สอดคล้องกับ ทักษิษฐ์ นิยมสุข (2551) วิจัยการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนได้รับข่าวสารการบริหารงานของเทศบาล อยู่ในระดับปานกลาง แหล่งการรับข้อมูลข่าวสารมาจากเสียงตามสาย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีการชักชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมีการชักชวนผู้อื่นเข้าร่วมชุมชนทางการเมือง ฟิรลิตี้ คำนวณศิลป์ และศุภวัฒนาการ วงศ์ธนวสุ (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกรรปการครองท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในชนบทไทยที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นไม่มากนัก เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการปกครองท้องถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและขององค์การบริหารส่วนตำบลดีพอและมีความรู้ในเรื่องแนวทาง วิธีการปฏิบัติและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่นไม่มากนัก ถึงแม้ว่าจะมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองและการปกครองท้องถิ่นน้อย

ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเอง ด้านลักษณะของความ เป็นผู้ นำ ด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชนและด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถปฏิบัติได้มากในทุกด้านถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสเพราะประชาชนมีความต้องการอยู่แล้ว ดังการศึกษาของ ทักษิณ นียมสุข (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ที่ศึกษาพบว่า ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร โดยมีความต้องการ ดังนี้ ให้จัดตั้งองค์กรที่คอยประสานงานระหว่างประชาชนกับเทศบาลในการจัดกิจกรรมในชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบการทำงานของเทศบาล เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดที่ค้นพบของด้านต่าง ๆ ของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานคือ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีการร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการโรงเรียน กรรมการวัด ด้วยความเต็มใจ มีปฏิสัมพันธ์กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนร่วมกัน การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานสาธารณสุข การพัฒนาชุมชน องค์กรเอกชนและสนับสนุนให้มีการจัดประชุมและเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเอง พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตื่นตัวที่จะรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แสวงหาแหล่งข้อมูล ความรู้เพื่อนำมาเผยแพร่แก่ประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ท่านเสนอความคิดเห็น แนวทางเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ประชาชนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นทุกขั้นตอน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่นของตน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ข่าวสารความก้าวหน้าของ

ท้องถิ่นตนและที่อื่นให้ประชาชนได้ทราบและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างและปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้เกิดความรักและหวงแหนท้องถิ่นของตน

ด้านลักษณะของความเป็นผู้นำพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มสนใจต่าง ๆ ขึ้น เพื่อประชาชนได้มีส่วนร่วม เช่น กลุ่มอาชีพต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แสดงความกล้าหาญและเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ของท้องถิ่นอย่างจริงจัง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดองค์กร เพื่อพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอตัวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้ทราบและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แสดงวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนรับทราบและร่วมแสดงความคิดเห็น

ด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีในชุมชนของท่านให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของสถาบันทางการศึกษา ศาสนาและอื่น ๆ อย่างพร้อมเพรียง ประชาชนให้การสนับสนุนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างดี ประชาชนในชุมชน มีการทำงานเป็นหมู่คณะและมีระบบในการทำงาน ประชาชนในชุมชนรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล ประชาชนในชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนและประชาชนในชุมชนร่วมกันสละทุนทรัพย์ และแรงกายเพื่อก่อตั้งชมรมและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิในการไปเลือกตั้งสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของท่านถึงความต้องการของท้องถิ่น เพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับฟังข้อเสนอความคิดเห็นของชุมชนก่อนตัดสินใจในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น ท่านมีความสนใจและกล้าที่จะเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและเสนอแนะแก้ไข ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ท่านมีส่วนร่วมการตัดสินใจในการใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่น และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรีด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีการประชุมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีโอกาสพบปะกันในงานประเพณีต่าง ๆ พบปะกันเป็นกิจวัตร ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน ศาลาชุมชน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโอกาสร่วมกันไปดูงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อนำความรู้มาพัฒนาท้องถิ่นและมีโอกาสได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กมล เข็มนาจิตร (2556) วิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมระดับมาก เมื่อพิจารณารายปัจจัย ความสามัคคี ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ความโปร่งใส การรับรู้ข่าวสาร ความผูกพัน ภาวะผู้นำ ความมั่นคง การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมและความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล การที่ส่วนร่วมการวางแผน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี ไปทดลองใช้กับการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้ เพราะสามารถทำให้เกิดส่วนร่วมของชุมชนมาก
2. ผลจากการถอดรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี สามารถนำไปใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้ ได้เพราะทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนมีประสิทธิภาพ
3. ควรนำผลการวิจัยมาทำการ Focus Group เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะสามารถประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม
4. ต้องปรับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับของการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีความแตกต่างกันโดยการให้เกิดการวิเคราะห์ข่าวสารทางการเมือง มีการจัดเวทีให้ความรู้ นำเสนอความคิดเห็นที่ได้รับรู้ข่าวสารการเมืองอย่างอิสระ เพื่อเป็นการแสดงออก เช่นการนำเสนอข่าวสารทางเสียงตามสายสถานีวิทยุชุมชนหรือจัดเวทีประชาคม เป็นต้น
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดแผนงาน/โครงการ อบรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน โดยจัดทำหลักสูตรอบรมให้ความรู้กับประชาชน อย่างทั่วถึง รู้เท่าเทียมกันอย่างเหมาะสม ในเรื่องการเมือง การปกครองท้องถิ่นและระดับประเทศ จัดให้มีกิจกรรมเสริมความคิด สร้างสรรค์ความสามัคคีและการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลที่ดี ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- กัตัญญู แก้วหานาม. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล: ศึกษาเปรียบเทียบเทศบาลนครขอนแก่น กับเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- กมล เข็มนาจิตร์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร). มหาวิทยาลัยปทุมธานี
- กรมการปกครอง. (2542). คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาธักรัษาดินแดน.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2530). มรดกวัฒนธรรมและศาสนาพลังสร้างสรรค์ในชุมชนชนบท. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- เกรียงไกร จงเจริญ. (2535). ผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน: ศึกษากรณีเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงพล พัฒนารัฐ. (2550). การจัดการเมือง:ผลกระทบของปัจจัยการแข่งขันระหว่างเมืองและความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้นต่อบทบาทของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2546). พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21. นครปฐม : โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- โกวิท พวงงาม. (2548). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- โกวิท พวงงาม. (2553). ธรรมชาติของท้องถิ่น:ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส. กรุงเทพฯ: มีสเตอร์กอบปี.

การพัฒนารูปแบบการบริการเป็นเลิศสำนักงานทนายความ จังหวัดสมุทรปราการ

นัฐธีธรร จักรแก้ว

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

THE DEVELOPING MODEL OF THE EXCELLENCE SERVICE OF THE ATTORNEY

OFFICE SAMUT PRAKAN PROVINCE

Nuttheethorn Chakrkaew

Student-Doctor of Public Administration, Pathumthani University, Thailand

E-mail address: ameowthanaploy@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 10 พฤศจิกายน 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 12 พฤศจิกายน 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1. ความคิดเห็นของประชาชนในการบริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ 2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ และ 3. เพื่อศึกษารูปแบบการบริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ประชาชนที่ใช้บริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ 6 อำเภอ และไม่ระบุอำเภอ รวมทั้งสิ้น 1,000 คน เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 400 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโรยามาเน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า (t-test, F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparison Procedure) ด้วยวิธีการเชฟเฟ (Scheffe' Method) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การพัฒนาแบบการบริการเป็นเลิศสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิเคราะห์ความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพการบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านบริการเป็นเลิศ และด้านการสร้างความสัมพันธ์

2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนการบริการของสำนักงานทนายความทั้ง 6 อำเภอ และไม่ระบุอำเภอ มีความต่างกัน

3) รูปแบบการบริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวก ($\beta = .614$, Sig < .01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .641$)

ได้ค่า ($R^2 = .377$) ร้อยละ 37.7 คุณภาพการบริการส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ในทางบวก ($\beta = .370$, $\text{Sig} < .01$) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .307$) ได้ค่า ($R^2 = .137$) ร้อยละ 13.7 การสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวก ($\beta = .553$, $\text{Sig} < .01$) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .553$) ได้ค่า ($R^2 = .306$) ร้อยละ 30.6

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ สำนักงานทนายความ รูปแบบการบริการ จังหวัดสมุทรปราการ คุณภาพการบริการ

Abstract

The purpose of this research were to 1. study opinion of people to services of the Attorney Office, Samut Prakan Province, 2. compare opinion of people to services of the Attorney Office, and 3. develop model of the excellence services of the Attorney Office. Samples were peoples who used the services of the Attorney Office, Samut Prakan Province 6 districts and did not specify the district consisted of 1,000 people. Samples of 400 people were selected using Taro Yamane's Sample Table. Research tools were questionnaires and interview forms. Data analysis using software package. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-Way ANOVA. If differences were found that were statistically significant, the paired mean test would be tested using Multiple Comparison Procedure by Scheffe' Method, and multiple Regression Analysis.

The study found that 1) Opinion of people to services of the Attorney Office, Samut Prakan Province were at more level. When considered each parts, it was found that their opinions as a whole were at more level. Continuous service was at the highest, followed by providing equal service, on time service, progressive service. And adequate service was at the lowest mean. 2) To compare opinions of people on services of the Attorney Office, found that public service behavior and building relationships with people beget developing model of the excellence services showed that they were different. 3) Developing model of the excellence services of the Attorney Office, found that the quality of the service showed positive effect on excellence service ($\beta = .614$, $R = .641$, $R^2 = .377$). The relationship building showed positive relationship with the excellence service ($\beta = .553$, $R = .553$, $R^2 = .306$).

Keywords: developing model, attorney office, Developing model, Samut Prakan Province, quality of the

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิวัฒนาการของทนายความได้เริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างมากในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากพระองค์ทรงปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินให้มีความทันสมัยกับนานอารยประเทศ มีการจัดตั้ง กระทรวง ทบวง กรม กระทรวงยุติธรรม ได้รับสถาปนาขึ้นในปีที่ พ.ศ.2434 ทนายความจึงได้มีบทบาทในการแต่งเรียบเรียงหรือเขียนคำฟ้อง คำให้การหรือคำร้อง และปี 2434 นั้นเองได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลในสนามสถิตยุติธรรม ในยุคแห่งการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงระบบบริหารราชการแผ่นดิน ปัจจุบันทนายความมีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรม และมีลักษณะเป็นสายงานวิชาชีพที่มีความเป็นอิสระทางกฎหมาย เป็นสถาบันทนายความ และเป็นสถาบันหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าวิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรม สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นผู้ใช้กฎหมายที่อยู่เคียงข้างใกล้ชิดกับประชาชน และช่วยเหลือขจัดปัญหาให้แก่ประชาชนหรือในส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมาย หรือว่าจะเป็นการดำเนินการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาในศาล รวมไปถึงการให้คำปรึกษา คำแนะนำด้านกฎหมายทนายความจึงต้องเป็นผู้ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยการยึด หลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญในการประกอบวิชาชีพทนายความพร้อมกันนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง มีการบริการที่เป็นเลิศ มีคุณภาพได้รับความไว้วางใจจากสังคมและมีจรรยาบรรณ เพื่อเป็นการนำไปสู่ความเชื่อถือและศรัทธาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการบริการประชาชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ พบว่า ในประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าในภาคบริการถือได้ว่าเป็นภาคเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดหากแต่ในความเป็นจริงภาคบริการกลับมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างเชื่องช้าและมีประสิทธิภาพลดลง ซึ่งหากภาคบริการต้องการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีความแข็งแกร่งเช่นเดียวกับภาคการผลิต ภาคบริการจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพ และการเพิ่มผลผลิตให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งจากปัญหาจากการร้องเรียนการบริการ ที่มีอยู่อย่างเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการบริการที่ไม่ตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับบริการอย่างตรงจุด เช่น การร้องเรียนในเรื่องของพนักงานที่ตอบข้อสงสัย หรือไม่สามารถแก้ไข ปัญหาเบื้องต้นได้แก่ การบริการหรือการแก้ไขปัญหานั้นไปอย่างล่าช้า จำนวนของสาขาที่ให้บริการมีไม่เพียงพอ พนักงานถือความสำคัญและผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่าผู้รับบริการ ดังนั้นสำนักงานทนายความซึ่งจัดเป็นภาคบริการจึงต้องพัฒนาเพราะการบริการและการสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่ผู้รับบริการซึ่งเป็นหัวใจหลักของหน่วยงานที่มีผลต่อการตอบสนองของผู้ใช้บริการ การบริการการ เน้นการสร้าง ความประทับใจ (Keawchaon, K., and Phasunon, P., 2014) ให้มีความพร้อมทั้งด้านข้อมูลข่าวสาร บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และบริการด้วยใจ (Parasuraman & Berry, 1988) การบริการที่เป็นเลิศประกอบด้วย การบริการอย่างเสมอภาค การบริการที่ตรงเวลา ด้านการบริการอย่างพอเพียง ด้านการบริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการบริการอย่างก้าวหน้า (Millet ,1954)

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การพัฒนารูปแบบการบริการเป็นเลิศสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ”โดยเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล และไม่เลือกปฏิบัติ มีความยุติธรรมในการบริการที่มีฐานคติที่ว่า คนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในแง่มุมของกฎหมายไม่มี

การแบ่งแยกกีดกันในการบริการ จะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานให้บริการเดียวกัน

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการให้บริการของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการให้บริการของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษารูปแบบการให้บริการของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ

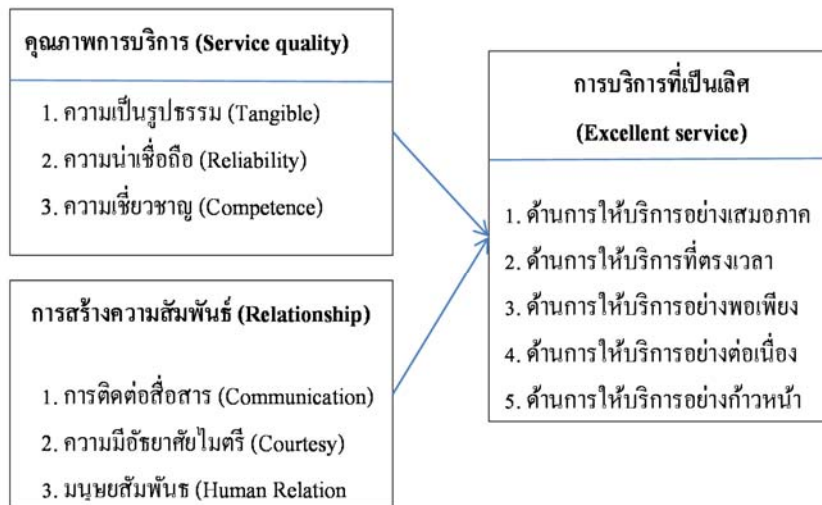
การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

คุณภาพการบริการ (Service quality) ประกอบด้วย 1. ความเป็นรูปธรรม (Tangible) 2. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) 3. ความเชี่ยวชาญ (Competence) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) ประกอบด้วย 1. การติดต่อสื่อสาร (Communication) 2. ความมีอัธยาศัยไมตรี (Courtesy) และ 3. มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation)

ส่วนการบริการที่เป็นเลิศ (Excellent service) ประกอบด้วย 1. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค 2. ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา 3. ด้านการให้บริการอย่างพอเพียง 4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ 5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พัฒนามาจากแนวคิดของ (Parasuraman, Zeithaml and Berry, 1990 (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541); ชนะดา วีระพันธ์. (2554).; ขจรศักดิ์ เตียวสุวัฒน์. (2550); Sullivan, 1953; Cohen & Uphoff, 1980 Millet ,1954; Katz & Brenda (1995)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้ใช้บริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ รวม 6 อำเภอ และไม่ระบุอำเภอ รวมทั้งสิ้น 28 คน และผู้บริหารสำนักงานทนายความ รวมทั้งสิ้น 28 คน การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่ใช้บริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ 6 อำเภอ และไม่ระบุอำเภอ รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,000 คน และคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1977) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 คน และการสุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่		จำนวนประชากร	
		ผู้ใช้บริการ	กลุ่มตัวอย่าง
1	อำเภอเมือง	200	82
2	อำเภอบางพลี	142	55
3	อำเภอบางปะอิน	148	28
4	อำเภอพระประแดง	120	62
5	อำเภอพระสมุทรเจดีย์	165	76
6	อำเภอบางเสาธง	140	56
7	ไม่ระบุอำเภอ	85	34
รวม		1,000	400

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่า 0.37 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า (t-test, F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparison Procedure) ด้วยวิธีการเชฟเฟ (Scheffe' Method) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริการเป็นเลิศสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

1. ความคิดเห็นของประชาชนในการให้บริการของสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนในการให้บริการของสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพการบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือการสร้างความสัมพันธ์ และด้านการบริการที่เป็นเลิศตามลำดับ

1.1 ความเห็น คุณภาพการบริการโดยรวม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของ คุณภาพการบริการโดยรวม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเชี่ยวชาญ มีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นรูปธรรม และ ด้านความน่าเชื่อถือ ตามลำดับ

1.2 ความเห็น คุณภาพการบริการ ด้านความเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของคุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรม ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสำนักงาน มีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านนายความประจำสำนักงานตลอดเวลา และ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย ตามลำดับ

1.3 ความเห็น คุณภาพการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของคุณภาพการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้คำปรึกษาอย่างชัดเจน มีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการให้บริการตามที่สัญญาที่ตกลงกัน และ ด้านการว่าความที่ชนะคดีแล้วเป็นส่วนใหญ่ ตามลำดับ

1.4 ความเห็น คุณภาพการบริการ ด้านความเชี่ยวชาญ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของคุณภาพการบริการ ด้านความเชี่ยวชาญ ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความน่าเชื่อถือสามารถให้ความไว้วางใจได้ มีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านทักษะและความสามารถในการ และ ด้านความเหมาะสมและสม่ำเสมอในการบริการ

2. ผลการวิเคราะห์การสร้างความสัมพันธ์สำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของระดับความเห็น การสร้างความสัมพันธ์โดยรวม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของ การสร้างความสัมพันธ์ โดยรวม ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดต่อสื่อสาร มีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความมีอัธยาศัยไมตรี ตามลำดับ

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความเห็น การสร้างความสัมพันธ์ ด้านการติดต่อสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของ การสร้างความสัมพันธ์ ด้านการติดต่อสื่อสาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารชัดเจน มีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านรับฟังผู้มาใช้บริการอย่างตั้งใจ และด้านการสื่อสารเข้าใจได้ง่าย ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความเห็น การสร้างความสัมพันธ์ ด้านความมีอัธยาศัยไมตรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของ การสร้างความสัมพันธ์ ด้านความมีอัธยาศัยไมตรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีความสุภาพอ่อนโยน มีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านให้เกียรติมีน้ำใจ และ ด้านให้เกียรติมีน้ำใจ ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ของระดับความเห็นการสร้าง ความสัมพันธ์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของ การสร้างความสัมพันธ์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่ตรีค่าเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการ มีระดับความเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเอง และ ด้านใช้วาจาสุภาพอ่อนโยน ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใช้บริการในการให้บริการของสำนักงาน ทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

ผู้ให้บริการส่วนใหญ่ ที่ใช้บริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ทั้งชายและหญิง มีความคิดเห็นในการให้บริการของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นในการให้บริการของสำนักงาน ทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ผู้ให้บริการที่อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ และที่อยู่ในจังหวัดอื่นๆ มีความคิดเห็น ในการให้บริการ ของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการในจังหวัดสมุทรปราการ และที่อยู่ในจังหวัดอื่นๆ มีความคิดเห็นในการให้บริการของสำนักงาน ทนายความจังหวัดสมุทรปราการทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ผู้ให้บริการที่อายุต่างกัน มีความคิดเห็น ในการให้บริการสำนักงานทนายความจังหวัด สมุทรปราการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการ ที่อายุต่างกัน มีความ คิดเห็นในการให้บริการของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ผู้ให้บริการที่ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นในการให้บริการสำนักงานทนายความจังหวัด สมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการ ที่ระดับการศึกษาต่างกัน มี ความคิดเห็นในการให้บริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

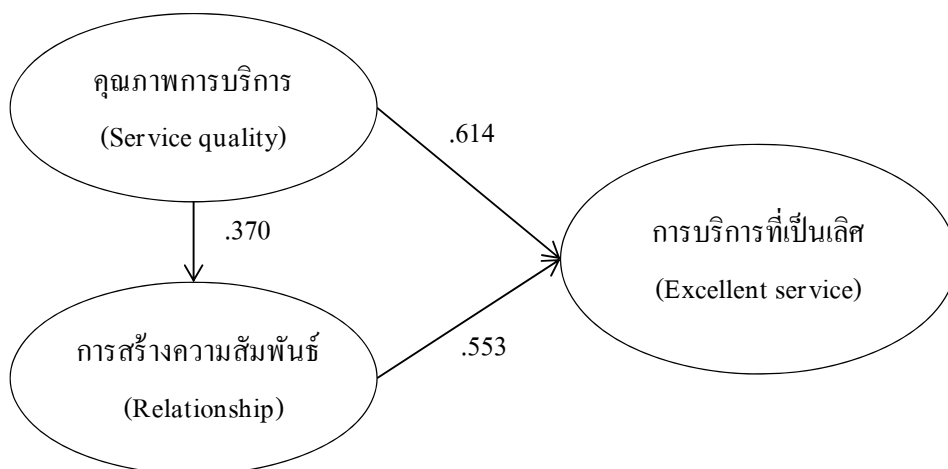
ผู้ใช้บริการที่อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็น ในการให้บริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการ ที่อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นในการให้บริการของสำนักงานทนายความในจังหวัดสมุทรปราการ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ผู้ใช้บริการที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นในการให้บริการของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นในการให้บริการของสำนักงานทนายความในจังหวัดสมุทรปราการ ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ผู้ใช้บริการที่มาใช้บริการในอำเภอต่างกัน มีความคิดเห็นในการให้บริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า อำเภอมีความสัมพันธ์กับการให้บริการของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ แต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการให้บริการของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วยพฤติกรรมการให้บริการของพนักงาน และกระบวนการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงาน

การพัฒนารูปแบบการบริการที่เป็นเลิศของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ภาพประกอบที่ 3 การพัฒนารูปแบบการบริการเป็นเลิศสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ

คุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวก ($\beta = .614$, Sig < .01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .641$) ได้ค่า ($R^2 = .377$) ร้อยละ 37.7

คุณภาพการบริการส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ในทางบวก ($\beta = .370$, Sig < .01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .307$) ได้ค่า ($R^2 = .137$) ร้อยละ 13.7

การสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวก (.553) ($\beta = .553$, Sig < .01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .553$) ได้ค่า ($R^2 = .306$) ร้อยละ 30.6

สรุปการพัฒนาารูปแบบการบริการเป็นเลิศสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

คุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวกมีความสัมพันธ์เชิงสูงที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศ กับผู้ใช้บริการทั้ง 6 อำเภอและไม่ระบุอำเภอ

คุณภาพการบริการส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกระดัดรองลงมาสอดคล้องกับการวิจัยสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการเชิงคุณภาพในประเด็นคุณภาพการบริการส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใช้บริการทั้ง 6 อำเภอและไม่ระบุอำเภอ

การสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวกมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีความสัมพันธ์ระดับต่ำสุด สอดคล้องกับการวิจัยสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการเชิงคุณภาพในประเด็นการสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศกับผู้ใช้บริการทั้ง 6 อำเภอและไม่ระบุอำเภอ

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของคุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวก ($\beta = .614$, Sig < .01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การพยากรณ์คุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวกมีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($R = .641$) ได้ค่าได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($R^2 = .377$) ร้อยละ 37.7

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการบริการส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์สำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของคุณภาพการบริการส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ในทางบวก ($\beta = .370$, Sig < .01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การพยากรณ์คุณภาพการบริการส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์สำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก มีความสัมพันธ์ต่ำสุด ($R = .307$) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($R^2 = .137$) ร้อยละ 13.7

สมมติฐานที่ 3 การสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของการสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวก (.553) ($\beta = .553$, Sig < .01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การพยากรณ์การสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวกมีความสัมพันธ์รองลงมาได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($R = .553$) ได้ค่า ($R^2 = .306$) ร้อยละ 30.6

6. ผลการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการและผู้บริหารเกี่ยวกับรูปแบบการบริการของพนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย คุณภาพการบริการ การสร้างความสัมพันธ์และการบริการที่เป็นเลิศสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ใช้บริการและผู้บริหารของสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ

คุณภาพการให้บริการของพนักงาน ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ พนักงานมีความสุภาพ แต่งกายเรียบร้อย มีความซื่อสัตย์สุจริตให้คำแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ไม่เลือกปฏิบัติ ติดต่อสอบถามได้สะดวก มีขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน เพื่อความเข้าใจ มีห้องปรึกษาคดีส่วนตัวสำหรับผู้ใช้บริการที่มีปัญหาและต้องการความเป็นส่วนตัว มีติดตามผลก่อนและหลังการบริการ เป็นต้น

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการ พนักงานกล่าวสวัสดิ และยิ้มไหว้ผู้ใช้บริการ ยิ้มแย้มและสบตาผู้ใช้บริการ ชวนคุยระหว่างรอบริการ ให้คำแนะนำในเรื่องบริการ และกล่าวขอบคุณเมื่อให้บริการเสร็จ นอกจากนี้พนักงานเอาใจใส่ดี

การให้บริการเป็นเลิศ พนักงานมีความรู้ด้านกฎหมายในการให้บริการ มีการแนะนำขั้นตอนการให้บริการที่เป็นประโยชน์ ตั้งใจให้บริการที่เป็นกันเอง เอาใจใส่ผู้ใช้บริการ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการให้บริการ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการสำนักงานทนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ด้านคุณภาพการบริการ ผลการวิเคราะห์ความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณภาพการบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือด้านความเชี่ยวชาญและด้านความเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Satchukorn, S., (2005) การเข้าใจในลักษณะของงานบริการ การเข้าใจความต้องการของลูกค้าการค้นหาความต้องการของลูกค้า การแก้ปัญหาแก่ลูกค้า และการส่งมอบบริการที่ประทับใจแก่ลูกค้า ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการให้บริการ

ด้านการสร้างความสัมพันธ์บริการ ผลการวิเคราะห์ความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการติดต่อสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมานุษยสัมพันธ์และด้านความมีอัธยาศัยไมตรี สอดคล้องกับแนวคิดของ (Keawchaoon, K. and Chantuk, T., 2017) การสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการ รวมถึงการสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เนื่องจากการสื่อสารถือเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญในการดำเนินงาน

ด้านการบริการที่เป็นเลิศ ผลการวิเคราะห์ความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า และ ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับแนวคิดของ Verma (1986) กล่าวว่า การบริการที่ดีส่วนหนึ่งขึ้นกับการ เข้าถึงบริการ และ Panchansky และ Thomas (1961) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเข้าถึงการบริการ ความพอเพียงของบริการที่มีอยู่ (Availability) คือ ความพอเพียงระหว่างบริการที่มีอยู่กับการต้องการขอรับบริการ และสอดคล้องกับแนวคิด Parasuraman, A., and Berry, L., (1994) กล่าวว่า การบริการที่ประสบความสำเร็จจะต้องเต็มใจที่จะให้บริการพร้อมที่จะให้บริการ ปฏิบัติต่อผู้ให้บริการเป็นอย่างดีแสดงความสุภาพต่อผู้ให้บริการ ให้การต้อนรับที่เหมาะสม

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการบริการสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนการบริการของสำนักงานนายความทั้ง 6 อำเภอ และไม่ระบุอำเภอ มีความต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญฤทัย สุริยงค์ (2552) การเปรียบเทียบคุณภาพการบริการของสำนักงานประกันสังคมต่อผู้ประกันตนในเขตจังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และจำนวนครั้งที่มารับบริการ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การพัฒนารูปแบบการบริการเป็นเลิศสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ

คุณภาพการบริการส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวก ($\beta = .614$, Sig < .01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .641$) ได้ค่า ($R^2 = .377$) ร้อยละ 37.7

คุณภาพการบริการส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ในทางบวก ($\beta = .370$, Sig < .01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .307$) ได้ค่า ($R^2 = .137$) ร้อยละ 13.7

การสร้างความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริการที่เป็นเลิศในทางบวก (.553) ($\beta = .553$, Sig < .01) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเชิงบวก ($R = .553$) ได้ค่า ($R^2 = .306$) ร้อยละ 30.6

สอดคล้องกับแนวคิด Parasuraman, A., and Berry, L., (1994) กล่าวว่า การบริการที่ประสบความสำเร็จจะต้องเต็มใจที่จะให้บริการพร้อมที่จะให้บริการ ปฏิบัติต่อผู้ให้บริการเป็นอย่างดีแสดงความสุภาพต่อผู้ให้บริการ ให้การต้อนรับที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริการเป็นเลิศของสำนักงานนายความจังหวัดสมุทรปราการ”

1. ด้านคุณภาพการบริการ ผลการวิเคราะห์ความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพการบริการ ควรให้การบริการมีความถูกต้องตรงประเด็น ด้านความเชี่ยวชาญ ไม่ผิดพลาด รวดเร็วและด้านความเป็นรูปธรรม และช่วยเหลือประชาชนได้จริง

ด้านการสร้างความสัมพันธ์บริการ ผลการวิเคราะห์ความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน ควรปรับด้านการติดต่อสื่อสารให้มีการตอบคำถามได้ชัดเจน มีความรู้ด้านกฎหมายเป็นอย่างดีมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีมารยาทและมีอัธยาศัยไมตรี ให้เกียรติกับทุกคนที่มาติดต่อ

ด้านการบริการที่เป็นเลิศ จากผลการวิเคราะห์ความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ควรปรับปรุงด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เมื่อรับเรื่องคดีความมาแล้วต้องติดตามเร่งรัด ให้รวดเร็ว การให้บริการอย่างเสมอภาค และตรงต่อเวลา การให้บริการมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างเพียงพอทั่วถึง

มีระบบบริการทนายความออนไลน์ ระบบบริการทนายความทางโทรศัพท์ ระบบทางอินเทอร์เน็ต ระบบบริการ Call-center ระบบบริการส่งข้อมูลทางอีเมลล์ (e-mail) รวมไปถึงการจัดให้มีเอกสารแนะนำขั้นตอนการบริการแก่ประชาชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อประโยชน์ที่สมบูรณ์ของผู้สนใจงานวิจัยในแนวนี้นี้ ควรจะมีการพิจารณาการทำวิจัยประเด็นต่อไปนี้เพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรศึกษาการบริการที่เป็นเลิศของสำนักงานทนายความ จังหวัดอื่นเปรียบเทียบกับจังหวัดสมุทรปราการ
2. ควรศึกษาโดยใช้การสังเกตการณ์ปฏิบัติจริงในการบริการของสำนักงานทนายความในจังหวัดสมุทรปราการ ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องของสำนักงานทนายความ ในจังหวัดสมุทรปราการ
3. ศึกษาปัจจัยด้านคุณภาพโดยรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลในมิติต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- ขจรศักดิ์ เตียวสุวรรณ. (2550). *กลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการบริการรับชำระค่าไฟฟ้าของสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดอุบลราชธานี* (ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ขวัญฤทัย สุริยงค์. (2552). *คุณภาพการบริการของห้างบิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ในเขตจังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการจัดการ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนะดา วีระพันธ์. (2554). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอบางหลวง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, และคณะ. (2541). *กลยุทธ์ การตลาดและการบริการตลาด*. กรุงเทพมหานคร: วีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Developments.
- Katz, E., & Brenda D. (1995). *Bureaucracy and the public* (5th ed.). New York: Basic Books.
- Keawchaon, Kittitach. & Phasunon, P. (2014). The Factors Effecting Job Satisfaction of Flight Attendants: A Case Study of Airline in Bangkok Metropolitan. *Dusit Thani College Journal*, 8(2).
- Millet, J. D. (1954). *Management in the Public Service*. New york: Mc Graw Hill Book, Company.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A Multi-item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.
- Sullivan. H.S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: Norton.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.
- Wang, In-Jung. (1986). *Delivery of Public Services in Asian Countries: Cases in Development Administration*. Bangkok: Thammasart University Press.

อิทธิพลต่อการตัดสินใจในการส่งต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเฟรนไชส์ของผู้บริโภคใน

ประเทศไทย

ไอรินทร์ พงศ์อมรรัตต์

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE EFFECT OF VIRAL VIDEO ON PURCHASE INTENTION THROUGH CUSTOMER ENGAGEMENT OF FRANCHISE BEVERAGE PRODUCT

Irin Phongamornrat

Faculty of Business Administration Ramkhamhaeng University, Thailand

E-mail address: dr.kan_phd@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 19 ธันวาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 12 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 3 มกราคม 2563

บทคัดย่อ

การติดต่อสื่อสารกันของมนุษย์ในยุคปัจจุบันมีความรวดเร็ว สามารถแพร่กระจายข้อมูล ข่าวสารได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวาง โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในยุคแห่งการสื่อสารผ่านระบบดิจิทัล การติดต่อกันด้วยระบบเครือข่ายออนไลน์ มักจะมีลักษณะรูปแบบการสื่อสารการตลาดแบบปากต่อปาก หรือ ไวรัลวิดีโอ เพราะเป็นการตลาดที่มีค่าใช้จ่ายต้นทุนต่ำและให้ประสิทธิผลที่ดี เมื่อมีการเปรียบเทียบกับการตลาดด้านอื่น ๆ ทั้งยังมีน้ำหนักในการสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้บริโภคมากกว่าการโฆษณาในรูปแบบอื่น เพราะการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ไม่จำเป็นที่ผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะต้องมีความสนิทสนมใกล้ชิดกันจึงจะก่อให้เกิดอิทธิพลต่อการสร้างความเชื่อมั่นในตัวสินค้าและบริการนั้น ๆ หากแต่เป็นผู้บริโภคกับผู้บริโภคบอกต่อกันเอง ส่งผลให้สินค้าและบริการที่ผ่านกระบวนการการสื่อสารแบบปากต่อปากในยุคดิจิทัลนี้เกิดความน่าเชื่อถือในระดับที่สูงมาก

การสร้างกระแสโน้มน้าวใจผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ถ้าหากใช้การโฆษณาผ่านสื่อดั้งเดิมอาจจะไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา สื่อสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นอีกช่องทางที่เต็มไปด้วยประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูล และอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภค แม้ว่าความเชื่อถือของผู้บริโภคที่มีต่อการโฆษณาในสื่อหลักอาจลดน้อยลงแต่ในอีกทิศทางกลับพบว่าผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้รับจาก บุคคลที่มีความน่าเชื่อถือในโลกออนไลน์ก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการมากขึ้น ผู้ทรงอิทธิพล ในโลกออนไลน์จึงกลายเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ตราสินค้าต้องแสวงหาเพื่อใช้เป็นสื่อสารกลางใน การติดต่อกับผู้บริโภค รวมไปถึงเจ้าของกิจการเองก็สามารถเป็นเครื่องมือทางการตลาดได้เช่นกัน

หากว่าเป็นบุคคลที่มวลชนรู้จัก อย่างไรก็ตามก็มีการเลือกใช้ผู้ทรงอิทธิพลควรคำนึงถึงช่วงเวลา ภาพลักษณ์ของตราสินค้าและเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้บริโภคด้วย เพราะสิ่งที่ผู้บริโภคในยุคนี้ต้องการมากที่สุดคือ ความน่าเชื่อถือและความเชื่อใจ ซึ่งหาไม่ได้ง่ายนักจากงานโฆษณาในสื่อดั้งเดิม The Nielsen Company (2009) ได้ทำการสำรวจทัศนคติของผู้บริโภคต่อความเชื่อใจในสื่อโฆษณา 13 รูปแบบ พบว่า การตลาดแบบบอกต่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อสินค้า และบริการได้สูงที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 53 จากการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นหากได้รับข้อมูลจากผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) ที่มีความน่าเชื่อถือ

สรุปได้ว่า เนื้อหาข้อมูลทางการตลาด (Content) ควรเป็นเนื้อหาข้อมูลที่มีลักษณะเป็นบทความภาษาคำคม ประชญา แนวคิด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้แง่คิด แนะนำ ที่มีความเหมาะสมกับ วัฒนธรรมและสถานการณ์ เป็นการสร้าง Content ที่กินใจและสร้างสรรค์สังคม เป็นคลิปวิดีโอ ภาพเคลื่อนไหวที่สร้างอารมณ์ร่วม มีการนำเสนอเรื่องราวที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน

ความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูล มุ่งเน้นการสื่อสารจากบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง การเข้าถึงความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูลที่ใกล้ชิดสนิทสนมจะมีอิทธิพลช่วยเกิดการแบ่งปันง่ายขึ้น ทั้งนี้เกิดจากความไว้วางใจ การต้องการเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งบุคคลที่เป็นญาติ และเพื่อนสนิทมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างใกล้ชิดจะสามารถก่อให้เกิดการบอกต่อได้

คำสำคัญ : การตลาดไวรัลวิดีโอ อิทธิพลไวรัลวิดีโอ เครื่องดื่มเฟรนไชส์

Abstract

Human communication in modern times is fast. Can spread information News thoroughly and extensive Especially communication through various electronic tools that are very popular in the age of digital communication Communicating with online networking Usually have the form of viral marketing communication or viral video marketing because it is a low cost and effective marketing. When compared to other marketing methods and weighs more to create credibility for consumers Advertising in other formats Because viral communication via social media is not necessary for the messenger and the receiver to have a close relationship, then it will influence the confidence building in That product and service, but only consumers and consumers telling each other And resulting in products and Services that pass the word-of-mouth communication process in this digital age have a very high level of reliability.

Creating a current trend to convince consumers If using advertising through traditional media May not be enough and does not meet the needs of consumers in the

digital age that can access information at all times, social media is becoming another channel with full access to information. And convenience for consumers Although consumers' trust in advertising in the media. In the main direction may decrease but in the other direction, it is found that consumers turn to pay attention to the information received from People who are more reliable in the online world before deciding to buy more products and services. Influential person In the online world, it has become a marketing tool that brands must seek to use as a medium for communication in Contact with consumers Including business owners themselves can also be a marketing tool.

If it is a person that the masses know However, choosing the influential person should also consider the time period, the brand image and the techniques used to communicate with consumers. Because what consumers today need most is reliability and trust. Which is not easily found in traditional media advertising. The Nielsen Company (2009) surveyed consumers' attitudes towards trust in 13 forms of advertising media, found that viral marketing is a tool to stimulate consumers to Product purchase decision And the highest service Which accounted for 53 percent From the above study, it can be concluded that Consumers will make the decision to buy products more easily and quickly if they receive information from a credible influencer.

It can be concluded that the content of the marketing information should be in the form of articles, language, sharp words, philosophy, concepts in order to be a warning to the suggestion that is suitable for Culture and situations are content creation that is impressive and creates society. Is a video clip Animation that generates emotions There are stories that correspond to reality in today's society.

Relationship with the data source Focus on communication from family members such as father and siblings. Access to close relationships and resources that are intimate and influential will facilitate sharing. This arises from trust. Wanting to be accepted Including relatives And close friends interacting closely together can create word of mouth.

Keywords: viral video marketing, Influence viral videos, Franchise drinks

บทนำ

รูปแบบของการสื่อสารในชีวิตประจำวันมีทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้นตามการ พัฒนาของ เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความทันสมัย การสื่อสารแบบปากต่อปากหรือการบอกต่อ (Word of mouth) แม้จะ

ไม่ใช่เรื่องใหม่ ผู้คนก็มักจะพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์ของพวกเขา อารมณ์ ความต้องการ แม้กระทั่งเรื่องของสินค้า การบริการ และตราสินค้า ผ่านทางการใช้เทคโนโลยี ที่สามารถโต้ตอบกันในรูปแบบสื่อสังคม บทบาทและอิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากได้มีการ พัฒนาปรับปรุงใหม่ในรูปแบบของชุมชนออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงนี้ได้รับอิทธิพลมาจากทิศทางของ การดำเนินธุรกิจ โดยใช้วิธีการนำเอาพลังอำนาจของการสื่อสารแบบปากต่อปากมาใช้เพื่อ วัตถุประสงค์ทางการตลาด ถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์การใช้สื่อที่มีความเหมาะสมกับสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ดี ซึ่งองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำ การสื่อสาร การตลาดแบบปากต่อปากไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือ ในการสร้างการรับรู้ในตราสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มยอดขายให้กับธุรกิจมากขึ้น

ธุรกิจแฟรนไชส์ เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ย้อนกลับไปเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมาธุรกิจดังกล่าวได้เริ่มต้นขึ้นในประเทศไทยและมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนถึงในปีพ.ศ. 2560 จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจแฟรนไชส์มีจำนวนถึง 90,000 ราย มีจำนวนผู้ประกอบการเกิดใหม่เพิ่มขึ้นวันละ 20 แห่ง และจากฐานข้อมูลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าตลาดแฟรนไชส์ในปี พ.ศ. 2560 มีมูลค่าถึง 20,000 ล้านบาท (ศูนย์รวมแฟรนไชส์ไทย, 2560) ปัจจุบันในประเทศไทยมีกิจการแฟรนไชส์แบ่งเป็นประเภทต่างๆ เช่น การศึกษา บริการ โอกาสธุรกิจ ค้าปลีก ความงาม งานพิมพ์ อสังหาริมทรัพย์ หนังสือ วิดีโอ อาหาร เครื่องดื่ม เบเกอรี่ และไอศกรีม

การเพิ่มขึ้นของจำนวนธุรกิจแฟรนไชส์เครื่องดื่มดังกล่าว ได้ส่งผลให้การแข่งขันมีความรุนแรงขึ้น เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำทางการตลาดได้ ผู้ประกอบธุรกิจแฟรนไชส์เครื่องดื่มทั้งเก่าและใหม่ จึงจำเป็นต้องหา กลยุทธ์ทางการตลาดใหม่ ๆ เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าได้อย่างกว้างขวางด้วยต้นทุนที่ต่ำลง ดังนั้นการตลาดไวรัล โดยเฉพาะไวรัลวิดีโอจึงเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งการจะใช้กลยุทธ์การตลาดไวรัลวิดีโอให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น ผู้ประกอบธุรกิจจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ดังกล่าวตลอดจนพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปิดรับไวรัลวิดีโอด้วย

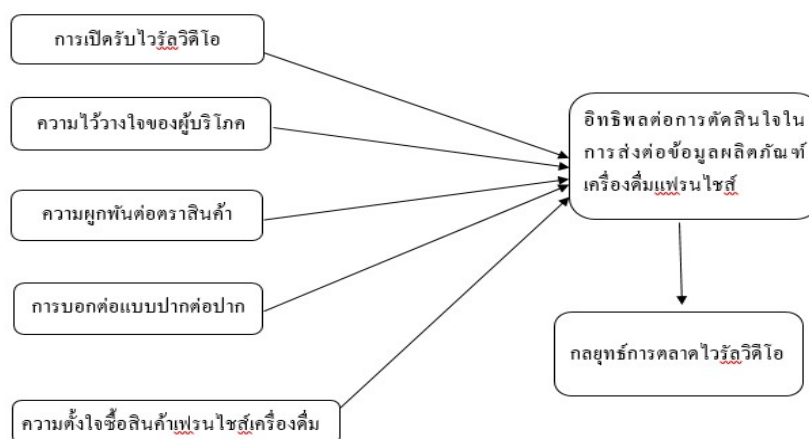
ไวรัลวิดีโอ มีการแข่งขันกันมากยิ่งขึ้น จากการตลาดที่ทำให้ตัวสินค้าแนบเนียนไปกับกระแส ก็กลายมาเป็นการโฆษณาที่เห็นได้ชัดเจนมากกว่าเดิม โดยกระแสจะมีเฉพาะในโซเชียลเท่านั้น เจาะตลาดเป้าหมายที่มีขนาดใหญ่ และทั่วถึงกันไปทั่วประเทศ หรือในบางคลิปก็อาจจะกระจายไปทั่วโลก

ผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องดื่มในระบบแฟรนไชส์ มั่นใจว่าเป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนนั้น จะต้องมีการพัฒนาโครงสร้างการสนับสนุน (Franchise Support) ที่เหมาะสม เช่น การตลาด การฝึกอบรม การสรรหาวัตถุดิบ เป็นต้น จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ซื้อสิทธิ์แฟรนไชส์ (Franchisee) ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ขายสิทธิ์แฟรนไชส์ (Franchisor) อย่างเหมาะสมและเพียงพอ จะมีความผูกพันต่อตราสินค้าสูง (Brand Commitment) และมี แนวโน้มที่จะสร้างคุณค่าให้แก่ตราสินค้าเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้การสนับสนุนจากผู้ขายสิทธิ์แฟรนไชส์ก่อให้เกิดการพัฒนาธุรกิจที่ช่วยส่งเสริมความผูกพันต่อตราสินค้า (Brand Commitment) ของแฟรนไชส์ให้เกิดกับผู้บริโภค และนำไปสู่การตัดสินใจในการ ประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ โดยความผูกพันต่อตราสินค้า เป็นความเชื่อมโยงทางด้านจิตใจและอารมณ์ ระหว่างผู้บริโภคกับตราสินค้าหรือ

องค์กร นอกจากนี้ ยังเป็นความสัมพันธ์ในระยะยาวที่มีความสำคัญ อย่างยิ่งที่ทำให้ทั้งผู้ซื้อสิทธิ์แฟรนไชส์และผู้ขายสิทธิ์แฟรนไชส์ รักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน (Nyadzayo, Matanda & Ewing, 2015)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลต่อการตัดสินใจในการส่งต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแฟรนไชส์ของผู้บริโภคในประเทศไทย” เป็นการศึกษาปัจจัย แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนกำหนดกลยุทธ์การตลาดไวรัลวิดีโอที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อ มีความผูกพัน ไว้วางใจ และบอกต่อไปยังผู้บริโภคอื่นๆ ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแฟรนไชส์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแฟรนไชส์ของผู้บริโภค 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแฟรนไชส์ของผู้บริโภค 3) เพื่อวางแผนกลยุทธ์การตลาดไวรัลวิดีโอที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อ ความผูกพันผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแฟรนไชส์ของผู้บริโภค

การกำหนดกรอบแนวคิด

กล่าวคือ การเปิดรับไวรัลวิดีโอ ความไว้วางใจของผู้บริโภค ความผูกพันต่อตราสินค้า การบอกต่อแบบปากต่อปาก ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟรนไชส์เครื่องดื่ม ตัวแปรตาม คืออิทธิพลต่อการตัดสินใจในการส่งต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม แฟรนไชส์ซึ่งในแต่ละตัวแปรที่นำมาใช้นั้นมาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำแนวคิดจากทฤษฎีมาใช้เป็นแนวคิดเชิงพฤติกรรม ซึ่งนอกเหนือจากการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดในแต่ละทฤษฎีแล้วการส่งต่อข้อมูลในลักษณะของแนวคิดจากทฤษฎีใช้เป็นแนวคิดเชิงพฤติกรรมซึ่งนอกเหนือจากการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดในแต่ละทฤษฎีแล้วการส่งต่อข้อมูลในลักษณะของไวรัลวิดีโอสามารถเกิดขึ้นและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการส่งต่อข้อมูลผลิตภัณฑ์

ทั้งนี้พัฒนาการของการตลาดแบบปากต่อปากสู่การตลาดแบบไวรัลรากฐานการตลาดแบบไวรัล เริ่มจากลักษณะการใช้ชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่ม การแบ่งปันทรัพยากร การสร้างตัวตน และความต้องการการยอมรับกันและกัน การตลาดแบบไวรัลดำเนินไปตามกระบวนการการสื่อสารแบบปาก

ต่อปาก (Word of Mouth : WOM) ทฤษฎีการตลาดแบบไวรัล เป็นรูปแบบกลยุทธ์มุ่งกระตุ้นให้บุคคลส่งต่อข้อความทางการตลาดของบริษัทไปยังบุคคลอื่น การพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความแข็งแกร่งของกลยุทธ์การตลาดแบบไวรัล การเข้าถึงเนื้อหาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้พัฒนาเติบโต ขึ้นจนเป็นวิถีใหญ่ในการดำรงชีวิตมนุษย์ กล่าวได้ว่าอัตราการแพร่กระจายเนื้อหาที่สูง คือมีการส่งต่อเนื้อหาไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีวันจบสิ้น ซึ่งจะเพิ่มศักยภาพให้กับการทำตลาด แบบไวรัลสำหรับผู้ประกอบการเครื่องดื่ม แพรนช์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดแบบไวรัล (Viral Marketing)

การตลาดแบบไวรัล (Viral Marketing) คือเทคนิคทางการตลาดที่ใช้ Social Network ที่มีอยู่ก่อนแล้วมาเสริมสร้างตราสินค้า (Brand Awareness) เพื่อวัตถุประสงค์อื่นทางการตลาด เช่น การขายสินค้า โดยการแพร่กระจายข่าวสารการตลาดแบบไวรัล (Viral Marketing) เป็นคำที่นักการตลาดรู้จักกันเป็นอย่างดี และเป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่ แต่แท้ที่จริงก็คือ การตลาดแบบปากต่อปาก (Word of Mouth Marketing) ต่างกันตรงที่การตลาดแบบไวรัลใช้อินเทอร์เน็ตเป็นตัวกระจาย ซึ่งเทคนิคการทำตลาดแบบไวรัลมีหลากหลายไม่มีกฎตายตัวและไม่มีที่สิ้นสุด (ณัฏฐา หน่อทอง, 2551) ในหลายบทความ เช่น Welker (2002) เปรียบเทียบว่าการตลาดแบบไวรัล (Viral Marketing) เป็นเหมือนกับไวรัล (Knight, 1999) กล่าวว่าคล้ายกับ การจามบนโลกดิจิทัล (Digitalized sneeze) (วิน รัตนธีราร, 2553)

Low Jiun Wee Xavier and Goh Yun Shuang Summer (2009) ได้แบ่งรูปแบบการนำเสนอ การสื่อสารแบบ Viral 5 รูปแบบ ได้แก่ E-mail, Videos, Blogs, Social networks และ User forums

1. E-mail คือ การทำตลาดผ่านอีเมลเพื่อส่งข่าวสาร โปรโมชันต่างๆ ถึงกลุ่มเป้าหมาย เป็นการทำการตลาดที่ต้นทุนต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับการทางการตลาดในรูปแบบอื่นๆ ที่ตรงกลุ่มสามารถเข้าถึงผู้รับได้ทุกคนภายในเวลาอันรวดเร็ว สามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วยสมาร์ทโฟน และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ทั้งยังสามารถตั้งเวลาในการจัดส่งอีเมลให้ถึงมือผู้รับในเวลาที่มีการเปิดอ่านอีเมลมากที่สุดได้อีกด้วย โดยที่ผู้รับอีเมลนั้นต้องยินยอมในการรับข่าวสาร ทำให้การทำ Email Marketing ต่างจาก Spam Mail อย่างชัดเจน

2. Videos เป็นการสร้างเนื้อหาในรูปแบบวิดีโอออนไลน์ จุดประสงค์ก็เพื่อที่จะเพิ่มยอด ผู้ชมให้เกิด Engagement บนโซเชียลผ่านตัววิดีโอที่เผยแพร่ออกไป ซึ่งการวัดผลดูได้จากยอด View, Like, Dislike, Comment และการ Share ต่อๆ กันไป เช่น Youtube, MSN video และ Prankvertising เป็นต้น

3. Blogs เป็นรูปแบบเว็บไซต์ประเภทหนึ่ง ที่ถูกเขียนขึ้นในลำดับที่เรียงตามเวลาในการเขียนซึ่งจะแสดงข้อมูลที่เขียนล่าสุดไว้แรกสุด บล็อกเป็นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาหลากหลายขึ้นอยู่กับเจ้าของบล็อกที่ถูกเขียนเฉพาะเรื่องส่วนตัวหรือจะเรียกว่าไดอารีออนไลน์ซึ่งไดอารีออนไลน์นี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้บล็อกในปัจจุบัน โดยปกติจะประกอบด้วย ข้อความ ภาพ ลิงค์ ซึ่งบางครั้งจะรวมสื่อต่างๆ เช่น เพลง หรือวิดีโอ ในหลายรูปแบบได้ โดยสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร การประกาศข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ผลงาน นอกจากนี้ตามบริษัทเอกชนหลายแห่งได้มีการจัดทำบล็อก ของทางบริษัทขึ้น เพื่อเสนอแนวความเห็น

ใหม่ให้กับผู้บริโภค โดยมีการเขียนบล็อกออกมาในลักษณะเดียวกับข่าวสั้น และได้รับการตอบรับจากทางผู้บริโภคที่แสดงความเห็นตอบกลับเข้าไป เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ จุดที่แตกต่างของบล็อกกับเว็บไซต์โดยปกติคือ บล็อกจะเปิดให้ผู้เข้ามาอ่านข้อมูลสามารถ แสดงความคิดเห็นต่อท้ายข้อความที่เจ้าของบล็อกเขียน ซึ่งทำให้ผู้เขียนสามารถได้ผลตอบกลับโดยทันที "บล็อก" ยังใช้เป็นคำกริยาได้ซึ่งหมายถึงการเขียนบล็อกและนอกจากนี้ผู้ที่เขียนบล็อกเป็นอาชีพก็จะถูกเรียกว่า “บล็อกเกอร์”

4. Social Networks คือ เครือข่ายสังคมเป็นรูปแบบของเว็บไซต์ในการสร้างเครือข่ายสังคมสำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ต เขียนและอธิบายความสนใจ หรือการที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตคนหนึ่งเชื่อมโยงกับเพื่อนอีกนับสิบ รวมไปถึงเพื่อนของเพื่อนอีกนับร้อย ผ่านผู้ให้บริการบนอินเทอร์เน็ต เช่น Facebook, Hi5, Twitter หรือ Tagged เป็นต้น (บางเว็บไซต์กล่าวถึงในตัวอย่างปัจจุบันนี้ได้เชื่อมความนิยมแล้ว) การเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้เกิดเครือข่ายขึ้นเช่น เราสามารถรู้จักเพื่อนของเพื่อนเราได้เป็นทอดๆต่อไปเรื่อยๆทำให้เกิดสังคมสามารถสร้างคอนเน็คชั่นใหม่ๆ ได้ง่ายและเมื่อเราแชร์ (Share) ข้อความหรืออะไรก็ตามลงไปบนเครือข่าย ทุกคนในเครือข่ายก็สามารถรับรู้ได้พร้อมกัน และสามารถ ตอบสนองต่อสิ่งที่เราแชร์ได้ เช่น แสดงความคิดเห็น (Comment) กดไลค์ (Like) ซึ่งอาจจะแตกต่างกัน ออกไปตามแต่ละผู้ให้บริการ ความโดดเด่นในเรื่องความง่ายของ Social Network ทำให้ธุรกิจ และนักการตลาดสนใจที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ

5. User Forums คือ บริการหนึ่งบนอินเทอร์เน็ตสำหรับการแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายทำให้เกิดชุมชนเสมือนจริง (Virtual Community) User Forums ยังมีอีกหลายชื่อเรียก เช่น Web Forums, Message Boards, Discussion Boards, Discussion Forums, Discussion Groups, Bulletin Boards ซึ่งจะมีการแยกหัวข้อการอภิปรายตามหัวข้อความสนใจเฉพาะกลุ่ม เรื่องราวที่มีการพูดคุยในแต่ละเว็บบอร์ดจะมีการแตกต่างกันไปในแต่ละเว็บบอร์ด บางเว็บบอร์ดมีหลายหัวข้อโดยแบ่งแยกย่อยออกไปที่อนุญาตให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นต่อความรู้ที่ผู้เขียนถ่ายทอดลงไปและผู้เขียนได้เขียนโต้ตอบต่อความคิดเห็นนั้นไปมา ในลักษณะของการสนทนาเพื่อหาความแตกต่างในตัวความรู้ถือได้ว่าเป็นการร่วมกันสกัดความรู้ฝังลึกได้อย่างดี และสามารถกระจายข่าวไปได้อย่างรวดเร็ว เช่น www.pantip.com, www.mhai.com เป็นต้น (จันทวรรณ ปิยะวัฒน์, 2548)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจของลูกค้า ซึ่งสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบความไว้วางใจของลูกค้าทางอิเล็กทรอนิกส์จากแนวคิดที่มีความถี่เหมือนกัน 3 แนวคิดขึ้นไป ซึ่งมี 3 องค์ประกอบคือ

1. ความไว้วางใจบนพื้นฐานบุคคลหรือความไว้วางใจเนื่องจากลักษณะผู้ขาย (person-based trust) หมายถึงความไว้วางใจที่ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติและลักษณะของผู้ขายขายสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์
2. ความไว้วางใจบนพื้นฐานความคิดความเข้าใจหรือความไว้วางใจเนื่องจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive-based trust) หมายถึงความไว้วางใจที่ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์

3. ความไว้วางใจบนพื้นฐานสถาบันหรือความไว้วางใจเนื่องจากระบบ (institution-based trust) หมายถึงความไว้วางใจในระบบที่มีการซื้อขายสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์

แนวคิดและทฤษฎีการบอกต่อแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์

การสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตแบบไม่เป็นทางการของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้า บริการ หรือองค์กร โดยถ่ายทอดประสบการณ์ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลในรูปแบบของข้อความผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น พื้นที่แสดงความคิดเห็น อีเมลล์ แหล่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking Sites) เว็บไซต์วิจารณ์ สินค้าและผลิตภัณฑ์ (Review Websites)

แนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันของลูกค้า

การศึกษาองค์ประกอบความผูกพันของลูกค้า เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้องค์กรสามารถเข้าใจความผูกพันของลูกค้าได้ การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องของระดับความผูกพันของลูกค้าก็จะยิ่งช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้สามารถเข้าใจความผูกพันของลูกค้าที่อาจจะมีบริการขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น การใช้แนวคิดการวัดความผูกพันของบริษัท Forrester Research ประเทศสหรัฐอเมริกา (Katz et al., 2009) นำมาวัดความผูกพันที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้าประเภทเพซบุ๊กแฟนเพจเนื่องจากการวัด ความผูกพันทางออนไลน์จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้การวัดความผูกพันของบริษัท Forrester Research ประกอบด้วยความเกี่ยวพัน (Involvement) การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ความใกล้ชิด (Intimacy) และการมีอิทธิพล (Influence) โดยผู้วิจัยได้นิยามคำจำกัดความของตัวแปรที่ใช้วัดความผูกพันของลูกค้า 4 ตัวแปร ดังนี้

1. ความเกี่ยวพัน (Involvement) เป็นองค์ประกอบขั้นแรกระหว่างลูกค้ากับสินค้าสามารถวัดได้จาก จำนวนการเข้าชมเพจ ระยะเวลาที่เข้าชมต่อผู้ใช้งานหนึ่งคน ระยะเวลาในการเข้าชมแต่ละครั้ง การสมัครสมาชิก เป็นต้น

2. การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เป็นองค์ประกอบขั้นต่อมาที่ลูกค้ากับสินค้ามีปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ต่อกันสามารถวัดได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในหน้าเพจ เช่น การชมวิดีโอคลิป การแสดงความคิดเห็น การเข้าชมซ้ำ การกดถูกใจ เป็นต้น

3. ความใกล้ชิด (Intimacy) เป็นองค์ประกอบขั้นที่สามที่ลูกค้าเริ่มมีความรักในสินค้าสามารถทำการวัดผ่านความคิดเห็นหรือความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า

4. การมีอิทธิพล (Influence) เป็นองค์ประกอบขั้นสุดท้ายที่ลูกค้ามีความผูกพันทางออนไลน์ในระดับสูง จนสามารถเป็นผู้สนับสนุนสินค้าสามารถวัดได้จากการแนะนำเพจให้เพื่อนมาติดตาม การแชร์โพสต์จากเพจไปให้เพื่อนในเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อ

Fishbein and Ajzen (1975) กล่าวว่า ความตั้งใจซื้อ คือการที่ผู้บริโภคมีความตั้งใจมุ่งมั่นและคาดหวังว่าจะซื้อสินค้าหรือบริการของผู้ขายรายใดรายหนึ่งตลอดไปหรือใช้เป็นระยะเวลายาวนานในอนาคต

Zeithaml, Berry, and Parasuraman (1990) กล่าวว่า ความตั้งใจซื้อเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่แสดงถึงความจงรักภักดีของผู้บริโภคหรือการเอาใจจดจ่อที่เป็นการตัดสินใจที่จะเลือกตามทัศนคติหรือความเชื่อต่อสินค้าหรือบริการนั้นๆ

Haward (1994) กล่าวว่า ความตั้งใจซื้อเป็น กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับจิตใจที่บ่งบอกถึงแผนการซื้อของผู้บริโภคที่จะซื้อตราสินค้าในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งโดยเกิดจากทัศนคติและความมั่นใจของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของความตั้งใจซื้อประกอบด้วย

1. ความเต็มใจซื้อ (Willingness) หมายถึง ความเต็มใจในการซื้อสินค้าผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของลูกค้า
2. การบริโภคสินค้าอย่างต่อเนื่อง (Continuous consuming) หมายถึง การที่ลูกค้าใช้หรือบริโภคที่สินค้าที่ซื้อมาทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. การซื้อสินค้าในอนาคตหรือซื้อซ้ำ (Re-purchase) หมายถึงการที่ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้านั้นๆ ในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบแฟรนไชส์

อำนาจ ชีระวนิช (พจนานา เปี่ยมไชย, 2556, หน้า 70-71) ได้ให้ความหมายของคำว่า “แฟรนไชส์” คือ ระบบการตลาดที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงทางกฎหมายของสองฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่ง คือผู้ซื้อแฟรนไชส์ที่รับสิทธิ์พิเศษ เป็นเจ้าของในการดำเนินธุรกิจแต่ต้องดำเนินงานตามวิธีการและรูปแบบเฉพาะของอีกฝ่ายหนึ่งคือเจ้าของแฟรนไชส์ ซึ่งข้อตกลงทางกฎหมายนี้เรียกว่าสัญญา แฟรนไชส์ (Franchise contract) และสิทธิพิเศษเรียกว่า แฟรนไชส์

พิระพงษ์ กิตติเวชโกศลวัฒน์ (2554) แฟรนไชส์ หมายถึง กลยุทธ์ทางธุรกิจในการกระจาย สินค้าหรือบริการสู่ผู้บริโภคจาก (บริษัทแม่) โดยผ่านหน่วยค้าปลีก (บริษัทสมาชิก) และทำสัญญาหรือข้อตกลงร่วมกันภายใต้เครื่องหมายการค้าหรือบริการ และอำนาจของบริษัทแม่ในการควบคุมหน่วยธุรกิจนั้นเพื่อแลกกับการได้รับชำระค่าธรรมเนียม และค่ารายalty (Royalty) จากบริษัทสมาชิก

สรุปได้ว่า ระบบแฟรนไชส์ เป็นการดำเนินธุรกิจในการกระจายสินค้าหรือบริการสู่ผู้บริโภค โดยผู้ซึ่งพัฒนาสินค้าหรือบริการตลอดจนวิธีการและรูปแบบที่ประสบความสำเร็จและต้องการที่จะขยายธุรกิจโดยการถ่ายทอดสิทธิในการประกอบธุรกิจซึ่งอาจเป็นสินค้าหรือบริการ วิธีการและรูปแบบให้กับผู้ร่วมทำธุรกิจโดยทั้งสองฝ่ายจะทำสัญญาหรือข้อตกลงตามกฎหมายร่วมกัน โดยผู้รับสิทธิ์จะต้องดำเนินงานตามวิธีการและรูปแบบของเจ้าของแฟรนไชส์ หรือภายใต้ ชื่อทางการค้าหรือเครื่องหมายการค้า ของเจ้าของแฟรนไชส์ รวมถึงเจ้าของแฟรนไชส์จะช่วยเหลือทางด้านการตลาด การบริหาร ควบคุม การฝึกอบรม การจัดหาสินค้า และการส่งเสริมการขายแก่แฟรนไชส์ และค่าธรรมเนียมเป็นการตอบแทนการให้บริการต่างๆ ซึ่งอาจจะกำหนดสัดส่วนจากยอดขาย หรือกำไรขั้นต้น ตามที่กำหนดกันได้

วิธีการดำเนินงาน

เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 รูปแบบได้แก่การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และ การสนทนากลุ่ม (Focus group) ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายของการเก็บข้อมูลในแต่ละวิธีการจึงแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกมาใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การเลือกตามวัตถุประสงค์ (Purposive selection) ในการเลือกผู้ให้ ข้อมูลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การวิจัยได้ ประกอบด้วย

1. ผู้ประกอบธุรกิจแฟรนไชส์เครื่องดื่มที่ใช้กลยุทธ์ไวรัลวิดีโอเพื่อวัตถุประสงค์ทาง การตลาดจำนวน 10 คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการตลาดออนไลน์คือ อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์การสอนด้านการตลาดออนไลน์ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปจำนวน 2 คน

ประชากรของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้บริโภคที่มีอายุตั้งแต่ 18-60 ปีที่เป็นแฟนเพจของเพจ แฟรนไชส์เครื่องดื่มที่มีผู้นิยมมากจำนวน 3 แบนด์ ได้แก่ Coffee today อินทนิล (Inthanin) และ Coffee world โดยแบ่งตัวอย่างของการวิจัยออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 134 คน ตามจำนวนแบนด์แฟรนไชส์เครื่องดื่มที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ Coffee today อินทนิล (Inthanin) และ Coffee world ใช้การสุ่มตามสะดวก (Convenient sampling) ในการสุ่มเลือกแฟนเพจของแฟรนไชส์เครื่องดื่มที่ทำการศึกษาแต่ละแบนด์จนกว่าจะได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดของตัวอย่างโดยใช้สูตรไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนในการคำนวณ โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% (Cochran, 1977)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมได้มาทำการ วิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องข้อมูลแต่ละประเภทที่เก็บรวบรวมมาดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และ การสนทนากลุ่ม จะถูกรวบรวม แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำ เสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม จะถูกนำมาวิเคราะห์ผลโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดกระทำข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อตัวแปรต่างๆในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในส่วนของระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต และการเลือกซื้อเครื่องดื่มแฟรนไชส์

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทางการตลาดไวรัลวิดีโอของแฟรนไชส์เครื่องดื่มในการเปิดรับการใช้ไวรัลวิดีโอ ด้านความไว้วางใจของผู้บริโภค ด้านการบอกต่อแบบปากต่อปาก ด้านความผูกพันต่อตราสินค้า และด้านความตั้งใจซื้อสินค้าของแฟรนไชส์เครื่องดื่ม

ส่วนข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามจะถูกนำมาประมวลผลเพื่อใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ สถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแสดงระดับของตัวแปรต่างๆในการวิจัย

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ทำการรวบรวมแล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของความเรียง

ผลการศึกษา

ในยุคการสื่อสารไร้พรมแดน ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้จากทั่วทุกแห่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าวการสื่อสารแบบปากต่อปากจึงเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ก่อให้เกิดสังคมออนไลน์ ขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)” เป็นสังคมที่สื่อสารกันผ่านทาง ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีการปฏิสัมพันธ์กัน ทั้งการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น บอกเล่าสิ่งที่ได้พบเห็นให้คนที่อยู่ในสังคมออนไลน์ได้รับรู้ การตลาดออนไลน์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ นักการตลาดเรียกว่า ไวรัลวิดีโอ เป็นเทคนิคการทำการตลาดที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, Instagram, Line และอื่น ๆ ในการนำเสนอสินค้าและบริการให้กลุ่มผู้บริโภค รู้จักมากขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด ซึ่ง ในขณะนี้การตลาดแบบไวรัลวิดีโอ มีความน่าเชื่อถือมาก เนื่องจากจะถูกส่งหรือแชร์ข้อมูลจากเพื่อนสู่เพื่อนต่อไปเรื่อย ๆ ทำให้ข่าวสารสามารถกระจายไปได้ อย่างรวดเร็ว อิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากในยุคดิจิทัล ถือได้ว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่น่าสนใจและ นักการตลาดควรเลือกใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด โดยการสร้างการรับรู้ให้ผู้บริโภค

รูปแบบการนำเสนอคลิปวิดีโอที่ประสบความสำเร็จในด้านการแบ่งปัน ควรมีหลักเกณฑ์ อย่างน้อย 3 ข้อ กล่าวคือ

1. อารมณ์ : นำเสนอเกี่ยวกับเรื่องราวที่มีอารมณ์เป็นหลัก เช่น อารมณ์เศร้า สนุก ตื่นเต้น มีความสุข อบอุ่น หรือประทับใจ จะทำให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมไปกับคลิปวิดีโอ
2. มุมมองที่แตกต่าง : การนำเสนอในมุมมองที่แตกต่างจะทำให้ผู้ชมรู้สึกถึงความแปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ควรมีในการทำคลิปวิดีโอ
3. การให้คุณค่า คุณประโยชน์ : การให้ประโยชน์หรือให้แง่คิด จะทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกอยากแบ่งปัน เพราะแบ่งปันไปแล้วเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นที่ได้รับชม

อิทธิพลที่มีผลต่อการตัดสินใจแบ่งปัน คลิปวิดีโอ คือ มีลักษณะเนื้อหาและวิธีการ นำเสนอ ด้านความประทับใจ ความชอบ ความศรัทธา ความเชื่อ หลังชมคลิปวิดีโอ ความเหมาะสมในการแบ่งปัน ซึ่งปัจจัยนี้มีผลต่อการแบ่งปันของแต่ละ บุคคลแตกต่างกันไป เนื่องจากบุคคลที่รับชมมีทัศนคติที่ต่างกันไป

อิทธิพลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากในยุคดิจิทัลจะประสบผลสำเร็จได้นั้น นักการตลาดหรือนักสื่อสารการตลาดควรพิจารณาปัจจัย 4 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านสินค้าและบริการ สินค้าและบริการที่จะนำมาเป็นหัวข้อในการสนทนาหรือเกิด กระแสการตลาดแบบปากต่อปากได้นั้น ควรเป็นสินค้าที่ส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมของลูกค้าได้ ไปรโมทเครื่องดื่มแบบใหม่ที่นาตื่นเต้นหรือน่าสนใจ เช่น เครื่องดื่มที่มีความแปลกใหม่ที่แตกต่างจากยี่ห้ออื่นก็ยังมีโอกาสในการบอกต่อแบบปากต่อปากมากขึ้นเท่านั้น ผลลัพธ์ทางนวัตกรรม ผู้รับชมคลิปในปัจจุบันมักจะชื่นชอบ และประทับใจในความทันสมัย การได้ครอบครอง ได้ทดลองลิ้มรสชาติ เครื่องดื่ม ที่แปลกใหม่สร้างสรรค์ นวัตกรรมใหม่ ๆ มักจะทำให้เกิดการแชร์ข้อมูลให้เพื่อนหรือบุคคลอื่นที่รู้จักได้รับรู้ อย่าง เช่น Coffeeworld มี 4 เมนู ที่ต้องลอง ทั้งเข้มข้นเต็มๆกับช็อคโกแลตจาก Hershey's หวานกำลังดีหอมกำลังโดน ห้ามพลาดนะค่ะ 1. Hershey's Strawberry Kisses 2. Hershey's Dark Shockaholic 3. Hershey's Mocha & Cream 4. Hershey Sandwich Waffle หรือการโปรโมทให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ที่อินทนิล เราใช้แก้ว BIO CUP ซึ่งย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นต้น

2. การสร้างความแตกต่างให้กับสินค้า เป็นความพยายามในการสร้างตราสินค้า ให้แตกต่าง จากตราสินค้าอื่น ๆ ในผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันหรือการรับรู้ภาพลักษณ์ของตราสินค้า เครื่องมือที่นำมาสร้างความแตกต่างให้กับสินค้า ก็คือ เครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายบริการ (Trademarks and Service marks) ตราสินค้า (Brands) มีส่วนสำคัญต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของสินค้าและบริการ ลักษณะของตราสินค้านั้น เป็นได้ทั้งชื่อ (Name) สัญลักษณ์ (Symbol) การออกแบบภาพกราฟิก (Graphic Design) หรือนำส่วนต่างเหล่านี้ประกอบกัน เพื่อระบุบนบรรจุภัณฑ์ของสินค้าและบริการให้ผู้บริโภคทราบว่าสินค้าและบริการนั้นเป็น ของใคร ความสำคัญของตราสินค้าจะส่งผลให้ผู้บริโภคนั้นจดจำสินค้าและบริการได้ง่ายมากขึ้น ทั้งนี้ตราสินค้ายังสามารถกำหนดตำแหน่งทางการตลาดให้กับสินค้าด้วย มักจะนิยมจดลิขสิทธิ์ (Copyrights) เพื่อ

คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การใช้แก้ว BIO CUP ซึ่งย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังปลอดภัยต่อผู้บริโภค ของเครื่องดื่มอินทนิล

3. อิทธิพลในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า หรือการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ เป็นวิธีการสร้าง และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีกับลูกค้า โดยใช้วิธีการตั้งคุณค่าของลูกค้าออกมา ดังนั้นจึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าจะทำให้ลูกค้ามีความซื่อสัตย์ในตราสินค้า ถ้าสมารถที่จะรักษาลูกค้าให้อยู่กับธุรกิจได้ก็จะช่วยลดต้นทุนได้ ทำให้โอกาส ในการสร้างผลกำไรของธุรกิจส่วนหนึ่งมาจากการซื้อต่อเนื่อง และการซื้อต่อยอด ทั้งนี้การการตลาดเชื่อว่าต้นทุนในการแสวงหาลูกค้าใหม่มีค่ามากถึง 5 เท่าของ ต้นทุนในการรักษาลูกค้าเดิมไว้ สุจิต ผลเจริญ (2554) ได้แนะนำกลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าไว้ 2 รูปแบบ คือ CRM เชิงรุก (Proactive Marketing) คือกลยุทธ์ที่เน้นใช้สื่อเป็นตัวกลางในการติดต่อกับลูกค้าโดย ผ่านช่องทางประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับสินค้าและบริการให้เกิดความน่าสนใจแก่ ผู้บริโภค รวมถึงเกิดสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคในระยะยาว และ CRM เชิงรับ (Reactive Marketing) คือกลยุทธ์ที่ธุรกิจเป็นฝ่ายตั้งรับเมื่อผู้บริโภคติดต่อเข้ามา ด้วยการ สร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับลูกค้า เช่น การสอบถามข้อมูลสินค้าและบริการ การสั่งซื้อสินค้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น การสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคในยุคดิจิทัล (Customer Satisfaction in The Digital Age) เป็นการทำให้สินค้าและบริการสามารถตอบสนองระดับความพึงพอใจในความต้องการของ ผู้บริโภคบรรลุผล ทำให้ผู้บริโภคมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อตราสินค้า ซึ่งผู้บริโภคจะประเมินสินค้าและบริการนั้น ๆ ว่าตอบสนองความต้องการของตนได้ตามที่คาดหวังได้มากน้อยเพียงใด ถ้าสินค้าและบริการตรงตามความคาดหวังไว้ ผู้บริโภคหรือลูกค้าก็จะเกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าไม่ตรงตาม ความคาดหวังไว้ก็จะไม่พึงพอใจ วิธีที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า เช่น การบริการที่น่าประทับใจ มีการให้บริการที่เป็นกันเอง เน้นให้ความสำคัญต่อลูกค้าในทุก ๆ เรื่อง เช่นวิธีการนำเสนอบริการที่แตกต่างจากคู่แข่ง มอบสิทธิพิเศษหรือจัดบริการเสริม การเพิ่มคุณค่า ให้กับสินค้าและบริการ ด้วยวิธีการแปลกใหม่ ประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัย และที่สำคัญ การเข้าถึงสินค้าและบริการได้สะดวกและมีความรวดเร็ว ก็มีส่วนในการช่วยให้ผู้บริโภคพึงพอใจได้ มากเช่นกัน

4. อิทธิพลด้านกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ ผู้บริหาร เจ้าของธุรกิจแฟรนไชส์ และผู้ทรงอิทธิพล ในการ เลือกใช้ ไวรัลวิดีโอ ขึ้นอยู่กับการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดของแต่ละแฟรนไชส์ ว่าควรพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับการใช้แผนการสื่อสารการตลาดแบบผสมผสาน วิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับเครื่องมืออื่น ๆ ที่นำมาใช้ การดำเนินธุรกิจโดยใช้การตลาดแบบไวรัลนี้ส่งผลให้ผู้ประกอบการ เจ้าของธุรกิจแฟรนไชส์สามารถแสวงหาโอกาสในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการหรือส่งเสริมการขายได้อย่างไม่มีขอบเขต ทั้งมีอำนาจในการสื่อสารที่เข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้จำนวนมาก เนื่องจากมีการตลาดเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นการสื่อสารการตลาดที่มีต้นทุนต่ำ และมีโอกาสเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและรวดเร็ว ขึ้นอยู่กับว่าการดำเนินธุรกิจของ ผู้ประกอบการนั้นสามารถนำเครื่องมือต่าง ๆ ในการทำการตลาดบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมา ประยุกต์ใช้กับธุรกิจได้อย่างสร้างสรรค์หรือไม่ ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องสรรหา

วัตถุดิบในการสร้างการตลาดแบบไวรัลที่ได้รับความนิยมและเห็นผลตอบรับในระดับที่สูง และนำเสนอต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุดต่อการดำเนินธุรกิจ

การสร้างกระแสไวรัสน่าสนใจผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ถ้าหากใช้การโฆษณาผ่านสื่อดั้งเดิม อาจจะไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา สื่อสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นอีกช่องทางเพิ่มเติมไปด้วยประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูล และอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภค แม้ว่าความเชื่อถือของผู้บริโภคที่มีต่อการโฆษณาในสื่อหลักอาจลดน้อยลงแต่ในอีกทิศทางกลับพบว่าผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้รับจาก บุคคลที่มีความน่าเชื่อถือในโลกออนไลน์ก่อนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการมากขึ้น ผู้ทรงอิทธิพล ในโลกออนไลน์จึงกลายเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ตราสินค้าต้องแสวงหาเพื่อใช้เป็นสื่อสารกลางใน การติดต่อกับผู้บริโภค รวมไปถึงเจ้าของกิจการเองก็สามารถเป็นเครื่องมือทางการตลาดได้เช่นกัน หากว่าเป็นบุคคลที่มวลชนรู้จัก อย่างไรก็ตามการเลือกใช้ผู้ทรงอิทธิพลควรคำนึงถึงช่วงเวลา ภาพลักษณ์ ของตราสินค้าและเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้บริโภคด้วย เพราะสิ่งที่ผู้บริโภคในยุคนี้ต้องการ มากที่สุดคือ ความน่าเชื่อถือและความเชื่อใจ ซึ่งหาไม่ได้ง่ายนักจากงานโฆษณาในสื่อดั้งเดิม The Nielsen Company (2009) ได้ทำการสำรวจทัศนคติของผู้บริโภคต่อความเชื่อถือในสื่อโฆษณา 13 รูปแบบ พบว่า การตลาดแบบบอกต่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อสินค้า และบริการได้สูงที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 53 จากการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นหากได้รับข้อมูลจากผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) ที่มีความน่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะ

1. เนื้อหาข้อมูลทางการตลาด (Content) ควรเป็นเนื้อหาข้อมูลที่มีลักษณะเป็นบทความภาษาคำคม ประชญา แนวคิด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้แง่คิด แนะนำ ที่มีความเหมาะสมกับ วัฒนธรรมและสถานการณ์ เป็นการสร้าง Content ที่กินใจและสร้างสรรค์สังคม เป็นคลิปวิดีโอ ภาพเคลื่อนไหวที่สร้างอารมณ์ร่วม มีการนำเสนอเรื่องราวที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน

2. ความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูล มุ่งเน้นการสื่อสารจากบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง การเข้าถึงความสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูลที่ใกล้ชิดสนิทสนมจะมีอิทธิพลช่วยเกิดการแบ่งปันง่ายขึ้น ทั้งนี้เกิดจากความไว้วางใจ การต้องการเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งบุคคลที่เป็นญาติ และเพื่อนสนิทมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างใกล้ชิดจะสามารถก่อให้เกิดการบอกต่อได้

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดา พัฒนิกิตติวรกุล. (2553). *E-word of mouth มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคบนอินเทอร์เน็ต: กรณีศึกษา E-marketplace ในประเทศไทย* (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนาภา หนูนาอ. (2554). *การวัดความผูกพันของลูกค้าในตราสินค้าบริการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฏฐา อุ่มมานะชัย. (2554). สื่อโฆษณาออนไลน์ แนวทางจากอดีตสู่อนาคต. *Executive Journal*, 31(2), 167-172.
- ณัฏฐา อุ่มมานะชัย. (2554). ผู้ทรงอิทธิพลในโลกออนไลน์กับการบอกต่อ. *วารสารนักบริหาร*, 33(3), 47-51.
- ธีรยุทธ วัฒนาสุขโชค. (2551). *การตลาดยุค Hi5 โดนใจคน Gen C*. สืบค้น 24 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <http://www.positioningmag.com/magazine/default.aspx>.
- พนิดา ต้นศิริ. (2553). เว็บเชิงความหมายของเว็บ 3.0. *วารสารนักบริหาร*, 30(4), 48-55.
- พิรพัฒน์ ตุลยาเดชานนท์. (2555). *การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความพึงพอใจ และความภักดีต่อตราสินค้าของสมาชิกเฟซบุ๊กแฟนเพจธุรกิจสินค้าในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Agag, G., & El-Masry, A. A. (2016). Understanding consumer intention to participate in online travel community and effects on consumer intention to purchase travel online and word of mouth: An integration of innovation diffusion theory and technology acceptance model with trust. *Computers in Human Behavior*, 60, 97-111.
- Amblee, N., & Bui, T. (2011). Harnessing the influence of social proof in online shopping: The effect of electronic word of mouth on sales of digital microproducts. *International Journal of Electronic Commerce*, 16(2), 91-114.
- Browne, J. A. & Howarth, E. (1977). A Comprehensive factor analysis of personality questionnaire items: A test of twenty putative factor hypotheses. *Multivariate Behavioral Research*, 12(4), 339-427.
- Broxton., et al. (2011). Catching a viral video. *Journal of intelligent information systems*. p. 11.
- Caldwell, C. & Clapham, S. E. (2003). Organizational trustworthiness: An international perspective. *Journal of Business Ethics*, 47(4), 349 – 364.

การศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ในจังหวัดปทุมธานี

กุลณัฐ ไกรศรี¹ ธนธร ชื่นยินดี^{2,3} ปิยะพงษ์ ยงเพชร^{2,3} ไตรมาศ พูลผล^{2,3} และ ถกธรณ์ ทักขิมา^{2,3}

¹46 ม. 4 ตำบลไผ่ชะเลือด อำเภอสริมโศภ จังหวัดปราจีนบุรี 25190

²ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 13180

³สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 13180

A STUDY OF THE IMPACTS OF THE COVID-19 SITUATION AFFECTING COMMUNITY TOURISM AREAS IN PATHUM THANI PROVINCE

Kunlanut Kaisri¹, Thanatorn Chuenyindee^{2,3}, Piyaphong Yongphet^{2,3}, Trimas Phunphon^{2,3}

and Takunrat Taksima^{2,3*}

¹46 Moo. 4, Phai Cha-blood, Si Mahosot, Prachinburi Province 25190

²University Business Incubator, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage,
Pathum Thani Province 13180

³Research and Development Institute, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage,
Pathum Thani Province 13180

E-mail address: takunrat@vru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 15 กุมภาพันธ์ 2564

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 18 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจเชิงพื้นที่เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานีของ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสองโคก อำเภอลำลูกกา และอำเภอคลองหลวง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลกับผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวรวมกันทั้งสิ้น 27 แห่งท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจากเดิมเป็นจำนวนมาก รวมถึงร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึกตามสถานที่ท่องเที่ยวหลายกิจการมีการประกาศหยุดการดำเนินกิจการชั่วคราว และหลายกิจการประกาศปิดตัวลงเนื่องจากได้รับผลกระทบเรื่องของการรายได้ในการบริหารงาน และนักท่องเที่ยวที่ลดลง และในส่วนของสถานประกอบการที่เปิดให้บริการต้องมีการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรการด้านการควบคุมด้านสุขอนามัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เข้ามาใช้บริการ แต่ด้วยมาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถสร้างความมั่นใจได้ในทุก

กิจการ เช่น สถานประกอบการที่เน้นธุรกิจด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้ประกอบการหลายแหล่งต้องยกเลิกการให้บริการ ส่งผลให้ขาดสภาพคล่องในการดำเนินกิจการ ซึ่งจากการสำรวจเพื่อรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว และส่งเสริมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน

คำสำคัญ : แหล่งท่องเที่ยวชุมชน สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 จังหวัดปทุมธานี

Abstract

This academic paper describes the results from the survey research on the study of community tourism resources about the impacts of the COVID-19 at Muang Pathumthani, Lam Lukka, Sam Khok, and Khlong Luang in Pathumthani province, Thailand. The study was carried out by collecting data and in-depth interviews with knowledgers from 27 different areas. The results showed that the situation of the COVID-19 was epidemiced affecting the tourism industry to all four districts of Pathumthani Province, Thailand. Both as a cultural, natural and ecological tourism destination, as well as the problem of reduced number of tourists. Also, the accommodations and restaurants was temporarily closed. Access to attractions is controlled for safety reasons and even more cleanliness. Tourist destinations where local food is sold is restricted due to hygiene issues. In addition, tourist attractions with accommodation and accommodation have decreased their trust due to distrust of local standards. Including tourist attractions with recreational activities being canceled due to social distancing measures. This research reveals the current situation of the four community tourism sites in Pathumthani Province, Thailand. And can use data from survey research to further develop in the development of sustainable community tourism development plans.

Keywords: Community Tourism, The COVID-19 Epidemic, Pathum Thani Province

บทนำ

จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานกว่า 300 ปี ดังนั้นจึงถือเป็นจังหวัดที่มีเรื่องเล่า และประวัติศาสตร์ที่สืบทอดมาอย่างยาวนานทั้งด้านประเพณี วัฒนธรรม และรูปแบบของวิถีชีวิตของชาวปทุมธานีที่มีอยู่หลากหลายทั้งนี้เนื่องจากการรวมตัวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สะท้อนออกมาให้เห็นจากรูปแบบของวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของชาวปทุมธานีที่อยู่ใกล้ชิดกับสายน้ำหลักคือ แม่น้ำเจ้าพระยาที่ปัจจุบันได้กลายมาเป็นจุดท่องเที่ยวสำคัญๆ ทางด้านศิลปวัฒนธรรม และโบราณคดีที่ยังคงอยู่ให้ศึกษา เช่น ศาสนสถาน การทำตุ่มสามโคก หม้อข้าวแช่ เครื่องปั้นดินเผา และอัฐมอญ รวมถึงประเพณีที่ชาวปทุมธานียังคง

ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในเทศกาลงานบุญ คือ การกวนข้าวทิพย์ การทำข้าวแช่ และการแสดงออกให้เห็นถึงพื้นที่แห่งศรัทธาที่สะท้อนถึงความเป็นแหล่งเมือง และแสดงให้เห็นถึงร่องรอยของชาวจังหวัดปทุมธานี (วิรวรรณ วงศ์ศุภไทย, 2555) นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้ว จังหวัดปทุมธานียังมีความโดดเด่นในด้านการเป็นเมืองศูนย์กลางทางการศึกษา วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เห็นได้จากจังหวัดปทุมธานีมีมหาวิทยาลัยสถาบันวิจัยและสถานศึกษาต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก มีทรัพยากรในด้านการท่องเที่ยวหลากหลายโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาเรียนรู้ เช่น องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.), หอศิลปศิลป์, พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ, พิพิธภัณฑ์บัว เป็นต้น (นพรัตน์ พิเภก, 2558) และด้วยทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร จังหวัดปทุมธานีจึงเป็นอีกหนึ่งเมืองท่องเที่ยวทางเลือกของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี เป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ของไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559)

จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เริ่มขึ้นเมื่อปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 และพบผู้ป่วยรายแรกในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีนและแพร่กระจายไปยังประเทศอื่นในแถบเอเชีย โดยพบผู้ติดเชื้อนอกประเทศจีนครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2563 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) ในขณะนี้การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ยกระดับให้เป็น “ภาวะการระบาดใหญ่ทั่วโลก (Pandemic)” หลายหน่วยงานคาดว่า COVID-19 จะส่งผลกระทบก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจสูงมาก สำหรับผลกระทบครั้งนี้ในด้านการค้าโลก ในด้านการท่องเที่ยวคาดการณ์ว่ารายรับการท่องเที่ยวโลกจะลดลง 63,000 ล้านดอลลาร์ โดยเอเชียจะได้รับผลกระทบสูงสุด รองลงมาคือ ยุโรปอื่น ญี่ปุ่น อิตาลี และเยอรมนี ซึ่งล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของนักท่องเที่ยว ขณะที่สภาพอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประเมินว่า จะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และสูญเสียรายได้กว่า 2.5 แสนล้านบาท (เสาวณี จันทะพงษ์ และ ทศพล ต้องห้วย, 2563)

การเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าประเทศไทยประสบกับปัญหาทางด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากเนื่องจากต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลส่งผลให้มีการควบคุมสถานการณ์ โดยการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักรตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ พรก.ฉุกเฉิน เพื่อควบคุมการระบาดของโควิด-19 ส่งผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศลดลงอย่างเห็นได้ชัดจนทำให้สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งและผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยวต้องปิดกิจการชั่วคราว ส่งผลให้ผู้ประกอบการขาดรายได้ ซึ่งผู้ประกอบการบางรายต้องปรับรูปแบบการดำเนินกิจการเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามปัญหาจากสถานการณ์ดังกล่าวยังคงต้องใช้เวลาในการแก้ไขอีกต่อไป จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานีทั้ง 4 อำเภอ ถึงสถานการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด -19 นำเสนอในรูปแบบของบทความทางวิชาการพร้อมรายงานผลการสำรวจสถานการณ์ของ

ปัญหาในปัจจุบัน และแนวทางการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำมาบูรณาการกับข้อมูลอื่นๆ แล้วกำหนดเป็นแผนการดำเนินการพัฒนาช่วยเหลือผู้ประกอบการต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 6 ด้าน ของพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลำลูกกา อำเภอสามโคก และอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 ต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลำลูกกา อำเภอสามโคก และอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีการสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่

1. ดำเนินการเลือกพื้นที่จากโครงการจ้างงานประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยผู้เข้าร่วมโครงการต้องทำการสำรวจข้อมูลตามพื้นที่เป้าหมายด้วยกัน 4 พื้นที่ คือ อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลำลูกกา อำเภอสามโคก และอำเภอลองหลวง เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรคโควิด -19
2. การศึกษาข้อมูลครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth-Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ และส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถานจะเก็บข้อมูลจากเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดดังกล่าว โดยแบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 พื้นที่ ดังนี้ อำเภอเมืองปทุมธานีสัมภาษณ์ 11 คน อำเภอลำลูกกาสัมภาษณ์ 7 คน อำเภอสามโคกสัมภาษณ์ 6 คน และอำเภอลองหลวงสัมภาษณ์ 3 คน รวมเป็น 27 คน 27 สถานที่ ข้อมูลที่ทำการสำรวจประกอบด้วย อัตลักษณ์ของชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของฝากของที่ระลึก รายการที่พัก อาหารประจำถิ่น และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนยังพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลำลูกกา อำเภอสามโคก และอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

อภิปรายผลการสำรวจ

1. การสำรวจข้อมูลครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย (1) การบริหารจัดการที่ยั่งยืน (2) การกระจายผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น และเสริมสร้างคุณภาพชีวิต (3) การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม (4) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (5) การบริการ และความปลอดภัย (6) ความโดดเด่นด้านระบบนิเวศหรือวัฒนธรรม ของพื้นที่ 4 อำเภอในจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลำลูกกา อำเภอสามโคก และอำเภอลองหลวงจากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1.1 การบริหารจัดการที่ยั่งยืน

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานีมีระบบการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบบูรณาการด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพการบริการที่ดี รวมทั้งมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มและชุมชน และสามารถควบคุมให้มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้ดี มีการเสริมศักยภาพของคนในกลุ่มและชุมชน มีระบบประเมินความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน รวมทั้งดำเนินการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับที่ดี แต่สิ่งที่ชุมชนต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติม คือ การปรับกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนให้เข้าใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการบริหารชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 การกระจายผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น และเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

ด้านการกระจายผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตพบว่า ในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี โดยส่วนใหญ่ทุกคนมีสิทธิได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญกับบุคคลอื่น และมีการจัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อสนับสนุนรายได้ในการพัฒนาชุมชน แต่มีบางส่วนที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการจัดการด้านผลประโยชน์ ดังนั้นจึงควรมีการวางแผนพัฒนา และส่งเสริมความเข้าใจเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

1.3 ด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ยังไม่มีมีการส่งเสริมให้เยาวชนภายในชุมชนตระหนักและซึมซับถึงอัตลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เนื่องจากกลุ่มคนในวัยทำงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่อยู่นอกพื้นที่ ดังนั้นจึงขาดการปลูกจิตสำนึกด้านการเรียนรู้และการอนุรักษ์ ดังนั้นชุมชนควรจัดทำโครงการส่งเสริม หรือกิจกรรมเพื่อพัฒนา และปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นให้กับบุคคลทั่วไป และเยาวชนในชุมชนได้ซึมซับพร้อมทั้งเกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชุมชน ภูมิปัญญาชุมชน และการท่องเที่ยวชุมชนอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้น

1.4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ส่วนใหญ่มีการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัญหาที่พบคือ ยังไม่มีการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผสมผสานกับการจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นควรมีการจัดทำโครงการ หรือจัดทำเครือข่ายของชุมชนเพื่อมาทำหน้าที่ให้ความรู้ และออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า การจัดการขยะ หรือ การพัฒนาส่วนเกษตร

1.5 ด้านการบริการ และความปลอดภัย

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี มีการจัดบริการด้านความปลอดภัยในแก่นักท่องเที่ยว มีการอบรมผู้นำเที่ยวให้มีความรู้ ความสามารถในการบริการต่าง ๆ มีการวางแผนด้านความปลอดภัยเพื่อ

รองรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่ยังพบปัญหาด้านการเดินทาง การติดต่อสื่อสาร เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ไกลจากพื้นที่ของตัวเมืองจึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่สะดวกในการเดินทางตลอดจนบางพื้นที่ยังไม่มี การจัดทำป้ายบอกเส้นทางเดินทางอย่างชัดเจน ดังนั้นควรวางมาตรการด้านการสื่อสาร และการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวเพื่อสะดวกต่อการเดินทางเข้ามาใช้บริการ

1.6 ด้านความโดดเด่นด้านระบบนิเวศหรือวัฒนธรรม

จังหวัดปทุมธานี มีความโดดเด่นทางด้านระบบนิเวศ และวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งประกอบด้วย (1) สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่แสดงออกมาในรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยว (2) ความผูกพันของท้องถิ่นต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี ความเชื่อ (3) ความงามทางศิลปวัฒนธรรม เช่นการแต่งกาย อาหารประจำถิ่น และสถาปัตยกรรม (5) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาในรูปของกิจกรรม (6) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรมประเพณีของตน ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

2. ผลการสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID-19) ต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของทั้ง 4 อำเภอ ในจังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 จากการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID-19) ต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของอำเภอเมืองปทุมธานี ทั้งหมด 5 ตำบล ประกอบไปด้วย ตำบลหลักหก จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดนาวง และวัดรังสิต ตำบลบ้านใหม่ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ วัดเทียนถวาย วัดเทพสรธรรมาราม วัดดาวดึงษ์ และหลุมหลบภัยสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตำบลบางพูน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดบางพูน และวัดบุญชื่นชู ตำบลบางเตือ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดไพรฟ้า และวัดหนองปรัง และตำบลบางคูวัด จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วัดบางคูวัดกลาง พบว่าแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 5 ตำบล ประสบกับปัญหาและผลกระทบจากสถานการณ์โควิด -19 คือ สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นศาสนสถานที่มีการประกาศมาตรการป้องกันดังนั้นจึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ลดน้อยลงมาก จึงส่งผลกระทบต่อการบริหารพื้นที่ท่องเที่ยวโดยรวมที่ได้รับผลกระทบ เช่นร้านอาหาร ร้านขายของฝาก ต้องปิดตัวลงไปด้วยเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวน้อยลง ส่วนของร้านที่เปิดให้บริการก็วางมาตรการควบคุมการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) กับผู้มาใช้บริการ

2.2 จากการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID-19) ต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของอำเภอลำลูกกา ทั้งหมด 4 ตำบล ประกอบไปด้วย ตำบลคูคต จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ อนุสรณ์สถานแห่งชาติ วัดสายไหม และวัดโพสพผลเจริญ ตำบลบึงคำพร้อย จำนวน 1 แห่งคือ วัดประชุมราษฎร์ และตลาดน้ำวัดนังคัลจันตรี ตำบลลำไทร จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โบสถ์วัดพระวิสุทธิวงศ์ และตำบลพืชอุดม จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วัดพืชอุดม จากการสำรวจข้อมูลพบว่าแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีอยู่ด้วยกับหลายสถานที่ เช่น ศาสนสถาน ตลาด และกลุ่มธุรกิจที่พักที่มีคนเข้ามาใช้บริการลดลง ดังนั้น

สิ่งที่ร้านอาหาร และผู้ประกอบการที่พึงจึ้กำหนดมาตรการด้านการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) กับผู้มาใช้บริการ เพื่อสร้างความมั่นใจกับผู้มาใช้บริการมากยิ่งขึ้น

2.3 จากการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID-19) ต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของอำเภอสามโคก ทั้งหมด 3 ตำบล ประกอบไปด้วย ตำบลบ้านจี้ว จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วัดสองพี่น้อง วัดป่าจี้ว และวัดอัมพาราราม ตำบลสามโคก จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ตลาดอิงน้ำสามโคก และตำบลบางกระบือ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดโบสถ์ และ วัดกร่าง พบว่าผู้ประกอบการในอำเภอสามโคกประสบกับปัญหาและผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด -19 คือ นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการมีจำนวนลดลง และแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ร้านอาหาร ได้รับผลกระทบจากการประกาศปิดเนื่องจากสภาวะการแพร่ระบาด และแหล่งท่องเที่ยวที่จำหน่ายอาหารถูกควบคุมเนื่องจากปัญหาด้านสุขอนามัย รวมทั้งการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวถูกควบคุมด้วยสาเหตุของความปลอดภัยและความสะอาดมากยิ่งขึ้น และในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดบริการจะต้องปฏิบัติตามมาตรการที่ภาครัฐกำหนดไว้เท่านั้น

2.4 จากการสำรวจผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID-19) ต่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของอำเภอลองหลวง ทั้งหมด 3 ตำบล ประกอบไปด้วย ตำบลคลองหนึ่ง จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติ ตำบลคลองสาม จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ วัดพระธรรมกาย และตำบลคลองหก จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์บัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าผู้ให้บริการในพื้นที่ท่องเที่ยวมีอยู่หลากหลาย เช่น ศาสนสถาน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของภาครัฐ ดังนั้นพื้นที่ดังกล่าวจึงมีการวางมาตรการควบคุมที่เข้มงวด งดการให้บริการ จึงส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการดดยรอบของสถานที่ดังกล่าวที่ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ซึ่งบางกิจการได้หยุดการดำเนินงานชั่วคราว และบางรายที่เปิดก็ดัดแปลงตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) กับผู้มาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสำรวจข้อมูลเพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด -19 คลี่คลายลงว่าส่งผลกระทบต่อภาพรวมด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการทำแผนพัฒนา และป้องกันในอนาคต
2. ควรมีการจัดทำโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการด้านมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว และบริการเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เข้ามาใช้บริการ
3. ควรมีการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน หรือผู้ประกอบการที่อยู่รอบแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของจังหวัดปทุมธานี

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *สถิตินักท่องเที่ยว*. สืบค้น 24 สิงหาคม 2563, จาก http://www.tat.or.th/stat/download/tst/702/Repor_Phathumthani2007.doc
- นพรัตน์ พิเภก. (2558). การพัฒนาการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(3), 171-196.
- เสาวณี จันทะพงษ์, และทศพล ต้องหุ้ย. (2563). *ผลกระทบวิกฤต COVID-19 กับเศรษฐกิจโลก*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2563, จาก http://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Articles_18Mar2020.aspx

INVESTIGATING THE EFFICIENCY OF ENVIRONMENTAL LAW FOR A SUSTAINABILITY IN ASEAN

Asawin Malaisit

Instructor, Phitsanulok University, Thailand

E-mail address: pruethsan.sut@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 26 ตุลาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 3 มกราคม 2563

Abstract

The development of the ASEAN economy can be done through an attainment of simultaneous growth in economic, social and environment. In this regard, it is absolutely essential to employ environmental laws as one of driving forces. Therefore, this article aims to study the efficiency of the environmental laws for sustainable development in the ASEAN community. The study has illustrated that standardizing a regulatory process, standards and measures in the environmental quality control in ASEAN would be a great initiative to effectively manage the pollution in the region. By doing so, it can possibly help to solve cross-border pollution problems, resulting in sustainable development, especially Thailand, Myanmar and Laos are ASEAN member states with the least strict environmental laws compared to other states in ASEAN. Thus, the environmental laws addressing the quality control and treatment over deterioration based on precautionary principles, participation and Polluter pays principle, are needed to support in the integration of ASEAN member states.

Keywords: Sustainable Development, Polluter pays principle law, Carrying capacity

INTRODUCTION

Environmental law is a type of law enacted for environmental conservation. The law covers a protection and treatment aspect in the degradation of both human and non-human wellbeing (animals and objects, etc.). Often, it mentions various customary laws, treaties, agreements, obligations, rules and policies. Some environmental laws may define environmental quality and restrict conditions for certain types of human activities, such as determining the certain amount of pollution that can be tolerated or requiring the planning

and monitoring of certain businesses, like precautionary principles and polluter pays principle. However, although many countries in the world have enacted environmental laws, but the mechanism of such laws is often ineffective. At present, environmental laws are seen as a tool in promoting sustainable development. Later, Richardson reformed environmental laws in order to develop effective environmental measures functioned based on Command and Control rule. As a result, for example, Environmental taxation and certain Standards like ISO 14001 were put in place due to this reform.

RELATED LAWS IN THE MANAGEMENT OF NATURAL RESOURCES AND THE ENVIRONMENT OF THAILAND

One of many laws relating to the management of natural resources and the environment of Thailand is the National Environmental Quality Promotion and Preservation Act 1992. The following list is the relevant laws governing natural resources and the environment of Thailand.

1. The National Park Act 1961 is specifically enacted to manage and maintain national parks of the nation. When the government sees any possible areas found to be appropriate to preserve, that particular areas will be protected and remained in the original natural state for the benefit of people in the education and enjoyment.

2. The National Forest Reserve Act 1964 is enacted to protect forests and other natural resources in areas designated as National Reserved Forests. This is special for the preservation of forests and other natural resources.

3. The Factory Act 1992 is a law governing factory operations, especially the discharge of wastage in water or other waste from the factory to the surrounding outside the factory. For instance, the ministerial regulations are to establish rules for controlling the discharge of waste from the factory and determine certain types of waste that can be possibly discharged from the factory.

4. The Navigation in Thai Territorial Waters Act 1913 and 1992 have been enacted to control and organize navigation in water with extra provisions regarding the prevention of pollution.

5. The Public Health Act 1992

- 5.1 Protecting people in term of hygiene and environmental health.

- 5.2 Localizing the enforcement of law

5.3 Authorizing public health officials to inspect and act as academic advisors to local officials.

5.4 Establishing a Public Health Supervision Committee

5.5 Extending the public a right to lodge an appeal

INTERNATIONAL COOPERATION AGREEMENTS

There are many international cooperation agreements made to advocate in the area of environmental protection. Those agreements may include as follows.

1. The Kyoto Protocol is a legal obligation drawn up in 1997 at the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). This protocol aims to lower greenhouse gas (GHG) emissions in six categories. Accordingly, Thailand has signed the endorsement of the Protocol on 2 February 1999 but has not yet ratified.

2. The Commission on Sustainable Development (CSD) is established in accordance with the resolution of the United Nations Conference in 1994. The CSD is created to operate as described in Agenda 21 and report the outcomes directly to the United Nations General Assembly via the Economic and Social Council (ECOSOC).

WAYS FORWARD TO THE SUSTAINABLE ENVIRONMENT

As the fact lightens, ASEAN is a region with abundance of natural resources and important food production source of the world. Due to the major change in the region with the opening of the ASEAN Community, it has imposed risks and challenges on the natural resources and environmental management of the region. The ASEAN Community is composed of three main pillars.

1. The ASEAN Political-Security Community or ASC aims to allow countries in the region to live together in peace, security and stability.

2. The ASEAN Economic Community or AEC aims to achieve economic integration, as well as to facilitate in the inter-trade and increase competitiveness.

3. The ASEAN Socio-Cultural Community or ASCC aims to achieve coexistence under the concept of a caring society, social stability, improved well-being and good environment.

ASEAN COOPERATION ON ENVIRONMENT

ASEAN is again a region with abundant natural resources that permit the sustainability of ecosystems within the region and the world. Besides, being a source of water, foods and energy, these natural resources also play an important role in supporting economic activities and human ways of life.

ASEAN environmental cooperation is made and launched the first environmental cooperation project in 1977. Currently, the ASEAN Senior Official on the Environment or ASOEN has chaired the responsibility to supervise and maintain the environmental quality of ASEAN. ASEAN cooperation on the environment is currently guided by the ASCC Blueprint 2025 which envisions an ASEAN Community that engages and benefits the peoples and is inclusive, sustainable, resilient, and dynamic. Guided by the Vision, the ASEAN cooperation on environment particularly focuses on the following key result areas under the characteristic Sustainable of the ASCC Blueprint 2025.

An ASEAN strategic plan on environment is currently being developed to translate the ASCC Blueprint 2025 into a more detailed plan of actions which shall serve as a guiding document for ASEAN in promoting ASEAN cooperation on environment until 2025. Seven strategic priorities have been identified under the strategic plan:

1. Nature conservation and biodiversity
2. Coastal and marine environment
3. Water resources management
4. Environmentally sustainable cities
5. Climate change
6. Chemicals and waste
7. Environmental education and sustainable consumption and production

The institutional framework of the ASEAN cooperation on environment consists of the ASEAN Ministerial Meeting on the Environment (AMME), ASEAN Senior Officials on the Environment (ASOEN), and 7 subsidiary bodies / working groups, following the identified strategic priorities:

1. ASEAN Working Group on Climate Change (AWGCC)
2. ASEAN Working Group on Chemicals and Waste (AWGCW)
3. ASEAN Working Group on Coastal and Marine Environment (AWGCME)
4. ASEAN Working Group on Environmental Education (AWGEE)

5. ASEAN Working Group on Environmentally Sustainable Cities (AWGESC)
6. ASEAN Working Group on Natural Resources and Biodiversity (AWGNCB)
7. ASEAN Working Group on Water Resources Management (AWGWRM).

AMME meets once every two years, while ASOEN and its subsidiary bodies meet once every year to oversee the implementation of ASPEN and the ASCC Blueprint 2025.

PROMOTING ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY

ASEAN will focus on sustainable development, including promoting a green and clean environment by protecting natural resources for economic and social development while improving water quality and air for the ASEAN. Besides, ASEAN will participate in the global efforts to solve global environmental challenges, including climate change and the protection of the ozone layer while deploying technology.

1. Managing the world's environmental issues.
2. Managing and preventing cross-border environmental pollution problems.
  - 2.1 Cross-border smog pollution
  - 2.2 Pollution from cross-border polluted waste
3. Promoting sustainable development by environmental education and public participation
4. Promoting environmental technology (EST)
5. Promoting quality of living standards in various cities of ASEAN and urban areas
6. Implementing environmental policy and database coordination
7. Promoting the use of coastal resources and sustainable marine resources
8. Promoting sustainable management of natural resources and biodiversity
9. Promoting the sustainability of freshwater resources
10. Responding to climate change and managing its impacts
11. Promoting sustainable forest management (SFM)

Cooperation and Managerial Mechanism for the Association of Southeast Asian Nations

1. International Natural Resources and Environmental Management Mechanism in ASEAN is originated from the ASEAN Charter, which is the highest constitution as prescribed in Article 9 ASEAN Community Councils, consisting of 3 Council; (1) ASEAN Political Security Community Councils (2) ASEAN Economic Community Councils and (3) The ASEAN Socio-

Cultural Community Councils. There are also the ASEAN Ministerial Meeting on Environment and the ASEAN Senior Officials on Environment (ASOEN) along with ASEAN Working Group (AWG) in 8 areas. As of the ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution, there are 8 participating members, namely Malaysia, Singapore, Brunei, Myanmar, Vietnam, Laos, Cambodia and Thailand. Yet, Indonesia is not listed as it still contributes in the cross-border smog at large

2. Issues and scope of implementation on natural resources and the environment of ASEAN

The Blueprint under the ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) 2009-2015 has highlighted the issues and scope of the ASEAN environmental performance towards sustainable development by giving priority to 11 main issues and assigning each country for a leadership role.

Greater Mekong Sub-region: GMS

GMS Natural Resources and Environmental Management Mechanism is an economic cooperation program between the six member countries, namely Cambodia, China (Yunnan Province and Kwang Ssi District), Laos, Myanmar, Vietnam and Thailand. This mechanism is run through GMS Strategic Framework 2012-2022 to promote trade expansion, investment, agriculture industry and employment support services, as well as enhance the well-being of people to better promote and develop technological cooperation and education between each other.

The GMS Ha Noi Action Plan 2018–2022 provides directions and operational focus to the Greater Mekong Subregion (GMS) Program for the remaining 5 years of the GMS Strategic Framework 2012–2022.

The GMS Ha Noi Action Plan 2018–2022 (HAP) addresses the unfinished and expanded agenda of the Greater Mekong Subregion (GMS) Economic Cooperation Program for the remaining 5 years of the GMS Strategic Framework 2012–2022. The HAP provides directions and operational focus to the GMS program and guides identification of projects in transport, urban development, energy, agriculture, environment, tourism, trade facilitation, human resource development, and information and communication technology. The HAP's key elements are spatial strategy focused on economic corridors; refinements in sector strategies

and priorities; improvements in planning, programming, and monitoring systems and processes; and enhancements in institutional arrangements and partnerships.

Strategic Environmental Assessment for power sector planning in greater Mekong Subregion.

Over the past decade, strategic environmental assessment (SEA) has emerged as an increasingly important planning tool in the Greater Mekong Subregion (GMS). SEAs help policy makers better understand and integrate the environmental, social, and economic dimensions of strategies, plans, and programs. They are particularly important for power sector planning because the social and environmental impacts of such plans can be very significant and are often a major concern for governments and communities. Experience in the GMS, as well as further afield, shows that more sustainable and successful planning choices are made when these impacts are properly considered.

The further uptake of SEAs in power sector planning in the subregion is needed to help seize opportunities that are emerging in the evolving energy landscape. Technological and economic transformations are making renewable energy an increasingly attractive and viable energy option for the GMS countries as elsewhere in the world. This trend aligns well with the national development policy priorities of all six countries as they increasingly emphasize green growth, climate change mitigation, and sustainable development.

Indonesia-Malaysia-Thailand Economic Cooperation Development Zone (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle or IMT-GT)

The Natural Resources and Environmental Management mechanism and the scope of framework implementation for cooperation between Indonesia, Malaysia and Thailand is the development of economic cooperation to promote the sharing of economic resources with efficiency and maximum benefits to enhance economic competitiveness. In addition, it focuses on the development of infrastructure. At this level, the Working Groups on Agriculture, Agro Based Industry and Environment (WG-AAE) will coordinate and facilitate the implementation of the IMT-GT measures and oversee periodically, and that later will be reported to the Senior Officials Meeting (SOM) via the Ministerial Meeting: MM. Also, they will work closely with the Joint Business Council (JBC).

Mekong River Commission (MRC)

Managerial mechanisms on natural resources and the environment

The Mekong River Commission (MRC) is a cooperative organization between the governments of Mekong member states, consisting four countries, namely Cambodia, Laos, Thailand and Vietnam. This cooperation is under the Agreement on the Cooperation for the Sustainable Development of the Mekong River Basin, 1995), which defines the rights and responsibility over the use of Mekong river. Currently, the key framework of the MRC is based on four principles.

1. Use the water reasonably and fairly.
2. Use the river for maximum benefit.
3. Reduce poverty
4. Maintain ecological system

Issues and scope of operation of natural resources and the environment of MRC

The Mekong River Commission has an obligation to support in the Basin wide Planning process under the principles of integrated water resources management (IWRM) covering nice main issues in operation.

1. Agriculture and irrigation
2. Water planning
3. Climate change
4. Environmental quality
5. Fisheries
6. Flood and drought
7. Population quality
8. Water transport
9. Water development

NATIONAL RULES AND REGULATIONS

ASEAN Member States have established rules, regulations, laws and policies relating to natural resources and the environment held the states responsible in solving problems and managing natural resources and the environment. The legal and environmental quality

standards, conservation and protection of natural resources of each country can be observed as follows.

1. Thailand

Thailand has initiated a policy on the management of natural resources and the environment. This includes the enactment of water quality standards for consumption. In fact, the National Environmental Quality Promotion and Preservation Act 1992, Cleanliness and Orderliness Act 1992, and the Royal Wildlife Conservation and Protection Act 1992, are enforced as well in order to preserve the best quality of environment.

2. Cambodia

Cambodia sets the framework for environmental management in Section 58 defining that natural resources are state property. Thus, the control and management must be under the law. In addition, Section 59 specifies the government responsibility to protect and preserve the environment.

3. Laos

Laos announces a number of environmental laws and regulations into force. They include forest law, water and resource law, land law, mining law and environmental protection law.

4. The Philippines

The Philippines announces the use of air quality law. Laws regulating chemicals, toxins and pollution Environmental Impact Assessment Law.

5. Myanmar

Myanmar enforces Factory Control law, Public Hygiene law, Forest law, and other laws. At the same time, Myanmar also emphasizes the environmental policy formulation.

6. Malaysia

Malaysia also announces a number of environmental legislations, including Water Pollution law, Marine law and many other laws, like wildlife, land and water conservation laws.

7. Singapore

Singapore announces a number of environmental laws, including laws that control pollution and the public health. Moreover, water, air, waste transport, toxic traffic and other areas are all included in the state laws as to ensure the best environment conservation.

8. Brunei

Brunei does not have a direct environmental legal framework, making the enforcement incomprehensive. However, there are environmental requirements inserted in laws relating to economic activities. Since 1993, the state has given priority on the matter through the establishment of an environmental fund to determine standards on the quality of air, sound and water. Besides, it also aims to control the toxic wastage.

9. Vietnam

Vietnam gives priority to environmental issues by setting up various policy measures. These measures focus on the management of natural resources and the environment.

10. Indonesia

Indonesia begins to give priority to environmental management in the 3rd National Development Plan (1976-1980), and proposed a draft on environmental legislation in 2004. The Ministry of Environment of Indonesia has further established a policy on the development of natural resources and the environment, such as Water Management Policy, Pollution Control Policy and many more.

Conclusion

The economic integration of the ASEAN community creates a new organization, and it has been successfully formed. However, there are still some issues that require laws for the member states to adhere. Particularly, it is essential for Thailand to emphasize in the implementation of internal laws. This is because such integration has a direct impact on the country and the people. In fact, ASEAN law is known as a legal system in transition, or as part of the rules under international laws, distinguishing itself to another separate law. Due to this, it causes an inability to define fixed rules. This is, therefore, varying in the amendment of laws. In addition, it has found that regulatory framework is problematic, especially in the area of environmental laws, which prevents the realization of sustainability in economic, social and environment. This is because such laws cannot be easily amended at a later stage compared to other economic laws or social laws. In fact, the economic integration of ASEAN tends to focus on economic growth more than any other two areas. Such concentration with social growth does give a negative impact as it may destroy the environment. Hence, harmonizing in the regulatory action, measures and standards in the environmental quality control of the

ASEAN community can be a great tool to cooperate among members for the effective pollution management. In addition, it does help to eradicate cross-border pollution issue in order to attain the sustainable development. Especially, Thailand, Myanmar and Laos are ASEAN member countries with the least strict environmental laws compared to other ASEAN countries. Therefore, such environmental laws are considered to be the core precautionary principles.

The environmental law is a law enacted to conserve the environment. It is a key principle that must come with comprehensive protection and treatment for the degradation of any subjects, including animals and other objects. The quality environmental law must be structured based on the principles of precautionary, participation and Polluter pays, making a significant contribution in the ASEAN integration.

Under the ASEAN Economic Community, an economic liberalization is realized, creating an ideal market and production bases. This creation has made different production factors transferable between member states, and increases in the production growth with higher rate. Consequently, it leads to a greater destruction of the natural resources and the environment. For instance, some areas of forests are transformed for agriculture, mangrove areas are exploited for fisheries, and Petroleum drilling expedition increases chemical emission from various industries. Although the ASEAN agreement on cross-border haze pollution was signed in the past, the legal framework on the environment is still different from all 10 countries. As of Thailand, the environmental law from 1992 Act amended again in 2018 has made no distinctive features compared to previous version. Therefore, such law is not appropriate to apply in the current context. In fact, there are many other legal articles that fall under the same condition and treatment. Having said that, ASEAN should enhance the environmental laws, as well as harmonize them across the member states by applying 3Ps principles, in particular. If the principles are not correctly utilized, it will further create a complexity in the future, and it is hard to correct it. Therefore, considering to make an amendment in the regulatory framework is essential for ASEAN member states as a whole. If the proposed law is appropriately implemented, it will effectively and efficiently contribute in the sustainable development of Thailand and other ASEAN countries.

ACTION GUIDELINES FOR FUTURE ASEAN ENDEAVOR

ASEAN may choose to accelerate in the harmonization of standards and environmental protection measures across the region, making as a tool for an effective pollution management. ASEAN shall enforce a certain agreement to reduce the disparity in natural resource and environmental management among ASEAN Member States, such as the determination of quality and emission standards and Environmental labeling. In the meanwhile, ASEAN may choose to reform of laws and regulations relating to the enhancement of natural resource and environmental management based on the current trends in the global scale.

Reference

- Asia Regional Integration Center. (2019). *Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (IMT-GT)*. Retrieved May 13, 2019, from <https://aric.adb.org/initiative/indonesia-malaysia-thailand-growth-triangle>.
- Asian Development Bank. (2019). *Greater Mekong Subregion (GMS)*. Retrieved May 13, 2019, from <https://www.adb.org/countries/gms/main>
- Association of Southeast Asian Nation. (2019). *About ASEAN Cooperation on Environment*. Retrieved May 13, 2019, from <https://environment.asean.org/about-Asian-cooperation-on-environment/>
- Association of Southeast Asian Nation. (2019). *About ASEAN Cooperation on Environment*. Retrieved May 12, 2019, from <https://environment.asean.org/about-asean-cooperation-on-environment/>
- Association of Southeast Asian Nations. (2019). *ASEAN Socio-Cultural Community*. Retrieved May 13, 2019, from <https://asean.org/asean-socio-cultural/>
- Croci, E. (2005). *The Handbook of Environmental Voluntary Agreements*. New York: Springer.
- Environmental law in Thailand. (2019). *Property law*. Retrieved May 12, 2019, from <https://juslaws.com/environmental-law-thailand.php>
- Mekong River Commission For Sustainable Development*. (2019). Retrieved May 13, 2019, from <http://www.mrcmekong.org/>.
- Menell, P. (2003). *Environmental Law*. Ashgate Burlington: Publishing.

Raman Letchumanan. (2010). Is there an ASEAN policy on climate change? *LSE Ideas Special Report, SR004*, pp.50-62.

Saxe, D. (1990). *Environmental Offences: Corporate Responsibility and Executive Liability*. Aurora: Canada Law Book.

Sustainable Development Knowledge Platform. (2019). *Commission on Sustainable Development (CSD)*. Retrieved May 12, 2019, from <https://sustainabledevelopment.un.org/csd.html>.

The Department of ASEAN Affairs Ministry of Foreign Affairs. (2019). *The ASEAN Community*. Retrieved May 12, 2019, from <http://www.mfa.go.th/asean/en/organize/5682>

United Nation Climate Change. (2019). *Kyoto Protocol*. Retrieved May 12, 2019, from <https://unfccc.int/process/the-kyoto-protocol>.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2 ของผู้ประกอบการในประเทศไทย

วงกรต โยธานัก และ บดินทร์ รัศมีเทศ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

FACTORS INFLUENCING ENTREPRENEUR'S ACCEPTANCE OF THE RMTS-R2 SYSTEM IN THAILAND

Wongkrot Yothanak and Bordin Rassameethes

Faculty of Business Administration, Kasetsart University, Thailand

E-mail address: wongkrot@yahoo.com

วันที่รับบทความ (Received) 16 พฤษภาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 21 ตุลาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 23 พฤษภาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ Raw Material Tracking System (RMTS R2) ของผู้ประกอบการ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) จำนวน 420 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยรูปแบบเชิงโครงสร้าง (SEM) ผลการวิจัยพบว่า โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2 ของผู้ประกอบการที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามเกณฑ์ $CMIN/DF = 2.672$, $GFI = 0.940$, $CFI = 0.978$, $AGFI = 0.904$, $RMSEA = 0.063$ และพบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์ส่งผลต่อทัศนคติต่อการใช้งาน ทัศนคติต่อการใช้งานระบบ ประกอบ ด้วย การรับรู้ต่อระบบ ความเชื่อมั่นการรับรู้ถึงความเสี่ยงและภาพลักษณ์ ส่งผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: ตัวแบบการยอมรับเทคโนโลยี ระบบ RMTS R2 ทัศนคติต่อการใช้งาน ผู้ประกอบการ

Abstract

This research aims to study factors that affect entrepreneur's acceptance of RMTS R2 system. The study used questionnaires to collect information from 420 entrepreneurs and analyzed the data by using the structural equation model (SEM). The results showed that the develop of factors influencing external user's acceptance of RMTS R2 was congruent with empirical data as criterion as follows: $CMIN/DF = 2.672$, $GFI = 0.940$, $CFI = 0.978$, $AGFI = 0.904$, $RMSEA = 0.063$. The attitude towards usage was influenced by perceived ease of use and

perceived usefulness. The acceptance of RMTS R2 was influenced by attitude towards use, awareness, trust, perceived risk and image.

Keywords: Technology Acceptance Model, Attitude towards use, Entrepreneur

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาใช้ในภาครัฐ (e-Government) มากอย่างยิ่ง จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการประชาชนและภาคธุรกิจ จะต้องเร่งดำเนินการ ICT เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการให้เป็นรูปธรรมโดยเร็ว อีกทั้งยังต้องมีความถูกต้อง แม่นยำ ทันสมัยและโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสารสนเทศและการบริการภาครัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันสามารถนำ ICT มาใช้เพื่อทำการปฏิรูประบบบริหารองค์กรของรัฐให้ได้เป้าประสงค์ของการบริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตามที่รัฐบาลได้มีแนวทางการปรับปรุงบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัลทำให้ส่วนราชการทุกแห่งรวมถึงสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้รองรับการทำงานในรูปแบบดังกล่าว โดยที่ผ่านมาสํานักงานได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเพื่อปรับปรุงการทำงานและบริการอย่างต่อเนื่อง

สมาคมสโมสรนักลงทุน ในฐานะผู้ให้บริการระบบการใช้สิทธิประโยชน์ด้านเครื่องจักรและวัตถุดิบที่ได้รับมอบหมายหน้าที่นี้จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้มีการพัฒนาระบบงานด้านสิทธิประโยชน์เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การให้บริการด้านระบบสารสนเทศตามนโยบายของภาครัฐระบบงานสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบ (Raw Material Tracking System : RMTS) ได้เปิดให้บริการตั้งแต่ปี 2536 และมีการพัฒนาเพื่อให้รองรับกับความต้องการทั้งนโยบายภาครัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องซึ่งระบบ RMTS ก็สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แต่การเปลี่ยนแปลงเป็นการพัฒนาปรับปรุงด้วยเทคโนโลยีเดิมมาตลอด 24 ปี ซึ่งในปี 2559 ผู้บริหารสมาคมสโมสรนักลงทุนได้อนุมัติแผนการปรับปรุงระบบ RMTS ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงในยุค Digital 4.0 โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2560 ซึ่งฝ่ายจัดการของสมาคมสโมสรนักลงทุน ก็สามารถดำเนินการดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

ระบบการให้บริการสารสนเทศด้านสิทธิประโยชน์ทั้งเครื่องจักร (eMT) และวัตถุดิบ (RMTS) เป็นส่วนสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกต่อนักลงทุนในการดำเนินการขอใช้สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หากระบบไม่เป็นที่ยอมรับหรือไม่อำนวยความสะดวกต่อนักลงทุนแล้วอาจจะกระทบต่อการขอใช้สิทธิได้

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการตั้งใจใช้งานระบบงานสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบของผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิประโยชน์จาก BOI เพื่อให้สมาคมสโมสรนักลงทุนได้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและการตั้งใจใช้ระบบงานสิทธิประโยชน์ด้าน

วัตถุดิบโดยจะนำผลการวิจัยที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงกลยุทธ์การปฏิบัติงานและพัฒนาาระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการและนโยบายภาครัฐต่อไป

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ

การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology acceptance) มีหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายวิธีการและเหตุผลการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละคนหรือกลุ่มคนได้ และช่วยในการคาดการณ์พฤติกรรมมนุษย์ในการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งทำให้เข้าใจถึงอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการยอมรับและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจด้านไอที

ในแต่ละทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะมีองค์ประกอบหลักสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไรในการส่งเสริมให้เกิดการยอมรับและนำไปใช้

การยอมรับเทคโนโลยี คือการตัดสินใจที่จะนำเทคโนโลยีนั้นไปใช้งานอย่างเต็มที่ โดยการยอมรับของบุคคลเกิดขึ้นเป็นขั้นตอน กระบวนการ เริ่มตั้งแต่บุคคลได้สัมผัสกับเทคโนโลยี ถูกชักจูงให้เกิดการยอมรับ ตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธ ปฏิบัติตามการตัดสินใจ และยืนยันการปฏิบัตินั้น ระยะเวลาของกระบวนการนี้อาจจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือ ตัวบุคคลและลักษณะของเทคโนโลยี (Rogers, 2003)

แบบจำลองการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี: Technology Acceptance Model (TAM) เป็นทฤษฎีที่ใช้ศึกษาในบริบทการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศที่ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยหลักการของ TAM จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ปัจจัย ได้แก่ ตัวแปรภายนอก (External variables) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (Perceived usefulness) การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (Perceived ease of use) และทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (Attitude toward usage) จะได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (Davis, 1989)

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ประโยชน์ของระบบ RMTS R2

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ส่งผลกระทบต่อทัศนคติต่อการใช้งานระบบ RMTS R2

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์ ส่งผลกระทบต่อทัศนคติต่อการใช้งานระบบ RMTS R2

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยทัศนคติต่อการใช้งาน ส่งผลกระทบต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มประชากรศึกษา คือ ผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและการสำรวจการยอมรับและการตั้งใจใช้งานระบบสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบ (RMTS R2) ซึ่งมีจำนวน 4,000 คน คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของคอคแรน (Cochran, 1977) ได้จำนวน 400 ตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) และใช้การวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเฉพาะผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และทำการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของเครื่องมือและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรมในการใช้งานทั่ว ๆ ไปในบริการระบบงานด้านสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและการตั้งใจใช้งานระบบงานสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบ RMTS R2 และส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับการใช้งานระบบงานสิทธิประโยชน์ด้านวัตถุดิบ RMTS R2

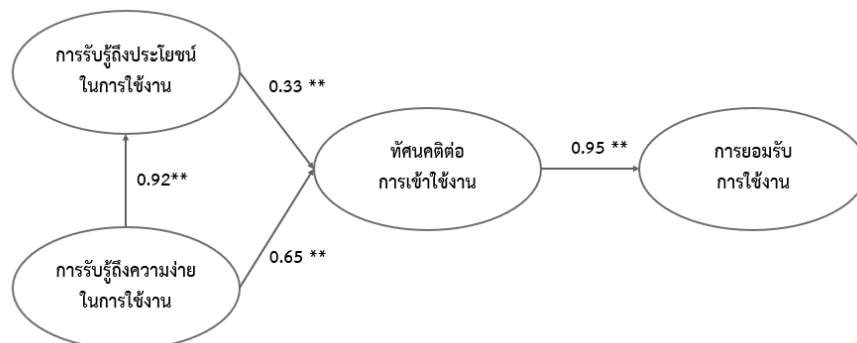
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบ ปรับแก้ไขข้อคำถามให้เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญและความเชื่อถือได้ (Reliability) การวัดความน่าเชื่อถือ สามารถวัดได้จากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคในแต่ละปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน เท่ากับ 0.922 ปัจจัยด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน เท่ากับ 0.957 และปัจจัยด้านทัศนคติต่อการเข้าใช้งาน เท่ากับ 0.933 ซึ่งปัจจัยข้างต้นมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคผ่านเกณฑ์พิจารณาคือต้องมีค่ามากกว่า 0.7 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามในการวิจัยนี้มีความน่าเชื่อถือ (Cronbach, 1970)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อยืนยันองค์ประกอบตามทฤษฎีของเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวัดของแบบสอบถาม และนำมาทดสอบโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์มาทำการวิเคราะห์ด้วยทดสอบโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model analysis: SEM) ซึ่งเป็นการทดสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลทางทฤษฎีกับโมเดลเชิงประจักษ์ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุพร้อมทั้งอิทธิพลของตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อทดสอบโมเดลกับสมมติฐานการวิจัย

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าดัชนีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ $CMIN/DF = 2.672 < 3.00$, $GFI = 0.940 > 0.90$, CFI

= 0.978 > 0.95, AGFI = 0.904 > 0.90 และ RMSEA = 0.063 < 0.08 (Hair et al., 2006) และสามารถลำดับความสำคัญขององค์ประกอบในแต่ละปัจจัยจากค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางได้ดังนี้

** $p < 0.01$

ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2 ของผู้ประกอบการ

การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน โดยมีมิติองค์ประกอบของตัวแปรย่อย พบว่า ตัวแปรองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่สามารถอธิบายมากที่สุดคือ คุณภาพของข้อมูลข่าวสาร มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.85 รองลงมาคือ การฝึกอบรม มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.80 และง่ายต่อการใช้งาน มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.79 ($p < 0.01$)

การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน โดยมีมิติองค์ประกอบของตัวแปรย่อย พบว่า ตัวแปรองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่สามารถอธิบายองค์ประกอบมากที่สุดคือกระบวนการที่รวดเร็ว มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.87 รองลงมาคือความสะดวกต่อการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.86 ประหยัดเวลา มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.78 ประหยัดต้นทุน มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.69 และความเกี่ยวข้องกับงาน มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.55 ($p < 0.01$)

ด้านทัศนคติต่อการเข้าใช้งาน โดยมีมิติองค์ประกอบของตัวแปรย่อย พบว่าตัวแปรองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่สามารถอธิบายองค์ประกอบมากที่สุดคือการรับรู้ต่อระบบ มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.88 ภาพลักษณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.86 ความเชื่อมั่น มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.85 และการรับรู้ถึงความเสี่ยง มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.80 ($p < 0.01$)

การยอมรับการใช้งาน โดยมีมิติองค์ประกอบของตัวแปรย่อย พบว่าตัวแปรองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่สามารถอธิบายองค์ประกอบมากที่สุดคือความตั้งใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการปรับปรุงระบบงาน มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.90 และ ความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อระบบโดยรวม มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.77 ($p < 0.01$)

ตารางที่ 1 แสดงค่าอิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2 ของผู้ประกอบการ

ตัวแปรเหตุ	ตัวแปรผล	การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน			ทัศนคติต่อการเข้าใช้งาน			การยอมรับการใช้งาน		
		DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน		0.918**	-	0.918**	0.648**	0.307**	0.954**	-	0.906**	0.906**
การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน					0.334**	-	0.334**	-	0.317**	0.317**
ทัศนคติต่อการเข้าใช้งาน								0.949**	-	0.949**

หมายเหตุ: DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม

** $p < 0.01$

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน		ผลการทดสอบ
1	ปัจจัยการรับรู้ความสะดวกในการใช้งานระบบ RMTS R2 ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ประโยชน์	ยอมรับ
2	ปัจจัยการรับรู้ความสะดวกในการใช้งานระบบ RMTS R2 ส่งผลกระทบต่อทัศนคติต่อการใช้งานระบบ	ยอมรับ
3	ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์ ระบบ RMTS R2 ส่งผลกระทบต่อทัศนคติต่อการใช้งานระบบ	ยอมรับ
4	ปัจจัยทัศนคติต่อการใช้งานระบบ RMTS R2 ส่งผลกระทบต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2	ยอมรับ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการรับรู้ความสะดวกในการใช้งาน ระบบ RMTS R2 ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ และทัศนคติต่อการใช้งานระบบ RMTS R2 องค์ประกอบที่สำคัญของการรับรู้ความสะดวกในการใช้งานนั้น ได้แก่ ความสะดวกในการใช้งาน การฝึกอบรม และคุณภาพของข้อมูล สอดคล้องกับ Vathanophas, Krittayaphongphun & Klomsiri (2008) ที่ได้ทำการศึกษายอมรับเทคโนโลยีของกองทัพเรือไทย เพื่อวัดการยอมรับการใช้อินเทอร์เน็ตโดยเจ้าหน้าที่ของกองทัพเรือในกรมทหารเรือภายใต้โครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

พบว่า ปัจจัยการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์ในการใช้อินเทอร์เน็ตของเจ้าหน้าที่กองทัพอากาศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sondakh (2017) ที่ทำการศึกษาพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีของผู้เสียภาษีอากรด้วยระบบ E-Tax ในเมือง Manado และ Bitung พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งานระบบ E-Tax ของผู้เสียภาษีอากรนั้นส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์และทัศนคติการใช้งานระบบ E-Tax

จากผลการศึกษาการรับรู้ประโยชน์ระบบ RMTS R2 ส่งผลต่อทัศนคติต่อการใช้งานระบบ RMTS R2 ของผู้ประกอบการ ซึ่งการรับรู้ประโยชน์ของผู้ประกอบการได้แก่ ด้านการประหยัดเวลาและต้นทุน สะดวกต่อการทำงาน ด้านกระบวนการที่รวดเร็วของระบบและด้านเกี่ยวข้องกับงาน สอดคล้องกับ Sondakh (2017) ที่ว่า ทัศนคติต่อการใช้งานระบบ e-SPT ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันการให้บริการเกี่ยวกับภาษี มีผลในทางบวกต่อความตั้งใจใช้งานในเชิงพฤติกรรม

จากผลการศึกษาทัศนคติต่อการใช้งานระบบ RMTS R2 ส่งผลกระทบต่อการยอมรับการใช้งานระบบ RMTS R2 ทัศนคติต่อการใช้งานระบบที่สำคัญ ประกอบด้วย การรับรู้ต่อระบบ ความเชื่อมั่น การรับรู้ถึงความเสี่ยง รวมถึงภาพลักษณ์ สอดคล้องกับ Sang, Lee & Lee (2009) ที่ทำการตรวจสอบปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในกัมพูชา พบว่า ความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ ส่งผลต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของรัฐบาลกัมพูชา สอดคล้องกับ Almuraqab & Jasimuddin (2017) ได้สำรวจปัจจัยที่ช่วยให้ผู้ใช้งานยอมรับบริการอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาล จากการรวบรวมการศึกษาพบว่า ปัจจัยการรับรู้ความเสี่ยง ความเชื่อมั่นในเทคโนโลยี การรับรู้การใช้งาน ส่งผลต่อการใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน พบว่า ผู้ประกอบการมีการรับรู้ถึงคุณภาพของข้อมูลข่าวสารจากสมาคมสโมสรนักลงทุณ การฝึกอบรมต่อการใช้งานระบบและพนักงานของสมาคมฯ ในการให้บริการและความง่ายต่อการใช้ระบบ RMTS R2 ดังนั้นทางสมาคมฯ จึงควรที่จะมีช่องทางการสื่อสารที่สามารถติดต่อระหว่างผู้ประกอบการและสมาคมฯ ให้เพียงพอ มีช่องทางการรับรู้ข่าวสารที่หลากหลาย ชัดเจน เข้าใจง่าย การแจ้งข้อมูลข่าวสารต้องแจ้งในเวลาที่เหมาะสม ไม่ล่าช้าจนเกินไป เมื่อผู้ประกอบการเกิดข้อสงสัยหรือติดขัดต่อการใช้ระบบ Call Center จะต้องสามารถช่วยให้คำปรึกษาได้เป็นอย่างดี การอบรมในการใช้งานระบบ จะต้องมีการฝึกอบรมที่ครอบคลุมการทำงานของระบบ ซึ่งหลังจากฝึกอบรมแล้วจะต้องสามารถปฏิบัติงานได้ทันที และระบบนั้นจะต้องมีรูปแบบการใช้งานที่ไม่ยุ่งยาก ออกแบบมาให้ง่ายต่อการใช้งาน มีการจัดเรียงข้อมูลเป็นหมวดหมู่

ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน พบว่าการที่สมาคมสโมสรนักลงทุณ มีระบบที่มีกระบวนการรวดเร็ว และช่วยอำนวยความสะดวกต่อการทำงานแก่ผู้ประกอบการนั้น ช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ ดังนั้น สมาคมฯ จึงควรที่จะพัฒนาระบบให้ประมวลผลคำร้องต่าง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น การเชื่อมโยง ถ่ายโอนข้อมูลไปยังสมาคมฯ ได้อย่างไม่ขัดข้อง ระบบจะต้องสามารถใช้งานได้ตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนั้นระบบจะต้องช่วยลดระยะเวลาการทำงานของผู้ประกอบการให้ทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ลดค่าใช้จ่ายในเรื่องของการพิมพ์ การจัดเก็บเอกสาร รวมถึงการเดินทางมายังสมาคมฯ และมีการจัดเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามความต้องการของผู้ประกอบการ

ด้านทัศนคติต่อการใช้งาน สมาคมสโมสรนักลงทุน ควรที่จะทำให้ผู้ประกอบการมีการรับรู้ต่อระบบว่าสามารถใช้บริการได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ระบบมีความเสถียร มั่นคง และมีความต่อเนื่องในการให้บริการ หากเกิดข้อผิดพลาดจะต้องหยุดการให้บริการได้ไม่เกิน 3 ชั่วโมง และมีการป้องกันด้านความปลอดภัยในการเข้าถึงที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- Almuraqab, N. A. S., & Jasimuddin, S. M. (2017). Factors that Influence End-Users' Adoption of Smart Government Services in the UAE: A Conceptual Framework. *Electronic Journal of Information Systems Evaluation*, 20(1), 11.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (3rd ed.). New York: Harper Collins.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS quarterly*, 319-340.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis*. Upper saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations* (5th ed.). New York: Free Press.
- Sang, S., Lee, J. D., & Lee, J. (2009). E-government adoption in ASEAN: the case of Cambodia. *Internet Research*, 19(5), 517-534.
- Sondakh, J. J. (2017). Behavioral Intention to Use E-Tax Service System: An Application of Technology Acceptance Model. *European Research Studies*, 20(2), 48.
- Vathanophas, V., Krittayaphongphun, N., & Klomsiri, C. (2008). Technology acceptance toward e-government initiative in Royal Thai Navy. *Transforming Government: People, Process and Policy*, 2(4), 256-282.

ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล

นพดล ปุยเกิดทรัพย์ ลาวัลย์ ถนัดศิลป์กุล และ วิมาน กฤตพลวิมาน
แขนงวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

LIABILITY FOR DAMAGES ARISING FROM PERSONAL AUTONOMOUS VEHICLES

Nobpadol Puykredsab, Lawan Thanadsillapakun and Viman Kritpolviman
The Degree of Master of laws Business law School of Sukhothai Thammathirat Open University
E-mail address: nobpadol6911@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 25 ธันวาคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 3 มกราคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัย ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมกำกับธุรกิจซื้อขายรถยนต์ ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ผลิตผู้จำหน่ายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติและผู้ครอบครองรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเพื่อควบคุมกำกับประกอบการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเพื่อควบคุมกำกับประกอบการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลของไทย 4) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตรากฎหมายเพื่อควบคุมกำกับประกอบการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาวิเคราะห์ตำรา บทความ งานวิจัย คำพิพากษาของศาลรวมทั้งตัวบทกฎหมายทั้งไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำกับประกอบการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล ได้แก่ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2552 พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นต้น รวมทั้งมาตรการควบคุมกำกับประกอบการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา เยอรมัน และสิงคโปร์

ผลจากการศึกษาพบว่า 1)พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 ยังมิได้กำหนดมาตรฐานที่มีความเหมาะสมกับรถยนต์ขับเคลื่อนโดยอัตโนมัติกล่าวคือมิได้กำหนดส่วนประกอบสำคัญของรถยนต์ขับเคลื่อนโดยอัตโนมัติ ได้แก่ อุปกรณ์รับสัญญาณ GPS อุปกรณ์เลเซอร์ เป็นต้นประการ 2) บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้สิทธิไล่เบียด และไม่ปรากฏความเห็นทางกฎหมายที่เห็นว่าผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดมีสิทธิไล่เบียด ทำให้ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดไม่อาจไล่เบียดเอาผิดกับบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ได้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้บริโภคที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนโดยอัตโนมัติ 3.ความคลุมเครือในบทนิยามคำว่า “สินค้า”ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ทำให้ไม่สามารถคุ้มครองบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยี

ขับเคลื่อนอัตโนมัติ 4) ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 บทบัญญัติมาตรา 437 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

คำสำคัญ: ความรับผิด ความรับผิดต่อความเสียหาย รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ

Abstract

This thesis aims to 1) Study on the knowledge related to a self-driving car, a concept on supervising car-trading business, a civil liability of manufacturer and distributor of self-driving car, 2) Study the legislative measure of foreign country to supervise the operation of personal self-driving car business, 3) Study on legal problems to supervise the operation of personal self-driving car business in Thailand, 4) Study on the probability in an enactment to supervise the operation of personal self-driving car business.

This thesis is a qualitative research which in this study, we researched and analyzed on textbooks, articles, researches, judgments including a legislation both Thai and international related to the supervision of personal self-driving car business, i.e., Vehicle Act B.E. 2522, Land Transport Act B.E.2522, Liability for Damage Arising from Unsafe Products Act B.E. 2551, etc., and also a measure supervising on the operation of personal self-driving car business in foreign countries which are USA, Germany, and Singapore.

The result of the study shows that 1) The Vehicle Act B.E. 2522 has not been yet standardized appropriate to the self-driving car, that is to say, it has not been specified on the essential components of self-driving cars such as receiver, GPS, Lidar, etc. 2) The legal provision no. 437, paragraph 1, the civil and commercial code does not provide the right to recourse and there is no legal opinion showing that a person who is assumed on liability, has the right to recourse causing that person not being able to recourse against the vehicle manufacturing company which causes an injustice to the car driver who uses the self-driving technology, 3) The ambiguity in the definition of “Goods” in the Liability for Damage Arising from Unsafe Products Act B.E. 2551 causes an inability of protecting outsider who receives damages from the vehicle using self-driving technology, 4) There should be an additional amendment of the Vehicle Act B.E. 2522, the legal provision no.437, the civil and commercial code and the Liability for Damage Arising from Unsafe Products Act B.E. 2551.

Keywords: the liability, the liability for damage, self-driving car

บทนำ

ปัจจุบันบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ต่าง ๆ อาทิ Tesla, Volvo, Ford, KIA, GM เป็นต้นและบริษัทชั้นนำของโลกในเรื่องเทคโนโลยี อาทิ Google และ Uber เป็นต้น ได้มีการพัฒนารถยนต์โดยการใช้คนขับ มาสู่การเป็นรถยนต์ที่เป็นระบบอัตโนมัติทั้งหมดด้วยการนำเอาระบบเซ็นเซอร์ และระบบประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์มาทำงานร่วมกันจนมีความสามารถขับเคลื่อนรถยนต์ได้อย่างปลอดภัย

ในอนาคตอันใกล้ รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลย่อมจะมีการจำหน่ายและใช้งานอย่างแพร่หลายทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยซึ่งจะทำให้ช่วยในการแก้ไขปัญหาที่ประเทศไทยประสบได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศ การขาดแคลนคนขับหรือคนขับมีข้อจำกัดในการทำงานไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการที่มีจำนวนเยอะกว่าผู้ให้บริการ ข้อจำกัดของการให้บริการแก่คนพิการและผู้สูงอายุ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเป็นการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง หากเกิดอันตรายหรือความเสียหาย ผู้เสียหายไม่มีข้อมูล ความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือมีความรู้เท่าทันกระบวนการผลิตสินค้าที่มีความซับซ้อนและใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต ซึ่งกระบวนการผลิตก็ยังเป็นความลับทางการค้าอีกด้วย และถ้าผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกต้องการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบโดยอาศัยหลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด ย่อมจะเป็นข้อโต้แย้งกันอย่างมากว่าใครต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอก เนื่องจากรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติถูกควบคุมโดยระบบคอมพิวเตอร์

ทั้งนี้ จุดประสงค์ของการพัฒนารถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติคือการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยลดบริการของผู้ให้บริการรถยนต์ส่วนบุคคลสาธารณะเช่น Uber เพราะสามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนจากรายได้ของคนขับลง (วรวิสุทธิ ภิทยโยธยา, 2560)

ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายมาใช้กับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ แม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2552 แต่กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กับรถยนต์ที่มีคนขับจึงจะเห็นได้จากบทนิยามตามมาตรา 4 บัญญัตินิยามคำว่ารถและรถยนต์ ตามมาตรา 6 บทบัญญัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนและการใช้รถ และตามมาตรา 42 บทบัญญัติเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถ จะเห็นได้ว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวยังไม่มีบทบัญญัติที่ครอบคลุมไปถึงรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ จึงมีปัญหาคำคัญ 3 ประการ คือ บทกำหนดนิยามของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ การควบคุมการใช้งานของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติและการจดทะเบียนอนุญาตสำหรับการใช้งานรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ซึ่งหากมีการผลิตและจำหน่ายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติในประเทศไทยอาจก่อให้เกิดปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ประกอบการผลิตและขายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติในประเทศไทยในอนาคต

ผู้ศึกษาเห็นว่าการศึกษาความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลเพื่อเป็นประโยชน์ในการเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนากฎหมายและในทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมกำกับธุรกิจซื้อขายรถยนต์ ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ผลิตผู้จำหน่ายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติและผู้ครอบครองรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเพื่อควบคุมกำกับประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเพื่อควบคุมกำกับประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลของไทย
4. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตรากฎหมายเพื่อควบคุมกำกับประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องความเป็นไปได้ในการตรากฎหมายเพื่อควบคุมกำกับประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) ได้แก่ กฎหมาย ตลอดจนเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ ตำรา รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการและวิทยานิพนธ์ ทั้งที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบของเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สารสนเทศ (Internet) ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับประเด็นของการศึกษาวิจัยนี้ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบและอธิบายในเชิงพรรณนา

ความหมายและองค์ประกอบของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ

รถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ หมายถึง รถยนต์ที่มีความสามารถในการตรวจจับวัตถุ วางแผนการเดินทาง และขับเคลื่อนได้ด้วยตัวเองในลักษณะที่แตกต่างจากอุปกรณ์ของรถยนต์ที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ขับขี่ เช่น ระบบควบคุมความเร็วอัตโนมัติ (adaptive cruise control) ในกฎหมายรถยนต์อัตโนมัติ (Autonomous vehicles) ของมลรัฐเนวาดา ได้ให้ความหมายไว้ว่ายานยนต์ที่ติดตั้งระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติซึ่งออกแบบมาเพื่อให้สามารถทำงานได้ในระดับของระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติในระดับ 3, 4 หรือ 5 ตามมาตรฐาน SAE J3016 คำนี้นรวมถึงยานพาหนะอัตโนมัติอย่างเต็มที่ (a fully autonomous vehicle)

รถยนต์อัตโนมัติเป็นนวัตกรรมที่บูรณาการเทคโนโลยี 4 อย่างเข้าด้วยกัน ได้แก่ Computer Vision, Deep Learning, Robotic, และ Navigation

1) Computer Vision นั้นเปรียบเสมือนตาของรถที่ทำให้รถยนต์นั้นรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวได้ เทคโนโลยีที่ใช้ก็มีตั้งแต่การติดตั้งกล้องถ่ายภาพ การใช้คลื่นเสียงเพื่อตรวจจับวัตถุรอบๆในลักษณะเดียวกับเรดาร์ และการใช้เลเซอร์

2) Deep Learning ถือเป็นสมองของรถยนต์อัตโนมัติเลยทีเดียว โมเดล Deep Learning ที่ถูกเทรนมาอย่างดีจะทำหน้าที่วิเคราะห์สภาพในท้องถนน เช่น การตรวจจับว่ารถขับตรงเลนหรือไม่ การตรวจจับผู้ใช้ทางเท้า การระบุป้ายจราจรและสัญญาณไฟจราจร ความเหมาะสมในการเร่งเครื่องหรือเบรก และอื่นๆอีกมากมาย เรียกได้ว่าเป็นส่วนที่เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจกระทำใด ๆ ของรถ

3) Robotic ถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญยิ่ง นั่นคือการแปลงจากคำสั่งที่ประมวลผลมาแล้ว (สัญญาณไฟฟ้า) ให้กลายเป็นคำสั่งที่ใช้กับเครื่องยนต์และส่วนต่าง ๆ ของรถได้จริง

4) Navigation เทคโนโลยีการนำทางเป็นทั้งส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจากข้อมูลแผนที่ การประมวลผล และการตัดสินใจเส้นทางการขับเคลื่อนของรถยนต์

ทั้งนี้การทำงานโดยทั่วไปของรถยนต์อัตโนมัตินั้นจะอาศัยการรับข้อมูลผ่านทางกล้องหรือคลื่นเสียง แล้วนำมาประมวลผลด้วย Deep Learning (เช่น: มีป้ายจราจรให้ลดความเร็ว) ไปเปลี่ยนเป็นคำสั่งในการขับเคลื่อนรถยนต์

มาตรการทางกฎหมายไทยเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ

โดยที่รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติมีความเกี่ยวข้องความปลอดภัยของผู้ใช้หรือผู้ควบคุมรถยนต์ ผู้โดยสาร ผู้ใช้ถนนซึ่งอาจเป็นผู้เดินบนทางเท้า ประกอบกับการที่ระบบการทำงานของรถขับเคลื่อนอัตโนมัติจะอยู่ที่ระบบการสื่อสารข้อมูลแบบไร้สายเพื่อเชื่อมข้อมูลต่างๆ ที่อยู่ในระบบคลาวด์ (Cloud) ผสมผสานกับเทคโนโลยี GPS กล้องและเซ็นเซอร์ ซึ่งยกตัวอย่างจากรถบรรทุกที่มีการทดสอบระบบไร้คนขับไปเมื่อเร็วๆ นี้ โดยระบบจะเชื่อมต่อข้อมูลแบบเรียลไทม์ นั่นจึงทำให้ระบบสามารถมองเห็นสภาพการจราจรบนถนนในช่วงเวลานั้น

อย่างไรก็ดี รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติซึ่งหากไม่มีใครบังคับหลังพวงมาลัยเฉี่ยวชนกับรถยนต์ไร้คนขับคันอื่น คำถามคือใครต้องรับผิดชอบหากพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง” ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าใครเป็นบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบจากการละเมิดที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะนั้น แน่นอนว่าผู้บริโภคมองต้องฟ้องผู้ผลิตรถยนต์ ผู้พัฒนาระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ และผู้รับประกันให้ร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาตรา 5 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และอ้างว่าผู้บริโภคไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะไม่ใช่บุคคลที่ควบคุมรถยนต์ที่ขับเคลื่อนอัตโนมัติ

ส่วนผู้ผลิตจำเป็นต้องพิสูจน์สิ่งสำคัญให้ได้ว่า โปรแกรมหรือการออกแบบระบบปฏิบัติการไร้คนขับสามารถทำงานได้อย่างเหมาะสมและมีการทดสอบให้เห็นอย่างเพียงพอว่ารถที่ทำงานไร้คนขับสามารถทำงานได้อย่างปลอดภัยเหมือนกับรถยนต์ทั่วไป อีกทั้ง ผู้ผลิตจะต้องเตือนผู้บริโภคเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในรถยนต์ที่ขับเคลื่อนอัตโนมัติเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดสำหรับความผิดพลาดของยานพาหนะไร้

คนขับ ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบเมื่อความผิดพลาดจากการประกอบรถที่ไม่ได้มาตรฐาน ความผิดพลาดการทำงานระบบปฏิบัติการจากการเขียนโปรแกรมหรือการถูกเจาะระบบข้อมูลโดยบุคคลที่สาม ตามมาตรา 7 ของ พระราชบัญญัติ ถ้า ดังกล่าวข้างต้น

ทั้งนี้ ความไม่ชัดเจนของกฎหมายนี้เองย่อมทำให้ราคาของผู้บริโภคต้องจ่ายเพื่อใช้เทคโนโลยีใหม่เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ความไม่แน่นอนทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบจะตกอยู่กับผู้ผลิตหรือไม่ ทำให้ผู้ผลิตจำเป็นต้องเพิ่มต้นทุนการผลิตมากขึ้น และเพิ่มราคาขายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ เป็นผลให้ความต้องการของผู้บริโภคลดลงสำหรับเทคโนโลยีนี้ หรืออีกทางหนึ่ง ผู้ผลิตสามารถลดความเสี่ยงโดยการประกันหนี้ละเมิด ซึ่งส่งผลให้บริษัทประกันภัยรถยนต์เองก็ต้องเก็บเบี้ยประกันรายปีที่ปรับความเสี่ยงสูงขึ้นเพื่อประกันรถยนต์ที่ผู้ผลิตจะต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันในการเตือนเรื่องความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเฉี่ยวชน

หากพิจารณาในภาพรวมของของการพิจารณาการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติจะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวข้องของบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้ควบคุมหรือครอบครองรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติซึ่งเป็นไปตามมาตรการทางกฎหมายในแต่ละเรื่องและเป็นไปตามแต่ละระบบกฎหมาย กล่าวคือ เป็นระบบกฎหมายซีวิลลอว์หรือระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับรถยนต์อัตโนมัติของต่างประเทศ

1. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับรถยนต์อัตโนมัติของรัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยรัฐเนวาดากลายเป็นมลรัฐแรกที่อนุญาตให้มีการดำเนินงานใช้ยานพาหนะอัตโนมัติในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งอนุญาตให้มีการอนุมัติใบขับขี่สำหรับผู้ประกอบการยานพาหนะอัตโนมัติและสามารถนำยานยนต์ไปใช้เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตและการดำเนินงานรวมทั้งการประกันมาตรฐานความปลอดภัยและการทดสอบเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1.1 ห้ามมิให้จดทะเบียนยานพาหนะขับเคลื่อนอัตโนมัติในรัฐนี้เว้นแต่ยานพาหนะติดตั้งเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างสมบูรณ์ ตามข้อ 49 C.F.R. § 567

1.2 ยกเว้นในกรณีอื่น ๆ ในหมวด 3 ห้ามใช้ยานพาหนะขับเคลื่อนอัตโนมัติในการทดสอบหรือดำเนินการบนทางหลวงภายในรัฐนี้ เว้นแต่ยานพาหนะขับเคลื่อนอัตโนมัติจะสามารถใช้งานได้ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์และกฎหมายจราจรที่เกี่ยวข้องกับรัฐ เว้นแต่ได้รับการยกเว้นจากกรมการขนส่งและ

1) ถ้ายานพาหนะขับเคลื่อนอัตโนมัติ ไม่ได้เป็นยานพาหนะที่ติดตั้งเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างสมบูรณ์

(1) ติดตั้งระบบการควบคุมรถยนต์เข้าแทนที่ระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ

(2) มีอุปกรณ์ที่สามารถแสดงให้เห็นอยู่ภายในรถยนต์ที่ติดตั้งเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างสมบูรณ์ว่ารถยนต์กำลังขับเคลื่อนโดยระบบอัตโนมัติและ

(3) ติดตั้งวิธีเตือนผู้ขับขี่เพื่อควบคุมยานยนต์ด้วยตนเองหากเกิดความล้มเหลวของระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติทำให้ระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติไม่สามารถทำงานได้ตามปกติในการขับขี่ที่เกี่ยวข้องกับโดเมนการออกแบบ และ

2) ถ้ากฎหมายหรือข้อบังคับของรัฐบาลกลางกำหนดมาตรฐานสำหรับการดำเนินการของยานพาหนะที่มีระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติอาจได้รับการทดสอบหรือใช้บนทางหลวงภายในรัฐนี้กับขับขี่หากยานพาหนะที่ติดตั้งเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างสมบูรณ์ซึ่งใช้บังคับโดยกฎหมายจราจรและกฎหมายจราจรของรัฐนี้และกฎหมายหรือข้อบังคับของรัฐบาลกลาง

2. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับรถยนต์อัตโนมัติของประเทศสิงคโปร์

กฎหมายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติของประเทศสิงคโปร์ปรากฏอยู่ในรัฐบัญญัติการจราจรทางบกของประเทศสิงคโปร์ (Road Traffic Act (CHAPTER276)) โดยมีที่มาจากกรณีที่กระทรวงคมนาคมของประเทศสิงคโปร์เสนอแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับการทดสอบเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติผ่านร่างการแก้ไขรัฐบัญญัติการจราจรทางบก เลขที่ 5/2560 (The Road Traffic (Amendment) Bill No. 5/2017) และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้มีการเสนอแก้ไขนั้นมีผลใช้บังคับแล้วเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2560 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 ความหมาย “รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ” หมายถึง รถยนต์ที่มีการติดตั้งทั้งหมดหรือโดยส่วนมากด้วยระบบอัตโนมัติ (เป็นที่ทราบกันดีว่าคือรถยนต์ไร้คนขับ) และรวมถึงพ่วงลากด้วยรถยนต์ดังกล่าว “ระบบอัตโนมัติ” สำหรับรถยนต์ หมายถึง ระบบที่สามารถทำให้รถยนต์ทำงานได้โดยปราศจากการควบคุมทางกายภาพหรือการจัดการโดยการควบคุมโดยมนุษย์

2.2 การทดสอบและการใช้งานรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ เป็นอำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในการกำหนดกฎเพื่อ

1) จัดให้มีกฎระเบียบโดยผู้มีอำนาจในการที่จะ

(1) การทำการทดสอบเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติหรือรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติบนถนนใดๆ (เรียกในมาตรานี้และในมาตรา 6D และ 6E ว่าเป็นการทดสอบที่ได้รับการรับรอง) หรือ

(2) การใช้งานบนถนนของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ (เรียกในมาตรานี้และมาตรา 6D และมาตรา 6E ว่าเป็นการใช้ที่ได้รับการรับรอง)

2) ร้องขอให้บุคคลที่ได้รับอนุญาตภายใต้กฎระเบียบต่างๆเพื่อที่จะทำการทดสอบตามที่ได้รับการรับรองหรือดำเนินการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรอง

(1) ต้องมีการวางแผนการรับประกันความรับผิดชอบก่อนมีการทดสอบตามที่ได้รับการรับรองหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรองเริ่มขึ้นและต้องแน่ใจว่าการประกันมีผลใช้บังคับตลอดเวลาขณะที่อยู่ในช่วงเวลาของการทดสอบตามที่ได้รับการรับรองหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรอง หรือ

(2) วางมัดจำต่อผู้มีอำนาจเพื่อเป็นหลักประกัน ตามประเภทและจำนวนต้องไม่ต่ำกว่าจำนวนที่กำหนดตามกฎหมายระเบียบต่างๆ

3) ร้องขอให้บุคคลเฉพาะที่ได้ทราบถึงการประกาศ (รายบุคคล) ก่อนการทดสอบที่ได้รับการรับรองหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรองเพิ่มขึ้น การแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับการทดสอบที่ได้รับการรับรองหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรอง ในลักษณะที่จะเกี่ยวกับการประกันความปลอดภัยที่เหมาะสมต่อสาธารณะสำหรับการทดสอบที่ได้รับการรับรองหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรอง รวมถึง

(1) พื้นที่หรือพื้นที่ต่างๆ ของสิ่งโคปรในการทดสอบหรือการใช้งานพิเศษจะต้องได้รับอนุญาตในการใช้งานหรือการดำเนินการ

(2) ช่วงเวลาระหว่างการทดสอบหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรอง และ

(3) ชื่อของแต่ละบุคคลที่เข้าร่วมในการทดสอบที่ได้รับการรับรองหรือผู้ดำเนินการใช้งานพิเศษตามที่ได้รับการรับรอง

4) จัดให้มีการอนุญาตโดยผู้มีอำนาจสำหรับบุคคลเฉพาะในการทำการทดสอบที่ได้รับการรับรองหรือดำเนินการใช้งานพิเศษตามที่ได้รับการรับรองตามเงื่อนไขต่างๆ และสำหรับการแก้ไขเงื่อนไขต่างๆ โดยผู้มีอำนาจเป็นครั้งคราวภายหลังได้แจ้งให้บุคคลเฉพาะได้ทราบในเวลาอันควร

5) จำกัดช่วงเวลาสำหรับการทดสอบตามที่ได้รับอนุญาตหรือการใช้งานพิเศษตามที่ได้รับการรับรองในการทำงานหรือการดำเนินการ

6) กำหนดสภาพอากาศและภูมิอากาศหรือเหตุการณ์อื่นใด เมื่อการทดสอบที่ได้รับการอนุญาตหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรองสามารถหรือไม่สามารถทำงานหรือดำเนินการได้ แล้วแต่กรณี

7) กำหนด โครงสร้าง การออกแบบ หรือการใช้งานของโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์หรือชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติหรือเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ซึ่งเกี่ยวข้องในการทดสอบที่ได้รับการรับรองหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรอง รวมถึงร้องขอให้รถยนต์ต้อง

(1) ถูกติดตั้งเพื่อตรวจจับและเก็บข้อมูลเซนเซอร์ และวิดีโอจากรถยนต์ และ

(2) มีระบบการเตือนความล้มเหลวซึ่งอนุญาตให้บุคคลเฉพาะหรือผู้เข้าร่วมในการทดสอบที่ได้รับอนุญาตหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับอนุญาตสามารถเข้าควบคุมยานพาหนะได้ด้วยตนเองในทันทีเมื่อระบบอัตโนมัติล้มเหลวหรือมีเหตุฉุกเฉินอื่นๆถูกตรวจจับได้

8) กำหนดการใช้งานรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติในการทดสอบที่ได้รับการรับรองหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรอง และโครงสร้าง การออกแบบและอุปกรณ์ต่างๆเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้ถนนอื่นๆหรือเพื่อความปลอดภัยสาธารณะหรือทั้งสองอย่าง

9) จัดให้มีการเก็บข้อมูลโดยบุคคลเฉพาะ และให้ข้อมูลกับผู้มีอำนาจ หรือบุคคลอื่นที่ผู้มีอำนาจกำหนด (เช่น ข้อมูลเซนเซอร์และวิดีโอจากรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ) เกี่ยวกับการทำงานหรือการดำเนินการของการทดสอบที่ได้รับการรับรองหรือการใช้งานพิเศษที่ได้รับการรับรอง รวมถึงเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่เกี่ยวข้องในการทดสอบหรือการใช้งานพิเศษ

ปัญหาในการควบคุมกำกับการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล

ดังจะเห็นได้ว่ามีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลประกอบด้วย ผู้ประกอบการผลิตรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล ผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ ผู้ซื้อรถยนต์และบุคคลที่สามที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้โดยสารรถยนต์ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอุบัติเหตุรถยนต์ เป็นต้น ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมกำกับการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด มาตรา 437 และซื้อขาย และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จากการศึกษาจึงสามารถสรุปปัญหากฎหมายได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาของพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522

ตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 ได้กำหนดมาตรฐานที่มีความเหมาะสมกับรถยนต์ขับเคลื่อนโดยอัตโนมัติ กล่าวคือ มิได้กำหนดส่วนประกอบสำคัญของรถยนต์ขับเคลื่อนโดยอัตโนมัติ ได้แก่

- 1.1 อุปกรณ์รับสัญญาณ GPS (Global Positioning System)
- 1.2 อุปกรณ์ไลดาร์ (lidar ย่อจาก light detection and ranging) หรือการตรวจจับแสงและวัดระยะห่าง ซึ่งเป็นการทำงานแบบเดียวกับเรดาร์
- 1.3 กล้องวิดีโอ เพื่อตรวจจับแสดงของสัญญาณไฟจราจร หรือทำการอ่านป้ายเครื่องหมายจราจร ติดตามตำแหน่งของรถยนต์คันอื่น ระวางคนข้ามถนน และสิ่งกีดขวางต่างๆ
- 1.4 อุปกรณ์เรดาร์หนักรถยนต์ เพื่อตรวจจับรถยนต์ที่อยู่ด้านหน้าในระยะใกล้
- 1.5 อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ประมวลผลส่วนกลางของรถยนต์
- 1.6 อุปกรณ์ตรวจจับวัตถุด้วยคลื่น เสียง ทำหน้าที่ในการตรวจวัดระยะห่างของตำแหน่งของวัตถุ
- 1.7 โปรแกรมขับเคลื่อนอัตโนมัติเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ประมวลผลส่วนกลางที่ถูกติดตั้งในรถยนต์
- 1.8 อุปกรณ์บันทึกข้อมูล (Data recorder) เกี่ยวกับการขับเคลื่อนของรถยนต์ส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติหรือที่เรียกว่ากล่องดำ

2. ปัญหาของบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 วรรคหนึ่ง

แนวทางการปรับใช้อยู่ 2 แนวทาง ดังต่อไปนี้

- 2.1 การปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดย ยังคงให้ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดยังคงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายนอก

การปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยยังคงกำหนดให้ ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดทั้งในฐานะผู้ควบคุมดูแล หรือ ผู้ครอบครองยังคงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายนอกเพราะเห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ประสงค์จะช่วยให้บุคคลภายนอกได้รับการชดเชยเยียวยาจากผู้ได้รับประโยชน์จากยานพาหนะที่ก่อความเสียหายและ เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับยานพาหนะมากที่สุด อีกทั้งเห็นถึงประโยชน์ของผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกที่จะมีช่องทางในการได้รับการ

ชัดใช้เยียวยาที่เพิ่มขึ้น โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทางคือ การปรับใช้นิยามฐานผู้ควบคุมดูแลยานพาหนะตามแนวความหมายปัจจุบันที่หมายความถึง ผู้ที่ควบคุมทิศทางและกำลังเครื่องยนต์ของยานพาหนะ ดังนั้นกรณีที่ความเสียหายเกิดในขณะรถยนต์อยู่ในโหมดขับเคลื่อนอัตโนมัติกรณีดังกล่าวนี้ถือว่าไม่มีผู้ควบคุมดูแลรถยนต์ สำหรับแนวทางที่สองนั้นคือ การขยายความหมายของฐานผู้ควบคุมดูแลให้หมายความรวมถึงผู้ที่มีอำนาจกำกับดูแลยานพาหนะด้วย อันเป็นผลมาจากความซับซ้อนของระบบรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติระดับที่ 4 และระดับที่ 5 ตลอดจนถึงความซับซ้อนของระบบรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ นอกจากนี้หากพิจารณาในด้านความเป็นธรรมของผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดชอบแล้ว จะพบว่าบทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้สิทธิไล่เบี้ย และไม่ปรากฏความเห็นทางกฎหมายที่เห็นว่าผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดชอบมีสิทธิไล่เบี้ย ทำให้ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดชอบไม่อาจไล่เบี้ยเอาผิดกับบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ได้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับ ผู้ใช้รถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีดังกล่าว

2.2 การไม่ปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้กรณีที่ความเสียหายเกิดจากความบกพร่องของโปรแกรมขับเคลื่อนอัตโนมัติในรถยนต์ถือเป็น เหตุสุดวิสัย

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากความบกพร่องของโปรแกรมขับเคลื่อนอัตโนมัติภายในรถ โดยให้ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย การปรับใช้กฎหมายตามแนวทางนี้เป็นการผ่อนคลายหลักกฎหมายเรื่องเหตุสุดวิสัยที่ในกรณีที่เหตุนี้เกิดภายในตัวยานพาหนะลง เพราะคำนึงถึงความสามารถในการตรวจตราดูแลของผู้ใช้รถ แต่การผ่อนคลายหลักการดังกล่าวอาจก่อความไม่แน่นอนให้กับหลักกฎหมายเหตุสุดวิสัย เพราะเป็นการยากที่จะกำหนดขอบเขตได้ว่าอุปกรณ์ใดในยานพาหนะที่อยู่ในความสามารถที่ผู้ใช้รถจะสามารถตรวจตราดูแลได้

นอกจากนี้การปรับใช้กฎหมายตามแนวทางนี้จะเป็นการลดช่องทางของผู้เสียหายที่ เป็นบุคคลภายนอกที่จะได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายลง

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าความคลุมเครือในนิยาม ขอบเขตของผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดชอบและข้อยกเว้นความรับผิด ทำให้การปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความยุ่งยากและความซับซ้อน ตลอดจนถึงความไม่เป็นธรรมที่ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดชอบเป็นผู้ต้องชดใช้เยียวยาเพียงลำพัง แสดงให้เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่สามารถให้การคุ้มครองบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ ได้อย่างเพียงพอ

3. ปัญหาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

ดังจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ ด้วยเหตุที่มีความคลุมเครือในบทนิยามคำว่า “สินค้า” ทำให้เกิด ความเห็นที่แตกต่างกัน

ระหว่างหมื่นนักกฎหมายว่ามีความหมายรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ควบคุมรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติด้วยหรือไม่ นอกจากนี้บทบัญญัติมาตรา 6 ของ พระราชบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดการพิจารณาพิพากษาของบุคคลภายนอกว่าต้องพิสูจน์ถึง “การใช้ หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นว่าเป็นไปตามปกติธรรมดา”

บทสรุป

ในการควบคุมกำกับการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคลมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายประเภท ได้แก่ ผู้ประกอบการผลิตรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล ผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ ผู้ซื้อรถยนต์ และบุคคลที่สามที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้โดยสารรถยนต์ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอุบัติเหตุรถยนต์ เป็นต้นซึ่งจะเห็นได้ว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมกำกับหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด มาตรา 437 และซื้อขาย และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 จากการศึกษาจึงสามารถสรุปปัญหากฎหมายได้ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522

ยังมีได้กำหนดมาตรฐานที่มีความเหมาะสมกับรถยนต์ขับเคลื่อนโดยอัตโนมัติได้กำหนดส่วนประกอบสำคัญของรถยนต์ขับเคลื่อนโดยอัตโนมัติ ได้แก่

1. อุปกรณ์รับสัญญาณ GPS (Global Positioning System)
2. อุปกรณ์ไลดาร์ (lidar ย่อจาก light detection and ranging) หรือการตรวจจับแสงและวัดระยะห่าง ซึ่งเป็นการทำงานแบบเดียวกับเรดาร์
3. กล้องวิดีโอ เพื่อตรวจจับแสดงของสัญญาณไฟจราจร หรือทำการอ่านป้ายเครื่องหมายจราจรติดตามตำแหน่งของรถยนต์คันอื่น ระวางคนข้ามถนน และสิ่งกีดขวางต่างๆ
4. อุปกรณ์เรดาร์หน้ารถยนต์ เพื่อตรวจจับรถยนต์ที่อยู่ด้านหน้าในระยะใกล้
5. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ประมวลผลส่วนกลางของรถยนต์
6. อุปกรณ์ตรวจจับวัตถุด้วยคลื่น เสียง ทำหน้าที่ในการตรวจวัดระยะห่างของตำแหน่งของวัตถุ
7. โปรแกรมขับเคลื่อนอัตโนมัติเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ประมวลผลส่วนกลางที่ถูกติดตั้งในรถยนต์
8. อุปกรณ์บันทึกข้อมูล (Data recorder) เกี่ยวกับการขับเคลื่อนของรถยนต์ส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ หรือที่เรียกว่ากล่องดำ

บทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437 วรรคหนึ่ง

มีแนวทางการปรับใช้อยู่ 2 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1. การปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดย ยังคงให้ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดยังคงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายนอก

การปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยยังคงให้ ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดทั้งในฐานะผู้ควบคุมดูแล หรือ ผู้ครอบครองยังคงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายนอกเพราะเห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ประสงค์จะช่วยให้บุคคลภายนอกได้รับการชดใช้เยียวยาจากผู้ได้รับประโยชน์จากยานพาหนะที่ก่อความเสียหายและ เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับยานพาหนะมากที่สุด อีกทั้งเห็นถึงประโยชน์ของผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกที่จะมีช่องทางในการได้รับการชดใช้เยียวยาที่เพิ่มขึ้น โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทางคือ การปรับใช้นิยามฐานผู้ ควบคุมดูแลยานพาหนะตามแนวความหมายปัจจุบันที่หมายความว่า ผู้ที่ควบคุมทิศทางและกำลังเครื่องยนต์ของยานพาหนะ ดังนั้นกรณีที่มีความเสียหายเกิดในขณะรถยนต์อยู่ในโหมดขับเคลื่อนอัตโนมัติกรณีดังกล่าวนี้ถือว่าไม่มีผู้ควบคุมดูแลรถยนต์สำหรับแนวทางที่สองนั้นคือ การขยายความหมายของฐานผู้ควบคุมดูแลให้หมายความรวมถึงผู้ที่มีอำนาจกำกับดูแลยานพาหนะด้วย อันเป็นผลมาจากความซับซ้อนของระบบรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติระดับที่ 4 และระดับที่ 5 ตลอดจนถึงความซับซ้อนของระบบรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ นอกจากนี้หากพิจารณาในด้านความเป็นธรรมของผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดแล้ว จะพบว่าบทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้สิทธิไล่เบี้ย และไม่ปรากฏความเห็นทางกฎหมายที่เห็นว่าผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดมีสิทธิไล่เบี้ย ทำให้ผู้ต้อง สันนิษฐานความรับผิดไม่อาจไล่เบี้ยเอาผิดกับบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ได้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับ ผู้ใช้รถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีดังกล่าว

2. การไม่ปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้กรณีที่มีความเสียหายเกิดจากความบกพร่องของโปรแกรมขับเคลื่อนอัตโนมัติในรถยนต์ถือเป็น เหตุสุดวิสัย

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากความบกพร่องของโปรแกรมขับเคลื่อนอัตโนมัติภายในรถ โดยให้ถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัย การปรับใช้กฎหมายตามแนวทางนี้เป็นการผ่อนคลายนัยหลักกฎหมายเรื่องเหตุสุดวิสัยที่ในกรณีที่เหตุขึ้นเกิดภายในตัวยานพาหนะลง เพราะคำนึงถึงความสามารถในการตรวจตราดูแลของผู้ใช้รถ แต่การผ่อนคลายนัยหลักการดังกล่าวอาจก่อความไม่แน่นอนให้กับหลักกฎหมายเหตุสุดวิสัย เพราะเป็นการยากที่จะกำหนดขอบเขตได้ว่าอุปกรณีใดในยานพาหนะที่อยู่ในความสามารถที่ผู้ใช้รถจะสามารถตรวจตราดูแลได้ นอกจากนี้การปรับใช้กฎหมายตามแนวทางนี้จะเป็นการลดช่องทางของผู้เสียหายที่ เป็นบุคคลภายนอกที่จะได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายลง

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าความคลุมเครือในนิยาม ขอบเขตของผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิด ทำให้การปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความยุ่งยากและความซับซ้อน ตลอดจนถึงความไม่เป็นที่ต้องสันนิษฐานความรับผิดตกเป็นผู้ต้องชดใช้เยียวยาเพียงลำพัง แสดงให้เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 437 วรรคหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่สามารถให้การคุ้มครองบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ ได้อย่างเพียงพอ

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

ดังจะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่เพียงพต่อการคุ้มครองบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ ด้วยเหตุที่มีความคลุมเครือในบทนิยามคำว่า “สินค้า” ทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างหมั่นนักกฎหมายว่ามีความหมายรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ควบคุมรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติด้วยหรือไม่ นอกจากนี้บทบัญญัติมาตรา 6 ของ พระราชบัญญัตินี้ก็ยังกำหนดภาระการพิสูจน์ของบุคคลภายนอกว่าต้องพิสูจน์ถึง “การใช้ หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นว่าเป็นไปตามปกติธรรมดา”

ข้อเสนอแนะ

ในการควบคุมกำกับการประกอบธุรกิจรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การกำหนดมาตรฐานรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 ดังนี้

1.1 กำหนดความหมายของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล โดยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 ให้มีความหมายของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล หมายถึง รถยนต์ที่ติดตั้งระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติระดับที่ 3 และ 4 ตามมาตรฐานของสมาคมวิศวกรรมยานยนต์ (Society of Automotive Engineering-SAE)

1.2 กำหนดมาตรฐานของอุปกรณ์สำคัญของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติส่วนบุคคล ได้แก่ อุปกรณ์รับสัญญาณ GPS (Global Positioning System) อุปกรณ์ไลดาร์ (lidar - light detection and ranging) กล้องวิดีโอ อุปกรณ์เรดาร์หน้ารถยนต์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ประมวลผลส่วนกลางของรถยนต์ อุปกรณ์ตรวจจับวัตถุด้วยคลื่นเสียง โปรแกรมขับเคลื่อนอัตโนมัติ และอุปกรณ์บันทึกข้อมูล (Data recorder) โดยอาจตราขึ้นเป็นกฎกระทรวง

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 437 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเพิ่มวรรคสาม มีข้อความดังต่อไปนี้

“ในกรณีที่กล่าวมาในสองวรรคข้างต้นนั้น ถ้ายังมีผู้อื่นอีกที่ต้องรับผิดชอบในการก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วยไซ้ ท่านว่าผู้ครอบครองหรือผู้ควบคุม จะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้นั้นก็ได้”

กรณีที่ผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกใช้สิทธิตามมาตรานี้ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น การเพิ่มบทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะทำให้ผู้ต้องสันนิษฐานความรับผิดสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยกับบุคคลอื่นที่ต้องรับผิดชอบในการก่อความเสียหาย เช่น ผู้ผลิตรถยนต์ เป็นต้น

3. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 4 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ในนิยามความหมายคำว่า “สินค้า” โดยลบข้อความ ดังต่อไปนี้

“และให้หมายความรวมถึง...” และเพิ่มข้อความต่อไปนี้

“ให้หมายความรวมถึง.... และโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาตรฐาน”

เพื่อให้คำนิยามดังกล่าวมีความหมายชัดเจน โดยรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มาตรฐานหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนิยามที่ได้รับการแก้ไขใหม่จะทำให้การปรับใช้ กฎหมายกับกรณีที่มีความเสียหายที่เกิดจากความบกพร่องของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขับเคลื่อน อัตโนมัติที่ถูกจำหน่ายแยกจากตัวรถยนต์ มีความชัดเจนแน่นอนต่อสถานะของโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 6 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยเพิ่มวรรคสองที่มีข้อความดังต่อไปนี้

“สำหรับผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกไม่ต้องพิสูจน์ถึง การใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นว่าเป็นไปตามปกติธรรมดา”

เพื่อให้ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกสอดคล้องกับสภาพความรู้เห็นของผู้เสียหายตามความเป็นจริง

5. ควรนิยามความหมายคำว่า “ผู้ควบคุม” รถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติให้ หมายความว่า บุคคลที่นั่งอยู่ในตำแหน่งที่นั่งคนขับหรือ ในกรณีที่ไม่มีบุคคลที่นั่งอยู่ในตำแหน่งที่นั่ง คนขับให้หมายถึง เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติที่ทำงานอยู่ โดยกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย เฉพาะกรณีที่ผู้ควบคุมคือ เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ เท่านั้น

6. ควรนิยามความหมายคำว่า “ผู้ครอบครอง” หมายถึง ผู้มีสิทธิครอบครอง และ หมายความว่ารวมถึง ผู้ครอบครองลักษณะยึดถือที่มีฐานทางกฎหมายรับรอง เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำว่า “ผู้ครอบครอง” กับ “ผู้ควบคุม” กรณีความรับผิดต่อบุคคลภายนอกได้รับความเสียหายจากรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ

เนื่องจากผู้ควบคุมอาจเป็นเพียงผู้รับจ้างหรือไม่มีผู้ควบคุมในกรณีที่เป็นรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติ แต่ในกรณีที่เป็นผู้ครอบครองอาจเป็นเจ้าของรถยนต์ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติซึ่ง ไม่มีความสามารถในการควบคุมรถยนต์ดังกล่าวได้

เอกสารอ้างอิง

- ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. (2535). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะการจัดการงานนอกสั่ง ละเมิด และลาภมิควรได้*. กรุงเทพฯ: ศรีสมบัติการพิมพ์.
- ประณีต ภูมิถาวร. *ภาพรวมโดยทั่วไปของความรับผิดเพื่อละเมิดของประเทศ ฝรั่งเศส*. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชากฎหมายแพ่งเปรียบเทียบ (ภาคบัณฑิตศึกษา).
- พงษ์เดช วานิชกิตติกุล. (2552). *คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997) จำกัด.
- พจน์ ปุชปาคม. (2523). *คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- พรเพชร วิชิตชลชัย, และจรัญ ภักดีธนากุล. (2548). เอกสารประกอบคำบรรยาย *กฎหมายไทยเปรียบเทียบ กับกฎหมายของประเทศในสกุลกฎหมายคอมมอนลอว์*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2527). ความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. *วารสารนิติศาสตร์*, 4(14), 78-91.
- มานิตย์ จุมปา. (2554). *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Alex Davies. (2015,). *Ford's Testing Self-Driving Cars In a Tiny Fake Town*. Retrieved November 13, 2015, from <http://www.wired.com>.
- Anderson. J. M., et al., (2014). *Autonomous Vehicle Technology a Guide for Policymakers*. Published by the RAND Corporation, Santa Monica, Calif.
- Daniel A. Crane, Kyle D. Logue, & Bryce c. Pilz. (2016). *A Survey of Legal Issues Arising from the Deployment of Autonomous and Connected Vehicles*. The University of Michigan Law School Ann Arbor.

New Normal สภาวะถาวรหรือชั่วคราวจากโควิด-19

จิรัฏฐ์ สิริเฉลิมพงศ์ และ สุปรานี วรรณรณ

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

NEW NORMAL, PERMANENT OR TEMPORARY CONDITION FROM COVID-19

Jirat Sirichalermpong and Supranee Vanarun

School of Business Administration, Suvarnabhumi Institute of Technology, Thailand

E-mail address: akemech@yahoo.com

วันที่รับบทความ (Received) 12 ธันวาคม 2564

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 26 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 30 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

นับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้มีการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า New Normal กันในวงกว้าง ตั้งแต่พฤติกรรมในระดับปัจเจก เช่นการใส่หน้ากาก ไปจนถึงระดับสังคม เช่นการทำงานจากที่บ้าน และการประชุมออนไลน์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าศึกษาคือ พฤติกรรมและเทรนด์ใดที่จะกลายเป็น New Normal แบบถาวร แม้ว่าจะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดได้แล้วพฤติกรรมและเทรนด์เหล่านั้นจะยังคงอยู่ ในขณะที่พฤติกรรมและเทรนด์ใดเป็นการเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวจากผลกระทบของโควิด-19 และน่าจะจบลงหรือเปลี่ยนกลับมาเหมือนสภาวะก่อนเกิดการระบาด ภายหลังที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อ โควิด-19 ได้แล้ว

คำสำคัญ: วิถีชีวิตเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ อาหารสปริง โควิด-19

Abstract

Since the outbreak of COVID-19, there is a wide discussion about lifestyle change known as the new normal, starts from individual behavior such as wearing a mask to social levels such as working from home and having online meetings, etc. The worth studying is which behaviors and trends will become the permanent new normal and remain even if the epidemic is able to be controlled while which behaviors and trends affected by COVID-19 are temporary and likely to end or revert to the pre-epidemic conditions after being able to control the spread of COVID-19.

Keywords: Hamburger Crisis, Arab Spring, COVID-19

ความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ช่วงต้นปี 2020 เมื่อโควิด-19 มีการแพร่ระบาดและเริ่มมีการประกาศล็อกดาวน์เมืองต่างๆ โดยเริ่มที่เมืองอู่ฮั่นประเทศจีนที่เป็นจุดเริ่มต้นของการค้นพบเชื้อโควิด-19 และแพร่กระจายไปสู่พื้นที่ต่างๆ ผ่านการเคลื่อนย้ายเดินทางของประชากร จากนั้นก็มีประกาศล็อกดาวน์ตามมาอีกหลายเมืองเพื่อเป็นมาตรการในการควบคุมการแพร่กระจายของโควิด-19 จนกระทั่งขยายวงกว้างจนไปถึงระดับประกาศปิดประเทศต่างๆ ทั่วโลก และเมื่อเกิดสภาวะการเปลี่ยนแปลงจากมาตรการดังกล่าวเพราะผลกระทบของการระบาดของเชื้อโควิด-19 จึงทำให้ประชากรทั่วโลกเกิดการปรับสภาพการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวัน เกิดสิ่งที่เรียกว่าการใช้ชีวิตในวิถีใหม่ หรือ New Normal

คำว่า New Normal ถูกนำมาใช้ครั้งแรกโดยบิลล์ กรอส (Bill Gross) ผู้ก่อตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ชาวอเมริกัน เพื่อใช้อธิบายสภาวะเศรษฐกิจโลกหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจแฮมเบอร์เกอร์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ช่วงระหว่างปี 2007-2009 (กรมสภาพัฒนาเศรษฐกิจ, 2563) เพราะ บิลล์ กรอส มองว่าวงจรเศรษฐกิจแบบเดิมๆ เป็นเรื่อง “ปกติ” (Normal) เคยมีรูปแบบเป็นวงจรแบบเดิมๆ จะเปลี่ยนไป คือ เมื่อเศรษฐกิจเติบโตไปได้ช่วงระยะหนึ่ง จะมีปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจ และหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ไม่นานเศรษฐกิจก็จะเริ่มฟื้นตัว แล้วก็กลับมาเติบโตได้อีกครั้ง แต่ภายหลังจากวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ บิลล์ กรอส มองว่าเศรษฐกิจโลกจะไม่สามารถกลับไปเติบโตได้ดีเหมือนเดิม ด้วยปัจจัยต่างๆ ที่เปลี่ยนไป เช่น การพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจมากเกินไป ทั้งที่หลายประเทศมีหนี้สาธารณะสูงมาก การยืมเงินจากอนาคต เพื่อแลกกับการเติบโตทางเศรษฐกิจในวันนี้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว เขาจึงใช้คำว่า “New Normal” หรือ สภาวะปกติใหม่ ในการอธิบายสภาวะเศรษฐกิจโลกที่จะเกิดต่อไปข้างหน้า

แต่ปัจจุบัน New Normal ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายวิถีการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป และกลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ที่เป็นปกติ ทั้งการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล เช่น การใส่หน้ากากอนามัยในการใช้ชีวิตทั้งการออกไปนอกบ้าน และการอยู่ภายในครอบครัว การเว้นระยะห่างระยะบุคคล การใช้เจลและการพกเจลอนามัยติดตัวเพื่อทำความสะอาด เป็นต้น ไปจนถึงเทรนด์ต่างๆ ในระดับภาพรวมของเศรษฐกิจธุรกิจที่เปลี่ยนไป เช่น การซื้อของออนไลน์ การทำงานที่บ้าน การย้ายถิ่นฐานออกนอกตัวเมืองการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ เป็นต้น

New Normal หรือ ความปกติในรูปแบบใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงกับการใช้ชีวิตอยู่ 3 ด้านหลัก (รุจิรัตน์ ปาสีพัฒนสกุล, 2563) คือ

- 1) ธุรกิจวิถีใหม่ (New Business Normal) ที่เกิดจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป เช่น ร้านอาหาร ต้องมีการจัดพื้นที่เพื่อเว้นระยะห่าง ส่งผลต่อจำนวนลูกค้าและรายได้ที่ลดลง รวมไปถึงพฤติกรรมลูกค้าอาจจะมีการสั่งอาหารโดยใช้บริการจัดส่งอาหารแบบ Delivery มากขึ้น หรือ ธุรกิจห้างสรรพสินค้า ลูกค้าจะเดินซื้อสินค้าลดลงและหันมาซื้อสินค้าแบบออนไลน์กันมากขึ้น

- 2) การเรียนรู้ (Learning) เมื่อรูปแบบธุรกิจมีการเปลี่ยนไป ธุรกิจของธุรกิจก็ต้องเปลี่ยนตามอย่าง เช่น รูปแบบเอกสารเป็นดิจิทัลมากขึ้น การจัดเก็บข้อมูลเอกสารในรูปแบบ Soft File การเชื่อมโยงข้อมูลไปยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อตรวจสอบ เป็นต้น

3) การทำงาน (Working) เป้าหมายและความเข้าใจต้องสูงขึ้นกว่าก่อนโควิด-19 มาก รวมถึงการให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยของพนักงาน

ในส่วนของบริษัทที่ปรึกษาทางด้านธุรกิจอย่าง McKinsey ได้ออกบทความให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่จะเกิดขึ้นหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ออกมาเป็น 3 ด้านหลัก (Victor, F., Sajal, K., Björn T., & Sofia MV., 2020) ได้แก่

- COVID-19 is changing how consumers behave across every aspect of their lives. As consumers sheltered at home, adoption of new digital services took place at a blistering pace. In addition to growing health and hygiene concerns, economic recession, and the related decline in consumption, the scope of the change to people's lives is staggering. (ภาพประกอบที่ 1)

- Broad shifts to new behaviors hide significant variations. Consumer behaviors will likely fluctuate until we reach the next normal. How long they stick will depend on a range of factors including satisfaction with new experiences, demographics, infrastructure, and the severity of the recession.

- Companies must rethink how and where they connect with consumers. They should expect to encounter structural challenges and upheaval across multiple dimensions. Overall consumption is shrinking, the shopping basket is undergoing a significant change in mix, and consumers are changing the ways they get their information.

ภาพประกอบที่ 1: Consumers have seen changes to every aspect of their lives
(McKinsey & Company)

แต่คำถามที่เกิดขึ้นคือภาวะเหล่านี้นั้นจะต่อเนื่องไปภายหลังจากที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 หรือไม่ สภาวะใดที่จะเกิดเป็น New Normal ที่ต่อเนื่องไปในระยะยาวบ้าง เป็นสิ่งที่น่าสนใจ การที่จะเกิด New Normal ขึ้นในระดับที่ทำให้วิถีการใช้ชีวิตปกติเปลี่ยนไป มักจะมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยในระดับมหภาค ซึ่งก็จะมี 3 ปัจจัยหลักที่เห็นในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา คือ

ปัจจัยแรก คือ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในประวัติศาสตร์ที่เห็นได้ชัด เช่น กรณีเวียดนามหรือเกาหลีที่แยกออกเป็น 2 ประเทศที่มีการปกครองเปลี่ยนไป ซึ่งแน่นอนประชากรในซีกที่เปลี่ยนการปกครองก็ต้องการปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิต หรือกรณีการรวมเยอรมันตะวันออกกับเยอรมันตะวันตกเป็นประเทศเยอรมันในปัจจุบัน ก็ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตชาวเยอรมันตะวันออกไปอย่างสิ้นเชิง เป็น New Normal อย่างจริงแท้ในปัจจุบันก็ยังมีเหตุการณ์และผลกระทบเกิดขึ้น อย่างเมื่อไม่นานมานี้ก็คือ กรณีอาหรับสปริงที่ทำให้มีความเป็นอิสระในการใช้ชีวิตมากขึ้น รวมไปถึงกรณีภาวะสงครามที่ยังคงเกิดในบางประเทศ

ปัจจัยที่สอง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น กรณีที่ประเทศที่เคยล้าหลังแต่พัฒนาจนกลายเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ไอทีอย่างเกาหลีใต้ ไต้หวัน ก็ทำให้ประชากรในประเทศมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

ในทางที่ดีจากรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก หรือกรณีประเทศจีนที่เปิดประเทศจนเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนชาวจีนมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปเพราะการเติบโตทางเศรษฐกิจระดับ 2 หลักต่อเนื่องมานานนับสิบปี

ปัจจัยที่สาม การเปลี่ยนแปลงทางด้าน “เทคโนโลยี” ซึ่งเป็นการสร้างให้เกิด “ความสะดวกสบาย” ในการใช้ชีวิตของมนุษย์ เพราะจากหนังสือ Sapiens: A Brief History of Humankind ของ Harari, Yuval Noah (2014) ได้กล่าวไว้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์ที่กำเนิดขึ้นมานั้น มีโครงสร้างร่างกายที่แข็งแกร่งเพื่อหาอาหารจากธรรมชาติ แต่ด้วยสมองและธรรมชาติการรวมเป็นกลุ่มเป็นสังคม จึงกระตุ้นให้เกิดการเกษตรกรรมขึ้นและนั่นจึงทำให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาหาร เมื่อปัจจัยพื้นฐานของชีวิตเริ่มดีขึ้นมนุษย์ก็เริ่มแสวงหาความสะดวกสบาย และนี่คือจุดที่ทำให้เกิด New Normal เพราะทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ถ้ามองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์ก็จะเห็น การปฏิวัติอุตสาหกรรมทั้ง 4 ครั้ง ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น เทคโนโลยีกลจักรไอน้ำ การใช้ใช้พลังงานจากแหล่งใหม่อย่างไฟฟ้า น้ำมัน และก๊าซ เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ และล่าสุดก็อินเทอร์เน็ต

ในกรณีของโควิด-19 นั้นตรงข้ามโดยสิ้นเชิง สิ่งที่เกิดขึ้นมันไม่ได้สร้างความสบายแต่สร้างอุปสรรคในการใช้ชีวิต เราจึงได้เห็นข่าว กลุ่มชนในอเมริกาที่ต่อต้านการใส่หน้ากาก และจะฟ้องร้องรัฐที่บังคับให้สวมหน้ากาก เพราะว่าขัดต่อประสงค์พระเจ้าที่สร้างมนุษย์มาให้มีอิสระภาพในการหายใจ ดังนั้นจึงเกิดคำถามว่าแล้วอะไรคือ New Normal ที่จะต่อเนื่องไปหลังโควิด-19 และอะไรคือ ภาวะที่เกิดขึ้นภายในช่วงที่ยังไม่สามารถควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโควิด-19 ได้ และ ประชากรยังไม่มีภูมิคุ้มกันป้องกันในจำนวนที่มากพอจนสามารถสร้างภูมิคุ้มกันหมู่คนขึ้นได้

มีการเผยแพร่ข้อมูลการสำรวจของซูเปอร์โพล และนำเสนอแนวทางชีวิตวิถีใหม่ของคนไทยที่น่าจะกลายเป็น New Normal ต่อไปในระยะยาวแม้โควิด-19 จะผ่านไปแล้วไว้ ดังนี้

1) เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต มีบทบาทกับการใช้ชีวิตมากขึ้นไปจากเดิมที่มีมากอยู่แล้ว แต่ในสังคมยุค New Normal สิ่งเหล่านี้จะเข้าไปอยู่ในแทบทุกกิจกรรม เช่น การเรียนออนไลน์ การทำงานที่บ้าน การประชุมออนไลน์ การซื้อสินค้าออนไลน์ การทำธุรกรรม และความบันเทิงในการใช้ชีวิตรูปแบบต่างๆ อย่างการชมภาพยนตร์ออนไลน์ ฟังเพลงออนไลน์ ซึ่งใน Marketing 5.0 (Philip, K., Hermawan, K., & Iwan, S. (2021). กล่าวไว้ว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เป็นตัวเร่งให้มนุษย์หันมาเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและก้าวกระโดด ซึ่งเราสามารถเห็นตัวอย่างง่ายๆ จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจต่างๆ ที่รัฐบาลเสนอออกมา ทำให้ประชากรทุกระดับสามารถเรียนรู้ Digital Currency โดยไม่รู้ตัว ผ่านการใช้ Application “เป๋าตัง” ซึ่งถ้าดูข้อมูลจาก McKinsey ก็จะเห็นถึงการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของการใช้เทคโนโลยี (ภาพประกอบที่ 2)

ภาพที่ 2: Global COVID-19 driven digital adoption rates have covered decades in da
(McKinsey & Company)

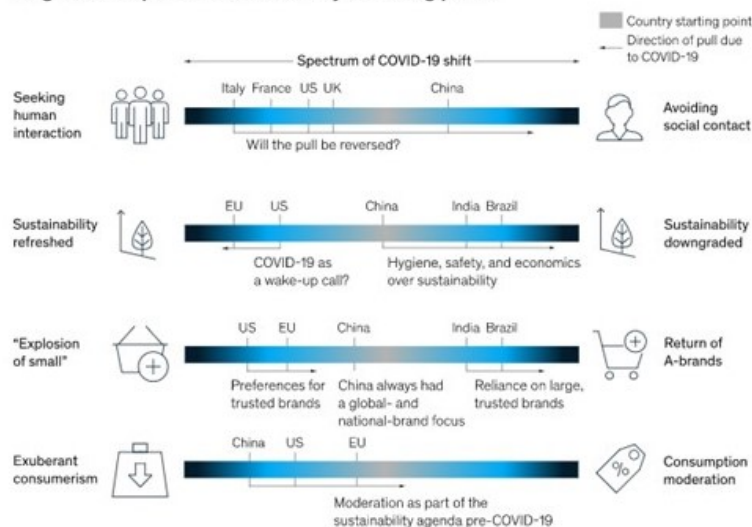
2) การเว้นระยะห่างทางสังคม ผู้คนในสังคมจะเห็นความสำคัญของการเว้นระยะห่างที่เป็นแนวทางการใช้ชีวิตช่วงวิกฤติโควิด-19 และจะดำเนินชีวิตแบบนั้นต่อไป โดยรักษาระยะห่างทางกายภาพเพิ่มขึ้น และใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการสื่อสารและการใช้ชีวิต ลดการปฏิสัมพันธ์ การไปในสถานที่สาธารณะ และเน้นการทำกิจกรรมที่บ้านมากขึ้น

3) การดูแลสุขภาพทั้งตัวเองและคนรอบข้าง เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ ดังนั้นพฤติกรรมการใช้หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ และการล้างมือ รวมถึงการหมั่นสังเกตตัวเองเมื่อไม่สบายจะยังคงมีต่อไป รวมถึงการหันมาใส่ใจสุขภาพ การออกกำลังกาย และการทำประกันสุขภาพจะมีแนวโน้มมากขึ้น

4) การสร้างสมดุลชีวิต การมีโอกาสดำรงงานที่บ้าน ลดจำนวนวันการเข้าออฟฟิศ หรือการลดการพบปะผู้คนในสังคม แล้วหันมาใช้ชีวิตและทำงานที่บ้าน ทำให้ผู้คนมองเห็นแนวทางที่จะสร้างสมดุลชีวิตระหว่างอยู่บ้านมากขึ้น และจะเป็นแนวทางในการปรับสมดุลชีวิตระหว่างเวลาส่วนตัว การงาน และสังคมให้สมดุลมากยิ่งขึ้น

ซึ่งจากหลายๆ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปก็สร้างให้เกิดคุณค่าบางประการต่อภาคสังคมและธุรกิจตามภาพประกอบที่ 3 ของ McKinsey & Company

Value-driven behavior changes occur on a spectrum, and their pull and magnitude depend on each country's starting point.

McKinsey
& Company

ภาพประกอบที่ 3: Value-driven behavior changes occur on a spectrum, and their pull and magnitude depend on each country's starting point (McKinsey & Company)

แต่ในหลายๆ แนวทางของการใช้ชีวิต การดำเนินธุรกิจ รวมไปถึงเทรนด์ต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะกลับไปเหมือนสภาวะก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 เนื่องด้วยเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่ติดตัวมาตามธรรมชาติยากที่จะเปลี่ยนหากไม่ได้ถูกบังคับ ในวิชาทางด้าน Financial Management มักมีการอ้างถึงธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็น Risk Averse มนุษย์มีธรรมชาติที่จะพยายามหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยง ดังนั้นในสภาวะปัจจุบันที่การระบาดของโควิด-19 ยังอยู่ในระดับที่ควบคุมไม่ได้ ก็ถือความเสี่ยงจากการติดเชื้อสูงและมีโอกาสเสียชีวิตสูง มนุษย์ก็จะยอมทำทุกอย่างเพื่อลดความเสี่ยง เช่น การใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อยๆ Social Distancing เป็นต้น แต่วันหนึ่งเมื่อระดับความเสี่ยงลดลง ธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ก็จะกลับมา (เมื่อวัคซีนป้องกันโควิด-19 ได้รับการกระจายทั่วถึงหรือมียาที่รักษาโควิด-19) ความเสี่ยงจากการเป็นโควิด-19 ก็จะลดลงหรือหายไป และนั่นทำให้สภาวะบางอย่างที่เป็นเพียง New Abnormal เลิกไป ได้แก่

ร้านอาหารจัดที่นั่งแบบเว้นระยะห่าง

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นเมื่อเหตุการณ์โควิด-19 สามารถควบคุมได้ จากการที่ประชากรส่วนใหญ่ได้รับวัคซีนและเกิดภูมิคุ้มกันมากขึ้น การกลับไปสู่ภาวะปกติที่ประสบการณ์การรับประทานอาหารร่วมโต๊ะ สนทนาสังสรรค์กับครอบครัวและเพื่อนฝูงก็จะกลับมาเป็นปกติ เราสามารถสังเกตเห็นได้จากการประกาศปิดร้านอาหาร การปิดสถานบันเทิง ไปจนถึงหยุดขายแอลกอฮอล์ ในช่วงที่สถานการณ์ยังรุนแรง จะมีกระแสต่อต้านจากผู้ที่ไม่ชอบการใช้บริการเหล่านั้ และทำให้มีภาพคนต่อคิว 4-5 แถวยาวเหยียดรอเข้าผับในซิดนีย์ จนต้องกังวลว่าจะก่อให้เกิดการลือคาววกันซ้ำอีกหรือไม่ หรือ ภาพการแห่ไปกักตุนเบียร์และสุราเหมือน ภาวะกักตุนอาหารในช่วงขาดแคลนอาหาร

คนจะย้ายที่พักอาศัยออกไปอยู่นอกเมือง เพราะไม่อยากแออัดกลัวติดโรคคล้ายโควิด-19

Infrastructure ที่มีความสำคัญมากกว่า คือ ระบบการขนส่งสาธารณะ และเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจที่ประชากรยังคงต้องพยายามหาที่พักอาศัยอยู่ใกล้เมืองให้มากที่สุด การเลือกที่จะอยู่ในคอนโดขนาดเล็ก แต่สามารถใช้เวลาในการเดินทางที่สั้นลงเมื่อเทียบกับการโดยสารระบบขนส่งสาธารณะอย่างเบียดเสียด เดินทางไป-กลับจากนอกเมืองเข้ามาในเมือง ซึ่งสามารถเผเวลาไปวันละกว่า 4 ชั่วโมง ดังนั้นคอนโดเนียมหรือห้องเช่าเล็กๆ ที่เบียดเสียดก็ยังเป็นทางเลือกที่ดีกว่าสำหรับประชากรส่วนใหญ่อยู่ดี

หมดยุคคอนโดมิเนียม เพราะมีความเสี่ยงจาก Public Facility ที่ต้องใช้ร่วมกับคนหมู่มาก

น่าจะเกิดจากภาวะตื่นตระหนกตามสถานการณ์ เพราะหากเปรียบเทียบกับอุทกภัยครั้งใหญ่ในช่วงปี 2011 ในเวลานั้นก็มีการคาดการณ์กันว่า นิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดอยุธยาที่ถูกน้ำท่วมน่าจะไม่สามารถกลับมามีบริษัทใช้เป็นฐานการผลิตเพิ่ม หรือหมู่บ้านจัดสรรในจังหวัดปทุมธานีน่าจะไม่มีผู้สนใจซื้อแล้ว เพราะอยู่ในโซนที่เกิดอุทกภัยอย่างหนัก แต่หากเข้าไปดูภาพถ่ายจาก Google Earth ในปัจจุบันเทียบกับช่วงเวลาที่เกิดอุทกภัยในปี 2011 ภาพพื้นที่ว่างลดลงไปมากและกลายเป็นอาคาร ดังนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดกรณีที่กำลังซื้อที่พักอาศัยในรูปแบบคอนโดมิเนียมจะลดลงประมาณ 2-3 ปีแล้วก็จะกลับมาเป็นปกติ

คนจะเลิกไปฟังงานสัมมนาแต่จะฟังจากออนไลน์

ในความเป็นจริง ก่อนจะเกิดโควิด-19 เราก็สามารถหาทุกอย่างฟังบนโลกออนไลน์ฟังได้อยู่แล้ว แต่คนจำนวนมากก็ยังไปงานสัมมนา ดังนั้นสิ่งที่ผู้เข้าร่วมสัมมนาคาดหวังจากการไปร่วมงาน นอกจากไปฟังเนื้อหาที่ดีจากวิทยากรในงานแล้ว ผู้เข้าร่วมมีวัตถุประสงค์อื่นที่นอกเหนือไปกว่านั้น คือ การสร้าง Connection และ Network รวมไปถึงต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เข้าร่วมงานท่านอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ที่มีความคล้ายคลึงกับการไปชมกีฬาที่สนามการแข่งขันว่า เราจะสามารถเชียร์กีฬาอยู่ห่างๆ กันได้จริงหรือไม่ ผู้ชมหลงเสน่ห์การเชียร์กีฬาออนไลน์กันจริงหรือ สำหรับผู้ที่เคยมีประสบการณ์การไปเชียร์กีฬาในสนามแข่ง

ชั้นจริง จะรู้่านอกจากความสนุกในด้านส่วนตัวแล้ว ผู้เข้าชมก็ายังต้องการสร้างการมีส่วนร่วม การเป็นพวกเดียวกัน การได้ตะโกนเชียร์ และได้แสดงออกถึง Passion ที่มีในตัวและโลกออนไลน์ไม่สามารถตอบสนองได้

ตัวอย่างข้างต้น เป็นเพียงบางส่วนของการใช้ในการคิดวิเคราะห์ เพื่อตัดสินใจในการวางแผนในการดำเนินชีวิตและรวมไปถึงการทำธุรกิจ แต่หากตั้งคำถามว่า “โลกจะเกิดการเปลี่ยนแปลงใหญ่จากอิทธิพลของโควิด-19 หรือไม่” สิ่งที่น่าสนใจและอิทธิพลของโควิด-19 น่าจะส่งผลผลักดันให้เกิดเร็วขึ้น คือ Deglobalization

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้มีการวิเคราะห์ว่า โลกในยุคของ Globalization อาจจะกำลังกลับทิศเป็น Deglobalization คือ โลกกลับมาแยกเป็นส่วนๆ อีกครั้ง ซึ่งส่วนๆ ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเชิงกายภาพ แต่เป็นเชิงการเศรษฐกิจ ธุรกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Andrew Browne, 2020) ซึ่งเหตุการณ์ที่จะยกตัวอย่างขึ้นมาให้เห็นภาพ Deglobalization มีความชัดเจนขึ้นก็คือ สงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการแยกค่ายทั้งธุรกิจ การเมือง และเทคโนโลยี โดยในช่วงที่ โดนัลด์ ทรัมป์ อดีตประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนก่อน ประกาศสงครามการค้ากับจีนในช่วงต้นนั้น องค์กรหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นตัวประกันในการสร้างสงครามการค้า คือ Huawei ไม่ว่าจะเป็นการประกาศต่อต้านการใช้ผลิตภัณฑ์ของ Huawei ในโครงการต่างๆ ของรัฐ ซึ่งก็ทำให้เห็นข้อพิพาทของสหรัฐฯ ออกมาขานรับตั้งข้อสงสัยว่า Huawei มีระบบสอดแนมเพื่อขโมยความลับทางราชการไปให้กับทางการจีนอย่างที่ว่า ทรัมป์ กล่าวอ้างหรือไม่ในขณะเดียวกันพันธมิตรฝั่งจีนก็ออกมาประกาศจุดยืนว่าจะยังคงใช้ Huawei ต่อไปเพราะเป็นเทคโนโลยีที่ดี มีราคาที่เหมาะสม แม้ว่าทาง ทรัมป์ จะออกมาขยายางให้ส่งผลกระทบในวงกว้างขึ้นว่าจะแบนไม่ให้ Huawei ใช้ Android บน Smartphone แต่เมื่อประกาศออกไปแล้ว เพียงวันรุ่งขึ้นทาง Huawei ก็ประกาศว่า มีระบบปฏิบัติการ Hongmeng พร้อมใช้งานทันทีอยู่แล้ว ไม่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคที่ใช้ผลิตภัณฑ์ของ Huawei ยิ่งไปกว่านั้นระบบปฏิบัติการ HarmonyOS ของ Huawei ก้าวหน้าไปถึงเทคโนโลยีระดับ 5G หรือ 6G แล้ว ซึ่งแม้จะเปลี่ยนตัวประธานาธิบดีมาเป็นคนปัจจุบัน คือ โจ ไบเดน แต่เหตุการณ์สงครามการค้าไม่ได้ยุติลงและมีโควิด-19 เข้ามาเสริมที่อาจจะทำให้บานปลายออกไป จะเห็นว่า แค่เพียงระบบปฏิบัติการและเทคโนโลยีด้านไอทีต่างๆ ก็สามารถแบ่งโลกออกเป็น 2 ขั้วชัดเจน บวกกับผลกระทบด้านสงครามการค้า ก็จะไปส่งผลต่อการทำ Trade Agreement ต่างๆ ที่คงจะเกิดการแบ่งค่ายชัดเจนยิ่งขึ้น ถึงขั้นอาจจะมีการเปลี่ยนสกุลเงินที่เป็นสกุลหลักของโลก อีกทั้งประกอบเข้ากับเหตุการณ์ในช่วงโควิด-19 การต่อสู้แย่งชิงความเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมอาหารและยาไปอยู่ในค่ายของตัวเองก็นารุนแรงยิ่งขึ้น สถานการณ์ต่างๆ ในโลกของ VUCA ที่ความไม่แน่นอน ความเปลี่ยนแปลง คือสิ่งที่แน่นอน ทำให้ภาพของ Deglobalization อาจจะมาในเร็ววันขึ้นเพราะโควิด-19 และ Deglobalization อาจจะเป็นสงครามเย็นรูปแบบใหม่ที่ไม่ได้รบหรือเอาชนะกันด้วยอาวุธ

สุพริศ สุวรรณิก (2563) ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เขียนบทความ เรื่อง “โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร หลังวิกฤตโควิด-19 จบลง” โดยได้ให้มุมมองในเรื่องของการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (Deglobalization) ไว้ว่า “จะมีความเข้มข้นมากขึ้น และทำให้ห่วงโซ่อุปทานโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว:

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเกิดวิกฤตครั้งนี้ เราได้เห็นหลายประเทศใช้นโยบายแบบเน้นตนเอง (Inward-Looking Policy) หรือปกป้องทางการค้า (Protectionism) อย่างชัดเจนกันอยู่แล้ว โดยเฉพาะจากสงครามการค้าที่ปะทุขึ้นโดยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ แห่งสหรัฐฯ ที่ส่งเสริมให้บริษัทสัญชาติอเมริกันได้กลับมาผลิตในประเทศมากขึ้นและกีดกันการค้าจากต่างประเทศ ประเด็นนี้กลับมาชัดเจนยิ่งขึ้นไปอีกด้วยสถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ที่กำลังตอกย้ำความเชื่อของฝ่ายขวาจัด และผู้ที่ไม่สนับสนุนโลกาภิวัตน์ว่า การพึ่งพิงระบบการผลิตระหว่างประเทศมากเกินไปเป็นเรื่องอันตราย ซึ่งจะเร่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานโลกที่มีอยู่แล้วให้ยิ่งรวดเร็วมากขึ้น กล่าวคือ ประเทศต่างๆ จะหันมาพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานในประเทศตนเองเพิ่มขึ้นอีก และกระจายความเสี่ยงด้านการผลิตและขายสินค้าโดยไม่พึ่งพาแต่ประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น เพราะเห็นผลกระทบชัดเจนจากขั้นตอนการผลิตหรือตลาดขายสินค้าเมื่อยามที่ต้องปิดตัวลง ซึ่งเป็นผลจากมาตรการต่างๆ อาทิ การปิดเมืองหรือประเทศเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด นอกจากนี้ รัฐบาลประเทศต่างๆ อาจเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้เป็น “โอกาส” ในการคิดทบทวนอย่างรอบคอบว่านโยบายเศรษฐกิจของประเทศจะเดินไปในทิศทางใด โดยจะพยายามกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจโดยไม่พึ่งพารายได้ทางใดทางหนึ่งจนเกินไป อาทิ ไม่พึ่งพาแต่การส่งออกหรือการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่อาศัยการบริโภคและการลงทุนในประเทศเป็นเครื่องจักรสำคัญด้วย”

อย่างไรก็ตามมองอีกด้านที่น่าสนใจ ซึ่งวรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์ (2564) ได้เขียนบทความเรื่อง “กระแสทวนกลับของโลกาภิวัตน์และอนาคตของห่วงโซ่มูลค่าโลก” ที่แม้จะเห็นว่า Globalization มีแนวโน้มลดลง แต่ Deglobalization อาจจะไม่ใช่คำตอบ “โลกาภิวัตน์มักถูกวัดด้วย Trade/GDP Ratio จากสถิติพบว่า สัดส่วนของการค้าโลกต่อ GDP เพิ่มขึ้นมากกว่าสองเท่าในช่วงปี 1970-2018 โดย 80% เพิ่มขึ้นมากในช่วงปี 1986-2008 ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์เรียกช่วงนี้ว่า Hyperglobalization แต่หลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2008 สัดส่วนนี้ลดลงอย่างมีนัย คำถามคือ เราสามารถพูดได้ไหมว่าโลกอยู่ในยุค Deglobalization เพียงเพราะ Trade to GDP Ratio ลดลง นักเศรษฐศาสตร์แห่ง Harvard University อธิบายว่า แม้ Trade to GDP ลดลงในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แต่อย่าลืมว่าก่อนหน้านี้เป็นช่วง Hyperglobalization ดังนั้นตามทฤษฎีเศรษฐกิจโลกน่าจะเข้าสู่จุดที่เรียกว่า Balanced Growth Path อาจมีคำถามว่า แล้วอนาคตของโลกาภิวัตน์จะเป็นอย่างไร ซึ่งต้องไปดูว่าช่วง Hyperglobalization มันมีปัจจัยบวกอะไรบ้าง โดยนักเศรษฐศาสตร์แห่ง Harvard University ระบุว่า มี 3 ปัจจัย ซึ่งได้แก่ 1) การปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) การลดลงของต้นทุนด้านการค้าระหว่างประเทศ และ 3) พัฒนาการทางการเมือง แม้ “โลกาภิวัตน์” ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ แต่วิธีแก้ปัญหามิใช่การทวนกระแสโลกาภิวัตน์หรือกลับไปปิดประเทศ เช่น สมัยหลังสงครามโลก เพียงแต่ต้องปฏิรูประบบภาษีให้ก้าวหน้ามากขึ้นเพื่อให้ประโยชน์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศขยายไปยังคนส่วนมากของสังคม

บทสรุป

หลายๆ แนวทางของการใช้ชีวิต การดำเนินธุรกิจ รวมไปถึงเทรนด์ต่างๆ ที่เกิดในเกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 นั้น มีความเป็นไปได้สูงที่บางพฤติกรรมจะกลับไปเหมือนสภาวะก่อนเกิดการแพร่ระบาด เช่นการกลับไปทานข้าวนอกบ้านร่วมกัน การเว้นระยะห่างที่หมดไป เป็นต้น เนื่องด้วยเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่ติดตัวมาตามธรรมชาติ มนุษย์เป็นที่ป็น Risk averse จึงปรับเปลี่ยนเพื่อลดความเสี่ยง แต่จะเปลี่ยนถาวรก็มักจะเกิดจากการที่สภาวะแวดล้อมภายนอกกดดันและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวร ซึ่งก็คงจะมีบางพฤติกรรมที่จะกลายเป็นพฤติกรรมถาวรแม้ว่าการแพร่ระบาดจะหมดไปแล้ว เช่น การล้างมือด้วยแอลกอฮอล์ หรือ การใส่หน้ากากอนามัยไปข้างนอก เพื่อป้องกันโรคติดต่อ แต่อีกเทรนด์หนึ่งที่มีแนวโน้มสูงที่จะเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลของโควิด-19 ผลักดันให้เกิดเร็วขึ้น คือ Deglobalization คือ โลกกลับมาแยกเป็นส่วนๆ อีกครั้ง ซึ่งส่วนๆ ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเชิงกายภาพ แต่เป็นเชิงการเศรษฐกิจ ธุรกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะเราได้เรียนรู้ข้อดีและข้อด้อยของ Globalization ในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมาและโควิด-19 น่าจะเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดการพิจารณาให้เกิดการชะลอตัวลง รวมไปถึงมีบางปัจจัยที่อาจจะกลับไปสู่การทวนกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การแบ่งค่าการค้า หรือ การพัฒนาเทคโนโลยีในบางด้าน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). *New Normal ชีวิตวิถีใหม่*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.dmh.go.th/apps/>
- รุจิรัตน์ ปาลีพัฒน์สกุล. (2563). *New Normal วิถีใหม่ของคนบัญชี*. *วารสารเอกสารภาชีอากร*, 39(467). สืบค้น 15 ธันวาคม 2564, จาก https://www.dst.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=3977:new-normal-accountant&catid=29&Itemid=180 &lang=th
- วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. (2564). *กระแสทวนกลับของโลกาภิวัตน์และอนาคตของห่วงโซ่มูลค่าโลก*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://thestandard.co/deglobalization-future-global-value-chain/?fbclid=IwAR24YHk7syNPj-id81kSboDcOT8-zVQtD4wzSjdDjxBAtepoKGePfGe77IQ>
- สุพริศร์ สุวรรณิก. (2563). *โลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร หลังวิกฤตโควิด-19 จบลง?*. สืบค้น 1 มีนาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_30Mar2020.aspx
- Andrew Browne. (2020). *How the Coronavirus is Accelerating Deglobalization*. Retrieved February 1, 2020, from <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2020-02-29/why-deglobalization-is-accelerating-bloomberg-new-economy>
- Philip Kotler, Hermawan Kartajaya, & Iwan Setiawan. (2021). *Marketing 5.0: Technology for Humanity*. Wiley: USA.
- Victor Fabius, Sajal Kohli, Björn Timelin, & Sofia Moulvad Veranen. (2020). *Meet the next-normal consumer*. Retrieved August 1, 2020, from <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/business%20functions/marketing%20and%20sales/our%20insights/meet%20the%20next%20normal%20consumer/meet-the-next-normal-onsumer.pdf?shouldIndex=false>
- Yuval Noah Harari. (2014). *Sapiens: A Brief History of Humankind*. Harpe: USA.

สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

55/56 ม.7 ซ.สามมิตร ถ.หนามแดง-บางพลี

ต.บางพลีใหญ่ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540

โทรศัพท์ 02-3373341-3

www.svit.ac.th